MANUSCRIPTA
INSTITUTI OSSOLINIANI
II. 6926

T E K I Ł E M P I C K I C H

Dział IV

Sprawy gospodarcze

Tom IX

Materiały do kwestii ilości i ustalenia cen węgla w Polsce.
1918-1921

9 map i tablic.

Str.574.
dopisano str. 454a ; 464a ; 500a

6926/III

Warszawa, dnia 6. grudnia 1918 r.

Tymczasowe ceny sprzedażne węgla ze wszystkich kopalń węgla kamiennego i brunatnego dla odbiorców w granicach b. Królestwa Kongresowego za jedną tonnę franko wagon kopalnia.

I. Ceny węgla kamiennego /z kopalń Zagłębia Dąbrowskiego

	w markach	w koronach
Węgiel gruby	85,00	160,00
" kostka I	85,00	160,00
" kostka II	85,00	160,00
" orzech I	80,00	150,00
" orzech II	75,00	132,00
" orzech III	70,00	132,00
" miał	40,00	75,00
" pospółka	60,00	113,00

II. Ceny węgla brunatnego /z kopalń okolic Zawiercia, Myszkowa i Łaz./

	w markach	w koronach
Węgiel niesortowany	48,00	90,00.

W walucie austryjackiej /w koronach/ mogą być wystawiane rachunki za węgiel tylko z kopalń b. okupacji austryjackiej i dla odbiorców, znajdujących się w granicach tejże okupacji.

Inspektor
Państwowej Centrali Węglowej.
podp. nieczytelny.

Ceny powyższe zatwierdzam tymczasowo do zastosowania począwszy od 9 grudnia r.b. i jednocześnie polecam odwołać poprzednie ceny, wprowadzone chwilowo od 1-go grudnia r.b.

Minister
Przemysłu i Handlu
/-/ Iwanowski

Szef Sekcji
Górniczo-Hutniczej
/-/ Świętochowski.

6926

6926

Za zgodność z oryginałem

Koszty własne 1914 r za tonnę: od 3,80 Rb do 6,12 Rb.

3

Koszty wł od 1 St do 1 Paźd 918 r { Niem: 34,8 Mil. – 36 Mk Grod. (razem z podatkiem)
Aus 36,4 Klim – 49,9 K Red. (bez podatku)

Koszty wł za Wrzes. 918 r { Niem: 33,5 Mil. – 42,5 M Grod (razem z podat)
Aust 38,9 Klim – 66,7 K Fl. (bez ")

Koszty wł za Listop 1918 { Niem 93,7 M. Gr
Aust 125 Fl – 150 K Niem:

Koszty wł za Listop w razie podnies. { Niem 111 M
Aust 161–179 K.

Przeciętnie własne koszty za tonnę: 40 M – w tem robocizny 50% = 20 Mk

podniesienie robocizny o 100% stanowi na tonnę 20 Mk

a więc ~~to~~ własny koszt ton 40 + 20 = 60 Mk

Dawniejsza cena sprzedażna płacona kopalnia wynosiła 55 M

teraz przybywa 20 Mk tj punkt być 75 M.

$85 \times 0,5 + 75 \times 0,3 + 40 \times 0,2 =$
$42,5 + 22,5 + 8,0 =$ } 73,0 Mk przeciętnie za tonn

a więc podniesienie ceny stanowi teraz na tonnie całego wydobycia

73 – 55 = 18 M czyli 33% od dawnej ceny (55)

~~59~~ $60 \times 0,5 + 52 \cdot 0,3$
$+ 35 \times 0,2 =$

Porownanie kosztów Zagłęb i Gór. Szlą.

30,0 15,6 = 52
7 21

21

	Zagłęb	G. Szlą
Robocizna na tonnę	11,00 Mk	7,5 M.
Beihilfe	7 Mk "	1–1,5 "
Materjały	6,5 "	3,5 "
Podatki	7 "	1 "
Zużycie wł kopal	10% wydobycia	5%
Drzewo (cena jednostka)	60 M	39 M.
Cegła "	95	52
oleje "	590	148
Liczba dniówek (917 r)	270	340
Wydajność na dniówkę	0,87 t	1,2 t

Sprawozd do R Mdn przepis obrachun

Ujemny dotychczasowy wynik odbija się w naszych już oczach w coraz mniej poważnem traktowaniu kwestji polskiej przez rządy i opinję publiczną państw wojujących, w lekceważeniu tak często przez nas powtarzanych, a nie popartych żadną siłą realną "nieprzedawnionych" praw narodu polskiego, nakoniec w kurczeniu się u polityków obcych koncepcji przyszłego państwa polskiego. W niniejszej pracy staraliśmy się na zasadzie materjału, jaki się udało zebrać i sprawdzić, odtworzyć przebieg tak ważnej w swych następstwach sprawy wojska polskiego i uwydatnić czynniki, jakie w niej oddziaływały.

w październiku 1917 r.

C e n y w ę g l a.

od 1 wrz 919 i od 1 wrz 1919

Gatunki	Ilość węgla wydobytego za maj, czerwiec, lipiec 1919.	Współczynnik wydobycia węgla dla poszczególnych gatunków	Ceny obowiązujące odbiorców do 1.IX.	Współczynnik cen do 1.IX.	Opłaty skarb. sejmikowe P.U.W.	Ceny opłacane kopalniom do 1.IX.	Współczynnik cen stosunkowo do średniej dla kop. do 1.IX	Dodatek do cen dla kop. od 1.IX.	Ceny płacone kop. od 1.IX.	Zaokrąglone ceny dla kopalń	Współczynn. cen stos. do średniej dla kop. od 1.IX.	Ceny dla odbiorców od 1.IX.	Pozostaje dla urzędów i państwa	Opłaty	Rezerwa dla kopalń	Współczynnik
		%														
Gruby Kostka I Kostka II	670.655	60.25	85.00	51.20	12.80	72.20	43.50	21.38	93.58	93.50	56.33	113	19.50	12.80	6.70	4.03
Orzech I	79.048	7.1	80.00	5.68	12.80	67.20	4.77	19.90	87.10	87.00	6.18	107	20.00	12.80	7.20	0.51
Orzech II	65.824	5.94	75.00	4.45	11.70	63.30	3.76	18.75	82.05	82.00	4.87	100	18.00	11.70	6.30	0.37
Orzech III	44.148	3.96	70.00	2.77	11.70	58.30	2.31	17.56	76.86	77.00	3.05	93	16.00	11.70	4.30	0.17
Miał	100.827	9.07	40.00	3.88	7.65	32.35	2.93	9.57	41.92	42.00	3.81	53	11.00	7.65	3.35	0.30
Pospółka	152.028	13.68	60.00	8.22	9.40	50.60	6.92	15.00	65.60	65.50	8.96	80	14.50	9.40	5.10	0.70
	1.112.530	100.00		75.18			64.19	+19.01		= (XX)	83.20 (x)					6.08
Węgiel brunatny			48.00		7.00	41.00		12.14	53.14	53.00		64	11.00	7.00	4.00	

Przeciętna opłata państwowa 9.76.

F l o r a.

Gruby	od 1 września 1919	+ 5.00	98.50	118
Kostka I		"	98.50	118
Kostka II		"	98.50	118
Orzech I		"	92.00	112
Orzech II		+ 4.50	86.50	104.50
Orzech III		+ 4.00	81.00	97.00
Miał		+ 2.50	44.50	55.50
Pospółka		+ 3.50	69.00	83.50

Kamor

64

(XX) kop — 53 — 63
Pod +7
4
64

kop-a (x) 83
Pod — 12
Rezer — 6
101

25 { 19. Kop
1,5 na spoż
4,5. rezer

od 1. IX 1919 r.

CENY WĘGLA PODZIELONE NA TYTUŁY.

Odbiorca płaci:	Gruby Mk.113.--	Kostka I Mk.113.--	Kostka II Mk.113.--	OrzechI Mk.107.-	Orzech II Mk.100.--	Orzech III Mk. 93.--	Miał Mk.53.-	Pospółka Mk.80.-	brunatny Mk.64.--
	za 1 tonnę franco wagon kopalnia.								
poz. a/ Kopalnia otrzymuje	93.50	93.50	93.50	87,--	82.--	77.--	42.--	65.50	53.--
b/ Opłata skarbowa	10.80	10.80	10.80	10.80	9.70	9.70	5.65	7.40	5.00
c/ " P.U.W.	1.--	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
d/ " Sejmikowa	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
e/ rezerwa na straty	4.95	4.95	4.95	5.30	4.65	3.25	2.50	3.75	3.00
f/ " na opłaty od ~~wydobycia~~ sprzedaży i drobnej sprzedaży.	1.75	1.75	1.75	1.90	1.65	1.05	0.85	1.35	1.00
R a z e m	113.00	113.00	113.00	107.00	100.00	93.00	53.00	80.00	64.00
" Flora "									
Odbiorca	118.--	118.--	118.--	112.--	104.50	97.--	55.50	83.50	
Kopalnia"Flora"	98.50	98.50	98.50	92.--	86.50	81.--	44.50	69.--	
Opłaty i rezerwy	19.50	19.50	19.50	20.--	18.--	16.--	11.--	14.50	
jak wyżej	118.--	118.--	118.--	112.--	104.50	97.--	55.50	83.50	

2 { od całkowitego wydobycia ściągane są pozycje b/ i d/
od wysyłki ~~i drobnej sprzedaży~~ ściągane są pozycje c/ e/ i f/.

17

J.K.

9

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
SEKCJA GÓRNICZO-HUTNICZA

TELEFONY: ~~285~~ ~~286~~ 245/9.

№

W sprawie wniosków na Radę Ekonomiczną Ministrów.

WARSZAWA, DN. grudnia 1919 R.
~~[illegible]~~
Elektoralna 2.

M.P. i H. S.G.H.
Eksped.29/XII 19
Nr.6139.

moje Zawiadom. u p. Kotowskiego

Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesyła przy niniejszem wnioski w sprawie:

1. Cen płaconych kopalniom za węgiel,
2. podatku od wydobytego węgla,
3. jednorazowej zapomogi dla robotników kopalń węgla,
4. cen sprzedażnych węgla krajowego,
5. cen i rozdziału węgla, importowanego z Górnego Śląska i Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego,
6. regulacji należności za węgiel importowany.

z prośbą o wniesienie wniosków tych na posiedzenie Rady Ekonomicznej Ministrów w dniu 30 grudnia 1920 r.

M i n i s t e r

/-/ A.Olszewski

Szef Sekcji II

/-/ Świętochowski

Do Pana
Przewodniczącego Rady
Ekonomicznej Ministrów
w/m.

Za zgodność:

3431/JW.

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
SEKCJA GÓRNICZO-HUTNICZA

TELEFONY: 285
286

WARSZAWA, DN.
JASNA 3/5, IV P.

19 R.

BRIEFT WERTEILUNG

JK.

11

Motywy i wyjaśnienia
do wniosków Ministerstwa Przemysłu i Handlu
na Radę Ekonomiczną Ministrów.

- - - - -

1/ Ceny płacone kopalniom za węgiel.

Przyjmując zasadę, ażeby kopalnie węgla miały czasteg- go zysku około 15 mk.na tonnie węgla, Ministerstwo Przemysłu i Handlu kierowało się z jednej strony praktyką innych państw, z drugiej zaś miało na względzie konieczność do- stateczne go oprocentowania kapitału, zaangażowanego w przed- siębiorstwach węglowych.

W Czechach przy ustanawianiu cen za węgiel rząd kieruje się zasadą, ażeby kopalnie węgla miały średnio dochodu 10% od ceny węgla. We Francji rząd przy ustanawianiu cen na węgiel przewiduje dla kopalń minimalnie 5 fre.zysku na 1 ton- nie węgla lub też zysk, równający się jednej i 3/10 zysku przedwojennego.

Projektowany teraz u nas zysk około Mk.15.- na jednej tonnie, stanowić będzie przeciętnie około 50% na kapitał za- kładowy kopalń, przy normalnej amortyzacji, a nieco mniej niż 10% od ceny sprzedażnej węgla.

Powyższa zasada /15 mk.zysku/ wymaga podniesienia obec- nej przeciętnej ceny, płaconej kopalniom zagłębia Dąbrow- skiego /Mk.83.-za tonnę/ o Mk.30.-; tym sposobem cena ta od 1.stycznia 1920 roku wynosić będzie: Mk.83 plus Mk.30.= Mk.113.- Dla kopalń Zagłębia Krakowskiego przeprowadzona kalkulacja wykazała, że przy płaconej im cenie Kr.180.- za tonnę będą one miały także przeciętny zysk, równający się mniej więcej 15 mk.od tonny. Cena płacona kopalniom węgla brunatnego ustanawia się ~~na~~ Mk.63.- za tonnę. Z 53

U w a g a: Przemysłowcy francuscy obydwóch Zagłębi żądają, ażeby dochód od jednej tonny węgla bez amortyzacji wynosił Mk.80.-, a z amortyzacją Mk.120.-, co stanowiłoby

około 400% od nominalnego kapitału zakładowego.

2/ Podatek od wydobytego węgla.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu projektuje wprowadzenie również i w Małopolsce podatku od wydobytego węgla, dla ujednostajnienia gospodarki węglowej na całym obszarze ziem polskich oraz przyporządzenia Skarbowi odpowiednich wpływów.

3/ Jednorazowa zapomoga dla robotników kop.węgla.

Na skutek żądań robotników kopalń węgla w obu Zagłębiach: Dąbrowskim i Krakowski i dla uniknięcia strejków, Ministerstwo Przemysłu i Handlu uważa za konieczne wypłacenie jednorazowej zapomogi robotnikom niezwłocznie, gdyż w razie odmowy robotnicy kopalniani żądaliby ponownego przejrzenia umowy, zawartej z nimi w sierpniu r.b., co mogłoby mieć za skutek jeszcze większe obciążenie kosztów wydobycia. Suma wypłacona robotnikom, jako zapomoga, podniesie cenę sprzedażną węgla o około Mk.10.- na tonnie, na przeciąg 5 miesięcy i będzie Skarbowi Państwa całkowicie zwróconą.

4/ Ceny sprzedażne węgla krajowego.

Wskutek podniesienia cen płaconych kopalniom, zwiększenia kosztów aprowizacji robotników i potrzeby utworzenia w rozporządzeniu Rządu kapitału rezerwowego, ceny sprzedażne węgla, wyznaczone dla spożywców muszą być także podniesione: na węgiel Zagłębia Dąbrowskiego przeciętnie z 101 mk.na 165 mk., na węgiel Zagłębia Krakowskiego z Kr.18[illegible].- na Kr.240.-, a na węgiel brunatny z Mk.6[illegible].- na Mk.100.- za 1 tonnę fco stacja wysyłająca.

Kalkulacja cen sprzedażnych węgla od 1.stycznia 1920 r., przedstawia się, jak następuje:

	Zagł.Dąbrowskie	Zagł.Krakowskie.
Przeciętna cena płacona kopalniom	Mk.113	Kr.180
Podatki skarbowe i in.opłaty	" 12	" 18
Dopłata do aprowizacji robotników	" 20	" 28
Na wypłatę jednoraz.zapomogi robotn.	" 10	" 10
Na utworzenie funduszu rezerwowego	" 10	" 4
Przeciętna cena dla odbiorców	Mk.165	Kr.240 za 1 t.

13

Cena sprzedażna węgla brunatnego kalkulować się będzie od 1.stycznia 1920 r.jak następuje: przeciętna cena płacona kopalniom Mk.60.-, podatki skarbowe i inne opłaty Mk.7.-,dopłata do aprowizacji robotników Mk.15.-, na wypłatę jednorazowej zapomogi robotnikom Mk.10., na fundusz rezerwowy Mk.4.-, razem Mk.100.-

W Czechach /Zagłębie Ostrawsko-Karwińskie/ cena sprzedażna węgla za 1 tonnę, podług ostatnich danych Ministerstwa Przemysłu i Handlu, wynosi przeciętnie Kr.czes.180.-, we Francji frs.80.-, w Ameryce ca $ 6, w Anglii cena wewnętrzna do 50 szylingów, cena eksportowa ca 60 szylingów, na Górnym Śląsku do 1/XII.1919 cena wewnętrzna ca Mk.70.-, eksportowa ca M.115.- od 1/XII .1919, na podstawie tymczasowych danych cena wewnętrzna ca Mk.100.- eksportowa ca Mk.200.- za jedną tonnę.

5/ <u>Cena i rozdział węgla importowanego z Górnego Śląska i Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego.</u>

Cena węgla importowanego z Górnego Śląska jest prawie 2½ razy wyższą, niż cena węgla krajowego,t.j. wynosi ona około Mk.160.- za jedną tonnę. Gdyby ustanowioną została cena węgla średnia za wszystek węgiel zużywany w kraju,to przewyższałaby ona cenę obecną o ca 150-160 %, co bezwarunkowo wywołałoby wstrząśnienia gwałtowne w całem życiu ekonomicznem kraju. Dlatego też Ministerstwo Przemysłu i Handlu uważa, iż nie należy wyprowadzać średniej ceny, lecz kalkulować ceny sprzedażne węgla oddzielnie, w zależności od pochodzenia i rzeczywistej ceny jego nabycia, przyczem pozostawia się Ministrowi Przemysłu i Handlu decyzję, komu w obecnych warunkach ma być przeznaczony węgiel droższy, aby w ten sposób zapobiec większym wstrząśnieniom na skutek ogólnej zwyżki cen węgla. Węgiel Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego, podobnie jak dotychczas, będzie sprzedawany po cenach nabycia wyłącznie gazowniom, jako węgiel gazowy.

15

WNIOSEK MINISTERSTWA PRZEMYSŁU i HANDLU
na RADĘ EKONOMICZNĄ MINISTERSTWA
w SPRAWIE REGULACJI NALEŻNOŚCI za WĘGIEL IMPORTOWANY.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu prosi o poczynienie kroków, które umożliwiłyby regularną zapłatę należności za importowany do kraju węgiel z Górnego Śląska i Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego.

Należność ta musi być płacona w walucie zagranicznej, a m. obecnie ca Mk. Niemieckich 30.000.000.- i Kor. Czeskich 12.000.000.- do 14.000.000.- miesięcznie.

Z chwilą ratyfikacji traktatu pokojowego należność w walucie niemieckiej wzrośnie przypuszczalnie do Mk. Niem. 60.000.000.- miesięcznie.

Warszawa, dnia 29/XII.19 .

Minister Przemysłu i Handlu

H. A. Olszewski

Szef Sekcji II

St. Świętochowski

17

MOTYWY do WNIOSKU M-stwa PRZEMYSŁU i HANDLU
w SPRAWIE REGULACJI NALEŻNOŚCI za WĘGIEL IMPORTOWANY.

Należność, przypadającą dostawcom niemieckim za węgiel Górnośląski wynosi obecnie miesięcznie około 30 miljonów marek niemieckich; z chwilą ratyfikacji traktatu pokojowego i przewidywanego zwiększenia kontyngentu węgla Górnośląskiego suma ta wzrośnie przypuszczalnie do ca 60 miljonów marek niemieckich miesięcznie. Drobna tylko część tej należności pokrywana jest kartoflami, eksportowanemi do Niemiec z Poznańskiego.

Kopalnie Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego, dostarczające węgiel dla Polski, zażądały obecnie od 1 Stycznia 1920 zapłaty w Koronach czeskich, grożąc w przeciwnym razie wstrzymaniem wysyłek. Należność za węgiel i koks Ostrawsko-Karwiński wyniesie miesięcznie w walucie czeskiej 12 do 14 miljonów koron.

M-stwo Przemysłu i Handlu uważa za konieczne poczynienie kroków, które zapewniłyby możność bezzwłocznego regulowania należności za importowany do kraju węgiel, aby uniknąć na przyszłość wypadków , podobnych do tego , jaki miał miejsce 18/XII.19, gdy na skutek braku pokrycia, Niemcy wstrzymali wysyłkę węgla do Polski z Górnego Śląska i aby być przygotowanym na chwilę, gdy po ratyfikacji traktatu pokojowego kontyngent węgla Górnośląskiego dla Polski zostanie zwiększony i w związku z tem wzrośnie do 60 miljonów marek niemieckich miesięcznie należność za ten węgiel.

Warszawa, dnia 29/XII.1919.

19

O d p i s.

Warszawa, dnia 2/XII 1919 r.

M e m o r a n d u m

dla pułkownika B a r b e r a.

Po mym powrocie z Zagłębia Dąbrowskiego pragnę zwrócić Pańską uwagę na następujące dane:

Produkcja węgla w Zagłębiu Dąbrowskim za miesiąc listopad wynosiła 457.489 tonn /10% mniej niż w październiku/, wysyłka zaś 388.970 tonn.

Na składzie znajdowało się na dzień 27 listopada 97.000 tonn.

1/ W dniu 1 grudnia Urząd Górniczy w Dąbrowie zaraportował, że posiada w swoim okręgu zapas materjałów wybuchowych zaledwie mogący wystarczyć na 4 dni. Raport ten został potwierdzony przez zarządzających kopalniami. Ewent. źródłami dostawy materjałów wybuchowych są:

a/ chlorek potasu, miedziankit /związek/ wyrabiany w Sosnowcu,

b/ materjały wybuchowe importowane z Niemiec,

c/ materjały wybuchowe importowane z Austrji.

a/ 5 wagonów KCL są w drodze z Francji do Sosnowca mniejwięcej od 29 września i są obecnie poszukiwane. 5 wagonów KCL nadeszły do Sosnowca 5 grudnia, które wystarczą dla zaspokojenia potrzeb kopalni. Zdaje się, że najlepszem rozwiązaniem sprawy byłoby przywieźć około 8 - 10 wagonów KCL miesięcznie z Niemiec, o ile to może być przeprowadzone. b/ Dotychczas władze niemieckie w Berlinie odmawiały wydania zezwoleń na wywóz materjałów wybuchowych dla Polski z kopalń na zasadzie, że materjały zostaną zużyte na fabrykację granatów ręcznych.

c/ Materjały wybuchowe zostały zakontraktowane od Austrji wzamian za węgiel, lecz do tej pory zamiana nie została uskuteczniona.

Proponuje się poczynić dalsze starania w kierunku otrzymania niezbędnych zezwoleń na wywóz od Niemiec i wykonania austrjackiego kontraktu.

2/ W listopadzie dostawa żywności była b. niewystarczająca dla wydania górnikom i ich rodzinom przepisanej racji.

./.

Najważniejszym niedoborem był brak około 40% chleba i mąki. Nie było również dobrego gatunku paszy dla koni. Zarządzający kopalniami zaznaczają, że mogą otrzymywać jedynie pozwolenia na zakup paszy trzeciego gatunku, gdyż lepsze gatunki są zapotrzebowane dla armji.

3/ Węgrzy zawarli umowę z rządem czesko-słowackim na używanie 3.000 węgierskich wagonów towarowych wzamian za węgiel, przewidzeniem ewent. przyszłej umowy na używanie 3.000 dalszych wagonów.

4/ Dowiedziałem się w Katowicach, że Niemcy zgadzają się wysłać pewne ilości węgla górnośląskiego do Galicji lub Kongresówki przez Sosnowiec w razie, gdyby koleje poznańskie nie były w stanie przewieźć całej ilości, wymienionej w kontrakcie.

5/ Obecna umowa między Niemcami i Polakami, dotycząca opału z Górnego Śląska, przewiduje, aby polacy otrzymywali od 6% - 10% tych transportów pod postacią koksu. O ile mogłem się dowiedzieć, dotychczas wcale koksu nie nadesłano. Ważnem jest, aby transporty koksu zostały rozpoczęte natychmiast.

6/ Zarządzający kopalniami skarżą się, iż nie są w możności otrzymania dostatecznej dostawy kopalnianego drzewa z powodu braku wagonów ruchu opałowego drzewa i.t.d. To łatwo może być zaradzonem o ile właściwe władze zwrócą na to uwagę.

7/ Benzyna jest potrzebną dla dwóch kopalni dla ruchu podziemnych lokomotyw. Jest nadzieja, że pozwolenia na kupno benzyny mogą być zapewnione i nadesłane tym kopalniom.

8/ Dyrektorzy kopalń, jak się zdaje mile przyjęli moją wizytę i bardzo otwarcie opowiadali mi o swoich kłopotach. Biuro kopalni w Dąbrowie, jak się zdawało mają również dużo dowodów co do braku żywności i zaopatrzeń zarządzającym kopalni. Jednakowoż przypuszczelnem jest, że wielka pomoc mogłaby być okazaną kopalniom, o ile to byłoby specjalne zajęcie kogokolwiek w zarządzeniu wypełnień wszystkich spraw, potrzeb i braków.

9/ Wzmiankowano, że pułk. Nutt i Major Brand mają być zaproszeni w niedalekiej przyszłości zwiedzić Warszawę głównie aby być zaznajomionemi w sprawie administracji węgla, lecz również zaznajomić

21

się z prawidłami konserwacji, jakie były zaprowadzone w życie. Major Brand bezwątpienia może pomóc w uttrzymaniu i poprawieniu żądań górników, tak jak urządził w okolicy Ostraw-Karwin.

10/ Zaobserwowano, że polskie kopalnie pracują z daleko mniejszym i biedniejszym urządzeniem, jak kopalnie w Czecho-Słowacji. Więcej maszyn i więcej skuteczne metody mogą być wprowadzone, jakie materjalnie zwiększą wydajność, a więc zrobią Polskę mniej zależną od importu węgla zagranicznego.

11/ Zdaje się, że obecna cena płacona za węgiel obecnie kopalniom jest bardzo wielką. Towarzystwa kopalń nie mają dostatecznego zysku dla wykonania swoich potrzebnych zamian i ulepszeń.

/-/ A.J.Fisk.

Za zgodność:

Wm Pan Lempicki
Icsund 8.-

ODPIS.

23

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
Sekcja Górniczo Hutnicza
Nr.12/20 Sek. II
w sprawie nowych cen na węgiel.

Warszawa dn. 2 stycznia 1920 r.
Elektoralna Nr.2

T

Zgodnie z uchwałą Rady Ekonomicznej Ministrów z dnia 31 grudnia r.z.,Sekcja prosi o zatwierdzenie niżej wymienionych cen na węgiel od 1 stycznia 1920 r.

Cena płacona kopalniom Zagłębia Dąbrowskiego w markach polskich za tonnę franco wagon kopalnia

Gruby kop. Gatunek	Gruby,Kostka Orzech I,II	Orzech III Pospółka	Miał
I	117	107	82
II	122	111	86
III	127	117	92
IV	80% 132	12% 122	97 7%
Brunatny		63	

Do grupy I należą: Saturn, Czeladź, Renard, Fr.-Włoskie i odkrywki,
" " II " wszystkie kopalnie nienależące do I,III,i IV-ej grupy,
" " III " Grodziec,
" " IV " Flora.

Cena dla odbiorców węgla a/ Zagłębia Dąbrowskiego w markach za tonnę franco wagon kopalnia

Gruby Kostka	Orzech I " II	Orzech III Pospółka	Miał	Brunatny
191	183	151	105	105

b/ 2 Kcow. = 442 k. węgla
878 Kor. - Kokes
b/ w stos. do węgla D46 { gr. i kost. - 247,5 Kor
orz I i II 267,5 "
orz III i pos 222,5 "
miał - 157,5 "
krow. 157,5 "

a/ b/ Kcwk węgiel. gruby i orzech II wlicznie 261,5 k. miał - 166,5

Kalkulacja cen sprzedażnych węgla od 1 stycznia 1920 r. przedstawia się, jak następuje:

	Zagł.Dąbrowsk.	Zagł.Krakowskie
Przeciętna cena płacona kopalniom	Mk.113	Kor. 180
Podatki skarbowe i in. opłaty	" 12	" 18
Dopłata do aprowizacji robotników	" 20	" 28
Na wypłatę jednoraz.zapomogi robotn,	" 10	" 10
Na utworzenie funduszu rezerwowego	" 15	" 12
Przeciętna cena dla odbiorców	Mk. 170	Kr. 248

za 1 tonnę.

PAŃSTWOWY URZĄD WĘGLOWY
Wydział Finansowo-Obrachunkowy
8 29/i 20

marca 20

25

W sprawie nowych cen na węgiel.

Zgodnie z uchwałą Rady Ekonomicznej Ministrów z dnia 27 marca r.b. Sekcja Górniczo-Hutnicza prosi o zatwierdzenie niżej wymienionych cen na węgiel od 1 kwietnia r.b.

Cena płacona kopalniom Zagłębia Dąbrowskiego w markach polskich za tonnę franco wagon kopalnia

Gatunek	Gruby kop. Gruby, Kostka Orzech I, II	Orzech III Pospółka	Miał
I	298	278	228
II	233	213	163
Brunatny		140	

Do grupy I należą: kop. Flora i Grodziec I
" " II " reszta kopalni Zagłębia Dąbrow.

Cena dla odbiorców węgla Zagłębia Dąbrowskiego w markach polskich za tonnę franco wagon kopalnia:

Gruby Kostka	Orzech I " II	Orzech III Pospółka	Miał	Brunatny
410	391	322	245	245

Dla węgla Zagłębia Krakowskiego ustanawiają się średnie ceny; płacone kopalniom 220 mk. za tonnę za wyjątkiem kopalń Libiąż i Siersza, którym się płaci 270 mk. dla odbiorców ustanawia się średnia cena 365 mk. za tonnę franco wagon kopalnia.

Szef Sekcji II

Do Pana
Ministra Przemysłu i Handlu
w miejscu.

od. is.

29 marca 20

27

W sprawie nowych cen na węgiel;

Zgodnie z opinją Rady Ekonomicznej Ministrów z dnia 27 marca r.b. oraz po ostatecznem rozpatrzeniu podań kopalń, mam zaszczyt prosić Pana Ministra o zatwierdzenie cen na węgiel dla wszystkich kopalń Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego oraz węgla brunatnego.

Ceny dla producentów węgla od 1 kwietnia r.b.:

1 grupa, kopalnie: T-wa "Flora", "Grodziec" w Grodźcu T-wa Akc. Galic. "Siersza" i T-wa "[illegible] biąż"

otrzymują po 285 mk. za tonnę franco wagon kopalnia,

2 grupa, wszystkie pozostałe kopalnie węgla kamiennego Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego otrzymują po 220 mk. za tonnę franco wagon kopalnia.

Kopalnie węgla brunatnego otrzymują po 140 mk. za tonnę franco wagon kopalnia.

Zgadzam się
Minister
/-/ A. Olszewski
29/3 1920r.

Do Pana
Ministra Przemysłu
i Handlu
w miejscu.

Sprzedażna cena dla odbiorców wynosi 365 mk. za tonę węgla kamiennego i 245 mk. węgla brunatnego.

Cena dla odbiorców składa się z następujących pozycj

	Węgiel kamienny	Węgiel brunatny
1/Przeciętna cena wypłacana kopalniom	225 mk.	140 mk.
2/na pokrycie strat aprowizacyjnych	37,50	37 "
3/20% do pozycji 1,2 do ceny pobieranej, zgodnie z życzeniem Ministerstwa Skarbu	52 mk.	35 "
4/Na utrzymanie P.U.W. i podatek 1 mk. od tonny na Sejmik powiatu Będzińskiego	3 "	3 "
5/kapitał do dyspozycji Ministra Przemysłu i Handlu na cele powiększenia produkcji węgla w Polsce	25 "	16 "
6/10% fundusz rezerwowy do rozporządzenia Rządu na wydatki nieprzewidziane	22,50	14 "
	365 mk.	245 mk.

Szef Sekcji II
S. Świętochowski

29

Dotyczy podatku od węgla.

W sprawie opłat od węgla Sekcja Górniczo - Hutnicza komunikuje Ministerwtie Skarbu co następuje :

Dotychczas potrącane zostawały kopalniom z należytości za węgiel jedynie podatki od ilości węgla wysłanego, w wysokości zależnej od sortimentu. Pobieranie podatków od całego wydobytego węgla przedstawiało trudności z powodu niemożności dokładnej rejestracji poszczególnych sortimentów wydobytego węgla i ścisłego określenia zapasów kopalń.

Wysokość pobranych podatków wynosi / za wyłączeniem podatku komunalnego i opłaty na rzecz P.U.W. /

Za czas		od ton		suma podatków	
Listop., grudz. 1918		218,801.40	Mk.	1.876.882.04	fen
Styczeń, luty, marz. 1919		791,648.30	"	7.592.395.47	"
Kwiecień	"	298.068.40	"	2.869.029.07	"
Maj	"	292.119.52	"	2.777.602.17	"
Czerwiec	"	322.197.75	"	3.035.162.37	"
Razem ton		1.922.835.37	Mk.	18.150.071.12	"

Podział na kopalnie b. okupacji niemieckiej i austryjackiej oraz sumy pobranych podatków od poszczególnych kopalń przedstawiają się jak następuje :

A/. B. okupacja niemiecka :

Nazwa kopalni	wysokość podatków /za wyłączeniem podatków komunalnych i opłat na P.U.W./					
	1918	1919				
	XI.XII.	I.II.III,	IV.	V.	VI.	
Milowice						
Saturn						

Jupiter
Renard
Andrzej II
Czeladz
Grodziec II
Antoni
Andrzej III
Floetz Rudolf
Grodziec I
Alwina I
Alwina II
Alwina III
Fryderyka
Jadwiga
Wilhelmina
Anna
Jarosław
Mikołaj
Wanda
Adela
Alina
Bory
Stanisław
Kuznica

B. okupacja austryjacka

Niwka
Klimontów
Mortimer
Kazimierz
Jakób
Paryż
Kosselew
Flora
Franciszek
Reden

31

	1918 XI. XII.	I.II.III.	1919 IV.	V.	VI.
Wańczyków					
Helena I					
Lilit					
Józef					

Razem . . . . . .

To jest w sumie od wszystkich kopalń za czas od 1. Listopada 1918 r. do 30 czerwca 1919 r., jak powyżej Marek 18.150.071 i 12 fen.

Kopalnie b. okupacji niemieckiej opłacały podatek od węgla za cały czas od chwili objęcia władzy przez Rząd Polski, kopalni zaś b. okupacji austryjackiej tylko za węgiel, wysłany po 9a grudnia 1918, gdyż między 1. listopada i 9. grudnia 1918 węgiel w tej ostatniej okupacji sprzedawany był przez p. Inspektora Ministerstwa Aprowizacji w D ą b r o w i e, który podatku od wysłanego węgla nie pobierał i dopiero dnia 9. grudnia rozporządzenie M-stwa P. i H. podatek od wydobycia węgla został na okupację uastryjacką rozszerzony.

Sumę opłat pobranych w listopadzie r.z. należy przyjąć z zastrzeżeniem, gdyż niektóre kopalnie dawnej okupacji niemieckiej zwróciły się do M-stwa P. i H. z rekłamacją, że b. władze okupacyjne pobrały już w swoim czasie podatek od wydobytego węgla, wobec czego kopalnie te płaciłyby obecnie częściowo podatek po raz drugi. Niemcy pobierali podatek od wydobycia, więc węgiel który leżał na zwałach w chwili obejmowania władzy przez Rząd Polski , podatek ten już raz kopalnie opłaciły, a przy wysyłaniu tego węgla opłacałyby ten sam podatek po raz wtóry.

-//-

Co się zaś tyczy kopalń b. okupacji austyjackiej, to ponieważ opłacyiły one w swoim czasie podatki przemysłowe za cały rok 1918, a od grudnia 1918 ponosiły one i podatki od węgla, to za okres czasu od 9. grudnia 1918 do 31. grudnia 1918 zapłaciły kopalnie te podwójne podatki.

Sekcja G. - H. uważa to za niesłuszne i należy zdaniem Sekcji albo zwrócić kopalniom b. okupacji austyjackiej część podatków przemysłowych za czas od 9. grudnia do 31. grudnia 1918, lub też pobrane opłaty za ten okres czasu.

Ponieważ zaś wyliczenie proporcjonalne podatku przemysłowego za ten czas byłoby dość utrudnione, a produkcja węgla była wówczas nieznaczna i z tego powodu pobrane podatki od węgla nie przedstawiają znacznej sumy, Sekcja G.-H. proponuje, aby zwrócone zostały kopalniom w b. okupacji austryjackiej za czas od 9. do 31. grudnia 1918 pobrane podatki od wysłanego węgla, a suma ta wynosi Mk. 612.010.457

Co się zaś tyczy sprawy, poruszonej przez M-stwo Skarbu Sekcji V-tej Nr. 36226/2127/19 z dnia 17. lipca to powinny być obecnie pobierane od kopalń tylko podatki od wydobytego węgla, gdyż przewyższają one znacznie ewentualne podatki przemysłowe.

Podatki, płacone przez kopalnie przed wprowadzeniem podatku od węgla / a więc podatek przemysłowy, podymny, zasadniczy i dodatkowy od kapitału od zysku, od nieruchomości, kotłowy, drogowy,/ wynosiły średnio 20 kilka kopiejek od tonny wydobytego węgla. Podatki te wynosiły-by nawet po uwzględnieniu ich podwyższenia podczas wojny, znacznie mniej, niż obecne opłaty od węgla.

-//-

33

Jak powyżej zaznaczono, podatek pobiera się obecnie nie od węgla wydobytego, a od węgla wysyłanego. Wobec tego, że podlegać powinien opłacie podatkowej cały wydobywany węgiel, Sekcja G.-H. proponuje, aby podatek pobierany był na przyszłość od wydobycia podług poszczególnych sortimentów na zasadzie ścisłych danych z książek wydobycia prowadzonych przez kopalnie. Co się zaś tyczy przeszłości, to wobec tego, że podatek ten pobierany był tylko od wysłanego węgla należałoby obciążyć kopalnie 15% od sumy podatku zapłaconego.

Ścisłych danych odnośnie kosztów własnych produkcji węgla na poszczególnych kopalniach, Sekcja G.-H. narazie przedłożyć nie może, a posiadane przez Sekcję dane i częściowo już dnia 22.5. 1919 listę Nr. 1830 M-stwu Skarbu przedłożone, a obecnie dodatkowymi badaniami w pewnej mierze uzupełnione przedstawiają jak następuje:

Co się zaś tyczy bilansów, wchodzących w rachubę Towarzystw, wraz z rachunkami zysków i strat to Sekcja G.-H. nie zdaje sobie dokładnie sprawy o jakie bilansy się tutaj rozchodzi. /tekst/ Bilanse za lata poprzednie ogłaszane były przez T-wa obowiązane do ogłaszania bilansu w Urzędowych pismach wejść zaś w bilanse innych T-ystw oraz bilanse kwartalne, czy też półroczne z roku bieżącego wszystkich przedsiębiorstw, Sekcja G.-H. niema

Sprawa wysokości podatków przedstawia się, jak powyżej wykazano. Kwestja podatkowa nie może być jednak uregulowaną, póki nie zostanie zasadniczo uregulowaną kwestja Polityki Państwowej w stosunku do kopalń. Rząd wyznaczył maksymalną cenę sprzedaży węgla , którą starał się utrzymać możliwie nizko ze względów natury ogólnej. Przy tych cenach kopalnie nie były w stanie pokryć własnych kosztów produkcji, a dla utrzymania kopalni w ruchu niezbędnym okazało się wydawanie im pożyczek i zaliczek Również powiększyły się koszta własne kopalń, na skutek ingerencji Rządu przy określaniu zarobku robotników / 100 % podwyżka XXXXX Za Rządów Ministerstwa p. Moraczewskiego /, oraz na skutek narzuconej kopalniom aprowizacji robotników po cenach znacznie niższych niż ceny rynkowe.

Kopalnie już obecnie zwracają się z żądaniem zwrotu/ poniesionych szkód / list p. Migaud /poszukując strat na Rządzie. Obecnie tego staje się koniecznym wyjaśnienie stosunku do kopalń i udzielenie im bonifikacji za czas przeszły; / wysokości tej bonifikacji chwilowo jeszcze ściśle określić nie można, gdyż buchalterzy Sekcji zajęci sprawdzaniem ksiąg kopalń nie ukończyli jeszcze swych prac.

Ponieważ w Galicji do tej pory specjalnego podatku od węgla nie zaprowadzono, Sekcja G.-H. uważa, że M-stwo Skarbu powinno wystąpić z projektem przewidującym jednakowe podatki węglowe dla wszystkich dzielnic kraju.

U

35

Odpowiedź na referat
Ministerstwa Skarbu z dn.27.IX.1919.

- - - - - -

Tezy postawione w referacie M-stwa Skarbu z dnia 27 września 1919 r. są niesłuszne, gdyż opierają się na nieścisłych przesłankach:

1/ Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie zmieniało bez porozumienia się z Ministerstwem Skarbu stopy podatku od węgla, gdyż 25% podatek od produkcji nie został wprowadzony żadnym rozporządzeniem b.władz okupacyjnych niemieckich, które byłoby podane do wiadomości publicznej. Ministerstwo Przemysłu i Handlu zatrzymało zasadniczo obowiązujące w chwili ustąpienia okupantów normy podatku od węgla rozszerzywszy tylko, ze względu na dobro Skarbu Państwa, ich zastosowanie i na b.okupację austrjacką.

2/ Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie zwolniło od podatku węgla zużywanego na potrzeby kopalń, sprzedawanego na furmanki oraz węgla deputatowego, lecz pobierało podatek tylko od węgla wysyłanego kolejami, z powodu braku narazie ścisłych danych co do ilości wydobycia według sortymentów; ewent. obciążenie kopalń różnicą podatku między węglem wydobytym i wysłanym jest sprawą otwartą.

3/ Ministerstwo Przemysłu i Handlu pierwotne ceny z grudnia 1918 r. ustanowiło na podstawie ostatnich cen niemieckich, poprawionych z uwzględnieniem 100% powiększenia kosztów robocizny. Obecne ceny na węgiel zostały określone na zasadzie opinji rzeczoznawców i kosztów własnych kopalń.

Ostatnio od września 1919 r. ceny płacone kopalniom zostały ponownie znacznie zwiększone, lecz wobec ciągle zmieniających się warunków produkcji /wzrost cen materjałów, podwyżki płacy robotników i t.d./ być może, że wkrótce i te podwyższone ceny, przy których kopalnie obecnie, według opinji rzeczoznawców, mogą

pracować z zyskiem, okażą się niewystarczające. Zapobiedz temu niema możności, szczególniej ze względu na ogólną politykę rządu oraz Sejmu, dążącą do utrzymania możliwie niskich cen za artykuły pierwszej potrzeby; tę ogólną tendencję potwierdza uchwała Sejmu w sprawie wyznaczenia kredytu 300 milj. marek na obniżenie cen artykułów pierwszej potrzeby.

ad 1/ Wniosek 1-szy Sekcji VI-ej Ministerstwa Skarbu jest słuszny, i wskazane w nim wytyczne zastosowane zostały przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, gdyż przy ustanowieniu cen węgla koszty produkcji i zyski przedsiębiorców zostały uwzględnione. Ustanowienie cen, które gwarantowałyby rezerwę zysków nawet i w przewidywaniu przyszłych wzrostów kosztów produkcji Ministerstwo Przemysłu i Handlu uważa za niemożliwe.

ad 2/ Wniosek 2-gi natomiast jest niesłuszny. Zaprowadzenie podatku w wysokości 25% ceny zasadniczej węgla Ministerstwo Przemysłu i Handlu uważa za niemożliwe, gdyż, jak już wyżej wspomniano podatek taki przez okupantów żadnym rozporządzeniem ogłoszony nie został, a jeżeli Ministerstwo Skarbu uważa zaprowadzenie tak wysokiego konsumcyjnego podatku od artykułu pierwszej potrzeby za konieczne, to sprawę tę należy skierować do decyzji Sejmu, wzgl. Rady Ministrów.

HK.1313.

Odpis

37

R e f e r a t

Ministerstwa Skarbu 27/IX.1919.

57599
2781/19.

VI

węglowy.

Min.Przem.i Handlu pismem z dn.19/8. 1919 Nr.3382 Sek.II donosi o podatku węglowym.

S T A N S P R A W Y.

A.Okupacja niemiecka.

Rozporządzeniem z 11 lipca 1917 poz.341 Dz.rozp.Jen.Gub. Warszawskiego Nr.82, tudzież rozporządzeniem z 13 stycznia 1918 r.poz.442 Nr.103 Dz.rozp.Jen.-Gub.Warsz.wprowadzono w b.okupacji niemieckiej t zw.sekwestr węgla wedle następujących zasad:

Sekwestrowi podlega:

1/ wszystek węgiel kamienny i brunatny, wydobyty w granicach Jen.-Gub.Warszawskiego,

2/ wszystek węgiel kamienny i brunatny i brykiety, sprowadzone do Jen.-Gub., jako też

3/ wszystek sprowadzony i w polskich zakładach gazowych wyprodukowany koks. Wyjątek stanowi węgiel służący dla ruchu kolei żelaznych wojskowych, jakoteż te z wymienionych materjałów opałowych, które przeznaczone są wyłącznie dla przewozów.

Wszystkiemi podlegającemi sekwestrowi materjałami opałowemi rozporządza Centrala Węglowa na Wschodzie w porozumieniu z Szefem Administracji.

HK.1047.

Szef Administracji ustanawia ceny węgla

1/ dla kopalń,

2/ " odbiorców.

Różnica między ceną płaconą kopalniom, a ceną sprzedaży stanowi dochód administracji niemieckiej /wynosiła Mk.6,- od tonny węgla/.

Węgiel na potrzeby kopalń, jak i deputatowy nie jest objęty sekwestrem.

Przepisy wykonawcze do rozporządzenia powyższego zawarte są w rozporządzeniu z 17 marca 1918 poz.465 Dz.Rozp.dla Jen.-Gub.Warsz.Nr.109.

Na posiedzeniu Centrali Węglowej na Wschodzie z 4 października 1918 r. uchwalono za zgodą i zezwoleniem Szefa Administracji, co następuje:

1/ Ze względów budżetowych nakłada się na węgiel nowy podatek:/Kohlensteuer/, pobiera się go, nie jak dotychczas w stałej kwocie Mk.6.- od tonny, lecz w wysokości 25% ceny zasadniczej t.j. ceny płaconej kopalniom, bez dotychczasowych dodatków.

2/ Podatek ten pobiera się od ilości węgla wydobytego, a zatem i od przeznaczonego na własną potrzebę kopalń, jak i na deputaty dla robotników.

Kalkulacja cen 1 tonny węgla przedstawiała się następująco:

Gatunek węgla	Cena zasadn.	25% daniny	Na koszta administr.	Cena sprzedażna
Węgiel gruby	Mk.46,20	Mk.11.80	Mk.0,70	57,20
Orzech II/III	" 42,60	" 10,70	" 0,70	54,--
Pospółka	" 33,70	" 8,40	" 0,70	42,80
Miał	" 26,60	" 6,65	" 0,70	33,95

Podatek ten miał przynieść w zimie 1918/1919 r. Mk.13,140,000.-

Wedle pisma z 25-go października 1918 wystosowanego do Wydziału Sprzedaży Węgla Szefa Administracji

kopalniom o Mk.2.- na tonnie węgla, wskutek przyznania podwyżki płacy robotnikom.

39

Wskutek czego nowa kalkulacja ceny za tonnę węgla przedstawiała się następująco:

Gatunek węgla.	Cena zasadn. za tonnę	25% podatku	Koszta administr.	Cena sprzedaż.
Węgiel gruby	Mk. 47.20	Mk. 12.--	Mk. 0.70 =	Mk. 59.90
Orzech	" 44,60	" 11.--	" 0,70 "	" 56.30
Pospółka	" 35.70	" 9.--	" 0,70 "	" 45.40
Miał	" 30.10	" 7.50	" 0.70 "	" 38.30

To same zasady miały obowiązywać przy opodatkowaniu węgla odkrywkowego, był to zatem podatek od produkcji, wynoszący się w 25% dodatku do zasadniczej ceny węgla.

R Z Ą D Y P O L S K I E.

Po objęciu administracji krajem przez Rząd Polski objęło Ministerstwo Przemysłu i Handlu administrację b.Centrali Węglowej na Wschodzie w swoje ręce i zarządziło reskryptem tymczasowo z 10/12 1918 Nr.630 zrównanie cen węgla w obu b.okupacjach w następujący sposób:

Węgiel gruby, kostka I i II	Mk. 85.--	K. 160.- za tonnę
Orzech I	" 80.-	" 150.- " "
Orzech II	" 75.-	" 141.- " "
Orzech III	" 70.-	" 132.- " "
Miał	" 40.-	" 75.- " "
Pospółka	" 60.-	" 113.- " "
Węgiel brunatny	" 48.-	" 90.- " ",

czyli, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozszerzyło postanowienia o sekwestrze węgla obowiązujące w b.okupacji niemieckiej również i na kopalnie węgla w b.okupacji austrjackiej.

Wedle pisma Ministerstwa z 31 grudnia 1918 Nr.1389 /wystosowanego do Min. Skarbu/ polecono Centrali Węglowej w Sosnowcu tymczasowo podatek pobierać <u>od węgla wydobytego</u> w b.obu okupacjach, w wysokości wyznaczonej przez władze niemieckie, a zatem tak w niemieckiej, jak austrjackiej od każdej tonny węgla grubego, kostki I,II,

orzech I	Mk. 11.80	zamiast Mk. 16.60 i 15.60
orzech II,III	" 10.70	" " 14.60 i 13.60

Pospółka Mk.8.40 zemiart Mk.11.60
miał " 6.65 " " 7.60.

W powyższych pozycjach mieści się Mk.1.- dodatku komunalnego /czyli dodatek odpowiadający 25% zasadniczej ceny węgla w czasie między a 25/10.1918 r. a zatem poniżej norm obowiązujących w chwili wstąpienia okupantów.

W powyższych kwotach nie mieściła się Mk.1.- od tonny na utrzymanie monopolu węglowego. Podatek węglowy miał być tymczasowy, aż do zatwierdzenia go przez Radę Ministrów.

Wedle pisma z 10/I.1919 Nr.126 poleciło Ministerstwo Przemysłu i Handlu Centrali Węglowej pobierać tytułem podatku tymczasowo po Mk.6.- od tonny wydobytego węgla brunatnego.

Tymczasem wedle pisma Ministerstwa Przemysłu i Handlu z 19 sierpnia r.b. Nr.8382 sek.II dotychczas potrącano kopalniom z należytości za węgiel jedynie podatki od ilości węgla wysłanego koleją, w wysokości zależnie od sortymentu. Pobieranie podatków od wydobytego węgla przedstawiało rzekomo trudności z powodu niemożności rejestracji sortymentów wydobytego węgla.

Wysokość pobranych podatków za grudzień 1918 i za I półrocze 1919 wynosi /za wyłączeniem podatku komunalnego i na rzecz P.U.W./ od 1,922,835,37 tonn węgla wysłanego Mk.18.150.071,12 fen., których jednak Skarb Państwa do dziś dnia nie otrzymał. Oznajmia dalej, że Rząd płaci stałe ceny za węgiel i stara się je utrzymać na niskim poziomie ze względu natury ogólnej i gospodarczej. Ceny, płacone obecnie kopalniom za węgiel nie pokrywają kosztów dobywania węgla, a to wskutek 100% podwyżki płacy robotników, wprowadzonej przez Rząd p.Moraczewskiego, oraz wskutek przymusowej aprowizacji robotników, po cenach znacznie niższych, niż ceny targowe. Kopalnie pracują stale ze

41

stratą. Straty te wynoszą już kilkanaście miljonów marek /wedle oświadczenia przemysłowców węglowych ponad 100 miljonów marek/. Rząd /Ministerstwo Przemysłu i Handlu/ celem utrzymania kopalń w ruchu, udziela im pożyczek i zaliczek /z funduszów Ministerstwa Skarbu/.

Jak z powyższego wynika Ministerstwo Przemysłu i Handlu:

1/ rozciągnęło rozporządzenie o sekwestrze węgla i o podatku węglowym, obowiązujące w b.okupacji niemieckiej tymczasowo na obszar b.okupacji austrjackiej;

2/ zmieniło bez porozumienia się z Ministerstwem Skarbu stopę podatku od węgla i zamiast wprowadzonego przez niemców procentowego podatku od produkcji, zależnego od zasadniczej ceny węgla, wprowadziło daninę w stałej kwocie na każdy rodzaj węgla odrębnie i to ze szkodą Skarbu Państwa;

3/ zwolniło samowolnie wbrew przepisom stosowanym przez okupantów, jak też wbrew własnym reskryptom L.1359/18 Nr.126/19, Nr. 600/19 od podatku węgiel na własne potrzeby kopalń, sprzedawany na furmanki i deputatowy /co wynosi conajmniej około 20% węgla wywożonego koleją/;

4/ ustanowiło ceny na węgiel dla kopalń, bez porozumienia się z właścicielami kopalń, poniżej kosztów wydobycia węgla, a niedobór pokrywa pożyczkami i zaliczkami, udzielanemi przez Ministerstwo Skarbu /zaliczki mają wynosić około 50.000.000.-Mk. Ubytki w dochodach Skarbu Państwa od 2,3/ wynoszą conajmniej Mk.13000000. w czasie do 30/6.b.r.

W następstwie tego właściciele kopalń nie czynią żadnych, nawet najkonieczniejszych wkładów w urządzenie kopalń, ani nie odnawiają zużytych, na czem cierpi wydajność węgla. Przemysł węglowy przed katastrofą.

Ta gospodarka węglowa prowadzona przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu rujnuje z jednej strony właścicieli kopalń i przemysł węglowy, a równocześnie obraca

Skarb Państwa coraz nowemi wydatkami na pokrycie niedoborów.

Sekwestr węgla wprowadzony przez okupantów dla przyoporszenia dochodów i dający faktycznie wielumiljonowe zyski, w zarządzie Ministerstwa Przemysłu i Handlu przynosi straty, jest ciężarem dla Skarbu Państwa i szkodliwy dla przemysłu węglowego.

Obecnie, wskutek ponownej podwyżki płac robotniczych, ogłoszono w Monitorze Nr.196 z 1/9.r.b. nowe znacznie wyższe ceny na węgiel 1/ podwyżka wynosi około 30%, które jednak nie pokrywają rzekomo kosztów wydobycia węgla.

Zobowiązania Skarbu Państwa wobec właścicieli kopalń wzrastają zatem w dalszym ciągu.

U w a g i o g ó l n e.

Administrację węglową należy jaknajrychlej zreformować w następujący sposób:

1/ Przedewszystkiem w porozumieniu z właścicielami kopalń ustanowić zasadnicze ceny węgla loco kopalnia, odpowiadające kosztom wydobycia węgla i dające przedsiębiorcom choć nieznaczne zyski, by w ten sposób zwolnić nareszcie Skarb Państwa od dalszych zobowiązań wobec kopalń za ponoszone straty;

2/ utrzymać na stałe podatek węglowy od produkcji w wysokości, wprowadzonej przez niemców t.j. 25% ceny zasadniczej i podatek ten od wszystkiego wydobytego węgla ściągać z końcem każdego miesiąca i przekazywać go Ministerstwu Skarbu.

Wyjaśnić czy i w jakiej kwocie pobiera się obecnie podatek od produkcji węgla i czy wymiar tego podatku odpowiada powyższym zasadom, t.j. 25% ceny zasadniczej.

Wymiar przedstawiałby się następująco:

rodzaj węgla	cena zasadn.	podatek państw.
gruby	93.5	23.50
kostka I	93.5	23.50
" II	93.5	23.50

93

Rodzaj worka	cena zagadn.	podatek państw.
Orzech I	87.-	21.75
" II	82.-	20.50
" III	77.-	19.25
Miał	42.-	10.50
Pospółka	65.50	16.40
brunatny	52.-	13.25

Za zgodność.

Rozpowszechnione ogólnie zdanie, że dający się odczuwać brak węgla spowodowany jest wadliwą organizacją rozdziału, jest zupełnie mylny. Brak węgla daje się odczuwać w całej Europie z powodu spadku produkcji, wywołanego wprowadzeniem 8-godzinnego dnia roboczego, zmniejszeniem wydajności robotnika /u nas o blizko 50%/, ciągłemi strajkami i - w Polsce specjalnie - złym stanem środków technicznych produkcji.

Produkcja Zagłębi Dąbrowskiego i Krakowskiego spadła o przeszło 1/3 w porównaniu z r.1913, zdolność zaś wysyłkowa nawet o 40 do 42%.

Tymczasem potrzeby, jakim wspomniane Zagłębia muszą sprostać, wzrosły, gdyż ustał przywóz węgla górnosląskiego i donieckiego /wynoszący w r.1913 do b.Kongresówki Galicji i Poznańskiego z górą 5 iż mil.tonn/ a teren, obsługiwany przez te Zagłębia powiększył się /doszło Poznańskie, kresy wschodnie/.

Obecne zapotrzebowanien ziem polskich wynosi: /w ton.mies./

1/ b.Kongresówki podług zapotrzebowań Państwowego Urzędu Węglowego na lipiec - koleje na Wschodzie - wojsko 489.845

2/ Galicji i Śląska Cieszyńskiego na Wschód od Wisły na lipiec 1919r. podług danych Inspektoratu Węglowego w Krakowie..... 358.278

3/ Poznańskiego, podług zapotrzebowań Urzędu Węglowego na tenże miesiąc..... 176.000

4/ Śląska Cieszyńskiego, pomiędzy linją Wisły i Polsko-Czeską linją demarkacyjną podług zgłoszeń Krakowskiego Inspektoratu Węglowego..... 52.700

Ogółem 1.076.823 t.

Dla pokrycia tego zapotrzebowania mamy do dyspozycji:

1/ Produkcja Zagłębia Dąbrowskiego wraz z węglem brunatnym

średnio miesięcznie

BIBLIOT

47

średnio miesięcznie ca 360.000 ton.
mniej 20% spożycie własne ko-
palń 72.000 "

miesięczna zdolność wysyłkowa 288.000 ton.

2/ Produkcja Zagłębia Krakowskiego średnio mie-
sięcznie ca 115.700 ton.
mniej 23% spożycie własne 26.300 "

miesięczna zdolność wysyłkowa 89.400 ton.

3/ Z Zagłębia Karwińskiego dla ziem na wschód
od linji Wisły dostajemy na zasdzie porozumienia
z misją Ententy miesięcznie ca 33.000 ton.
dla części zaś Cieszyńskiego między linją Wisły
a Polsko-Czeską linją demarkacyjną mies. ca 35.000 ton.

Ogółem mamy więc do dyspozycji dla wysyłek mie-
sięcznie około 445.400 tonn,
czyli 44% naszych obecnych zapotrzebowań.

Z chwilą uruchomienia dalszych dziedzinn przemysłu, po-
łożenie, o ile nie otrzymamy dowozu węgla, musi się pogorszyć.

Od początku roku bieżącego zapotrzebowanie przemysłu w
samem tylko b.Królestwie Kongresowem wzrosło z 41.345 tonn w sty-
szniu r.b. do 134.690 tonn w lipcu r.b. O ile można mówić, że w
zimie r.1918/19 głód węglowy był wywołany brakiem sprawności ko-
lei, które nie były w stanie wywieźć wówczas całego wyprodukowa-
nego węgla, o tyle teraz, przy lepszej organizacji kolei, niedo-
bór wywołany jest, jak dowodzą powyższe cyfry, li tylko brakiem
samego materjału.

Wprowadzenie trzeciej zmiany na kopalniach sytuacji za-
sadniczo nie poprawia; na szeregu kopalń trzecia zmiana już pra-
cuje, na innych - z przyczyn natury technicznej - nie da się za-
raz zaprowadzić, a zaprowadzenie jej może powiększyć produkcję w
stosunku do całości w najlepszym razie zaledwie o kilka procent.

Jedynie dowóz węgla z Górnego Śląska i Zagłębia Karwiń-
skiego może zażegnać kryzys węglowy.

Przyjrzyjmy się

49

Przyjrzyjmy się teraz organom, uskuteczniającym podział węgla między odbiorców, oraz samej technice tego podziału.

Rada Rozdzielcze Węglowa.

Stosownie do zarządzeń obydwuch władz okupacyjnych, wprowadzających sekwestr węgla, Rada Ministrów na posiedzeniu z dn.27 Grudnia r.1918 utrzymała na dalszy przeciąg czasu zasadę sekwestru, oraz ustanowiła Radę Rozdzielczą Węglową, powierzając wykonanie sekwestru oraz zarządzanie Państwowym Urzędem Węglowym Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Rada Rozdzielcza Węglowa jest organem, którym zbiegają się zapotrzebowania na węgiel, i który przeprowadza ogólną repartycję tego materjału opałowego. W skład Rady Rozdzielczej Węglowej wchodzą przedstawiciele zainteresowanych Ministerstw, a więc:

2 przedstawicieli Ministerstwa Przemysłu i Handlu;
2 " " Aprowizacji;
2 " " Kolei Zelaznych;
1 przedstawiciel Ministerstwa Skarbu;
1 " " Spraw Wewnętrznych;
1 " " " Wojskowych;
1 " Magistratu m.st.Warszawy;
1 " " m.Łodzi;

i 2 rzeczoznawców, powołanych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu /1 od Towarzystwa Przemysłowców Królestwa Polskiego i 1 od Rady Zjazdu Przemysłowców Górniczych/.

Rada Rozdzielcza Węglowa zbiera się co miesiąc, rozpatruje i zatwierdza projekt podziału węgla na najbliższy miesiąc, kontroluje podział za czas ubiegły, daje wskazówki Państwowemu Urzędowi Węglowemu odnośnie ogólnej polityki, jaką stosować należy przy wykonywaniu zamówień /klucz podziału, kolejność zamówień i t.d./.

Przydział węgla dokonywa Rada Rozdzielcza Węglowa według zapotrzebowań poszczególnych grup odbiorców, przydział zaś szczegółowy w każdej grupie dokonywany jest przez zainteresowane Ministerstwo, lub przez Państwowy Urząd Węglowy, a więc, kontyngent wojskowy dzieli Ministerstwo Spraw Wojskowych, kontyngent kolejowy - Ministerstwo Kolei, kontyngent opałowy - Ministerstwo

Aprowizacji

51

Aprowizacji, Kontyngent przemysłowy - Państwowy Urząd Węglowy w ścisłem porozumieniu z odnośnymi Wydziałami Ministerstwa Przemysłu i Handlu i przedstawicielami przemysłu.

Państwowy Urząd Węglowy.

Organem wykonawczym Rady Rozdzielczej Węglowy jest Państwowy Urząd Węglowy, którego zadaniem jest uskutecznienie podziału węgla i koksu, produkowanego w b.Królestwie Kongresowem, oraz węgla gazowego i koksu, sprowadzanego z poza granic b.Kongresówki pomiędzy poszczególnych odbiorców w tejże, zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Rozdzielczą Węglową projektem repartycji.

Organizacja P.U.W. W Warszawie - głównej siedzibie Państwowego Urzędu Węglowego - następują się następujące jego wydziały:

I. Wydział Zamówień;

II. Wydział Buchalterji;

III. Wydział Statystyczno - Techniczny;

W Sosnowcu znajduje się Wydział Ekspedycji, który ściśle według poleceń Wydziałów w Warszawie dokonywa wysyłek węgla z kopalń. Na czele Państwowego Urzędu Węglowego stoi Dyrektor, zarządzający wszystkimi agendami P.U.W.

Państwowy Urząd Węglowy jest nietylko organem, dzielącym mechanicznie węgiel, lecz pełni on również funkcje czysto handlowe, a nawet i bankierskie.

Zaliczki i pożyczki dla kopalń.

Po wyjściu okupantów, którzy pozostali dłużnymi znaczne sumy kopalniom, i polityką swą w czasie okupacji wyzuli kopalnie z kapitałów obrotowych, stanęła przez Państwowym Urzędem Węglowym konieczność przyjścia kopalniom z pomocą w formie wydawania zaliczek na poczet wysyłanego węgla.

Sumy te okazały się jednakże niedostatecznymi, i zjawiła się potrzeba zaopatrzenia kopalń w większe kapitały obrotowe.

Dekretem z dn.8 lutego 1919r. asygnowane zostało 75 milionów marek na pożyczki ulgowe dla przemysłowców, z której to sumy kopalnie otrzymały ca 17 milionów marek. Niektóre z kopalń nie mogły korzystać z tej formy pomocy i Państwowy Urząd Węglowy zmuszony był - dla utrzymania ich w ruchu - wydawać zaliczki przekra-

czające

ozające wartość wysyłanego węgla; suma tych zaliczek na dzień 1 czerwca 1919 r. wynosiła 16 milionów marek, która to suma do dnia dziesiejszego najniesłuszniej obciąża rachunek Państwowego Urzędu Węglowego i winna być z kapitałów obrotowych P.U.W. wyeliminowaną.

Kapitały P.U.W.

Ze sprawozdania P.U.W. na 1 czerwca 1919r. widać, że sumy skarbowe, pozostające na rachunku P.U.W. są następujące:

Otrzymano od Skarbu.....	25.000.000	Marek
Pożyczka w Banku Poznańskim.....	5.000.000	"
Pobrane podatki.....ca.	15.000.000	"
R a z e m .....ca.	45.000.000	Marek,

z której to sumy wydane zostały kopalniom zaliczki w wysokości 16 milionów marek, czyli, że faktyczny kapitał obrotowy P.U.W. stanowi na dzień 1 czerwca 1919r.

DWADZIESCIA DZIEWIĘĆ MILIONOW MAREK /Mk. 29.000.000 /

Podatki.

Podatki od kopalń pobrane są od wysyłanego /a nie wydobywanego/ węgla, według niżej podanych norm, w zależności od sortymentu /od różnicy pomiędzy węglem wydobytym a wysłanym podatki do tej pory pobrane nie zostały/.

Gruby, kostka I, II, orzech I.....	Mk.	12.80	za tonnę
Orzech II, III.....	"	11.70	" "
Pospółka.....	"	9.40	" "
Miał.....	"	7.65	" "
Brunatny.....	"	7.—	" "

W tych sumach znajduje się 1 marka podatku na rzecz sejmików ~~i 1 marka na pokrycie kosztów utrzymania P.U.W.~~

Podatek pobrany przez P.U.W. na rzecz Skarbu nie został przelany do Kasy Państwowej, albowiem P.U.W: nie był w posiadaniu dostatecznych kapitałów obrotowych.

Ceny węgla.

Ceny węgla ustalone rozporządzeniem p.Ministra Przemysłu i Handlu z dn.6 grudnia 1918r. i łącznie z podatkiem wynoszą:

Gruby, kostka I i II.....	Mk.	85.—	za tonnę
Orzech I.....	"	80.—	" "
Orzech II.....	"	75.—	" "
Orzech III.....	"	70.—	" "
Pospółka.....	"	60.—	" "
Miał.....	"	40.—	" "
Węgiel brunatny.....	"	48.—	" "

55

czającą wartość wysyłanego węgla; suma tych zaliczek na dzień 1 czerwca 1919r. wynosiła 16 milionów marek, która to suma do dnia dzisiejszego najniesłuszniej obciąża rachunek Państwowego Urzędu Węglowego i winna być z kapitałów obrotowych P.U.W. wyeliminowaną.

Kapitały P.U.W.

Ze sprawozdania P.U.W. na 1 czerwca 1919r. widać, że sumy skarbowe, pozostające na rachunku P.U.W. są następujące:

Otrzymano od Skarbu.....	25.000.000	Marek
Pożyczka w Banku Poznańskim...	5.000.000	"
Pobrane podatki.....	ca 15.000.000	"
Razem	ca 45.000.000	Marek,

z której to sumy wydane zostały kopalniom zaliczki w wysokości 16 milionów marek, czyli, że faktyczny kapitał obrotowy P.U.W. stanowi na dzień 1 czerwca 1919r.

DWADZIESCIA DZIEWIĘĆ MILIONOW MAREK /Mk. 29.000.000 /

Podatki.

Podatki od kopalń pobierane są od wysyłanego /a nie wydobywanego/ węgla, według niżej podanych norm, w zależności od sortymentu:

Gruby, kostka I, II, orzech I	Mk.	12.80	za tonę
Orzech II, III.....	"	11.70	" "
Pospółka.....	"	9.40	" "
Miał.....	"	7.65	" "

W tych sumach znajduje się 1 marka podatku na rzecz sejmików.

Podatek pobrany przez P.U.W. na rzecz Skarbu nie został przelany do Kasy Państwowej, albowiem P.U.W. nie był w posiadaniu dostatecznych kapitałów obrotowych.

Ceny węgla.

Ceny węgla zostały ustalone rozporządzeniem p.Ministra Przemysłu i Handlu z dn.6 grudnia 1918r. i łącznie z podatkiem wynoszą:

Gruby, kostka I i II	Mką	85.--	za tonnę
Orzech I.....	"	80.--	" "
Orzech II.....	"	75.--	" "
Orzech III.....	"	70.--	" "
Pospółka.....	"	60.--	" "
Miał.....	"	40.--	" "

57

Ceny te dla niektórych kopalń okazały się niższemi od kosztów wydobycia i narażają kopalnie te na straty.

Uważając za niemożliwe podnoszenie cen tego artykułu pierwszej potrzeby kosumentom w chwili, gdy wszystkie wysiłki Rządu skierowane są ku obniżeniu cen, Ministerstwo Przemysłu i Handlu zwróciło się do Ministerstwa Skarbu z wnioskiem o zrezygnowanie z części podatku /4 marki na tonnie/ dla utworzenia kapitału na pokrycie strat tych kopalń, których koszty własne są większe od wpłaconych im cen.

Nadużycia węglowe i ich zwalczanie.

Jednem z najważniejszych zadań P.U.W. jest dopilnowanie aby rozporządzenia odnośnie sekwestru węgla były ściśle przestrzegane.

Pomimo rozporządzeń tych, pewna ilość węgla dostaje się do handlu spekulacyjnego. Węgiel ten pochodzi z następujących zródeł:

1/ z kradzieży węgla z wagonów;

2/ z wykupowanych deputatów węglowych;

3/ z nielegalnych wysyłek wagonowych;

Kradzież węgla z wagonów jest zjawiskiem powszechnem i miała ona miejsce i w czasach normalnych; podczas wojny wzrosła ona znacznie, a w listopadzie i grudniu 1918r. dosięgła ogromnych rozmiarów; zdarzały się wypadki okradania 20 i 25% zawartości wagonów. Obecnie, na skutek zorganizowania straży kolejowej, skrócenia postoju pociągów i t.d., udało się w znacznym stopniu zmniejszyć kradzież węgla z wagonów. Również znacznie zmniejszyła się ilość węgla, pochodzącego z deputatów węglowych, wskutek zmniejszenia norm i pewnych ograniczeń, stosowanych przez kolej przy wyznaczaniu deputatów.

Dla ukrócenia nielegalnych wysyłek wagonowych P.U.W. powyznaczał w całym Zagłębiu swych ekspedytorów - kontrolerów, zadaniem których jest sprawdzanie ekspedycji węgla, dokonywanego przez kopalnie; Prócz tego, dla wysyłek węgla wydawane są pod ścisłą kontrolą specjalne frachty z podpisami i stemplem P.U.W.

Dla prowadzenia dochodzeń i zapobiegania nadużyciom węglowym P.U.W. utrzymuje na swój koszt pewną liczbę funkcjonarjuszów straży kolejowej, zadaniem których jest jedynie śledzenie obiegu węgla. Dotychczas wykryto kilkadziesiąt nadużyć i skierowano je na

drogę sądowa

59

drogę sądową. W ostatnim czasie P.U.W. porozumiał się z Urzędem do Walki z Lichwą i Spekulacją, który ma wydelegować specjalnego sędziego dla zwalczania nadużyć węglowych.

Podział węgla w Galicji.

Ogólny przydział węgla w Galicji dokonywany jest przez międzywydziałową Komisję, w skład której wchodzą:

1/ Delegat Wydziału Górniczego;

2/ Delegat Wydziału Przemysłowego;

3/ Delegat Ministerstwa Aprowizacji;

4/ Delegat Krakowskiej Dyrekcji Kolejowej;

Podział szczegółowy dokonywamy jest dla opału domowego przez Starostwa, dla przemysłu zaś przez Radę Rozdzielczą, powoływaną przez przemysłowców.

Organem wykonawczym dla Galicji jest Inspektorat Węglowy w Krakowie, finansowaniem zaś wysyłek węgla zajmuje się Polskie Towarzystwo Handlowe w Krakowie.

Podział węgla w Poznańskim.

W Poznańskiem Komisarjat Naczelnej Rady Ludowej utworzył przy Wydziale Ia specjalny Urząd Węglowy, mający oddzielnego kierownika. Urząd ten rozdziela przyznany dla Poznańskiego węgiel, skierowując go wprost do konsumentów; jedynie węgiel opałowy pozostawiany zostaje do dyspozycji poszczególnych władz lokalnych /Starostwa i Urzędy Rozdzielcze Miejskie/, które ze swej strony dzielą węgiel ten pomiędzy ludność.

Rachunki za otrzymany węgiel reguluje Poznański Urząd Węglowy z Państwowym Urzędem Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby w Warszawie, pobierając ze swej strony należność od odbiorców, względnie za węgiel opałowy od władz lokalnych.

Poznańskie, którego zapotrzebowanie dawniej prawie że całkowicie pokrywane było przez Górny Sląsk, dzisiej, wobec kompletnego przerwania komunikacji z Górnym Sląskiem węgla ztamtąd zupełnie nie otrzymuje i skazane jest wyłącznie na dowóz z Zagłębia Dąbrowskiego.

Sytuacja i tutaj uledz może zmianie na lepsze tylko w tym wypadku, jeżeli otworzy się dowóz węgla z Górnego Sląska a dostawa z Zagłębia Karwińskiego uskuteczniana będzie w większych rozmiarach.

Warszawa dnąą23 czerwca 1919r.

61

		1919	1920	1921
Zagł D	wyd	4.608.000	4.873.000	5.752.000
	zuż	666.000	821.000	837.000
	dep	168.000		
	dr sp	82.000	dr sp 255.000 i do włas zan	295.000
Br.	wyd	205.000	238.000	228.000
	zuż dr sp	27.000	43.000	39.000
	—	50.000	d sp 72.000	99.000
Krak	wyd	1.350.000	1.385.000	1.673.000
	wł zuż + d	321.000	314.000	339.000
	Dr sp	57.000	85.000	130.000
Zagł Stan			wyd 10.000	11.000
			dep i wł. 1.400	1.400
			drob sp 1.000	1.300
Silesia	wyd	121.000	wyd. 153.000	148.000
	Dep wł z	31.000	wł zuż dep 34.000	38.000
	Dr sp	10.000	drob sp 3.000	2.500

1920 | 2 / 330

1.350
1.385
330
065

21

Log Wielkopol wyd 31.000
ks. Wg wł z 7000
Dr 200

	19r.	20
Kolejk	2.126.00	3.130.

przy og Dąb. + Kr

Miesiąc ..... 192 .... r.

K O N A N I E				UWAGI

EF./M./2.

63

I. Roczna produkcja węgla w tonnach.

	1913 r.	1918 r.	Spadek w %%.
Zagłębie Dąbrowskie	6.833.000	4.326.000	36%
Śląsk Cieszyński	7.594.000	niema danych	niema danych.
Górny Śląsk	43.800.000	" "	" "
Zagłębie Krakowskie	1.971.000	" "	" "

II. Wydobycie dzienne w tonnach.

	1913 r.	1919 r./II.
Zagłębie Dąbrowskie	± 24.000	± 16.000
Śląsk Cieszyński	± 25.000	± 15.000 przed zaj.p.Czech
Górny Śląsk	±130.000	niema

III. Wydajność średnia na robotnika.-

	1913 r. na dniówkę.	1919 r.
Zagłębie Dąbrowskie	1.00	dochodzi do 0,45
Górny Śląsk	1.18	niema danych
Cieszyński Śląsk	0,85 (cieńsze pokłady).-	" "

IV. Ilość zatrudnionych robotników.

	1913 r.	1918 r.
Zagłębie Dąbrowskie	24.000	32.000
Śląsk Cieszyński	32.400	niema danych
Górny Śląsk	około 130.000 robot.	" "

V. Ceny węgla za tonnę obecnie.

	Grube gatunki.	Pospółka.	Miał.
Zagłębie Dąbrowskie	85 Mk.	60 Mk.	40 Mk.
Śląsk Cieszyński	± 45 "	niema danych.	
Śląsk Górny	52 "	-	-
Francja	± 65 Frcs.	-	-

VI. Rozchód na potrzeby własne kopalń. (Deputaty i opalanie kotłów.)

Zagłębie Dąbrowskie 1913 r. - 9% 1919 r.- 12%.-

1919	Saturn tony	Jowisz Crec
styczeń	26.719,3	12.599,2
luty	28.013,9	13.813,1
marzec	26.899,3	13.744,0
Kwiecień	32.160,6	19.256,6
maj	31.308,4	16.150,9
czerwiec	31.640,1	16.003,4
lipiec	39.845,7	23.516,9
sierpień	23.326,5	10.580,8
wrzesień	35.462,5	21.873,8
październik	40.916,0	26.008,0
listopad	38.688,0	22.930,0
grudzień	36.069,6	19.271,5
razem	391.053,1	215.793,2
Wyjątka suma wo. 1919	358,579,9	185.191,6

358.579
185 191
543710

391.053
215 793
606 846

6/7920

Zwangsverwaltung:

Wertpapiere

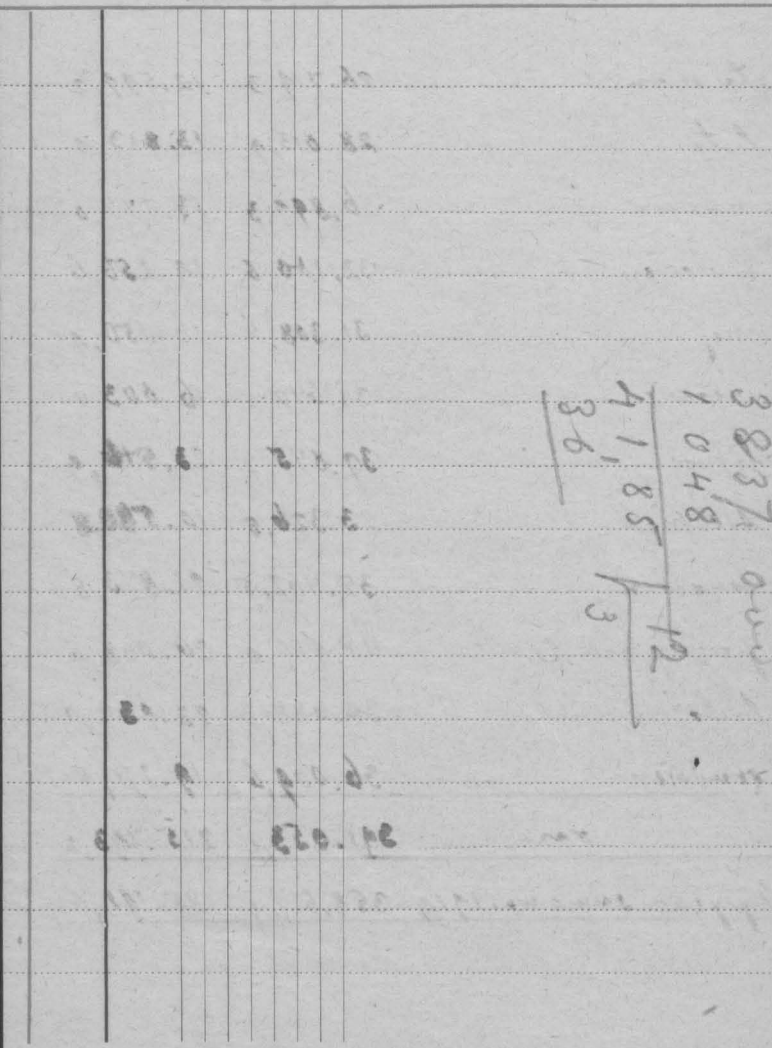

S.O
241/20.

67

Wydobycie i wysyłka węgla

	Wydobycie w. kamienny	Wydobycie w. brunatny	Wydobycie Razem	Wysyłka węgla kamiennego i brunatn. w tonnach
	tonny			
a) Kongresówka:				
Pierwsze półrocze 1919 r.	2,067.879,1	77.418,1	2,145.297,2	1,646.132,3 4) 1,707.222,9 1)
Drugie " "	2,545.831,2	96.379,9	2,642.211,1	2,048.432,7 4) 2,130.248,8 1)
Razem " "	4,613.710,3	173.798,0	4,787.508,3	3,837.471,7 1)
Pierwsze półrocze 1920 r.	2,359.306,1 2)	113.064,1 2)	2,472.370,2 2)	1,820.624,6 4) ~ 1,869.720,2 2)
b) Małopolska				
Pierwsze półrocze 1919 r.	639.350,9	1.525,9 ~~488.912,1~~	640.876,8 ~~488.912,1~~	488.912,1
Drugie " "	709.291,3	3.625,2 ~~55~~	712.916,5 ~~559.714,4~~	559.714,4
Razem	1,348.642,2	5.151,1	1,353.793,3	1,048.626,5
ze starych hałd w r. 1919	85.286,1	—	—	—
Pierwsze półrocze 1920 r.	807.552,8 3)	5.808,0	813.360,8	481.934,3 3)
ze starych hałd w I półr. 1920 r.	48.471,7 3)			

Uwagi: ad 1) cyfry pochodzą z Państw. Urzędu Węglowego
ad 2) Cyfry przybliżone z powodu braku danych z m-ca czerwca
3) " " " " " maja i czerwca
4) Cyfry oznaczone czerwonym atramentem, przedstawiają wysyłkę wyłącznie węgla kamiennego

Referat statystyczny
Dr Olszewski wys.

Do
Sekcji Górn. Hutniczej Oddział B
do rąk inżyn. ch. Lempickiego
Jasna 8.

OSSOLIN BIBLIOT

p. Hoffma 4 pp.

69

Program konferencyi na d. 22 Grudnia 1919 r.

Jakiemi ogólnemi zasadami winna się kierować polityka rządu w sprawie węglowej? d.j. jakie winny być przedsięwzięte zarządzenia, aby z jednej strony zapewnić kopalniom węgla możliwość dalszego rozwoju i zwiększyć ~~w~~ ich wytwórczość, a z drugiej — ~~uchronić~~ konsumentów (instytucje państwowe, przemysł i ogół ~~ne~~ ludności) od zbytniego obciążenia wygórowanemi cenami na artykuł pierwszej potrzeby, jakim jest węgiel? Z tego też punktu ogólnego interesu narodowego i państwowego należy rozpatrywać żądania, stawiane przez kopalnie.

Szkic historyczny.

Polityka władz okupacyjnych niemieckich i austrjackich. Zarządzenia władz polskich od Listopada 1918 r. Sekwestr węgla. Rozszerzenie na austrjacką okupację ~~metod~~ systemu i norm, stosowanych w okupacyi niemieckiej. ~~Utrzymanie~~ Zorganizowanie Centrali Węglowej a następnie Państwowego Urzędu Węglowego i Rady Rozdzielczej. Utrzymanie podatku skarbowego w ~~na~~ niemieckiej okupacyi i rozszerzenie jego na austrjacką, za wyłączeniem Galicyi.

Pierwsze podniesienie cen, płaconych kopalniom przez P.U.W. od 11 Listop. 1918 r. ~~na~~ (przeciętnie o 20 Mk na tonnę), wskutek rozporządzenia komisarza rządowego, podnoszącego ~~jest~~ zarobki robotnicze o 100%.

Drugie podniesienie cen od 1 Września 1919 r. (przeciętnie o 19 Mk na tonnie) na skutek umowy, ~~z robotnikami~~ zawartej w Sierpniu, ~~zawartej~~ między związkami robotniczemi a rządem a podnoszącej ~~ich~~ zarobki robotników. Rozciągnięcie podatku skarbowego na węgiel zużywany przez kopalnie na ustawne potrzeby. Utworzenie kapitału kompensacyjnego i jego cel. Ceny za węgiel naznaczane są jednakowe dla wszystkich kopalń, za wyjątkiem kopalni Flora, i zależne są tylko od sortymentu (~~grubości~~ wielkości kawałków) dostarczanego węgla; takich sortymentów jest sześć, zaczynając od węgla grubego i kończąc na miale, i na każdy sortyment naznaczona jest osobna cena, jednakowa ~~zresztą~~ dla wszystkich kopalń.

Konieczność nowego (trzeciego) podniesienia cen kopalniom na skutek niedostatecznie uwzględnionych następstw Sierpniowej umowy oraz podniesienia się cen wszystkich materjałów, używanych na kopalniach.

Obecny stan kopalń

Dla podtrzymania kopalń wydawane są zaliczki z P.U.W i rozdziały udzielane pożyczki ulgowe ze skarbu. Pomimo to kopalnie odczuwają brak kapitału obrotowego i nie posiadają kapitału na potrzebne inwestycje.

Koszty własne kopalń są nieproporcjonalnie wysokie i wzrastają skutek a) podwyższenia się płac robotniczych, b) ciągłego wzrostu cen wszystkich materjałów, c) małej wydajności pracy robotnika, d) zużycia się i złego stanu urządzeń mechanicznych i instalacyjj mechanicznych (np. brak wózków, rur do podsadzki i t.p.) Te same przyczyny hamują również powiększenie produkcyi.

Ciężkie położenie kopalń potęgują jeszcze a) warunki aprowizacyjne i b) spadek waluty polskiej. Nie otrzymując od Ministerstwa Aprowizacyi kontyngensowych artykułów żywnościowych w dostatecznej ilości, kopalnie zmuszone są nabywać je w wolnym handlu po wysokich cenach paskarskich, a robotnikom mogą je odsprzedawać po cenach niskich, przez władze rządowe ustalonych. Dopłata ze strony kopalń na aprowizacyę robotników wynosi już teraz do 15 Mk na tonnę, co przy miesięcznem wydobyciu około 400.000 tonn stanowi sumę 6 mil. Mk. Wskutek spadku waluty polskiej (obecnie 100 Mk niemieckich = 220 Mk polskim) i jednocześnie ustanowienia w Niemczech cen eksportowych o 100-120% wyższych od cen wewnętrznych, na wszystkie wyroby kopalnie muszą teraz płacić za artykuły techniczne sprowadzane z Niemiec, jako z najbliższego źródła, ceny o 200-250% wyższe niż to było jeszcze przed paru miesiącami. Przytoczyć można wypadek, że za pewien transport artykułów technicznych, za który cena była między kopalnią a dostawcą omawiana przed paru miesiącami na 36.000 Mk, obecnie dostawca żąda 85.000 Mk polskich niemieckich.

Wobec wymienionych tu okoliczności, kopalnie żądają niebyłego podwyższenia cen, płaconych im za węgiel, ale jeszcze pewnych wprowadzenia w ich ustroju finansowym i rachunkowości pewnych zmian, które wchodzą już w sferę ogólnej polityki skarbowej państwa.

Postulaty kopalń.

1) Potrzebując przypływu nowych środków pieniężnych (na nowe inwestycje i powiększenie produkcyi) a mając już wyczerpany kredyt w instytucjach bankowych, kopalnie chcą powiększyć swe kapitały zakładowe. Nie

mogą jednak przytem skrzywdzić dawnych akcjonarjuszów, którzy wpłacili ruble złote i przyrównać ich prawa do praw nowych akcjonarjuszów, którzy teraz wpłacać będą ruble czyli marki papierowe. Za konieczne więc obecnie uważają przeszacowanie swego majątku, czyli, wobec spadku waluty, automatyczne podniesienie cyfry dotychczasowego kapitału zakładowego, według relacyi: 1 Rb dawny (złoty) = 10 Markom polskim obecnym papierowym. Uwzględniając dawny stosunek rubla do Marki (1 Rb = ± 2 Mk) jest to pięciokrotne podniesienie wartości majątku kopalń.

2) Zanim przeszacowanie majątku i powiększenie automatyczne cyfry kapitału zakładowego będzie uskutecznione, już teraz powinna być zdaniem kopalń dopuszczona amortyzacja, według norm powiększonych również pięćkrotnie, w stosunku do obecnych. Jest to koniecznem, że względu na znacznie wyższą, niż dawna, cenę nowych installacyj, które muszą być teraz nabyte lub zbudowane i zamienić dotychczasowe, już zużywające się.

3) Dopóki kapitał akcyjny kopalń będzie jeszcze figurował w bilansach w cyfrze dotychczasowej, nie odpowiadającej rzeczywistej jego wartości, oprocentowanie jego, wobec spadku waluty, winno być również pięćkrotnie powiększone; to znaczy, jeżeli dotychczas za normalny zysk były uważane 6% od dawnego kapitału akcyjnego, to teraz należy przyjąć 30%.

4) Procent od obligacyj wypuszczonych w rublach winien być wypłacany nie według nominalnej wartości kuponu, ale uwzględniając, że wpłacony za obligacje rubel był rublem złotym, procent należy płacić również w złocie, tj. przyjąć relację 1 Rb = 10 Mk obecnym. Ta sama zasada dotyczy obligacyj wypuszczonych w walucie zagranicznej (franki, guldeny), przeliczanej według dawnego paritetu z rublem; kopalnie sądzą, że procenty od takich obligacyj winny być wypłacane w monecie zagranicznej, albo też markami lub rublami według obecnego kursu.

5) W sprawie aprowizacyi robotników, kopalnie dopominają się; żeby, jak to już im było obiecane, aprowizację całkowicie przejęło na siebie ministerstwo.

6) Co się tyczy cen płaconych za węgiel przez P.U.W., to zdaniem kopalń, wysokość ich powinna być taka, żeby: a) zapewniała zwrót własnych kosztów wydobycia (bezpośrednich i pośrednich) b) dawała możność pięciokrotnej, w porównaniu z obecną, amortyzacyi, c) gwarantowała 30% zysku na obecny kapitał zakładowy i d) pozwalała na wypłacanie

kuponów od obligacji wewnętrznych według relacji 1Rb = 10 Mk, a od obligacji zagranicznych – w walucie zagranicznej. ~~Co zaś do~~ Odnośnie do zasady ustalania cen, to kopalnie zadają, aby była naznaczana jedna cena dla wszystkich kopalń głębokich i druga – dla wszystkich odkrywek; jednocześnie uważają, że zamiast 6 cio obecnych sortymentów, powinny być ustalone tylko dwie ceny: jedna dla wszystkich sortymentów, oprócz miału i druga dla miału.

pracujących na grubym przesiewie

kopalni z urządzeniem przesiewającym

Kwestje podlegające rozpatrzeniu:

1) Przeszacowanie majątku kopalń i kapitału zakładowego (akcyjnego);
2) Normy dopuszczalne amortyzacyji;
3) Normalne oprocentowanie kapitału zakcyjnego ~~i zysk~~ normalny zysk kopalń;
4) Opłacanie procentów od obligacyj (według jakiego kursu?)
5) Aprowizacja robotników.
6) Podatek skarbowy ~~od węgla~~ i jego normiery i zasady; ~~stałe normy~~ ustalone w ogóle normy spuszczalne, czyli wyzalenione
Rozciągnięcie podatku na węgiel z kopalń galicyjskich.
7) Jak ustanawiać ceny płacone kopalniom za węgiel? Jedna cena dla wszystkich kopalń, czyli indywidualizacja ~~kopalń~~ ich, przy uwzględnieniu własnych kosztów poszczególnych kopalń? Jakie przesłanki kopalń, dotyczące amortyzacyi, opłaty procentów od obligacyj i oprocentowania kapitału zakładowego, mogą być uwzględnione przy oznaczaniu wysokości cen? Czy powinno być utrzymane dotychczasowe różnicowanie cen według sortymentów, czyli ustalone tylko dwie ceny: jedna dla miału i druga dla ~~innych~~ wszystkich powstałych sortymentów?
8) Jak ustanawiać ceny za węgiel, pobierane od konsumentów? Zasady i normy. Czy ceny mają być zależne od źródła pochodzenia węgla (z kopalń b. Kongresówki, Galicyi lub Śląska) i jego gatunku (z głębokich kopalń lub odkrywek), t.j. w ogóle ~~w zależności~~ od jego cieplikowej wartości, czyli ma być ustalona jedna przeciętna cena? Czy ustalać ceny sprzedaży różne dla 6 cio sortymentów, czyli tylko dwie ceny? Jakie czynniki ~~winny być~~ natury gospodarczej i finansowej ogólnopaństwowej winny być uwzględnione przy określeniu wysokości cen?

Zwrot: a) ustalenie bezpośrednie b) Oprocentowanie c) amortyzacyjne według norm d) oprocentowanie 50%

grube i kostka orzech II orzech III i groszek

Kartowski

83. M 113
do 30 6 na kapitał zakładowy
12 na podatek
10 na aprowizację (67%)
9 zapaso
113 160 = 150 + 10 gr

Zapłacić kopal

210 K
12
18
15
255 + 10 8

21 Grudnia 1919 r

173

PROGRAM KONFERENCJI na d. 22 GRUDNIA 1919 r.

Jakiemi ogólnemi zasadami winna się kierować polityka rządu w sprawie węglowej? t.j. jakie winny być przedsięwzięte zarządzenia, aby z jednej strony zapewnić kopalniom węgla możliwość dalszego rozwoju i zwiększyć ich wytwórczość, a z drugiej - uchronić konsumentów /instytucje państwowe , przemysł i ogół ludności/ od zbytniego obciążenia wygórowanemi cenami na artykuł pierwszej potrzeby, jakim jest węgiel? Z tego też punktu ogólnego interesu narodowego i państwowego należy rozpatrywać żądania, stawiane przez kopalnie.

S z k i c h i s t o r y c z n y .

Polityka władz okupacyjnych niemieckich i austryjackich . Zarządzenia władz polskich od Listopada 1918 r. Sekwestr węgla. Rozszerzenie na austrjacką okupację systemu i norm, stosowanych w okupacji niemieckiej. Zorganizowanie Centrali Węglowej, a następnie Państwowego Urzędu Węglowego i Rady Rozdzielczej. Utrzymanie podatku skarbowego w niemieckiej okupacji i rozszerzenie jego na austrjacką, za wyłączeniem Galicji.

Pierwsze podniesienie cen , płaconych kopalniom przez P.U.W. od 11 Listopada 1918 r. /przeciętnie o 20 Mk. na tonnę/, w skutek rozporządzenia komisarza rządowego, podnoszącego zarobki robotnicze o 100 %.

Drugie podniesienie cen od 1 Września 1919 r. /przeciętnie o 19 Mk. na tonnie/ na skutek umowy, zawartej w Sierpniu , między związkami robotniczemi, a rządem i podnoszącej zarobki robotników. Rozciągnięcie podatku skarbowego na węgiel zużywany przez kopalnie na własne potrzeby. Utworzenie kapitału kompensacyjnego i jego cel. Ceny za węgiel naznaczone są jednakowe dla wszystkich kopalń, za wyjątkiem kopalni Flora, i zależne są tylko od sortymentu /wielkości kawałków/ dostarczanego węgla; takich sorty-

mentów jest sześć, zaczynając od węgla grubego i kończąc na miale, i na każdy sortyment naznaczona jest osobna cena, jednakowa dla wszystkich kopalń.

Konieczność nowego /trzeciego/ podniesienia cen kopalniom na skutek niedostatecznie uwzględnionych następstw Sierpniowej umowy oraz podniesienia się cen wszystkich materjałów, używanych na kopalniach.

O b e c n y s t a n k o p a l ń.

Dla podtrzymania kopalń wydawane są zaliczki z P. U. W. i zostały udzielone pożyczki ulgowe ze Skarbu. Pomimo to kopalnie odczuwają brak kapitału obrotowego i nie posiadają kapitału na potrzebne inwestycje.

Koszty własne kopalń są niepomiernie wysokie i wzrastają stale w skutek: a/ podnoszenia się płac robotniczych , b/ ciągłego wzrostu cen wszystkich materjałów, c/ małej wydajności pracy robotnika, d/ zużycia się i złego stanu urządzeń i instalacji mechanicznych / np. brak wózków, rur do podsadzki i t.p. /. Te same przyczyny hamują również powiększenie produkcji.

Ciężkie położenie kopalń potęgują jeszcze: a/ warunki aprowizacyjne i b/ spadek waluty polskiej. Nie otrzymując od Ministerstwa Aprowizacji kontyngensowych artykułów żywnościowych w dostatecznej ilości, kopalnie zmuszone są nabywać je w wolnym handlu po cenach paskarskich, a robotnikom mogą je odprzedawać po cenach nizkich, przez władze rządowe ustalonych. Dopłata ze strony kopalń na aprowizację robotników wynosi już teraz do 15.- Mk. na tonnę, co przy miesięcznem wydobyciu 400.000 tonn stanowi summę 6 miljonów Mk. /6.000.000.- Mk./ W skutek spadku waluty polskiej / obecnie 100.- Mk. niemieckich = 220 .- Mk. polskim/ i jednocześnie ustanowienia w Niemczech na wszystkie wyroby , cen exportowych o 100 - 120 % wyższych od cen wewnętrznych, kopalnie muszą teraz płacić za artykuły techniczne, sprowadzane z Niemiec, jako z najtańszego źródła , ceny o 200 - 250% wyższe niż to było jeszcze przed paru miesiącami. Przytoczyć można

475

miału i druga dla miału.

K w e s t j e p o d l e g a j ą c e r o z p a t r z e n i u :

1/ Przeszacowanie majątku kopalń i kapitału zakładowego /akcyjnego/;

2/ Normy dopuszczalne amortyzacji;

3/ Opłacanie procentów od obligacji /wg. jakiego kursu?/;

4/ Normalne oprocentowanie kapitału akcyjnego, czyli normalny zysk kopalń;

5/ Aprowizacja robotników.

6/ Podatek skarbowy od węgla /jego rozmiary i zasady; stałe normy, czyteż wyrażone w %-cie wartości sprzedażnej.
Rozciągnięcie podatku na węgiel z kopalń galicyjskich.

7/ Jak ustanawiać ceny płacone kopalniom za węgiel? Jedna cena dla wszystkich kopalń, czy też indywidualizacja ich, przy uwzględnieniu własnych kosztów poszczególnych kopalń? Jakie postulaty kopalń, dotyczące amortyzacji, opłaty procentów od obligacji i oprocentowania kapitału zakładowego, mogą być uwzględnione przy oznaczeniu wysokości cen?
Czy powinno być utrzymane dotychczasowe różniczkowanie cen według sortymentów, czyteż ustalone tylko dwie ceny jedna dla miału i druga dla wszystkich pozostałych sortymentów?

8/ Jak ustanawiać ceny za węgiel, pobierane od konsumentów? Zasady i normy. Czy ceny mają być zależne od źródła pochodzenia węgla / z kopalń b. Kongresówki, Galicji lub Śląska / i jego gatunku / z głębokich kopalń lub odkrywek/, t.j. wogóle od jego cieplikowej wartości, czy-też ma być ustalona jedna przeciętna cena? Czy ustalać ceny sprzedażne różne dla 6-ciu sortymentów, czyteż tylko dwie ceny? Jakie czynniki natury gospodarczej i finansowej ogólnopaństwowej winny być uwzględnione przy określaniu wysokości cen?

21 Grudnia 1919 r.

O G Ł O S Z E N I E

Państwowy Urząd Węglowy podaje do wiadomości, że zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 9 czerwca 1920 r. sprzedażne ceny węgla, zaczynając od 1-go lipca, będą wyznaczane niezależnie od jego pochodzenia, lecz z uwzględnieniem celów, dla których węgiel będzie przyznawany.

Ceny węgla różnych gatunków dla oddzielnych kategorji odbiorców zostały zatwierdzone przez p. Ministra Przemysłu i Handlu w następującej wysokości.

WĘGIEL. Cena w markach polskich za 1 tonnę franco wagon kopalnia lub komora graniczna.

Kategorje odbiorców.	Gruby i kostka	Orzech I i II	Orzech III, pospół. groszek, grysik, i drobny.	Miał	Cena dla wszystkich gatunków
Instytucje rządowe. Koleje, wojsko, dyr. budowy kolejek, kolejki i żegluga	1,160	1,100	930	810	-
Przemysł pracujący na eksport	1,860	1,770	1490	1,300	-
Gazownie	-	-	-	-	1,400
Reszta odbiorców	915	870	735	640	-

Do powyższych cen dolicza się 10% tytułem podatku komunalnego, obowiązującego na terenach Kongresówki.

KOKS importowany, cena prowizoryczna /awansowa/ mk. 2,500 za 1 tonnę franco komora graniczna.

W y c i ą g

z protokółu z 54-go posiedzenia Komitetu Ekonomicznego Ministrów dnia 9.VI. 1920 r.

Punkt 1. Przyjęto wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie ustanowienia od 1.lipca 1920 następujących przeciętnych cen węgla kamiennego krajowego i zagranicznego:

Kategorja odbiorców	cena za tonnę w mk. polskich lipiec i sierp.	cena za tonnę w mk. polskich wrzesień.
Prywatni odbiorcy z Kongresówki i Małopolski	1.000	1.100
instytucje rządowe	1.000	900.
Gazownie Kongr. i Małopolski.	1.400	1.400
Prywatni odbiorcy b. Dziel. Pruskiej.	1.200	1.200

postanawiając, że stosownie do uchwały Komitetu Ekonomicznego z dnia 2 czerwca b.r. / punkt 4 protokółu/ w następujących miesiącach ma nastąpić ostateczne zrównanie ceny węgla dla konsumentów w b. Kongresówce i Małopolsce.-

Za zgodność:

III

Ceny węgla od 1 czerwca 1920 r.

Przeciętna cena franco wagon kopalnia za 1 tonnę
dla węgla kamiennego - 600 mk.-
" " brunatnego - 400 "
Cena powyższa składa się z następujących pozycji:

	węgiel kamienny	węgiel brunatny
1/przeciętna cena za 1 t. wypłacana kopalniom.	335 mk.	185 mk.
2/~~na pokrycie strat aprowizacyjnych~~	100 "	100 "
3/~~20% od 1 i 2 pozycji według żądania M-stwa Skarbu~~	87 "	57 "
4/kapitał na powiększenie produkcji węgla do dyspozycji M-stwa Przem.i Handlu	50 "	30 "
5/ fundusz rezerwowy na utrzymanie P.U.W. / 2 mk/ podatek sejmikowy i wydatki nieprzewidziane	28 "	28 "
Razem	600 mk.	400 mk.

Powyższa przeciętna cena płacona kopalniom, przedstawia średnią z cen, wyznaczonych poszczególnym grupom kopalń węgla kamiennego
I grupę kopalń: Flora, Grodziec I, Andrzej II w Strzyżowicach, Siersza, Libiąż i Knita w Tenczynku otrzymują 415 mk. za 1 tonnę.

II " " wszystkie inne pozostałe w Dąbrowskiem i Krakowskiem Zagłębiach otrzymują 330 mk za 1 ton

Co do gatunków, to kopalniom się płaci:

Grupy kopalń	Gruby, kostka Orzech I i II	Orzech III i pospółka	Miał
I	430 mk.	400 mk.	350 mk
II	350 "	320 "	270 "
brunatny	-	185 "	-

Odbiorcy węgla obu Zagłębi płacą w mk. za 1 tonnę franco wagon kopalnia.

Gatunki węgla kamiennego			Węgiel brunatny
Gruby i kostka	Orzech I " II	Orzech III i pospółka	Miał
670 mk.	640 mk.	550 mk.	400 mk.	400 mk.

L.P.	Nazwa kopalni	G m i n a	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	M a j	Czerwiec	Razem w I półroczu 1920 r.	
	Z przeniesienia		8.946,6	5.886,0	4.813,2	5.003,5	4.073,5	5.259,3	33.982,1	
7	Fryderyka	Sielce	529,0	422,4					1.321,7	XXXIXX
8	Halina	Niwka	4.870,5	3.538,6	2.603,2	3.673,8	3.461,2	4.070,9	21.711,8	
9	Helena	"	4.364,1	3.130,8	2.699,4	2.756,4	3.091,8	3.522,0	17.384,4	
10	Hieronim	Dąbrowa	2.184,0	343,0	306,0	435,0	468,5	651,5	2.972,5	
11	Irena	Dańdówka	768,5	4,389,0	3.055,5	3.580,5	3.688,3	4.487,0	21.900,9	
12	Jadwiga II /niem/	Niwka	2.700,6	3.603,0	2.145,0	3.046,8	2.367,6	3.012,0	19,288,1	
13	Jarosław	"	5.113,7	649,6	238,0	73,6	-	141,2	1.597,2	
14	Joanna	Cieśla	-	-	-	-	-	162,4	162,4	
15	Józef w Burkach	Sławków	494,8	1.382,1	1.931,3	1.484,7	1.680,0	1.738,1	9.684,8	
16	Józef -Reden	Dąbrowa	1.468,6	2.261,4	1.913,9	1,951.8	2.151,4	2.279,7	11.923,6	
17	Karol	Zagórze	1.365,4	519,4	526,4	716,4	874,8	991,0	4.157,0	
18	Kołłątaj	Dąbrowa	-	94,8	181,8	190,5	343,2	373,8	1.184,1	
19	Kuźnica	Sielce	1.967,6	2.094.1	1.543,2	-	-	-	5.604,9	
20	Lech	Dąbrowa	927.0	878,4	923,9	1.032,2	894,7	933,7	5.589,9	
21	Lilit	Ostrowy	1.864,0	P.954,0	1.613,0	2,063,5	1.703.0	2.100,5	11. 298.0	
22	Mikołaj	Gołonóg	222. 0	231,0	213,7	358,0	316,8	339,6	1.681,1	
23	Orion	Sosnowiec	899.3	4.405,8	2.756,0	3.284,8	3.341,5	4.240,5	22. 899,1	
24	Porąbka	Zagórze	623,8	650,4	783.6	828,7	932,4	861,6	4.680,5	
25	Psary	Psary	-	-	-	137,7	93,6	106,3	337.6	
26	Stanisław w Dąbrowie	Dąbrowa Górnicza	3.216,5	3.197,1	2.405,6	3.158,0	3.121,5	3.518,1	18.616,8	
27	Stanisław w Będzinie	Będzin	-	-	-	-	-	-	-	
28	Szczygło	Zagórze	3.583,2	2.835.5	1,838,4	2.602,8	2.787,0	3.303,0	16.949,9	
29	Szyb N 34	Dąbrowa	356,6	337,1	231,4	359,7	354,3	459,4	2.098,5	
30	Tadeusz	Psary	-	-	-	-	5.7	188,5	194,2	
31	Walczyków	Józefów	145,2	158,8	-	42,8	30,8	29,2	406,0	
32	Wanda	Gródków	-	-	-	82,5	344,5	381,0	808,0	
33	Wilhelmina	Sielce	941,5	273,7	-	-	-	-	1.215,2	
34	Zdzisław	Strzemiesz.	221,3	284,4	272,4	166,7	325,6	373,2	1.643,6	
	R a z e m		47.773,8	43.520,4	32.994,9	37.030,4	36.450,9	43,523,5	241.293,9	
	Z kopalń głębokich		403.512,3	381.635,3	291.923,8	378,729.1	323.023,3	387.890,9	2.166.714,7	
	Z odkrywek		47.773,8	43,520.4	32.994,9	37.030,4	36.450,9	43.523,5	241.293,9	
	r a z e m		451 286,1	425.155,7	324.918,7	415.759,5	359.474,2	431.414,4	2.408.008,6	

AS

81

WYDOBYCIE WĘGLA KAMIENNEGO W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIEM, W I POŁROCZU 1920 r. w t o n n a c h

L.P.	Nazwa kopalni	G m i n a	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Razem w I półroczu 1920 r.
	Kopalnie głębokie								
1	Andrzej II	Strzyżowice	1.847,5	1.465,7	1.374,7	1.868,7	1.706,1	1.880,7	10.143,4
2	Antoni	Łagisza	6.423,4	6.725,7	3,029,1	2.191,3	1.704,2	2.681,3	22.755,0
3	Czeladź	Czeladź	40.796,0	35.572,5	22.242,8	35.265,1	35.259,7	35.858,2	204.994,3
4	Flora	Gołonóg	19.802,5	18.652,5	14.688,0	18.249,5	15.737,5	18.471,0	105.601,0
5	Grodziec I	Grodziec	2.809,1	2.046,2	1.606,3	2.393,5	3.278,1	3.518,6	15.651,8
6	Grodziec II	"	31.804,2	25.342,2	22.209,6	25.569,0	23.115,6	28.668,0	156.708,6
7	Jerzy	Niwka	12.793,1	18.019,6	12.762,4	19.070,6	10.605,9	13.942,4	87.194,0
8	Ignacy	Zagórze	11.110,0	11.367,9	10.007,5	13.275,5	10.246,4	13.281,4	69.288,7
9	Jadwiga w Klim.	Klimontów	-	-	-	-	-	-	-
10	Jowisz	Wojkowice	23.755,6	25.244,1	18.738,3	22.226,9	21.471,7	26.200,9	138.637,5
11	Juljusz	Niemce	18.900,0	19.500,0	16.000,0	20.000,0	17.000,0	19.300,0	110.700,0
12	Jakób	"	870,6	960,0	730,0	970,0	660,0	655,0	4.845,6
13	Kazimierz	"	34.300,0	36.800,0	27.000,0	33.300,0	28.700,0	29.100,0	189.200,0
14	Modrzejów	Modrzejów	1.059.0	802,8	591,2	863.4	823,2	892,8	5.032,4
15	Paryż i Koszelew	Dąbr.Górn.	33,170,9	36.494,1	28.430,1	36.291,8	33.466,4	38.865,5	206.718,8
16	Rüden	"	20.228,9	18.282,8	13.738,6	18.614,4	15.956,8	16.704,5	103.526.0
17	Hr.Renard	Sosnowiec	48.477,7	43.136,7	35.286,2	45.215,7	40,668.7	46.858,6	259.643,6
18	Saturn	Czeladź	39.546,2	35.001,1	27.343,8	35.436,7	24,392,2	37.492,8	199,212,8
19	Wiktor	Milowice	34.700,1	32,758,6	25.824.1	35,649,6	22.191,7	32:410,2	183.534,3
20	Władysław	Klimontów	21.117,5	12.462,2	10.321,1	12.277,4	16.039,1	21.199,0	93.326,9
	Razem		403.512,3	381.635,3	291.923,8	378.729,1	323.023,3	387.890,9	2.166.714,7
	Odkrywki								
1	Adela	Łagisza	448.0	447,4	61,2	-	-	-	956,6
2	Aleksandra	Wojkowice	4.514,4	2.564,4	1.779,9	1.793,4	1.203,2	1.455,o	13.250,3
3	Albina I	Niwka	1.548,1	1.218,0	1.049,5	1.282,0	1.261,6	1.494,6	7.853,8
4	Albina II	"	1.221,3	1.100,4	1.009,2	1.089.3	9 900,9	1.313,4	6.634,5
5	Barbara	"	624,0	350,0	266,0	202,0	178,0	222,0	1. 842,0
6	Bory	Grodziec	598,8	265,8	647,4	636,8	529,8	774,3	3.444,9
	Do przeniesienia		8.946,6	5.886,0	4.813,2	5.003.5	4.073.5	5.259,3	33.982,1

S.O. WYDOBYCIE WĘGLA KAMIENNEGO W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIEM W II PÓŁROCZU 1920 r. w TONNACH.

L.P.	Nazwa kopalni	G m i n a	lipiec	sierpień	wrzesień	październ.	listopad	grudzień	razem w II półroczu 1920 r.	razem w I półroczu 1920 r.	razem w 1920 roku
	Kopalnie głębokie										
1	Andrzej II	Strzyżowice	1.658,2	1.190,9	1.099,9	1.113,2	1.440,6	1.123,5	7.626,3	10.143,4	17.769,7
2	Antoni	Łagiszy	3.852,0	2.269,7	2.603,6	3.335,3	3.192,5	2.182,3	17.435,4	22.755,0	40.190,4
3	Czeladź	Czeladź	38.493,7	22.526,5	25.087,7	25.168,7	32.252,2	29.326,6	172.855,4	204.994,3	377.849,7
4	Flora	Gołonóg	21.102,0	18.031,5	18.766,0	11.114,5	20.674,0	19.008,0	108.696,0	105.601,0	214.297,0
5	Grodziec I	Grodziec	4.622,6	2.650,8	3.851,1	4.788,0	5,258,5	4.948,2	26.119,2	15.651,8	41.771,0
6	Grodziec II	"	27.247,0	18.879,0	25.090,8	22.846,2	25.798,8	23.414,4	143.216,2	156.708,6	299.924,8
7	Ignacy	Zagórze	14.574,2	11.763,5	11.153,5	11.023,5	11.894,7	11.886,0	72.295,4	69.288,7	141.584,1
8	Jadwiga w Klimont.	Klimontów	-	-	-	1.140,6	1.152,8	939,1	3.232,5	-	3.232,5
9	Jakób	Niemce	639,4	440,0	510,0	640,0	730,0	740,0	3.699,4	4.845,6	8.545,0
10	Jerzy	Niwka	16.162,2	13.096,7	18.340,1	16.452,7	17,833,3	16.108,5	97.993,5	87.194,0	185.187,5
11	Jowisz	Wójkowice	31.258,3	24.395,1	22.677,9	22.071,5	21.888,3	21.005,4	143,226,5	138.637,5	281.864,0
12	Juljusz	Niemce	23.000,0	20.700,0	20.300,0	18.699,9	22.600,0	20.000,0	125.299,9	110.700,0	235.999,9
13	Kazimierz	Niemce	32.900,0	29.920,0	32.180,0	25.120,0	27.810,0	25.340,0	173.270,0	189.200,0	362.470,0
14	Modrzejów	Modrzejów	1.474,2	2.002,8	1.752,0	1.638,6	1.569,6	568,2	9.005,4	---	9.005,4
15	Paryż i Koszelów	Dąbrowa Górnicza	43.489,6	27.451,6	36.396,6	35.098,5	40.319,5	34.139,2	216.895,0	206.718,8	423.613,8
16	Reden	" "	23.541,3	18.660,6	18.769,0	17.288,5	19.981,7	18.616,2	116.857,3	103.526,0	220.383,3
17	Hr.Renard i Kuźnica	Sosnowice	53.552,7	39.133,3	48.190,2	46.500,9	50.149,4	44.760,3	282.286,8	259.643,6	541.930,4
18	Saturn	Czeladź	39.063,2	28.979,7	32.509,8	34.305,6	34.564,6	32.795,1	202.218,0	192.212,8	394.430,8
19	Wiktor	Milowice	34.943,3	34.631,0	36.094,0	31.304,0	35.495,4	32.721,0	205.188,7	188.534,3	388.723,0
20	Władysław	Klimontów	23.012,9	18.271,6	12.760,2	10.087,8	12.916,0	11.076,1	88.124,6	93.326,9	181.451,5
		R a z e m	434.586,8	334.994,3	368.072,4	339.738,0	387.521,9	350.698,1	2,215.611,5	2,166.714,7	4,382.326,2
	Odkrywki										
1	Adela	Łagiszy	-	-	-	-	-	-	-	956,6	956,6
2	Aleksandra	Wójkowice	1.961,4	1.695,6	1.849,0	1.839,0	996,0	740,7	9.081,7	13.250,3	22.332,0
3	Alwina I	Niwka	1.806,8	1.417,5	1.262,8	1.112,1	1.293,3	1.689,1	8.581,6	7.853,8	16.435,4
4	Alwina II	"	426,9	837,9	439,2	549,9	930,3	317,1	3.501,3	6.634,5	10.135,8
5	Barbara	"	190,0	194,0	244,0	272,0	214,0	284,0	1.398,0	1.842,0	3.240,0
6	Bory	Grodziec	789,2	568,8	485,2	768,2	792,6	731,2	4.127,2	3.444,9	7.572,1
7	Fryderyka	Sielce	-	-	-	-	-	-	-	1.321,7	1.321,7
8	Halina	Niwka	3.571,1	3.677,0	4.309,5	4.815,2	5.497,7	4.736,5	26.607,0	21.711,8	48.318,8
9	Helena	"	3.842,8	3.405,6	2.361,0	2.113,8	2.988,0	3.567,0	18.278,2	17.384,4	35.662,6
10	Hieronim	Dąbrowa	946,5	932,0	782,0	1.125,0	762,0	606,5	5.154,0	2.972,5	8.126,5
	Do przeniesienia.....		13.534,7	12.728,4	11.732,7	12.695,2	13.473,9	12.671,6	76.729,0	77.371,9	154.101,5

	Nazwa kopalni	Gmina	lipiec	sierpień	wrzesień	październ.	listop.	grudzień	Razem w II półroczu 1920 r.	Razem w I półroczu 1920 r.	Razem w 1920 r.
	Odkrywki Z przeniesienia		13.534,7	12.728,4	11.732,7	12.695,2	13.473,9	12.671,6	76.729,0	77.371,9	154.101,5
11	Irena	Dańdówka	4.820,9	3.563,7	2.617,3	2.290,4	3.948,7	3.025,4	20.266,4	21.900,9	32.167,3
12	Jadwiga II/niem/	Niwka	3.364,8	2.684,4	2.807,4	2.660,4	3.212,4	3.801,0	18.530,4	19.288,1	37.818,5
13	Jarosław	"	373,6	670,0	160,8	45,2	8,8	11,6	1.270,0	1.597,2	2.867,2
14	Joanna	Cieśle	114,0	81,0	67,5	219,3	124,8	183,3	789,9	162,4	952,3
15	Józef w Burkach	Sławków	1.810,2	1.608,6	1.309,0	1.337,7	2.156,5	2.208,8	10.430,8	9.684,8	20.115,6
16	Józef Reden	Dąbrowa	2.762,4	1.815,1	2.109,8	2.007,1	2.475,1	1.615,9	12.785,4	11.923,6	24.709,0
17	Karol	Zagórze	1.089,4	915,2	1.800,8	1.624,2	1.486,0	1.801,2	8.716,8	4.157,0	12.873,8
18	Kołłątaj	Dąbrowa	468,0	243,6	375,9	441,0	493,7	531,9	2.554,1	1.184,1	3.738,2
19	Kuźnica	Sielce	-	-	-	-	-	-	-	5.604,9	5.664,9
20	Lech	Dąbrowa	520,5	705,8	754,7	1.062,0	1.139,8	990,7	5.173,5	5.589,9	10.763,4
21	Lilit	Ostrowy	2.802,5	2.647,0	3.255,5	2.667,5	3.415,5	3.119,5	17.907,5	11.298,0	29.205,5
22	Mikołaj	Gołonóg	298,8	220,2	248,7	79,5	218,5	282,7	1.348,4	1.681,1	3.029,5
23	Porąbka	Zagórze	997,2	490,8	777,6	809,6	946,2	923,0	4.944,4	4.680,5	9.624,9
24	Orion	Sosnowiec	4.143,2	3.651,0	3.678,4	3.757,0	3.576,4	3.384,5	22.190,5	22.899,1	45.089,6
25	Psary	Psary	161,5	228,4	202,3	244,3	221,5	285,9	1.343,9	337,6	1.681,5
26	Stanisław w Dąbrowie	Dąbrowa Górnicza	3.125,2	3.192,3	2.857,5	3.333,5	3.877,4	3.536,3	19.922,2	18.616,8	38.539,0
27	Stanisław w Będzinie	Będzin	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Staszyc	Zagórze	2.522,1	864,6	660,6	869,6	1.358,4	1.470,0	7.745,3	16.949,9	24.695,2
29	Szyb N.34	Dąbrowa	509,7	416,5	494,2	609,1	934,1	785,3	3.748,9	2.098,5	5.847,4
30	Padwysz	Psary	384,6	222,6	216,6	261,6	408,6	746,7	2.240,7	194,2	2.434,9
31	Wańczyków	Józefów	128,0	114,4	152,0	142,8	160,4	354,4	1.052,0	406,0	1.458,0
32	Wanda	Grudków	506,5	570,5	627,5	846,5	1.046,5	1.120,0	4.717,5	808,0	5.525,5
33	Wilhelmina	Sielce	-	-	-	-	-	-	-	1.215,2	1.215,2
34	Zdzisław	Strzemieszyce	543,2	396,0	382,4	478,4	521,2	376,3	2.697,5	1.643,6	4.341,1
	r a z e m		44.973,0	38.030,1	37.289,2	38.381,9	45.204,4	43.226,5	247.105,1	241.293,9	488.399,0
	Z kopalń głębokich		434.586,8	334.994,3	368.072,4	339.738,0	387.521,9	350.698,1	2.215.611,5	2.166.714,7	4,382.326,2
	Z odkrywek		44.973,0	38.030,1	37.289,2	38.381,9	45.204,4	43.226,5	247.105,1	241.293,9	488.399,0
	r a z e m		479.559,8	373.024,4	405.361,6	378.119,9	432.726,3	393.924,6	2.462.716,6	2.408.008,6	4,870.725,2

A.S.

WYDOBYCIE WĘGLA BRUNATNEGO W KOPALNIACH POD ZAWIERCIEM W I POŁROCZU 1920 r. W TONNACH

L.P.	Nazwa kopalni	Miejscowość	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Razem w 1 półrocz 1920 r.
1	Gustaw	Zawiercie	1.090,1	1.235,0	1.376,1	779,8	715,0	897,5	6.093,5
2	Julek	"	-	-	383,9	538,6	476,8	831,9	2.231,2
3	Kamilla	Ciągłowice	3.111,6	3.707,8	3.004,6	3.132,6	2.542,3	4.066,3	19.565,2
4	Ludwika	Zawiercie	2.852,6	3.017,7	1.717,3	2.058,1	1.605,6	2.452,1	13.703,4
5	Łazy	Łośnice	877,1	958,4	845,0	789,6	522,0	933,8	4.925,9
6	Łośnice	Zawiercie	1.372,8	1.499,9	1.833,6	1.198,3	945,0	876,4	7.726,0
7	Niwa-Blanowice	"	295,6	164,6	92,4	218,4	181,5	235,2	1.187,7
8	Nierada	Nierada	1.847,4	803,1	1.612,8	1.545,9	1.901,0	1.653,7	9.363,9
9	Teodor	Zawiercie	1.918,3	1.335,8	735,7	1.244,3	1.522,7	1.980,4	8.731,2
10	Wysoka	Wysoka	1.547,4	1.607,8	892,7	1.074,8	672,2	682,4	6.477,3
11	Zygmunt, Jan-Karol i Hugo	Poręba	6.620,0	6,233,6	4.024,9	6.114,3	6.675,7	8.176,6	37.845,1
		R A Z E M	21.526,9	20.563,7	16.519,0	18.694,7	17.759,8	22.786,3	117.850,4

AS.

WYDOBYCIE WEGLA BRUNATNEGO W KOPALNIACH POD ZAWIERCIEM W II POŁROCZU 1920r.w tonnach

L. P.	Nazwa kopalni	Miejscowość	lipiec	sierp.	wrzes.	paźdz.	listop.	grudz.	Razem w II pół 1920r.	Razem w I- półr. 1920r	Razem w 1920-ym roku
1	Gustaw	Zawiercie	725,7	816,6	991,3	927,8	1.044,0	931,5	5.436,4	6.093,5	11.529.9
2	Julek	"	1.016,2	1.039.6	600,8	500,2	655,0	407,1	4.218,9	2.231,2	6.450,1
3	Kamilla	Ciągłowice	3.958,5	3.322,1	3.441,1	3.344.5	3.633,4	3.660,4	21.360,0	19.565,2	40,925,2
4	Ludwika	Zawiercie	1.943,7	2473.4	2.197,2	2.275.9	2.931,8	1.182,4	13.004,4	13.703.4	26,707,8
5	Lazy	Łośnice	800,7	554,0	446,0	501,0	689,0	703,0	3.693,7	4.925,9	8.619,6
6	Łośnice	Zwiercie	537,3	291,0	293,7	738,7	1.101.5	1.026,4	3.988,6	7.726,0	11.714,6
7	Niwa Blanowice	"	267,1	323,4	486,1	551,3	522,8	523,1	2.673,8	1.187,7	3.861,5
8	Nierada	Nierada	1.780,3	1.380,8	1.809,3	1.119,6	856,8	1.273,6	8.220,4	9.363.9	17.584,3
9	Teodor	Zawiercie	2.067,0	1.663,7	1.343,6	2.016,9	1.724,6	2.122,2	10.938,0	8.731,2	19.669,2
10	Wysoka	Wysoka	661,2	1.235,3	1.867,9	2.324,7	2.728,0	2.356.2	11.173,3	6.477,3	17.650,6
11	Zygmunt, Jan Karol i Hugo	Poręba	7.311,4	9.258,5	4.431,6	4.258,4	7.225,6	6.319,0	38.804,5	37.845,1	76.649,6
		R a z e m	21.069,1	22.358,4	17.908,6	18.558,5	23.112,5	20.504,9	123512.0	117.850,4	241.362.4

A.S: WYDOBYCIE WEGLA KAMIENNEGO I BRUNATNEGO W PANSTWIE POLSKIEM W 1920 ROKU / w tonnach /

Miesiące	Węgiel kamienny				Węgiel brunatny			OGÓŁEM
	Zagłębie Dąbrowskie	Zagłębie Krakowskie	Śląsk Cieszyński	Razem	Zawiercie	Małopolska Wschodnia	Razem	
Styczeń	451.286,1	118.758,9	11.284,0	581.329,0	21.526,9	1.021,0	22.547.9	603.876,9
Luty	425.155,7	114.832,0	12.795,7	552.783,4	20.563,7	836,5	21.400,2	574.183,6
Marzec	324.918,7	112.290,3	13.089,7	450.298,7	16.519,0	1.026,2	17.545,2	467.843,9
Kwiecień	415.759,5	130.633,5	10.478,3	556.871,3	18.694,7	766,0	19.460,7	576.332,0
Maj	359.474,2	97.137,3	9.922,9	466.534,4	17.759,8	1.159,0	18.918,8	485.453,2
Czerwiec	431.414,4	100.037,2	9.300,2	540.751,8	22.786,3	1.116,8	23.903,1	564.654,9
Razem w I półroczu	2.408.008,6	673.689,2	66.870,8	3.148,568,6	117.850,4	5.925.5	123.775,9	3.272.344,5
Lipiec	479.559.8	131.921,5	14.387,1	625,868,4	21.069,1	783,3	21.852,4	647.720,8
Sierpień	373.024,4	128.832,5	14.385,8	516.242,7	22.358,4	180,5	22.538,9	538.781,6
Wrzesień	405.361,6	106.069,4	13.698,6	525.129,6	17.908,6	295,0	18.203,6	543.333,2
Październik	378.119,9	115.783,4	14.678,9	508,582,2	18.558,5	883,9	19.442,4	528.024,6
Listopad	432.726,3	110,611,1	15.334,2	558.671,6	23.112,5	906,5	23.019,0	582.690,6
Grudzień	393.924,6	113.532,3	13.187,2	520,644,1	20.504,9	1.485.2	21.990,1	542.634,2
Razem w II półroczu	2.462.716,6	706.750,2	85.671,8	3.255.138,6	123.512,0	4.534,4	128.046,4	3.383.185,0
Ogółem w 1920 roku	4.870.725,2	1.380.439,4	152.542,6	6.403,707,2	241.362,4	10.459.9	251.822,3	6.655.529,9
Ogółem w 1919 r.	4.613.710,5	1.348,642,2	121.333,9	6.083.686,6	173,797,9	5.151.1	178.949,0	6.262.635,6
Ogółem w 1913 r.	6.833,588.-	1.970,790.-	184.203.-	8.988.581.-	155.082.-	37.407.-	192.489.-	9.181.070.-

S.O. 156/21

95

Wydobycie węgla i wytwórczość koksu i brykietów węglowych w Państwie Niemieckiem w 1920 roku.

Poszczególne kraje i prowincje Rzeszy Niemieckiej.	Węgiel kamienny tonny	Węgiel brunatny tonny	Koks tonny	Brykiety węgla kamiennego tonny	Brykiety węgla brunatnego tonny
Śląsk Górny /Prusy/	31.686.492	5.318	2.492.040	290.146	-
Inne prowincje pruskie. /bez rewiru Saary/	95.349.153	91.755.605	22.372.722	3.886.739	19.836.049
Bawarja /bez Palatynatu/	86.854	2.421.356	-	-	121.963
Saksonja	4.056.234	7.656.211	144.588	107	1.808.145
Inne kraje Rzeszy Niem.	167.989	9.795.313	167.689	761.287	2.514.520
Razem w 1920 r. w Rzeszy Niemieckiej /bez rewiru Saary i Palatynatu/	131.346.722	111.633.763	25.177.039	4.938.279	24.281.577
W 1913 r.w Rzeszy Niemieckiej łącznie z Alzacją i Lotaryngją.	191.511.154	87.116.343	32.167.716	5.823.776	21.417.979

Stosunek wydobycia górnośląskiego węgla kamiennego do wydobycia węgla w państwie Rzeszy Niemieckiej w 1920 r. wynosi:

wydobycie węgla kamiennego t. 131.346.722

" " brunatnego, przeliczone na węgiel kamienny t. 66.980.400

Razem w Niemczech t. 198.327.122

w tej ilości wydobycie górnośląskiego węgla kamiennego w 1920 r. 16%.

Wydobycie rewiru Saary i Palatynatu wynosiło w tonnach:

	1919	1913
Węgiel kamienny	8.990.027	17.891.087
" brunatny		
Koks	809.797	1.767.312

290 — 19
100 — x
x: 1900 / 290 = 6,5
1740
1.600

191 / 88 / 279

279 — 32
100 — x
x: 3200 / 279 = 11
279
410

575 — 42
100 — x
x: 4200 / 575 = 7

L.p.500/21.

97

Przemysł górniczo-hutniczy

w Państwie Polskiem w I półroczu 1921 r.

Produkt górniczy i hutniczy.	Liczba kopalń i zakład. fabr. według stanu w czerwcu 1921.	Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników	Wydobycie, względnie wytwórczość w I półroczu 1921 r. w tonnach.
1. Węgiel kamienny	66	47.284	2.506.322
2. Węgiel brunatny	13	2.291	121.297
3. Ropa naftowa	335	12.597	342.287
4. Wosk ziemny	4	552	129
5. Sól kamienna i warzonka			
a/w Małopolsce	10	4.324	125.786
b/w Wielkopolsce xx/	1	272	8.408
c/w b.Kongresówce xxx/	1	75	2.000
6. Sól potasowa /kainit i sylwinit/	1	324	6.736
7. Ruda żelazna	27	5.000	105.000
8. Ruda cynkowa i piryt	2	1.657	27.800
9. Ruda ołowiana			300
10. Surowiec żelaza	16x/	13.000	47.000
11. Cynk /metal/	4	1.589	3.500
12. Ołów /metal/			1.000

waga:x/w 16 hutach żelaza jest czynnych 7 pieców wielkich

xx/wytwórczość soli w Wielkopolsce jest podana za trzy cztery miesiące, za maj i czerwiec brak danych.

xxx/Wytwórczość soli w b.Kongresówce w przybliżeniu.

Kierownik Biura Statystycznego

S.C4 142/21.

99

D A N E S T A T Y S T Y C Z N E

o wydobyciu węgla, rud, soli, siarki i ropy naftowej w tonnach.

	R o k 1913.	1919	1920
I. Węgiel kamienny.			
Zagłębie Dąbrowskie	6,833.588	4,613.710	4.870.725
" Krakowskie	1,970.790	1.348.642	1.380.439
Kopalnia "Silesia" na Śląs.Cieszyńskim	184.203	121.334	152.543
Razem	8,988.581	6,083.686	6,403.707
Śląsk Górny	43,801.056	25,932.372	31,688.952 x
II. Węgiel brunatny.			
z Zawiercia	155.082	173.798	241.362
wschodnio Małopolski	37.407	5.151	10.460
Razem	192.489	178.949	251.822
III. Ruda żelazna			
b. Kongresówka	311.218	93.342	110.000
Małopolska	18.839	-	-
Razem	330.057	93.342	110.000
IV. Ruda cynkowa.			
b.Kongresówka	69.118	67.495	64.354
Małopolska	1.530	50	-
Razem	70.648	67.545	64.354
V. Sól kamienna, warzonka i sól przemysłowa.			
Małopolska	151.814	154.644	219.143
Wielkopolska	30.671	10.323	22.566
b. Kongresówka	4.612	4.236	3.895
Razem	187.097	169.203	245.604
VI. S i a r k a			
b. Kongresówka	-	118	264
VII. Ropa Naftowa.			
Małopolska	1.307.880	831.703	764.811

x/ U W A G A : do Śląska Górnego: W 1920 r.zostały przydzielone kopalnie hulczyńskie na Śląsku Górnym do państwa Czecho-Słowackiego.-

S.O. 115/2 .

101

ZESTAWIENIE KOPALŃ WĘGLA KAMIENNEGO w Państwie POLSKIEM w 1920 r. w PORÓWNANIU z WYDOBYCIEM w 1919 r.i 1913 r. wedle wysokości wydobycia.

I. OKRĘG GÓRNICZY D Ą B R O W S K I

Nazwa kopalni	Właściciel lub Dzierżawca	Wydobycie w tonnach. 1920 r.	1919 r.	1913 r.
Hr.Renard,Kuźnica Wilhelmina i Frydaryka	1/ "Hr.Renard", Tow. Górn.-Przem.	550.072,2	577.741,2	662.471,7
Koszelów i Paryż	Tow.Franc.-Włos.	423.613,8	369.416,6	660.332,0
Saturn	"Saturn" Tow.Górn. -Przem.	401.430,8	391.053,1	833.103,7
"Wiktor"	Sosnowieckie Tow. kopalń węgla	388.723,0	369.457,7	647.835,1
"Czeladź"	"Czeladź" Tow. bezim.kop.węgla	377.849,7	370.302,0	617.363,0
"Kazimierz" 10/	Warszawskie Tow. kopalń węgla	362.470,0	336.800,0	876.464,7
Grodziec II	Grodzieckie Tow. kop.węgla	299.924,8	279.522,6	642.288,6
"Jowisz"	"Saturn" Tow. Górn.-Przem.	281.934,0	215.793,2	19.519,9
"Juljusz"	Warszawskie Tow. kop.węgla	235.999,9	165.294,0	-
Reden	Francusko-Ros. Tow.Górn.	220.383,3	204.261,2	274.031,8
"Flora"	"Flora" Tow.Akc. kop.węgla	214.297,0	213.508,5	389.596,0
"Jerzy"	Sosnowieckie Tow. kop.węgla	185.187,5	213.830,5	427.695,7
"Władysław"	" "	181.451,5	190.337,4	186.186,9
"Ignacy"	" "	141.584,1	148.290,4	208.161,4
"Halina"	dz.Filipczyński i Ska	48.318,8	34.885,3	-
"Orion" /Rudolf/	dz.Mejtlis Moritz	45.089,6	46.459,7	91.225,7
"Irena"	dz.Knothe i Przedpełski	42.167,3	38.137,4	-
"Grodziec I"	Ciechanowski St.	41.771,0	35.163,9	62.322,2
"Antoni"	"Łagisza" akc.tow. górn.-przem.	40.190.4	64.083,1	97.287,9
Stanisław w Dąbrowie	Myszkowski i Wyganowski	38.539,0	31.151,0	15.013,0
Jadwiga II /niem./	Sosnow.Tow.kop.węgla	37.818,5	37.462,3	-

Nazwa kopalni	Właściciel lub Dzierżawca	wydobycie w tonnach 1920 r.	1919 r.	1913 r.
"Helena"	dz.Trepka i S-ka	35.662,6	23.881,2	9.705,2
"Lilit"	Łażecki,Grodecki	29.205,5	11.849,5	11.585,6
Józef Reden	Knothe i Przedpełski	24.709,0	15.359,9	-
"Staszyc"	" "	24.695,2	19.902,3	-
"Aleksandra"	dz.Knothe i Przedpełski	22.332,0	42.995,0	-
Józef w Burkach	Kostecki i S-ka	20.115,6	17.940,0	-
"Andrzej II"	"Hr.Renard"Tow.Górn.-Przem	17.769,7	30.818,0	41.728,9
Alwina I	dz.Krotkiewicz St.	16.435,4	10.155,5	-
Modrzejów	Sosn.Tow.Kop.węgla	14.037,8	-	-
Karol	dz.Rechnitz i Rosenblum	12.873,8	5.67722	-
Lech	Piwowar Adam	10.763,4	4.981,2	-
Alwina II	dz.Czapelski Jakób	10.135,8	13.161,1	-
Porąbka	dz.Pawłowski St.	9.624,9	7.582,7	-
Jakób 10/	Warsz,Tow.Kopalń węgla	8.545,0	14.618,4	-
Hieronim	dz.Winnicki Jan	8.126,5	12.645,2	-
Bory	dz.Sperling Jan	7.572,1	8.078,4	-
Szyb Nr.34	dz.Urbańczyk P.i Zychiewicz A	5.847,4	953,6	-
Wanda 5/	dz.Łaznowski St.i Żmigród	5.525,5	187,5	-
Zdzisław	Rusianowicz Lucjan	4.341,1	229,1	7.612,2
Kołłątaj	Nieczewski J.,Hyliński T.	3.738,2	-	-
Barbara	Zwoliński Z.	3.240,0	6.503,2	-
Jadwiga w Klimą 2/	Modzelewski W.	3.232,5	10.646,2	2.781,7
Mikołaj	L.i J.Wartakowie	3.029,5	2.438,0	3.748,6
Jarosław 4/	Rechnitz i Rosenblum	2.867,2	9.995,2	-
Tadeusz 8/	dz.Szczypiński Antoni	2.434,9	665,9	-
Psary 5/	"Psary" Sp.z ogr.por.	1.681,5	-	-
Wańczyków 7/	dz.Jaworski R.i S-ka	1.458,0	4.470,0	14.900,2
Adela 3/	Łaznowski i Zmigród dz.	956,6	3.344,4	-
Joanna 6/	Jurek J.,Supernak F.,Kowalski F.	952,3	-	-
Stanisław	dz.Paulicki Stan.	-	-	-
w Będzinie Franciszek	Tow."Flora"	-	1.688,1	6.269,3
Teszen	Wałśc.Luxenburg	-	112,0	-
Andrzej III	Tow.Ostrowieckie	-	-	44.135 9
Alma koło Łagisz	Tow.Alma	-	-	37.197 9
Ameryka	Błeszyński,Kwiecień,Lesiecki	-	-	2.219 0
Alwina	Rydzewski J.	-	-	592 8
Florjan	Ciechowski i Sobociński	-	-	211 0
	R a z e m	4.870.825,2	4.613.709,9	6.833.587,
Ilość kopalń czynnych		50 11/	48 11/	30 11/

OKRĘGI GÓRNICZE KRAKOWSKI i CIESZYŃSKI

Miejscowość i nazwa kopalni.	Właściciel lub dzierżawca	wydobycie w tonnach. 1920 r.	1919 r.	1913 r.
Jaworzno /kop.Jan Kanty,Kościuszko i Piłsudski/	Jaworznickie Gwarectwo Węglowe	545.626,5	491.089,3	730.566,0
Brzeszcze /Andrzej/	Skarb Państwa	240.027,7	246.818,6	170.964,2
Siersza /Artur/12/	Galic.Akc.Zakłady Górnicze w Sierszy	199.154,4	205.297,8	430.307,7
Bory /kop.Sobieski/	Soc.anon.miniere et indust. en Verviers	181,436,7	175.587,2	396.694,8
Czechowice /kop. Silesia/	~~Nerviers,Belge~~ Tow. Akc.Zakł.Górn. "Silesia"	152.542,6	121. 339,9	184.202,8
Libiąż /kop.Janina/	Comp.Galicienne des mines.	106.238,4	123.625,5	134.143,1
Tenczynek /kop. Krystyna/	Galic.Akc.Zakł.Górn. w Sierszy	51.783,4	68.783,8	82.856,0
Tenczynek /kop. Kmita/	J. Hromek w Tenczynku	32.202,8	20.470,0	25.257,8
Siersza /kop. Wanda/12/	dz.F.Stempel,Kraków	19.885,4	16.970,0	-
Dąbrowa /kop. Fortuna/	dz.Małopolskie Przedsiębiorstwo Górn.Przem. Sp.- z o.o.	9.070,9	-	-
Jawiszowice	Skarb Państwa	-	-	-
Rudno /kop. Bolesław/	Kop.Węgla kamiennego "Tenczynek" sp.z o.o.	-	-	-
Spytkowice	Skarb Państwa	-	-	-
r a z e m		1537.968,8	1.469.976,1	2154.992,4
Ilość kopalń czynnych		10 12/	9 12/	8 /12

Wydobycie węgla w Państwie Polskiem rozdziela się				w roku 1920	1919	1913
				na ilość kopalń		
powyżej	800000 t.		rocznie:	-	-	2
ad	600000 t.	do 800000 t.	"	-	-	6
"	400000 t.	" 600000 t.	"	4	2	2
"	200000 t.	" 400000 t.	"	9	12	4
"	100000 t.	" 200000 t.	"	7	6	4
"	50000 t.	" 100000 t.	"	1	2	3
"	25000 t.	" 50000 t.	"	10	8	5
"	10000 t.	" 25000 t.	"	11	12	4
"	5000 t.	" 10000 t.	"	7	5	3
"	1000 t.	" 5000 t.	"	9	5	3
poniżej		1000 t.	"	2	5	2
Kopalnie poszczególne i złączone			r a z e m	60	57	38
Liczba rzeczywista poszczególnych kopalń produktywnych				66	62	42

U W A G I :

1/ Wydobycie kop."Kuźnica" podane począwszy od kwietnia 1920 r. łącznie z wydobyciem kop."Hr.Renard", kopalnie "Wilhelmina" "Fryderyka" nieczynne począwszy od marca 1920 r.

2/ Kop."Jadwiga" w Klimontowie czynna od października 1920 r.

3/ Kop."Adela" nieczynna od marca 1920 r.

4/ Kop."Jarosław" nieczynna w maju 1920 r.

5/ Kop."Wanda" i "Psary" czynne od kwietnia 1920 r.

6/ Kop."Joanna" czynna od czerwca 1920 r.

7/ Kop."Wańczyków" w marcu 1920 r. nieczynna.

8/ Kop."Tadeusz" czynna od maja 1920 r.

9/ Kop."Kołłątaj" w styczniu 1920 r. nieczynna.

10/ Dane wydobycia kop."Jakób" w 1913 r. połączone z wydobyciem kop."Kazimierz".

11/ W wykazanych w zagłębiu Dąbrowskiem ilościach kopalń jest podaną kopalnia "Renard" z kopalniami "Kuźnica" "Fryderyka" i "Wilhelmina" a kop."Koszelów" z kop."Paryż".

12/ W wykazanych w zagłębiu Krakowskiem za 1913 r. i 1919 r. ilościach kopalń są podane kopalnie "Kościuszko i Piłsudski" w Jaworznie razem, a za 1920 r. z temi kopalniami także kopalnia "Jan-Kanty".

13/ Wydobycie kopalni "Wandą" w Sierszy jest podane za 1913 r. łącznie z wydobyciem kopalni "Artur" w Sierszy.-

14/ Właściciele względnie dzierżawcy kopalń " Renard " do " Joanna" włącznie odnoszą się do 1920 r.

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

№ .....

W odpowiedzi należy powoływać się na № Dz. Gł.

WARSZAWA, D. ..... 192 ..... R.

105

Ostrawsko Karwinskie
Zagłębie bez Silezji

1913 r. wydobycie

7,410.662 ton

$ 9.000

2500 | 9
18 | 28%
70

w Pol 28%
na Sd 26%
w Kar 10%

7 333 000
1920 – kult 600
6.7000

w fol 10

7400
6700
70000 | 74
666 | 9

43801
43200 —
31700
11 500 00 | 43
861 | 26%
290

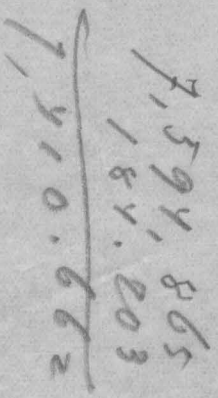

7,594,865
184.203
7,410.662

1) w tekście do 20 to 30 sił pasek
obliczenie zawart. wyg.

2) w tab. I.4 zrąd wzięta cyfra 1.153,7
(zapas dla Sala Cieszyn)

3) w tab. II dodawa

Powierzch. Brzeszcza

A.S.

Wydobycie węgla kamiennego na kopalni "Silesia" w Dziedzicach na Śląsku Cieszyńskim
w I półroczu 1920 roku /w tonnach/.

L. p.	Nazwa kopalni	Gmina	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Razem w I półroczu
1	Silesia	Dziedzice	11.284.0	12.795.7	13.089.7	10.478.3	9.922.9	9.300.2	66.870.8

Wydobycie węgla kamiennego na kopalni "Silesia" w Dziedzicach na Śląsku Cieszyńskim
w II półroczu 1920 roku /w tonnach/a

L. p.	Nazwa kopalni	Gmina	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Razem w II półroczu	Razem w I półroczu	Razem w 1920 r.
1	Silesia	Dzidzice	14.387.1	14.385.8	13.698.6	14.678.9	15.334.2	13.187.2	85.671.8	66.870.8	152.542.6

A.S.

Wydobycie węgla kamiennego w Zagłębiu Krakowskiem w I półroczu 1920 roku

w tonnach.

L. p.	Nazwa kopalni	Gmina	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Razem w I półroczu
1	Sobieski	Bory	22.109.4	16.337.0	17.378.7	17.488.1	10.101.8	14.548.4	97.963.4
2	Andrzej	Brzeszcze	14.929.8	21.826.8	20.644.8	25.275.6	18.256.8	21.833.6	122.767.4
3	T.Kościuszko	Jaworzno	15.773.8	13.165.6	14.527.6	15.915.2	10.017.3	9.517.2	78.916.7
4	J.Piłsudzki	"	31.824.5	28.962.7	30.427.3	34.608.0	24.837.7	24.314.0	174.974.2
5	Janina	Libiąż	7.482.4	6.642.3	6.647,9	7.471.1	8.906.1	8.605.6	45.755.4
6	Artur	Siersza	18.219.9	18.723.6	12.901.9	20.020.7	17.624.2	11.992.4	99.482.7
7	Wanda	"	1.283.0	1.227.0	1.272.0	1.191.9	1.240.6	1.651.7	7.866.2
8	Kmita	Tenczynek	2.554.8	2.806.0	3.008.4	3.431.6	2.830.0	2.542.8	17.173.6
9	Krystyna	"	4.581.3	5.141.0	5.481.7	5.231.3	3.322.8	5.031.5	28.789.6
	Razem	-	118.758.9	114.832.0	112.290.3	130.633.5	97.137.3	100.037.2	673.689.2

691

A.S.

Wydobycie węgla kamiennego w Zagłębiu Krakowskiem w II półroczu 1920 roku.

w tonnach.

Ll p.	Nazwa kopalni	Gmina	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Razem w II półroczu	Razem w I półroczu	Razem w 1920 r.
1	Sobieski	Bory	16.717.4	16.784.1	12.658.3	13.484.8	7.401.4	16.427.3	83.473.3	97.963.4	181.436.7
2	Andrzej	Brzeszcze	20.459.2	19.355.6	17.800.8	18.277.1	21.779.1	19.588.5	117.260.3	122.767.4	240.027.7
3	Fortuna	Dąbrowa	429.5	952.8	806.7	992.3	1.077.8	1.034.2	5.293.3	-	5.293.3
4		Jawiszowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Jan-Kanty	Jaworzno	-	511.2	1.096.5	1.302.0	2.533.3	2.852.5	8.295.5	-	8.295.5
6	T.Kościuszko	"	17.993.5	15.955.3	12.627.7	14.374.3	16.258.2	16.863.7	94.072.7	78.916.7	172.989.4
7	J.Piłsudzki	"	34.681.7	35.793.8	25.879.6	32.536.9	29.072.4	31.403.0	189.367.4	174.974.2	364.341.6
8	Janina	Libiąż	10.563.7	10.602.9	10.051.3	11.444.3	8.888.6	8.922.2	60.473.0	45.755.4	106.238.4
9	Bolesław	Rudno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Artur	Siersza	20.365.2	19.090.8	17.675.8	16.566.8	16.599.5	9.373.6	99.671.7	99.482.7	199.154.4
11	Wanda	"	2.369.2	2.363.1	1.941.6	1.817.9	1.464.7	2.062.7	12.019.2	7.866.2	19.885.4
12		Spytkowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Kmita	Tenczynek	2.900.0	2.848.4	1.940.8	2.148.0	2.801.6	2.390.4	15.029.2	17.173.6	32.202.8
14	Krystyna	"	5.442.1	4.574.5	3.590.3	2.839.0	2.734.5	2.614.2	21.794.6	28.789.6	50.584.2
	Razem	-	131.921.5	128.832.5	106.069.4	115.783.4	110.611.1	113.532.3	706.750.2	673.689.2	1.380.439.4

Ceny węgla

Z ministerjum przemysłu i handlu komunikują:

Od dnia 1 sierpnia r. b. na zasadzie uchwały Komitetu ekonomicznego z d. 22 lipca r. b. obowiązują nowe ceny za węgiel. Rząd polski świadomy jest tego, iż węgiel stanowi podstawę całego życia gospodarczego państwa i że wskutek tego czynione być winny wszelkie starania, aby ceny węgla były możliwie niskie, z drugiej jednak strony nie należy zapominać, iż przeszło połowa zużywanego obecnie w Polsce węgla sprowadzana jest z poza granic kraju (z Górnego Śląska i Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego) wobec zaś niskiego stanu waluty polskiej cena tego węgla, po przeliczeniu na naszą walutę, dochodzi do sum b. wysokich. Przy kalkulowaniu cen sprzedażnych węgla, wydobywanego w kraju, należy uwzględnić interesy producentów, gdyż tylko w takim razie liczyć można na wydatną produkcję.

Średnie ceny sprzedażne węgla, ustalone od 1 sierpnia r. b. są następujące:

	mk.
Węgiel brunatny	530
„ z Zagł. krak. i odkrywek	800
„ „ dąbrowskiego	980

węgierskiego,

przyjacielem Polski bar. Syntini-
n, złożyła wizytę u p. wiceprezy-
nta ministrów Daszyńskiego, przy-
żąc od ludu węgierskiego serdeczne
zdrowienia i zapewnienia gotowości
mocy.

Oficjalna pomoc ofiarowaną została
szcze przed dwoma tygodniami do
ba, jednak żadnej odpowiedzi Węgry
otąd nie otrzymały.

Chodzi o kilkadziesiąt tysięcy ludzi,
órych można by wysłać na pomoc
olsce. Nadto znaczne transporty amu-
cji mogłyby być do dyspozycji Pol-
i. Ksiądz prymas Csernoch poruszył
rawę wysyłki węgierskiego zboża
Polski w tym roku urodzaju.
reszcie Czerwony Krzyż węgierski
tów jest przysłać na pierwsze żą-
nie oddział swój celem rozpoczęcia
ałalności swej w Polsce.

Włochy—Polska—Rosja

RZYM 7.8 (Pat). Agencja Stefani'e-
podaje: W przemówieniu swem,
tyczącem traktatu pokojowego w St.
ermain, powiedział minister spraw
granicznych Sforza w kwestji pol-
o-rosyjskiej, co następuje:

„Lloyd George powiadomił mnie i

„ górnośląskiego 1200
„ karwiński 1450

Wszystko za jedną tonnę franco wagon stacja wysyłająca, względnie stacja pograniczna. Ze względu na ciężkie położenie ludności miejskiej rząd ustanowił za węgiel, przeznaczony dla opału domowego specjalnie niską cenę w wysokości średnio mk. 700 za tonnę. Ceny za poszczególne sortymenty węgla ustanowione zostały jak następuje:

Rodzaj węgla:	gruby i kostka	Orzech I Orzech II	Orzech III pospółka groszek grysik i drobny	Miał	Cena dla wszystkich gatunków
Brunatny	—	—	—	—	530
Krakowski i odkrywki	900	820	710	630	—
Dąbrowski	1070	1000	900	820	—
Górnośląski	1310	1235	1130	1060	1450
Karwiński	—	—	—	—	1450
Węgiel dla opału domowego	800	725	620	550	

Wszystko za jedną tonnę franco wagon kopalna lub komora pograniczna. Powyższe ceny sprzedażne węgla wliczone zostały na podstawie wartości opałowej różnych gatunków węgla, kosztów produkcji węgla krajowego oraz węgla zagranicznego. Koszty te są w ogólnych zarysach następujące: za węgiel kamienny wyprodukowany w kraju kopalnie otrzymują bezpośrednio w gotówce mk. 335, w postaci dopłat aprowizacyjnych dla górników mk. 150; razem mk. 485.

Mając na widoku dalszy rozwój górnictwa w kraju rząd ustanowił do dyspozycji ministra przemysłu i handlu specjalny kapitał inwestycyjny dla rozbudowy kopalń i dla budowy domów robotniczych w wysokości mk. 40 od tonny; razem z podanemi powyżej kosztami stanowi to ogółem mk. 525; do tego dochodzą podatki skarbowe w wysokości mk. 97, opłaty na rzecz państwowego urzędu węglowego mk. 2, na kapitał rezerwowy 11; razem mk. 110; ogólna więc średnia cena krajowego węgla kamiennego wynosi mk. 525, mk. 110, mk. 635 za tonnę. Średnia cena krajowego węgla brunatnego, wyliczona w podobny sposób wynosi za tonnę mk. 440. Koszt jednej tonny węgla górnośląskiego, względnie karwińskiego stanowi franco stacja pograniczna przy obecnym kursie średnio mk. 1400 za tonnę.

Jak widać z porównania powyższych cen sprzedażnych węgla oraz kosztów własnych węgla krajowego względnie kosztów węgla zagranicznego, węgiel krajowy sprzedawany zostaje po cenie wyższej, węgiel zaś górnośląski po cenie niższej od kosztów własnych.

Przy ustalaniu cen sprzedażnych rząd miał na widoku interes tych kategorji odbiorców, którzy otrzymują węgiel górnośląski, szło mianowicie o to, aby obciążenie ponoszone przez odbiorców węgla górnośląskiego na skutek niskiego stanu polskiej waluty, przeniesione zostało częściowo na tych konsumentów, którzy korzystają z węgla krajowego, aby w ten sposób ujednostajnić ceny węgla całej Rzeczypospolitej. Należy zaznaczyć, iż pomimo parokrotnego podnoszenia cen węgla w ostatnich czasach, ceny węgla u nas są znacznie niższe od cen węgla zagranicą.

= Rola straży obywatelskiej

Dowództwo miasta nadsyła nam następujący komunikat:

Podaje się do publicznej wiadomości, że Straż Obywatelska już objęła część wart, wkrótce obejmie i inne (za wyjątkiem kilku wart). Straż ta ma wszelkie prawo posterunków wojskowych, każdy też wojskowy, jak i cywilny musi się zastosować do wszelkich jej zarządzeń. Straż ma prawo aresztowania i użycia broni w razie oporu. Ochotnicza Legja Kobiet (O.L.K.) posiada te same prawa.

= Rejestracja rodzin oficerskich

Biuro prezydjalne ministerjum spraw wojskowych nadsyła nam następujący komunikat:

Rodziny oficerów (urzędn. wojsk.), znajdujących się na froncie, oraz tych oficerów, którzy nie mają stałych przydziałów w Warszawie, zgłoszą się w dniach 8, 9 i 10 b. m. (tylko te trzy dni) od 8-ej rano do 8-ej wiecz. w urzędzie przy ul. Krakowskie Przedmieście) Nr 36 dla zarejestrowania się celem ułatwienia ewent. wyjazdu.

= W sprawie zabezpieczenia rodzin ochotników

Jedną z najważniejszych trosk ochotników, spieszących do szeregów— jest myśl o losie rodziny na wypadek śmierci żywiciela.

Ustawowe świadczenia państwowe — w tym wypadku niewystarczające — na pomoc dobroczynności publicznej nikt swej rodziny zdać nie chce. Pozostaje droga samopomocy w formie ubezpieczenia wojennego.

Kosztem wydatku 500 marek może każdy ochotnik zapewnić swej rodzinie wypłatę sumy 10.000 mk. na wypadek jego śmierci (oprócz tego otrzyma rodzina ustawowe świadczenia państwowe).

Zamożniejsi ochotnicy

Ententa—Polska

Wojna koalicji z Rosją

GDAŃSK 7. 8. (Pat.) **Tutejszy organ socjalistów niezawisłych „Das Freie Volk" donosi z Londynu: Według wszelkich oznak wojna pomiędzy Rosją a koalicją zdaje się być nieuniknioną. Rozkaz mobilizacyjny do floty angielskiej będzie niezwłocznie wydany. Anglja zamierza w jaknajszybszym czasie wysłać 4 dywizje na front polski i wydać odezwę, wzywającą robotników do pośpieszenia na pomoc Polsce.**

Głosy prasy angielskiej

LONDYN, 6.8 (Pat.). Havas. Zdaniem „Times" nowa nota angielska do rządu sowietów nie wywrze większego skutku niż poprzednia. Dziennik podkreśla konieczność szybkiego działania, i nawołuje do natychmiastowej blokady wszystkich portów rosyjskich.

„Daily Chronicle" pisze: sprawa, o którą obecnie chodzi, jest to kwestja wojny albo pokoju między mocarstwami sprzymierzonemi a Rosją sowiecką, bowiem sprzymierzeni zobowiązywali się ntrzymać niepodległość Polski. „Daily News" oświadcza, iż wszyscy Anglicy zwróciliby się przeciwko bolszewikom, gdyby ci chcieli narzucić Polsce swoją formę rządu.

Perfidja sowiecka,

WARSZAWA 7.8 (Pat.) Wydział prasowy Ministerjum spraw zagranicznych komunikuje:

Dnia 7 b. m. nadeszło następujące radjo z Moskwy:

„Warszawa, Sapieha Minister spraw zagranicznych 6 sierpnia. Od chwili, kiedy Delegacja polska wyjechała z Baranowicz do Warszawy dla zaopatrzenia się w szersze pełnomocnictwa, upłynął prawie tydzień, a jeszcze nie nadeszły wiadomości o dacie, w której

K.H.

Odpis.

117

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

Sekcja Górniczo-Hutnicza
dn. 23/VII 1920 r.

Nr. 3493/20/II

Zgadzam się
Minister
/-/ Chrzanowski.

Zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn.22 lipca 1920 r., zatwierdzoną przez Pana Prezydenta Ministrów, Sekcja Górniczo-Hutnicza prosi Pana Ministra o zatwierdzenie niżej podanych cen na węgiel, od dn. 1-ego sierpnia 1920 r.

Sortymenty.

Rodzaj węgla	Gruby i Kostka	Orzech I Orzech II	Orzech III pospółka groszek grysik i drobny	Miał	Cena dla wszystkich gatunków
	Mk.	Mk.	Mk.	Mk.	Mk.
Brunatny	-	-	-	-	530
Krakowski i odkrywki	900	820	710	630	-
Dąbrowski	1.070	1.000	900	820	-
Górnośląski	1.310	1.235	1.130	1.060	-
Karwiński	-	-	-	-	1.450
Węgiel przydzielany na opał domowy	800	725	620	550	(par 700)

Ceny w markach polskich za tonnę franco wagon kopalnia lub komora graniczna.

Szef Sekcji II-ej
/-/ S.Świętochowski.

Do
Pana Ministra
Przemysłu i Handlu
w/m

Za zgodność:

/KO

U z a s a d n i e n i e.

1/ Ostateczne średnie ceny sprzedaży zestawione są w zależności od następujących współczynników jakościowych:

Dla węgla brunatnego	3
" " krakowskiego i z odkrywek .	4, 5
" " dąbrowskiego	5,5
" ", górnośląskiego	6,5
" " karwińskiego	8.

2/ Ogólna średnia cena sprzedażna ~~-~~ 981 mk. wyprowadzona na zasadzie następującego zestawienia:

brunatny węgiel	400 mk.
dąbrowski i krakowski . . .	560 mk.
górnośląski i karwiński . .	1.400 mk.

3/ Ceny krajowego węgla składają się z następujących pozycji:

I. ceny ,płaconej kopalniom;

	Węg.kamienny	węg. brunatny
a/ bezpośrednio w gotówce	335 mk.	185 mk.
b/ w postaci dopłat do aprowizacji/w/g danych M-stwa Aprowizacji	150 "	150 "
c/ na budowę domów robotn. i inwestycje	60 "	50 "
d/ na podatki sejmikowe	5 "	5 "
Razem dla kopalń	550 mk.	390 mk.

II. dodatki skarbowe:

e/ na Państw.Urzęd Węglowy	2 mk.	2 mk.
f/ na kapitał rezerwowy dla pokrycie możliwych strat.	8 "	8 "
Razem ceny sprzedaży	560 mk.	400 mk.

4/ Zniżenie ceny na węgiel opałowy niezależnie od pochodzenia spowodowane zostało licznemi reklamacjami gmin i samorządów miejskich i ma na celu uspokojenie umysłów szerokich mas ludności.

W n i o s e k

Ministra Przemysłu i Handlu
na Komitet Ekonomiczny Ministrów
w dn. 21 lipca 1920 r. w sprawie
cen na węgiel od 1-go sierpnia
1920 roku.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu proponuje wprowadzenie od 1-go sierpnia 1920 roku następujących średnich cen dla sprzedaży węgla:

brunatny	520 mk.
krakowski	780 mk.
dąbrowski	955 mk.
górnośląski	1130 mk.
karwiński	1400 mk.

za tonnę franco wagon stacja wysałająca lub pograniczna.

Dla opału domowego Ministerstwo proponuje ustalić cenę zniżoną, średnio 560 mk. za tonnę, niezależnie od pochodzenia.

M i n i s t e r

-O-d-p-i-s-

121

Sekcja Górniczo-Hutnicza
Ministerstwa Przemysłu i Handlu

W n i o s e k

Ministra Przemysłu i Handlu na
Komitet Ekonomiczny Ministrów
w dn.....1920 r.
w sprawie cen na węgiel od
1-go sierpnia 1920 r.

projekt

Ministerstwo Przemysłu i Handlu proponuje wprowadzenie od 1-go sierpnia 1920 r. następujących cen dla sprzedaży węgla:

Brunatny		mk 530.-
Krakowski i Odkrywki . . .	1/4 "	800.-
Dąbrowski	3/4 "	980.-
Górnośląski	"	1200.-
Karwiński	"	1450.-

za tonnę franco wagon stacja wysyłająca lub pograniczna.

Dla opału domowego, którego zapotrzebowanie wynosi 10% ogólnej ilości Ministerstwo proponuje ustalić cenę zniżoną, średnio 700 mk. za tonnę węgla kamiennego, niezależnie od pochodzenia.-

M i n i s t e r
/-/ Chrzanowski.

/-/ W. Grabski.

Za zgodność:

U z a s a d n i e n i e.

1/ Ostateczne średnie ceny sprzedaży zestawione są w zależności od współczynników jakościowych.

2/ Zniżenie ceny na węgiel kamienny opałowy spowodowane zostało licznemi reklamacjami samorządów miejskich i ma na celu uspokojenie umysłów szerokich mas ludności.

3/ Ogólna średnia cena sprzedaży 1020 mk. wprowadzona na zasadzie następującego zestawienia.

Brunatny węgiel . . . . . .mk. 440.-

Dąbrowski i Krakowski . . . . ." 635.-

Górnośląski i Karwiński . . . . ." 1400.-

4/ Ceny krajowego węgla składają się z następujących pozycji:

	Węgiel kamienny	Węgiel brunatny
I. Ceny, płacone kopalniom		
a/ bezpośrednio w gotówce	335 mk.	185 mk.
b/ w postaci dopłat do aprowizacji w/g danych M-stwa Aprow.	150 mk.	150 mk.
Razem dla kopalń	485 mk.	335 mk.
II Do dyspozycji Ministra Przemysłu i Handlu		
c/ na kapitał inwestycyjny dla budowy domów robotniczych i rozbudowy kopalń	40 mk.	25 mk.
III. Dodatki skarbowe		
d/ podatek stosownie do życzenia M-stwa Skarbu 20% od p a/ i b/	97 mk.	67 mk.
e/ Na państwowy Urz. Węglowy	2 "	2 "
f/ Na kapitał rezerwowy	11 "	11"
Razem cena sprzedaży	635 mk.	440 mk.

Za zgodność :

CENY WEGLA OD 1-go Sierpnia 1920 r. 193

II. Cena dla odbiorców węgla kamiennego z Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego

1. Cena płacona kopalniom. . . . . Mk. 640.-
2. na utrzymanie Państwowego Urzędu Węglowego " 2.-
3. na kapitał rezerwowy. . . . . " 18.-

Razem średnia cena sprzedaży. . . . . Mk. 660.-

Wszelkie podatki Państwowe i Komunalne przy kalkulacji cen nie przyjęto pod uwagę wobec uchwały sejmowej zamieniającej te podatki na ogólny podatek przemysłowy.

Srednia cena sprzedażna wszystkich węgli wypadnie w ten sposób równą 1.030.- za tonnę podług następujące obrachunku:

Brunatny	miesięczenie	10000 tonn po 400.-	Mk.
Dąbrowski		418000 " " 660.-	"
Krakowski			
Górnośląski		435000 " " 1.400.-	"
Karwiński			
Razem		863000 tonn po 1.030.-	Mk. x/

Srednia cena węgli oddzielnie z zagłębi w zależności od ciepłodajnej ich wartości wyrazi się natenczas jak następuje:

Brunatny /współczynnik wart.ciepłod.	3 /	520.-	Mk.
Krakowski " " "	4½ /	780.-	"
Dąbrowski " " "	5½ /	955.-	"
G. Sląski " " "	6½	1.130.-	"
Karwiński " " "	8	1.400.-	"
	Przeciętnie	1.030.-	Mk.

x/ ta sama kalkulacja z dodaniem podatku państwowego 107.- marek od wydobycia węgla dąbrowskiego dla przeciętną cenę 1080.- marek .

CENY WĘGLA OD 1-go sierpnia 1920 roku.

1925

I. Cena dla dostawców węgla kamiennego z Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego

1. Cena płacona dotychczas.	335.- Mk.	
2. Dodatek na renowację urządzeń kopalnianych . .	40.- "	
Razem do wypłacenia bezpośrednio kopalniom		375.-
3. Dopałty do aprowizacji.	160.- "	
4/ Do dyspozycji Ministra Przemysłu i Handlu na budowę domów robotniczych i inwestycje dla zwiększenia produkcji	100.- "	
5/ Podatki sejmikowe	5.- "	
Razem cena dla kopalń		640.-

za tonnę
sześćset czterdzieści marek franko wagon stacja wysyłająca

U m o t y w o w a n i e:

p.2 Dodatek konieczny, żeby dać możność kopalniom remontować maszyny i urządzenia kopalniane w stopniu dostatecznym do utrzymania produkcji na wysokości dotychczasowej, co przy istniejącej cenie węgla wobec zdrożenia materjałów technicznych jest niemożliwe.

p.3. Dopłaty do aprowizacji obliczone na zasadzie norm aprowizacyjnych przy istniejącach obecnie cenach produktów.

p.4. Dodatek konieczny dla utworzenia kapitału niezbędnego dla rozwoju produkcji kopalń; z tego kapitału będą wydawane pożyczki i zapomogi na budowę mieszkań robotniczych i nowe inwestycje oraz wypłacane premja za zwiększone wydobycie.

p.5 Podatki sejmikowe przyjęto podług nowych norm.

U w a g a : Jeżeli przyjąć podatek państwowy w wysokości 20% od punktu 1, 2 i 3 co wyniesie 107.- marek , to cena podniosłaby się do 747.- marek .

12.000
Зол. бурне — 2000
— 99 — 200
Інтад 360
1.560

12.000
1.560
10 440

10.440
300
10.140
600
10140

Надер 300
Робуч 40
За Комп +600

MATOSSO BIBLIOT.

Przybliżone koszta własne kopalni Saturn.

	Styczeń 1920 r.		Luty 1920 r.		Marzec 1920 r.		Kwiecień 1920 r.		Maj 1920 r.	
1. Produkcja	39546.2		35001.-		27343.8		35436.7		24392.2	
2. Własne zużycie	4403.5		3881.7		2884.1		3436.4		3727.	
3 Pozostało do sprzedaży	35142.7		31119.3		24459.7		32000.3		20665.2	
4. Ilość robotników pracujących	2172		2128		2151		2160		2180	
5, Ilość przepracowanych dni	25		22		17		23		21	
a.) Koszta ruchu	Ogólna suma	na 1 tonnę	Ogólna suma	na 1 tonnę	Ogólna suma	na 1 tonnę	Ogólna suma	na 1 tonnę	Ogólna suma	na 1 tonnę
1 Robocizna	921577.04	23.30	837913.91	23.94	610503.49	22.33	1809021.10	51.05	1718218.09	70.44
2 Materjały	555560.41	14.05	861027.06	24.60	1093752.00	40.00	1580476.82	44.60	1463532.00	60.00
3 Koszta aprowizacyjne	558680.90	14.13	557810.74	15.94	600000.00	21.94	600000.00	16.93	800000.00	32.80
4 „ odzieżowe	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5 Koszt własnego zużycia węgla	428139.90	10.83	358411.90	10.23	266354.70	9.74	649530.20	18.33	678719.00	27.82
Razem	2463958.25	62.31	2615163.61	74.71	2570610.19	94.01	4639028.12	130.91	4660469.09	191.06
b.) Koszta pośrednie										
6 Administracja	200386.61	5.07	201247.22	5.75	229679.03	8.40	235763.50	6.66	462177.06	18.95
7 Utrzymanie ruchomości i nieruchomości	54064.40	1.36	53963.80	1.54	105872.31	3.87	137716.02	3.89	130000.00	5.33
8 Kasa chorych i ubezpieczenie	340758.50	8.62	233736.58	6.68	365833.70	13.38	400000.00	11.28	400000.00	16.39
9 Podatki										
10 Różne (rezerwy)										
Razem	595209.51	15.05	488947.60	13.97	701385.04	25.65	773479.52	21.83	992177.06	40.67
Razem a i b.	3059167.76	77.36	3104111.21	88.68	3271995.23	119.66	5412507.64	152.74	5652646.15	231.73
c.) Koszta finansowe										
11. Amortyzacja koncesji 5%	41666.00		41666.00		41666.00		41666.00		41666.00	
nieruchomości 5%	95833.00		95833.00		95833.00		95833.00		95833.00	
ruchomości	191666.00		191666.00		191666.00		191666.00		191666.00	
12. 6% od kapitału Sat. 58430000.-	292150.00		292150.00		292150.00		292150.00		292150.00	
13 6% od długów w bankach (M. 9890040.- 6% Sat 24080 Jow. 25370	24080.00		24080.00		24080.00		24080.00		24080.00	
14. % od obligacji i amortyzacja	13169.00		13169.00		13169.00		13169.00		13169.00	
Razem	658564.00		658564.00		658564.00		658564.00		658564.00	
Razem a, b, i c.	3717731.76		3762675.21		3930559.23		3930559.23		3930559.23	

Koszta własne

Tow. Akc. Kopalń Węgla „Flora" w Dąbrowie Górn.

	Styczeń 1920	Luty 1920	Marzec 1920	Kwiecień 1920	Maj 1920
1.) Produkcja węgla w tonnach	19802,5	18652.5	14688	18249.5	15737.5
2.) Zużycie własne w „	4620.8	4593.8	3286	3618	3756.7
3 % produkcji	23.34%	24.62%	22.37%	19.82%	23.87%
3) Pozostało do sprzedaży w „	536.6	720	689.2	3559	2444.1
4) Ilość zatrudnionych robotników	2032	1940	1865	1866	1868
5) Faktyczna ilość dni pracy	24	23	17.5	23	20

a). Koszta ruchu	Marek	Na 1 tonnę	Marek	Na 1 tonnę	Marek	Na 1 tonnę	Marek	Na 1 tonnę	Marek	Na 1 tonnę	
1.) Robocizna	1075988	54.34	962157	51.58	840915	57.25	1906048	104.44	1591962	101.15	
2.) Materjały	466177	23.54	525954	28.19	566400	38.56	816681	44.75	754154	47.92	
3.) Dopłaty odzieżowe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4.) „ żywnościowe	581539	29.36	675837	36.24	687991	46.85	989093	54.20	916814	58.26	
5.) Koszta węgla zużytego na miejscu	400025	20.20	378656	20.30	350396	23.85	863895	47.34	1180689	75.02	z podatkiem 12-55 Mk. n. t.
Razem	2523729	127.44	2542604	136.31	2445702	166.51	4575717	250.73	4443619	282.35	
b.) Koszta pośrednie											
6, Administracja	86397	4.36	60956	3.27	159962	10.89	79871	4.38	148458	9.43	
7.) Ubezpieczenie i kasa chorych	114015	5.76	149813	8.03	135454	9.22	141836	7.77	131647	8.37	
8.) Utrzymanie inwentarza i nieruchomości	44316	2.24	80067	4.29	91813	6.26	89411	4.90	76208	4.84	
9.) Podatki	206366	10.42	193772	10.39	210802	14.35	428949	23.50	727210	46.21	po 12 M. od tonny od maja po 55 M.
10.) Różne	540278	27.28	572866	30.71	774824	52.75	948745	51.99	1345762	85.51	pensja personelu technicznego
Razem	1024313	50.00	1057474	56.69	1372855	93.47	1688812	92.54	2429285	154.36	
Razem a i b.	3548042	177.50	3600078	193.00	3818557	259.98	6264529	343.27	6872904	436.71	
c.) Koszta finansowe. od nieruchomości 5%	42745,15	2.16	42745.15	2.29	42745.15	2.91	42745.15	2.34	42745.15	2.72	Amortyzacja liczono w rublach przeliczonych następnie 1 rb. = 10 M.
11.) Amortyzacja od ruchomości 10%	46035.82	2.32	46035.82	2.47	46035.82	3.13	46035.82	2.52	46035.82	2.93	
12.) 6% od kapitału	105000.00	5.31	105000.00	5.63	105000.00	7.15	105000.00	5.75	105000.00	6.67	Kapitał Rb. 12 00000.– liczony 1 rb. = 10 M.
13.) %% „ długów	25833.00	1.31	25833.00	1.38	25833.00	1.76	25833.00	1.42	25833.00	1.64	
14.) Obligacje	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Marek	219613.97	11.10	219613.97	11.77	219613.97	14.95	219613.97	12.03	219613.97	13.96	

Kop. Flora d. 24 czerwca 1920 r.

WYDOBYCIE, KOSZTY WŁASNE i CENY PŁACONE KOPALNIOM w 1920 r. /bez kosztów finansowych/.

Kopalnie	Styczeń 1920 r.				Luty 1920 r.				Marzec 1920 r.			
	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -
		Marek				Marek				Marek		
1. Tow. "Flora"	19802,5	146.59	120.-	-26,59	18652,5	156.63	120.-	-36.63	14688.0	211.15	180.-	-91.15
2. "Franc.Wock."	34420.0	108.19'	110.-	+ 1,81	37648.0	130.91	110	-20.91	29650,0	139,50	110.'	-29.50
3. "Franc.Rosyla"	20228.9	158.68'	113.-	- 45,68	18282,8	168.72	113.-	-55.72	13738,6	165,49	113.'	-52.49
4. "Grodziecka"	31804.2'	77.15'	115.-	+ 37,85	25342,2	91,74	115.-	+23.26	22209,6	96,58	115.	+18.42
5. Tow."Saturn:"												
kop. "Saturn"	39546.2	66.06'	110.-	+ 43.94	35001,0	75,94	110.-	+34.06	27343,8	102,11	110.	+ 7.89
" "Jadzia"	23755,6'	65.95'	110.-	+ 44.05	22244,1	69,97	110.-	+40.03	18738,3	91,57	110.	+18.43
6. Tow."Czeladź"	40796.0'	84.40'	110.-	+ 25.60	35572,5	87,62	110.-	+22.38	22242,8	115,25	110.	- 5.25
7. Tow."Somovskiego												
kop. "Ekra"	34700.1'	96.74'	113.-	+ 16.26	32757,5	99,35	113.-	+13.65	25824,1	113,61	113.	- 0,61
" "Ewa"	20638,9'	118.27'	113.-	- 5,27	17939,0	148,37	113.-	-35.37	12528,4	185,56	113.	-72.56
" "Władek"	15002.1'	113.20'	113.-	- 0,20	12462,8	142,64	113.-	-29.64	10321,1	154,53	113.	-41.53
" "Ignacy"	11110.0'	207.65'	113.-	- 94,65	11367,9	205,29	113.-	-92.29	10007,5	199,61	113.	-86.61
8. Tow."Dr.Renard"	51386.8'	100.53'	110.-	+ 9,47	45504,5	110,03	110.-	- 0,03	36892,4	138,16	110.	-28.16
9. Tow.Warszaw.												
kop."Kochanek												
" "Juljan"	54070.6'	100.37'	115.-	+ 14.63	57260,0	93,81	115.-	+21,19	43730,0	144,76	115.	-29,76
10. Kop.Grodziec I' /Marja/												
II. Kop.Andrzej II' /Tow.Renard/												
12. Gwar.Brzeszcze	14929.8'	85.68	126.-	+ 40.32	21826,8	98,62	126.-	+27,38	20644,8	108,81	126.	+17.19
13. T-wo Libiąż	7484.4'	161.36'	126.-	- 35.36	6642,3	180,94	126.-	-54,94	5924,1	208,83	126.	-82.83
14. Gwar.Jaworzno	47598.2'	113.77'	126.-	+ 12,23	42130,4	128,38	126.-	- 2,38	44954,9	120,18	126.	+ 5,82
15. Tow."Bory"	22559.5'	69.57'	126.-	+ 56.43	16760,5	86,70	126.-	+39,30	16197,0	103,20	126.	+22,80
16. Tow.Sierszа/Arnu	20414.5'	130.59'	126.-	- 4.59	18723,6	138,50	126.-	-12,50	10579,7	235,12	126.	-109.12
17. Kop."Emita"												
18. " "Krystyna" w Tarnowie/Tow. Sierszа	5408.4'	197.91'	126.-	- 71.91	5100,1	181,39	126.-	-55,39	5098,2	167,79	126.	- 4,79

Kopalnie	Kwiecień 1920 r.				Maj 1920 r.				Czerwiec 1920 r.				Lipiec 1920 r.			
	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	
		Marek				Marek				Marek				Marek		
	18249.5'	279.41	285.-	+ 5.59'	15737,5	334,16'	285.-	-49,16'	18471,0'	317.93'	415.-	+97.07'	21102,0'	302,87	415.-	
	38295.0.	164.92	220.'	+155.08'	34392,0'	195,20	220.-	+24,80'	39428,0'	230.20'	330.-	+99,80'	43805,0'	261,93'	330.-	
	18614.4.	236.15	220.'	-16.15'	15956,8'	250,51'	220.-	-30,51'	16704,5'	318,49'	330.-	+17,51'	12541,0'	268,52'	330.-	
	25569.0.	153.80'	220.'	+66.20'	23115,0'	186,26'	220.-	+33,74'	28668,0'	193,03'	330.-	+136,97'	27247,0'	219,28'	330.-	
	35436,7'	139,19'	220.'	+80,81'	24392,2'	205,50'	220.-	+14,50'	37492,8'	206,57'	330.-	+123,43'				
	22826,9'	152,40'	220.'	+67,60'	21471,7'	170,99'	220.-	+49,01'	26000,9'	217,14'	330.-	+112,86'				
	35743,9'	161,80'	220.'	+58,11'					35855,2'	191,27'	330.-	+138,73'	38494,0'	239,08'	330.-	
	35648,6'	157,27'	220.'	+62,73'	22191,7'	201,97'	220.-	+18,03'	32410,2'	197,53'	330.-	+132,47'	34943,3'	197,21'	330.-	
	19070,6'	222,70'	220.'	- 2,70'	15429,4'	281,65'	220.-	-61,65'	20202,8'	291,46'	330.-	+ 38,54'	22659,5'	293,90'	330.-	
	12277,4'	200,45'	220.'	+19,55'	11215,6'	220,34'	220.-	- 0,34'	14848,6'	206,00'	330.-	+124,00'	16516,0'	224,52'	330.-	
	13275,5'	278,15'	220.'	-58,15'	10546,4'	484,99'	220.-	-264,99'	13281,4'	348,10'	330.-	- 18,10'	14574,0'	365,14'	330.-	
	45215,7'	195,55'	220.'	+24,45'	40668,7'	250,51'	220.-	- 30,51'	46858,6'	252,96'	330.-	+ 77,04'	53535,6'	211,69'	330.-	
	54270,0'	174,45'	220.'	+45,55'	46360,0'	212,63'	220.-	+ 7,37'	50055,0'	255,37'	330.-	+ 74,63'	56539,4'	268,18'	330.-	
	20446,0'	124,52'	220.'	+95,48'	17573,5'	187,13'	220.-	+ 32,87'	20360,0'	288,61'	330.-	+ 41,39'	20459,2'	318,05'	330.-	
	6466,0'	255,23'	285.'	+29,77'	8242,0'	230,36'	285.-	+54,64'	6956,0'	370,72'	415.-	+ 44,28'	9594,2'	347,14'	415.-	
	50523,2'	181,63'	220.'	+38,37'	34855,8'	260,10'	220.-	-40,10'	33851,2'	352,50'	330.-	- 22,50'	52675,0'	262,07'	330.-	
	15746,0'	138,35'	220.'	+81,77'	11561,4'	192,64'	220.-	-27,36'	11983,6'	323,44'	330.-	- 6,56'	14599,2'	224,86'	330.-	
	18999,1'	244,11'	285.'	+40,89'	16650,3'	221,32'	285.-	+63,68'	15362,4'	326,69'	415.-	+ 88,31'	12662,1'	398,09'	415.-	
	4764,7'	340,63'	285.'	-55,53'	3872,7'	340,36'	285.-	-55,36'	3880,7'	566,51'	415.-	-151,51'	4780,0'	534,54'	415.-	

Kopalnie	Sierpień 1920 r.				Wrzesień 1920 r.				Różnica w 1920 r.	
	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Wydobycie w tonnach	Koszta własne	Ceny płacone kopalni	Różnica + lub -	Nr kopalni
			Marek				Marek			
	+112,13	18031,5	396,71	465.-	- 68,29					1
	+ 68,07	27559,0	393,09	380.-	-13,09'					2
	+ 61,48	18660,0	409,83	380.-	-29,82'	18769,0	415,01	430.-	+14,99'	17289,0	658,35'	620.-	-38,35'	3
	+110,76'	18879,0	339,11	380.-	+40,89'	25031,0	302,76	430.-	+127,24'	22846,0	448,46'	620.-	+171,54'	4
		28979,7	284,74	380.-	+95,26'									5
		24395,1	268,19	380.-	+111,81'									6
	+ 90,92	22527,0	533,04	380.-	-153,04'	25088,0	481,56	430.-	-51,56'	25169,0	602,67'	620.-	+17,33'	7
														8
	+132,79													9
	+ 36,10													10
	+105,47													11
	+ 33,14													
	+ 18,32													
	+181,82													
	+11,95	18575,6	314,44	350.-	-35,56'	17800,7	386,15	430.-	+43,85'	18270,1	570,26'	680.-	+109,74'	12
	+67,86'	9774,8	379,13	435.-	+55,87'	10051,5	498,73	537.-	+38,26'					13
	+27,93'	51802,0	378,69	350.-	-28,69'	38507,0	498,77	430.-	-68,77'	46911,0	592,21'	620.-	+27,79'	14
	+105,14'	16044,0	263,52	350.-	+86,48'	15361,0	289,85	430.-	+140,15'	9541,0	472,89'	680.-	+207,11'	15
	+16,91'	17716,0	308,91	435.-	+126,09'	16189,0	521,69	537.-	+15,31'	16335,0	754,68'	680.-	-74,68'	16
														17
	-119,54'	4517,6	560,26	435.-	-125,26'	3439,0	765,14	537.-	-228,14'	2322,0	1511,08'	770.-	-741,08'	18

/K

KOSZTY WŁASNE I CENY PŁACONE KOPALNIOM WĘGLA ORAZ ICH PRODUKCJA W PIERWSZYM POŁROCZU 1920 r.

Kopalnie.	Styczeń			Luty			Marzec			Kwiecień			Maj			Czerwiec		
	koszty własne w Mk.	cena płac kop. w Mk.	produkcj w tonn.	koszty własne w Mk.	cena płac kop. w Mk.	produkcj w tonn.	koszty własne w Mk.	cena płac kop. w Mk.	produkcj w tonn.	koszty własne w Mk.	cena płac kop. w Mk.	produkc w ton.	koszty własne w Mk.	cena płac kop. w Mk.	produkc w ton.	koszty własne w Mk.	cena płac kop. w Mk.	produkcj w tonn.
I grupa kopalń.																		
kop.Flora	134,53	118,20	19803	145.24	118,20	18653	200,83	118,30	14688	246,73	285.-	18241	334,15	285.-	15738	317.93	415.-	18471
" Libiąż	-	-	-	-	-	-	-	-	-	252,71	285.-	6466	230,44	285.-	8242	389,40	415.-	6936
II grupa kopalń																		
kop.Brzeszcze	85,62	126.-	14900	98,62	126.-	21830	I08,81	126.-	20650	124,52	220.-	20446	187,11	220.-	17574	276,89	330.-	20360
kop.Saturn	67,46	113.-	39546	77.52	113.-	35000	I02.30	113.-	27344	140, 7	220.-	35437	208,77	220.-	24392	208,97	330.-	37493
kop.Jowisz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	219,85	330.-	26000
kop.Grodziec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	148,81	220.-	25569	176,20	220.-	23115	171.61	330.-	28668

UWAGA:

1/ Koszta finansowe, t,j. amortyzacja i oprocentowanie kapitału zakładowego nie brano pod uwagę, ponieważ wachania tych pozycji są znaczne od 120 mk. na 1 t. / Libiąż / do 4 mk. na 1 t. produkcji / Grodziec /.

2/ Na tych kopalniach, gdzie straty aprowizacyjne wykazane były w całości, liczono, że M-stwo Aprowizacji zwróci przedsiębiorstwu 70 % tych strat, jak to czyni dotąd, więc o tę sumę koszta własne zostały tam zmniejszone.

141

Koszta własne i ceny płacone kopalniom węgla w pierwszym półroczu 1920 r.

przeliczone w markach polskich.

Kopalnie:	Styczeń			Luty			Marzec			Kwiecień			Maj			Czerwiec		
	Koszty własn.	Ceny płacone kopaln.	Produkcja w t.	Koszta własne	Ceny płacone kopaln.	Produkcja w t.	Koszta własne	Ceny płacone kopaln.	Produkcja w t.	Koszta własne	Ceny płacone kopaln.	Produkcja w t.	Koszta własne	Ceny płacone kopaln.	Produkcja w t.	Koszta własne	Ceny płacone kopaln.	Produkcja w t.
Kop. "Flora"	145,63	118,20	19.803	157,01	118,20	18,653	215.78	118.20	14.688	258,76	285,-	18.241	308,68	285.-	15.738	-	415.-	-
" "Saturn"	84,11	113.- (109,07)	39.546	97,33	113.- (109,93)	35.000	126,38	113.- (108,91)	27.344	159,47	220.- (212,37)	35,437	235,76	220.- (214,44)	24,392	-	330.-	38.920
" Brzeszcze	114.68	126.-	14.900	139,42	126.-	21,830	148,76	126.-	20.650	-	220.-	25,270	-	220.-	-	-	330.-	-

U w a g a : W kosztach finansowych kopalń kapitały amortyzacyjny i zakładowy są przeszacowane przyjmując 1 rubel = 10.- markom i od tych sum są wzięte odpowiednie procenta w miesięcznych obciążeniach kosztów własnych.

143

O d p i s

MINISTERSTWO SKARBU
S e k c j a VI.
No.1716/20

M.P. i H. SGH
weszło 15 marca 1920
No. 2734

Warszawa dn. 11 marca 1920 r.

Do
Ministerstwa Przemysłu i Handlu
na ręce p. Szefa Sekcji S
Swiętochowskiego
w miejscu.

Nawiązując do konferencji, odbytej z początkiem marca w Ministerstwie Skarbu w sprawie ustanowienia nowych cen węgla i pokrycia dotychczasowego niedoboru państwowej administracji węglowej, Ministerstwo Skarbu po dokładnem rozważeniu dotychczasowych wyników gospodarki P.U.W. nabrało przekonania, że stan dotychczasowy, przynoszący faktycznie jedynie straty dla Skarbu Państwa, nie może być bezwarunkowo dłużej cierpianym i dla tego uprasza się o bezzwłoczne wprowadzenie następujących reform:

1/ przedewszystkiem w porozumieniu z właścicielami kopalń i Ministerstwem Skarbu ustanowić ceny węgla loco k kopalnia, odpowiadające rzeczywistym kosztom wydobycia węgla, a zatem pokrywające również i koszta rządowej aprowizacji robotników i wszelkich innych obowiązkowych świadczeń ze strony czy to Państwa, czy to przedsiębiorców kopalni na rzecz robotników, a nadto dające przedsiębiorcom choć nieznaczne zyski;

2/ aż do ustawowego jednolitego uregulowania sprawy podatku od węgla w całej Polsce- pobierać tymczasem od węgla, wydobytego w Zagłębiu dąbrowskiem / b. okupacji niemieckiej/ bezwarunkowo podatek od węgla w wysokości conajmniej 20% wartości zasadniczej, t.j. ceny płaconej kopalniom za węgiel / wraz z wartością świadczeń na

aprowizację i wartością innych wydatków na rzecz robotników/ i podatek ten co miesięc za czas ubiegły przelewać do Kasy Centralnej;

3/ pobierać dodatek w takiej samej wysokości również od wartości węgla wydobytego w b. okupacji i b. zaborze austrjackim, a uzyskaną z tego kwotę użyć na pokrycie dotychczasowego deficytu gospodarki węglowej, na umorzenie zaliczek pobranych ze Skarbu Państwa i na utworzenie potrzebnego kapitału zapasowego.

Zarazem Ministerstwo Skarbu pozwala sobie przypomnieć, że sprawy dotyczące wysokości stopy podatkowej, jakoteż sprawy, dotyczące sposobu pobierania, względnie ściągania należnego podatku należą bezwarunkowo wyłącznie do Ministerstwa Skarbu.

za MINISTRA SKARBU

/ podpis/

Za zgodność:

U

1920 145

W sprawie podniesienia cen węgla od 1 czerwca r.b.

Według przedłożonych sprawozdań przez przemysłowców Dąbrowskich średnie koszta własne za styczeń r.b.we wszystkich dużych przedsiębiorstwach wynosiły bez amortyzacji i procentów od kapitału 118,30 mk.na tonnie produkcji. Według tychże danych poszczególne pozycje kosztów własnych procentowo wynosiły:

robocizna	26%	29,66 mk.
świadczenia	14%	16,56 "
materjały	20%	22,66 "
reszta	26%	30,76 "
aprowizacja	14%	18,66 "
Razem	100%	118,30 mk.

Przyjmując pod uwagę wzrost cen materjałów i robocizny wyniki kwietniowe,jak twierdzą przemysłowcy, dały im następujące dane:

robocizna i świadczenia	2,55 razy podrożenie
materjały	2,10 " "
reszta	1,80 " "

Aprowizacja nie przyjmuje się pod uwagę,ponieważ przechodzi wyłącznie w ręce Rządu.

Na zasadzie skali podrożenia można wyprowadzić średni koszt 1 tonny węgla w kwietniu r.b.

Robocizna	29,66 mk.	x 2,55 = 117,86 mk.
świadczenia	16,56 "	
materjały	22,66 "	x 2,10 = 47,59 "
reszta	30,76 "	x 1,80 = 55,37 "
		Razem 220,82.

Amortyzację i oprocentowanie kapitału przemysłowcy Dąbrowscy wykazują w styczniu:

		średnia arytmet.
amortyzacja na tonnę	30,98 mk.	23,77 mk.
oprocentowanie kapitału	20,14 "	18,39 "
Razem	51,12 mk.	42,16 mk.

Ponieważ pozycje te dochodzą horendalnych sum,w niektórych przedsiębiorstwach /Bosnowieckie T-wo,Franko-Włoskie i Czeladź/,

./.

147

to uważalibyśmy za prawidłowsze oprzeć się na innych danych przedsiębiorstw, wykazujących prawdopodobniejsze cyfry, mianowicie

amortyzacja	10 - 12 mk.
oprocentowanie kapit.	8 - 10 "
Średnio razem	20 mk.

Przyczem trzeba zaznaczyć, że od początku roku bież. wszystkie przedsiębiorstwa górnicze przeszacowały swój majątek, zachowując conajmniej relację 1 rb. z 10 mk. i od tej nowej sumy liczą się amortyzacja i oprocentowanie.

Przyjmując pod uwagę wszystkie mniejwięcej sprawiedliwe żądania przemysłowców cena węgla wypadłaby:

1) koszta produkcji	220,82 mk.
2) koszta finansowe /amortyzacja i oprocen/	20.-
3) rezerwa na pokrycie ewent. zwyżki materjałów	9,18 "
Razem	250 mk.

Postawiliśmy pod 3. punktem pewną rezerwę na podrożenie materjałów w tym przeświadczeniu, że ceny obecnie ogłoszone byłyby obowiązujące do września r.b., póki jest obowiązującą nowa umowa z robotnikami, zawarta w kwietniu.

Według naszej analizy i obliczeń cena węgla podług grup wielkich kopalń wypadłaby:

I grupa /5,7% kopalń/	324 mk. za t
II " /94,3% kopalń/	250 " "

Średnia cena wypłacana kopalniom za tonnę węgla kamiennego wynosiłaby 264 mk.

Średnia cena wypłacana kopalniom węgla brunatnego wyniosłaby wtedy /zachowując dawną proporcję/ - 188 mk. za tonnę.

Przemysłowcy żądają:

dla I grupy	295 mk. za tonnę	średnia cena
" II "	375 " " "	wynosi 300
" brunatnego węgla	180 " " "	marek za t.

Warszawa, dnia 26 maja 1920 r.

Lost 1920

149

W sprawie przegrupowania kopalń w celu sprawiedliwszego wyznaczenia cen za brany u nich węgiel.

W zwykłych warunkach przy wolnym handlu ceny na węgiel ustanawiają się w zależności od kwestji popytu i podaży. Kopalnie wypuszczając na rynek swój produkt otrzymują cenę jaka jest w danym czasie na rynku, który nie uwzględnia wcale ani technicznych, ani gospodarczych kłopotów jakie mogą mieć kopalnie, - jest to rzecz wyłącznie kopalń samych, które mają na celu tak dostosować swe wewnętrzne warunki produkcji, ażeby koszt tej ostatniej był niższy od cen sprzedażnych , rynkowych.

Bywają ma się rozumieć wyjątkowe wypadki ,że jakieś przedsiębiorstwo węglowe z jakichkolwiek powodów ma straty, t.j. koszta własne są droższe niż ceny sprzedażne. Stan taki wywołuje znaczny wysiłek finansowy ze strony kopalni bo inaczej groziłoby to przedsiębiorstwu finansową ruiną.

Obecnie przy istnieniu sekwestru węgla i wyznaczaniu ceny sprzedażnej przez Rząd rzecz się ma zupełnie inaczej. Gdyby teraz istniał wolny handel węglem, to przy istniejącym ogromnym zapotrzebowaniu jego, a małym podażu, ceny byłyby kolosalnie wyśrubowane - byłby ten sam pasek na węgiel jaki egzystuje obecnie na inne materjały nieobjęte sekwestrem. Nie podejmując kwestji, czy zasada wyznaczania cen na węgiel przy równoczesnej egzystencji wolnego handlu na inne materjały niezbędne przy prowadzeniu kopalń jest sprawiedliwą, musimy się liczyć z tym faktem. Więc Rząd nie jest tym rynkiem , który ustanawia ceny stosowne do chwili przeżywanej, a jest tylko czynnikiem regulującym je. Z tego punktu widzenia zdaniem naszym powinno mu zależeć o podtrzymanie i możliwe rozszerzenie istniejących przedsiębiorstw węglowych, nie bacząc na to, czy dane przedsiębiorstwo urządzone jest lepiej, czy gorzej. Trzeba dać mu możność istnienia przedewszystkiem, to jest taką cenę, aby nie było straty.

Ażeby módz regulować te ceny należy Rządowi uwzględnić wszystkie warunki wpływające dodatnio lub ujemnie na wydobycie

i koszty własne każdego przedsiębiorstwa oddzielnie , i na zasadzie zebranych materjałów ugrupować ich i każdej grupie wyznaczyć odpowiednią cenę. W zasadzie najsprawiedliwiej byłoby całkowite indywidualizowanie każdego przedsiębiorstwa praktycznie zaś rzecz biorąc, przy wielkiej ilości przedsiębiorstw, jest to prawie niewykonalnym.

Przy ugrupowaniu kopalń z mniej-więcej jednakowymi warunkami uważamy za najważniejsze przyjąć pod uwagę: 1/ Geologiczne warunki kopalni, 2/ techniczne urządzenie kopalni na powierzchni i na dole, 3/ ogólny stan gospodarki i zniszczenie wyrządzone przez okupantów i wojnę, 4/ faza rozbudowy kopalni w 1914 roku i dalej.

Pod względem geologicznym kopalnie różnią się między sobą eksploatacją cienkich / do 2,5 m./ lub grubszych pokładów, mniejszym lub większym przypływem wody, skałami bocznemi mniej lub więcej wytrzymałemi przy odbudowie pokładów, ilością uskoków i nakoniec wydzielaniem się gazu - metanu, co powoduje znaczne zwiększenie się kosztów eksploatacji. Pod względem urządzenia technicznego kopalń zachodzi ogromna między nimi różnica: jedne kopalnie są bogato zaopatrzone w nowoczesne urządzenia techniczne tak pod ziemią, jak i na powierzchni, nap. mechaniczne urabianie węgla za pomocą wiertarek i weinaczy, mechaniczny przewóz na dole i na powierzchni, podsadzka płynna i t.p. , drugie - są prowadzone prymitywnie. Co do trzeciego punktu, to trzeba odróżniać kopalnie , które były pod przymusowym zarządem okupantów kompletnie rujnującym prawidłową gospodarkę wcześniej zaprowadzoną i kopalnie, które tego uniknęły, albo przymusowy zarząd był względniejszy /Austrjacka okupacja/. Wreszcie powinny tu wchodzić kopalnie mniej zasobniejsze w środki finansowe, które z powodu wojny zostały ich pozbawione i zdane na łaskę losu , co spowodowało ciężkie warunki egzystencji. Nakoniec 4 punkt uwzględnia kopalnie, które wojna zastała w fazie rozbudowy lub udoskonalenia technicznych urządzeń i na jej skutek musiały zaprzestać tych swoich nowych robót.

Dotąd przy wyznaczaniu cen na węgle wszystkie kopalnie były dzielone na dwie grupy, do pierwszej grupy zaliczane były

151

kopalnie o cięższych warunkach pracy , do drugiej grupy reszta kopalń krajowych . Obecnie rozpatrzmy wszystkie przedsiębiorstwa z punktu widzenia czterech wyżej wspomnianych punktów, uzasadniających wprowadzenie nowych grup.

T a b l i c a I.

Kopalnie	Geologiczne warunki kopalń	Techniczne urządzenia na dole i na powierzchni	Ogólny stan gospodarki i skutki wojny	Warunki rozbudowy kopalń.
Krakowski okręg	I	II.	III.	IV.
1/Gwarectwo "Brzeszcze"	Gaz - metan, pokłady węgla od 0,98 - 2,4 m skały bokowe trwałe, przypływ wody 10m^3/m.	Szerokie i nowoczesne zastosowanie maszyn na dole i na powierzchni kopalni	Ogólny stan gospodarki zadawalniający	Kopalnia rozbudowywała się w 1914 r.
2/ T-wo "Libiąż"	Pokłady węgla od 1,4 -2,8 -4m. skały bokowe mało wytrzymałe, dużo uskoków, częsty ogień.	Urządzenia techniczne dobre .	Ogólny stan gospodarki ciężki z powodu przymusowego zarządu w czasie wojny	Kopalnia budowała się i z racji wojny została wstrzymana.
3/ Gwarectwo Jaworzno	Pokłady węgla 2 - 3 - 5 - 7m. skały bokowe dobre, przypływ wody 16m^3/m.	Urządzenia techniczne dobre.	Stan gospodarki dobry.	Kopalnia rozbudowywała się.
4/T-wo"Bory"	Pokłady węgla 1,4 - 3 m., uskoków dużo, przypływ wody 12m^3/m.	Urządzenia techniczne dobre.	Z powodu skutków wojennych stan gospodarczy ciężki - brak środków finansowych.	Kopalnia rozbudowywała się i z powodu wojny roboty wtrzymała.
5/ T-wo"Sierszа"	Pokłady węgla 5 - 7 m. Skały bokowe dobre, przypływ wody 16m^3/m. Ogólnie warunki geologiczne dobre.	Urządzenia techniczne niewystarczające.	Stan gospodarki ciężki z powodu złego prowadzenia gospodarki górniczej.	-
6/ Kopalnia "Kmita" w Tenczynku.	Pokłady węgla 0,8 - 1,2. Skały bokowe niezłe.	Urządzenia techniczne prymitywne.	Ogólny stan gospodarczy niezły .	-
7/ Kopalnia "Krystyna" w Tenczynku	Pokład węgla 1,2. Skały bokowe niezłe .	Urządzenia techniczne wystarczające.	Stan gospodarczy wystarczający.	-
Dąbrowski Okręg				
1/Tow."Flora"	Pokłady węgla 0,85 - 2,4 m Skały boczne niezłe. Przypływ wody 12m^3/m.	Urządzenia techniczne niezłe i wystarczające.	Stan gospodarczy z powodu okupacji osłabiony , brak finansowych środków.	Rozbudowa kopalni słaba

	I.	II.	III.	IV.
2/T-wo Franco-Rosyjskie	-	-	-	-
3/T-wo Franco-Włoskie	-	-	-	-
4/T-wo Grodzieckie	Pokłady węgla 2,7m. Skały boczne wytrzymałe, warunki geologiczne dobre.	Urządzenia techniczne dobre, wszędzie stosowana podsadzka płynna.	Stan gospodarczy mocny.	Kopalnia wprowadzała techniczne ulepszenia.
5/T-wo "Saturn"				
a/kop."Saturn"	Pokłady węgla 3,5 - 6 - 7m., skały boczne niezłe, przypływ wody 12m³/m. Dużo uskoków.	Urządzenia techniczne dobre - wszędzie stosowana podsadzka płynna.	Stan gospodarczy mocny.	Kopalnia usilnie przeprowadzała ulepszenia techniczne.
b/Kop."Jowisz"	Pokłady węgla 1,95 - 3,- 8 - 14m. Skały bokowe dobre, warunki geologiczne dobre, przypływ wody 4m³.	Urządzenia techniczne dobre, stan gospodarczy dobry	Stan gospodarczy dobry.	Kopalnia budowała się i nadal się buduje.
6/T-wo "Czeladź"	Pokłady węgla 2,5 - 5 - 6m. skały boczne dobre, warunki geologiczne dobre.	Urządzenia techniczne dobre, podsadzka płynna.	Stan gospodarczy dobry.	Kopalnia ulepszała się technicznie.
7/T-wo Sosnowieckie				T-wo Sosn. buduje 2 kopalnie "Klimontów 2" i "Modrzejów" /gazowa kopalnia" Z powodu wojny obydwie kopalnie nie zostały jeszcze zakończone.
a/kop."Wiktor"	Pokłady węgla 2,5 - 6 - 7 m., skały boczne niezłe, przypływ wody 15 m³/m.	Urządzenia techniczne wystarczające, częściowo podsadzka płynna.	Stan gospodarczy zadawalniający.	
b/kop."Jerzy" /Niwka/	Pokłady węgla 1,5 - 1,6 m. /50%/ i pokład Reden 7,5m. /50%/, gaz metan, skały boczne niezłe, przypływ wody 10m³/m.	Urządzenia techniczne bardzo stare. Na pokładzie Reden wprowadzono podsadzkę płynną.	Stan gospodarczy słaby .	
c/kop."Klimontów I" /Władysław"	Pokłady węgla 1,8 - 2,3 m. Pokł. Reden /7 m./pracuje tylko 5%, skały boczne średnie. przypływ wody 4m³/m.	Urządzenia techniczne wystarczające.	Stan gospodarczy wystarczający .	

153

	I.	II.	III.	IV.
d/kop."Ignacy" /Mortimer"	Pokłady węgla 2 - 12 m./z pokładu Reden 70% wydobycia. Warunki geologiczne niezłe, przypływ wody 4,5 m^3/m.	Urządzenia techniczne stare i niewystarczające, z powodu pożarów dolne pola robocze zatopione podsadzka płynna prymitywna i niewystarczająca.	Stan gospodarczy zły - tak przed wojną jak i teraz Okupacja silnie zaszkodziła.	-
8/ T-wo "Hr. Renard"	-	-	-	-
9/ T-wo Warszawskie a/kop."Kazimierz"	Pokład węgla Reden 18 - 26m. Skały bokowe słabe i pęczniejące, przypływ wody 4m^3/m.	Urządzenia techniczne dobre. Wielka instalacja podsadzki płynnej.	Stan gospodarczy nieco ciężki, z powodu skutków wojennych.	Kopalnia ulepszała środki techniczne
b/kop."Juljusz"	Pokłady te same warunki geologiczne nieco lepsze.	Urządzenia techniczne dobre, stosowana podsadzka płynna.	Stan gospodarczy dobry.	Kopalnia rozbudowywała się na szeroką skalę.
10/ kop."Grodziec I" /Marja"/	Pokład węgla 1- 1,2 m., skały boczne niezłe.	Urządzenia techniczne prymitywne .	Stan gospodarczy zadawalniający.	-
11/kop."Andrzej II" w Strzyrzowicach.	Pokład węgla 1,2 m. , skały boczne niezłe.	Urządzenia techniczne prymitywne - wystarczające.	Stan gospodarczy zadawalniający.	-

W tablicy I są przedstawione cztery najgłówniejsze czynniki jakie wpływają na koszta własne każdego przedsiębiorstwa węglowego . Aże uwypuklić wpływ każdego z nich wprowadzimy współczynniki i każdemu czynnikowi wyznaczymy pewien współczynnik, stosownie do wywieranego przez ów czynnik wpływu na ogólny stan danego przedsiębiorstwa.
Dla prostrzego rachunku będziemy stosowali współczynniki 5-cio stopnio Każdemu czynnikowi będzie wypadał tem wyższy stopień współczynnika cze on dodatniej wpływa na stan ekonomiczny danego przedsiębiorstwa .

Tablica na następnej stronicy.

/ ..

T a b l i c a II.

Kopalnie / czynniki	I.	II.	III.	IV.	Razem
Gw.Brzeszcze	1	5	4	3	13
Tow.Libiąż	1	4	1	4	10
Gw.Jaworzno	5	5	4	3	17
Tow."Bory"	2	5	3	4	14
Tow.Siersza	4	1	3	2	10
Kopalnia "Kmita"	1	2	4	1	8
Kop."Krystyna"	1	3	4	1	9
Tow."Flora"	1	4	2	3	10
Tow.Franco-Włoskie	-	-	-	-	-
Tow.Franc.Ros.	-	-	-	-	-
Tow.Grodzieckie	5	5	5	5	20
Tow."Saturn"					
kop."Saturn"	5	5	5	5	20
kop."Jowisz"	5	4	5	5	19
Tow."Czeladź"	5	5	4	4	18
Tow.Sosnowieck.					
kop."Wiktor"	5	4	4	3	17
kop."Jerzy"	3	2	3	2	10
kop."Klimont."	4	4	3	3	14
kop."Ignacy"	5	1	1	2	9
Tow."Hr.Renard"	-	-	-	-	-
Tow.Warszawskie					
kop."Kazimierz"	4	4	3	3	14
kop."Juljusz"	4	5	4	4	17
Tow."Grodziec I"	2	3	4	1	10
Kop."Andrzej II"	2	3	4	1	10

W tablicy II zestawione są współczynniki i ich sumy dla wszystkich dużych kopalń obu zagłębi/i dla niektórych małych/ . Grupując kopalnie według otrzymanych sum można ustalić trzy zasadnicze grupy, mianowicie:

ze współczynnikami 8, 9 , 10 - pierwsza grupa - 9 kopalń

" " 13, 14 - druga grupa - 4 kopalnie

" " 17, 18 ,19,20- trzecia grupa - 9 kopalń

W takim razie:do 1-ej grupy weszłyby następujące kopalnie : Tow. "Libiąż". , Tow."Siersza" , Kop."Kmita", Kop."Krystyna" w Tenczynku , Kop."Jerzy" /Niwka"/ , Kop."Ignacy" /"Mortimer"/ ,Kop. "Grodziec I" /"Marja"/ , Kop."Andrzej II" w Strzyrzowicach i Tow. "Flora" .

do 2-ej grupy: Gwarectwo "Brzeszcze", Tow."Bory", "Kop.Klimontów I" /"Władysław"/ i Kop."Kazimierz" /War.Tow./ .

do 3-ej grupy: Gwarectwo Jaworzno , Tow."Grodzieckie", Tow."Saturn" , Tow."Czeladź" , Kop."Wiktor" /Sosnow.Tow./, Kop. "Juljusz" /Warsz.Tow./, Tow."Hr.Renard" , Tow. Francko-Ruskie i

155

do III-ej grupy zaliczyliśmy 3 ostatnie przedsiębiorstwa nie mając dokładnych o nich danych, lecz znane jest że są w dobrych warunkach pracy i przypuszczalnie mogą być postawione w tej grupie. Wszystkie małe kopalnie - odkrywki stanowiące co do ilości wydobycia zaledwie 10% całego wydobycia węgla w Polsce zaliczonej do 3-ej grupy , ponieważ sekwestr obejmując tylko wysyłkę węgla , a nie drobną sprzedaż daje im możebność dorównywać straty.

Każda z grup kopalń procentowo będzie wynosiła do całego wydobycia krajowego węgla następujące cyfry:

dla I-ej grupy - 15%
" II-ej " - 16%
"III-ej " - 69%

W myśl wypowiedzianego zdania , że Rząd reguluje ceny węgla te ostatnie muszą być tak wyznaczone , aby kompletnie pokrywały koszta ruchu po pierwsze ; po drugie,jeżeli przyjmiemy pod uwagę niejednokrotnie wypowiadane zdanie nietylko Rady Zjazdów Przemysłowców Węglowych w ich memorjałach ,przedstawianych Rządowi , ale również w wykazach buchalteryjnych niektórych przedsiębiorstw, że dla pokrycia tylko amortyzacji , budynków, urządzeń kopalnianych i procentów od kapitałów przy obecnym stanie naszej waluty wymaga się przeciętnie 100.- mrk. na 1 tonnie, to wyznaczając cenę trzeba ją dać wyższą od kosztów eksploatacyjnych o 100.- marek. Jak obecnie , do zmiany cen we wrześniu, według czerwcowych cen kopalnie przeciętnie miały pg. wyżej wskazanych grup następującą wzwyżkę ponad kosztami własnemi :

I-sza grupa	około	40.- marek	należy dodać	60.- mk.
II-ga	"	"	50.-	"	"	"	50.- "
III-cia	"	wyżej	100.-	"	"	"	- "

Żeby wszystkim kopalniom zapewnić ten zysk 100.- marek na tonnie dla pokrycia finansowych rozchodów wg/. własnych życzeń przedsiębiorstw,należy kopalni I-ej grupy dodać 60.- marek na 1 t. ,akopalniom II-ej grupy 50.- marek na 1 t. Czyli inaczej przyjmując cenę kopalń III-ciej grupy za 1, kopalniom II-ej grupy należy liczyć w 1, 15 razy , a kopalniom I-ej

grupy 1, 44 razy większą cenę niż kopalniom III-ej grupy , co wynosiłoby dla czerwcowych cen:

	III-cia gr.	II-ga gr.	I-sza gr.	przeciętna
Ceny czerwcowe	330.- marek	-	415.-mrk.	335.-mrk.
Powinno byłoby być w czerwcu	330.- marek	380.- marek	475.-mrk.	360.-mrk.

Jeżelibyśmy dla wrześniowych cen przyjęli tą samą relację między cenami poszczególnych grup , to przypuszczalne ceny dla każdej grupy stanowiłyby :

	III-cia gr.	II-ga gr.	I-sza gr.	przeciętna
ceny wrześniowe	430.- marek	-	537.- marek	435.-marek
ceny nowe i poprawione	470.- "	495.-mrk.	619.- "	460.- "

Wiele dużych przedsiębiorstw nie chce korzystać z kapitału /po 80.- marek z tonny/, przyznaczonego do rozporządzenia Pana Ministra Przemysłu i Handlu na rozbudowę kopalń , motywując to tem , że cena powinna być taka , aby zapewniała kopalniom możebność tej rozbudowy.

Jeżeli Ministerjum przyjmie za podstawę dać Przemysłowcom żądane przez nich 100.- marek na tonnie, to kapitał rozbudowy może być znacznie zredukowany a'conto powiększenia ceny, płaconej kopalniom.

	obecnie jest	może być
Cena płacona kopalniom	435.- mrk.	460.- mrk.
Kapitał rozbudowy	80.- "	55.- "

Jest to kwestja polityki węglowej , która obecnie nie jest tematem naszego referatu . Chciałem tylko tem wykazać , że jest skąd wziąć tę poprawę do cen węglowych .

Reasumując wszystko co było tu przedstawione, sta-wiamy następujące wnioski :

1/ Dla sprawiedliwego wyznaczania cen węglowych, przedsiębiorstwom nieodzownym jest podział wszystkich kopalń conajmniej na trzy grupy,

2/ Każdej grupie kopalń należy wyznaczyć ceny za węgiel z takiem wyrachowaniem, aby one wszystkie miały jednakowy zysk t.j. po 100.- marek na tonnie po nad koszta eksploatacji, jak to miały dotąd niektóre tylko przedsiębiorstwa ekonomicznie mocniejsze.

Warszawa, dnia 17 września 1920 roku.

Inżynier-górnik W. Szymkiewicz

W.S.

154

Z E S T A W I E N I E

kosztów własnych z cenami płaconemi kopalniom Zagłębia Dąbrowskiego przez Państwowy Urząd Węglowy za 1 9 1 9 rok.

MIESIĄCE	PRODUKCJA	Miesięcznie średnie koszta własne dla wszystkich kopalń Zagłębia Dąbrowskiego x/ Mrk.	Średnia cena płacona kopalniom przez P.U.W. za 1 t o n n ę			Różnica + lub - Mrk.
			średnia cena płacona kopalniom przez P.U.W. xx/Mk.	dodatek kompensacyjny xxx/ Mrk.	R a z e m Mrk.	
		Na 1	t o n n ę	produkcji		
Styczeń 1919r	310933.8	61.88	64.-	-	64.-	+ 2.12
Luty "	301723.3	62.09	64.-	-	64.-	+ 1.91
Marzec "	258751.9	70.52	64.-	-	64.-	- 6.52
Kwiecień "	311944.4	62.26	64.-	-	64.-	+ 1.74
Maj "	309226.7	65.38	64.-	-	64.-	- 1.38
Czerwiec "	311087.7	67.41	64.-	-	64.-	- 3.41
Lipiec "	389178.97	62.29	64.-	-	64.-	+ 1.71
Sierpień "	234786.0	87.57	64.45	-	64.45	- 23.12
Wrzesień "	384684.4	78.80	83.22	3.40	86.62	+ 7.82
Październ."	414754.0	78.02	83.21	3.40	86.61	+ 8.59
Listopad "	388414.3	84.13	83.20	3.40	86.60	+ 2.47
Grudzień "	363259.4	100.66	83.18	3.40	86.58	- 14.08
Za cały rok	3978744.87	73.31	71.51	1.42	72.93	- 0.38

x/ Koszta amortyzacji i oprocentowania nie brane są w rachubę. Dopłaty aprowizacyjne są wliczone do kosztów własnych w stosunku 30 %, pozostałe 70 % zwrócono kopalniom przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

xx/ Przeciętna cena płacona kopalniom przez P.U.W. wynosi od sierpnia więcej niż 64 mk., ponieważ kop. " Flora " miała nieco wyższą cenę.- Od 1 września przeciętna cena ustanowiona 83 mk., kopalnia " Flora" znowu otrzymywała wyższą cenę, co w tym zestawieniu jest uwzględnione.

xxx/ W ostatnich 4-ch miesiącach roku wszystkim kopalniom Zagłębia Dąbrowskiego był wypłacony dodatek kompensacyjny, który jest tu obliczony proporcjonalnie do ogólnej produkcji kopalni węgla.

11/11 [illegible]

W.K.

159

Z E S T A W I E N I E

kosztów własnych z cenami płaconemi kopalniom Zagłębia Dąbrowskiego przez Państwowy Urząd Węglowy za 1919 rok.

KOPALNIE.	PRODUKCJA	Srednie koszta własne dla ~~wszyst.~~ dużych kopalń Zagł Dąbrowskieg x/ Mrk.	Srednia cena płacona kopalniom przez P.U.W. za 1 tonnę: średnia cena płacona kopalniom przez P.U.W. xx/ Mrk.	dodatek kompensacyjny w stos. do rocznej produkcji xxx/ Mrk.	Razem Mrk.	Różnica + lub - Mrk.
		Na 1 tonnę produkcji				
Tow.Sosnowieck.	922473.77	74.57	71.11	1.14	72.25	- 2.32
" Renard	502618.7	72.11	71.59	0.82	72.41	+ 0.30
" Saturn	602230.6	64.04	71.61	0.94	72.55	+ 8.51
" Czeladź	366168.3	63.12	70.73	0.79	71.52	+ 8.40
" Grodziec	279556.8	69.28	71.52	1.37	72.89	+ 3.61
" Fr.Włoskie	370050.0	80.10	71.88	0.98	72.86	- 7.24
" Fr.Rosyjsk.	204261.2	83.47	72.36	1.30	73.66	- 9.81
" Warszawskie	517877.0	76.09	71.39	1.40	72.79	- 3.30
" Flora	213508.5	93.65	72.84	6.96	79.80	-13.85

x/ Koszta amortyzacji i oprocentowania nie brane są w rachubę. Dopłaty aprowizacyjne są wliczone do kosztów własnych w stosunku 30 %, pozostałe 70 % zwrócono kopalniom przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

xx/ Przeciętna cena płacona kopalniom przez Państwowy Urząd Węglowy wynosi od sierpnia więcej niż 64.- Mk., ponieważ kop. "Flora" miała nieco wyższą cenę. Od 1 września przeciętna cena ustanowiona 83.- Mk. , kop."Flora" znowu otrzymała wyższą cenę co w tym zestawieniu jest uwzględnione.-

xxx/ W ostatnich 4-ch miesiącach roku wszystkim kopalniom Zagłębia Dąbrowskiego był wypłacony dodatek kompensacyjny, który jest tu obliczony ściśle do otrzymanej przez dane kopalnie kwoty.

1/IV 1920 Wł. Sypniewski

WNIOSKI POWZIĘTE na NARADZIE u p. SZEFA ŚWIĘTOCHOWSKIEGO 101

dn.11 grudnia 1920, w sprawie polityki co do rozdziału węgla i rozrachunków za dostawy węgla.

Obecni p.Szef Sekcji Świętochowski oraz pp.

Dworzańczyk
Hoffman
Kramsztyk
Lempicki
Martini
Różycki
Trzetrzewiński
Wilkoszewski

A. R o z d z i a ł w ę g l a.

Należy utrzymać na najbliższy czas sekwestr węgla z Zagłębi Dąbrowskiego i Krakowskiego, gdyż zniesienie sekwestru w chwili obecnej z powodu braku węgla i środków przewozowych doprowadziłoby do nierównomiernego podziału pomiędzy odbiorców. W razie przyłączenia Górnego Śląska do Polski nie należy narazie naruszać istniejącego na Górnym Śląsku systemu rozdziału węgla; zmiana cała powinna polegać wówczas tylko na tem, iż instrukcje co do rozdziału węgla Górnośląskiego,które obecnie wydawane są przez Komisję Plebiscytową w Opolu, względnie przychodzą z Berlina, wydawane będą z Warszawy.

W celu możliwego zwiększenia wysyłek drogą wodną węgla Dąbrowskiego i Krakowskiego, należałoby zwolnić z sekwestru ilości węgla, przewożone wodą, za wyjątkiem węgla grubego i kostki. Od węgla wysyłanego tą drogą , należy jednak pobierać podatki i wszelkie opłaty.

B. F i n a n s o w a n i e.

Pożądanem jest dążenie do wprowadzenia bezpośrednich obrachunków finansowych pomiędzy dostawcami węgla i konsumentami.

Powierzenie finansowania specjalnemu konsorcjum byłoby wskazane tylko wówczas, o ile konsorcjum takie przyciągnęłoby z zagranicy bardzo znaczne kapitały,służące jako podstawa dla udzielania kredytów zarówno za dostawy, uskuteczniane dla przemysłu prywatnego, jak i za dostawy rządowe i municypalne t.j. gdyby udało się pod formą takiego konsorcjum uzyskać dla Polski znaczną pożyczkę zagraniczną.

W celu ułatwień finansowych dla przemysłu przy obecnym systemie rozrachunków pomiędzy P.U.W. i odbiorcami możnaby wprowadzić następujące inowacje:

a/ żeby odbiorcy nie wpłacali gotówki zgóry do P.U.W., jak to jest praktykowane obecnie, lecz składali, za zezwoleniem M-stwa Skarbu,gwarancje bankowe.

b/ Można w porozumieniu z M-stwem Skarbu i M-stwem Kolei wprowadzić pobieranie należności przez zaliczenia kolejowe.

Zaznacza się jednak, że wprowadzenie obu tych wspomnianych ostatnio ułatwień co do płacenia, spowodowałoby jako rezultat większe obciążenie Skarbu, gdyż na skutek składania gwarancji bankowych zmniejszyłaby się ilość gotówki w P.K.K.P. na rachunku węglowym przez, wprowadzenie zaś zaliczeń kolejowych P.U.W. otrzymywałby zapłaty w terminie późniejszym niż obecnie.

Co się tyczy specjalnie finansowania dostaw Górnośląskich wrazie przyłączenia G.-Śląska do Polski należy dążyć do tego,aby cały rozrachunek za węgiel wysyłany do Polski w granicach obecnych, przeniesiony został możliwie szybko z Berlina, przyczem i tutaj dążyć należy do doprowadzenia do bezpośredniego rozrachunku pomiędzy dostawcami węgla i odbiorcami. Należy starać się, aby rozrachunek ten przeniesiony został z Berlina możliwie w czasie pomiędzy decyzją co do przynależności Górnego Śląska i faktycznym objęciem G.-Śląska przez Polskę.

163

Koszty własne i ceny sekwestrowe stosowane w 1920 r. na krajowych kopalniach węgla.

Posiadamy obecnie zestawienia kosztów własnych z każdego miesiąca roku 1920 na wszystkich wielkich kopalniach,/t.j. przewyższających 9.000 tonn miesięcznego wydobycia / stanowiących w roku ubiegłym 83% ogólnego wydobycia węgla kamiennego w Zagłębiach Dąbrowskim i Krakowskim. W kosztach własnych kopalń są przedstawione tylko koszta eksploatacyjne bez uwzględnienia kosztów na amortyzację i oprocentowanie kapitału zakładowego, czyli t.zw. kosztów finansowych.

Jak wiadomo, w roku ubiegłym ceny wypłacane kopalniom przez Państwowy Urząd Węglowy za węgiel pobierany zmieniane były z powodu wzrostu robocizny i materjałów 7 razy, tak że przeciętna cena ze 113 mk. w styczniu urosła w grudniu 1920 r. do 829 mk. za 1 tonnę węgla.

Porównajmy między sobą miesięczne przeciętne koszty własne na wszystkich kopalniach krajowych z miesięcznymi przeciętnymi cenami, płaconemi kopalniom w roku ubiegłym. Wyprowadzimy dla tych przeciętnych średnie dynamiczne, które nieco będą odbiegały od średnich arytmetycznych w stronę większej dokładności. Następująca tablica I przedstawia te dane.

Tablica I.

Rok 1920 .	Wydobycie w tonnach	Przeciętna cena sekwestrowa za 1 t. w mk.	Przeciętne koszta własne na 1 t. w mk.	Różnica + i -
Styczeń	515.650,7	111,33	103,78	+ 7,55
Luty	485,218,5	115,48	113,37	+ 2,11
Marzec	391.250,3	116,00	137,73	-21,73
Kwiecień	488.839,2	226,45	183,38	+43,07
Maj	409.192,4	227,07	225,09	+ 1,98
Czerwiec	472.634,9	338,23	257,51	+80,32
Lipiec	538.038,2	337,60	262,90	+74,70
Sierpień	445.417,4	381,57	362,69	+18,88
Wrzesień	458.468,7	441,31	387,31	+54,00
Październik	430.887,5	645,72	536,91	+108,81
Listopad	483.147,9	649,15	565,01	+84,15
Grudzień	438.604,4	827,73	687,11	+140,62
Za cały rok	5.557.350,1	370,40	315,37	+ 55,03

165

Jak widzimy przeciętna cena roczna płacona kopalniom za węgiel przewyższa przeciętne koszty własne o 55,03 mk. na 1 tonnie co stanowi 14,2% ceny sekwestrowej.

Dowodzi to, że ceny płacone kopalniom były na ogół kalkulowane prawidłowo. Rozumie się, że te 14,2% nie mogły zadowolnić przemysłowców, którzy w r.1913 w najtrudniejszych przedsiębiorstwach Dąbrowskiego Zagłębia uzyskiwali 24% przewyżki nad kosztami własnemi.

Jeżeli zaś przyjmiemy pod uwagę 80 mk. rezerwowane przez PUW na 1 tonnie węgla dla każdej kopalni na jej rozbudowę, to procent nadwyżki urośnie do ± 24,7% /ponieważ dodatek 80 mk. został wprowadzony w ostatnim kwartale ubiegłego roku/, t.j. mniej więcej dochodzi do rzędu kopalń najgorzej rentujących się przed wojną w Zagłębiu Dąbrowskiem.

Przyjrzymy się teraz jakie zyski otrzymywała każda z poszczególnych krajowych kopalń. Następująca tablica II wykazuje tę różnicę między uzyskaną przeciętną ceną od PUW-u i przeciętnymi kosztami własnemi.

Tablica II.

	Kopalnie	Wydobycie w tonnach za 1920 r.	Przeciętna cena sekwestr. w mk.	Przeciętn. koszty własne w mk.	Różnica + -
1.	Tow.Flora	214297,0	437,56	401,23	+ 36,33
2.	Tow.Franc-Włoskie	425180,0	358,19	280,55	+ 77,64
3.	Tow.Franc-Rosyjs.	220383,2	362,96	366,50	- 3,54
4.	Tow.Grodzieckie	299924,2	350,64	258,93	+ 91,71
5.	Saturn T-wo kop.Saturn	401430,7	357,79	250,12	+ 107,67
	kop.Jowisz	281734,0	352,08	254,83	+ 97,25
6.	Tow.Czeladź	378329,9	342,22	302,70	+ 39,52
7.	Tow. Sosnowickie kop.Wiktor	388720,9	364,86	236,01	+ 128,85
	kop.Jerzy	215676,6	371,12	363,79	+ 7,33
	kop.Władysł.	152372,6	361,89	287,78	+ 74,11
	kop.Ignacy	141583,9	373,61	458,55	- 84,94
8.	Tow.Hr.Renard	549768,3	361,59	329,10	+ 32,49
9.	Tow.Warszawskie	608015,0	363,71	300,10	+ 63,61
10.	Gwar.Brzeszcze	229201,2	369,21	321,24	+ 47,97
11.	Tow.Libiąż	102049,2	475,40	475,11	+ 0,29
12.	Gwar.Jaworzno	537387,0	369,54	347,24	+ 22,30
13.	Tow.Bory	177239,2	344,87	264,00	+ 80,87
14.	Tow. Siersza kop.Artur	184871,3	389,25	400,95	- 11,70
	kop.Krystyna	49186,1	380,19	605,72	- 225,53

Widzimy, że dwa towarzystwa przemysłowe mają ujemne rezultaty, mianowicie Franco-Rosyjskie i Siersza, a w Sosnowickim towarzystwie tylko jedna kopalnia Ignacy dała w rocznym zestawieniu

ujemny rezultat.

Sądzę, że pierwszy z nich, t.j. T-wo Franco-Rosyjskie dlatego tylko ma ujemny rezultat, bo w ciągu roku rezerwowało duże sumy przeciętnie do 40 mk. na 1 tonnie, na wypłaty paryskie, w rzeczywistości ujemnego rezulatatu być nie powinno.

Kopalnia Ignacy ma minus z powodu złej gospodarki /62% wydobytego węgla konsumuje się na własne potrzeby/, zato inne kopalnie T-wa Bosnow. w zupełności pokrywają tę stratę.

Gorzej się ma z kopalniami T-wa Siersza. Oprócz tego, że obydwie kopalnie tego T-wa konsumują na własne potrzeby niezwykle dużo węgla /kop.Artur 31%, kop.Krystyna 40%/ położenie ich jest ciężkie z powodu złego prowadzenia gospodarki technicznej przed wojną, która nie bacząc wcale na przyszły rozwój kopalni,prowadzona była rabunkowym sposobem, tak że obecnie potrzebne jest parę lat na naprawienie skutków takiej gospodarki, i nawet najwyższa cena płacona tym kopalniom w ciągu całego roku nie dała w końcu pomyślnych rezultatów. 80 mk. na tonnie na rozbudowę, które otrzymało ~~otrzymało~~ w r.ub. zdoła pokryć tylko straty na Arturze, straty zaś na Krystynie nie zostaną pokryte.

T-wo otrzymało w ciągu roku zwolnienie od sekwestru na wywóz pewnej ilości swego węgla zagranicę, co niewątpliwie ulżyło znacznie T-wu i częściwo pokryło straty, ale wszystko to jest niedostatecznym i w rezultacie za rok ub. T-wo ma minus.

Oprócz wyżej wymienionych zysków, przedsiębiorstwa górnicze otrzymały prawo mniej więcej 3% swego wydobycia sprzedaży zagranicę w drodze wymiany za potrzebny im maszyny i narzędzia, jakich niema w kraju, na cele inwestycyjne. Z tych zwolnień przemysłowcy skwapliwie korzystali i sądzić można, że te 170.000 tonn, sprzedane zagranicą,dużą im przyniosło korzyść.

Biorąc wszystko, cośmy tu przedstawili pod uwagę śmiało możemy twierdzić, że krajowy przemysł węglowy w r.1920 pomimo sekwestru węgla przez Państwo strat nie poniósł, a zysk ogólny, jaki T-wa przem.węglowe otrzymały, równał się ± 24%, t.j. temu jaki był uzyskany w r.1913 przez najmniej rentujące się kopalnie Zagłębia Dąbrowskiego.

Warszawa,d. 20 maja 1921 r.

Inżynier górn. [illegible]

169

U W A G I

o Urzędzie Górniczym w Dąbrowie.

Personel Urzędu:

Naczelnik Urzędu - inżynier Brzeski;

4-ch Inspektorów Górniczych - inżynierowie Wołejko, Stecki, Strokowski, Wiszniowski;

1 Inspektor Hutniczy - inżynier Lutkiewicz;

3-ch Kontrolerów Górniczych (pomocnicy Inspektorów) - inżynierowie Ridel, Nowicki, sztygar Lewittoux;

1 sekretarz Naczelnika - inżynier Wiśniowski;

1 kierownik działu statystycznego - inżynier Dorsz; miał pomocnika, który obecnie jest w wojsku, teraz ma czasową pomocniczkę;

1 kontroler materjałów wybuchowych - p.Gutowski;

1 buchalter - p.Solecki;

1 kasjer (jednocześnie gospodarz mający dozór nad domami, automobilami i t.p.) - p.milton;

1 urzędnik, prowadzący dziennik - p.Lorek;

1 urzędniczka, prowadząca dział registratury i archiwum; ma pomocniczkę;

4 maszynistki, (liczba się zmienia);

2-ch woźnych;

2-ch gońców;

Oprócz wymienionych, przy Urzędzie jest 3-ch szoferów (3 automobile) i jeden stróż przy domach rządowych, pełniący zarazem obowiązki woźnicy (1 koń).

Personel Urzędu dzieli się na: urzędników etatowych (jeden tylko Naczelnik Urzędu), nieetatowych, djetarjuszy i służbę. Pensje wszystkich wyniosły za Październik:

Etatowi	-	6.032 Mk.
Nieetatowi	-	102.980 "
Djetarjusze	-	22.350 "
Służba	-	10.820 "

Poza wymienionymi powyżej urzędnikami, są czasowo w wojsku (na urlopie) następujące osoby; należące również do personelu Urzędu Górniczego w Dąbrowie: inżynierowie Kliszewicz, Marczewski, Kaim; kontrolerzy Gruszczyński, Zdrzałek; kancelista Pracer

./. NS.

Lokal Urzędu. Urząd mieści się w osobnym domu, wydzierżawionym na 3 lata od Huty Bankowej; dom piętrowy o 16 pokojach, z których 12 jest zajętych na biura Urzędu, 2 na pokoje gościnne, a 2 na mieszkanie woźnego. Czynsz dzierżawny - 1788,90 Mk. miesięcznie.

Organizacja Urzędu. Na czele Urzędu stoi Naczelnik Urzędu; za jego podpisem wychodzą cała korespondencja i wszelkie rozporządzenia Urzędu, skierowane do zarządów kopalń i hut.

Zakłady górnicze i hutnicze Zagłębia Dąbrowskiego podzielone są na 5 okręgów - inspektoratów: 1) kopalnie węgla kamiennego, należące do T-wa Sosnowickiego, 2) kopalnie węgla kamiennego b.okupacji austryjackiej, 3) kopalnie węgla kamiennego b.okupacji niemieckiej, 4) kopalnie węgla brunatnego, rud cynkowych i żelaznych, kamieniołomy, kopalnia siarki w Posądzy, 5) huty żelazne i cynkowe. Zakłady danego okręgu podlegają bezpośredniemu dozorowi odnośnego Inspektora, który tym sposobem pełni funkcje dawnego inżyniera okręgowego (z czasów rosyjskich), z tą jednak różnicą, że jest mniej od tego ostatniego samodzielnym: Inspektor tylko referuje sprawy, a rozstrzyga i wydaje rozporządzenia Naczelnik Urzędu.

Do pomocy inspektorom dodani są kontrolerzy, którzy spełniają dane im przez inspektorów zlecenia, zwiedzają kopalnie, spisują często protokóły nieszczęśliwych wypadków, jednem słowem dokonywują czynności b.pomocników okręgowych inżynierów.

Zgodnie z przeprowadzoną w organizacji Urzędu zasadą, że inspektoraty są tylko referatami w składzie jednego dla całego Zagłębia Urzędu Górniczego, w Urzędzie prowadzi się jeden, wspólny dla wszystkich inspektoratów, dziennik pism wchodzących i wychodzących, jedna też registratura i jedno archiwum. Jakkolwiek inspektoraty opierają się na podziale geograficznym (za wyjątkiem inspektoratu hutniczego), to jednak za podstawę dla segregowania na poszczególne akta (teczki) pism, wchodzących i wychodzących, przyjętą jest treść tych pism. Przytem rozróżniczkowanie treści, a więc i samych akt posunięte jest bardzo daleko; tak naprz. korespondencja odnosząca się do policji górniczej i oznaczana w registraturze literą G, podzielona jest jeszcze na kilka pododdziałów (osobnych teczek): G_b - plany ruchu kopalń, G_c - bezpieczeństwo powierzchni i szkody spowodowane robotami górniczemi, G_d - wentylacja, G_e - bezpieczeństwo odbudowy i robót przygotowawczych i t.d.

./.

171

Tym sposobem sprawy (pisma) dotyczące jednej i tej samej kopalni są rozrzucone, odpowiednio do swej treści, w wielu rozmaitych teczkach, (aktach), znajdując się tam razem ze sprawami podobnej treści, wszystkich innych kopalń.

Inspektorzy nie prowadzą też sami statystyki (wydobycia, nieszczęśliwych wypadków i t.p.) z kopalń znajdujących się pod ich dozorem, ale zebrane przez siebie dane statystyczne przekazuja do osobnego działu (referatu) statystycznego, który winien już układać z nich tablice, według wskazówek Naczelnika Urzędu.

Nie wpisują również inspektorzy sami swych uwag do tak zwanych książek inspektorskich, znajdujących się na kopalniach, ale o potrzebie takiego zapisu referują Naczelnikowi Urzędu i w razie uzyskania aprobaty taki zapis komunikowany bywa kopalni, w formie osobnego pisma Urzędu, z poleceniem wniesienia go do książki inspektorskiej.

Sekretarz Naczelnika, oprócz swych bezpośrednich obowiązków, prowadzi ewidencję materjałów wybuchowych na kopalniach a także korespondencję dotyczącą zwalniań od wojska funkcjonarjuszy i robotników kopalń.

U w a g i : Opisany tu system organizacji Urzędu Górniczego w Dąbrowie, któryby można określić, jako scentralizowanie inspektoratów i zlanie ich w jeden dla całego Zagłębia Urząd, był niewątpliwie wywołany koniecznością. Stanowiska inspektorów (okręgowych inżynierów), zajęli ludzie nowi, często nieobeznani dostatecznie tak z miejscowemi warunkami, jak i z prawno-administracyjnym porządkiem i rutyną urzędniczą. Niezbędnem więc było ujęcie działalności poszczególnych inspektorów w takie organizacyjne ramy, któreby zapewniały jednolitość działań i wydawanych zarządzeń na całym obszarze Zagłębia Dąbrowskiego. Zadanie to ma spełniać Naczelnik Urzędu Górniczego, kierując działalnością wszystkich inspektorów zgodnie z wymaganiami prawa i miejscowych potrzeb.

Podobna jednak centralizacja ma także swoje złe strony: osłabia u inspektorów poczucie odpowiedzialności i inicjatywy, a zarazem, przeobrażając ich do pewnego stopnia w referentów Urzędu, osłabia także ich bezpośredni, życiowy kontakt z znajdujacemi się pod ich dozorem zakładami górniczemi i hutniczemi i nadaje samej inspek-

./.

cji zbytnio biurokratyczny charakter.

Dążyć więc należy stopniowo do pewnej decentralizacji, t.j. do większego usamodzielnienia inspektorów i większego wyodrębnienia inspektoratów, jako osobnych instancji inspekcyjnych. Decentralizację trzeba przeprowadzić i w biurowości. Każdy inspektorat powinien mieć swój osobny dziennik i osobne archiwum. Jakkolwiek obecnie segregacja papierów na akta (teczki) odbywa się według logicznie obmyślonego systemu, to jednak system ten nie jest w praktyce dogodnym. Byłoby praktyczniej przyjąć zasadę, że dla każdej kopalni, dla każdego nadania winny być założone osobne akta (osobna teczka) z bieżącą, dotyczącą danej kopalni lub danego nadania, korespondencją; sprawy ważniejsze, specjalne, wychodzące za granice bieżącej korespondencji, mogą być wydzielane w osobne akta. Ten prostszy system registracji papierów ułatwi każdemu z inspektorów orjentowanie się w kwestjach, dotyczących się jego okręgu.

Taka pod wielu względami pożądana decentralizacja nie wyklucza wcale konieczności porozumiewania się inspektorów między sobą w sprawach ogólnego znaczenia dla całego Zagłębia, celem ujednostajnienia wydawanych przez nich zarządzeń.

Dział statystyczny dotychczas jest w zaniedbaniu; zbierane z kopalń dane nie są należycie sprawdzane, ani też systematyzowane, a tembardziej nie są opracowywane. Brak jest zasadniczych danych dokładnych, np.o produkcji kopalń; są one często między sobą sprzeczne; brak również racjonalnych szematów statystycznych, które byłyby wypełniane perjodycznie przez kopalnie. Te ostatnie dostarczają żądane przez Urząd dane cyfrowe niechętnie i nie dbając o ich ścisłość. Należy mieć nadzieję, że obecny, nie odpowiadający istotnym potrzebom, stan statystyki górniczo-hutniczej ulegnie wkrótce zmianie na lepsze, dzięki rozporządzeniu ministerjalnemu, jakie będzie wydane w myśl Ustawy o pełnomocnictwach Ministra Przemysłu i Handlu i nałoży na przemysłowców obowiązek dostarczania wymaganych statystycznych danych, a z drugiej strony, na skutek konferencji, odbytej w ostatnim czasie między referentem działu statystyki w Sekcji a Urzędem Górniczym w Dąbrowie, na której były ustalone wzory nowych szematów statystycznych. Szematy te będą wprowadzone w Zagłębiu Dąbrowskiem i Krakowskiem i jeżeli Zarządy kopalń będą je wypełniały sumiennie, dadzą dokładne zobrazowanie w cyfrach produkcji węglowej i ruchu kopalń.

Okolicznością, paraliżującą normalne funkcjonowanie Urzędu Górniczego w Dąbrowie, są niezaprzeczalnie ciągłe zmiany personelu urzędniczego,

./.

zmieniają się inżynierowie, inspektorzy, zmieniają się siły pomocnicze, przechodząc na służbę prywatną do rozmaitych zakładów górniczo-hutniczych Zagłębi. Przyczyna tego szkodliwego zjawiska lezy z jednej strony w miejscowych trudnych warunkach życia, z drugiej zaś w braku kandydatów, którzyby służbę państwową w górnictwie uważali za odpowiadającą ich skłonnościom i aspiracjom. Trudności życiowe są dwóch rodzai: mieszkaniowe i aprowizacyjne. Obecnie, po wyremontowaniu 4-ch domów rządowych górniczych w Dąbrowie pierwsze trudności zostały do pewnego stopnia usunięte i znaczna liczba funkcjonarjuszów Urzędu (przedewszystkiem inspektorzy) znalazła w nich dla siebie mieszkanie. Pozostają jednak trudności aprowizacyjne; wartość deputatu, otrzymywanego przez funkcjonarjusza Urzędu Górniczego wynosi zaledwie kilkaset marek, gdy tymczasem robotnik i funkcjonarjusz kopalni ma deputat (dla siebie i przeciętnej rodziny) wartości przeszło 3.000 Mk.; funkcjonarjusz Urzędu płaci za bochenek chleba 28 Mk., funkcjonarjusz kopalni ma taki sam bochenek za 90 fen. Podobne różnice dotyczą także węgla na opał mieszkań.

Aby utrzymać urzędników na służbie w Urzędzie Górniczym trzeba albo polepszyć ich aprowizację (deputaty) albo wypłacać im wysoki równoważnik w gotówce. Srodek ten jest konieczny ale nie jest wystarczającym w stosunku do inżynierów - inspektorów; dla tych ostatnich trzeba będzie jeszcze wytworzyć inne niż obecne warunki i atmosferę pracy, mianowicie dać im więcej samodzielności i wogóle podnieść przywileje służby państwowej (np.emerytury); przedewszystkiem jednak trzeba będzie szukać odpowiednich na takie rządowe stanowiska ludzi.

Dopóki inspektorowie mieszkają i urzęduja wszyscy w Dąbrowie Górniczej - muszą mieć zapewnione środki lokomocji dla zwiedzania kopalń i zakładów hutniczych. Obecnie Urząd ma 3 automobile i 1 konia. W ciągu ostatnich 3-ch miesięcy: Lipiec, Sierpień i Wrzesień - wydatki na ten cel wyniosły: na automobile - 156.088 Mk., na konie - 13.884 Mk. Na potrzeby Urzędu mogą wystarczyć dwa automobile i jedna para koni z bryczką, pod warunkiem, że będą one używane jedynie na rozjazdy inspekcyjne; teraz bowiem zdarza się, że inspektorzy rozjeżdżają po kopalniach dla zebrania statystycznych danych, tymczasem dane takie kopalnie powinny same nadsyłać do Urzędu. Wogóle sprawa zwiedzania kopalń przez inspektorów i kontrolerów wymaga uregulowania i jest pożądanem, aby inspektorzy obeznali się dokładniej ze stanem kopalń, niż są obecnie i wykonywali nad niemi ściślejszy, niż to jest obecnie, dozór i kontrolę robót.

./.

Rachunkowość Urzędu prowadzi osobny buchalter, z należytą dokładnością i znajomością rzeczy: wymagane przez Izby Skarbowe książki wydatków i dochodów są w zupełnym porządku. Na przyszłość, kiedy formy rachunkowości ostatecznie się ustalą, osobny buchalter w Urzędzie będzie zbyteczny i jego obowiązki można będzie dołączyć do obowiązków urzędnika gospodarczego.

Biura Miernicze. Personel biura składa się z Kierownika (p.Rajdecki - jednocześnie dyrektor szkoły górniczej i hutniczej w Dąbrowie), jego zastępcy (inż.Dzierżanowski), 3-ch mierniczych (pp.Włyński, Kozłowski, Romanowicz) i 4-ch sił pomocniczych; czwarty mierniczy (p.Bogdański) jest teraz w wojsku. Biuro mieści się w jednym z domów rządowych górniczych; lokal jest zbyt mały.

Biuro miernicze znajduje się jeszcze w okresie organizacyjnym i w obecnym swym składzie nie jest w możności zadośćuczynić stawianym przez Urząd Górniczy i kopalnie żądaniom i wykonywać w porę przekazanych do biura robót. Roboty te są dwóch rodzaji: jedne dotyczą sporządzania nowych planów nadań górniczych, sprawdzania starych, odgraniczania w naturze nadań i t.p.; druga kategorja robót - są to sporządzanie i uzupełnianie planów kopalnianych i wogóle dokonywanie pomiarów połączonych z eksploatacją kopalń.

Podczas wojny zaginęło lub wywieziono do Rosji wiele planów i rejestrów pomiarowych nadań górniczych; uporządkowanie pozostałych, odtworzenie zaginionych, sporządzenie nowych na zasadzie nowych zgłoszeń jest rzeczą pilną, niezbędną, wymagającą przytem znacznego nakładu pracy. W biurze odczuwa się silnie brak map topograficznych, oraz map orjentacyjnych, obejmujących całe kompleksy nadań; od tego braku cierpi także inspekcja, nie posiadając dokumentów mierniczych dla rozstrzygania powstających między właścicielami nadań sporów.

Co się tyczy planów kopalnianych, to Biuro Miernicze, ze względu na swój niewystarczający personel, wykonywa je prawie wyłącznie tylko dla kopalń małych (odkrywek). Kopalnie większe mają swych własnych mierniczych (markszejdrów); za dokładność sporządzanych przez nich planów, są odpowiedzialni zawiadowcy kopalń.

Wyjątek stanowią kopalnie T-wa Sosnowickiego, na które jest wyznaczony osobny markszejder rządowy (p.Borek); do obowiązków jego należy a) sporządzanie planów kopalni "Ignacy", b) kontrolowanie sporządzanych przez mierniczych T-wa planów innych kopalń, należących do T-wa Sosno-

./.

wickiego, c) sporządzanie planów małych kopalń (odkrywek), powstałych na nadaniach T-wa; otrzymuje ten mierniczy wynagrodzenie od T-wa (nie od rządu) w formie sumy ryczałtowej, umówionej z zarządem T-wa. Stosunek taki nie jest normalny, gdyż mierniczy, jakkolwiek nazywa się rządowym, jest płatny, a więc i w pewnym stopniu zależny od prywatnego T-wa.

Dla racjonalnego zorganizowania miernictwa górniczego, są dwie drogi: albo rozszerzać rządowe biuro miernicze i stopniowo przejmować na biuro wykonywanie wszystkich pomiarów na kopalniach, albo też utworzyć w dostatecznej liczbie posady koncesjonowanych mierniczych, którzy będą dla kopalń wykonywali pomiary i będą przed Rządem odpowiedzialni za dokładność sporządzanych planów.

W pierwszym wypadku miernicy będą płatni przez Rząd; biuro zaś miernicze będzie ściągało na rzecz skarbu z kopalń opłatę za dokonywane roboty, czy to według taksy, czy też według zawartej ryczałtowej umowy; w drugim wypadku miernicy będą pobierali wynagrodzenie od Zarządów kopalń, również zgodnie z dobrowolną umową lub też według taksy.

Zauważyć przytem trzeba, że obecna taksa miernicza, jakkolwiek ostatnio podniesiona w kwietniu r.b. nie jest już w obecnych warunkach wystarczającą i koniecznem jest nowe jej podniesienie, mniej więcej o 100%.-

177

N o t a t k a

o szkole górniczej i hutniczej im.Staszyca w Dąbrowie Górniczej.

Szkoła była otwarta w jesieni 1919 r.i należy do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego; utrzymywana jest z funduszów tegoż Ministerstwa.

Dla opracowania statutu szkoły była utworzona komisja organizacyjna,do której weszli dyrektor szkoły oraz przedstawiciele: a/Ministerstwa Przemysłu i Handlu, b/Rady Zjazdu Przemysłowców Górniczych c) przemysłu miejscowego, d/samorządu /magistratu m.Dąbrowy/, e/Stowarzyszenia Techników w Zagłębiu Dąbrowskiem. Przewodniczącym z komisji jest jeden z liczby trzech przedstawicieli Rady Zjazdu,inż.górn Strzeszewski. Projekt statutu jest przygotowany,ale nie został dotychczas przez Ministerstwo zatwierdzony.

Komisja organizacyjna zastępuje przewidywaną w statucie,Radę Opiekuńczą szkoły; miała w ciągu ubiegłego roku,do października 1920 r, 3 posiedzenia,na których były rozpatrywane przedstawione przez dyrektora szkoły,ważniejsze,dotyczące szkoły,sprawy jak np.regulamin wewnętrzny,program wykładów,kwestja praktyki letniej uczni szkoły i t.p.

Szkoła jest szkołą średnią i wewnętrzna jej organizacja odpowiada temu charakterowi; uczniowie obowiązani są uczęszczać na wykłady,w dzienniku szkolnym notowane są i oceniane stopniami:(dostateczny,lub niedostateczny,odpowiedzi dawane na lekcjach przez uczniów na pytania nauczycieli - i na zasadzie takich notowań Rada pedagogiczna zdecydowała w ubiegłym roku szkolnym promocję lub zatrzymanie ucznia na drugi rok; egzaminów rocznych nie było.

Projektownym jest obecnie 3-letni kurs nauki w szkole /6 semestrów/; zarząd szkoły jednak uważa,że kurs powinien być przedłużony do 4 lat. Projektowanym jest także w szkole podział na następujące wydziały: 1/górniczy, 2/hutniczy, 3/mechaniczno-elektrotechniczny, 4/mierniczo-górniczy, 5/chemiczny, 6/budowlany; podział ten dla uczniów zaczyna się dopiero od 4-go semestru. Obecnie w szkole na kursie 2-gim są tylko kandydaci do 3-ch wydziałów: górniczego,mechanicznego i mierniczego. Ułożony na rok bieżący program wykładów

obejmuje dla pierwszego i drugiego semstru po 37 godzin /wykładów i kreślenia/ tygodniowo,dla trzeciego i czwartego semestru - od 36 do 39 godzin,zależnie od wydziału. Lekcje trwają od 9-ej do 13 m.35;i od 2-iej do 5-tej; jedna lekcja trwa 45 minut.

Przy otwarciu szkoły /w r.1919/ było przyjętych 38 uczniów, przeważnie synów miejscowych mieszkańców /robotników i oficjalistów/; dla wstąpienia do szkoły wymaganem był cenzus: 4ch kl.gimnazjalnych lub 6ciu wydziałów szkoły powszechnej; niezależnie od tego, kandydaci poddani byli sprawdzającemu egzaminowi z matematyki i polskiego. Na przyszłość komisja organizacyjna postanowiła,że od kandydatów do szkoły będzie jeszcze wymagana 3-miesięczna praktyka na kopalni. Minimum lat wieku - 15 lat; maximum - nieoznaczony; najstarszy z obecnych uczniów liczy 24 lata.

Z przyjętych w pierwszym roku 38 uczniów,3ch opuściło szkołę w ciągu roku,30tu przeszło na kurs 2-gi, trzech pozostawiono na kursie pierwszym.

W bieżącym roku stanęło do egzaminu 50 kandydatów; przyjęto 38, tak że obecnie szkoła liczy na pierwszym kursie 38 + 3 = 41 uczniów,na 2-gim - 30. Wszyscy uczniowie są przychodni. Bursy szkolnej niema.

Dla uczniów szkoły w ciągu letnich miesięcy była zorganizowana płatna praktyka na kopalniach; wstąpienie jednak większości uczniów do wojska,stanęło na przeszkodzie prawidłowemu odbyciu tej praktyki. Szkoła opracowała szczegółowe plany praktyki: górniczej,warsztatowej i miernicze j,regulamin dla praktykantów i formę dziennika,jaki każdy uczeń winien był prowadzić i następnie przedstawić Dyrekcji szkoły.

Lokal szkoły. Szkoła mieści się w gmachu dawnej szkoły sztygarów; w tym samym gmachu mieszczą się:mieszkanie dyrektora,czasowe mieszkania profesorów,/kierowników wydziałów/; ma tu być jeszcze umieszczone miejscowe muzeum krajoznawcze.

Do rozporządzenia szkoły oddany jest także gmach dawnego internatu szkoły sztygarów,ostatnio zajmowany przez szpital wojskowy. W jednej trzeciej tego gmachu mają być mieszkania profesorów; w pozostałych 2/3 gmachu,obejmujących 12 dużych sal,3 sale będą zajęte w

tym roku na kreślarnie szkoły dla drugiego kursu, a 10 sal są wydzierżawiono miejscowemu gimnazjum na 2 lata, poczynając od 1 lipca 1920.

Przy szkole organizują się teraz kursy dokształcające dla dozorców górniczych, kurs ma trwać 3 lata, po 12 godzin wykładów tygodniowo; wykłady mają się odbywać w godzinach wieczornych od 5 - 7-ej, przyczem słuchacze podzieleni są na 2 grupy, zależnie od zmian, na których na kopalni pracują. Według tymczasowego statutu kursów, będą na nich wykładane: arytmetyka, geometrja i rysunek geometryczny, górnictwo i miernictwo, nauka o przyrodzie, hygiena i pierwsza pomoc, nauka o Polsce, język polski, kształcenie obywatelskie. Nauka na kursach płatna: 200 mk. rocznie od słuchacza; preliminarz kosztów prowadzenia kursów - 32.000 mk. rocznie.

23-X-920.

OBECNY STAN URUCHOMIENIA ZAKŁADOW HUTNICZYCH ZAGŁĘBIA D A B R O W S K I E G O

I Huta Bankowa.

1. Wielki piec pracował od 6 kwietnia 1920 r. do 28 sierpnia, obecnie jest zadekowany z powodu braku koksu. Za cały okres pracy wytopiono 7064 tonn surówki. Uruchomienie W. pieca ma nastąpić w końcu b.m. o ile będzie dostateczny zapas koksu / do 3.500 tonn /. Zapas koksu / Karwińskiego/ na 1 października równał się 1456 tonn.
2. Stalownia.
   Z 4-ch pieców /, nowych / martenowskich obecnie czynny jest jeden piec 35 tonnowy. Do 12 września pracował piec 15 tonnowy, który obecnie jest w remoncie i zostanie uruchomiony w początku listopada. Produkcja dzienna 35-tonnowego pieca około 90 tonn. Z uruchomieniem 15-tonnowego pieca produkcja będzie około 135 tonn bloków na dobę. Odlewają żelazo miękkie, stal bandażową i pociskową.-
3. Walcownie.
   Z 5-iu walcowni pracują obecnie 3 : średnia-większa /580-milimetrowa /, średnia-mniejsza /380 milimetrowa / i mała /280 m /. Walcownia średnia-większa / 580 mm/ walcuje bloki martenowskie, jako materjał / rygle / dla dalszego walcowania w mniejszych walcowniach, a też i stal dla pocisków / szrapnel i granaty/, Walcownia średnia-mniejsza /380 mm/ walcuje gotowe żelazo / rozmiary ø 19-70 mm/, /19-52 mm/. Walcownia mała / 280 mm / walcuje drut do 5,5 mm. i drobne żelazo. Obecnie 2 średnie pracują na zmianę: ½ miesiąca jedna, drugą połowę miesiąca druga, przy tym samym komplekcie robotników. Walcownia mała pracuje od 6 września bez przerwy na 1 zmianę.
   Dalsze uruchomienie walcowni : od połowy b.m. mała walcownia ~~ma~~ pracowa~~ć~~ na 2 zmiany, tak samo w końcu b.m. mają uruchomić drugą zmianę średniej-większej walcowni / 580 mm/. Od 5 listopada ma być uruchomiona specjalna walcownia drutu, która obecnie się remontuje.

-//-

4. Bandażownia.
   Wydział młotowy i walcownia bandaży pracują na zmianę: ½ miesiąca pracują młoty, drugie ½ miesiąca walcują przygotowane na młotach kręgi bandażowe.
5. Odlewnia żelaza.
   Kopulak przenoszą obecnie na nowe miejsce do wydziału stalowych odlewów przy piecach martenowskich. Uruchomiony ma być kopulak w połowie b.m.

II. Huta Puszkin.

1. Piece pudlowe obecnie nie pracują; były czynne czasowo, kiedy huta nie miała bloków martenowskich /z huty " Katarzyna "/. Żelazo pudlowe otrzymywano z samego szmelcu; było bardzo złym gatunku.
2. Walcownia jest czynna na jedną zmianę, walcuje handlowe żelazo i drut do 5,5 mm. Część walcowanego żelaza zużywa się na wyroby w zakładach Milowickich, część idzie na sprzedaż.
3. Walcownia na zimno walcuje ze swego materjału i też z materjału huty Hantke taśmy rozmiaru 75 x x 0,4 mm. do wyrobu łódek dla naboi karabinowych / zamówienie GUZA /.

III. Zakłady Milowickie.

1. Piece martenowskie nie-czynne. Jeden piec jest naprawiony prawie zupełnie; nie uruchomiony dotychczas z braku materjałów: surówki i szmelcu.
2. Walcownie nie czynne, ponieważ niektóre części składowe wywieziono do Niemiec.
3. Uruchomione są warsztaty mechaniczne, młoty, kuźnie, gdzie wyrabiają śruby, mutry, haki kolejowe, młotki do kos i t.d.

IV. Zakłady Huldschińskiego w Zawierciu.

1. Wielki piec nie czynny i przed uruchomieniem potrzebuje dosyć dużego remontu; brak przytem surowych materjałów.

-//-

2. Stalownia.

Z 4-ch pieców martenowskich jest czynny obecnie jeden 32- tonnowy z produkcją około 2.000 tonn miesięcznie, pracuje na szmelcu i surowcu od Hantkiego i Katarzyny. Normalny bieg pieca utrudniony brakiem szmelcu, który sprowadza się od Halperina, a także trudnością prawidłowego dostarczania palonego dolomitu ze Szczakowej. Więcej pieców z powodu braku surowych materjałów uruchomić teraz nie można. Stan nieczynnych pieców dobry.

3. Walcownie.

Z 5-ciu walcowni są obecnie uruchomione na jedną zmianę dwie: średnia wal-cownia i walcownia lemieszy. Srednia walcownia / 550 mm./ walcuje bloki martenowskie na żelazo dla potrzeb fabryki w Sosnowcu, głównie pasma dla rur i t.p., a także żelazo na lemieszę. Pługownia pracuje na jedną zmianę, robota nie jest w pełnym biegu.

V. Zakłady Huldschyńskiego w Sosnowcu.

1. Walcownia blachy walcuje martenowskie bloki z Zawiercia. Walcuje głównie grubą blachę do rur. Miecięczna produkcja do 700 tonn.
2. Walcownia spawanych rur uruchomiona w połowie ; produkcja około 450 tonn miesięcznie.
3. Walcownia rur bez szwu także nie jest w pełnym biegu, części walcowni pracują na zmianę.
4. Warsztaty zajęte są wykańczaniem rur.
5. Odlewnia żelaza - pracują dwa kopulaki dla własnych potrzeb zakładów.

VI. Walcownia " Hr. Renard "

Została uruchomiona walcownia rur spawanych w początku września, lecz robota została przerwana z braku materjału z Huty Bankowej. Obecnie znowu uruchomiona. Wyrabiają spawane rury małych rozmiarów - gazowe. Zelazo dla rur otrzymują z Huty Bankowej.

VII. Warsztaty mechaniczne w Niwce.

1. Odlewnia żelaza pracuje 1-2 razy tygodniowo. Jeden kopulak czynny / są dwa /; piec żarowy do przetapiania surówki dla większych odlewów nie czynny. Odlewają odlewy dla kopalń.
2. Warsztaty są czynne na potrzeby kopalń.

VIII. Zakłady " Poręba "

1. Odlewnia żelaza.
   Zakłady posiadają trzy odlewnie z 8 -ma kopulakami: odlewnię maszynową, odlewnię rur i odlewnię garnków. Obecnie kopulaki nie pracują z braku koksu i surówki. Pracowały częściowo w tym roku dwa kopulaki w odelwni maszynowej i w odlewni garnków.
2. Stalownia.
   Dwa małe bessemery są nieczynne; jeden z nich w lepszym stanie może być uruchomiony w przeciągu 1-1½ miesiąca.
3. Warsztaty mechaniczne / największe w Kongresówce zainstalowane przed samym wybuchem wojny / pracują obecnie nad wykończeniem starych odlewów : cylindry parowe dla kolei, części maszyn i innych odlewów dla kopalń, narzędzia rolnicze, kieraty, tartaki, heblarki dla drzewa i tp.
4. Warsztaty dla wykończenia odlanych garnków, szlifiernia garnków, emaljowe piece prawie nie pracują z braku nowych odlewów.

IX. Huta " Katarzyna "

1. Wielki piec pracował od 15 lipca 1920 r., zadekowano z powodu braku koksu 14 sierpnia.
2. Stalownia.
   Z 4-ch pieców martenowskich pracuje jeden 15-tonnowy. Drugi piec 15-tonnowy jest obecnie jako zapasowy. Trzeci piec rozebrany zupełnie. Czwarty piec 30-tonn. nie może być uruchomiony z braku motorów elektrycznych. Wytapia się żelazo miękkie handlowe, częściowo stal.

-//-

Piec pracuje na samym szmelcu żelaznym bez surówki. Bloki martenowskie są sprzedawane : 2 firmie Guschli, dostarczającej szmelc wzamian za bloki, hutom : Puszkin, Huldschiński, a także fabryce lin Daichsel, która wysyła bloki do huty Hantke dla walcowania z nich drutu.

3. Odlewnia.
Pracuje częściowo jeden kopulak. Odlewy dla własnych potrzeb, głównie kokile dla martenowskiego pieca.

4. Drugie działy huty.
Walcownia rur, blachy i żelaza zdemontowane w okresie wojny i bez zwrotu wywiezionych części nie mogą być uruchomione. Czynną jest cegielnia , wyrabiająca cegłę ze szlaki wielkopiecowej. Huta Katarzyna ma trudności w otrzymywaniu koksu z Górnego Śląska / przeszkody ze strony Zarządu Vereinigte Königs und Laurahütte / a także rudy żelaznej / T-stwo Częstochowskie żąda za tonnę rudy 1.500 mk. /; szmelc huta otrzymuje przeważnie wzamian za bloki.

X. Huta cynkowa " Konstantyn "

1. Prażalne piece rudy galmanowej: są trzy piece duże i jeden mały. Pracują dwa duże i czasami mały, trzeci duży piec zapasowy. Wydajność jednego pieca dużego 20 tonn rudy prażonej na dobę.

2. Piece destelacyjne muflowe.
Jest 12 pieców po 52 mufle w każdym. Pracuje obecnie 8 pieców po 52 mufle. Produkcja miesięczna 120 -148 tonn, zależnie od rudy. Piece prażalne i muflowe opalają się gazo-generatorami prostej konstrukcji. W muflach używa się 50 % koksiku i 50 % węgla-grysiku z kop. " Paryż ". Cynk sprzedaje się za granicę / Anglja /.

-//-

XI. Huta cynkowa " Paulina "

1. Prażalne piece do rudy.

4 piece do prażenia grubej rudy galmanu, 3 piece do prażenia miałkiej rudy galmanowej / z płuczki/ i 1 piec do prażenia blendy. Pracują obecnie 2 piece, jeden do prażenia grubej rudy i jeden -miałkiej rudy. Wydajność dwuch pieców około 37 tonn rudy prażonej dziennie.

2. Piece dystelacyjne muflowe.

Jest 20 pieców po 36 mufli i 6 pieców po 40 mufli. Pracuje obecnie 10 pieców po 36 mufli. Produkcja miesięczna około 100 tonn cynku. Cynk odsyła się do walcowni Emma dla rafinowania i walcowania.

XII. Walcownia cynku " Emma "

Walcownia pracuje na dwie zmiany. Cynk rafinuje się w bardzo prymitywnym piecu, opalanym węglem. Cynk odlewa się łyżką w formy i walcuje się na zimno. Fabryka bieli cynkowej nieczynna.

CENY OBECNE NIEKTORYCH MATERJAŁOW I PRODUKTOW PRZEMYSŁU ŻELAZNEGO.

Ruda żelazna	Mk. 15	za 1 % Fe
Surówka Martenowska	" 9700	za tonnę
" odlewnicza	"11500	"
S z m e l c	"3000 - 3500	za tonnę
Bloki Martenowskie	"12000	za tonnę
Żelazo handlowe	"17000	"

Sch
23-X-920

M. Ł.

1897

N o t a t k a

z objazdu Radomskiego Okręgu górniczego w dniu 30 września, 1 i 2 października 1920 r.

Notatka obejmuje uwagi, dotyczące: 1/zakładów państwowych, 2/zakładów prywatnych, 3/Urzędu Górniczego w Radomiu.

I. Zakłady górnicze państwowe.

Zakłady państwowe górniczo-hutnicze w b.Radomskiej gubernii zostały całkowicie zatrzymane na ± 15 lat przed wojną i postanowiono wtedy oddać je w dzierżawę osobom prywatnym wraz z należącemi do Rządu nadaniami na rudę żelazną i zastrzeżonem ustawowo na rzecz Rządu wyłącznem prawem na wydobywanie rudy w obwodzie 12 wiorst około każdego z zakładów państwowych. Po paru nieudanych próbach dzierżawy, przed samym wybuchem wojny, został zaprojektowany, ale nie był zrealizowany ostatecznie, akt dzierżawny z St.Grabińskim, właścicielem huty żelaznej w Skarżysku. Obecnie Rząd polski w dniu 18 maja 1920 r. zawarł z p.Grabińskim rejentalną umowę, znacznie zmodyfikowaną w porównaniu z początkowym projektem, mocą której oddał mu w ....24?...letnią dzierżawę nadania rządowe na rudę żelazną i wyłączne prawo na wydobywanie rudy w wyżej wspomnianym 12-wiorstowym obwodzie. Co się zaś tyczy samych zakładów, to p.Grabiński zrzekł się dobrowolnie ich dzierżawy, zatrzymując tylko dla swego użytkowania 4 domy w Suchedniowie. Tym sposobem pozostają obecnie w rozporządzeniu Rządu zakłady górnicze, w których dawniej były czynne wielkie piece, odlewnie i walcownie żelaza, budynki fabryczne i mieszkalne oraz należące do zakładów grunty orne, łąki i stawy z upustami, dostarczające siłę wodną.

Po zatrzymaniu biegu zakładów, wszystkie instalacje w nich i budynki, pozostawione bez dozoru, przychodziły w prędkim tempie do upadku; doszczętnie zaś zostały zdewastowane podczas okupacji, kiedy władze austrjackie wydały niejakiemu p.Bednarskiemu koncesję na zabranie z zakładów wszelkiego znajdującego się tam jeszcze żelastwa. Dla wykorzystania swej koncesji i wydobycia żelaznych części p.Bednarski rozbijał mury, niszczył budynki i wszelkie instalacje, jak np. upusty, tak że obecnie zakłady te przedstawiają obra-z

./.

zupełnej ruiny; prawie w takim samym stanie znajdują się, wskutek nieremontowania, również i należące do zakładów domy mieszkalne.

Jedyny dochód, jaki obecnie Rząd osiąga z zakładów, pochodzi z wydzierżawiania okolicznym mieszkańcom należących do zakładów gruntów i domów, z wydzierżawiania rybołóstwa w 4 pozostałych jeszcze stawach, wreszcie z wydzierżawienia walcowni żelaza /w Sielpi/ na zasadzie umowy, zawartej z dzierżawcą p. Feldmanem przez Zachodni Zarząd Górniczy jeszcze przed wojną. Niżej podane są cyfry wspomnianych dochodów, dotyczące poszczególnych zakładów.

1/. Bzin; dawniej tu był wielki piec, który szedł na węglu drzewnym; dziś jest to zupełna ruina, z fabrycznych budynków pozostały tylko resztki murów; upust rozebrany i staw spuszczony. Do zakładu należy 146 morgów; dzierżawa ich /z terminem rocznym/ przynosi w r.b. 8.886 mk. Oprócz tego z dzierżawy budynków mieszkalnych /komorne/ Rząd otrzymuje w r.b. 450 mk. i z opłaty za domy włościańskie, postawione na gruntach rządowych - 120 mk.

2/. Rejów. - dawniej był tu wielki piec i odlewnia żelaza. Do zakładu należy 140 morgów; z dzierżawy gruntów Rząd otrzymuje w r.b. 9.510 mk.; z dzierżawy budynków mieszkalnych /komorne/ — 310 mk.

3/. Mostki. - dawniej był tu wielki piec, obecnie stoją tylko szczątki murów, upust rozebrany i staw spuszczony; na placu znajduje się zapas rudy ilastej, który może być obecnie spieniężony.

4/ Parszów - graniczy z Mostkami; były tu walcownia i warsztaty; bieg ich zatrzymany jeszcze w 60 tych latach, obecnie stoją mury tylko dawnych budynków, w znacznej części już rozebranych.

Do Mostków i Parszewa należy 218 morgów gruntu i pewna liczba domów mieszkalnych; w dwóch największych mieści się: w Mostkach miejscowa kooperatywa ze sklepem, w Parszowie mieszka od 50 lat rodzina zmarłego urzędnika górniczego. Z dzierżawy gruntów Rząd otrzymuje w r.b. w Mostkach - 1.930 mk., w Parszowie - 9.283 mk. z dzierżawy budynków mieszkalnych: w Mostkach 300 mk., w Parszowie 688 mk.

5/. Samsonów. - zakład był zamknięty w 60 tych latach. do zakładu należy 51 morgów, z dzierżawy których Rząd otrzymuje w r.b. 1.615 mk.

6/. Mroczków. - był tu wielki piec; w 80 latach był wydzierżawiony

p.Witwickiemu; właścicielowi odlewni w Kamiennej; po skończeniu się dzierżawy, zatrzymany przed 15 laty; do zakładu należy 52 morgów dzierżawa ich przynosi w r.b.3.790 mk.; w jednym z budynków mieści się szkoła.

7/ Sielpia. - walcownia żelaza. Posiada 2 koła wodne i 1 turbinę, piece szwejsowe i suszarnię ~~do~~ dla drzewa; przed wojną wydzierżawiona p.Feldmanowi, który waluje tu żelazo z nabywanego szmelcu żelaznego za opłatą na rzecz Rządu 2½ kop.od puda./umowa zawarta przed wojną/; wywalcowane żelazo sprzedaje teraz po 400 mk.za pud. Dzierżawca nie dbał zupełnie o konserwację budynków fabrycznych i doprowadził je do stanu zupełnego zniszczenia; cała walcownia jest prawie bez dachu.

Do zakładu należy szereg domów mieszkalnych, zajętych przez robotników i 249 morgów gruntu; z dzierżawy tych ostatnich Rząd otrzymuje w r.b.7.665 mk.

8/ Stawy.- obecnie pozostały 4 stawy; dzierżawa rybołóstwa w nich przynosi w r.b.: w Sielpi 1400 mk.,w Rejowie 770 mk.,w Samsonowie 1400 mk.,w Mroczkowie 175 mk.razem 3745 mk.

9/ Oprócz wymienionych zakładów do Rządu /górnictwa/ należą jeszcze grunta: 1 morgaw miejscowości Majków i 6 morgów w miejscowości Grab; w pierwszej znajduje się kamieniołom, wydzierżawiony M-stwu Robót Publicznych, w drugiej grunta są wydzierżawione okolicznym włościanom. Dzierżawa r.b.przynosi 2155 mk.

Ogólny więc dochód Rządu przedstawia się w r.b.:

	Dzierżawa gruntów	Dzierżawa budynków	Razem
Bzin	9.006 mk.	450 mk.	9.456 mk.
Rejów	9.510 "	310 "	9.820 "
Mostki	1.930 "	300 "	2.230 "
Parszów	9.283 "	688 "	9.971 "
Samsonów	1.615 "	-	1.615 "
Mroczków	3.798 "	-	3.798 "
Sielpia	7.665 "	-	7.665 "
4 stawy /rybołóstwo/	3.745 "	"	3.745 "
Majków i Grab	2.150 "	-	2.150 "
Razem	48.702 mk.	1.748 mk.	50.450 mk.

./.

Oprócz powyższej sumy50.450 mk.Rząd otrzymuje jeszcze opłatę /2½ kop.od puda/ za wywalcowane w Sielpi przez dzierżawcę żelazo.

II. Zakłady prywatne.

Uruchomieniu zakładów hutniczych prywatnych w okręgu Radomskim stoi przedewszystkiem na przeszkodzie brak zasadniczych materjałów: koksu i surówki. Koks karwiński przychodzi w ilościach niedostatecznych,a górnośląski nadsyłany jest w złym gatunku /dużo miału i niekoksowanego węgla/. Wskutek braku koksu wielkie piece,albo nie są w ruch puszczone,albo też bieg ich musi być zatrzymywany; stąd znów pochodzi brak surówki dla pieców martenowskich i odlewni.

Obecny stan zakładów przedstawua się jak następuje:

1/ Stąporków -/Tow.Akc./ posiada 2 piece,z nich jest czynny jeden mniejszy,z produkcją miesięczną około 700 tonn surówki odlewniczej; otrzymana surówka przetapia się w kopulakach na odlewy głównie rur do radjatorów; obecnie huta wykonywa zamówienia M-stwa Kolei na 4.000 żelaznych piecyków wagonowych. Rudę żelazną Stąporków otrzymuje z własnych kopalń,których produkcja stale wzrasta /we wrześniu 1.500 tonn/ oraz ze starych zapasów,znajdujących się na sąsiednich kopalniach T-wa Ostrowieckiego.

2/ Skarżysko huta - stanowi własność p.Grabińskiego,wydzierżawiona p.Feldmanowi. Posiada 2 wielkie piece,z których jeden nie był nawet po postawieniu w bieg puszczony; obecnie oba są nieczynne; posiada również małą gruszkę Bessemerowską. Obecnie czynne są odlewnia i warsztaty mechaniczne; wykonywane są obstalunki G.U.Z.A.- kuźnie polowe dla wojska,obstalunki M-stwa Rolnictwa - pługi; odlewane są także dzwieszki i ruszty do pieców,żelazo na wyroby huta otrzymuje z Sielpi; surówkę nabywa w Stąporkowie,ale odczuwa jej brak i zmuszona jest ograniczać swą produkcję odlewów.

3/ Starachowice - /Tow.Akc./ wielki piec od-remontowany i mógłby być puszczony w ciągu 2 - 3 tygodni,brak jednak koksu głównie karwińskiego; zapasy rudy z własnych kopalń są dostateczne. Szedł pewien czas 1 piec martenowski,obecnie zatrzymany dla remontu; brak dla dalszego biegu surówki i szmelcu. Jest czynną walcownia,która walcuje,dla możliwie dłuższego zatrudnienia robotników,same cienkie gatunki żelaza,przeważnie bednarkę. Zapasy gotowego żelaza w magazynie nagromadzone - znaczne. Sprzedaje się mało.

191

W Starachowicach projektuje się postawienie dużej fabryki amunicji przy udziale firmy Wickersa i Creuzot; prace około niej znajdują się jeszcze w stadjum przygotowawczem.

4/ Ostrowiec.- zakłady uległy wielkiemu zniszczeniu podczas wojny przez wojska rosyjskie; jeden wielki piec został zupełnie zdemolowany /wysadzony w powietrze/, drugi silnie uszkodzony i wymaga remontu. Również zostały uszkodzone wszelkie instalacje /piece martenowskie walcownie, młoty, bandażownia i t.d./, przez umiejętne i rozmyślne wyjęcie i zabranie rozmaitych części składowych. Obecnie są uruchomione warsztaty celem wykonania na miejscu różnych składowych części, brakujących dla uruchomienia instalacji; dokonywa się także ogólny remont.

Od 15 listopada do 23 grudnia 1919 r. był czynny jeden piec martenowski z ogólnej liczby 6; musiał być zatrzymany wskutek braku surówki, sprowadzano ją z huty "Hantke" w Częstochowie/. Otrzymane bloki walcowano na cienkie gatunki żelaza do sierpnia b.r. znaczna ich część poszła do robót żelazo-betonowych, budującej się fabryki wagonów w Ostrowiu. W ostatnich miesiącach wykonanym był obstalunek M-stwa Spraw Wojskowych-27.000 sztuk bagnetów, z bloków stalowych, których zapas pozostawał jeszcze z okresu przedwojennego.

W najbliższej przyszłości zamierzonem jest puszczenie pieca martenowskiego, jeżeli będzie zapewnioną dostawa surówki z innych hut; co zaś do szmelcu, to huta posiada pewien zapas /40 wagonów sprowadzono z Poznańskiego/.

Dalszym projektem jest założenie fabryki wagonów, przyczem huta dostarczałaby wszystkie potrzebne dla tej fabrykacji części żelazne i stalowe.

5/ Bliżyn.- własność hr. Platera. Posiada wielki piec idący na węglu drzewnym i dający do 150 tonn surówki miesięcznie, odlewnię i warsztaty. Wielki piec był w biegu od lutego r.b. do ostatnich dni obecnie zatrzymany wskutek braku rudy, którą dotychczas otrzymywano głównie ze starych zapasów na kop. T-wa Ostrowieckiego.

6/ Chlewiska - własność Tow. Akc. L.J. Borkowski. Wielki piec na węglu drzewnym z produkcją około 380 tonn surówki miesięcznie, zatrzymany od stycznia b.r. Zarząd gromadzi teraz dla puszczenia pieca niezbędne zapasy rudy i węgla drzewnego.

III. Urząd Górniczy w Radomiu.

Personel Urzędu składa się z naczelnika, jego pomocnika /inż. Ligęza/, obecnie służy w wojsku/, sztygara objazdowego /p. Kohl/, dwóch urzędniczek kancelaryjnych i woźnego.

Biurowość i rachunkowość Urzędu prowadzone są we wzorowym porządku; książki rachunkowe, wymagane przez Izbę Skarbową, prowadzi dotychczas własnoręcznie sam naczelnik Urzędu z wielką dokładnością, umiejętnie rozstrzygając niejasności, a niekiedy sprzeczności w nowowydanych przepisach, dotyczących sposobów wydatkowania z asygnowanych kredytów i przedstawiania sprawozdań do Izby Obrachunkowej.

Stosunek naczelnika Urzędu Górniczego do miejscowego inspektora pracy ustalił się taki, że we wszystkich sprawach, dotyczących zakładów górniczo-hutniczych, decyduje naczelnik Urzędu, a nawet w stosunkach z robotnikami tych zakładów dokonywa czynności /np. zatwierdzanie regulaminu wewnętrznego, dobrowolnych umów odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki i t.p./, które według litery prawa powinnyby należeć do kompetencji inspektora pracy.

Również dobrym jest stosunek z przemysłowcami, którzy stosują się do zarządzeń, wydawanych przez naczelnika Urzędu.

Przy braku dobrych połączeń kolejowych i znacznym obszarze okręgu, naczelnik okręgu musi zużywać dużo czasu na rozjazdy, celem zwiedzania zakładów i konstatowania zgłaszanych odkryć ciał kopalnych. Wobec tego koniecznem jest, aby miał on stale inżyniera -pomocnika, któryby mógł zastępować go w rozjazdach i czynnościach biurowych; pozatem obecny skład personelu jest dostateczny dla normalnego funkcjonowania Urzędu.

Dodatkowem czasowem zajęciem naczelnika Urzędu jest jeszcze dozór nad państwowemi zakładami górniczemi, dokonywanie w nich niezbędnych remontów, pobieranie czynszów dzierżawnych, opłacanie od majątku górniczego podatków gminnych i t.p. W przyszłości czynności te winny być przekazane Dyrekcji Państwowych Zakładów Górniczych.

Od czasu powstania Urzędu Górniczego w Radomiu było podanych 15 zgłoszeń na nowe nadania górnicze, a mianowicie - 12 na rudę żelazną, w tem 5 zgłoszeń Dyrekcji zakładów państw. i 3 na węgiel brunatny.

4 Lut 8 1920

Uwagi o cenach na węgiel.

I Ceny płacone przez rząd kopalniom powinny co najmniej pokryć:

własny koszt wydobycia węgla
prawną amortyzację installacji
6% oprocentowanie zakładowego kapitału.

W ten sposób określa się najniższa granica cen, płaconych kopalniom.

II Ceny płacone przez odbiorców rządowi powinny co najmniej pokryć:

cenę płaconą kopalniom
wydatki na asygnowanie robotników
wydatki połączone ze sprzedażą węgla
składki na fundusz kompensacyjny
wszelkiego rodzaju podatki (skarbowe, gminkowe i t.p.)

W ten sposób określa się najniższa granica cen pobieranych od konsumentów.

I Ceny płacone poszczególnym kopalniom za tonę węgla.

Przedewszystkiem należy ustalić przeciętny własny koszt wydobycia dla wszystkich kopalń zagłębia ~~w~~ w danym momencie. Służy do tego następująca obliczenie

kopalnie:	I	II	III	IV	V	VI
ilość wydobycia	a_1	a_2	a_3	a_4	a_5	a_6.
koszt własny (bez pośr+amort+6%)	b_1	b_2	b_3	b_4	b_5	b_6.

Ogólne wydobycie: $a_1 + a_2 - \ldots + a_6 = \Sigma a$

Ogólna suma wydatków: $a_1 \times b_1 + a_2 \times b_2 + \ldots \; a_6 \times b_6 = \Sigma_b$.

Przeciętny własny koszt jednej tonny: $b = \frac{\Sigma_b}{\Sigma a}$

Jeżeli dla wszystkich kopalń ustanowi się jedną cenę za węgiel: b, to kopalnie mające koszt własny wyższy od b poniosą straty, albo będą miały zysk niższy od 6%, a kopalnie mające własny koszt niższy od b osiągną zysk (ponad 6%). Tę nadwyżkę zysku nie można im odebrać; natomiast kopalniom mającym stratę lub niedostateczny zysk, trzeba straty wyrównać lub zysk doprowadzić do 6%.

Dla wyrównania tych strat i niedostatecznego zysku potrzebny jest w rozporządzeniu rządu kompensacyjny kapitał, z którego będą wypłacany każdej z kopalń tracących pewien dodatek. Kapitał kompensacyjny powstaje z odpowiedniej sumy nałożonej na tonę węgla (w cenie sprzedaży) i pobieranej od konsumenta. Niezbędny dodatek dla każdej z kopalń określa się na zasadzie jej rzeczywistych własnych kosztów.

Obrachunek z każdą poszczególną kopalnią uwidacznia następująca tablica:

BIBLIOT... OLIN...

Kopalnia	rzeczywisty własny koszt	Strata lub zysk kopalni przy płaceniu jej summy b za tonnę	Niezbędny dodatek	Ostateczny wynik (ponad normalny zysk) zysk
I	$b_1 = b + \beta_1$	$-\beta_1$	β_1	0.
II	$b_2 = b + \beta_2$	$-\beta_2$	β_2	0
III	$b_3 = b$.	0	—	0.
IV	$b_4 = b - \beta_4$	$+\beta_4$	—	$+\beta_4$
V	$b_5 = b - \beta_5$	$+\beta_5$	—	$+\beta_5$

Kapitał kompensacyjny powinien pokryć wszystkie niezbędne dodatki: $\beta_1 \times a_1 + \beta_2 \times a_2 \ldots = S_K$; na jedną tonnę wypadnie pewna summa: K

$$K = \frac{S_K}{S_a}$$

Ostatecznie będą wypłacane przez rząd kopalniom za tonnę:

kopalni I . . . $b + \beta_1$
" II - - - $b + \beta_2$
" III - - - b
} ta kategorja kopalń przy podanych cenach będzie miała zapewniony zysk 6%

" IV - - - b
" V - - - b
} ta kategorja kopalń ma zapewniony zysk ponad 6%, przy płaceniu jej ceny b

Umowa będzie zawarta z góry na 6 miesięcy, tj ustalona na ten okres czasu cena, wypłacana kopalniom; a więc każda kopalnia będzie miała interes dążyć do obniżenia w tym okresie swych własnych kosztów; obniżenie kosztu podniesie jej zysk ponad 6% lub ponad obecny, już i tak przewyższający 6%.

II Ceny naznaczone do sprzedaży t.j płacone przez konsumentów.

Ceny te są jednakowe dla węgla pochodzącego z rozmaitych kopalń, a zależą jedynie od sortymentu: gruby, orzech, miał i t.d.

Cena sprzedażna za tonnę składa się z przeciętnej ceny płaconej kopalniom (b), z wydatku na aprowizację (ap), z wydatku na organizację P.U.W. (puv), z składki na kapitał kompensacyjny (K) i z podatku skarbowego, sejmikowego (p)

Cena sprzed = $b + ap. + puv + K + p$.

Po zawarciu umowy z robotnikami w Sierpniu i podniesieniu płac robotniczych, cena przeciętna płacona kopalniom była ustalona na 83 Mk za tonnę.

Obecnie kopalnie, powołując się na to, że przy ostatniem podniesieniu cen nie były uwzględnione wszystkie wydatki, spowodowane umową, żądają podwyżki cen o 20 Mk i twierdzą że wtedy własne ich koszty będą pokryte.

~~Jeżeli więc~~ Cena 83 + 20 = 103 Mk wyraża więc sobą przeciętne

~~własne koszta, to dla dalszego obrachunku, musimy od tej sumy wydatek odjąć wydatek ponoszony~~

własne koszta kopalń; wchodzi w tę cyfrę jednak pewien wydatek na aprowizację, obciążający dotychczas kopalnie; stanowi on na tonnę 5 Mk. Jeżeli nadal aprowizacja nie będzie obciążała kopalń, to własny przeciętny koszt wydobycie jednej tonny:

$$b = 103 - 5 = 98 \text{ Mk}$$

Wychodząc z tej cyfry przeciętnych własnych kosztów i przyjmując, że od jednej tonny wydatek na aprowizację (ap.) wynosi 14 Mk, wydatek na P.U.W. – 1 Mk, na kapitał kompensacyjny (k) – 6 Mk, i na podatki (p) – 11 Mk, otrzymujemy dla ustalenia przeciętnej ceny sprzedażnej jednej tonny:

$$\text{Cena sprzed.} = b + ap + puv + k + p$$
$$= 98 + 14 + 1 + 6 + 11 = 130 \text{ Mk.}$$

d. 17/XII 919r

U W A G I o C E N A C H na W Ę G I E L

I. Ceny płacone przez rząd kopalniom powinny co najmniej pokryć:

własny koszt wydobycia węgla,
prawną amortyzację instalacji,
6% oprocentowanie zakładowego kapitału.

W ten sposób określa się najniższa granica cen, płaconych kopalniom.

II. Ceny płacone przez odbiorców rządowi powinny co najmniej pokryć:

cenę płaconą kopalniom,
wydatki na aprowizację robotników,
wydatki połączone ze sprzedażą węgla,
składkę na fundusz kompensacyjny,
wszelkiego rodzaju podatki /skarbowe, sejmikowe i.t.p./

W ten sposób określa się najniższa granica cen pobieranych od konsumentów.

I. Ceny płacone poszczególnym kopalniom za tonnę węgla.

Przedewszystkiem należy ustalić przeciętny własny koszt wydobycia dla wszystkich kopalń Zagłębia w danym momencie. Służy do tego następujące obliczenie:

Kopalnie:	I,	II	III	IV	V	VI
ilość wydobycia	a_1	a_2	a_3	a_4	a_5	a_6
koszt własny /bezpośr. + amort + 6% /	b_1	b_2	b_3	b_4	b_5	b_6

Ogólne wydobycie: $a_1 + a_2 \ldots + a_6 = Sa$

Ogólna suma wydatków: $a_1 \times b_1 + a_2 \times b_2 + \ldots a_6 \times b_6 = \Sigma b.$

Przeciętny własny koszt jednej tonny:

$$b = \frac{\Sigma b}{Sa}$$

Jeżeli dla wszystkich kopalni naznaczyć jednąą cenę za węgiel: b, to kopalnie mające koszt własny

wyższy od b poniosą straty , albo będą miały zysk niższy od 6%, a kopalnie mające własny koszt niższy od b osiągną zysk /ponad 6%/. Tę nadwyżkę zysku nie można im odebrać; natomiast kopalniom mającym stratę lub niedostateczny zysk, trzeba straty wyrównać lub zysk doprowadzić do 6%.

Dla wyrównania tych strat i niedostatecznego zysku potrzebny jest w rozporządzeniu rządu kompensacyjny kapitał, z którego będzie wypłacany każdej z kopalń tracących niezbędny dodatek. Kapitał kompensacyjny powstaje z odpowiedniej sumy nałożonej na tonnę węgla / w cenie sprzedażnej/ i pobieranej od konsumenta. Niezbędny dodatek dla każdej z kopalń określa się na zasadzie jej rzeczywistych własnych kosztów.

Obrachunek z każdą poszczególną kopalnią uwidocznia następująca tablica:

Kopalnia	rzeczywisty własny koszt	Strata lub zysk kopalni przy płaceniu jej sumy b. za tonnę.	Niezbędny dodatek	Ostateczny wynik /ponad normalny zysk/
I.	$b_1 = b + \beta_1$	$- \beta_1$	β_1	0.
II.	$b_2 = b + \beta_2$	$- \beta_2$	β_2	0.
III.	$b_3 = b.$	0	-	0.
IV.	$b_4 = b - \beta_4$	$+ \beta_4$	-	$+\beta_4$
V.	$b_5 = b - \beta_5$	$+ \beta_5$	-	$+\beta_5$

Kapitał kompensacyjny powinien pokryć wszystkie niezbędne dadatki: $\beta_1 x\ a_1 + \beta_2 x\ a_2 \ldots = Sk$; na jedną tonnę wypadnie pewna suma K

$$K = \frac{Sk}{Sa}$$

Ostatecznie będą wypłacane przez rząd kopalniom za tonnę:

kopalni I . . . $b + \beta_1$

" II . . . $b + \beta_2$

" III . . . b

ta kategorja kopalń przy podanych cenach będzie miała zapewniony zysk 6%

199

kopalni IV . . . - b — ta kategorja kopalń ma zapewniony zysk ponad 6%, przy płaceniu jej ceny b
" V . . . b.

Umowa będzie zawarta zgóry na 6 miesięcy t.j. ustalona naten okres czasu cena, wypłacana kopalniom; a więc każda kopalnia będzie miała interes dążyć do obniżenia w tym okresie swych własnych kosztów; obniżenie kosztu podniesie jej zysk ponad 6% lub ponad obecny, już i tak przewyższający 6%.

II. Ceny naznaczone do sprzedaży t.j. płacone przez konsumentów.

Ceny te są jednakowe dla węgla pochodzącego z rozmaitych kopalń, a zależą jedynie od sortymentu: gruby, orzech, miał i t.d.

Cena sprzedażna za tonnę składa się z przeciętnej ceny płaconej kopalniom /b/, z wydatku na aprowizację /ap/, z wydatku na organizację Państwowego Urzędu Węglowego /puv/, ze składki na kapitał kompensacyjny /K/ i z podatku skarbowego, sejmikowego /p/

Cena sprzed. = b + ap. + puv + k + p.

Po zawarciu umowy z robotnikami w Sierpniu i podniesieniu płac robotniczych, cena przeciętna płacona kopalniom była ustalona

na 83 Mk. za tonnę.

Obecnie kopalnie , powołując się na to, że przy ostatniem podniesieniu cen nie były uwzględnione wszystkie wydatki, spowodowane umową, żądają podwyżki cen o 20 Mk. i twierdzą że wtedy własne ich koszty będą pokryte.

Cena 83 + 20 = 103 Mk. wyraża więc sobą przeciętne własne koszta kopalń; wchodzi w tę cyfrę jednak pewien wydatek na aprowizację, obciążający dotychczas kopalnie; stanowi on na tonnę 5 Mk. Jeżeli nadal aprowizacja nie będzie obciążała kopalń, to własny przeciętny

koszt wydobycia jednej tonny:

b = 103 - 5 = 98 Mk.

Wychodząc z tej cyfry przeciętnych własnych kosztów i przyjmując, że od jednej tonny wydatek na aprowizację /ap/ wynosi 14 Mk., wydatek na Państwowy Urząd Węglowy - 1-Mk., na kapitał kompensacyjny /k/ 6 Mk., i na podatki /p/ -11 Mk., otrzymujemy dla ustalenia przeciętnej ceny sprzedażnej jednej tonny.

Cena sprzed. = b + ap + puv + k + p

= 98 + 14 + 1 + 6 + 11 = 130 Mk.

d.17/XII.1919.

M.Ł.

201

październ. 0

W sprawie przedłużenia Warszawskiemu Towarzystwu Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych terminu dzierżawy państwowych nadań węglowych Feliks I i II, od 14 października 1932 r. do końca 1969 r.

W Zagłębiu Dąbrowskiem do Państwa należę dwa nadania górnicze na węgiel kamienny: Feliks I (N.22) i Feliks II (N.21), każde o obszarze 500.000 sążni kwadratowych.

Na tych nadaniach w pierwszej połowie przeszłego stulecia była założona i prowadzona początkowo przez sam rząd kopalnia węgla, pod nazwą kop. "Feliks".

W r.1874, na zasadzie Najwyżej zatwierdzonej uchwały Komitetu do spraw Królestwa Polskiego, rząd (rosyjski) ustąpił swe prawo do eksploatacji węgla w obu nadaniach Towarzystwu Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, na cały czas trwania koncesji tej drogi, t.j. do 14 października 1932 r. za opłatą czynszu dzierżawnego ("olbory") od wydobytego węgla, w rozmiarze 3 kop. od korca węgla grubego i kostkowego, wydobytego w obrębie gruntów skarbowych i 1 kop - od korca takiegoż węgla, wydobytego w obrębie gruntów włościańskich.

Towarzystwo Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, ze swej strony odstąpiło w r.1875 nabyte powyższym sposobem prawo do eksploatacji nadań Feliks I i II "Warszawskiemu Towarzystwu Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych".

./.

Do
Pana Ministra
Przemysłu i Handlu
w/m.

W r.1912, kiedy nastąpił przedterminowy wykup drogi Warszawsko-Wiedeńskiej przez rząd, prawo Warszawskiego Towarzystwa do eksploatacji obu nadań zostało jednak nadal za tem Towarzystwem utrzymane, do wyżej podanego terminu: 14 października 1932 r., przyczem Warszawskie Towarzystwo wypłaciło akcjonarjuszom drogi żelaznej tytułem jednorazowego odszkodowania, sumę 393.527 rb.

Obecnie Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych wystąpiło do Ministerstwa Przemysłu i Handlu z prośbą o przedłużenie dzierżawy obu nadań, na okres dalszy, ponad 14 października 1932 r. a mianowicie do końca 1969 r., t.j. o 37 lat.

W trzech szczegółowych, przedstawionych w tej sprawie, referatach, Warszawskie T-wo motywuje swą prośbę w następujący sposób:

1) Zapasy węgla, znajdujące się jeszcze w nadaniach Feliks I i II, wynoszą około 17 1/2 miljonów ton i nie mogą być całkowicie wydobyte w stosunkowo krótkim okresie czasu do 1932 r.

2) Dla wyeksploatowania powyższych zapasów są niezbędnemi nowe poważne instalacje górnicze (szyby, przecinki i maszyny), koszt których T-wo oblicza na sumę około 100 miljonów marek; wydatek ten nie może być zamortyzowany do r.1932 przez rozłożenie go na przewidywane w tym okresie (1920 - 1932) wydobycie węgla, do 3 miljonów ton, a winien być rozłożony na dłuższy okres czasu (do 1969 r.) i na większe wydobycie (17 1/2 mil. ton).

Jednocześnie Warszawskie T-wo prosi o przyśpieszenie decyzji, aby módz niezwłocznie przystąpić do wykonywania nowych instalacji, koniecznych dla racjonalnej eksploatacji pozostających w nadaniach zapasów węgla.

Co się tyczy warunków dzierżawnych, jakie mogłyby być ustanowione na nowy okres, po upływie terminu obecnie obowiązującej umowy, t.j. po 14 października 1932 r., to Warszawskie T-wo, na skutek przeprowadzonych z nim pertraktacji, proponuje ze swej strony następujące:

./.

2-gi arkusz.

1) Warszawskie T-wo płaci poczynając od r.1933 skarbowi "olborę" w wysokości 3% od wartości wydobytego w nadaniach węgla grubego i kostkowego;

2) Warszawskie T-wo obowiązuje się, poczynając również od r.1933, wydobywać w każdym 6-cioletnim okresie nie mniej jak 1.000.000 ton; w razie wydobycia mniejszej ilości, olbora będzie uiszczona w każdym razie w rozmiarze, odpowiadającym powyższemu gwarantowanemu minimum.

Po dokładnem rozpatrzeniu przedstawionych przez Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych materjałów, uzasadniających prośbę o przedłużenie terminu dzierżawy nadań Feliks I i II do końca 1969 r., Sekcja Górniczo-Hutnicza przychodzi do następujących wniosków:

1) Dla całkowitego wyeksploatowania obu nadań przedłużenie terminu jest niezbędne. Ze względu na to, że Warszawskie T-wo posiada już na nadaniach własnych, graniczących z nadaniami Feliks I i II, szyby i instalacje, które są już teraz wykorzystywane dla wydobywania węgla z nadań Feliks I i II, a po przeprowadzeniu koniecznych uzupełnień, będą mogły służyć do wydobycia całego, pozostającego w obu nadaniach, zapasu węgla - może Towarzystwo to sposobem racjonalnym i kosztem tańszym, niż każdy inny dzierżawca, doprowadzić do końca wyeksploatowa-

./.

nie obu nadań. Z tego powodu przedłużenie teraz terminu dzierżawy na rzecz Warszawskiego T-wa do końca 1969 r. jest więcej wskazanem, niż utrzymanie terminu obecnego (14 października 1932 r.), a więc wstrzymanie projektowanych przez T-wo robót inwestycyjnych dla dalszej eksploatacji i po r.1932 - zawieranie nowej umowy z tem samem Towarzystwem, lub też z nowym dzierżawcą, który oczywiście, będzie w gorszych warunkach, niż zainstalowane oddawna na sąsiednich nadaniach Warszawskie T-wo.

2) Jeżeli Warszawskie Towarzystwo może łatwiej i taniej niż inny dzierżawca eksploatować nadania Feliks I i II, to tem samem można wymagać, aby warunki dzierżawne nie były wogóle dla rządu, jako właściciela nadań, mniej korzystne, niż warunki, praktykowane teraz w stosunkach prywatnych, kiedy przemysłowiec - właściciel nadania ustępuje innemu przedsiębiorcy swe prawo eksploatowania węgla w swojem nadaniu. Wobec powyższego Sekcja sądzi, że zaprojektowane przez Warszawskie T-wo warunki dzierżawy winny być zmodyfikowane jak następuje:

a) Warszawskie T-wo, poczynając od r.1933, płaci na rzecz skarbu państwa olborę w rozmiarze 5% od ceny sprzedażnej wydobytego w obu nadaniach węgla wszystkich sortymentów. W prywatnych stosunkach obecnie płacona olbora wynosi od 6 do 15% ceny węgla.

b) Gwarantowane przez Warszawskie Two minimum wydobycia węgla winno być obliczone tak, aby do końca 1969 r. było zapewnionem wydobycie całego obliczonego przez T-wo zapasu węgla, pozostającego jeszcze w nadaniach Feliks I i II. Towarzystwo szacuje ten zapas na $17\frac{1}{2}$ miljonów ton; tymczasem w swych referatach oblicza, że do końca 1932 r. będzie mogło wydobyć około 3 miljonów ton, a następnie, od r.1933 do końca 1969 r. gwarantuje wydobycie tylko po 1.000.000 ton w każdym 6-cioletnim okresie, t.j. razem w ciągu 36 lat - 6 miljonów ton, czyli od chwili obecnej do końca 1969 r. podaje jako minimum wydobycia 3 + 6 = 9 miljonów ton.

./.

3-ci arkusz

Minimum to jest zbyt nizkiem, w porównaniu do obliczonego zapasu ($17^1/_2$ mil.ton) i winno być podniesione do 14 mil.ton, licząc nawet 20% ogólnego zapasu węgla na nieuniknione przy eksploatacji straty. Taka ilość wydobycia powinna obowiązywać Towarzystwo, i mogłaby być zmieniona tylko w tym wypadku, gdyby przy prowadzeniu dalszych robót ujawniły się fakty stratygraficzne, teraz nieprzewidziane, a obniżające w rzeczywistości wielkość obliczonych obecnie zapasów.

W razie zgody p.Ministra na projektowane tu warunki dzierżawne, byłyby one zakomunikowane Warszawskiemu Towarzystwu, a po osiągnięciu z Towarzystwem porozumienia, odpowiedni wniosek byłby przedstawiony na Radę Ministrów.-

Szef Sekcji:

5 Paźdz 920

WS.

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU i HANDLU
Warszawa, dn.29 paźdz.1920 r.
L.5217/20/II

Odpis.-

207

grupy

W sprawie cen węgla płaconych od 1 października 1920 roku.

N.9863/II/20
29/X.1920.

Zgadzam się
/-/ Strasburger
28/X.20

Zgodnie z konferencją , odbytą dn.25 października 1920 r. i powołując się na pełnomocnictwo nadane Panu Ministrowi rozporządzeniem Rządu, opublikowanym w No.75 Dziennika Ustaw pod N.508, mam zaszczyt prosić o zatwierdzenie następujących przeciętnych cen do wypłacania kopalniom za węgiel dostarczony podług zleceń Państwowego Urzędu Węglowego od dn. 1 października 1920 r.

Kopalniom węgla kamiennego Mk. 650.-
" " brunatnego " 380.-
za tonnę franco wagon stacja wysyłająca. Motywy tych cen są następujące:

dotychczasowa cena przeciętna płacona kopalniom była dla węgla kamiennego 435 mk., dla węgla brunatnego 255 mk. Z powodu nowej umowy, zawartej 1 października 1920 r. między robotnikami i przemysłowcami górniczemi, koszty własne znacznie wzrosną.-

Obliczone są na zasadzie kosztów własnych kopalń z ubiegłych miesięcy i procentowego podrożenia materjałów technicznych, robocizny i wszelkich innych kosztów / oprócz amortyzacji i oprocentowania kapitału zakładowego/ następujące składniki tej ceny:

przypuszczalne koszty własne w październiku	Mk. 490.-
na amortyzację	" 60.-
na oprocentowanie kapitału zakładowego	" 60.-
rezerwa na podatki przemysłowe	" 10.-
rezerwa na podrożenie materjałów listop.-	" 30.-
	Mk. 650.-

Dla sprawiedliwego wyznaczania cen wszystkie kopalnie krajowe podzielone są na trzy grupy w zależności od ich

Do
Pana Ministra
Przemysłu i Handlu
w/m.

/K

stanu geologicznego, stanu urządzeń technicznych i stanu gospodarczo-finansowego, spowodowanego warunkami b.okupacji. Wszystko to było szczegółowo zbadane przez Sekcję Górniczo-Hutniczą.-

Na zasadzie wyżej wspomnianego , ceny dla poszczególnych grup wypadną jak następuje:

dla I grupy kopalni /8%/ - 770 mk. za jedną tonnę
" II " " /27%/ - 680 " " " " "
" III " " /65%/ - 620 " " " " "

Do pierwszej grupy kopalń należą: Tow."Libiąż", kop."Krystyna" w Tenczynku, kop."Kmita", kop."Grodziec I", kop."Andrzej II" i Tow. "Flora" .

Do drugiej grupy kopalń należą: Gwarectwo "Brzeszcze" Tow. "Bory" , kop."Artur I", kop."Jerzy", "Ignacy" i "Klimontów" /Tow.Sosnowieckie / i Tow. Warszawskie.

Do trzeciej grupy kopalń należą: Gwarectwo Jaworznickie, Tow. Grodzieckie, Tow."Saturn", Tow."Czeladź", kop."Wiktor" /Sosnowieckie Tow./, Tow."Rehard", Tow. Franko-Włoskie, Tow. Franko-Rosyjskie i wszystkie inne kopalnie węgla kamiennego wraz z odkrywkami.

Stosunkowo do cen na węgiel kamienny cena 1 tonny węgla brunatnego została podniesiona do 380 mk.

Stosownie do powyższych cen , cena sortowanego węgla według gatunków ustala się jak następuje:

grupy kopalń	gruby, kostka orzech I, III / 65% /	orzech III i pospółka /23%/	Miał /12%/
III gr.	660 mk.	580 mk.	500 mk.
II "	720 "	630 "	550 "
I "	820 "	710 "	620 "
węgiel brunatny		380	

Szef Sekcji II-ej
/-/ St. Świętochowski

Za zgodność:

K.T.

Ministerstwo
Przemysłu i Handlu

Warszawa, dn. 29 paździer. 20

L. 5208/20/II.

209

W sprawie: cen sprzedażnych węgla od 1 listopada.-

Powołując się na pełnomocnictwa nadane Panu Ministrowi rozporządzeniem Rządu, opublikowanym w Nr.75 Dziennika Ustaw pod Nr.508 mam zaszczyt prosić o zatwierdzenie cen węgla dla sprzedaży konsumentom przez Państwowy Urząd Węglowy w ciągu listopada w wysokości niezmienionej, stosowanej we wrześniu i październiku, a mianowicie:

Przeciętne ceny:

Węgiel Karwiński	Mk.	1.800.-
" Górno-Śląski	"	1.400.-
" Dąbrowski	"	1.150.-
" Krakowski i z odkrywek	"	950.-
" Brunatny	"	700.-
" Na opał domowy	"	850.-

Przy tych cenach - węgle zagraniczne i węgiel Dąbrowski pokryją przypuszczalnie całkowicie koszta swego zakupu, ceny zaś węgla brunatnego i krakowskiego będą nieco mniejsze od kosztów zakupu, gdyż skutkiem podniesienia ceny węgla, płaconej kopalniom, koszta te znacznie wzrosły, a mianowicie

		Węg.kam.	Węg.brun.
a/	Przeciętna cena dla kopalń	650	380
b/	Dopłaty aprowizacyjne	200	200
c/	Podatki 20% /a + b/	170	116
d/	Na kapitał rozbudowy kopalń do dyspozycji M-stwa Przemysłu i Handlu	80	70
e/	na P.U.W.	5	5
	do przeniesienia	1105	771

Do Pana

Ministra Przemysłu i Handlu

--w/m.--

/KO

	Węg.kam.	Węg.brun.
z przeniesienia	1105	771
f/ Podatki sejmikowe	5	5
g/ Kapitał rezerwowy	20	20
R a z e m	1130	796

W ten sposób węgiel Krakowski i Brunatny da straty, które częściowo pokryją się nadwyżkami z węgla Dąbrowskiego, a częściowo będą pokryte z rezerw, uformowanych za poprzednie miesiące.-

Szef Sekcji II-ej
/-/St.Swiętochowski.

29/X.20.
9845/20/II

Zgadzam się
w/z. M i n i s t e r
/-/Strasburger.
29/X.20

211

W n i o s e k n a g ł y

posła Dr.Diamanda i t-ow.w sprawie państwowej lichwy węglowej.

Obok lichwiarskich cen zboża,przewyższających bardzo wysokie ceny światowe,przerażająco często podwyższane ceny węgla są powodem wzrastającej z każdym dniem drożyzny.

Niedawno odbyło się posiedzenie gwarectw,zapowiadające w najbliższych czasach nową znaczną podwyżkę cen węgla. Łatwo zrozumiałem jest,że w ślad za podwyżką cen węgla pójdzie podwyższenie cen pieczywa,wszystkich cen środków żywności i wyrobów przemysłowych.

Rząd zapowiedział walkę drożyźnie,a pierwszym krokiem do spełnienia tej zapowiedzi musi być obniżenie a nie podwyższenie cen węgla.

Przy nowej regulacji taryf przewozowych zniesiono wyjątkową taryfę za przewóz węgla,a być może,że w konsekwencji powyżki cen węgla nastąpi dalsze podwyższenie taryf przewozowych. Tak więc, jak w kole zaczarowanem,jak śruba bez końca jedna podwyżka powoduje drugie,co znaczy powoduje obniżenie wewnętrznej wartości marki.

Jeżeli zawodzi Rząd i zawodzą jego organy,zadaniem jest Sejmu wziąć inicjatywę w swoje ręce i stanąć w obronie gospodarstwa społecznego i do krańcowej nędzy doprowadzonej ludności.

Wobec tego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1/ Sejm wzywa Rząd,ażeby bez zwłoki przedstawił Sejmowi szczegółowe rachunki gospodarstwa węglowego państwowego,a w szczególności rachunki podatku węglowego,kwot,przeznaczonych na premje za wzmożoną produkcję węgla i kwot,wydanych na aprowizację górników węglowych,

2/ by zniósł podatek węglowy,pobierany w bardzo znacznej wysokości

a nieuchwalony przez Sejm,

3/ ażeby zaprzestał ściągania kwot na premje za wzmożoną produkcję,

4/ ażeby zbadał dokładnie koszty produkcji węgla i zredukował cenę węgla, płaconą gwarectwom do rzeczywistych kosztów.

Warszawa, dnia 11 lutego 1921 roku.

100 Rb = 260 fr.

10% 26 fr.

60

216 M - 10% - 21,6 M (2) 1560 tek p (1)

K.T.

M.P.i H.
Sekcja Górniczo-Hutnicza

Warszawa, dnia 19 lutego 1921 roku

L.8528/20/II.

W sprawie cen węgla na luty i marzec.-

Odpis.-

Mam zaszczyt przedłożyć Panu Ministrowi do zatwierdzenia następującą tabelę odliczeń z cen węgla pobieranych w miesiącu lutym i marcu:

		węg.kam.	węg.brun.
a/	Cena płacona kopalniom zgodnie z uchw.P.Ministra P.i H. z dn.15/II	1.300.-	760.-
b/	Dopłaty do aprowizacji	800.-	800.-
c/	20% od a÷b /na podatek skarbowy od wydobycia w b.okupacji niem.i na pokrycie strat P.U.W.za czas ubiegły/	420.-	312.-
d/	Na kapitał rozbudowy kopalń 10% od a/.	130.-	76.-
e/	Utrzymanie P.U.W. /rozdział,kontrola i finansowanie ok.4% ogólnej sumy/	10.-	10.-
f/	Podatek sejmikowy	5.-	5.-
g/	Rezerwa ok.5% ogóln.sumy /na pokrycie ewent.przeliczeń kalkulacyjnych	135.-	87.-
	Razem	2.800.-	2.050.-

N.13676/II.20

Zgadzam się

Minister

/-/S.Przanowski

W dodatku uważam za konieczne nadmienić, że wobec zwiększenia się kosztów zakupu węgla, jak krajowego, tak i zagranicznego wykonanie postanowienia Rady Ministrów z d.16 lutego o niepodnoszeniu cen sprzedażnych, pobieranych przez Państwowy Urząd Węglowy pociągnie za sobą znaczny deficyt,którego Państwowy Urząd Węglowy nie będzie w stanie pokryć ze swych środków.-

Dla usunięcia nieuniknionych z tego powodu zawikłań potrzeba:

Do Pana

Ministra
Przemysłu
i Handlu

w/m.

./.

verte /K

W n i o s e k

Ministra Przemysłu i Handlu

na Radę Ministrów w przedmiocie podniesienia cen sprzedażnych węgla i koksu, począwszy od dnia 1 maja 1921 roku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W celu uniknięcia przy sprzedaży węgla dalszych strat, których Państwowy Urząd Węglowy w końcu nie będzie w stanie pokryć i które w rezultacie obciążą całkowicie Skarb, zarządza się:

1/ podniesienie cen sprzedażnych węgla i koksu na maj b.r. o 23%, t.j. do wysokości równej rzeczywistym kosztom zakupu tych artykułów, przy warunku dostarczania przez Skarb waluty niemieckiej i czeskiej po kursie stałym /9 dla marek niemieckich i 7 dla koron czeskich/,

2/ przyjęcie strat, spowodowanych niepodwyższaniem cen do 1-go maja, jak również strat wynikłych z zakupu walut po kursach droższych, niż przytoczone wyżej, na rzecz Skarbu i skreślenie ich z rachunku Państwowego Urzędu Węglowego.

M i n i s t e r

U z a s a d n i e n i e.

Stosownie do uchwały Rady Ministrów, ceny sprzedaży węgla i koksu nie zostały podniesione w lutym, marcu i w kwietniu, chociaż koszty zakupu tych artykułów znacznie wzrosły.

Straty, jakie z tego powodu poniesie Państwowy Urząd Węglowy dosięgną do końca kwietnia 3 miljardów marek. Straty te w połowie wynikają ze zdrożenia robocizny i aprowizacji, a w połowie ze spadku kursu marki polskiej.

Jeżeli ostatni czynnik można uważać za przemijający, to pierwszy w każdym razie należy traktować jako bardzo trwały; to też niema żadnych widoków, żeby spowodowana przezeń zwyżka kosztów zakupu węgla mogła być wyrównaną w przyszłości inaczej, niż przez odpowiednie podniesienie cen sprzedaży. Jest to konieczność, której uniknąć niepodobna, a którą daleko łatwiej wprowadzać w życie w chwili, kiedy wszystko drożeje, niż później, kiedy inne ceny zaczną spadać.

Z punktu widzenia gospodarczego Ministerstwo Przemysłu i Handlu uważa, że dalsze niepodnoszenie cen węgla nie powinno mieć miejsca i od maja należy je podnieść do wysokości kosztów zakupu.

W n i o s e k

Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie podniesienia cen sprzedażnych węgla i koksu, począwszy od dnia 1 maja 1921 roku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W celu uniknięcia przy sprzedaży węgla dalszych strat, których Państwowy Urząd Węglowy w końcu nie będzie w stanie pokryć i które w rezultacie obciążą całkowicie Skarb, zarządza się:

1/ podniesienie cen sprzedażnych węgla i koksu na maj b.r. o 23%, t.j. do wysokości równej rzeczywistym kosztom zakupu tych artykułów, przy warunku dostarczania przez Skarb waluty niemieckiej i czeskiej po kursie stałym /9 dla marek niemieckich i 7 dla koron czeskich/,

2/ przyjęcie strat, spowodowanych niepodwyższaniem cen do 1-go maja, jak również strat wynikłych z zakupu walut po kursach droższych, niż przytoczone wyżej, na rzecz Skarbu i skreślenie ich z rachunku Państwowego Urzędu Węglowego.

M i n i s t e r

W.S.

oo1 St 921 217

Do

Sekcja Górniczo-Hutnicza.
Nr.7254/20/II.
22/XII.

Pana Ministra Przemysłu i Handlu

w miejscu.

Komisja złożona z przedstawicieli Sekcji Górniczo-Hutniczej i Państwowego Urzędu Węglowego zbadała koszty własne, zebrane na kopalniach przez delegata Sekcji i memorjał przedstawiony przez Radę Zjazdu Przemysłowców Górniczych w sprawie przypuszczalnych cen za węgiel na styczeń 1921 r.- Po gruntownem rozpatrzeniu jednych i drugich danych, Komisja ministerjalna przyszła do wniosku, że grudniowa cena była ustanowiona mniejwięcej prawidłowo i że z powodu podrożenia materjałów należy ją podnieść o 31 mk. na tonnie, t.j. do wysokości 860 mk. na styczeń.-

Nr.11588/II/20.
22.XII.20.
Zgadzam się
Minister
/-/S.Przanowski.

Podział zaś wszystkich kopalni na 3 grupy z powodu wyraźnej różnicy, zaznaczającej się stale w kosztach własnych uznany został przez Komisję za sprawiedliwy i celowy i zachowuje się na tych samych podstawach, jak i poprzednio.-

Do I-ej grupy zaliczone są następujące kopalnie:

T-wo "Libiąż"
Kop. "Kmita" w Tenczynku
Tow. "Siersza" /kop.Artur i Krystyna/
Kop. "Andrzej II" w Strzyżowicach
Kop. "Grodziec I" /Marja/
Tow. "Flora".-

Do II-ej grupy zaliczone są następujące kopalnie:

Tow. "Bory"
Gwarectwo "Brzeszcze"
Kop."Jerzy","Ignacy","Klimontów I",/Sosnowieckiego T-wa/
Tow. Warszawskie.-

Do III-ej grupy zaliczone są następujące kopalnie:

Gwarectwo Jaworzno
Tow. "Saturn"
Tow. Grodzieckie
Tow. "Czeladź"
Kop. "Wiktor" w Milowicach /Sosnowieckiego T-wa/
Tow.Hr.Renard
Tow. Franco-Rosyjskie

.//.

Tow. Franco-Włoskie

Wszystkie inne kopalnie węgla kamiennego wraz z odkrywkami.-

Stosownie do powyższej średniej ceny, cena wedle grup i gatunków węgla sortowanego ustala się jak następuje:

Grupy kopal	Przeciętne ceny dla grup	Gruby, kostka Orzech I i II /65%/	Orzech III i pospółka /23%/	Miał /12%/
III grupa	826 mk.	872 mk.	772 mk.	672 mk.
II "	870 "	916 "	816 "	707 "
I "	1030 "	1088 "	962 "	837 "
Brunatny	500 "	-	-	-

Powołując się na pełnomocnictwa nadano Panu Ministrowi rozporządzeniem Rządu, opublikowanem w Nr.75 Dziennika Ustaw pod Nr.508 mam zaszczyt prosić o zatwierdzenie wyżej wymienionych cen do wypłacania kopalniom za węgiel, dostarczony podług zleceń Państwowego Urzędu Węglowego od dnia 1 stycznia 1921 roku.-

Szef Sekcji II-ej

/-/St.Świętochowski.

Warszawa,dnia 20 grudnia 1920 roku.

Za zgodność:

22 grudnia 1920

Nr.7283/20/II.

219

W sprawie cen węgla na styczeń.-

Powołując się na pełnomocnictwa, nadane Panu Ministrowi rozporządzeniem Rządu, opublikowanem w Nr.75 Dziennika Ustaw z d.14 lipca 1920 r.p.Nr.508 mam zaszczyt prosić o zatwierdzenie następujących cen dla sprzedaży węgla i koksu dla konsumentów w styczniu 1920 r

Węgiel	Gruby kostka 52	Orzech I Orzech II 13	Orzech III i pospółka 23	Miał 12	Wszystkie gatunki
Karwiński Górnośląski	2750	2600	2420	2150	3000.-
Dąbrowski	2320	2200	2050	1800	2180
Krakowski i odkrywki	2000	1900	1760	1560	1.880 } 2130
Opał domowy niezależnie od pochodzenia	1900	1800	1660	1460	1.780 } 2080
Brunatny	-	-	-	-	1400

Nr.11579/II/20.
22/XII 1920 r.

Zgadzam się
Minister

/-/S.Przanowski.

Koks: ceny avansowe.

Karwiński - 6.300.-

Górnośląski - 5.600.-

Wszystko w markach za tonnę franco kopalnia, wzgl. stacja graniczna.-

Przytoczone ceny przewyższają odpowiednie ceny w grudniu przeciętnie o 30% i wynikają z następujących cen zakupu przez Państwowy Urząd Węglowy.:

Węgiel karwiński po 450 kor.czes.za tonnę przy kursie 7 mk.pol. za 1 kor.czeską wynosi 3.150 mk.-

Węgiel górnośląski po 320 mk.miesięcznie za tonnę przy kursie 9 mk.pol.za 1 mk.niem.wynosi 2880 mk

Węgiel krajowy:	kamienny:	brunatny:
a/ ceny płacona kopalniom	860	500
b/ dopłaty aprowizacyjne	500	500
Razem	1360	1000
c/ obciążenia skarbowe 20% /a + b/	272	200
d/ na kapitał rozbudowy	80	75
e/ na P.U.W.	5	5
f/ podatki wojskowe	5	5
do przeniesienia	1722	1285

Do
Pana Ministra
Przemysłu i
Handlu
--w/m.-

	kamienny	brunatny
z przeniesienia	1722	1285
g/ rezerwa	38	15
R a z e m	1760	1300

Koks. Cena zakupu - równa ceny sprzedaży.

Szef Sekcji II-ej

/-/ St. Świętochowski.

Za zgodność:

Odpis.

221

Grudnia 0

W sprawie cen węgla na styczeń

Powołując się na pełnomocnictwa, nadane Panu Ministrowi rozporządzeniem Rządu, opublikowanem w Nr.75 Dziennika Ustaw z d.14 lipca 1920 r.p. Nr.508 mam zaszczyt prosić o zatwierdzenie następujących cen dla sprzedaży węgla i koksu dla konsumentów w styczniu 1920 roku:

W ę g i e l	Gruby kostka Orzech I Orzech II	Orzech III i pospółka	Miał	Wszystk. gatunki
Karwiński				3000.-
Górnośląski	2750.-	2600.-	2420.-	2150.-
Dąbrowski	2320.-	2200.-	2050.-	1800.-
Krakowski i odkrywki	2000.-	1900.-	1760.-	1560.-
Opał domowy niezależnie od pochodzenia	1900.-	1800.-	1660.-	1460.-
Brunatny	-	-	-	1400.-

K o k s: /ceny awansowe/

Karwiński - 6.300.-

Górnośląski - 5.500.-

Wszystko w markach za tonnę franco kopalnia wzgl. stacja graniczna.

Przytodzone ceny przewyższają odpowiednie ceny w grudniu przeciętnie o 30% i wynikają z następujących cen zakupu przez Państwowy Urząd Węglowy.

Węgiel karwiński po 450 kor.czesk. za tonnę przy kursie 7 mk.pol. za 1 kor. czesk. wynosi 3.150 mk.

Węgiel górnośląski po 320 mk.miesięcznie za tonnę przy kursie 9 mk.pol. za 1 mk.niem. wynosi 2.880 mk.

Zgadzam się

Minister

/-/ S.Przanowski

DO

PANA MINISTRA

Przemysłu i Handlu

w/m.

Węgiel krajowy:		kamienny	brunatny
a/ Cena płacona kopalniom		860	500
b/ Dopłaty aprowizacyjne		500	500
	Razem	1360	1000
c/ Obciążenia skarbowe /20% od /a + b/		272	200
d/ Na kapitał rozbudowy		80	75
e/ Na P.U.W.		5	5
f/ Podatki sejmikowe		5	5
g/ Rezerwa		38	15
	Razem	1760.-	1300.-

K o k s. - Cena zakupu - równa ceny sprzedaży.

Szef Sekcji II-ej

2800
1760
1040

Kalkulacja cen

na miesiąc maj 1921 roku.

Z A K U P.

Węgiel krajowy.	Węg.kam.	Węg.brun.
a/ Cena płacona kopalniom	1.300	760
b/ Dopłaty do aprowizacji	800	800
c/ 20% od a + b, obciążenia skarbowe	420	312
d/ Na kapitał rozbudowy kopalń /10% od a/	130	76
e/ Utrzymanie P.U.W. /Rozdział, kontrola i finansowanie/ około 0,35% ogólnej sumy	10	10
f/ Podatek sejmikowy	5	5
g/ Rezerwa /na pokrycie ewentualnych przeliczeń kalkulacyjnych około 5%/	135	87
	2.800	2.050

Karwiński	-	31.000 x 450 x 7[x]	= 97.650.000
G.Śląski	-	400.000 x 325 x 9[x]	= 1.170.000.000
Krajowy	-	447.000 x 2.800	= 1.251.600.000
Brunatny	-	10.000 x 2.050	= 20.050.000
		888.000 x 2.862	= 2.539.300.000

SPRZEDAŻ.

Karwiński	-	31.000	. 3.650	=	113.150.000
Górnośląski	-	400.000	. 3.200	=	1.280.000.000
Dąbrowski	-	300.000	. 2.700	=	810.000.000
Krakowski	-	72.000	. 2.400	=	172.800.000
Opałowy	-	75.000	. 2.300	=	172.500.000
Brunatny	-	10.000	. 1.750	=	17.500.000
	Razem	888.000	. 2.888	=	2.565.950.000

x/ Przy warunku, że Ministerstwo Skarbu dostarczy:
Korony czeskie po 7 mkp. i
marki niemieckie po 9 mkp.

N o t a t k a

do wniosku Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie cen węgla na miesiąc maj.

Zależnie od zasadniczego kierunku polityki Rządu oraz zasobów gotówkowych Skarbu, ceny węgla na maj mogą być ułożone podług jednej z niżej podanych zasad:

1/ Ceny pozostają niezmienione, a straty z tego tytułu wynikłe ponosi Skarb.

W tym wypadku straty wyniosą około 460 miljonów marek na zakupie węgla krajowego oraz około 700 miljonów marek na węglu zagranicznym, co czyni łącznie 1.160 miljonów marek./Przyjmując przypuszczalny kurs: 1 mk.niem.= 14 mk.pol. i 1 kor.cz.= 11 mk.pol./. Prócz tego pozostaną niepokryte straty poprzednich miesięcy około 3 miljardy marek.

2/ Ceny zostają podniesione o 23%, t.j. do wysokości potrzebnej dla całkowitego pokrycia kosztów zakupu węgla krajowego oraz kupna waluty po kursie 1 mk.niem.= 9 mk.pol. i 1 kor.cz.= 7 mk.pol.

W tym wypadku Skarb ponosi tylko straty walutowe = 700 miljonów marek. Pozatem pozostają niepokryte straty poprzednich miesięcy, jak wyżej.

3/ Ceny zostają podniesione o 58% do wysokości potrzebnej dla całkowitego pokrycia kosztów zakupu węgla krajowego oraz walut zagranicznych po kursie rzeczywistym /w wysokości przypuszczalnej jak w p.1/.

W tym wypadku bieżących strat Skarb nie ponosi, pozostają tylko niepokryte straty poprzednich miesięcy, jak w p.1.

4/ Ceny zostają podniesione o 80% i pokrywają wszystkie koszty zakupu

oraz pozwalają częściowo amortyzować straty poprzednich miesięcy.

W tym wypadku Skarb nietylko nie ponosi strat bieżących, ale amortyzuje część strat poprzednich miesięcy w sumie 450 miljonów marek, t.j. w wysokości potrzebnej dla zamortyzowania wszystkich strat od 1 grudnia b.r.

Odpis. Do Nr.8527/II.

227

Kalkulacja cen węgla

na miesiąc marzec 1921 roku.

KOSZTA ZAKUPU:

Węgiel krajowy.	Węgiel kam.	Węg. brun.
a/ cena płacona kopalniom zgodnie z uchwałą P. Ministra P.i H. z dn. 15 lutego	1.300	760
b/ dopłaty do aprowizacji	800	800
c/ 20% od a + b.(na podatek skarbowy od wydobycia w b.okupacji niem.i na pokrycie strat P.U.W. za okres ubiegły)	420	312
d/ na kapitał rozbudowy kopalń 10% od a/	130	76
e/ utrzymanie P.U.W. (rozdział,kontrola i finansowanie) około 0,4% ogólnej sumy	10	10
f/ podatek sejmikowy	5	5
g/ rezerwa około 5/ ogólnej sumy / na pokrycie ewent. przeliczeń kalkulacyjnych.	135	87
Razem	2800	2050

Karwiński	31.000 t.	450 . 11	=	153.450.000
G.Śląski	400.000 t.	325 . 14	=	1.820.000.000
Krajowy	447.000 t.	2.800	=	1.251.600.000
Brunatny	10.000 t.	2.050	=	20.500.000
R a z e m	878.000 t.	3.435	=	3.245.550.000

SPRZEDAŻ:

Karwiński	31.000 . 3.000	=	93.000.000
Górno-Śląski	400.000 . 2.600	=	1.040.000.000
Dąbrowski	300.000 . 2.200	=	660.000.000
Krakowski	72.000 . 1.900	=	136.700.000
Opałowy	75.000 . 1.800	=	135.000.000
Brunatny	10.000 . 1.400	=	14.000.000
R a z e m	878.000 . 2.368	=	2.078.800.000

Przewidywany deficyt 1.166.750.000

W.S.

229

czerwca 21 1

Grupy

W sprawie cen za węgiel, płaconych kopalniom od 1-go czerwca.-

Ministerstwo Przemysłu i Handlu komunikuje, że od 1-go czerwca r.b. są wyznaczone nowe ceny za węgiel.-

Przeciętna cena za węgiel kopalniom podnosi się o 130.- Mk. w stosunku do ceny lutowej.-

Wszystkie kopalnie krajowe, jak i przedtem, zostają podzielone na trzy grupy z powodu istniejącej stałej różnicy między poszczególnemi grupami.-

Do I-ej grupy /15%/ zaliczone są następujące kopanie: Tow."Libiąż", kop."Kmita" w Tenczynku, Tow. Siersza /kop."Artur" i "Krystyna" /, kop."Andrzej II" w Strzyżowicach, kop."Grodziec I" /"Marja"/, Tow."Flora" i Gwarectwo Brzeszcze.-

Do II-ej grupy /29%/ zaliczone są następujące kopalnie: Tow.Bory, kop."Jerzy", "Ignacy", "Klimontów I" /Sosnowickie Tow/, Tow.Warszawskie, Tow.Franco-Rosyjskie, kop."Lilith", kop. "Józef w Burkach" i czasowo kop."Jowisz" T-stwa Saturn.-

Do III-ej grupy /56%/ zaliczone są następujące kopalnie: Gwarectwo Jaworzno, Tow.Saturn, Tow.Grodzieckie, Tow.Czeladź, Tow."Hr.Renard", Tow.Franco-Włoskie, kop."Wiktor" w Milowicach /Sosnowickie Tow./ i reszta

./.

Do

Rady Zjazdu

w Warszawie.

BIBLIOT

kopalń krajowych wraz z odkrywkami.-

Ceny według grup i gatunków po przekalkulowaniu ich według nowego stosunku między gatunkami wypadają:

Grupy kopalń.	Przecięt. cena węgla za 1 t.	Przecięt. cena za 1 t. dla grup.	Gruby Orzech I i II /65%/	Orzech III i posp. /23%/	Miał /12%/
III grupa /56%/	1430.- Mk.	1375.-Mk.	1600.-Mk.	1040.-Mk.	800.-Mk.
II " /29%/		1474.-"	1710.-"	1110.-"	860.-"
I " /15%/		1650.-"	1940.-"	1260.-"	970.-"

Dyrektor Departamentu II-go:

W.S.

1 Lutego odtabela podwyż 300 tek na Śląsku

231

N o t a t k a

w sprawie podwyższenia ceny za węgiel, płaconej kopalniom od 1-go czerwca 1921 roku.-

---

Cena konsument podwyższona od 1 Lip o 25%. od 1 Lipca ma być podwyższona o 40%

Zmiana umowy pomiędzy Radą Zjazdu Przemysłowców Górniczych, a Związkami Robotników Przemysłu Górniczego, na zasadzie której robotnicy otrzymali podwyżkę płac od dnia 1-go czerwca r.b. o 20% do płac otrzymywanych na zasadzie styczniowej umowy, zmieniła niektóre pozycje kosztów własnych na kopalni.

Zmianie tej ulegną głównie następujące pozycje kosztów własnych: 1/ robocizna, /zarobki robotnicze/; 2/ część świadczeń /Kasa Chorych/; 3/ płaca przedsiębiorcom /utrzymanie ruchomości i nieruchomości/; 4/ opłata administracji i pracowników biurowych.- Sredni zarobek na jedną dniówkę robotnika na kopalni wynosił do czerwca ± 150 Mk., wydajność zaś na dniówkę 0,53 tonny.- Podwyższenie o 20% wywoła podwyższenie robocizny na jedną tonnę węgla przeciętnie:

$$\frac{150 \times 20}{0{,}53 \times 100} = 56{,}60 \text{ Mk.}$$

Reszta pozycji kosztów własnych ulegających automatycznej zmianie, t.j. Kasa Chorych, płaca przedsiębiorcom i opłata administracji, które w sumie stanowią około 1/3 części "robocizny" na 1 t., t.j. $\frac{150}{0{,}53} \times 1/3 = 94$ Mk.

Podwyżka 20% wywoła podwyżkę tej sumy o $\frac{94 \times 20}{100} =$ = 18,80 Mk.

Jak widzimy wyżej wzmiankowana podwyżka wywoła podwyższenie na 1 t. o 56,60 + 18,80 = 75,40 Mk.

Ponieważ Rada Zjazdu w swym memorjale z dnia 9 czerwca r.b. o podwyżkach ceny węgla z powodu zmiany umowy styczniowej określa tę podwyżkę na 80 Mk., to na konferencji wewnętrznej Ministerstwa Przemysłu i Handlu zgodzono się wyżej obliczoną podwyżkę zaokrąglić do wysokości 80 Mk.

Ponieważ badania kosztów własnych w roku bież. wykazały przeciętną różnicę pomiędzy kosztami własnemi kopalń

233

i ceną sekwestrową 250 -300 Mk. in plus, i znaczny spadek cen na materjały, zdecydowano na tejże konferencji wewnętrznej M.P. i H. nie uwzględniać więcej żadnych innych pozycji kosztów własnych kopalń oprócz wyżej wzmiankowanych i dodać do ceny płaconej obecnie /t.j. 1.300 Mk./ 80 Mk. na pokrycie kosztów podniesienia płacy robotnikom.

Według umowy czerwcowej przedsiębiorcy mają pokryć różnicę między cenami włóknistych materjałów, podyktowanemi przez M-stwo Aprowizacji z dnia 18/V r.b., a cenami po których mają być one wydane robotnikom, która wynosi przeciętnie 50 Mk. na 1.t. według memorjału Rady Zjazdu z dnia 9.VI. r.b., zdaniem konferencji wewnętrznej M.P.i H. można podnieść cenę 1 t. węgla o tę sumę, równocześnie zmniejszywszy o 50 Mk. opłatę przez Państwowy Urząd Węglowy Ministerstwu Aprowizacji, t.j. wypłacać nie 800 Mk. a tylko 750 Mk. z 1 t.

Przyjmując wszystko to pod uwagę dojdziemy do ceny przeciętnej wypłacanej kopalniom: 1.300 + 80 + 50 = 1430 Mk

Kopalnie, jak i przedtem podzielimy na 3 grupy:

Do I-ej grupy /15%/ zaliczone są następujące kopalnie:

T-wo Libiąż
Kop.Kmita w Tenczynku
T-wo Siersza /kop.Artur i Krystyna/
Kop.Andrzej II w Strzyżowicach
Kop.Grodziec I /Marja/
T-wo Flora
Gwarectwo Brzeszcze

Do II-ej grupy /29%/ zaliczone są następujące kopalnie:

T-wo Bory
Kop.Jerzy, Ignacy, Klimontów I,/Sosn.T-wo/
T-wo Warszawskie
T-wo Franco-Rosyjskie
Kop.Lilith
Kop.Józef w Burkach
Kop.Jowisz /T-wo Saturn/ czasowo

Do III-ej grupy /56%/ zaliczone są następujące kopalnie:

Gwarectwo Jaworzno
T-wo Saturn
T-wo Grodzieckie
T-wo Czeladź
T-wo Hr.Renard
Kop.Wiktor w Milówicach /Sosn.T-wo/
T-wo Franco-Włoskie
Wszystkie inne kopalnie węgla kaminnego wraz z odkrywkami.

Ceny według według grup i gatunków wypadły następująco:

Grupy kopalń	Przecięt. cena węgla za 1 t.	Przecięt. cena dla każdej grupy za 1 t.	Gruby Orzech I i II /65%/	Orzech III i posp. /23%/	Miał /12%/
III grupa /56%/		1.375 Mk.	1.600 Mk	1.040 Mk	800 Mk
II " /29%/	1.430 Mk.	1.474 "	1.710 "	1.110 "	860 "
I " /15%/		1.650 "	1.940 "	1.260 "	970 "

Cenę zakupu węgla krajowego należy kalkulować następująco:

Cena kopalniom płacona	1.430 Mk.
Dopłata aprowizacyjna	750 "
Podatek państwowy.	440 "
Na kapitał rozbudowy	130 "
Na Państwowy Urząd Węglowy	20 "
Podatek Sejmikowy	5 "
Na kapitał rezerwowy	145 "
R a z e m . . .	2 .920 Mk.

Warszawa, dnia 16 czerwca 1921 roku.

Inżynier-górn. Wł. Szymiewski

W.S.

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

235

WARSZAWA, D. 3 sierpnia 1921 R.

L.

W odpowiedzi należy powoływać się na powyższą liczbę.

W sprawie cen, płaconych kopalniom węgla od 1-go sierpnia r.b.

Zgadzam się

MINISTER:

prawdziwe

Powołując się na pełnomocnictwa, nadane Panu Ministrowi Ustawą Sejmową, opublikowaną w Nr.75 Dziennika Ustaw pod Nr.508 z r.1920 i na opinję Komisji, złożonej z przedstawicieli Departamentu Górniczo-Hutniczego i Państwowego Urzędu Węglowego, która zbadała koszty własne zebrane na kopalniach przez delegata Departamentu i memorjał Rady Zjazdu Przemysłowców Górniczych w sprawie podwyżki cen na lipiec r.b., mam zaszczyt przedłożyć do zatwierdzenia niżej wyszczególnione ceny węgla dla krajowych kopalń ~~niach.-~~

Przeciętna cena kopalniom podnosi się o 330.- mrk. na 1 t. w stosunku do ceny czerwcowej i lipcowej r.b., co stanowi 1.760.- mrk. za 1 t. węgla .-

Podział ~~kxyxkx~~ kopalń na grupy pozostaje jak przedtem , t.j.

do 1-ej grupy 15% zaliczone są następujące kopa'.

T-wo Libiąż
Kopalnia Kmita w Tenczyku
T-wo Siersza/kop."Artur i Krystyna"/
Kop. Andrzej II w Strzyżowicach
Kop.Grodziec I /Marja/
Kop.T-wa Flora
Gwarectwo Brzeszcze
Kop.Mars T-wa Saturn

./.

Drukarnia Państwowa № 12706. 29-I 21. 48000.

Do II-ej grupy /29%/ zaliczone są następujące:

T-wo Bory
Kop. Jerzy, Ignacy, Klimontów I /Sosnowickiego T-wa/
T-wo Warszawskie
" Franco-Rosyjskie
Kop. Lilith
Kop. Józef w Burkach

Do III-ej grupy /56%/ zaliczone są następujące kopalnie:

Gwarectwo Jaworzno
T-wo Saturn
T-wo Franco-Włoskie
" Grodzieckie
Kop. Wiktor w Milowicach /T-wa Sosnowieckiego/
T-wo Hr. Renard
T-wo Czeladź
i wszystkie inne kopalnie węgla kamiennego wraz z odkrywkami.-

Wedle gatunków i grup ceny wypadną jak następuje:

Grupy kopalń	Przeciętna cena węgla za 1 t.	Przeciętna cena dla każdej grupy za 1 t.	Gruby Orzech I i II /65%/	Orzech III pospółka gr. sik /23%/	Miał /12%/
III gr./56%/		1.690 mk.	1.920 mk.	1.440 mk.	960 mk.
II " /29%/	1.760 mk.	1.760 "	2.000 "	1.500 "	1000 "
I " /15%/		2.030 "	2.300 "	1.730 "	1150 "

Przy niezmienionej już podanej do wiadomości publicznej cenie zakupu 1 t. węgla 3.200 mkrk. składowe pozycje tej ceny przedstawią się jak następuje:

Cena płacona kopalniom	-	1760.- mrk.
Aprowizacja	-	800.- "
Podatek 20%	-	512.- "
Na P.U.W.	-	20.- "
Awans na podatek sejmikowy	-	5.- "
Na rezerwowy kapitał	-	103.- "
R a z e m :	-	3200.- mrk.

Dyrektor Departamentu II-go:

K a l k u l a c j a
cen węgla i koksu na m-c sierpień 1921 r.

237

Z a k u p .

Węgiel karwiński	30.000 x 12.625 /505 x 25/	=	378.750.000 Mk.
" g.śląski	200.000 x 9.625 /385 x 25/	=	1.925.000.000 Mk.
" krajowy	500.000 x 3.200	=	1.600.000.000 Mk.
	730.000 x 5.350	=	3.903.750.000 Mk.
			337.500.000
Koks karwiński	15.000 x 22.500 /900 x 25/	=	33.750.000 Mk.
" g.śląski	20.000 x 13.500 /540 x 25/	=	270.000.000 27.000.000 Mk.
	O g ó ł e m :		3.964.500.000 Mk.

4.510.250.000

S p r z e d a ż .

Węgiel karwiński	30.000 x 8.000	=	240.000.000.-
" g.śląski	200.000 x 6.320	=	1.264.000.000.-
" dąbrowski	400.000 x 4.980	=	1.992.000.000.-
" krakowski	100.000 x 4.460	=	446.000.000.-
R a z e m :	730.000 x 5.400	=	3.942.000.000.-
			300.000.000
Koks karwiński	15.000 x 20.000	=	30.000.000.-
" g.śląski	20.000 x 12.000	=	240.000.000 24.000.000.-
	O g ó ł e m :		3.996.000.000.- Mk.

4.482.000.000

Ceny gatunków:

	Grupy kostka	Orzech I Orzech II	Orz.III Pospół.	Miał.	Przeciętna.	
Karwiński	-	-	-	-	8.000	5.500
G.Sląski	8.000	7.600	4.800	4.000	6.320	150.000
Dąbrowski	5.800	5.500	3.500	2.900	4.980	350
Krakowski i odkrywki	5.200	4.950	3.100	2.600	4.460	130
Koks karwiński	-	-	-	-	20.000	6000
" g.śląski	-	-	-	-	12.000	6000

W.S.

239

W sprawie nowych cen za węgiel płaconych kopalniom od 1-go sierpnia 1921 r.

W lipcu b.r. kopalnie wystąpiły z podaniem o podniesienie im ceny za węgiel do 3.970.- mrk. za 1 t. z dodatkiem 500.- mk. na 1 t. na uwtorzenie kapitału obrotowego, co razem stanowi: 4.470.- mk. na 1 t.

Od czerwca 1-go r.b. kopalnie przeciętnie otrzymując 1430 mk. za 1 t. węgla - co wreszcie odpowiadało ówczesnym życzeniom Rady Zjazdu Przemysłowców Górniczych. Taki raptowny w ciągu jednego miesiąca wzrost ceny węgla o 3.040.- mrk. nie mógł być niczem uzasadniony i spowodował, naturalnie, potrzebę rewizji kosztów własnych na miejscu.-

Przeprowadzone były badania kosztów własnych za przeciąg miesięcy: kwiecień - lipiec r.b., na kopalniach każdej grupy, a mianowicie:

dla III-ej grupy na kop.w Jaworznie i Grodzieckiego T-wa.,
" II-ej " " " "Bory" i Franco-Rosyjskiego T-wa. i na
" I-ej " " " "Artur" /T-wo Siersza/ i T-wo "Flora" i kop."Silezja" w Dziedzicach na Śląsku Cieszyńskim, która nie korzysta wcale z aprowizacji rządowej, a zakupuje ją samodzielnie.-

W następującej tablicy przedstawione są koszty eksploatacji tych kopalń bez kosztów finansowych w kwietniu i lipcu r.b.

Kopalnie i grupa.	Miesiąc kwiecień koszty eksploat. w Mk.	Miesiąc kwiecień koszty eksploat. na 1 t.	Miesiąc lipiec koszty eksploat. w Mk.	Miesiąc lipiec koszty eksploat. na 1 t.	Przciąt. cena sekwestr. w kwiet.	Przciąt. cena sekwestr. w lipcu
III grupa		średnie przciąt.koszty		średnie przeciąt.kosz.		
Jaworzno	1.155mk.	1.040 mk.	1.396mk.	1.280 mk.	1.258mk.	1.375 mk
Grodziec.T-wo	925"		1.160 "			
II grupa						
Bory	1.098"	1.119 "	1.620 "	1.450 "	1.311 "	1.474 "
Franco-Ros.	1.140 "		1.280 "			
I grupa						
Siersza /Artur/	1.510 "	1.297 "	2.070 "	1.870 "	1.504 "	1.650 "
Flora	1.084 "		1.660 "			
				w czerwcu		
Kop.Silezja	-	2.000	-	3.200 mk.		3.100 "

241

Po przeliczeniu żaś kosztów własnych na wszystkich kopalniach przedstawionych w zestawieniu Rady Zjazdu i na zbadanych przezemnie w tym miesiącu przeciętne koszty własne eksploatacyjne bez finansowych kosztów według grupy wynoszą:

dla III-ej grupy kopalń - 1.290.- mk. 56
" II-ej " " - 1.420.- " 29%
" I-ej " " - 1.840.- " 15%

Aby dać kopalniom możebność wrócić do przedwojennych stosunków przy opłacaniu kosztów finansowych t.j. amortyzacji i oprocentowanie, trzeba przyznać na tą pozycję minimum 40% kosztów własnych /eksploatacyjnych/. W takim razie projektowane ceny dla grup wypadną:

dla III-ej grupy - 1.800.- mk.
" II-ej " - 1.980.- "
" I-ej " - 2.570.- "

} przeciętna Mk.1.970.-

t.j. o 540.- mk. wyżej od ceny czerwcowej.-

Wtedy cena zakupu węgla przez Państwowy Urząd Węglowy wypadłby:

cena płacona kopalniom	- 1.970.-	1760	1760
aprowizacja	- 1.000.-	1000	800
podatek /20%/	- 594.-	552	512
na rozbudowę	- ~~130.-~~	20	20
na P.U.W.	- ~~20.-~~	5	5
na sejmiki	- 5.-		
na kapitał rezerwowy	- 151.-	3337	3097
	Mk. 3.870.-	3.200	103 3200

Porównywując tą cenę zakupu z kosztami własnemi na kop. "Silezja", która nie korzysta z żadnych świadczeń rządowych stwierdzami, że zachodzi stosunkowo niewielka różnica, jak również z ceną, jakiej domagają się przemysłowcy, pod warunkiem tylko, że sami będą się aprowidowali, bo bez tego warunku cena proponowana przez nich nie wytrzymuje krytyki.-

Przy wyżej obliczonej cenie przeciętnej i dla grup, ceny na gatunki wypadłyby następujące:

243

Grupy kopalń.	Przecięt. cena średnia za 1 t.	Przecięt. cena dla grup.	Gruby kostka orzech I i II /65%/	Orzech III pospółka i grysik /23%/	M i a ł /12%/
III grupa /56%/	1.970.-mk.	1.800.-mk.	2.090.-mk.	1.360.-mk.	1.040.-mk.
II " /29%/		1.980.-"	2.300.-"	1.500.-"	1.150.-"
I " /15%/		2.570.-"	2.990.-"	1.940.-"	1.500.-"

Kopalnie zaś, które wchodzą do poszczególnych grup są następujące:

Do I-ej grupy /15%/ zaliczone są następujące kopalnie:

T-wo Libiąż
Kop.Kmita w Tenczynku
T-wo Siersza /kop.Artur i Krystyna/
Kop.Andrzej II w Strzyżowicach
Kop.Grodziec I /Marja/
T-wo Flora
Gwarectwo Brzeszcze i kop.Mars T-wa Saturn.

Do II-ej grupy /29%/ zaliczone są następujące kopalnie:

T-wo Bory
Kop.Jerzy, Ignacy, Klimontów I, /Sosn.T-wo/
T-wo Warszawskie
T-wo Franco-Rosyjskie
Kop.Lilith
Kop.Józef w Burkach
~~Kop.Jowisz /T-wo Saturn/~~

Do III-ej grupy /56%/ zaliczone są następujące kopalnie:

Gwarectwo Jaworzno
T-wo Saturn
T-wo Grodzieckie
T-wo Czeladź
T-wo Hr.Renard
Kop.Wiktor w Milowicach /Sosn.T-wo/
T-wo Franco-Włoskie
Wszystkie inne kopalnie węgla kamiennego wraz z odkrywkami.-

Warszawa,dnia 29 lipca 1921 r.

Inżynier-górniczy
Wł. Szymanowski

K.H.

245

września 1

W sprawie podwyższenia cen na węgiel i koks importowany od 15-go września rb.-

Państwowy Urząd Węglowy otrzymał wiadomości, że na Górnym Śląsku od dnia 15-go września została podwyższona cena na węgiel o 43 mk.niem na 1 tonnie.

Przy ostatnich kalkulacjach cen był przyjęty kurs marki niem. 40 mk.pol. za 1 mk.niem., obecnie kurs marki niem.dochodzi do 50 mk.pol. i korony czeskiej do 60 mk.pol. za 1 kor.czeską.

Powołując się na powyższe Departament II uprasza Pana Ministra o zatwierdzenie niżej podanych cen na węgiel i koks importowany, jakowe ceny obowiązują od dnia 15-go września r.b.

Węgiel Górnośląski	Gruby i kostka	Mk.	22.000
	Orzech I i II	"	21.500
	Orzech III, posp. grysik, grosz, i drob.	"	16.000
	Miał	"	12.000
Węgiel Karwiński	Dla wszystkich gat.	"	24.000
Koks Górnośląski	" " " "	"	27.000
Koks Karwiński	" " " "	"	40.000

za 1 tonnę franco komora graniczna.-

Dyrektor Departamentu II:

Zgadzam się
M i n i s t e r :

Państwowemu Urzędowi Węglowemu
w/m.
do wiadomości.-
Dyrektor Departamentu II:

Do
Pana Ministra Przemysłu i Handlu
w miejscu

PROJEKT CEN WĘGLA I KOKSU NA M-C W R Z E S I E Ń 1921r. 247

Ustanawiając ceny na Wrzesień, musimy się liczyć z tem, że:

1/ w sierpniowych cenach za nizko liczona była aprowizacja;

2/ nie była przewidziana rezerwa na dopłaty, które będziemy musieli zrobić kopalniom z powodu podwyższenia płacy robocizny od 1.Sierpnia r.b.

3/ że jest to ostatni miesiąc dla pokrycia wszelkich niddoborów z przeszłych miesięcy.

Co do aprowizacji, to mamy wskazówkę z Ministerstwa Aprowizacji, że na Sierpień koszty aprowizacji znacznie wzrosną, i musimy się opierać na tem, że w kopalniach, które się same aprowidowały /jak np.kop."Silesia"/ aprowizacja w Lipcu kosztowała + - 1.000 marek za tonnę, myśmy zaś liczyli w Sierpniu tylko 800 mk.- Trzeba zatem we Wrześniu pokryć te 200 mk. ewentualnego niedoboru, i licząc się z wzrastającą drożyzną produktów spożywczych, liczyć na Wrzesień 1.200 mk., co razem wyniesie 1.400 mk.-

Przechodząc do podwyżki robocizny, to według porozumienia, jakie nastąpiło między przemysłowcami i związkami robotniczymi, podwyżka płacy od 1.Sierpnia wyniesie około 60%, co stanowi podwyżkę około 240 mk. na tonnę; dodając do tego podwyżkę płac urzędnikom kopalnianym + - 35% na tonnę i wzdrożenie materjałów 75 mk. musimy podnieść cenę płaconą kopalniom na Wrzesień o 350 mk., dodając taką samą sumę do kapitału rezerwowego na dopłatę ze Sierpień.

W ten sposób cena zakupu na Wrzesień w porównaniu z Sierpniem będzie się przedstawiać następująco:

	Ceny zakupu	
	Na Sierpień	Na Wrzesień
Cena płacona Kopalniom	1.760.-	2.110.-
Aprowizacja	800.-	1.400.-
Podatek	512.-	702.-
na P.U.W.	20.-	20.-
na Sejmik	5.-	5.-
na Kapitał Rezerwowy	103.-	463.-
	3.200.-	4.700.-

Różnica z Sierpniem - 1.500 mk. na tonnę.-

Na 500.000 tonn węgla krajowego musimy zatem podwyższyć ceny na ogólną sumę 500.000 x 1.500 = 750.000.000Mk. Dodając po 1.500 mk. na cenę sprzedażną węgla karwińskiego, t.j. 30.000 x 1.500 = 45.000.000.- mk.pozostaje 705.000.000.- Mk. do rozłożenia na 500.000 tonn węgla krajowego i 200.000 tonn węgla górnośląskiego, co wymaga podniesienia przeciętnej ceny sprzedażnej tych węgli o 1.000 mk. na tonnę.

Dla zachowania pewnego ustosunkowania cena ze względu na gatunek, dodamy tę sumę w następujących proporcjach: do węgla górnośląskiego 1.100.- mk.
" " dąbrowskiego 970.- "
" " krakowskiego 920.- "

249

Otrzymujemy w ten sposób przeciętne ceny sprzedażne na Wrzesień:

Dla węgla Karwińskiego - 9.500 mk.
" " Górnośląskiego - 7.420 "
" " Dąbrowskiego - 5.950 "
" " Krakowskiego - 5.380 "

Stąd wynikają następujące ceny sprzedażne oddzielnych gatunków:

	Gruby kostka	Orzech I " II	Orzech III posp.grysik	Miał	Przeciętnie
Węgiel Karwiński	-	-	-	-	9.500
" Górnośląski	9.400	8.950	5.750	4.700	7.420
" Dąbrowski	7.100	6.750	4.300	3.550	5.950
" Krakowski	6.400	6.100	3.850	3.200	5.380

Ceny koksu tak Karwińskiego, jak i Górnośląskiego, ustanawiamy równe cenom zakupu, a mianowicie:

Koks Karwiński - 20.000 mk. za tonnę
" Górnośląski - 13.500 " " "

Przeciętna cena wypłacana kopalniom na Wrzesień będzie podwyższona w porównaniu z Sierpniem o 350 marek.-

O G Ł O S Z E N I E.

Państwowy Urząd Węglowy podaje do wiadomości, że od dnia 1-go Września 1921r. będą liczone następujące ceny za węgiel i koks za 1-ą tonnę franco wagon kopalnia lub komora graniczna:

Pochodzenie węgla	Gruby Kostka	Orzech I " II	Orzech III posp.grysik	Miał	Przeciętnie
Węgiel.					
Karwiński	-	-	-	-	9.500
Górnośląski	9.400	8.950	5.750	4.700	7.420
Dąbrowski	7.100	6.750	4.300	3.550	5.950
Krakowski	6.400	6.100	3.850	3.200	5.380
Koks.					
Karwiński	-	-	-	-	20.000
Górnośląski	-	-	-	-	13.500

Do cen węgla krajowego dolicza się 10% tytułem podatku komunalnego na terenach b.Kongrseówki.-

Warszawa dn.16.Sierpnia 1921r.

7.Września 1

Do PANA MINISTRA

PRZEMYSŁU I HANDLU

Przy kalkulacjach cen na węgiel i koks importowany, ogłoszonych 26.Sierpnia r.b., nie był przewidziany tak znaczny spadek marki polskiej. Od dn.26.VIII kurs marki niemieckiej i korony czeskiej podniósł się o 33%, wobec czego Departament II-gi uprasza Pana Ministra o zatwierdzenie niżej podanych cen na węgiel i koks importowany, które będą obowiązujące od dnia 15.Września r.b.-

Węgiel Górnośląski:	Gruby i Kostka	Mk.	15.500.-	22.000
	Orzech I,II	"	15.000.-	21.500
	Orzech III,Pospółka, Grysik,Groszek i Drobny	"	10.000.-	16.000
	Miał	"	8.000.-	12.000
Węgiel Karwiński	Dla wszystkich gatunk.	"	16.000.-	24.000
Koks Górnośląski	" " "	"	22.000.-	27.000
Koks Karwiński	" " "	"	32.000.-	40.000 za 1 tonnę

franco komora graniczna.-

Memorjał o węglu

DZISIEJSZY RYNEK WĘGLOWY
W P O L S C E

Jednym z najgroźniejszych objawów, zagrażających naszemu bytowi gospodarczemu, jest dający się coraz bardziej odczuwać brak węgla. Niebezpieczeństwo jest wielkie i należy natychmiast zaradzić mu, gdyż skutki obecnego kryzysu węglowego mogą być zgubne dla naszego bytu ekonomicznego.

Ludność cywilna otrzymuje głodowe racje węglowe, a przemysłu nietylko, że nie można uruchamiać w dalszym ciągu, lecz nawet już uruchomionej jego części grozi, z powodu braku paliwa, wstrzymanie, a w ślad za tem wzrośnie liczba bezrobotnych, zagrażają ruchy socjalne i t.p.

Jest faktem, nieulegającym żadnej absolutnej wątpliwości, że produkcja tych zagłębi węglowych, któremi obecnie rozporządzamy, t.j. Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego, nie pokrywa nawet części zapotrzebowania kraju. Węgla z Górnego Szląska w ostatnich miesiącach wcale nie dostawaliśmy, a Zagłębie Karwińskie znajduje się pod władzą Czechów, my zaś otrzymujemy z Zagłębia tego wydzielonę, bardzo nieznaczną ilość.

Z powodu ustania dowozu węgla z Górnego Szląska do Galicji i Kongresówki, powstała luka, która musi być zapełnioną produkcją zagłębi Dąbrowskiego i Krakowskiego. Równocześnie zaś i Poznańskie, które przed wojną zaopatrywano było w węgiel wyłącznie prawie przez Górny Szląsk, obecnie zwraca się do nas z żądaniem pokrycia swego zapotrzebowania. Dochodzą wreszcie Kresy Wschodnie i zwiększenie rozchodu węgla w związku z prowadzeniem wojny.

Do tego zwiększenia obszarów, jakie Zagłębia Dąbrowskie i Krakowskie muszą obsługiwać, dochodzi zmniejszenie się produkcji węgla w porównaniu z latami przedwojennemi, jako skutek wprowadzenia 8-io godzinnego dnia roboczego, mniejszej wydaj-

ności robotnika, strejków i zmniejszenia się sprawności maszyn z powodu ich złej konserwacji, nieodnawiania i t.p.

Miesięczna produkcja węgla kamiennego Zagłębia Dąbrowskiego wynosiła w r. 1913 średnio 569.465 tonn. Od stycznia aż do maja 1919 roku średnia miesięczna produkcja wyniosła wszystkiego 337.042 tonn, co stanowi w porównaniu z rokiem 1913 spadek o 40,8%; jeszcze bardziej spadła zdolność wysyłkowa, gdyż absolutne spożycie własne kopalń pozostało bez zmiany, a deputaty nawet wzrosły. Na sprzedaż drogami żelaznemi wysłały kopalnie węgla Zagłębia Dąbrowskiego w roku 1913 średnio 488,241 tonn węgla miesięcznie, za pierwsze zaś 5 miesięcy 1919 roku -średnie miesięczne wysyłki wynoszą 266.511 tonn, co odpowiada spadkowi o 44,85%.

W zagłębiu Krakowskim sytuacja przedstawia się podobnie.

Wzrost procentowy spożycia własnego kopalń, wynoszącego dzisiaj w Zagłębiu Dąbrowskim 20 do 21%, a w Zagłębiu Krakowskim około 23% produkcji, jest związany ściśle ze spadkiem produkcji, gdyż maszyny wymagają takiejże samej ilości paliwa, a deputaty robotnicze wzrosły.

Spożycie węgla na złączonych obecnie ziemiach Polskich w roku 1913.

Królestwo Kongresowe. Głównym dostawcą węgla dla Królestwa Kongresowego jest Zagłębie Dąbrowskie, którego produkcja w roku 1913 wyniosła 6.883.587 tonn węgla.

Z produkcji tej tylko nieznaczna część wyszła poza granicę b.Kongresówki, a mianowicie: do Cesarstwa, t.j. na obecne Kresy Wschodnie 685.173 tonn, i za granicę, t.j. do Galicji 61.720.

Dla pokrycia zapotrzebowania b. Kongresówki w pali-

wie, krajowa produkcja węgla była jednakże niewystarczająca. Niedobór sprowadzany został z poza granic kraju, głównie z Niemiec / t.j. z Górnego Szląska /, a m. w roku 1913 przyszło do Kongresówki z Niemiec ca.1.500.000 tonn węgla, brykietów i koksu. Poza tem Królestwo Kongresowe sprowadziło w r. 1913 około 50.000 tonn węgla i antracytu donieckiego i znaczniejsze ilości koksu z Austrji. Ogółem spożycie węgla i koksu w b.Kongresówce w r. 1913 wyrazić da się w przybliżeniu cyfrą około 8.474.000 tonn / por.załącznik Nr.1/.

Galicja. Zapotrzebowanie Galicji pokrywane było z dwóch źródeł: przez węgiel krajowy, oraz przez import węgla Górno-Szląskiego. Produkcja Zagłębia Krakowskiego wynosiła w roku 1913 1.970.800 tonn węgla brunatnego - 37407. Prawie że cały węgiel galicyjski spożyty został w obrębie Galicji. Import węgla i koksu z Niemiec / t.j.głównie z Górnego Szląska / do Galicji i Bukowiny wyniósł w 1913 r. 2.022.500 tonn.

Z koksem spożycie Galicji w 1913 roku wyniosło 4.100.000 tonn do 4.200.000 tonn /por.Aneks.2/

Poznańskie. Z pozostałych złączonych obecnie ziem polskich, Poznańskie było prawie wyłącznie skazane na przywóz węgla z Górnego Szląska. Ogólne spożycie węgla i koksu w Poznańskiem w 1913 r. określić można na / załącznik Nr.3/..2.844.397 tonn.

Szląsk Cieszyński. Jeden tylko Szląsk Cieszyński mógł pokrywać swe zapotrzebowania własną produkcją, Zapotrzebowanie tej części Cieszyńskiego, które pod względem zaopatrywania w węgiel i koks zależną jest od naszych władz, wynosiło przed wojną mniejwięcej 1.000.000 tonn rocznie.

Ogólne spożycie węgla na złączonych obecnie ziemiach polskich w roku 1913 dałoby się, opierając się na powyżej przytoczonych liczbach, wyrazić cyfrą.....16.420.000 tonn.

Równocześnie zaś powyższe cyfry wykazują, że była Kongresówka, Galicja i Poznańskie sprowadziły w 1913 roku węgla i koksu, wyrażonego w węglu, około 7.100.000 tonn, a więc ca. 2/5 swej całej konsumpcji /załącznik Nr.4/ z poza swych granic, a głównie z Górnego Szląska.

Stan Obecny.-

Dzisiaj dla pokrycia naszych zapotrzebowań liczyć możemy na następujące ilości węgla:

1/.produkcja Zagłębia Dąbrowskiego mies.ca 360.000 tonn
- 20% spożycie własne kopalń.....72.000
288.000 t.

2/.produkcja Zagłębia Krakowskiego miesc.ca 115.700 tonn
- 20% spożycie własne kopalń..... 26.800 "
mies. zdolność wysyłkowa 89.400 t.

3/.z Zagłębia Karwińskiego dostajemy miesięcznie ca 68.000 t.

Ogółem więc mamy miesięcznie ca 445.400 t.

czyli w stosunku rocznym około 5.344.800 tonn.

Zapotrzebowanie złączonych obecnie ziem polskich przewyższa bardzo znacznie tę ilość węgla, którą możemy dysponować.

Potrzeby nasze na lipiec 1919 roku wynoszą:

1/ Dla b.Kongresówki plus koleje na wschodzie
plus wojsko.....489.845

2/ Galicja Szląska Cieszyńskiego na wschód od
linji demarkacyjnej,.oraz.gazowni..... 419.488

3/ Poznańskiego.....170.000

Ogółem..... 1.079.333

Czyli w stosunku rocznym ca.13.000.000 to., a więc ilości węgla, jakie mamy obecnie do dyspozycji, pokryć mogą zaledwie 44% naszych zapotrzebowań dzisiejszych, a niedobór miesięczny wynosi 635.000 tonn. Wobec tego, że zapotrzebowanie wojsk i kolei muszą być pokryte w całości, dla pozostałych odbiorców,

t.j. przemysłu i opału domowego, pozostaje zaledwie kilkanaście % ich faktycznych obecnych zapotrzebowań.

Przy określeniu powyższych cyfr nieokreślone zostało zapotrzebowanie t.zw.Kresów Wschodnich, które ~~wcale~~ w walce z bolszewikami zajęte zostały dla osiągnięcia pewnej koniecznej strategicznej linji i które pod względem zaopatrzenia w węgiel zależne są obecnie od nas. Przed wojną ziemie te otrzymywały węgiel z Zagłębia Donieckiego, Dąbrowskiego / cały prawie nasz eksport przedwojenny z Zagłębia Dąbrowskiego do Cesarstwa w r. 1913 - 635.000 t. szedł do tych dzielnic/, poczęści z Anglji, przyjmujemy, iż miesięczne zapotrzebowanie ich wyniesie obecnie około 75.000 tonn.

Należy następnie uwzględnić, że obecnie tylko część naszego przemysłu jest w ruchu, zapotrzebowania, podług których określone zostały powyżej potrzeby ziem polskich na lipiec 1919 roku, wyrażają rzeczywiste dzisiejsze potrzeby i są bardzo ściśle sprawdzone. W miarę uruchamiania dalszych dziedzin przemysłu zapotrzebowanie będzie stale wzrastać. Sam tylko przemysł włóknisty i metalowy w b.Kongresówce żąda obecnie o 100.000 tonn węgla miesięcznie mniej, niż w 1913 roku, a w miarę uruchamiania fabryk, żądania będą się zwiększać.

Przed wojną w b.Kongresówce i Galicji bardzo ważnym materjałem opałowym było drzewo i węgiel drzewny. Samo tylko Królestwo Kongresowe spożywało rocznie drzewa i węgla drzewnego w ilości, która co do swej wartości kalorycznej odpowiadała 1.500.000 tonnom węgla. Drzewo już przed wojną przywożone było do kraju z poza jego granic, a mianowicie do b.Kongresówki ca.4.000.000 metr.^{3}, do Poznańskiego około 1 i 1/2 mil. metr.^{3} rocznie, obecnie z powodu kompletnego zdewastowania lasów zarówno w Galicji, jak i w b.Kongresówce, na zużycie drze-

wa, jako materjału opałowego liczyć absolutnie nie możemy. Z jednej tylko b.Kongresówki Niemcy i Austryjacy wycięli i wywieźli około 48 mil.metr.^{3} drzewa. Dla potrzeb odbudowy w samej Kongresówce potrzeba 14 mil. metr.^{3} drzewa, a roczny przyrost wynosi wszystkiego 2 i 1/2 metr.^{3} Z powyższego należy wywnioskować, iż spożyta przed wojną w Królestwie Kongresowym, ilość drzewa i węgla drzewnego, odpowiadająca 1.500.000 tonn węgla rocznie musi być obecnie przez tę ilość węgla zastąpiona. Toż samo tyczy się Galicji.

Spożycie węgla w kraju naszym będzie również wzrastać w miarę stopniowej odbudowy zburzonych domostw. Pod tym względem znajdujemy się w o wiele gorszym położeniu od naszych sąsiadów, których ziemie nie były bezpośrednim terenem wojennym.

Należy wreszcie wziąć pod uwagę, że cały szereg artykułów, potrzebnych dla naszego przemysłu, otrzymywać będziemy mogli z zagranicy, jeżeli do krajów, które artykułów tych nam dostarczą, wywozić będziemy jako kompensatę węgiel. W pierwszym rzędzie tyczy się to materjałów, niezbędnych dla utrzymania kopalń w ruchu, jak materjały wybuchowe, lonty, kapiszony i t.p.. oraz rud żelaznych i manganowych, względnie ferromanganu, które przy dzisiejszej sytuacji otrzymać możemy tylko ze Szwecji, Szwedzi zaś wyraźnie zastrzegają się, iż muszą otrzymać jako kompensatę węgiel.

Nie należy wreszcie ani na chwilę zapominać, że podczasgdy sąsiednie kraje przed wojną przesycone były węglem Polska stale odczuwała jego brak.

Dla porównania cyfry spożycia węgla przed wojną rocznie: w Niemczech 3.700 kg., w Austrji i Czechach 2.000 kg., w byłej Kongresówce 620 kg., w Galicji 490 kg. Opierać dzisiaj rozdział węgla na cyfrach, pochodzących z czasów, gdy Polska była w rozwoju swym pod wszelkimi względami skrępowaną, nie

odpowiada poczuciu sprawiedliwości. Specjalne warunki, pod jakimi rozwijało się nasze życie gospodarcze przed wojną, zniszczenie kraju, spowodowane przez zawieruchę wojenną, winny być przy rozdziale węgla należycie wzięte pod uwagę.

Nie należy wreszcie zapominać, że Polska prowadzi obecnie na wschodzie, jako, rzec można, mandatarjuszka całej Europy, wojnę z najazdem bolszewickim. Wojnę tę z powodzeniem prowadzić możemy tylko w tym wypadku, jeżeli potrzeby nasze pod względem węgla będą zaspokojone. Jest to rzeczą tak oczywistą, że dowodzić tego wcale niema potrzeby. Leży więc w interesie tych wszystkich, którym zależy na uchronieniu Europy od bolszewickiego zalewu, abyśmy jak najrychlej otrzymali niezbędne dla nas ilości węgla, i aby niedobór nasz, wynoszący dla b.Kongresówki, Galicji, Poznańskiego oraz Wschodniej części Cieszyńskiego blizko 8.000.000 tonn rocznie / a z Kresami Wschodniemi z górą 8.500.000 tonn / został pokryty jaknajrychlej.

Tylko natychmiastowy dowóz węgla z Górnego Śląska i z Zagłębia Karwińskiego może uchronić nas przed nieuchybną katastrofą węglową.-

T

dmimi

SPOŻYCIE WĘGLA w KRÓLESTWIE w r. 1913-ym.

1/ Produkcja Zagłębia Dąbrowskiego		6.833.588 tonn
zapasy pod koniec 1913 r.		29.634 "
		6.863.222 tonn
zapasy pod koniec 1913 r.		22.868 "
		6.840.354 tonn
sprzedaż do Cesarstwa	635.173	
zagranicę t.j.do Galicji	61.720	696.893 "
spożycie ogółem w Kongresówce węgla Dąbrowskiego w r.1913		6.143.461 tonn

W tem spożycie własne kopalń 614.452 tonn.

2/ Przywóz węgla z Niemiec do Kongresówki.

węgla kamien.i bryk.kam. 1.216.685

" brunatn.i bryk brun. 431 1.217.116 "

3/ Przywóz węgla Donieckiego ca. 50.000 "

4/ Przywóz węgla z Galicji ca. 23.954 "

5/ Przywóz węgla angielskiego ca. 5.000 "

6/ Spożycie węgla brunatnego 155.082 "

7.594.613 tonn

SPOŻYCIE KOKSU w KRÓLESTWIE w r. 1913.

I. Przywóz z Kongresówki koksu z Austrji.

a/ z Morew ca. 206.000
b/ z Cieszyńskiego 120.000 326.620

II. Przywóz koksu przez niemiecką granicę z Górnego i Dolnego Śląska 289.010

615.630

co zamienione na węgiel t.j. $\frac{10}{7}$ równa się 879.471

Ogółem spożycie węgla i koksu,wyrażonego w węglu 8.474.084 tonn

Załącznik No.2

SPOŻYCIE WĘGLA w GALICJI w 1913 r.

w tonnach

1/ Produkcja kopalń galicyjskich			to.
	a/ węgiel kamienny	1.970.800 to.	
	b/ " brunatny	37.400 "	2.008.200
2/ Import z Niemiec/z Górnego Śląska/do Galicji z Bukowiną:			
a/ węgla			
	ogółem.....	1.962.639 to.	
	mniej dla Bukowiny	40.639 "	1.922.000
2/ koksu			
	ogółem.....	59.913 to.	
	mniej dla Bukowiny....	1.213 "	
		58.700 to.	
	/zob.poniżej/		
3/ Import Węgla z b.Kongresówki.....			61.700
4/ " " " Zagł.Ostrawsko-Karwińskiego.....			35.000
		razem	4.026.900
mniej eksport z Galicji			46.800
		różnica	3.980.100
a razem z koksem,wyrażonym w węglu ca			4.100.000 ton

Statystyka Górnictwa w Austrji na 1913 r.

Statystyka G.Śląska Związku Górniczo-Hutniczego

Przegląd Górniczo-Hutniczy z 1914 r.

Podział importu do Galicji i Bukowiny .Przegl.Górniczo Hutniczy z 1914 r. strona 55.

Załącznik No.3

SPOŻYCIE WĘGLA w POZNAŃSKIEM w 1913 r.

w t o n n a c h

	a	b	c	d	e
	Węgiel brunatny	Brykiety i koks z węgla brun.	Węgiel kamienn.	Brykiety z węgla kam.	Koks
Przywóz do Poznańskiego	7536	169.936	2.569.496	19.044	63.204
Wywóz z Poznańskiego	1678	274	3.672	67	4.351
saldo	5858	169.662	2.565.824	18.977	58.853 /wyrażone w węglu x 10/7 = 84.076

Z e s t a w i e n i e o g ó l n e

a/	5.858	to.
b/	169.662	"
c/	2.565.824	"
d/	18.977	"
e/	84.076	"
S u m a	2.844.397	to.

Pg."Statistik der Güterbewegung auf Deutschen Eisenbahnen" za rok 1913.

Załącznik No.4

Zewnętrzny bilans węglowy b.Kongresówki, Galicji i Poznańskiego 1913 roku.

	to.	to.
Import do Kongresówki węgla p/g. an I..		
a/ z Niemiec /gł.G.Śląska/.....	1.217.116	
b/ z Zagłębia Donieckiego.....	50.000	
c/ z Anglji.....	5.000	1.272.116
Import do Kongresówki koksu wyrażonego w węglu p/g.anneksu I.....		879.471
Import do Galicji węgla		
a/ z Niemiec /gł.G.Śląska/.....	1.922.000	
b/ z Zagłębia Ostrowskiego..... pg.an.No.2	35.000	1.957.000
Import do Galicji koksu, wyrażonego w węglu ca. pg.an.No.2.....		150.000
Import do Poznańskiego węgla i koksu wyrażonego w węglu/Anneks No.3/.....		2.844.397
	ca.	7.102.984

Eksport.

Z Kongresówki na Wschód.....	635.173	
Z Galicji do Węgier i Niemiec.....	22.870	658.043
Bierność bilansu wyraża się cyframi.....		6.444.941 ton

PRZEMYSŁ GÓRNICZY I HUTNICZY W GÓRNYM ŚLĄSKU W CZASIE WOJNY.

Żadne państwo tak mało nie wydawało statystyki tyczącej się przemysłu w czasie wojny jak Niemcy. W Anglji, w Ameryce, we Francji ogłaszano prawie wszystkie dane statystyczne z małemi ograniczeniami wszystkie też państwa wszystkie postępy techniki w normalny sposób publikowały. W Niemczech od chwili wybuchu wojny danych tyczących się przemysłu górniczego nie wolno było ogłaszać, a w pismach technicznych spotykamy tylko dane państw zagranicznych i opisy postępów w technice zagranicznej; a o ile zdarzały się jakieś dane tyczące się przemysłu niemieckiego, to tylko jako przedruk z pism zagranicznych, dokąd wiadomości te doszły drogą niedyskrecji wojennej.

Mam przed sobą nieoficjalną drogą otrzymaną statystykę górnośląskich zakładów górniczych i hutniczych z lat 1914, 1915, 1916 i 191[illegible] drukowaną jako manuskrypt "ściśle poufnie"; na zasadzie tych danych i paru dorywczo zebranych, postaram się zrobić parę uwag tyczących się rozwoju przemysłu górniczego w czasie wojny tej naszej prastarej dzielnicy kraju, która będzie złączona wraz z innemi rozerwanemi częściami w jedno państwo polskie.

Ilość robotników i ich płace. W całym przemyśle górniczym Górnego Śląska

w 1913 r.	zatrudnionych było	199.375	robotn.	w tem 12306	kobiet	11.259 wyrost.
" 1914 "	" "	188.871	"	12557	"	11.42[illegible] "
" 1915 "	" "	173.381	"	20495	"	14125 "
" 1916 "	" "	216.201	"	32525	"	16.[illegible]94 "
" 1917 "	" "	237.489	"	3699[illegible]	"	15.2[illegible]8 "

Po wybuchu wojny na pierwszy plan wysunęła się sprawa zastąpienia tych robotników, którzy byli wzięci na wojnę. Rozwiązanie tej spr[illegible]

1.

początkowo było trudne i w pierwszych latach wojny ilość robotników pomimo różnych środków zaradczych spadła i to spadła tak znacznie, że wydobycie węgla i produkcja surowca , cynku, tych produktów tak potrzebnych niemcom do sprowadzania z ościennych neutralnych państw drogą handlu wymiennego różnych materjałów niezbędnych do prowadzenia wojny, zmniejszyło się o 15 do 30 %. - Środki zaradcze prowadzące do powiększenia ilości sił roboczych były następujące: reklamowanie z wojska robotników fachowców, powiększenie ilości kobiet, ściąganie robotnika z Królestwa i używanie do robót jeńców wojennych..

Środek pierwszy t.j. reklamowanie z wojska robotników specjalistów był stosowany początkowo w bardzo wielu wypadkach, ale coraz bardziej, w miarę przedłużenia się wojny, ograniczany zwłaszcza po każdym strejku. Drugi środek, polegający na powiększeniu ilości kobiet, początkowo spotkał się z dużym sprzeciwem i był bardzo niechętnie stosowany, dopiero coraz większy spadek produkcji, zwłaszcza w roku siedmnastym zmusza rzeczywistych do intensywniejszego stosowania tego środka i ilość kobiet i stosunek procentowy do całej ilości robotników, jak to pokazują niżej podane cyfry, bardzo silnie się zwiększają.

	ilość zatrudnionych kobiet	z całej ilości robotn.
1913 rok	12.306	6,7
1914	12.557	6,05
1915	20.495	11,8
1916	32.525	15, %
1917	36.090	15,6 %

W 1917 roku najwięcej było zajętych kobiet w kopalniach rudy /32 %/, a najmniej w kopalniach węgla /około 9 %/. Najwięcej udało się umieścić kobiet w hutach żelaznych, gdzie ilość z 2133 w roku 1913 podniosła się do 15.070 w 191[illegible] roku, t.j. z 4 [illegible] ogólnej ilości zajętych w tym dziale robotników.

p.o.

281

O ilości zatrudnionych robotników z Królestwa Polskiego nie można było dostać danych, przypuszczalnie liczba ta w roku 1917 przekraczała 51.000.-. ~~Tys ecy~~ Jeńców wojennych zaczęto zatrudniać na Śląsku dopiero w ciągu roku 1915 i to narazie w kopalniach węgla, ilość ich wynosiła 10.700.- W 1916 roku kopalnie zatrudniały 27.365 jeńców, a cały przemysł górniczy i hutniczy - 31.978. W 1917 roku ilość ta jeszcze się powiększa, nie już nawet dla ścisłe pewnych danych pozostało to tajemnicą. Przypuszczalnie cyfra ta wynosiła 42.500. Całkowita ilość robotników w 1917 roku w porównaniu z 1913 rokiem zwiększyła się o 38.114, t.j. o 12 %, produkcja jednak zaledwie dosięga nawet tego samego poziomu co w 1913 roku. Wydajność więc roczna pracy na jednostkę spadła:

przy wydobyciu węgla z 355,1 tonn w 1913 r. na 291,9 tonn w 1917 roku
" " rudy cynkowej i ołowianej z 50,7 " " " " 48,7 " " "
" produkcji surowca z 183,2 " " " " 134,6 " " "
" " cynku z 19,8 " " " " 16,6 " " "
" " ołowiu z 51,4 " " " " 38,1 " " ".

Spadek wydajności pracy nie można przypisać zwiększeniu się ilości zajętych kobiet, gdyż właśnie w kopalniach rudy, w których pracuje ich aż 32 % spadek wydajności pracy jest najmniejszy, - spadek ten został spowodowany gorszym materjałem ludzkim wogóle i używaniem różnych surogatów jako materjałów pełnych.

Miarę zwiększającego się zapotrzebowania robotników zwiększa się też płaca robotnicza, lecz wzrost ten jest powolniejszy niż zapotrzebowanie na pracę i zwiększanie się cen produktów niezbędnych. Uderzająco mały jest zarobek kobiet i chłopców poniżej lat 16, tych ostatnich było zatrudnionych około 6 % ogólnej ilości robotników.

p.o.

283

Przeciętny zarobek roczny wyrostków wynosił w 1913 r. 382.- Mk.
" " " kobiet " " " 392.- "
" " " mężczyzn " " " 1273.- "

to też zarobki pierwszych dwóch kategorji musiały prędzej wzrastać, aby więcej ich do warsztatu pracy przeciągnąć.

Wzrost płacy w stosunku do roku 1913 był następujący:

	1914	1915	1916	1917 r.
u chłopców	1 %	22 %	46 %	100 %
" kobiet spadek	1 %	22 %	53 %	123
" mężczyzn "	3 %	13 %	24 %	48 %.

Wzrost tych płac jak widzimy jest minimalny. Przeciętna płace z 1916 i 1917 r. nie są zupełnie dokładne, gdyż w latach tych było zatrudnionych bardzo dużo jeńców, których płace nie są specjalnie wyszczególnione. Podane jest tylko, że w 1915 roku na 10.700 jeńców kopalnie wydały 11.900.000 Mk., czyli jeden jeniec kosztował rocznie 1112 Mk., tymczasem przeciętny roczny zarobek mężczyzny w tym samym roku wynosił Mk. 1436.- O ile więc w tym samym stosunku zostawał zarobek jeńców i w innych latach, to po odliczeniu jeńców wzrost płacy wyniósł by

od 1913 do 1915 roku - 15 %
" " " 1916 " - 31 %
" " " 1917 " przypuszczalnie - 59 %.

Największy wzrost zarobków wykazują dwa zawody najbardziej potrzebne Niemcom, a więc węgiel i wydziały hut wyrabiające amunicję.

W Anglji wzrost płac robotniczych szedł dużo prędzej i wynosił w 1915 roku 70 % a w 1916 roku 100, wzrost więc ten był cztery razy większy niż w Niemczech.

W czasie wojny towarzystwa górnicze i hutnicze dawały ogromne dochody i pomimo tworzenia ogrmonych rezerw dywidenda wzrosła niepomiernie,

985

pomiernie, jak to wskazują niżej podane cyfry towarzystw, których bilanse są ogłoszone w pismach.

Nazwa towarzystwa	kapitał akcyjny na początku wojny Mk.	kapitał akcyjny podniesiony w czasie wojny Mk.	wypłacone dywidendy w procentach 1913/14	1914/15	1915/16	1916/17	1917/18
Huta Bismarck	16.000.000	22.000.000	9	15	25	30	30
" Królewska i Laura	36.000.000	-	4	4	10	12	12
Katowickie Tow. dla Górnictwa i Hutnictwa	39.000.000	52.000.000	?		2	8	12
Górn.Śląsk.Tow. dla Przemysłu Żelaznego w Gliwicach	28.000.000	-	3	6	10	14	2
Huta Silesia w Tarnowicach	10.000.000	-	0	8	18	21	2
Górn.Śląsk.Tow. Potrzeb Kolejowych Friedenshütte	48.000.000	-	2	10	15	20	2
Huta Donnersmarck	12.615.000	15.138.000	12	18	18	18	2

Te pięć towarzystw razem pozatem w 1917 roku zrobiły 7.700.000 marek rezerw na przebudowę powojenną fabryk i o 24.500.000 marek powiększyły zwykłą normę odpisów na amortyzację. Nie licząc więc cichych rezerw towarzystwa te mogłyby wypłacać jeszcze o 17% większej dywidendy.

Kapitał ten nie zeszedł więc ze swego dawnego stanowiska, ciągnął ogromne dochody kosztem państwa, a pracowników swoich wynagradzał jak rynek pracy wskazywał wyzyskując przytem pomoc państwa, skierowaną do podniesienia produkcji, na swoją korzyść i ciągnąc

p.o.

287

ogromne korzyści z jeńców i z robotników z Królestwa Polskiego, którym nie daje nawet korzystać z dobrodziejstw niemieckiego prawodawstwa robotniczego.

Wydobycie i wytwórczość oraz zużycie materjałów.

Węgiel kamienny jest podstawą przemysłu górnośląskiego; wydobycie tego produktu stara się rząd za wszelką cenę utrzymać na wysokości przedwojennej, co mu się udaje dopiero dopiąć w 1917 roku; w tym celu poza organizacją werbunku, a właściwie branko robotnika w Królestwie Polskiem daje do dyspozycji kopalniom jeńców wojennych, w 1915 roku 10.700, w 1916-ym 27.863; w 1917 roku liczba jeńców nie jest podana, ale przypuszczalnie wynosiła ona 37.000. Z następującej tablicy podaję główne dane cyfrowe tyczące się kopalń węgla:

	1913	1914	1915	1916	1917
wydobycie węgla w tonnach	43.801.056	37.406.740	38.397.420	42.066.639	43031148
ilość ~~matrudzi~~robotników	123.343	120.464	104.965	134.967	147550
wydobycie na jednego robotnika tonn	355,1	310,5	332,0	311,7	291,6
zużyto drzewa metr.kub.	979.302	917.245	812.716	974.814	1029796
" prochu kg	5.685.742	5.019.800	2.626.920	677.907	5383160
" dynamitu i podobn. materjałów	877.177	812.664	591.576	66.643/	/5086829
" innych mater.wybuchowych kg	1.347.655	1.236.989	3.127.549	6.114.118/	
" płynnego powietrza litr	-	-	-	-	1679349

Z powyższej tabeli widzimy, że zużycie drzewa jest bardzo mało co większe, a więc sam system wydobycia się nie zmienił; zmieniły się tylko warunki użycia materjałów ~~wojennych~~ wybuchowych. Jako konieczność wojenna

p.o.

289

zużycie prochu i dynamitu zostaje prawie że ukasowane, na to miejsce wchodzą miedzianki, albit, powietrze płynne i inne. Pod względem technicznym nakładów kopalnie nie szczędzą.

Maszyny parowe w większości zostają zastąpione nowemi jakkolwiek ilość ich z 1914 roku spada w 1917 roku z 1329 na 1241, to jednak ogólna siła powiększa się z 370.827 koni parowych na 473891.

Dynamo-maszyn tych samym czasie przybywa

w 1913 r. było 360 szt. o ogólnej sile 168.676 KW przeciętnie jedna 452 KW

" 1917 " " 405 " " " " 242.070 " " 598 KW

Ilość ~~materjałów~~ motorów elektrycznych a zwłaszcza ich siła zostają znacznie powiększone

w 1913 roku było 5027 sztuk o ogólnej sile 236.618 koni parowych

" 1917 " " 6748 " " " " 330.030 " "

Kopalnie więc znaczną część swych ogromnych zysków kładły w urządzenia techniczne, pomimo to dawały ogromną dywidendę. Zwłaszcza trzeba zwrócić uwagę, że wszystkie nowe dynamo-maszyny należą do bardzo dużych, przeciętna ich wielkość wynosi 1600 kilowatów, i wraz z motorami przedstawiają one wartość około 2

Przemysł hutniczy żelazny ulega w czasie wojny dużo większym zmianom i bardziej musi się przystosować do nowych warunków wojennych; Musiał się on z jednej strony przystosować do nowych wymagań stawianych przez wojnę, a więc znacznie zmienić program produkcji, z drugiej jednak strony musiał ponieść skutki wojny, a więc odcięcie od dowozu różnych surowców zagranicznych i przystosowanie się i wyszukiwanie nowych surogatów; o zbyt ani koksowie węgla, ani huty nie potrzebowały się martwić, często tylko miały trudności z dostawą wagonów.

Zestawieniu podaję główne cyfry tyczące się wytwórczości i zużycia materjałów surowych w przemyśle żelaznym, z zestawienia tego

1.c.

widzimy, że produkcja surowca spadła bardzo znacznie, pomimo to produkcja stali i odlewów została w ostatnich latach 1916 i 1917 utrzymana na przedwojennym poziomie. Spadek produkcji spowodowany był głównie trudnościami dowozu rudy z zagranicy, której zużycie w 1913 roku wynosiło 52,8 a w 1917 tylko 43 ; zmniejszenie dowozu rudy zagranicznej z 1,068,722 tonn. w 1913 r. na 674,391 tonn w 1917 roku i trudności w otrzymaniu rudy w własnym kraju zastąpiono starem żelazem, które używają w zwiększonej ilości,

	1913	1914	1915	1916	1917
wydobyto rudy żelaznej tonn	138.204	117.081	128.609	117.671	81.710
wytworzono surowca "	994.601	848.577	777452	784.047	752.595
" stali i odlewów "	1.559.030	1.395.553.	1298982	1.537.786	1.552.271
w tem odlewy lane "	83.849	65.222	59685	67.845	75.119
" " stalowe "	22.081	18.494	47346	99.305	96.692
" stal Thomasa "	241.242	174.628	141647	174.473	152.623
" " Martina "	1.131.343	978.634	992.592	1.138.992	1.172.783
" " tyglowa "	12.572	8.796	15.486	18.550	20.040
" żelazo pudlowe "	67.946	49.779	42.226	38.621	35.014
wyroby gotowe bez rur "	242,074	223,320	214,168	311.582	325.303
" " rury kute "	85.488	67.996	66.505	74.736	60.032
zużyto koksu /we wszyst-	1.295.092	1.070.309	985.050	1.044.967	1.016.193
" węgla /kich wydziałach "	1.379.682	1.185.304	1.388.901	1.495.685	1.525.137
" rudy manganowej/wiel- "	47.965	33.929	18.671	43.682	54.233
" " " i top-/kie ników niemieck./pie- "	955.755	845.610	810.376	948.137	898.805
" " " zagranicz/ ce "	1.068.722	873.519	752.447	702.883	674.391
ilość robotników	45.644	41.289	43.653	53.218	60.558
w tem w wydziale wyrobów gotowych	16.892	15.322	16.840	23.919	30.095

293

nie tylko przy piecach Martin'a ale nawet dodają go bardzo dużo przy wielkich piecach; wytwórczość surowca zmniejszyła się w ciągu tych czterech lat o 242.000 tonn, a więc 25 %, zużycie zaś tego starego żelaza przy piecach Martin'a powiększyło się o 253.000 tonn, a jednocześnie dodano w 1917 r. aż 117.900 to. do wielkich pieców, i w ten sposób uzyskano, że produkcję stali zdołano utrzymać na przedwojennym poziomie.

Ten sposób zdaje się stosowano w całych Niemczech, produkcja surowca wogóle w Niemczech znacznie spadła, wynosiła ona według źródeł angielskich

w 1913 r. 19.291.000 to., w 1914 r. 14.891.000, w 1915 r. 11.789.000
w 1916 r. 13.259.000 to.,

a produkcja stali miała pozostać na przedwojennym poziomie.

Wydobycie rudy na Śląsku stale się zmniejszało i w 1917 r. wynosiło wszystkiego 81.710 tonn. Z rudą manganową na otrzymanie ferromanganu mieli niemcy w początku wojny dużo kłopotu, ale później zdołali zapotrzebowanie swoje pokryć wydobywając najmniejsze ilości ze swych złóż, których wydobycie w normalnych warunkach by się nie opłaciło, i częściowo sprowadzając ze Szwecji, w ten sposób w 1917 roku przetopiono nawet więcej niż w 1913 roku bo aż 54.233 tonn, a 1915 roku mogli przetopić zaledwie 18.671 tonn.

Wskutek używania mniejszej ilości bogatych rud zagranicznych, obniża się zawartość żelaza w rudach przetopionych w wielkich piecach; procentowość spada z 49,1 % w 1913 roku na 43,8 % w 1917 roku; podniesiona zostaje tylko sztucznie do 48 % przez użycie dużej ilości a mianowicie 117.900 to. starego żelaza, pomimo to zużycie koksu na tonnę surowca wzrosło z 1.224 tonn w 1913 roku na 1.273 to. w 1917 roku.

b.w.

295

...wydobycie węgla kamiennego zwiększało się wskutek powstawania w hutach fabryk pocisków, o ... to.. Wytwórczość żelaza przystosowała się do wymagań rynku wojennego; a więc podniosła się wytwórczość odlewów stalowych dlatego przeciętnie, zwiększyła się też produkcja lepszych gatunków stali, zmniejszyła się zaś wytwórczość gorszych gatunków, a więc wytwórczość żelaza puddlingowego z gruszek Thomasa spadła o 120 to. Produkcja szyn, rur i cynkowego żelaza jak materjałów mniej potrzebnych musiała spaść na dwoje i pół, a żelaza trzeba było używać do celów czysto wojennych; jedno górnośląskie okręgowe Ob. potrzeb kolejowych ma "Friedenstucie" uruchomiło 2000 tokarń i wytwarza dziennie do 16.000 różnych pocisków do dwunastu cali w jednej tylko fabryce w Oliwicach, a we wszystkich swych zakładach ma przeszło 4000 tokarń w ruchu; ilość robotników w działach robiących wyroby żelazne, podniosła się z 16,892 w roku 1913 na 30.000 w 1917 roku.

Pod względem urządzeń technicznych unty parowiky gazowe wkłady, jedno tylko towarzystwo, o którem wspomniałem, wydało 15.000.000 marek w jednym roku na urządzenie wydziałów amunicji; poza t unty znacznie zmieniły motory gazowe, których w 1913 roku miały 82 o sile 16.707 koni, gdy tymczasem w roku 1916 było ich mniej bo 82 ale siła ich zwiększyła się na 26.900 koni; tak samo siła motorów elektrycznych z 71,738 koni w 1913 roku, zwiększyła się na 97,213 koni w 1917 roku.

Przemysł cynkowy i ołowiany. Przemysł ten, jak wskazują poniżej podane cyfry, w czasie wojny silnie się rozwinął, gdyż zarówno ołowiu jak i cynku mają pod dostatkiem, zwłaszcza cynku, po zajęciu Belgji i Zagłębia Dąbrowskiego, mieli jeszcze bardzo dużo na zbyt. - W 1913 roku produkcja cynku stanowiła na całym 70% produkcji cynku w Niemczech, a 17½ % produkcji wszechświatowej; odpowiednie cyfry dla produkcji ołowiu stanowią 25 i 9 2/4 %. Produkcja jest więc bardzo duża i bardzo duże ilości mogą być użyte na ux ort. Ponieważ jednak niemcom ani rudy ołowianej,

b.w.

a zwłaszcza cynkowej nie wystarczało, musiały więc Niemcy i produkcje tych metali ograniczyć. Na Śląsku przed wojną przetapiano cynk na własnej rudzie, rudy cynkowej głównie galmanu sprowadzano, ale w niewielkiej ilości, około 15%; w czasie wojny przywóz rudy zagranicznej spada i wynosi w 1917 roku - 3,7%; spada też produkcja cynku, jako zależna od rudy zagranicznej dosyć znacznie, bo z 169,439 tonn w 1913 roku na 128,832 tonny w 1917 roku; podczas gdy w tym samym czasie produkcja ołowiu spada tylko z 39,922 na 32,340 tonn, a w 1916 roku nawet nie tylko nie spadła ale nawet podniosła się do 40,562 tonn.-

	1913 r.	1914 r.	1915 r.	1916 r.	1917 r.
Wydobyto galmanu tonn	107787	77217	45459	45165	58100
" blendy cynkowej tonn	400387	357999	325902	388728	380232
" rudy ołowianej "	52572	43628	40535	58533	47262
wytworzono cynku tonn	169439	141761	121851	122489	128832
" ołowiu "	30922	36486	28315	40562	32340
" kadmiu kg.	38575,	39173,	37275,	57761,	78147
" srebra kg.	7389,	8239,	6971,	6846,	8683,
" kwasu siarczanego tonn	255589	226563	176742	223418	256004
" blachy cynkowej "	49232	41001	30033	26399	17895
" pyłu cynkowego "	7149	6176	3620	2057	981
" glejta ołowiana '	2904	2041	595	253	-
zużyto węgla i koksiku tonn	1779147	1476061	1298203	1357110	1418035
zatrudnionych robotników	24290	21425	18453	21370	22626
sprowadzono z zagranicy rudy cynkowej tonn	81466	56757	31077	11451	13274

Spada też produkcja wyrobów z ołowiu i cynku, a więc produkcja blachy cynkowej, któr. niemcy w większej części wyrabiali na wywóz zmniejsza się od 1913 do 1917 roku z 49.232 na 17.895 tonn; to samo dzieje się z pyłem cynkowym, produkcja którego spada z 7,149 na 981 tonn; jeszcze bardziej spada produkcja glejty ołowianej, której w roku 1913 wyrabiano 2.904 tonn, w 1916 roku wytwórczość jej spadła do 253 tonn, aż wreszcie w 1917 r. zupełnie zamiera.

Wytwórczość srebra, jako wyrobu ubocznego pozostała mniej więcej na tem samem poziomie, kadmiu zaś podniosła się i to prawie w dwójnasób; wytwórczość kwasu siarczanego, jako ubocznego produktu przy prażeniu rud starano się podtrzymać na tej samej wysokości i dlatego wydobycie blendy cynkowej pomimo zmniejszenia wytwórczości cynku się nie zmniejsza, zmniejsza się tylko wydobycie galmanu. Ilość pieców do prażenia połączonych z produkcją kwasu podnosi się o 13 - z 204 na 217, przez to mniejsza ilość blendy praży się w piecach bez użycia gazów do kwasu, ilość ta spada z 94 pieców ~~z 94~~ na 58. Kwasu siarczanego niemcy bardzo potrzebują do fabrykacji materjałów wybuchowych, tak potrzebnych dla prowadzenia wojny i całą prawie produkcję kwasu dawał rząd do dyspozycji fabrykom dynamitu, hutom zaś i fabrykom jako marejał do kwasowania ~~dawał rząd~~ dawano kwaśny siarczan sodowy /$NaHSO^4$/ zawierający jeszcze około 30% wolnego kwasu siarczanego. Produkcja tego kwasu siarczanego, jako środka tylko ubocznego ma jednak dla przemysłu śląskiego dużą wartość; wynosiło ono w 1913 r. 3,670.000 marek, a w 1917 r. 10.700.000 mk. Ilość robotników w przemyśle cynkowym i ołowianym w ciągu wojny spadła pomimo, że zatrudniano znaczną ilość kobiet.

Co do urządzeń technicznych, to tylko na kopalniach znać pewne postępy, ilość maszyn parowych się zmniejszyła, ale niewiele spadła ich siła; to samo jest z dynamomaszynami, ilość ich spada z 14 na 9, a pomimo siła pod-

301

nosi się z 1077 kilowatów na 1224, ilość elektromotorów powiększyła się z 172 na 222. W hutach cynkowych jest tylko do zaznaczenia przejście na większe i zwłaszcza piętrowe piece z większą ilością mufli, pomimo to nie uzyskano oszczędności na paliwie. i w 1913 r. zużyto na otrzymanie 1 kg. cynku 6,1 k. węgla 1,85 kg. koksiku, tymczasem w 1917 r. zużyto na otrzymanie 1 kg. cynku 6,4 kg. węgla i 1,8 kg. koksiku; przyczyny większego zużycia węgla trzeba szukać w stosowaniu gorszej rudy, gdyż w 1917 r. użyto o 11,3% mniej bogatej rudy zagranicznej.

Produkcja koksu na Śląsku zawsze przewyższała jego zużycie, gdyż część koksu była wywożona do Niemiec i Królestwa Polskiego; Śląsk sam zużywał w hutach w 1913 r. 1.622.517 tonn, a produkcja jego wynosiła 2,201,899 tonn. Zużycie koksu w 1917 roku spadło do 1.257.188 tonn; pomimo to produkcja jego wzrosła do 2,663,196 tonn, jak to widać z poniżej podanych cyfr.

	1913 r.	1914 r.	1915 r.	1916 r.	1917 r.
			t o n n		
Zużyto węgla tonn	3,065,081	2,963,327	3,183,311	3,619,427	3,689,14(
Wytworzono koksu.....	1,817,210	1,653,497	1,920,149	2,302,119	2,091,49(
" drobnego koksu i koksiku.....	384,689	454,116	415,018	446,124	571,7o(
Wytworzono smoły, asfaltu i olei ze smoły	154,291	148,070	168,807	193,499	137,48
Wytworzono siarczanu amonowego	35,447	34,993	36,280	39,333	32,91
Wytworzono benzolu	24,5o6	25,618	29,919	33,833	36,25
Zużycie węgla na 1 Kg. koksu	1,39	1,4o	1,36	1,37	1,3[illegible]
Zużyto koksu na śląskich hutach	1,309,074	1,094,992	993,612	1,057,217	1,027,37
Zużyto koksiku na śląsk. hutach	313,443	265,253	221,950	231,696	229,8[illegible]
ilość zatrudnionych robotników	4,697	4,671	5,291	5,660	5,6[illegible]

303

Średnio w ciągu tych 5 lat 100 kg.węgli dało 72.4 kg.koksu,4,85 kg. smoły,1.18 kg.siarczanu,0.87 benzolu i oprócz tego używano gazu do kotłów i motorów gazowych.

Wszystkie piece koksowe na Śląsku są urządzone na otrzymywanie ubocznych produktów i pod tym względem wydajność na koksowniach śląskich jest większa,niż przeciętna niemieckich. Gdy w r.1910 w Niemczech z węgla otrzymywano 2,4% smoły,0,95% siarczanu amonowego i 0,25% benzolu,to na Śląsku w tym samym roku otrzymano 5,4% smoły,1,16% siarczanu amonowego i 0,56% benzolu; w czasie wojny na Górnym Śląsku wydajność benzolu,który używano zamiast benzyny do automobili została w r.1916 i 1917 zwiększona do 0,9%. Przed wojną Niemcy bardzo duże ilości produktów ubocznych przy koksowaniu wywoziły i oprócz tego na tych produktach była oparta bardzo duża gałęź przemysłu chemicznego. Ilość zatrudnionych robotników w ciągu 1913 i 1917 r.wzrosła o 21,2%,podczas gdy na koks zużyto węgla o 20,3% więcej. Jeżeli się uwzględni,że w 1917 r.pracowało przeszło 10% jeńców,że liczba kobiet pracujących z 180 z r.1913 wzrosła w 1917 r. do 1614,to przyjdziemy do przekonania,że wydajność pracy w tym dziale w okresie wojennym była bardzo dobra; podczas wojny zrobiono też dużo zmian w celu lepszego zużytkowania produktów ubocznych.

Fabrykacja brykiet w czasie wojny,jak to wskazują niżej podane cyfry podniosła się o blisko 50%.

	1913 r.	1914 r.	1915 r.	1916 r.	1917 r.
Wyrobiono brykietów węglowych tonn	432967	398577	638620	713745	620507
Ilość zatrudnionych robotników	384.-	388.-	403.-	515.-	500.-

Z następującego zestawienia wartości produkcji,ilości robotników i ich zarobku można sobie wyrobić wyobrażenie o całości przemysłu górniczego

Górnego Śląska.

	1913 r.	1914 r.	1915 r.	1916 r.	1917 r.
a/ wartość produkcji górniczej i koksowej M.	480965412	419719600	494210280	613477704	7901600
b/ wartość produkcji hut żelaznych M.	336801313	283372127	336407012	466797250	7077820
c/ wartość produkcji hut cynkowych i ołowianych M	118907493	99330138	109596705	130625612	1405386
ilość zajętych robotników w a/	140639	136038	119703	151809	164287
ilość zajętych robotników w b/	45644	41289	43653	53218	60568
ilość zajętych robotników w c/	13092	11544	10025	11274	12644
zarobki robotników pg a/ M	169286822	158493132	155650976	212117065	2856950
" " pg b/ M	49171434	42459588	48980715	66324571	9366817
" " pg c/ M	14545560	12480658	11307048	14211820	1838290
Całkowita wartość produkcji	936774218	802421865	940213997	1210899466	1641487
" ilość robotników	199375	188871	173381	216801	23749
" płaca "	233008716	213388318	215838739	292658156	39774

Chodzą tu w grę wielkości, przy których maleją cyfry tyczące się przemysłu górniczego pozostałych części Państwa Polskiego.

Śląsk to jest ogrom górniczy, produkcja jego przedstawia wartość przeszło trzy razy większą, niż cała wartość górniczo-hutnicza Galicji, Królestwa Polskiego i Śląska Cieszyńskiego, wliczając w to naftę, sól, rudy, węgiel i metale. razem wzięta

Ogrom ten przechodzi obecnie bardzo ciężką chorobę: przystosowanie

307

swego przemysłu wojennego do potrzeb pokojowych i ta choroba odbywa się w kraju który, po szalonych wysiłkach przegrał, gdzie jednocześnie nietylko życie ekonomiczne, ale i życie społeczne ulega gruntownej przebudowie, a co najważniejsze Śląsk ten sam szykuje się do zjednoczenia się w jedną całość z resztą kiedyś porozdzielanych ziem polskich; to jest choroba, którą przemysł musi znieść; na te wszystkie choroby leczyć nowy doktór, doktór własny. Czy on już szykuje lekarstwa na wyleczenie tych wszystkich ran? czy obmyślił już metodę kuracji? Poza leczeniem ran duchowych, trzeba pbmyśleć o leczeniu ciała. Bo w mocnym ciele mocny duch; a nam potrzebny silny i dzielny Śląsk. Ale mieć dobre chęci, to mało; tu trzeba popracować i to mocno popracować według ściśle obmyślonego planu.

26 kwietnia 1919 r.

m

3/II 1920

389

Udzielone Ministrowi Przemysłu i Handlu pełnomocnictwo zakreśla ogólne ramy jego ingerencji w dziedzinie gospodarki węglowej na całym obszarze ziem Rzeczypospolitej.

Zgodnie z powyższem pełnomocnictwem, w zakres kompetencji Ministra Przemysłu i Handlu, pod jego zwierzchni zarząd, ewentualnie nadzór, przechodzi obecnie całokształt spraw węglowych. Sprawy te rozpadają się na następujące działy:

1/ Produkcja węgla;

2/ Transport węgla z kopalń do miejsc spożycia;

3/ Podział węgla między konsumentami;

4/ Finansowanie całej operacji, jako wynik sekwestru węgla krajowego, t.j. wyznaczenie cen kopalniom i odbiorcom, uskutecznianie wypłat kopalniom, pobieranie należności od odbiorców;

5/ Realizowanie umowy, dotyczącej węgla, dostarczanego:

a/ przez kopalnie b. Śląska austryjackiego, ~~t.j. jego zakup, podział i sprzedaż~~,

b/ przez kopalnie Górnośląskie.
t.j jego zakup, podział i sprzedaż

6/ Kontrola nad spożyciem węgla i użytkowaniem go przez odbiorców wszystkich kategorji.

Uregulowanie całej gospodarki węglowej, w myśl interesu Państwa, zależy od odpowiedniego uporządkowania wymienionych tu poszczególnych działów. Zarządzenia, jakie będą wydawane odnośnie do każdego działu, stanowić będą wyraz i uwidocznienie polityki rządowej; muszą więc wszystkie wypływać z jednego źródła, być jednolite, a nie rozbieżne, i skoordynowane tak, aby wszystkie zmierzały do jednego celu. Celem zaś polityki państwowej winno być: a/ zwiększenie produkcji węgla przy jednoczesnem obniżeniu

./.

jej kosztów i b/ prawidłowe zaopatrzenie konsumentów w dostateczne ilości węgla po cenach możliwie umiarkowanych.

Obowiązkiem więc Rządu będzie z jednej strony - popieranie usiłowań prywatnej inicjatywy, zgodnej z zamierzeniami Rządu, z drugiej zaś przeciwdziałanie wszystkiemu, co mogłoby utrudniać osiągnięcie wyżej wskazanego celu.

W szczegółach, jakie już teraz można przewidzieć, konkretny program polityki rządowej da się określić w następujący sposób:

I. P r o d u k c j a w ę g l a.

Zwiększenie ogólnej produkcji węgla może być osiągnięte przez
1/ intensywniejszą działalność istniejących
i 2/ jednoczesne otwarcie nowych kopalń.

Dla podniesienia wydajności istniejących kopalń mogą służyć następujące środki:

a/ wprowadzenie trzeciej 8-io godzinnej zmiany, tam gdzie na to pozwalają miejscowe warunki danej kopalni; w soboty - wprowadzenie także 8-mio godzinnej zmiany, zamiast obecnej 6-cio godzinnej;

b/ zaopatrzenie kopalń w niezbędne, ilościowo i jakościowo, zapasy artykułów technicznych i materjałów, jak to: maszyny, wózki, szyny, rury podsadzkowe, drzewo, wybuchowe materjały, karbid itp.

c/ przystąpienie do eksploatacji takich pól kopalnianych, których eksploatacja została, ze względu na mniejszą rentowność, czasowo zatrzymana;

d/ uregulowanie stosunków robotniczych i podniesienie obecnej wydajności pracy robotnika kopalnianego. Aby cel ten osiągnąć, należy przedewszystkiem ustalić i unormować dostawę artykułów spożywczych dla kopalń i poprawić istniejące warunki aprowizacyjne, które obecnie są przyczyną ciągłych lokalnych strejków, a mogą doprowadzić w końcu do strejku generalnego. Po należytem uregulowaniu kwestji aprowizacyjnej, można będzie przystąpić do unormowania stosunków robotniczych i wprowadzenia niezbędnych w produkcji przemysłowej poszanowania zawieranych umów i po-

./.

311

rządku wewnętrznego, naruszanych obecnie przez krańcową propagandę, nie licząc się z wymaganiami rzeczywistości, żądania ekonomiczne i społeczno-polityczne robotników.

W sprawie zaopatrzenia kopalń w artykuły techniczne i materjały niezbędnemi są odpowiednie zarządzenia i ułatwienia, jak to wytworzenie przy pomocy Rządu kooperatywy kopalń dla uskuteczniania wspólnych zakupów i wypracowanie warunków, na jakich kopalnie mogłyby, w zamian za wysyłany węgiel, otrzymywać z zagranicy potrzebne im przedmioty.

Otwarcie nowych kopalń jest w obecnej chwili pożądanem; w tym celu konieczne są pewne zmiany w obowiązującej dziś ustawie górniczej i zarazem wywarcie pewnej presji na właścicieli nadań węglowych, dotychczas leżących odłogiem.

Organem wykonawczym rozporządzeń Ministra, dotyczących działu produkcji węgla, jest Urząd Górniczy w Dąbrowie.

Działalność Ministra Przemysłu i Handlu w tej dziedzinie wymaga współdziałania Ministerstw Aprowizacji i Pracy.

2. Transport Węgla.

Obecnie węgiel z kopalń przewozi się do miejsc spożycia prawie wyłącznie kolejami żelaznemi; w ostatnim czasie wprowadzono jeszcze, do miejsc blizkich do kopalń /np. Zawiercie, Częstochowa/ przewóz automobilami. Transport kolejowy, wskutek znacznego podniesienia taryfy, stał się bardzo drogim i podnosi wielce koszt węgla w miejscu spożycia. Drogi wodne pozostają dotychczas nie zużytkowane dla transportów węglowych, tymczasem one właśnie mogą dać poważne obniżenie ceny węgla dla konsumentów.

Na razie wskazanem jest:

1/ Przeprowadzenie regulacji Przemszy w granicach b. zaboru rosyjskiego /w b.Austrji i Prusach Przemsza jest już uregulowana/ i

2/ Zorganizowanie żeglugi na Wiśle dla przewozu węgla; w najbliższej zaś przyszłości należy przystąpić do budowy kanałów /np.kanału Zagłębie Dąbrowskie - Łódź - Włocławek, kanału Dunaj - Wisła/ i połączenie ich z siecią kanałów Górnośląskich.

Do spraw chwili bieżącej, mających ważne praktyczne znacze-

nie należy sprawa racjonalnego wyzyskania taboru kolejowego. Chodzi o to, aby kopalnie otrzymywały wagony pod ładunek węgla w dostatecznej ilości, a podstawianie ich było regularne i unormowane, tak, aby cała produkcja węgla mogła być bez przerwy i bezpośrednio z sortowni ładowana do wagonów. Dla prawidłowej gospodarki węglowej przyczyni się dodatnio skrócenie obecnego okresu obrotu węglarek i usunięcie powtarzających się często na stacjach węglowych, zatorów wagonowych, które obecnie opóźniają odbiór przez adresatów wysłanych im transportów węglowych i powodują zamęt w podziale węgla.

Ingerencja Ministra Przemysłu i Handlu w dziale transportów węglowych wymaga porozumienia z M-stwem Kolei Żelaznych i Robót Publicznych.

3. Podział węgla między konsumentami;

4. Finansowanie całej operacji odnośnie do węgla krajowego.

Podział węgla uskutecznia Rada Rozdzielcza, finansuje zaś całą operację, w stosunku do kopalń i konsumentów b.zaboru rosyjskiego, Państwowy Urząd Węglowy; pozatem dla spraw Małopolski funkcjonuje w Krakowie Państwowy Inspektorat Węglowy i Polskie T-wo Handlowe, jako instytucja finansowa, pośrednicząca między producentami a konsumentami węgla; w b-dzielnicy pruskiej czynnym jest Prowincjonalny Urząd Węglowy, zajmujący się podziałem węgla między miejscowymi spożywcami a obecnie jeszcze sprowadzaniem węgla z Górnego Śląska i finansowaniem tej ostatniej operacji.

Powyższa organizacja wymaga zreformowania, celem nadania jej większej jednolitości, zgodnie z wyrażoną już niejednokrotnie pod tym względem opinją Sejmu i Rady Ministrów.

Wskazanem jest, aby w obecnym okresie kryzysu węglowego, całą ewidencję rozporządzalnej ilości węgla dla całego Państwa, prowadziła jedna instytucja, a mianowicie P.U.W. i aby również jedna instytucja, t.j. Rada Rozdzielcza zajmowała się podziałem węgla, między wszystkiemi kategorjami odbiorców na całym obszarze Państwa. Inspektorat Krakowski i Urząd Poznański winny ograniczyć się do roli organów wykonawczych, w stosunku do P.U.W. i zajmować się tylko podziałem węgla między poszczególnymi odbiorcami w granicach kontyn-

313

gansu przyznanego przez Radę Rozdzielczą danej kategorji odbiorców.

Finansowanie operacji węglowej, t.j. uskutecznianie wypłat kopalniom krajowym i pobieranie należności od odbiorców węgla, powinno być także skoncentrowane w Państwowym Urzędzie Węglowym, bez pośrednictwa instytucji finansowych prywatnych.

Przeprowadzenie wskazanych reform wymaga porozumienia się Ministerstwa Przemysłu i Handlu z Ministerstwem b.dzielnicy Pruskiej i z Ministerstwem Skarbu.

6. Realizowanie umowy dotyczącej węgla ze Śląska Cieszyńskiego i Górnego.

Dotychczas sprawa dostawy węgla dla Polski przez kopalnie Śląska Cieszyńskiego i Górnego nie jest jeszcze należycie wyjaśniona i unormowana; wymaga też w obecnej chwili energicznej interwencji na drodze dyplomatycznej. Sprawa ta ma bowiem pierwszorzędne podstawowe znaczenie dla naszego życia ekonomicznego i politycznego: od rozmiarów powyższej dostawy zależy uruchomienie przemysłu, prawidłowy ruch na kolejach, postęp operacji wojskowych, zaopatrzenie w opał przyłączanych obecnie polskich terenów na zachodzie; wzmożona nawet do najwyższego stopnia produkcja kopalń jest zaledwie w stanie zadośćuczynić połowie wspomnianych potrzeb.

Państwo Polskie poza własną produkcją: 500.000 tonn węgla miesięcznie, powinno-by otrzymać drugie tyle węgla z zagłębi Cieszyńskiego i Górnośląskiego, jak to dowodzą statystyczne dane o spożyciu węgla przed wojną na obecnem terytorjum Państwa Polskiego; omawiana teraz cyfra 500.000 tonn miesięcznie jest niewystarczająca, ale i tego kontyngensu nie otrzymujemy dotychczas regularnie i w całości.

Drugą ważną kwestją połączoną z otrzymywaniem węgla Cieszyńskiego i Górnośląskiego jest finansowanie tej operacji, t.j. zakup węgla, podział i sprzedaż. Węgiel ten, w obec[illegible] spadku waluty polskiej, jest znacznie droższy od węgla krajowego i cała operacja wymaga zaangażowania znacznego kapitału obrotowego. Kapitału tego mogą udzielić albo instytucje finansowe prywatne, którym byłoby poruczone pośredniczenie między zagranicznymi dostawcami węgla, a krajowymi jego spożywcami, albo Skarb Państwa, jeżeli rząd zechce utrzymać w swoich rękach i ten dział gospodarki węglowej. Ze względu na jednolitość polityki Rządowej węglowej, oraz na sprawiedliwy i

racjonalny podział węgla między spożywcami, jest wskazanem, aby instytucja Rządowa, mianowicie P.U.W. dysponujący już węglem krajowym, otrzymał także prawo całkowitego rozporządzania węglem zagranicznym i żeby P.U.W. otrzymawszy od Skarbu tytułem oprocentowanej pożyczki, niezbędny kapitał obrotowy, dokonywał także finansowania operacji z węglem Cieszyńskim i Górnośląskim.

Ingerencja Ministra Przemysłu i Handlu w powyższych sprawach wymaga współdziałania Ministerstw Spraw Zagranicznych i Skarbu.

C. Kontrola nad spożyciem węgla.

Brak węgla wymaga wszelkiej możliwej oszczędności w rozchodowaniu węgla i zarazem umiejętnego stosowania racjonalnych metod technicznych przy jego spalaniu. W tych dwuch kierunkach winna iść projektowana kontrola.

Konieczną jest rzeczą zbadać i skontrolować, w jaki sposób odbywa się podział dla rozmaitych wewnętrznych celów: opał budynków, parowozów, kotłów, deputaty itd., kontyngensów węgla przyznanych takim odbiorcom, jak wojsko, koleje żelazne, zakłady przemysłowe; trzeba zwrócić także uwagę, czy nie dałoby się w niektórych wypadkach, chociażby z pewnemi trudnościami, zastąpić węgiel innem paliwem; następnie podlega skontrolowaniu również techniczna strona gospodarki węglowej: sposoby spalania węgla i jego przechowywania.

Wydział kontroli winien być zorganizowany przy P.U.W., a delegowani przez wydział kontrolerzy powinni uzyskać prawo wglądu do gospodarki węglowej, prowadzonej u siebie zarówno przez odbiorców rządowych, jak i prywatnych. Kontrolerzy nie wydają żadnych rozporządzeń, ale spostrzeżenia swe przedstawiają Ministrowi Przemysłu i Handlu, który porozumiewa się z odpowiedniemi decydującemi instancjami, lub w pewnych razach, wydaje sam niezbędne zarządzenia.

Jednem z zadań kontroli winno być jeszcze zbadanie na miejscach, pod względem technicznym i ekonomicznym, kwestji zastąpienia węgla kamiennego, dla celów opału domowego i przemysłowych, innem paliwem: drzewo, torf, ropał, gazy.

Projektowana kontrola może być skuteczna i dać dodatnie wyniki tylko pod warunkiem, jeżeli akcja Ministerstwa Przemysłu i Handlu znajdzie współdziałanie ze strony innych Ministerstw, przedewszystkiem Kolei Żelaznych, Spraw Wojennych, Rolnictwa i Dóbr Państwa.

315

Kryzys węglowy odczuwa się teraz na całym świecie; dla nas dotkliwe jego następstwa będą mogły być w pewnem stopniu złagodzone, jeżeli będą zastosowane jednocześnie wszystkiewskazane tu środki, mające na celu:

a/ powiększenie produkcji kopalń krajowych;

b/ zwiększenie dostawy węgla z kopalń Śląskich;

c/ wprowadzenie oszczędności w spożyciu węgla i racjonalnych metod jego zużytkowania;

d/ zamianę węgla kamiennego innemi rodzajami paliwa / drzewo, torf, ropał, gazy/.

317

W n i o s e k

na Radę Ekonomiczną o udzieleniu Ministrowi Przemysłu i Handlu specjalnych pełnomocnictw.

W celu podniesienia produkcji kopalń węgla oraz wprowadzenia ścisłej kontroli nad rozdziałem i konsumcją wszystkich środków opałowych w całem Państwie, Rada Ministrów uchwala, na okres jednego roku, następujące pełnomocnictwa dla Ministra Przemysłu i Handlu:

1/ Minister Przemysłu i Handlu otrzymuje prawo wydawania zarządzeń mających na celu doprowadzenie produkcji węgla do najwyższego, możliwego w danych warunkach poziomu, oraz zarządzeń, zmierzających do dokładnego zbadania kosztów własnych wydobycia na kopalniach węgla. W razie niewykonania tego rodzaju zarządzeń Minister Przemysłu i Handlu ma prawo wyznaczania kar administracyjnych do wysokości marek 100.000.- lub kary aresztu do 6 miesięcy.

2/ Minister Przemysłu i Handlu otrzymuje prawo kontroli nad rozdziałem i zużyciem węgla i wszelkich środków opałowych we wszystkich urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach, zarówno państwowych, podlegających różnym Ministerstwom, jak i komunalnych lub prywatnych .Odnośnie do wszystkich kategorji odbiorców Ministrowi Przemysłu i Handlu przysługuje prawo wglądu i rewizji wszystkich ksiąg i dokumentów, tyczących się rozdziału i spożycia węgla i innych środków opałowych.

3/ Prawo zarządzenia rekwizycji ładunków wszelkich środków opałowych jest dane wyłącznie Ministrowi Przemysłu i Handlu , względnie upoważnionemu przez niego urzędowi: żadne zaś inne Ministerstwa bez po-

/K.

rozumienia się z Ministerstwem Przemysłu i Handlu rekwizycji ładunków węgla i innych materjałów opałowych dokonywać nie może.

4/ Ministrowi Przemysłu i Handlu daną zostanie do dyspozycji suma do wysokości 50.000.000 marek, jako kapitał obrotowy dla mającej być utworzoną przymusowej kooperatywy Węglowych Towarzystw Górniczych. Kooperatywa ta, działając pod kontrolą Rządu, będzie miała za zadanie zaopatrywanie kopalń w materjały techniczne i wybuchowe, narzędzia , maszyny i t.p., niezbędne dla wydajnej pracy kopalń. Suma powyższa byłaby wydana przez Ministerstwo Skarbu Ministerstwu Przemysłu i Handlu tytułem pożyczki, podlegającej stopniowemu umorzeniu i oprocentowanej w stosunku 6 od stu rocznie.

5/ Prawa Ministra Przemysłu i Handlu , oznaczone w §§ 1 - 3 , rozciągają się nietylko na b.Kongresówkę i Małopolskę, ale również na Księstwo Cieszyńskie i b. zabór Pruski , oraz na tereny okupowane przez wojska polskie na Wschodzie.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA PRZEMYSŁU i HANDLU na RADĘ MINISTRÓW .

1/ Ministrowi Przemysłu i Handlu udziela się na przeciąg jednego roku pełnomocnictwa do wydawania rozporządzeń, mających na celu :

a/ zwiększenie produkcji kopalń,

b/ kontrolą i dozór nad rozdziałem i spożyciem przez wszystkie kategorje odbiorców węgla i wszelkich innych środków opałowych .

c/ otrzymanie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu danych o rozmiarach i kosztach produkcji węgla i wszelkich innych środków opałowych.

2/ Ministrowi Przemysłu i Handlu wyłącznie przysługuje prawo, w razie konieczności, rekwirowania ładunków węgla i innych środków opałowych.

3/ Powyższe pełnomocnictwo Ministra Przemysłu i Handlu rozciąga się nietylko na b.Królestwo Kongresowe i Małopolskę, ale również na Księstwo Cieszyńskie i b.zabór pruski, oraz na tereny, okupowane przez wojsko polskie na wschodzie.

4/ Niewykonanie rozporządzeń wydanych na podstawie powyższego pełnomocnictwa podlega karze pieniężnej do 100.000.- Mk. lub karze aresztu do 6-ciu miesięcy, nakładanej na winnych przez Ministra Przemysłu i Handlu.

5/ Przepisy wykonawcze wyda Minister Przemysłu i Handlu.

/K.

U Z A S A D N I E N I E.

ad 1. Przemysł węglowy stanowi podstawę całego życia ekonomicznego kraju. Od pomyślnego jego rozwoju i sprawnego funkcjonowania zależą tak ważne i doniosłe w obecnej chwili zadania państwowe, jak uruchomienie różnych gałęzi przemysłu, utrzymanie prawidłowego ruchu kolejowego, postęp operacji wojennych i t.p. Podniesienie produkcji węglowej oraz prawidłowa repartycja węgla, usuwając spekulację i sztuczną zwyżkę cen, stanowią pilną potrzebę chwili bieżącej. W tej myśli Sejm w uchwale swej z dnia 10 lipca 1919 r. wezwał Rząd do energicznej walki z nadużyciami w podziale i handlu węglem. Walka ta jednak nie będzie, mimo wszelkich starań, dość skuteczną, jeśli nie będzie władzom państwowym udzielone odpowiednie pełnomocnictwo do wydawania zarządzeń, mających na celu podniesienie wytwórczości węgla i uniemożliwienie wszelkich nadużyć w obrocie węglem.

Konieczność kontroli ze strony organów państwowych musi rozszerzać się również na samą produkcję i wysyłkę węgla; należy więc dać organom państwowym możność dokładnej ewidencji zarówno ilości jak i kosztów produkcji; od tego bowiem zależeć musi wysokość cen wyznaczanych na węgiel.

Utrzymanie w nieprzerwanym biegu wytwórczości węgla oraz jej podniesienie stanowią teraz konieczność państwową. Ministerstwo Przemysłu i Handlu powinno więc posiadać zarówno prawo badania własnych kosztów kopalń, jak i prawo wydawania zarządzeń, aby na kopalniach były stosowane wszelkie środki, zmierzające do zwiększenia ilości wydobywanego węgla, w granicach dopuszczalnych przez warunki techniczne i ekonomiczne poszczególnych kopalń.

Zarządzenia takie, wywołane warunkami obecnego momentu, z natury swej, mają charakter tymczasowy, mogą być wydawane i odwoływane w miarę potrzeby i nie wymagają zmia-

ny ogólnych norm prawnych. W danym wypadku wystarcza udzielenie Ministrowi Przemysłu i Handlu na okres jednego roku odnośnego pełnomocnictwa i prawa nakładania kar administracyjnych, dla zapewnienia egzekutywy wydawanych rozporządzeń.

ad 2. Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie posiada obecnie dostatecznego sprawdzianu dla oceny zgłoszeń o węgiel ze strony przedsiębiorstw i instytucji rządowych, będących największymi konsumentami tegoż. Zgłoszenia te, wprawdzie po niejakiem zredukowaniu, są uwzględniane w pie w pierwszym rzędzie. Pozostała zatem rozporządzalna ilość węgla nie wystarcza ani na zaspokojenie nawet najskromniejszych wymagań przemysłu, uruchomienie którego jest niezbędnym warunkiem uporządkowania stosunków gospodarczych i społecznych w kraju, ani też na znośne zaopatrzenie urządzeń miejskich /np. elektrowni, gazowni, szpitalów i t.p./.

Z kontyngentów przyznanych instytucjom rządowym znaczny procent ogólnej ilości węgla idzie na deputaty personelu pracowników; jednocześnie pozostali mieszkańcy, zwłaszcza w wielkich miastach, są pozbawieni możności kupna opału, co wywołuje naturalne rozgoryczenie i reklamacje.

Wobec groźnej sytuacji opałowej Ministerstwo Przemysłu i Handlu widzi konieczność zachowania najdalej posuniętej oszczędności w rozchodzie tak węgla, jak i wszelkich innych materjałów opałowych: drzewa, torfu, ropału, zaprowadzenia bezstronnej ogólnopaństwowej kontroli ich zużycia i opartego na rezultatach kontroli sprawiedliwego i celowego podziału rozporządzalnych zapasów. Dla osiągnięcia tych celów jest wskazanem udzielenie Ministrowi Przemysłu i Handlu pełnomocnictwa dla wykonywania kontroli spożycia środków opałowych nietylko w prywatnych przedsiębiorstwach, lecz i we wszelkich instytucjach rządowych, będących obecnie głównymi jego odbiorcami.

323

ad 3. Gdy różne organy państwowe stosują obecnie rekwizycje węgla, zdarza się, że jedna instytucja w celu zaspokojenia swych potrzeb, często drugorzędnych, zabiera ładunki, przeznaczone dla innej instytucji, prawidłowa działalność której ma pierwszorzędne znaczenie /np.w celu wydawania deputatów rekwiruje się węgiel, a wskutek tej rekwizycji zatrzymuje się elektrownia wielkiego miasta/. Zamęt stąd powstający da się usunąć tylko przez ześrodkowanie prawa rekwizycji węgla, a także wszelkich innych materjałów opałowych, w jednem Ministerstwie.

ad 4. Kopalnie polskich zagłębi węglowych znalazły się od wybuchu wojny w nader niekorzystnych warunkach gospodarczych; rządy okupacyjne starały się bowiem wydobyć jaknajwiększą ilość węgla jaknajmniejszym kosztem. W następstwie takiej rabunkowej gospodarki kopalnie zostały ogołocone z wszelkich zapasów i obecnie stan ich jest taki, że wydajność robotnika, pomijając stosunki robotnicze, mogłaby być znacznie większa, gdyby kopalnie były należycie zaopatrzone w maszyny, drzewo, materjały wybuchowe, instalacje techniczne i t.p. Ceny płacone kopalniom za węgiel nie mogą wystarczyć na wytworzenie funduszu obrotowego, któryby pozwalał im na utworzenie pewnego zapasu materjałów technicznych oraz na zakup niezbędnych maszyn. Jako ilustracja takiego stanu niech służy fakt, że kopalnie są ciągle pod grozą zatrzymania swego wydobycia z powodu braku materjałów wybuchowych. Materjały te w obecnych warunkach muszą być przeważnie sprowadzane z zagranicy. Zapas materjałów wybuchowych powinien być wobec tego obliczonym na paromiesięczne zużycie, lecz brak kapitału stoi na przeszkodzie kupna większej ilości. Wydatek, ponoszony przez kopalnie na te materjały wynosi miesięcznie około 2.500.000 marek; biorąc pod uwagę czteromiesięczny zapas, wypada, że należałoby wydać około 10.000.000 marek, aby kopalnie pod względem tylko materjałów wybuchowych mogły pracować normalnie.

Nie posiadając dostatecznych zapasów drzewa kopalnie obecnie zmuszone są redukować swoje wydobycie węgla; dla normalnego biegu kopalń zapas taki powinien wystarczać przynaj-

mniej na 6 miesięcy. Drzewo kopalniane musi bowiem przed użyciem wyschnąć; z drugiej zaś strony, stosownie do eksploatacji rozmaitych pól węglowych, używa się raz więcej długich gatunków, drugi raz krótszych; zapas więc drzewa na kopalniach musi być stosunkowo znaczny. Jeżeli wydatek kopalń na ten cel obliczyć bardzo skromnie, przy obecnych znacznie podniesionych cenach, to w każdym razie wyniesie on 2.500.000 marek miesięcznie, a więc kapitałuna zakup drzewa trzeba mieć przynajmniej 15.000.000 marek.

Kopalnie pozbawione są także zupełnie zapasów wiertarek pneumatycznych i elektrycznych, koryt potrząsalnych, wózków, szyn kopalnianych, rozmaitych gatunków żelaza, lampek elektrycznych i t.p.; wszystkie te artykuły, obliczone na paromiesięczne zużycie, muszą się stale znajdować w magazynach kopalnianych, gdyż w przeciwnym razie gospodarka kopalniana prowadzoną jest dorywczo i powoduje zmniejszoną produkcję oraz mniejszą wydajność robotnika. Ponieważ tych materjałów jest absolutny brak na kopalniach, więc żeby zaspokoić choć pierwszy głów, należy zakupić tych artykułów przynajmniej za 15.000.000 marek.

Jeżeli zsumować tylko te trzy pozycje, to otrzymamy już sumę 40.000.000 marek.

Powyższe wyliczenie nie obejmuje kapitalnych wydatków na zakup nowych instalacji mechanicznych, koniecznych dla zwiększenia produkcji. Aby jednak utrzymać wydobycie na poziomie obecnym, konieczny jest perjodyczny remont pracujących maszyn i urządzeń mechanicznych, i na sam tylko zakup części zapasowych niezbędny jest obecnie oprócz wyszczególnionych 40 miljonów jeszcze wydatek 10 miljonów marek.

ad 5. Działalność Inspektoratu Cieszyńskiego i Urzędu Węglowego w Poznaniu nie jest dostatecznie skoordynowaną i ujednostajnioną z działalnością Państwowego Urzędu Węglowego, wskutek czego Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie może objąć w należytym stopniu całokształtu

spraw opałowych w Państwie i mieć dostateczną pieczę nad bezwzględną równomiernością podziału węgla między temi dzielnicami i pozostałemi ziemiami Rzeczypospolitej.

O potrzebie ujednostajnienia gospodarki węglowej na całym obszarze Państwa Polskiego niejednokrotnie wypowiadał się Sejm Ustawodawczy i Rada Ministrów; tę samą myśl wyrażali także na różnych naradach przedstawiciele Cieszyna i Poznania.

Wnioski powzięte na konferencji w składzie pp. Łempickiego, Martiniego, Cybulskiego i Chądzyńskiego dnia 8/I. 1920.

ad a/ Za zgodą p. Ministra Przemysłu i Handlu kopalnie pracujące w trudnych warunkach, pobierają z kapitału kompensacyjnego po 4,5 Mk. od 1 t. wysłanego węgla. Stanowi to około 50% całego kapitału. Pozostałość należy przeznaczyć na wydanie zapomóg również kopalniom pracującym ze stratami-.

ad b/ Straty za czas od dnia 11-XI 1918 do 9- XII 1918 spowodowane nieuwzględnieniem 100% podwyżki robocizny w cenach węgla, winny być zwrócone. Straty te wynoszą około 1.400".000 Mk. i 1".750.000K

ad c/ Suma wypłacona przez zarządy kopalń robotnikom jako premje za regularne uczęszczania na robotę w sierpniu, będzie kopalniom zwrócona o ile nie jest pokrytą przez wydaną już zarządom zaliczkę w wysokości 16 Mk. od jednej t. wysłanego w sierpniu węgla, jako zwrot zwiększonej w tym miesiącu umową z dnia 25 sierpnia robocizny.

ad d/ kopalnie zgłosiły pretensję na 8,5 miljona Mk. za węgiel dostarczony niemieckiemu biuru sprzedaży węgla Kapitał tego biura Mk. 1,2 milj. jest przez Skarb zasekwestrowany. Na poczet pretensji Skarb wyasygnował w formie zaliczki kopalniom 1 miljon Mk. Sprawa wymaga dokładnego zbadania pretensji i porozumienia się z M -stwem Skarbu-

ad e/ Podatek przemysłowy zapłaciły kopalnie okupacji austrjackiej do 1/I. 19. Niezależnie od tego władze polskie pobierały podatek od wysyłki począwszy od 29-go grudnia. Ponieważ podatek ten miał zastąpić wszelkie inne podatki, przeto należy zwrócić kopalniom podatek przemysłowy za czas od 9/XII 19 do 31 XII 1920 r.

ad f/ Żądania przemysłowców zwrotu 20 milj Mk. dopłat aprowizacyjnych przypuszczalnie obejmują niepokrywaną przez M-stwo Aprowizacji część dopłat aprow. za czas od 12/XI 1918 do 31/XII 1919. Należy kopalniom nadal pokrywać wydatki aprowizacyjne w/g norm dotychczasowych. Na ten cel w drugiem półroczu 1919 przyznano kredyt 40 milj. Mk.

W Zagłębiu Krakowskiem wobec innych warunków gospodarczych i konjunktur węglowych, straty aprowizacyjne do dnia 1/I 20 nie powinny być ~~specjalnie nie uwzględniane~~ odrębnie traktowane a względnie w związku z całokształtem kontów własnych

329

Celem wyrównania wszelkich pretensji kopalń zarówno Zagłębia Dąbrowskiego jak i Krakowskiego należałoby ustalić zasadę, że Rząd gwarantuje wszystkim kopalniom za rok 1919 minimum czystego dochodu po uwzględnieniu w kosztach własnych normalnej amortyzacji / nie uwzględniając spadku waluty/ 4 Mk. od wydobytej tonny.

3059m/H /HF.

331

P r o j e k t p r a w a

o pełnomocnictwach Ministrowi Przemysłu i Handlu do wydawania rozporządzeń administracyjnych w zakresie górnictwa.-

---

Przemysł górniczo-hutniczy wogóle, a w szczególności przemysł węglowy stanowi podstawę całego życia ekonomicznego kraju. Od pomyślnego jego rozwoju i sprawnego funkcjonowania zależą tak ważne i doniosłe w obecnej chwili zadania państwowe, jak uruchomienie różnych gałęzi przemysłu, utrzymanie prawidłowego ruchu kolejowego, postęp operacji wojennych itp.

Unormowanie gospodarki węglowej odpowiednio do różnorodnych potrzeb państwa jest teraz naglącą koniecznością, do całokształtu zaś tej gospodarki należą: sprawa wytwórczości kopalń i normalnego ich biegu, sprawa regulacji wywozu węgla z kopalń do miejsc spożycia, sprawa racjonalnego podziału węgla między rozmaitemi kategorjami spożywców, wreszcie ustanowienie cen węgla.

We wszystkich wymienionych sprawach, ze względu na ich ogólno państwowe znaczenie, władza rządowa winna mieć nietylko możność ścisłej kontroli nad działalnością prywatnych przedsiębiorstw górniczych, ale jeszcze prawo ingerencji i posiadać również środki egzekutywy, aby jej zarządzenia były dokładnie wypełniane. Tymczasem przepisy obowiązującej ustawy górniczej okazują się niewystarczającemi dla obecnych wyjątkowych warunków i nie nadają organom władzy górniczej niezbędnych w tych warunkach kompetencji. Jeżeli konieczność utrzymania wewnątrz państwa spokoju wymaga szczególnych pełnomocnictw dla organów bezpieczeństwa publicznego, tak samo konieczność zabezpieczenia podstaw życia gospodarczego wymaga nadania w obecnej chwili czasowych nadzwyczajnych pełnomocnictw władzom górniczym.

Z wyżej przytoczonych powodów Ministerstwo Przemysłu i Handlu przedstawia Radzie Ministrów do uchwalenia wniosek następujący:

Ministrowi Przemysłu i Handlu udziela się pełnomocnictwa do wydawania rozporządzeń dotyczących:

a/ bezpieczeństwa robót w kopalniach i zakładach górniczych,

b/ utrzymania ich w ruchu i powiększenia ich produkcji,

c/ dostarczania władzom górniczym danych statystycznych o rozmiarach i kosztach produkcji,

d/ kontroli nad wysyłką produktów i handlem takowemi

i wogóle wszelkich innych rozporządzeń, wynikających z kompetencji władz górniczychoraz do nakładania kary aresztu do 3-ch miesięcy lub grzywny do wysokości 50.000 Mk. na winnych uchybieniu przepisom i rozporządzeniom, wydanym przez Ministra Przemysłu i Handlu.-

333

WP.

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

Sekcja Górnicza Hutnicza

WARSZAWA, D. 26 Listopada 192 0 R.

L. 933/20 Sek II

W odpowiedzi należy powoływać się
na powyższą liczbę.

W sprawie konferencji
dnia 29 b.m.

Dla omówienia sposobu sprowadzania i finansowania węgla z Górnego Śląska odbędzie się dn, 29 b.m. o godz 11 1/2 konferencja w gabinecie p.Wiceministra Przemysłu i Handlu przy ul.Elektoralnej Nr.2.

Szef Sekcji.

Chrzanowski

1 załącznik.

Do Pana
inż.Michała Łempickiego
w miejscu

HK.1321.

Drukarnia Państwowa № 8148. 5-I 20. 38400.

Załącznik do pisma S. G. H. № 933

335

ODPIS PROJEKTU UMOWY ZŁOŻONEJ MINISTERJUM PRZEMYSŁU I HANDLU PRZEZ POLSKI DOM ZLECEŃ WĘGLOWYCH.

2.29/II 920

- - - - - - - -

Ministerstwo Przemysłu i Handlu w krótkości " Ministerstwem" zwane i Polski Dom Zleceń Węglowych " Karbon" , w krótkości " Karbonem" zwany - zawarli następującą umowę:

I. Z polecenia Ministerstwa " Karbon " przyjmuje na siebie finansowanie i nadzór nad ekspedycją węgla i koksu, przybywającego do Polski z Górnego Szląska.

2. " Karbon" obowiązuje się poczynić wszelkie starania, aby wszystek węgiel i koks, przyznany Polsce z Górnego Szląska - przez odpowiednią Komisję Rozdzielczą - był dostarczony do wskazanych przez Ministerstwo stacji granicznych, w odpowiednich terminach.

3. W razie, gdyby Ministerstwo uznało to za niezbędne, "Karbon" obowiązuje się dokonywać zakupu węgla i koksu bezpośrednio u Firm, działających na Górnym Szląsku, i ekspedjować takowy stosownie do wskazówek Ministerstwa.

4. Ani " Karbon", ani żaden z uczęstników takowego nie ma prawa bez specjalnego na piśmie zezwolenia Ministerstwa do kupowania, sprzedaży i ekspedycji węgla i koksu górno-Szląskiego jakimkolwiek odbiorcom w Polsce.

5. " Karbon " załatwia wszelkie czynności złączone z zapłatą za węgiel i koks, przeznaczone do wysyłek do Polski.

6. Rachunki, za dostarczony staraniem za pośrednictwem " Karbonu " węgiel i koks "Karbon" wystawia bezpośrednio odbiorcom na zasadach wskazanych w paragrafie 8-mym i inkasuje należne za nie pieniądze.

7. " Karbon " może żądać zapłaty za węgiel i koks zgóry, lub udzielać poszczególnym firmom kredytu. Instytucje Państwowe winny wpłacać " Karbonowi " pieniądze nie później niż I-go i I5-go każdego miesiąca za ilości węgla i koksu mające być dostarczone w ciągu najbliższych I5 dni.

Ministerstwo nie ponosi żadnej odpowiedzialności za udzielanie przez " Karbon " jakichkolwiek kredytów prywatnych.

8. Rachunki Kopalń lub Koncernów, sprzedających węgiel i koks " Karbon" reguluje w walucie, obowiązującej na Górnym Szląsku , faktury zaś odbiorcom wystawia w walucie polskiej, obliczając obcą walutę według kursu, ustalonego na zasadach porozumienia się z Ministerstwem Skarbu. - Zakup obcej waluty " Karbon " uskutecznia na zasadzie specjalnej umowy z Rządem.

334

9. Za dostarczony węgiel i koks " Karbon " liczy ceny zakupu wraz z kosztami stempla i nadpłatami, obciążającymi węgiel na Górnym Śląsku i dolicza do sumy faktury, jako zwrot kosztów, prowizję - obliczoną według niżej wskazanej tablicy:

Od wysłanych w ciągu miesiąca ilości tonn.	Prowizja " Karbonu " w markach polskich od tonny	
	za węgiel gruby do Orzecha II-go włącznie.	Orzech III do miału włącznie.
Za ilości do 300.000 tonn	4	3
od 301.000 do 200.000 "	3	2
" 501.000 i wyżej	2	1

IO. Do cen sprzedaży " Karbon " dolicza prócz tego ustanowione przez Rząd Polski podatki konsumcyjne oraz danpłatę, ustaloną przez P.U.W., które to sumy, w określonych zgóry terminach " Karbon " wpłaca do kas skarbowych, przez Ministerstwo wskazanych.

II. Koszty stempla, opłacanego na fakturach, obciążają odbiorcę.

I2. Węgiel i koks będzie obliczany franko stacja wysyłająca , o ile " Karbon " zakupi węgiel franko kopalnia; gdyby zaś " Karbonowi " udało się zakupić węgiel franko stacja graniczna - to węgiel będzie sprzedawany franko stacja graniczna.

I3. Za wagę do obliczenia przyjmuje się waga, wskazana w dokumentach kolejowych zagranicznych.

I4. Za manco w drodze " Karbon " nie ponosi żadnej odpowiedzialności.

I5. Żadne koszty osiowego i postoju nie mogą obciążać " Karbonu " , o ile zatrzymanie nie wynikło z winy " Karbonu ".

I6. " Karbon " otrzymuje od władz rządowych odpowiednie upoważnienie, legitymujące go przed kim należy i ułatwiające urzędnikom " Karbonu " przejazd na Górny Śląsk.

I7. Wzajemny stosunek pomiędzy " Karbonem " i P.U.W. jest określony w załączonej do niniejszego umowie, podpisanej przez P.U.W. i przedstawiciela " Karbonu" .

I8. Dyrektir " Karbonu " zatwierdzany jest przez Rząd.

339

19. Czynności ekspedycyjne " Karbonu " podlegają kontroli ze strony Ministerstwa, dla którego to celu Ministerstwo wyznacza stałego Komisarza. Komisarzowi temu przysługuje prawo kontrolowania wszelkich dowodów oraz ksiąg " Karbonu ". Koszty utrzymania Komisarza, oraz podwładnych mu organów kontrolujących, ponosi Rząd.

Umowa niniejsza zawiera się z terminem wymówienia 3-y miesięcznym, przysługującym obu stronom.

Cmy — kto namaca? (Kemeg)

zabiegi rządu od Konsorcjum

zabiegi handlowe

Wiem a więc jeśli P.U.W. więc pobrać

fil dotychczas uregulować w chwili opłaty

Samem wydał sobie bestem paupertat

pas une tonne de plus

a więc po co zabiegi?

Consorcjum

Wyższe firmy liczą na swe stosunki

z Consorcjum

Koniec Kw. 920 341

Motywy
do projektu Ustawy o zabezpieczeniu na rzecz Państwa terenów rudonośnych.

Złoża rud żelaznych w Polsce, jakkolwiek zajmują znaczne przestrzenie i były exploatowane od szeregu wieków, nie są jeszcze dotychczas należycie zbadane: nie są wiadome ani dokładne granice terenów rudonośnych, ani też ilość i jakość zawartej w nich rudy, ~~żelaznej~~.

W obec niezmiernie doniosłego znaczenia powyższej kwestyi dla dalszego rozwoju hutnictwa żelaznego, M^wo P. i H. zamierza obecnie przystąpić do planowego i wszechstronnego zbadania terenów rudonośnych, celem możliwie ścisłego określenia znajdujących się w granicach Rzeczypospolitej rozporządzalnych zapasów rudy żelaznej, oraz warunków jej zalegania i exploatacyi. ~~Roboty~~ Zamierzone roboty geologiczno-górnicze obliczone są na 2-3 lata i w wyniku ich niewątpliwie będzie odkrycie nowych złóż, a być może, nawet całych nieznanych jeszcze terenów rudonośnych.

Z odkryć rud żelaznych, jakie będą poczynione z inicjatywy i kosztem rządu, winno przedewszystkiem skorzystać państwo, dla celów ogólno-państwowej gospodarki ekonomicznej.

Kierując się tą myślą, Ministerstwo P. i H. przedstawia projekt Ustawy, zabezpieczającej na własność Państwa nowo odkryte tereny i złoża rud żelaznych. Dla swego zrealizowania, Ustawa wymaga czasowego, dopóki będą prowadzone ~~zamierzone~~ projektowane obecnie przez rząd roboty poszukiwawcze, zawieszenia „woli górniczej" odnośnie do rud żelaznych, tj. zawieszenia prawa osób prywatnych do poszukiwań ~~tego~~ wymienionego minerału. Na oznaczony przeciąg czasu, mianowicie do 1 Lipca 1923 r., prawo poszukiwań zostaje zastrzeżone na rzecz Państwa i ~~wyłącznie~~ przysługiwać będzie wyłącznie M^wu P. i H., które jedno tylko będzie mogło dokonywać odkryć rudy żelaznej i ~~uz~~ na zasadzie dokonanych ~~tych~~ odkryć uzyskiwać przewidziane w Ustawie

BIBLIOTECA NIOSSO

górniczej, nadania dla eksploatacji ~~rudy żelaznej~~.

Nabycie na własność Państwa nadania górnicze, podnosząc bezpośrednio majątek skarbu, będą zarazem służyły w szkodzie rządu, jako regulator ogólnego wydobycia rudy i tem samem całego przemysłu żelaznego; usunięta będzie również możliwość tak szkodliwych dla ogólno-państwowego interesu z monopolizowania przez nielicznych bogatych firm całego zapasu rud żelaznych i rozwinięcia się niezdrowej spekulacji rudą i wyrobami przemysłu żelaznego. ~~Państwo~~ będąc samo właścicielem obszernych terenów rudonośnych, rząd będzie mógł albo prowadzić na nich wydobycie rudy własnemi środkami, albo też ustępować ~~z nich~~ osobom przyjmującym ~~prawo~~ eksploatacji na dogodnych dla siebie warunkach; będzie mógł przyczyniać się do powstawania nowych hut żelaznych, do zwiększenia produkcji żelaza, do zwrócenia jej i wogóle wypierać szkodliwy wpływ na rozwój przemysłu żelaznego, stanowiącego podstawę ~~całego życia ekonomicznego~~ wielu innych gałęzi przemysłu.

Takie są w najbliższej przyszłości dodatnie następstwa projektowanej ustawy. Z drugiej strony, ~~nie można~~ niema żadnej uzasadnionej obawy, aby projektowane w ustawie czasowe zawieszenie „woli górniczej" i czasowe powstrzymanie przedsiębiorczości prywatnej w dziedzinie poszukiwań rud żelaznych i nabywania na prywatną własność ~~odnoszących nadań górniczych~~ terenów rudonośnych, mogło mieć jakikolwiek ujemny wpływ na obecny stan przemysłu żelaznego. Istniejące bowiem dziś huty posiadają już bardzo znaczną liczbę nadań górniczych na rudy i pokryte niemi bezmiary ~~rudonośne~~ zapewniają hutom na długie lata ich produkcję żelaza. Na obszarze b. Królestwa Kongresowego, z ogólnej liczby 2.000 nadań górniczych na rudy żelazne zaledwie mały odsetek należy do innych, poza hutami, właścicieli. Jeżeli pozostałe huty żelazne dążą do rozszerzenia swego stanu posiadania i nabywania nowych terenów rudonośnych, to czynią to w tym celu aby zagarnąć w swe ręce całe znajdujące się w kraju zasoby bogactw rud żelaznych i tym sposobem uniemożliwić powstanie nowych hut żelaznych i nowej dla siebie konkurencji.

Projekt

Ustawy o zabezpieczeniu na rzecz Państwa terenów rudonośnych

I Przysługujące osobom prywatnym, na zasadzie Ustawy Górniczej, prawo do poszukiwań rud żelaznych, wygasa czasowo, do 1 Lipca 1928 r, zamierzone na całem obszarze ~~państwa~~ Rzeczypospolitej Polskiej i zastrzeżone wyłącznie na rzecz Państwa.

II Zastrzeżone na rzecz Państwa w art. I prawo do poszukiwań rud żelaznych ~~przechodzi~~ następuje do nabywania na rzecz Państwa przewidzianych w Ustawie Górniczej nadań górniczych na ich eksploatację rud żelaznych. rozciąga się na wszystkie grunta, zarówno rządowe, jak i stanowiące własność gmin, spółek i osób prywatnych. Wykonanie prawa należy do kompetencji M-wa Przemysłu i Handlu.

III Właściciele gruntów są obowiązani, wyjąwszy ograniczenia Ustawy Górniczej, do ustąpienia Państwu przestrzeni powierzchni, niezbędnych dla poszukiwań i eksploatacji rud żelaznych i otrzymują od Państwa ~~za ustąpienie powierzchni~~ wynagrodzenie ~~za to~~, za ustępowanie przedmiotu wynagrodzenie, jakie Ustawa Górnicza przewiduje w podobnych wypadkach na rzecz właściciela gruntu od przemysłowca górniczego.

IV Minister P. i H. może, za zgodą Rady Ministrów, przekazywać osobom trzecim ~~swe~~ prawo do eksploatacji należących do Państwa nadań górniczych na rudę żelazną, za wynagrodzeniem na rzecz Państwa i na określony przeciąg czasu.

W końcu ~~na~~ zaznaczyć trzeba, że ~~pr~~ ustawy, ograniczające na pewien czas prawa osób prywatnych do poszukiwań ciał kopalnych, były już wydawane w innych państwach. Tak np. podobna ~~pr~~ ustawa odnośnie do poszukiwań węgla, soli mineralnej i soli potasowych była wydana w Prusach d. 18 Czerwca 1907 r (= lex Gamp'a) i dała dodatnie wyniki; dzięki jej, bez ~~hamowania rozwoju~~ uszczerbku dla prywatnego ~~ro~~ przemysłu górniczego, pruski skarb wszedł w posiadanie obszernych terenów, zawierających w swych wnętrznach wielkie bogactwa ciał kopalnych i obecnie na Szlązku Górnym jest właścicielem znacznych, mających wielką przyszłość, terenów węglowośnych –

Abteilung

.....

Name

.....

Anmeldung einer Dienstreise

(Zunächst ohne Journal durch Boten als Eilsache zu erledigen).

Ich beabsichtige, von ..... bis .....

dienstlich zu verreisen.

Ziel .....

Zweck der Reise .....

(vgl. Jr. Nr. .....).

Warschau, den ..... 191 .....

Name:

.....

V.

Warschau, den 19.....

1) Genehmigt.....

2) Antragsteller zur Kenntnis.

3) Finanzabteilung zur Kenntnis.

4) Abtlg. ..... z. Journ. u. z. d. A.

Der Abteilungsdirigent

.....

J. SPIEGELSTEIN KROLEWSKA 29a

Polityka gospodarcza i stan górnictwa i hutnictwa w Polsce w kwietniu 1921 roku.

1. Górnictwo węglowe.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu uważa za pierwsze swoje zadanie popieranie rozwoju kopalń węgla.- Od czasu wprowadzenia kapitału inwestycyjnego i stosowania zwolnień węgla za maszyny, t.j. od 1 sierpnia u.b., zamówiły kopalnie maszyn i urządzeń mechanicznych za 320 miljonów marek, rozpoczęły budowę domów na sumę 340 miljonów marek, zaprojektowano budowli za 700 miljonów marek.-

Przedsiębiorstwa nowe o szerszym zakroju nie powstawały, gdyż kapitał zagraniczny nie ma jeszcze zaufania do Polski i obawia się strat wobec nieunormowanych jeszcze stosunków socjalnych. Dotychczas nie angażuje się poważniej pomimo ofiarowywanych mu ulg i gwarancji bardzo daleko idących w poszczególnych wypadkach. Powstał szereg małych kopalń często w warunkach tak niedogodnych dla racjonalnej gospodarki, że uważać je należy za przemijające przedsiębiorstwa wojenne, które korzystają ze sztucznej pomocy rządowej wobec istnienia sekwestru, i które znikną przy wolnym handlu, nawet gdyby popyt na węgiel był duży.-

Starając współdziałać z Zarządami w kierunku podniesienia stanu technicznego kopalń, jednocześnie Ministerstwo zajmowało stanowisko trzymania się możliwie zdala od ingerencji w wewnętrzne sprawy administracji.-

Zagadnienia sprawy aprowidowania robotników rozwijają się z zupełnem porozumieniem przedstawicieli przemysłu i Rządu. - Obecne stanowisko Rady Zjazdu Przemysłowców Górniczych, dążące przy zawieraniu nowej umowy do zmiany systemu wynagradzania robotników, przez równoległe podniesienie cen artykułów, wydawanych robotnikom, i podniesienie zarobków, a przez to większe zainteresowanie robotników w wydajności pracy, jest przez Ministerstwo silnie popierane.- Uregulowanie tej sprawy jest tembardziej konieczne, że stwarza warunki, przy których stopniowe usuwanie się Rządu od ingerencji w sprawy stosunku między przemysłowcem, a robotnikiem znacznie się ułatwia.-

./.

Z pełnomocnictw, udzielonych przez Sejm, Ministerstwo robiło żadno użytek: w kilku wypadkach stosowano kary za uchylanie się od dostarczania danych oraz wydawano pewne zarządzenia, dotyczące wzajemnych świadczeń kopalń, a mające na celu utrzymanie ciągłości ruchu.-

W sprawie wywłaszczeń Ministerstwo zwalczać musi trudności stawiane mu przez urzędy ziemskie, przedewszystkiem w sprawach wywłaszczeń terenów piaskowych, trudności te jednak wobec nadzwyczajnej wagi sprawy muszą być usunięte.-

Starając się kopalniom umożliwić rozwój przez wyznaczanie dostatecznych cen, Ministerstwo, jednocześnie stojąc na straży egzystencji całego przemysłu oraz starając sie przeciwdziałać ogólnej drożyźnie, utrzymywało ceny sprzedażne na możliwie niskim poziomie, nietylko ograniczając koszta, związane z wykonaniem sekwestru,obciążające Państwowy Urząd Węglowy do minimum / 0.4% od obrotu /, ale nawet dopłacając co miesiąc ze Skarbu znaczne sumy od stycznia 1921r.

Ministerstwo dąży do możliwie szybkiego zniesienia sekwestru węgla, decyzja jednak może być powzięta dopiero po ostatecznym wyjaśnieniu sprawy Górnego Śląska oraz ilości węgla, jakie Państwo będzie miało do rozporządzenia.- Już obecnie Ministerstwo stara się stwarzać stan przejściowy, pozostawiając wolną rękę w sprzedaży węgla nietylko detalicznej, ale i drogą wodną, i w najbliższej przyszłości projektuje zwolnienie węgla brunatnego.-

Ministerstwo zdaje sobie jednak dokładnie sprawę z zamętu, jaki powstałby przy raptownem zniesieniu sekwestru i regulowania cen, z którem w parze musiałoby iść zrzucenie z Państwa również wszelkich ciężarów, jak aprowizacja, dopłaty walutowe, i który to stan wywołałby również nietylko skok cen węgla, ale kosztów eksploatacji i dlatego nie łudzi się, że zarówno w interesie ogólnej gospodarki państwowej, jak i przemysłu górniczego, likwidacja sekwestru od chwili jej rozpoczęcia potrwać musi kilka miesięcy.-

Wydobycie węgla na ziemiach obecnych Polski w tonnach:

	1913 r.	1919 r.	1920r.	I kw.21r
kamiennego..	8.988.581	6.083.686	6.403.707	1.683.402
brunatnego..	192.489	178.919	251.822	64.911

2. Hutnictwo i kopalnictwo rud.

W ostatnim okresie żelazny przemysł hutniczy rozwijał się dość pomyślnie; dostawa węgla a zwłaszcza koksu stopniowo się polepszała, co dało możność uruchomienia kilku nowych pieców martenowskich i walcowni, jakoteż puszczenia w bieg wszystkich wielkich pieców, jakie się do tego ze względu na swój stan techniczny nadawały; w m-cu marcu szło 5 wielkich pieców na koksie i 2 na węglu drzewnym; czynione są przygotowania do uruchomienia jeszcze dwuch pieców, pozatem jedna z hut ma zamiar zatrzymać idący obecnie mniejszy swój piec i puścić natomiast większy. Stan zaopatrzenia hut w inne materjały przeróbcze i pomocnicze również był niezły; mniej wreszcie, niż poprzednio, dawał się odczuwać brak wagonów.-

Niestety, warunki rynku w ostatnich czasach znacznie się pogorszyły dzięki przesileniu, jakie przechodzi obecnie przemysł hutniczy zagranicą; zagraniczne wyroby żelazne tanieją coraz bardziej i konkurują z krajowemi pomimo złego stanu naszej waluty; tem samem zmniejsza się popyt na naszą surówkę i żelazo,zwłaszcza w pierwszych stadjach przeróbki.- Jednocześnie, rzecz prosta,pogarsza się stan finansowy zakładów; odczuwać się daje brak środków obrotowych.-

W zasadzie przemysł nasz ma wszelkie dane do pomyślnego rozwoju.Polska posiada już główny materjał surowy - mianowicie rudę żelazną, wprawdzie stosunkowo biedną, ale nadającą się w zupełności dla prowadzenia wielkich pieców, co stwierdziło niewątpliwie doświadczenie lat powojennych; z chwilą przyłączenia Górnego Śląska uzyskamy drugi materjał - koks. Chodzi więc właściwie tylko o zbyt, lecz i pod tym względem hutnictwo nasze ma, jak wolno sądzić,przyszłość zapewnioną.- Spożycie tylko 19 kg.surówki na głowę, jakie wykazywała Kongresówka przed wojną, przy 30-miljonowej ludności Państwa daje możność spotrzebowania w kraju całkowitej obecnej wytwórczości Kongresówki i Górnego Śląska; gdyby spożycie zwięk-

./.

szyło się tylko dwukrotnie, / nie mówiąc już o 7miokrotnie większem spożyciu, wykazywanem przez Niemcy /, byłby zapewniony zbyt małej niemal wytwórczości przedwojennej.- Spodziewać się należy, iż Polska, otrzymując już obecnie wszystkie granice i uzyskując możność pracy pokojowej, nietylko zacznie szybko się odbudowywać, lecz będzie również mogła szeroko rozwinąć zaniedbane dotychczas roboty inwestycyjne w zakresie budownictwa, kolei żelaznych, urządzeń miejskich użyteczności publicznej i t.d., co wszystko winno ogromnie zwiększyć pojemność rynku wewnętrznego;rynkiem zewnętrznym, przynajmniej na szereg lat najbliższych, winna stać się Rosja.-

Tak więc huty zarówno Kongresówki, jak i Górnego Śląska, z łatwością będą mogły zbywać swoje wyroby; niemniej dla samostarczalności Polski z jednej strony, z drugiej zaś - dla ułatwnienia konkurencji z zagranicą pożądane jest, by zakłady nasze nie poprzestawały na wytwarzaniu, jak obecnie, tylko półwyrobów, lecz posunęły obróbkę żelaza jaknajdalej.-

Ministerstwo Przemysłu i Handlu z natury rzeczy nie ma tu bezpośredniego decydującego wpływu; zadanie jego sprowadza się do spół - działania z innymi, bardziej miarodajnymi czynnikami i do wszechstronnego poparcia usiłowań i dążeń samego przemysłu.- Poparcie takie niewątpliwie będzie udzielane.-

W obecnej chwili Ministerstwo winno przyjść z pomocą zagrożonemu narazie rozwojowi hutnictwa przez ochronę celną wyrabianych u nas gatunków żelaza, przez udzielanie, w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, pożyczek, i wogóle przez różnego rodzaju ulgi o charakterze finansowym.-

Kopalnie rudy żelaznej pracują naogół zadawalająco; uruchomione dawniej kopalnie nie przerywały w ostatnich czasach pracy; prowadzone są roboty przygotowawcze na szeregu kopalń nowych; powstają nowe przedsiębiorstwa, obliczone głównie na wywóz w przyszłości rudy na Górny Śląsk.- Rozwój kopalnictwa jest zapewniony, obecne bowiem wydobycie dalekie jest jeszcze od możności zaspokojenia dzisiejszych nawet,ograniczonych potrzeb zakładów górnośląskich, z drugiej zaś strony zniesienie granicy między Śląskiem a Kongresówką umożliwi dowóz większych ilości paliwa i otrzymanie maszyn i urządzeń technicznych, których Niemcy nie chcą teraz wypuszczać do Polski, a które są niezbędne

./.

dla uruchomienia nowych przedsiębiorstw.-

Statystyka wytwórczości żelaza w tonnach :

Nazwa produktów	1913 r.	1919 r.	1920r.	I kw.21r.
Ruda żelazna	330.057	93.342	120.000	40.000
Surowiec	418.416	15.214	42.221	23.000
Bloki martenowskie...	588.629	16.181	68.858	28.400

3. Solnictwo.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu w uwzględnieniu potrzeb Państwa w kierunku jaknajwiększego wzmożenia produktywności kraju - zamierza zgodnie z wielokrotnie wyrażonymi życzeniami Sejmu uprzystępnić także na obszarze b.zab.austryjackiego produkcję soli przez przedsiębiorstwa prywatne, czemu dotychczas stoi na przeszkodzie austr.Ust.o cłach i monopolach z dnia 11-go lipca 1835, która monopolizuje nietylko handel ale i produkcję soli.-

W tym celu wniesie Ministerstwo Przemysłu i Handlu w czasie najbliższym wniosek do Sejmu o zniesienie państwowego monopolu produkcji soli w b.zab.austr.-

Wskutek takiego postawienia sprawy powiększy się znacznie produkcja soli przez powołanie do życia ponownie dziesiątek żup solnych, które zabił monopolizm austr. na Podkarpaciu, stworzy zdrową konkurencję, zniżając tym sposobem koszta produkcji, Skarbowi Państwa przysporzy dochodów w formie czynszów dzierżawnych, podatków i zysku akcyzy solnej.-

Wytwórczość soli kamiennej i warzonki w tonnach :

1913 r.	1919 r.	1920r.	I kw.21 r.
181.111	169.272	245.579	67.385

4. Górnictwo naftowe

Produkcja ropy w Małopolsce spada stale od roku 1909-go i za rok 1919 wynosiła zaledwie 35 % produkcji z przed 10-iu laty; tymczasem w innych krajach, z wyjątkiem Rosji i Rumunji produkcja ropy wzrasta, a w daleko większym jeszcze stopniu wzrasta konsumpcja

./.

ropy i produktów naftowych i cena zarówno ropy, jak i produktów naftowych rośnie stale na rynkach zagranicznych.- Wskutek tego ~~pd~~ podniesienie produkcji ropnej w naszym kraju jest konieczne, celem podniesienia bilansu handlowego naszego Państwa.-

Dla podniesienia produkcji niezbędnem jest silne wzmożenie ruchu wiertniczego; obowiązkiem Rządu jest ułatwić przemysłowcom naftowym nowe wiercenia. Do tego celu jest potrzebne :
całkowite zwalnianie od cła potrzebnych artykułów technicznych,mianowicie: żerdzi, narzędzi i maszyn wiertniczych, które dotąd opłacają cło w stosunku mnożnika 5-io krotnego; ułatwianie w sprowadzeniu tych materjałów / w drodze umów kompensacyjnych za produkty naftowe, jak w węglu /; dla prawidłowego popędu kopalń dostarczanie całej potrzebnej ilości węgla kuziennego z zastosowaniem pierwszej kolejności; dalsze badanie terenów naftowych pod względem geologicznym, przedewszystkiem terenów państwowych; zmiana krajowej ustawy naftowej w celu ograniczenia ilości procentów brutto, a tem samem zmniejszenia ciężarów przedsiębiorcy naftowego .-

Wydobycie ropy naftowej w Małopolsce w tonnach :

1913 r.	1919 r.	1920 r.	I kw .1921 r.
1.307.880	831.703	764.818	172.084

Państwowe gazociągi naftowe na linji Gorlice-Krosno-Sanok są w zachodniej swej części już w użyciu; obecnie trwają prace nad budową linji Iwonicz- Sanok / około 36 km./.-

Wytyczne w zakresie zużytkowania gazów ziemnych są następujące:
skoncentrowanie całej gospodarki gazowej Zagłębia Krośnieńskiego w rękach Rządu przez odbieranie produkcji gazów po pokryciu własnego zapotrzebowania producentów i dostarczanie tych gazów konsumentom, regulowanie cen gazów w tym zagłębiu z możliwem uwzględnieniem życzeń producentów i konsumentów; pozostawienie narazie wolnego obrotu gazami ziemnymi i wolnych cen w Zagłębiu Borysławskim;
pozwalanie na nowe wiercenia gazowe tylko w miarę wzrostu konsumpcji, by zapobiec marnowaniu się gazów;
popieranie studjów i badań naukowych nad gazami ziemnymi.-

353

Kapitał zakł. wszyst. kop = 80 m Rb =
= 170 mil. Mar.

Zysk netto przewidywany na ton (po potrąceniu zwykł. amortyz.)
wynosi 15 Mk

Przy wysyłce ~~wydobyc~~ rocznej 5 mil. ton. całkowity
zysk ~~75 mil.~~ 80 Mk

Co daje oprocent 45% – 55%

~~100~~ 100 M = 170 K
160 – 276
100 – x
x: 27600 | 16
16 | 17
116
112

Przeliczyć kapitał na frazłota, otrzymujemy
zam. 170 m mar — 210 mil. fran

Zysk 80 m mar papier = $\frac{80}{15}$ = 5 mil. fr złot

210 m fr. daje zysk 5 mil czyli 2½%

Cena płacona kop

~~190~~
30

180
10

Galicja

Kopal
210

Kamsun
210
15 apro
15 pedał
11 gotówka

160 6
~~100~~ 96

265 6
150

~~1000~~ 17
68

74.200 30.
3
33 37.

Wyciąg z protokółu 99 posiedzenia 355
Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 16 kwietnia 1921.

P.10/8.
316/21.
K.E.

Wniosek Min. Przemysłu i Handlu w przedmiocie podniesienia cen sprzedażnych węgla i koksu począwszy od 1 maja 1921 r.

Komitet Ekonomiczny Ministrów postanowił:

1) Ze względu na znaczenie polityczne wniosku przekazać sprawę do decyzji Radzie Ministrów.-

2) Jeżeli uchwała zapadnie w kierunku dalszego ponoszenia przez Państwo dopłat w takim razie będą one zaliczane na rachunek specjalnego długu Urzędu Węglowego W.C.K. Państwowej.-

Ministerstwo Przemysłu i Handlu
15.IV.1921 r.
N.9546/20/II.

Odpis.

354

W n i o s e k

Ministra Przemysłu i Handlu

na Komitet Ekonomiczny Ministrów w przedmiocie podniesienia cen sprzedażnych węgla i koksu, począwszy od dnia 1 maja 1921 roku.-

W celu uniknięcia przy sprzedaży węgla dalszych strat, których Państwowy Urząd Węglowy w końcu nie będzie w stanie pokryć i które w rezultacie obciążą całkowicie Skarb, zarządza się:

1) podniesienie cen sprzedażnych węgla i koksu na maj r.b. o 23%, t.j. do wysokości równej rzeczywistym kosztom zakupu tych artykułów, przy warunku dostarczania przez Skarb waluty niemieckiej i czeskiej po kursie stałym (9 dla marek niemieckich i 7 dla koron czeskich),
2) przyjęcia strat, spowodowanych niepodwyższaniem cen do 1-go maja, jak również strat wynikłych z zakupu walut po kursach droższych, niż przytoczone wyżej, na rzecz Skarbu i skreślenie ich z rachunku Państwowego Urzędu Węglowego.-

M i n i s t e r :

w.z. (-)H.Strasburger.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

3.III.1921

8779/20/II.

Odpis.

359

W n i o s e k

Ministra Przemysłu i Handlu na Komitet Ekonomiczny Ministrów

w dniu 3 marca 1921 r.

Żeby przy sprzedaży węgla uniknąć dalszych strat, których Państwowy Urząd Węglowy w końcu nie będzie w stanie pokryć i które w rezultacie obciążą całkowicie Skarb, proponuję:

1) podnieść ceny sprzedażne węgla i koksu na kwiecień r.b. do wysokości równej rzeczywistym kosztom zakupu tych artykułów,

2) Amortyzację strat, spowodowanych niepodwyższaniem cen węgla przed 1 kwietnia rozpocząć od maja względnie od czerwca zależnie od tego, kiedy się poprawi kurs marki polskiej.-

M i n i s t e r :

w.z. (-) S.Swiętochowski.

1) czasem było węgla za dużo (miału i pośp) i dawano go spożywcom bez zaliczek, zmiana cennika w okresie wysyłki, kłop. Mag.

2) Węgiel Dąb

	Węg. Kr	Br.	Kor. i gor.	Bryk (Dzid)
1) Skarb	"		—	
2) Sejm. Bąd	—	—	—	
3) Pod kom (tylko w Kong)	—		—	
4) na utr. P.U.10	"		"	"
5) Na aprow	—		—	
6) f. rezerw	—		—	
7) Zw prod in wczest	—		—	

3) Z Dziedzic (i ~~[illegible]~~ przejścia z Paryża)

4) wszyscy płacili

5) Opł. komunalne tylko na teren Kong i tylko węg. Dąbr

6)

7)

8) Opł na Sejmik i miasta tosamo

9)

10)

11)

12)

13)

14) (patrz notatka)

15) E. awiza wysyłana ~~przez~~ z kop. do odbior
F. służyły do podst. do obrach. z odbiorcą (i kopal.) do P.U.

16) wszystkie przechodziły
17) Kor. an. przeprowadzi p.P.
18) patrz osob. not.

20 p.P. postara się dostać
21. Ces. rozp. trudno dost.
22) Just ~~w A~~ jest w An. 8 (w tekście dopisać).
23 p.P. ma przetłom.
24.
25 ma P. Piotrow. wynalez.
26. " " "
27 " " "
28 4 pos. 16. Par. 1919
29 Trzy instytucje

30.
31 N 42: dla całego państ.
32 może zupeł. wyrz.
33. notatka
35 wypisać „listy szybu"

~~35 wt~~ 34) w tekście dodać rzeczp. biur w ~~Skalbmierz~~ Gniezn.
pomn.

Decyzja Rady Min. o nie podnoszeniu 363
16 Lut. 1921 cen

36) Mar. nieu. po 9. kor. po 7
Luty, Mar, Kwiec. Maj

37. 100 - 55

38) tablica będzie

6) przez Kasę pożyczkową

7) od początku.

1

1) 50 Mk (upoważ. magazynowa nakład od 1 Sier 1921

2) 300 od 1 St 300 Ka
921 200 Ara } z powodu zwyżki robocizny (rewizja umów Pa

3) od 1 Sierp (rewizja płac rob) 360

od 1 Sierp 920

P ~~28/~~ str. 24 Rezolucja Sejmu w sprawie komisji opałowej
4e posiedz. komisji kiedy się odbyło?
P ~~29/~~ str. 19. w Cieszynie, Śląsk: Bank Eskontowy, Bracia Michnik, i Maurycy Kob;
B. 30/ Officjalna nazwa Friedländer
P ~~31/~~ Ankieta N 42 czy była dla całego państwa?
P ~~32/~~ An. N 45 za jaki rok?
P ~~33/~~ Jaki % krajowego wydobycia zabierały Kolej?
P ~~34/~~ Szemat organizacji jak i gdzie go pomieścić (Kamulin?)
P ~~35/~~ str. 5 List szybowy?

H

Ceny brykiet
Węgla insp.
premja wywozowa w Niem.

H. W jakim okresie marki niemieckie i korony czeskie
36/ były odstępowane po stałej cenie i jakiej
37. Jaka była premja wywozowa na Śl. Śl., czy zawsze była brana? czy Czesi żadnej premii nie brali?
38. Czy ceny koksu Śl-go i Kar. były różne
39/. Ceny węgla Dąbr. i Kran. czy były różne
40/ Jaka była brana prowizja od inkasowania 1% pod-ku komunal.

BIBLIOT. OSSOLIN.

Ekst, Jan, Mumiacy

H 1) Komu być dawany kredyt – w jaki sposób powstały zaległości? 2

B, 2) Opłaty (ponad cenę płaconą kopalniom) – jakie były poszczególne a) od węgla Dąbrowskiego b) krakowskiego c) brunatnego d) węgla i kos Gorzeń e) krzyżtoń d) węgla drzewa Kam?

P. ~~3)~~ Zasób pochodzący Brygadzy? (z

P ~~4)~~ kto pracuje na P.U.W.?

B P ~~5)~~ Opłaty komunalne, ubo pobierał od jakiego węgla? 10%

H. 6) Jak się odbywało nabywanie obcych walut?

H 7) Czy od początku były wymagane weksle w niemieckiej i austrjackiej walucie?

B3. 8) Opłaty sejmowe i na miasta w Dąbr Zagł, czy to jedno i to samo?

9) Co do pod w dochodach P.U.W: a) prowizje handlowa b) prowizje bankowa c) zysk na blankietach przewozowych (Netto czy Brut)?

10) Konieczność zebrania rachunków za 1918 r.

B. 11) Procenty od obrabowanego kapitału: w pewien miejscu za 1921 (tablica) powiano 5.212.619, w drugiem (na wstępie): 3.900.000

B gdzie 12) na reparacje Trust powinno z Banku „ czemu sprzeczne wg

B 13) „ „ „ „ brzegi czy opinia banku Kalkulacji?

P. ~~14)~~ Jaki procent wydobycia idzie: a) na własne potrzeby: b) na drobny sprzedaż?

P ~~15)~~ Wykaz annexów, co znaczą wzory: A, B, dwarany F, E (kto kiedy zatwierdził)?

P. ~~16)~~ Czy wszystkie Duplikaty kart przewozowych przychodzą do P.U.W.

17) Przepisowość kroków annexów (np w Ann 33 P pod wypełnić)

P ~~18)~~ Wydobycie węgla w r. 1919, 1920, 1921
Zagł Dąbr: Kraw

B3. 19) Na niemieckiej okupacji Zagł Dąbr ile przypadało, czy 55%

P 20) na str. 3 trzeba (Co wyjaśnić) Annex: Rozporządzenie Lub Gen Gub. z d 4 Lip 1917 r.

P 21) nast 4 kto samo można do: Rozp. Gs 24 Marz 1917 r?

P 22) str 5 „ „ „ Instrukcji do Rob Publ?

P 23) Annexy N 9 i 10 Gen Gub Wars trzeba przeliczyć na złotych

24) Rozporządzenie z d. 24 Mu 1917 – nie ma w annexie

P 25) Rozporządzenie z d 13 Wrz 1919 o podporządkowaniu Zagłębia Kraw Izbie Górn Hut (str 23)

P 26) Podporządkowanie Urzęd Węgl. w Pom (str 25)
Annexy: Dalej o Pomorzu

P. 27) Interpel. Fedorowicza wniesiona w Au str 22)

1) Jak obliczono straty - na str 6 { z powodu ... ostatniej ceny
z " niższej ceny 387

2) Jakie były odliczenia na rozbudowę w ostat. miesiącach

3) ustalić możliwie ceny na: 1) węg. Karw, 2) Koks Karw
3) węg. Gor. Sl. 4) Koks G. Sl.

4) Opłata na premjowanie zwiększonej produkcji od kiedy i w jakiej wysokości - ? 3 mw. Maj Czer. L. 20 V

5) Od kiedy zaczęto przeprowadzać kalkulację cen łącznie węgla kraj. i zagr-go { zdaje się ~~[illegible]~~ czy Sz. 920)

verte

od 1 Wn

Cena kop.	~~2120~~	1400
Apr	~~1400~~	704
Podat	~~702~~	20
P.U.W —	~~20~~	5
Sejmik	~~5~~	454
Kop rezer	~~453~~	2580
	~~700~~	

Rodzaj opału	ceny sprzedażne						
	Grudzień 1918 r. Mk.p.	Wrzesień 1919 r. Mk.p.	Styczeń 1920 r. Mk.p.	Czerwiec 1920 r. Mk.p.	Styczeń 1921 r. Mk.p.	Czerwiec 1921 r. Mk.p.	Wrzesień 1921 r. Mk.p.
1 Węgiel Dąbrowski (gruby) z głębokich kopalń	85	113	191	670	2320	3.270	7.100
2 " Krakowski (") i z odkrywek Dąbrowskich	—	—	~~191~~	670	2.000	2800	6400
3. Węgiel brunatny	48	64	105	400	1.400	—	—
4 Węgiel opałowy	~~85~~	~~113~~	~~191~~	~~670~~	1.900	2.650	~~7.100~~
5. Brykiety	—	—	—	—	2.945	5.710	—
6. Węgiel Karwiński	~~90~~	97,5	330	1.350	3.000	4.500	12.000 24.000
7. " Górnośląski	—	—	553	1.315	2.750	4300	11.500 22.000
8. Koks Karwiński	~~120~~	128	675	2.400	6.300	9.000	24.000 40.000
9. Koks Górnośląski	—	—	895	2.230	5.500	7.000	16.200 27.000

absolutnemi

Jakiemi cyframi wyrażały się dodatkowe opłaty, przebrane od spożywców węgla krajowego z jakiemi zniżkami podlegały w rozmaitych okresach ich bieżenia rozwiedzione wyżej zestawienia, jedno dotyczące węgla kamiennego, drugie – brunatnego. Podane w zestawieniach cyfry, do 1 stycznia 1920 r. dotyczą tylko węgla Zagłębia Dąbrowskiego, gdyż od węgli Krakowskiego do tych opłat nie pobierano; cyfry zaś, po 15 stycznia 1920, które opłaty zostały rozciągnięte i na Zagłębie Krakowskie, odnoszą się do węgla krajowego wogóle, tj. z obu zagłębi.

A. Węgiel kamienny

Uwaga: rubr. I + 5 = cenie płaconej przez odbiorców za 1 tonę (bez podatku bieżącego)

Okresy czasu	Cena płacona za węgiel górnicy	Opłaty dodatkowe od 1 tony węgla: Aprowizacyjne mk	Kapitał. ubezpieczeniowy mk	Kapitał rozbudowy (przedwojenny) mk	Kapitał inwestycyjny mk	Kapitał rezerwowy mk	Podatek skarbowy mk	Podatek bieżący mk	Należność P.K.W. mk	Razem wszystkie opłaty mk
Przed wstąpieniem okupacji	44									11
1) od 11/XI 1918 do 1/XX 1919	64	—	—	—	—	—	9	1	1	11
2) od 1/XX 1919 do 1/I 1920	83	—	4,5	—	—	1,5	9	1	1	17
3) od 1/I 1920 do 1/VI 1920	113	20	—	—	—	25	10	1	1	57
4) od 1/VI 1920 do 1/XI 1920	225	37,5	—	25	—	22,5	52	1	2	140
5) od 1/XI 1920 do 1/VIII 1920	335	100.	—	50	—	25	87	1.	2	265
6) od 1/VIII 1920 do 1/IX 1920	385	150	—	—	40	10	97	1	2	300
7) od 1/IX 1920 do 1/X 1920	435	180	—	—	80	29	123	1.	2	415
8) od 1/X 1920 do 1/XII 1920	650	200	—	—	80	20	170	5	5	480
9) od 1/XII 1920 do 1/I 1921	829	400	—	—	80	35	246	5	5	771.
10) od 1/I 1921 do 1/II 1921	1.160	500	—	—	80	38	272	5	5	900
11) od 1/II 1921 do 1/VI 1921	1300	800	—	—	130	135	420	5	10	1.500
12) od 1/VI 1921 do 1/VIII 1921	1.430	750	—	—	130	145	440	5	20	1.490
13) od 1/VIII 1921 do 1/IX 1921	2120	800	—	—	—	103	512	5	20	1.440
14) od 1/IX 1921 do 1/X 1921	2120	1.400	—	—	—	451	704	5	20	2.580

B. Węgiel brunatny

1) od 11/XI 1918 do 1/IX 1919	41	—	—	—	—	—	5	1	1	7
2) od 1/IX 1919 do 1/I 1920	53	—	—	—	—	4	5	1	1	11
3) od 1/I 1920 do 1/IV 1920	63	15	—	—	—	18	7	1	1	42
4) od 1/IV 1920 do 1/VI 1920	140	37	—	16	—	14	35	1	2	105
5) od 1/VI 1920 do 1/VIII 1920	185	100	—	30	—	25	57	1	2	215
6) od 1/VIII 1920 do 1/IX 1920	185	150	—	—	25	10	67	1	2	255
7) od 1/IX 1920 do 1/X 1920	255	180	—	—	75	20	87	1	2	365
8) od 1/X 1920 do 1/XII 1920	380	200	—	—	70	14	116	5	5	410
9) od 1/XII 1920 do 1/I 1921	480	400	—	—	75	24	176	5	5	685
10) od 1/I 1921 do 1/II 1921	700	500	—	—	75	15	200	5	5	800
11) od 1/II 1921 do 1/VI 1921	760	800	—	—	76	87	312	5	10	1290

(od 1 czerwca 1921 r. wprowadzono pełną wolność handlu węglem brunatnym)

Sprawozdanie z działalności biura mierniczego
przy Urzędzie Górniczym w Dąbrowie
Górniczej za październik 1920 r.

p.Romanowicz zgodnie z życzeniem właścicieli projektowanych w Zawierciu nadań wrócił do Dąbrowy w celu porozumienia z Urzędem co do zmian pewnych w granicach nadań,projektowanych przez właścicieli.Ponieważ jednocześnie wpłynął obstalunek na nadania w Zaiwerciu dla T-wa Saturn ,p.Romanowicz obejrzał na gruncie projektowane granice nadań dla tegoż T-wa.Następnemu wyjazdowi stanął na przeszkodzie strejk kolejowy,tak że sprawa pomiaru nadań w miesiącu sprawozdawczym nieco się przeciągnęła.

p.Włyński wykonywał pomiary na szybie No 34 ,po ukończeniu takowych był wydelegowany na kop.Grodziec I , Na rzeczonej kopalni z polecenia zarządu wykonał uzupełnienie pomiaru p.Kwieciński,markszajder z kop.Saturn.Dla urzędowego wyjaśnienia nieprawności podobnego zarządzenia zarządu kopalni,pomiar na kop. Grodziec I do czasu został zawieszony.

p.Kozłowski po ukończeniu pomiaru na kop. Anna i Irena w Krzykawie powrócił do biura i zajął się wykańczaniem planów. Przed oddaniem wykończonej roboty został zwolniony od obowiązku przez p.Naczelnika.

p.Dzierżanowski wyjeżdżał do Gpłonoga w celu sprawdzenia projektu wywłaszczenia pod kolej ,przedstawionego przez Franko-Włoskie T-wo.Po dokonanej na miejscu kontroli w planie okazały się poważne luki,wobec czego plan nie mógł być zatwierdzony.

p. Dzierżanowski wyregulował granicę między gruntami Huty Bankowej i Sosnowickiem T-wem .

W końcu miesiąca p. Dzierżanowski stosownie do wskazówek udzielonych mu przez p. Rajdeckiego rozpoczął pomiar powierzchni kop. Stanisław,na nadaniu Władysław.Przy tej pracy zostało skonstatowane,iż na planie Władysław oraz sąsiednich brakuje rumbów i kątów wewnętrznych.

W końcu miesiąca został przyjęty markszajder śląski p. Bruno Mazurek.

p. Wojtusik kopjował plany,p.Han porządkował rejestry pomiarowe i sporządzał spis ogólny takowych.

Sprawa ułatwienia pracownikom przejazdów na roboty została definitywnie załatwiona,wynajęto konie na stałe.-

insp. górn.

PAŃSTWOWA CENTRALA WĘGLOWA

373

podaje do wiadomości spożywców b. Królestwa Kongresowego, że, **począwszy od Marca r. b. włącznie**, węgiel kamienny, brunatny i koks winien być zamawiany i będzie wyznaczany na okresy miesięczne, a nie półmiesięczne.

Przy zgłoszeniach (zamówieniach) na wymienione powyżej materjały opałowe należy się ściśle zastosować do następujących sposobów, terminów, opłat i t. p.

1. Zgłoszenia (zamówienia) na węgiel kamienny, brunatny i koks, w ilościach odpowiadających miesięcznemu spożyciu i w ładunkach wagonowych (conajmniej 10 tonn) na potrzeby Ministerjum Spraw Wojskowych, dróg żelaznych, kolejek dojazdowych, żeglugi, komunikacji lądowych, przemysłu wszelkiego (prywatnego i rządowego), rolnictwa (młocarnie i pługi parowe), przedsiębiorstw municypalnych (gazowni), elektrowni miejskich i okręgowych, tramwajów, wodociągów, rzeźni, zakładów kąpielowych i dezynfekcyjnych i t. p., winny być kierowane do Państwowej Centrali Węglowej (Warszawa, Jasna № 8; adres telegraf.: Warszawa—Pecewu). Zgłoszenia (zamówienia) te winny być uskuteczniane przez spożywców bezpośrednio, przez odpowiednie instytucje naczelne (administrujące), lub przez syndykaty, związki i zrzeszenia spożywców winny być dostarczane do Państwowej Centrali Węglowej **najpóźniej 5-go poprzedniego miesiąca**, (t. j. zgłoszenia na Marzec — najpóźniej 5-go Lutego, zgłoszenia na Kwiecień — najpóźniej 5-go Marca i t. d.).

2. Zgłoszenia (zamówienia) na węgiel kamienny, brunatny i koks, w ilościach, odpowiadających miesięcznemu spożyciu i w ładunkach wagonowych (conajmniej 10 tonn) na potrzeby opału domowego, jak również ogrzewania gmachów publicznych i prywatnych (oprócz gmachów wojskowych) winny być dostarczane do Ministerjum Aprowizacji **najpóźniej 1-go poprzedniego miesiąca** (t. j. na Marzec—najpóźniej 1-go Lutego, na Kwiecień—najpóźniej 1-go Marca i t. d.); zgłoszenia te winny być składane nie bezpośrednio do Ministerjum Aprowizacii, a dla Warszawy, Łodzi, Częstochowy i miast dawniej gubernialnych—za pośrednictwem Magistratów tych miast; dla reszty miejscowości—za pośrednictwem powiatowych Referentów Aprowizacyjnych.

3. We wszystkich zgłoszeniach (zamówieniach) wymienionych w p. 1 i 2 winny być wymienione:

a) zamawiający, wzgl. osoba lub instytucja, (z dokładnym adresem) odpowiedzialna za uregulowanie należności.

b) odbiorca, t. j. osoba lub instytucja (z dokładnym adresem), na którą ma być wystawiony list przewozowy (fracht).

c) stacja odbiorcza drogi żelaznej, a w razie dalszego przewozu kolejkami podjazdowemi, lub drogami rzecznemi—stacja przeładunkowa drogi żelaznej i osoba do przeekspedjowania i przeładunku upoważniona.

d) ilość (w tonnach) i żądane gatunki węgla lub koksu.

e) cele, do jakich żądane materjały opałowe mają być użyte.

Uwaga. Treść zamówień winna być ograniczona powyższemi danemi; wszelkie zaś zapytania, reklamacje i t. p. winny być komunikowane w osobnych listach.

4. Należność za węgiel lub koks (według wymienionych poniżej cen), oraz opłata za przewóz (fracht) drogami żelaznemi winny być z góry, przed wysyłką zamówionych materjałów opałowych, wpłacone na rachunek bieżący Biura Sprzedaży Państwowej Centrali Węglowej w Sosnowcu (adr. telegr.: Sosnowiec Pebees) w Sosnowickim Oddziale Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, lub w Sosnowickim Oddziale Banku Handlowego w Warszawie, lub też we Wspólnej Reprezentacji w Dąbrowie Górniczej Krakowskiego Banku Przemysłowego i Krakowskiego Banku Krajowego.

5. Ceny za tonnę franco wagon kopalnia, tymczasowo aż do odwołania, obowiązują następujące: węgiel gruby, kostka I, kostka II — **85** marek (**160** koron); orzech I—**80** marek (**150** koron); orzech II —**75** marek (**141** koron); orzech III—**70** marek (**132** korony); pospółka—**60** marek (**113** koron); miał — **40** marek (**75** koron); węgiel brunatny niesortowany—**48** marek (**90** koron); węgiel gazowy z Zagłębia Karwińskiego—**90** marek (**170** koron); koks lejarski z Zagłębia Karwińskiego—**120** marek (**227** koron).

6. Zgłaszane (zamawiane) ilości i gatunki węgla mogą być dostarczane tylko w miarę możności, zależnie od celów, do jakich mają być użyte. Nieprzyjmowanie ładunków węglowych przez odbiorcę, stosownie do postanowienia Rady Rozdzielczej Węglowej, jest niedopuszczalne, ze względu na zbytnie przetrzymywanie w tych wypadkach taboru kolejowego i ze względu na ułatwianie tym sposobem spekulacji węglem; odbiorca ma natomiast możność reklamacji wszelkiej i dochodzenia strat, poniesionych wskutek złego gatunku węgla, stwierdzonego protokółem urzędowym, lub orzeczeniem biegłych.

Warszawa, dnia 15 stycznia 1919 r.

Węgiel dla Warszawy.

Czy Warszawa będzie miała węgiel? N pytanie to odpowiedzieć może jedynie zarzą kolei warsz.-wied. Kopalnie Zagłębia Dąbrow skiego mają zmagazynowane w chwili obecne tak duże zapasy węgla, że nietylko Warszaw ale i Łódź i inne centra większego zaludnieni ziem polskich mogą bez wysiłku zaopatrzyć w węgiel. Na przeszkodzie do wypełnienia teg tak ważnego dzisiaj zadania stoi nieuruchomion ruch kolejowy, a przedewszystkiem brak wagonów węglarek.

Przed wojną kolej w.-w. miała do swej dyspozycji 15 tysięcy węglarek, obecnie ma ich zaledwie 1500.

O ile nam wiadomo, to kolej Dęblińska, dawna Iwangrodzka, ma w swej dyspozycji przeszło 7 tysięcy wagonów; wskazane więc byłoby aby kolej w.-w. uzyskała część tego taboru, a wówczas sprawa przewozu węgla mogłaby znaleźć pomyślne rozwiązanie.

Przy sposobności zaznaczyć należy, że zarządy kopalń mogłyby dać pracę daleko większej ilości górników i pracowników wogóle, gdyby odpływ wyprodukowanego węgla był normalniejszy, gdyż w tym wypadku nie zachodziłaby obawa nadmiernego magazynowania węgla. A więc od względnego chociażby unormowania wywozu węgla z kopalni, zależne jest nietylko zaopatrzenie nas w węgiel, ale i możność dania pracy robotnikom Zagłębia, powracającym obecnie z przymusowych robót w kopalniach nadreńskich.

...antipolskie pod hasłem ...przeciw „pogromom“ w Galicji.

Armja i budżet.

W „Gazecie Warszawskiej“ pojawiło się kilka doskonałych artykułów z dziedziny wojskowości, podpisanych literami Z. G. W ostatnim p. t. „Armja i budżet“ czytamy:

„W końcowym epilogu wojny światowej stanęliśmy przed koniecznością spiesznej budowy siły zbrojnej, potrzebnej nam nietylko ze względu na sytuację zagraniczną, lecz bardziej może jeszcze z powodu stosunków wewnętrznych powstającej Ojczyzny. Za wszelką cenę, bez względu na koszty i na stan ekonomiczny kraju musimy stworzyć silną i karną armję i to jaknajrychlej, gdyż w niej jedyna nadzieja, że z chaosu rekonstrukcji karty Europy wyłoni się silny i stały zarys naszych granic, że wewnętrzna struktura państwa będzie mocną i trwałą.“

Następnie zwraca autor uwagę na olbrzymie budżety wojskowe rozmaitych państw przed wojną i w czasie wojny. Ten stan po zawarciu pokoju zmieni się radykalnie. Zbrojenia będą znacznie pomniejszone, właściwie kwestja „rozbrojenia“ stanie się aktualną i palącą.

„Jasną więc rzeczą—pisze autor—że potrzeba sformowania u nas znacznej, dobrze zorganizowanej i wyposażonej armji jest fazą przejściową, koniecznością chwilową, służącą jedynie do skonsolidowania całokształtu państwa i do zaprowadzenia zupełnego ładu, porządku i posłuchu. Po osiągnięciu tego celu nastąpi bezwątpienia okres rozbrojenia, podyktowany koniecznościami budżetowemi.“

„Jak ważne więc jest celowe, praktyczne i oszczędne obracanie niekontrolowanych dziś olbrzymich sum na cele tego przejściowo koniecznego aparatu wojskowego, nie potrzeba wyjaśniać. I ta myśl podstawowa dzisiejszej organizacji siły zbrojnej polskiej, zaimprowizowanie na krótki czas pierwszo-

= Drożyzna węgli.

W odpowiedzi na interpelację radnych, skierowaną pod adresem magistratu w sprawie obecnego dowozu i podziału węgli, jak również kalkulacji jego cen, wydział zaopatrywania udzielił następujących wyjaśnień:

O spekulacji węglowej wiadomo wydziałowi zaopatrywania, przeciwdziałać jednak temu nie może, gdyż obecnie zajmuje się rozdziałem węgli nietylko wydz. zaop., lecz i państwowa centrala węglowa, ministerjum aprowizacji i ministerjum wojny, niezależnie zaś od tego urząd powiatowy posiada swoje składy węglowe w otrębie Warszawy.

W celu ujednostajnienia zaopatrywania ludności w węgiel, wydział wystąpił do władz państwowych z projektem, aby jedna instytucja objęła całą repartycję węgli dla Warszawy, gdyż to tylko da możność ściślejszej kontroli nad uskutecznianym rozdziałem.

Wydział zamierzał na okres pierwszej połowy stycznia r. b. zwiększyć kontyngens do 4 pudów węgli grubych i 2 pud. pospółki na każdy kupon karty opałowej, okazało się jednak z doświadczenia oraz panujących obecnie stosunków, iż dawne normy, t. j. 2 pudy węgli grubych i 2 pudy pospółki na 14 dni—należy zostawić, gdyż pomimo wszelkich reklamacji wydział otrzymuje, w stosunku do węgli grubszych gatunków, 75% pospółki. Dopiero z chwilą poprawienia się dostawy, wydz. zamierza poczynić stosowne zarządzenia.

Ceny węgli od d. 17 grudnia podwyższono, a mianowicie: węgiel grubszy 3.25 mk. za pud, orzech II 3 mk., pospółka 2.75 mk., węgiel brunatny 2.40 mk.

Zwyżkę cen wywołały następujące powody: a) zwyżki ceny węgli na kopalniach około 100%, b) zwyżki kosztów przewozu koleją o 100%, c) zwyżki stawek przewozu końmi, d) zwyżki zarobków pracowników na składach, e) zwyżki kosztów handlowych.

Z informacji, podanych przez wydział zaopatrywania, wynika, że w kopalniach dawniej węgiel gruby kosztował około 45 mk. za tonnę, obecnie 90 mk. Koszta przewozu koleją: z 200 mk. za tonnę z Zagłębia do Warszawy wzrosły obecnie do 40 mk. Przewóz końmi: dawniej od pudą płacono 18 fen., obecnie 32 fen. Wzrosły jednocześnie płace pracowników składów i koszta handlowe.

...mację na imię p. W. Węglińskiej, znalezioną na ulicy, odebrać można w redakcji „Kurjera“ na Krakowskiem Przedmieściu 40 w g. od 10 do 12 i od 5—7.

Z kraju i z poza kraju.

+ Przeor jasnogórski do Paderewskiego.

Publiczność częstochowska chciała Paderewskiego uczcić podczas przejazdu z Krakowa wielką owacją. Mogła być owacja, ale krótka — i była. Nie był jednak w stanie powitać Paderewskiego przeor klasztoru więc przesłał mu następującego brzmienia depeszę:

„Z okazji przejazdu naszego przez Częstochowę, która mieści umiłowany skarb jedności religijno-narodowej narodu polskiego, w dziejowej jednocześnie chwili, zebrało się duchowieństwo miasta i jego mieszkańcy z przeorem oo. paulinów na stacji, aby powitać najlepszego obywatela i orędownika Polski i wyrazić należną mu cześć. — Opóźnieni skutkiem nabożeństw dnia świątecznego — telegraficznie przesyłamy powitanie i cześć tę znaczymy: „Witaj i zwyciężaj w obywatelskiej pracy dla Polski, mężu opatrznościowy!“

(—) O. Piotr Markiewicz
przeor jasnogórski.“

+ O wynagrodzenie strat.

Związek fabrykantów i przemysłowców w Łodzi przystąpił—jak donosi „Kor. Pol.“—do ujednostajnienia akcji, mającej na celu uzyskanie od Niemiec wynagrodzenia za straty, jakie przemysł łódzki poniósł podczas wojny ze strony niemców.

Według dorywczych obliczeń, straty te wynoszą z górą 3 miljardy rubli.

+ Napad bandytów.

Wojciech Minkowski, mieszkaniec wsi Klaudyn, w gm. Blizne, zawiadomił 26-ty komisarjat milicji, że wczoraj wieczorem do jego mieszkania wtargnęło 5-u zamaskowanych i uzbrojonych bandytów, którzy związali rodzinę i służącą i zażądali pieniędzy.

Bandyci zrabowali 600 marek oraz garderobę i słoninę wartości ogółem mk. 900, poczem zbiegli w niewiadomym kierunku.

Jenerał Rozwadowski
do metropolity Szeptyckiego.

Pochodzenie węgla	Gruby kostka	Orzech I „ II	Orzech III, pospółka, groszek, grysik i drobny	Miał	Dla wszystkich gatunków
WĘGIEL:					
Karwiński	—	—	—	—	6,000.—
Górnośląski	6,000.—	5,700.—	3,600.—	3,000.—	—
Dąbrowski	4,490.—	4,265.—	2,700.—	2,245.—	—
Krakowski i z odkrywek dąbrowskich	3,900.—	3,700.—	2,340.—	1,950.—	—
KOKS:					
Karwiński	—	—	—	—	14,500.—
Górnośląski	—	—	—	—	9,000.—

Do cen węgla krajowego dolicza się 10% tytułem podatku na terenach b. Kongresówki. 3117r

...antipolskie pod hasłem ...przeciw „pogromom“ w Galicji.

Armja i budżet.

W „Gazecie Warszawskiej“ pojawiło się kilka doskonałych artykułów z dziedziny wojskowości, podpisanych literami Z. G. W ostatnim p. t. „Armja budżet“ czytamy:

„W końcowym epilogu wojny światowej stanęliśmy przed koniecznością spiesznej budowy siły zbrojnej, potrzebnej nam nietylko ze względu na sytuację zagraniczną, lecz bardziej może jeszcze z powodu stosunków wewnętrznych powstającej Ojczyzny. Za wszelką cenę, bez względu na koszty i na stan ekonomiczny kraju musimy stworzyć silną i karną armję i to jaknajrychlej, gdyż w niej jedyna nadzieja, że z chaosu rekonstrukcji karty Europy wyłoni się silny i stały zarys naszych granic, że wewnętrzna struktura państwa będzie mocną i trwałą.“

Następnie zwraca autor uwagę na olbrzymie budżety wojskowe rozmaitych państw przed wojną i w czasie wojny. Ten stan po zawarciu pokoju zmieni się radykalnie. Zbrojenia będą znacznie pomniejszone, właściwie kwestja „rozbrojenia“ stanie się aktualną i palącą.

„Jasną więc rzeczą—pisze autor—że potrzeba sformowania u nas znacznej, dobrze zorganizowanej i wyposażonej armji jest fazą przejściową, koniecznością chwilową, służąca jedynie do skonsolidowania całokształtu państwa i do zaprowadzenia zupełnego ładu, porządku i posłuchu. Po osiągnięciu tego celu nastąpi bezwątpienia okres rozbrojenia, podyktowany koniecznościami budżetowemi.“

„Jak ważne więc jest celowe, praktyczne i oszczędne obracanie niekontrolowanych dziś olbrzymich sum na cele tego przejściowo koniecznego aparatu wojskowego, nie potrzeba wyjaśniać. I ta myśl podstawowa dzisiejszej organizacji siły zbrojnej polskiej, zaimprowizowanie na krótki czas pierwszo-

Państwowa Centrala Węglowa

Podaje do wiadomości wszystkich odbiorców b. Królestwa Kongresowego, że zamówienia na węgiel kamienny i runatny i koks (hutniczy i gazowy) winny być składane dwa razy na miesiąc, a mianowicie 10-go każdego miesiąca na pierwszą połowę następnego miesiąca i 25-go każdego miesiąca na drugą połowę następnego miesiąca, i przesyłane:

1) Zamówienia na węgiel i koks dla Ministerstwa Wojny, dróg żelaznych państwowych i prywatnych, na potrzeby wszelkiego przemysłu, łącznie z municypalnym (gazownie, elektrownie, wodociągi i t. p.) bezpośrednio do Państwowej Centrali Węglowej, Warszawa Jasna 8; adres telegraficzny Warszawa „Pecewu."
2) Zamówienia na węgiel i koks dla opału domowego, oraz opalania gmachów prywatnych i publicznych w obrębie miast Warszawy i Łodzi za pośrednictwem Magistratu tych miast—również do Państwowej Centrali Węglowej, Warszawa Jasna 8; adres telegraficzny: Warszawa „Pecewu"
3) Zamówienia na węgiel i koks dla opału domowego, oraz opalania gmachów prywatnych i publicznych (za wyjątkiem wojskowych) dla wszystkich miejscowości, oprócz Warszawy i Łodzi, jak również dla gospodarstw wiejskich na cele omłotowe i dla pługów parowych — do Wydziału Opałowego Ministerstwa Aprowizacji, lecz nie bezpośrednio, a dla miast b. gubernialnych—za pośrednictwem Magistratów tych miast, dla reszty miejscowości za pośrednictwem powiatowych referentów aprowizacyjnych o 5 dni wcześniej, niż zamówienia wymienione w 1-ym i 2-gim punkcie.

Wszystkie zamówienia winny być podawane w tonnach (tonna=10 korcom=10 cntn.mtr=61 pudom) i zawierać: ilość, gatunek, imię i nazwisko lub firmę odbiorcy, oraz stację odbiorczą.

Wszystkie zamówiena, nadesłane w terminach późniejszych od wyżej wymienionych, uwzględniane nie będą.

Równocześnie z przesyłaniem zamówień należy wpłacać do Oddziału Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w Sosnowcu na rachunek bieżący Biura Sprzedaży Węgla Państwowej Centrali Węglowej w Sosnowcu, tytułem kaucji:

a) w stosunku: 90 marek za tonnę gatunków grubych (gruby I kostki), 80 marek za tonnę gatunków średnich (orzechów 60 marek za tonnę pospółki i 45 marek za tonnę miału.
b) koszta przewozu kolejowego zamawianej ilości od st. Sosnowiec do stacji odbiorczej.

Zamówienia, na które w swoim czasie nie będzie wpłacona wyżej wymieniona kaucja, wykonywane nie będą.

Uwaga: Termin nadsyłania zamówień na 2-gą połowę Grudnia przedłużony jest wyjątkowo do 10 Grudnia, a na 1-szą połowę Stycznia do 5 Grudnia.

Warszawa, dnia 6 grudnia 1918 r. Inspektor Państwowej Centrali Węglowej
1—893 Kierownik Biura **Jerzy Paprocki** **Kazimierz Kasiński**

Ogłoszenia przyjęte w redakcji po zamknięciu kantoru o 10 proc. drożej.

cja otwarta przez cały dzień i noc bez przerwy. | Rekopisów nadesłanych nie zwraca się.

MIA MARA

Polska gwiazda

amacie życiowym w 5-ciu czę'ciach p. t.:

ISTA MIŁOŚĆ...

siła kinematograficzna

ZA-STĘPOWSKI

5-ciu aktach z życia wielkiego artysty p. t.:

A MIŁOŚĆ"

CENA PŁACONA KOPALNIOM ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO

w markach Polskich za tonnę

Grupy kopalń	Gruby kostka orzech I i II	Orzech III pospółka	M i a ł .
I.	117	107	82
II.	122	111	86
III.	127	117	92
IV.	132	122	97

Państw. Urząd Węglowy

podaje do wiadomości swych odbiorców, że począwszy **od dnia 1 kwietnia r. b.** zgodnie z rozporządzeniem P. Ministra Przemysłu i Handlu, będą pobierane aż do odwołania, następujące **ceny za węgiel z kopalń Zagłębia Dąbrowskiego:**

Gruby i kostka	Mk.	410.—	za 1 tonnę f-co wagon kopalnia
Orzech I i II	„	391.—	
Orzech III i pospółka	„	322.—	
Miał	„	245.—	
Brunatny	„	245.—	

plus 10 proc. podatku komunalnego, pobieranego z góry z zapłatą za węgiel.

Za węgiel i koks Karwiński oraz Górnośląski P. U. W. obliczać będzie tymczasowo:

Węgiel Karwiński	Mk.	500.—	za 1 tonnę loco, stacja Cieszyn lub Piotrowice,
Koks	„	800.—	
Węgiel Górnośląski	„	650.—	za 1 tonnę, loco stacja pograniczna
Koks „ „	„	1,000.—	

a ostateczne obliczenie nastąpi po ustaleniu kursu koron czeskich. (Karwiński) i marek niemieckich (Górny-Śląsk).

W związku z powyższem P. U. W. uprasza swych odbiorców o rychłe poczynienie dodatkowych wpłat, stosownie do wysokości zmienionych cen dla uniknięcia zwłoki w dostawie węgla.

2530r

ła drzewna i gazowa. Carbolineum. Artykuły do oczyszczenia maszyn. Odpadki bawełniane. Szmaty. Ściereczki. Pakuły. Konopie. Fartuchy robotnicze. Worki

poleca

Edward GAJDZIEŃSKI, 2480

Biuro Techniczno-handlowe i Fabryka smarów,

WARSZAWA,

Kantor: Mokotowska 45. **Telefon 285-04.**

Świetna egzystencja! Od przeszło lat 30 dobrze zaprowadzony Skład zegarmistrzowski i złotniczy,

połączony z optyką, w powiatowem mieście W. Ks. Poznańskiego z powodu stosunków rodzinnych zaraz do sprzedania, częściowo lub w całości. Skład obejmuje większą ilość przedmiotów złotych i srebrnych. Zgłoszenia uprasza się nadsyłać, pod „R. P. 2677", do **Tow. Akc. Reklama Polska", Poznań, Aleje Marcink. 6.** 2476r

---

Rada Zarządzająca Spółki Akcyjnej

Przemysłu Zapałczanego i Drzewnego

„BŁONIE"

ma zaszczyt zawiadomić pp. akcjonarjuszów, iż w d. 25 kwietnia r. b, o godzinie 12 w południe, w biurze Zarządu, przy ul. Mazowieckiej № 11, odbędzie się

Nadzwyczajne Ogólne Zebranie Akcjonarjuszów.

OGŁOSZENIE.

Inspektorat Węglowy w Krakowie zawiadamia, że w myśl rozporządzenia Pana Ministra Przemysłu i Handlu, począwszy od dnia 1-go stycznia 1920 r. będą liczone aż do odwołania następujące ceny węgla, koksu: za 10.000 kg. loco wagon kopalnia, koksownia lub brykieciarnia z wyłączeniem wszelkich kosztów:

1) z kopalń Zagłębia Krakowskiego za sortymenty gruby do orzecha II. włącznie K. 2615, za miał K. 1665,

2) z kopalń Karwińskich ceny tymczasowe za sortymenty gruby do grysika włącznie K. 4420, koks karwiński za sortymenty gruby, kostka, orzech K. 8780; ceny węgla i koksu Karwińskiego ostatecznie ustalone będą zgodnie z kursem korony czeskiej,

3) z kopalń Zagłębia Dąbrowskiego gruby, kostka I i II K. 2775, orzech I i II K. 2675, orzech III i pospółka K. 2225, miał K. 1575, brunatny K. 1575.

W związku z powyższem Inspektorat Węglowy w Krakowie uprasza o rychłe poczynienie dodatkowych wpłat do Polskiego Towarzystwa Handlowego w Krakowie, Sławkowska Nr. 1, stosownie do wysokości zmienionych cen dla uniknięcia zwłoki w dostawie węgla.

Inspektorat Węglowy w Krakowie.

Kraków, dnia 14/I 1920 r. 1115

25599; ze st. Długikąt Nr. 88902; ze st. Zaklików Nr. 72844; ze st. Zaklików Nr. 36173 i jeden fracht, wykupiony ze st. Włodzimierz Woł. Nr. 5345. S. Sztejnbaum. 1264

Zgubiono kwity udziałowe Banku Właścicieli Nieruchomości Nr. 54 na Mk. 200 i Nr. 65 na Mk. 1800, wydane na imię Władysława i Anny małżonków Mierzenowskich. Uprasza się o złożenie znalezionych kwitów w Banku Właścicieli Nieruchomości w przeciągu 2 tygodni, po upływie którego to terminu zostaną wydane dublikaty. 1263

Zaginęło świadectwo na otrzymywanie spirytusu z monopolu na Pradze, wyda-

kciów, Grodzka 25. 1006

Zaginęło Zaliczenie Kolejowe Nr. 657 za listem przewozowym Nr. 3/787 z dnia 24/X 1919 r., na sumę 1480 kor., wydane st. Chełm, M. Pojasowi, na wysłany towar do st. Zamość, M. Pojas 15919

Skradziono legitymację zapomogową Nr. 65306, Todresa Billauer, Śliska 54. 16925

Zaginęła karta opałowa Franciszka Buzuk, Ciepła 17. 15293

Zgubiono dowód osobisty na imię Gabryeli Huldy, Chmielna 128. 15308

Skradziono w dniu 24 b.

Eksploatacja węgla na Górnym Śląsku. Podług sprawozdań było w r. 1909 czynnych 57 kopalń. Eksploatacja węgla wynosiła 37 miljony 656 tysięcy 638 ton. tj. o 2 proc. więcej, aniżeli w r. 1908. Sprzedano 30 miljonów 846 tys. 670 ton za 289 miljonów 755 tys. 521 marek. Tona (10 centnarów) kosztowało przeciętnie 9 marek i 44 i pół fenigów, czyli o 2 fenigi mniej, aniżeli w r. 1908. Najniższe ceny płacono na kopalni „Szczęście Henryka“,

---

własność księcia Pszczyńskiego (6 mk. 61 fen. za tonę), najwyższe na kopalni Mysłowickiej tj. 11 mk. 10 fen. za tonę. Wobec tego kopalnia Mysłowicka powinna by płacić najlepsze zarobki, tymczasem tak nie jest, bo i tam nie zarabiają robotnicy wiele więcej, aniżeli po innych kopalniach.

browie (sala zebrań przy plebanji)

Sekretarz Zarządu przyjmuje intere
santów i udziela informacji w spra
wach Stowerzyszenia we wtorki i
piątki od godz. 5-ej do 8 po poł.

Filie Stowarzyszenia znajdują się
w Dąbrowie, Będzinie
Czeladzi, Niwce, Sielcu
Sosnowicach, Pogoni
Strzemieszycach.

Drukarnia M. Leśniewskiego.

Dodatek

do № 64

3 egzempl.

391

Wstęp.

Rozdział I. Sytuacja węglowa w Polsce w końcu 1918r
okupacyjna gospodarka kopalniana.- Stan techniczny i finansowy kopalń – Stosunki robotnicze.– Warunki importu węgla zagranicznego.– Groźba głodu węglowego.

Rozdział II. Reglamentacja obrotu materjałów opałowych.
Reglamentacja węglowa na Ziemiach Polskich w okresie wojny i okupacji.– Przejęcie gospodarki węglowej przez władze polskie w Listopadzie 1918r.– Zorganizowanie państwowego aparatu dla reglamentacji obrotu węgla: Państwowa Centrala Węglowa w Warszawie i Biuro Sprzedaży w Sosnowcu.– Komisja Międzyministerjalna i reorganizacja aparatu regulującego: Państwowy Urząd Węglowy i jego agendy.– Reglamentacja obrotu węgla w rozmaitych dzielnicach.– Unifikacja gospodarki węglowej w całem Państwie.– Sejmowa Komisja Opałowa.– Nadzwyczajne pełnomocnictwa Ministra Przemysłu i Handlu z d. 14 Lipca 1920r.– Mechanizm wykonawczy reglamentacji.– Reglamentacja obrotu opału drzewnego.

Rozdział III Podział węgla i kontrola spożycia.
Trudności rozdzielcze: brak węgla, niedostateczność środków transportowych, brak dokładnych danych o potrzebach i wydajności rynku wewnętrznego.– Badanie warunków i rozmiarów spożycia.– Komisja Międzyministerjalna dla zbadania gospodarki węglowej w Ministerstwach: Kolei Żelaznych, Spraw Wojskowych, Aprowizacji, Przemysłu i Handlu.– Zasady i sposoby dokonywania podziału węgla między odbiorcami.– Kategorje odbiorców.– Kolejność wysyłek.– Określanie poszczególnych przydziałów węglowych.– Wydział Kontroli Opałowej przy Państwowym Urzędzie Węglowym: jego zadania i wykonane prace.

Rozdział IV. Import węgla zagranicznego.
Konieczność importu.– Ujemne instytucje dla uregulowania spraw węglowych w Europie Środkowej.– Europejska Komisja Węglowa – Paryska Komisja Odszkodowań– Ostrawska Komisja

Węglowa.- Cieszyńska Komisja Międzysojusznicza.- Import węgla Karwińskiego.- Umowy polsko-czeskie z d. 5 Listopada 1918 r, 13 Marca 1919 i 27 Września 1920 r i ich wykonanie.- Import węgla Górnośląskiego.- Umowa polsko-niemiecka z d. 22 Października 1919 r. - Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa w Opolu.- Expozytura P. U. W. w Katowicach.- Decyzja Komisji Odszkodowań z Maja 1920 r w sprawie dostaw węgla Górnośląskiego dla Polski i jej wykonanie.- Trudności wagonowe.

Rozdział V Finanse państwowej gospodarki węglowej.

Finansowanie operacji węglowej.- Wydział Finansowy P.U.W.- Rozrachunki z dostawcami i odbiorcami węgla.- Ceny płacone kopalniom krajowym węgla kamiennego i brunatnego.- Zasady kalkulacji cen.- Własne koszta kopalń.- Podział kopalń na grupy.- Ceny przeciętne i za poszczególne sortymenty.- Ceny zakupu węgla i koksu zagranicznego.- Ceny sprzedażne: ustosunkowanie ich w zależności od sortymentu węgla i wartości cieplikowej opału.- Opłaty dodatkowe, pobierane od spożywców w cenie sprzedażnej węgla i ich przeznaczenie.- Kalkulacja cen sprzedażnych węgla krajowego i zagranicznego.- Zasada kalkulacji i mechanizm obliczania cen przeciętnych i poszczególnych rozmaitych rodzajów opału.- Rozmiary państwowej operacji węglowej i jej koszta.

Rozdział VI Polityka Rządowa w przemyśle węglowym.

Akcja rządowa w celu podniesienia zdolności wytwórczej kopalń i unormowania stosunków robotniczych.- Postulaty kopalń.- Finansowa pomoc udzielana przez Rząd kopalniom węgla.- Pożyczki ze Skarbu Państwa.- Zasiłki z kapitałów kompensacyjnego, kapitału przeznaczonego na wypłatę premji za zwiększoną produkcję oraz z kapitału inwestycyjnego.- Wydział zaopatrywania kopalń.- Wagony amerykańskie dla kopalń.- Ulgi dla nowopowstających kopalń.- Zarządzenia celem powiększenia produkcji węgla.- Rządowe przedsiębiorstwa węglowe.- Aprowizacja robotników kopalnianych.-

Kwestja robotnicza.– Rozporządzenia Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej.– Organizacje zawodowe w górnictwie.– Umowy zbiorowe– System płac robotniczych– Wydajność pracy (i liczba robotników)– Strajki.– Domy mieszkalne i ~~instytucje~~ urządzenia sanitarne i kulturalne na kopalniach.–

Rozdział VII

Przejście do wolnego handlu węglem (ogólny) i bilans państwowej gospodarki węglowej.

Opinie sfer przemysłowo-handlowych w sprawie wprowadzenia wolnego handlu węglem.– Zniesienie sekwestru węgla brunatnego i brykietów od 1 Czerwca i węgla kamiennego od 1go Października 1921r.– Zarządzenia czasowe na okres przejściowy od reglamentacji do wolnego obrotu.– Komitet węglowy, jego ustrój i zakres działalności.– Likwidacja Komitetu od 1 Marca 1922r.– Wyniki trzechletniej gospodarki państwowej w dziedzinach: zaopatrywania kraju w materjały opałowe, wydobycia krajowych kopalń węgla oraz importu węgla zagranicznego, i uregulowania stosunków wewnętrznych (robotniczych) na kopalniach– Znaczenie na przyszłość prac statystyczno-ekonomicznych, wykonanych przez Państwowy Urząd Węglowy.–

395

K a l k u l a c j a
cen węgla i koksu
na czerwiec 1921 r.

Na Sanjo
na Kores

----ooOoo----ooOoo----

I Zakup.

Węgiel krajowy

Cena płacona kopalniom	-	1.400.-
Dopłaty aprowizacyjna	-	800.-
20% podatek	-	440.-
Kapitał rozbudowy	-	130.-
Na Państwowy Urząd Węglowy	-	~~10.-~~ 20
Podatek sejmikowy	-	5.-
Rezerwa	-	~~135.-~~ 125
R a z e m :		2.920.-

Węgiel karwiński	- 30.000 x 3.535 /505 x 7/	=	106.050.000.-	Mk.
" g.slązki	- 400.000 x 2.925 /325 x 9/	=	1.170.000.000.-	"
" krajowy	- 470.000 x 2.920	=	1.372.400.000.-	"
R a z e m:	900.000 x 2.942	=	2.648.450.000.-	Mk.
Koks karwiński	- 20.000 x 6.930 /990 x 7/	=	138.600.000.-	"
" g.slązki	- 25.000 x 4.860 /540 x 9/	=	121.500.000.-	"
	O g ó ł e m :		2.908.550.000.-	Mk.

Sprzedaż.

Węgiel karwiński	- 30.000 x 4.500	=	135.000.000.-	Mk.
" g.slązki	- 400.000 x 3.450	=	1.380.000.000.-	"
" dąbrowski	- 335.000 x 2.750 (x)	=	921.250.000.-	"
" krakowski i odkrywk.	- 60.000 x 2.375	=	142.500.000.-	"
" opałowy	- 75.000 x 2.250	=	168.750.000.-	"
R a z e m :	900.000 x 3.053	=	2.747.500.000.-	Mk.
Koks karwiński	- 20.000 x 9.000	=	180.000.000.-	Mk.
" g.slązki	- 25.000 x 7.000	=	175.000.000.-	"
	O g ó ł e m :		3.102.500.000.-	Mk.

(x) w Chaju 2.200
podn. o 25% -

20%

184 na amor
104 na dywid
286 —

Dotychczasowa cena płacona kopalniana 1.258 1 gr
1.311 2 gr

Dla wszystk. gr. ys: 1.300

rok na dzień 200 lat =
= ½ ton

Ceny sprzedaży
podniosły się na bar o 25%.

2 Marca w polu I kop Jo > 12 m³

930

440

19. o V Finanse

1) Ewolucja cen (tablice) sprzedażnych, 397

Rozm. operacji pan

2) obroty pieniężne P.U.W (x)

Koszty

3) ~~Wydatki i dochody~~ P.U.W

Koszt P.U.W w % ch od obrotu

Brykiety

(x) obroty zacząć od zestawień ilości wyprodukowanego węgla (wdas zużyty, kok. tp.

Opłaty dodatkowe jaki % w stosunku do ceny sprzedażnej.

Dodatek do ceny węgla krajowego dla zmniejszenia ceny zagranicz, jak wielki i jaki % sprzedaż ceny

Obroty przeliczyć na fr. Szwajc.

dla mnie

399

1/ poprawić: „list szybowy" str 4 II

2/ kiedy było posiedz. 4 E nom. opuł. wej..

3/ poprawić w V w kapitale kompensacyjnym z Cyb str

4/ ustal. an czy An.

5/ ustalić nazwę kapitał premjowy

verte

IVI Pept jak pisać Slezko?
dać mu do przeczytania
(Ad N 27)

verte

an albo An
wszędzie

Z p. Ocioszyńs

1) Impozyt 8 w jego rękop. st. 12 401
Anex N. Art VII

2) Pokazać mu omyłkę Syp

GRODZIEJOWSKIE ZAKŁADY GÓRNICZO-HUTNICZE
Spółka Akcyjna

Warszawa d. 6 Września 1922 r.

ul. Żórawia Nr. 22.

Wielmożn. Michał Łempicki

w miejscu.=

Niniejszym komunikujemże subskrybowane przez WPan. akcje III em. naszej Spółki Akcyjnej są już dla WPan. przygotowane, wobec czego prosimy o zgłoszenie się do biura naszego |ul. Żórawia Nr. 22| w d. 10. bm., między godz. 3=5 po poł. w celu otrzymania akcji, za zwrotem wydanych WPan. przez nas tymczasowych pokwitowań za Nr. Nr. 76.

Z poważaniem

GRODZIEJOWSKIE ZAKŁADY GÓRNICZO-HUTNICZE
Spółka Akcyjna

~~Na mnie~~

~~udział dopł ob~~

~~w cenach sprzed~~

2 Hofm do jakiego tem zagran waluta była dostar
po cenach sfinan

od Trzebne oblon cen Na Sierp
na Wrocł

Kapitał kompensacyjny czy był pobierany od brunatnego?
od Korsaka ~~Cy~~ Czy ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ na kapit premiera było
pobierane tylko od kopalń Zagłę Dąbr

403

Do Polskiego rządu

~~w sądzie konferencyjnym 22 gr 1919 r.~~

~~1921~~

I) od p. Piotr: 1) wydobycie i zużycie na własne potrz. węgla: Paśdz., Lost. Grud. 1921 r.

2) Produkcja odkryta

1919 — 1920 — 1921.

405

3) Korektura annexów, przetłumaczenie niemieckich

II od p. Koffa

1) ceny w rozmaitych dzielnicach: czy i do takiego terminu były różne

2) Ceny sprzedaży węgla uraj

" zag

koksu Gorzl. i t.

3) Oblicz. cen na ~~Sz~~ Styr 1921, Czerw., Sierp. wrzesień

4) Zwolnienie na wywóz bmes? jarich Nr 10.

3) Zwolnienia na wywóz były dawane i po terminie 1 Sep 1920

IV Korkan 1) Kapit. kompensacyj ~~od~~ czy był brany od węgl. brunatn.

2) Kapitał na rozbudowę (premiowy) od Zagł. Dąb., ~~od brun~~? od Zagł. Kraj.

5. Przedstawienie Magistratu w sprawie kredytu w sumie 132.192 marek na dodatki drożyźniane na drugie półrocze budżetowe dla pracowników miejskich pobierających do 432 mk. miesięcznie.

6. Przedstawienie Magistratu w sprawie kredytu w sumie 1.200.000 marek na dodatki drożyźniane dla pracowników miejskich uchwalone na posiedzeniu Rady Miejskiej 12 czerwca r.b. na drugie półrocze.

7. Wniosek Komisyi Ziemniaczanej w sprawie zaopatrywania miasta ziemniakami oraz wniosek 19 radnych w sprawie udzielenia zezwolenia kooperatywom na sprowadzanie ziemniaków za paszportami dla swych członków z dowolnej miejscowości.

407

1920

	od 1 St.	od 1 Ku	od 1 Cz	od 1 Sie	od 1 Con
Kop	113	225	335	335	400 } 35
Podate	10	52	87	97	+ 123
P.UW	1	2	2	2	2
Sejmik	1	1	1	1	1
Aprow	20	37,5	100	150	180
Jednor zap	10	~~22,5~~	0	0	
Fundver	15	22,5	25	10	30
Na powsz pro	0	25	50	40	80
	170	365	600	635	~~816~~ 850?

850
290
560
126
444

	od 1 Par	od 1 Sr	od 1 St 921
Kop	650	829	860
Pod	170	246	272
P.UW	5	5	5
Sejm	5	5	5
Apro	200	400	500
Fundver	20	35	38
Na powsz	80	80	80
Ko	1.130	1.600	1.760

Przed 1 St

Kop	83
Pod	9,7
P.UW	1
Sejm	1
Kop Korps	4,5
Rezer	1,5
	100,7

Sprzedcen

	Obecny	od 1 Wr	od 1 Sep
Węg Dęb	2.200	1.150	
Krak	1.900	950	
na op dom	1.800	850	
Węg Kar	3000	1800	
Gor Sl	2600	1400	
Brun	1400	700	

BIBLIOT. ... OSSOLIN.

Ceny węgla z Dąbrowskiego zagłębia.

409 P. Syp

Okresy czasu	Cena płacona kopalniom krajowym przeciętnie za 1 t.	Podatki i rezerwy na rzecz Skarbu od 1 t	Cena płacona przez odbiorcę bez podatku komunalnego za 1 t
1) w 1918 r. przed ustąpieniem okupacji —	44 mk. p.	11 mk. p.	55 mk. p.
2) od 11/Cist. 1918 r. — 1/XII. 1919	64 „	11 „	75 „
3) od 1/XII. 1919 — 1/I 1920 r.	83 „	17 „	100 „
4) od 1/I 1920 — 1/IV. 1920 r.	113 „	57 „	170 „
5) od 1/IV 1920 — 1/Czer. 1920 r.	225 „	140 „	365 „
6) od 1/VI 1920 — 1/Sierp. 1920.	335 „	265 „	600 „
7) od 1/VIII Sierp 1920 — 1/XII. 1920 r.	385 „ ?	300 — ?	685 ? 685 — (?)
8) od 1/IX 1920 — 1/Cist. Paźdz. 1920.	435 „	415 „	850 „
9) od 1/XI Paźd 1920 — 1/XII 1920 r.	650 „	480 „	1130 „
10) od 1/XII 1920 — 1/I 1921 r.	829 „	771 „	1600 „
11) od 1/I 1921 — 1/II 1921 r.	860 (+300) = 1160	900 „	1760 „
12) od 1/II 1921 — 1/IV 1921 r.	1300	~~900~~ 460 „	1760 „

Map 1

	Cena kupna i transp. gotówką	Opłaty Aprow. (1)	Kompens. (2)	Rozlicz. (3)	Inwest. 4	Razem 1+2+3+4	Zapotrzebowanie Rezerwa 5	Kredyt 6	Zapasy 7	P.U.W. 8	Razem 5+6+7+8	Wkład dopłat 1+2+3+4+5+6+7	Cena zakupu	Cena sprzedaży	Dodatek na wkład
okup	44 (27)	—					—	—	—	—	11	11	55		
1) od 11 Cze 1918 do 1 Wrzes 1919	64 (41)	—	—	—	—	—	—	9 (5)	1 (1)	1 (1)	11 (7)	11 (7)	45 (28)	45 (28)	—
2) od 1 Wrzes 1919 — 1 St. 1920	83 (53)	—	4,5	—	—	4,5	1,5 (4)	10 (5)	1 (1)	1 (1)	12,5 (7)	17 (11)	100 (64)	100 (64)	
3) od 1 Sty 1920 — 1 Kwiec 1920	113 (69)	20 (20)	—	—	—	20 (25)	25 (18)	10 (7)	1 (1)	1 (1)	37 (27)	57 (42)	170 (105)	170 (105)	
4) od 1 Kw 920 — 1 Czerw 920	225 (140)	37,5 (37)	—	25 (16)	—	62,5 (53)	22,5 (14)	52 (35)	1 (1)	2 (2)	77,5 (52)	140 (105)	365 (245)	365 (245)	→ Kr. 1 Syt równo ne
5) od 1 Cer 920 — 1 Sierp 920	385 (185)	100 (100)	—	50 (30)	—	150 (130)	25 (25)	87 (57)	1 (1)	2 (2)	115 (85)	265 (215)	600 400	600 400	
6) od 1 Sierp 920 — 1 Wrzes 920 (50)	385 × (185)	150 (150)	—	—	40 (25)	190 (175)	10 (10)	97 (67)	1 (1)	2 (2)	110 (80)	300 (255)	635 (440)	910 530	275 90
7) od 1 Wrzes 920 — 1 Paź 920	435 (255)	180 (180)	—	—	80 (75)	260 (256)	29 (20)	123 (87)	1 (1)	2 (2)	155 (110)	415 (365)	850 (620)	1120 (700)	275 80
8) od 1 Paź 920 — 1 Grud. 920	650 (380)	200 (200)	—	—	80 (70)	280 (270)	20 (14)	120 (116)	5 (5)	5 (5)	200 (146)	480 (418)	1.130 (798)	1080 700	= 50 90
9) od 1 Gr 920 — 1 Styc 921	829 (480)	400 (400)	—	—	80 (75)	480 (475)	35 (27)	246 (176)	5 (5)	5 (5)	291 (213)	971 (688)	1.600 (1.165)		
10) od 1 St 921 — 1 Lut 921 (200)	1.160 × (100) 700 (×)	500 500	—	—	80 (75)	580 (575)	38 (15)	272 (200)	5 (5)	5 (5)	320 (225)	900 (640)	1.760 1.300	2080 1.400	320 100
11) od Lut 921 — 1 Cer. 921	1.300 (760)	800 (800)			130 (76)	930 (876)	135 (87)	420 (312)	5 (5)	10 (10)	570 (414)	1.500 (1.290)	2800 2.050		—
12) od 1 Cer 921 — 1 Sierp 921	1.430 (360)	850			130	880	145	440	5	20	610	1.490	2920	3.660	740
13) od 1 Sierp 921 — 1 Wrzes 921	2120 ×	800	—	—	—	800	103	512	5	20	640	1.440	3.200	3960	760
14) od 1 Wrzes 921 — 1 Paź 921	2120	1.400	—	—	—	1.400	451	704	5	20	1.180	2.580	4.770		

dług obecnie w 1 rubl

Okręg	Węgiel kamienny: cena płatowa kop	Węgiel kamienny: opał	Węgiel kamienny: cena sprzed	Węgiel brunatny: cena płatowa kop	Węgiel brunatny:	Węgiel brunatny:	
1. Zabór przy okupacji	44	11	55	23	7	30	
2. od 11 Lis 918 do 1 Wrzes 1919	64	11	75	41.	7	48	wyj kar 140 ? 120 ?
3. od 1 Wrzes 1919 do 15 1920	83.	17	100	53	11	64	Wyjście kar 180
4 od 15. 920 — 1 Kw 920	113	57	180	63	42	105	→ wyj Kraw 180 opał. 68 248
5) od 1 Kw 920 — 1 Cer 920	225	140	365	140	105	245	
6) od 1 Cer 920 — Wrzes 920	335	265	600	185	215	400	Kraw. 1.400 Kar. 2.500
7 od 1 Sier 920 — 1 W 2 920	? 335	? 300	635 ?	? 185	345	530 ?	Kraw — 1450 Sprzed 1.200
8 od 1 Gru 920 — 1 Paź 920	435	415	850	255	365	620	700
9) od 1 Paź 920 — 1 Gr. 920	650	480	1130	380	410	790	Kar. 1800, Gr 1.400 700
10) od 1 Gr 920 — 15. 921	829	771	1.600	480	685	1.165	
11) od 15. 921 — 1 Lut 921	? 1860 ? 860	900	2.760	500	800	1.300	Kraw Kar. 6.200 Sier 5-500 WK — 3000
12) od 1 Lut — 1 Cer 921	1.300	1.500	2800	760	1290	2050	→ 1400
13) od 1 Cer — 1 Sierp	1.430	1490	2920				
14) od 1 Sierp — 1 Wrzes	1.760	1.440	3.200				
15 od 1 Wrz — 1 Paź 921	2120	2.580	4.700				

(X) Kraw 700 / 620

Nowa umowa
2 roboty —
1) od 1 Paź 920
2) od 1 Cer 921

42 / 36 / 7

15t Kop 860 + 300 = 1160 + 900 = 1760 (pod Spr.)

1 Lut
Mu
K
W } 1 1300 + 1500 = 2800 1760

1) 1t od kwiecia — 468 × 4 = 1872.
2) " "

Kofun } Węgiel opał od 1 Sier 920 — 700 (pr ca)
1 Pa 850
1 St 921

1880 / 15 / 9400 / 1880 / 28200

bez pod kom.

~~Koszt komu~~

pod komunalny

415

	kopal	Poda	odbi	
1) Przedustawa okup Lut 1918	~~47~~ 44 (23)	~~8~~ 11 (7)	55 (30)	
2) od 11/XI 918 — 1/IX 1919	64 (41)	11 (7)	75 (48)	
3) 1/IX 919 — 1/I 1920	83 (53)	17 (11)	100 (64)	
4) 1/I 920 — 1/IV 920	113 (63)	57	170	(1)
5) 1/IV 920 — 1/VI Czer 920	225 140	140 (105)	365 (245)	?
6) 1/VIII Sierp 920 — 1/VIII Sierp 920	335 (185)	~~300~~ ~~265~~ (150)	~~600~~ ~~635~~ ~~980~~	?
8) 1/VIII 920 — 1/IX 920	335 ~~385~~ (185)	300	~~685~~ ~~(530)~~ 635 (530)	
8) 1/IX 920 — 1/X	435 (225)	415	850	Nowa
9) 1/X 920 — 1/XII Paźd	650 (380	480 (410)	1.130 (790)	Nowa umowa zrob od 1 Paźd
10) od 1/XII 920 do 1/I 921	829	771	1.600	
11) od 1/I 921 — 1/II 921	860 ? ~~1.160~~ (500)	~~900~~ (800)	? 1.760 1.300	
12) od 1/II 921 — 1/VI 921	1.300 (760)	? 1500 (1.290)	? 2800 (2.050)	
13) od 1/VI 921 — 1/VIII 921	1430	1490	2.920	Nowa umowa od 1 Czer
14) od 1/VIII Sierp 921 — 1/IX 921	1760 ~~2120~~		3.200 ~~3835~~ Dstr	
15) od 1/IX 921 — 1/X 921	2120			

1 gr. — 8% 15

II gr — 27% 29

III gr 65% 56

(1) od 1 St 920 Rozp. Mra

(1) Węgiel Krak inaczej (patrz I

Zrównanie cen węgla dla odbior ma być zrowna na zas uch Ko En od 2 Cz 1920 II

	Przeciętna cena kop	Podat	od 6 pt	Brunat ?
List 1918 przed ust. odnp	44	11	55	
od 11 List 918 – 1/w 919	64	11	75	

Węgiel [illegible]

1920

Opł. apr. w 1920

W.G.M.	20 × 3 =	60
Kw.M.	37,5 × 2 =	75
C.G.	100 × 2 =	200
J.i.	150 × 1 =	150
W.P.	180 × 1 =	180
L.G.	200 × 2 =	400
	400 × 1 =	400

14,65 | 12
26 | 122
24
25

komp

4,5 | 120
0,4

~~rozb 75 | 12~~

rozb: 25 × 2 = 50
50 × 2 = 100

150 | 12
12 | 12,6
30

inw

40 × 1 = 40
80 × 1 = 80
80 × 2 = 160
80 × 1 = 80

360 | 12
30

370 — 165
100 — x

x 16500 | 370
1480 | 45%
1700

Apr komp rozb inw
122 + 0,4 + 12,6 30

wszystkie dopłaty 122 13 30 } 165

Apr, komp, rozb, inwest

Ceny pł. kopal. w 1920

113 × 3 = 339
225 × 2 = 450
335 × 2 = 670
385 × 1 = 385
435 × 1 = 435
650 × 2 = 1300
829 × 1 = 829

44,08 | 12
36 | 370
70

~~u Syra 370~~ ?

1921

gmich
apr

500 × 1 = 500
800 × 4 = 3200
250 × 2 = 1500
800 × 1 = 800
1400 × 1 = 1400

400 | 9
72 | 822
20
18

Inw 80 × 1 = 80
130 × 4 = 520
130 × 2 = 260

860 | 9
81 | 96
50

dopł. 822
96
918

Cena płac. kopal. nion → 1500

1500 — 920
100 — x

x: 9200 | 15
90 | 61%
20

1.160 × 1 = 1.160
1300 × 4 = 5.200
1430 × 2 = 2860
2120 × 2 = 4240

B 460 | 9
44 | 1500

Warszawie prosi uprzejmie Szanownego Pana o przybycie na zebranie organizacyjne.

TOWARZYSTWA POLSKO-WEGIERSKIEGO

które się odbędzie w lokalu Izby dnia 27 lutego".

O przebiegu Zebrania Organizacyjnego będzie podane w następnym komunikacie.

WYSTAWA WEGIERSKIEJ SZTUKI

Przybył do Warszawy Doktór J.Blażsur upoważniony przez węgierskie Ministerstwo Kultury do przeprowadzenia w Warszawie pertraktacji celem otwarcia tu wystawy węgierskich dzieł sztuki.

Ilość wszystk opł do ceny płac. koron

Cena płacona koronna w r. 1920 — 370 M

419

wszystk opł

57 × 3 = 171
140 × 2 = 280
265 × 2 = 530
300 × 1 = 300
415 × 1 = 415
480 × 2 = 960
771 × 1 = 771

3427 | 12
24 | 285
102
96
67

370 — 285
100 — x

x : 28500 | 370
2960 | 8

1921

900 × 1 = 900
1500 × 4 = 6000
1490 × 2 = 2980
1440 × 1 = 1440
2580 × 1 = 2580

13,900 | 9
49 | 1540
45
4

1500 — 1540
100 — x

od 1 Sierp do 1 Wrz 1920

Kalkul. wzgl. kaw. : (335 + ~~50~~) + 300 = 635

Cena w sprzed { Dętr .. 980 × 70 } 950 } 910
{ Kraz 800 × 15 }
opał 700 × 15 700 } 115

2) od 1 Wrz do 1 Paźd
od 1 Paźd 920 kalk — 435 + 415 = 850

910 + 100 + 115 1010 = 1130

3) od 1 Paźd do 1 Gr 920 .. 650 + 480 = 1130

Ceny w sprzed { Dętr 1150 × 70 = } 1120 } 1080
{ Kr 950 × 15 }
opał 850 × 15 850 }

4) od 1 St 921 .. 1 Lut 21 kalk : 860 + 900 = 1.760

Ceny w sp { Dętr .. 2180 × 70 } 2130 } 2080
{ Kr .. 1880 × 15 }
opał 1780 }

ta sama cena do 1 Czerwca

5) od 1 Lutego 1921 — 1 Cz 921
Kalk : 1300 + 1500 = 2800

6) od 1 Cz do 1 Sierp 21 kal. 1430 + 1490 = 2.920

7) Sprzed { Dętr — 3835 } 3740 } 3.660
{ Kr 3335 }
op — 3145 .. 3145 }

7) od 1 Sierp k 1760 + 1.440 = 3.200

8) od 1 W do 1 Pa 2120 + 2580 = 4.700

Brunat

kalk —
1) 185 + 255 = 44
Sprzed — 530

2) 255 + 365 = 620
Sprzed — 700

3) 380 + 410 = 790
Sprzed — 700

kalk 500 + 800 = 1300
Spr 1.400

4) 500 + 800 = 1.300
Spr 1400

5) 760 + 1290 = 2050

wolny kawał

Pan Dobrodziej był tak łaskaw przyrzec Bratu mojemu – darować Nam dzisiaj kilka chwilek; ponieważ wieczorkiem będę mósiał pojechać na Telegrafną Stacyję za Wołgę, dla zrobienia opisów apparatu, więc od godziny jedenastey zrana cały dzień dzisiay będziemy z moim Bratem wyglądać Szanownego Pana Dobrodzieja.

Pańskiey Żenie najśliczniej kłaniamy.

Z prawdziwym Szacunkiem
Mam honor być
W. Pana Dobrodzieja
Najżyczliwszym i Najniższym Sługą
W. Kondratowicz

Sobota

Cena płacona kopalniom za 9 m 1921 423

Własne koszty kopalń

1160 × 1 = 1160
1300 × 4 = 5.200
1.430 × 2 = 2860
~~2.120~~ × 2 = 4.240
1
13 460
360
13 100

13,460 | 9
9 | 1460
~~44~~
36
50

13.460 | 9
9 | 1500
44

1 półr: 1.100 × 6 = 6.600
3 kw 1.413 × 3 4 239
10 839

10,839 | 9
16 | 1200

2 Raporty Sypniew na Sierp.

Lip
Sier
Wr

1290 × 56 = 72.240
1420 × 29 = 41.180
1.840 × 15 27.600
141.320
1.413

3. Wniosek członków Prezydjum w sprawie uchwalonego przez Radę Miejską w dn.29 listopada 1917 r. Statutu Komisji Rewizyjnej Rady Miejskiej.
4. Wybór 9 radnych do Komisji Rewizyjnej Rady Miejskiej.
5. Wybór 2-ch radnych do Urzędu Piekarnianego
6. Wniosek r.Lustańskiego i 15 innych w sprawie uboju bydła.
7. Wniosek r.Pawłowskiego w sprawie reformy szpitalnej.

425

Ceny za 1 ton fr. o wagon kopalnia

		od 1 St.	od 1 Kw	od 1 Cz	od 1 Lip	od 1 Sierp	od 1 Wrz	od 1 Gr 920	od 1 St 921
Dec fr	Gruby i Kost	191	410	670		900 1070	1080 1265	1600 + 1850	2000 2325
	Orzec I-II	183	391	640		820 1000	995 1180	1500 1750	1900 2200
	Orzech III i Posp	151	322	550		710 900	885 1070	1350 1600	1760 2050
	Miał	105	245	400		630 820	785 970	1200 1450	1560 1800
	Brunat	105	245	400		530	700	1.100	1400
	Gruby i Ko	Styc. Mk 521,75		bez pod. gatun		1210 ~~1210~~	1520 ~~1435~~	2050	2750
	Orz I i II	Luty 434,35 Marz 587,65				1235	1435	2050	2600
	Orz III posp	Kw. 880,45 Maj 1118				1130	1325	1900	2420
	Miał	Czerw 1257				1060	1225	1750	2150
	Kurw i Cich	330	500			1450	1800	2400	3.000

(x) Podwójne cyfry górna: Kraj i odk
dolna Dęb

	od 1 St	od 1 Kw.	od 1 Cer.	od 1 Lip	od 1 W	od 1 Gr 920	od 1 St 921
Gruby i Kos	191	410	670		900(x) 1070	1080	2000
Dn I i II	183	391	640		820 1000	995 1180	2320

(x) linty górne : węgiel krak i odkr
— dolne : głębok pop Dgł

427

Projektowanem jest obecnie podniesienie cen węgla blizko o ~~200%~~ 100%. Zarządzenie to oczywiście wywoła: podrożenie wszystkich bez wyjątku przedmiotów, a więc podrożenie całego życia, obniżenie siły kupnej marki polskiej i tem samem spadek jej na rynku międzynarodowym. Wobec takich niewątpliwych następstw podwyżka cen węgla winna być traktowana tylko jako nieuniknione zło, a w żadnym razie nie powinna być uważana za źródło dochodu Skarbu, gdyż dochód ten, teoretyczny i illuzoryczny okaże się w rzeczywistości szkodliwym dla całokształtu gospodarki państwowej.

Z powyższych względów do podwyżki cen na węgiel należałoby przystępować z wielką oględnością i ostrożnością i ograniczyć ją tylko do rozmiarów rzeczywistej konieczności.

Poniższa tablica daje obraz stopniowego wzrostu cen węgla od chwili ustąpienia okupacji /cyfry podane przeciętne w markach i odnoszą się do jednej tonny /

	Cena płacona przez spożywców węgla.	Rząd zatrzymuje dla siebie z pobieranej od spożywców ceny.	Rząd wypłaca kopalniom węgla.
1/Przed ustąpieniem okupacji	55	8	47
2/Od 11 listopada 1918r. do 1 września 1919r.	75	11	64
3/Od 1 września 1919r. do 1 stycznia 1920 r.	100	17	83
4/Od 1 stycznia 1920r. do 1 kwietnia 192. r.	170	57	113
5/Projektowane .... od 1 kwietnia	~~404~~ 365 /?/	~~174~~ 140 (x) /?/	~~230~~ 225 /?/

Cena płacona przez spożywców węgla składa się z 2-ch części a/ kwoty płaconej kopalniom i b/ kwoty płaconej Rządowi /podatki i inne wydatki Rządu połączone z operacją węglową/; wzrastają jednocześnie obie składowe kwoty. Wzrost kwoty płaconej kopalniom wywołany jest wzrostem własnych kosztów kopalń: podrożenie robocizny i materjałów; wzrost kwoty płaconej Rządowi tłomaczy się głównie dążeniem Skarbu do podniesienia swego dochodu od opera-

(x) Zmiany nastąpiły dlatego, że Poznańskie samo będzie finansowało dla siebie węgiel górnośląski

26/III 920

racji węglowej. Jak widać z tablicy wzrost drugiej kwoty postępuje stosunkowo silniej i szybciej niż wzrost pierwszej.

Nie ulega wątpliwości, że kopalnie winny otrzymać za produkowany węgiel taką cenę, któraby pokrywała ich własne koszta; równolegle ze wzrostem tych kosztów musi wzrastać także i cena płacona kopalniom za węgiel; jest to rzecz zupełnie naturalna, trzeba tylko dla określenia słusznej zwykłki mieć dokładne i sprawdzone dane o rzeczywistych własnych kosztach kopalń.

Inaczej przedstawia się sprawa wzrostu kwoty, jako Rząd zatrzymuje dla siebie, a spożywca węgla musi płacić ponad sumę należną kopalniom. Podnoszenie tej kwoty, tembardziej do takich rozmiarów, jakie są teraz projektowane, kiedy ta dodatkowa opłata dla Rządu jest już niemal zrównaną z sumą płaconą dla kopalni i tym sposobem podwaja cenę węgla dla spożywcy, nasuwa poważne wątpliwości, a to z następujących powodów.

Głównym odbiorcom i spożywcą węgla jest dziś Państwo: Ministerstwa Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych; zabierają one przeszło 60% całej produkcji. Wysoka cena, płacona Rządowi przez te Ministerstwa za dostarczony im węgiel, ponad należność kopalniom, obciąża ich rachunek i stanowi następnie sztuczny dochód w rachunku Ministerstwa Skarbu. O istotnym dochodzie w tym wypadku nie może być mowy. Rząd sam sobie płaci wysokie ceny i tylko w budżetach poszczególnych Ministerstw operuje dużemi cyframi. Oczywiście M-stwo Kolei będzie musiało znowu podnieść taryfy przewozowe, co z wielu względów nie jest korzystnem dla całokształtu interesów ekonomicznych Państwa.

W najlepszym razie można mówić tylko o dochodzie Skarbu od węgla spożytego przez prywatnych odbiorców; ilość takiego węgla wynosi do 40% całej produkcji. Prawda, wpłyną do Skarbu z tego źródła pewne znaczne sumy, ale jednocześnie zwiększą się i rozchody Skarbu, a mianowicie, wskutek nowego wzrostu drożyzny, Rząd będzie musiał płacić znacznie więcej za wszelkie świadczenia na rzecz Państwa, tj. podnieść pensje wszystkim urzędnikom i płacić wyższe ceny za wszystkie dostawy dla Rządu. Kiedy od dnia 1 stycznia r.b. były podniesione ceny węgla, jednocześnie, jak to dobrze wiadomo, podniosła się fala ogólnej drożyzny i wywołała tamę konieczności przeróżnych dodatków drożyźnianych dla urzędników i robotników. To samo powtórzy się i teraz i jest wielkie pytanie, czy nowe, ogólnopaństwowe wydatki wy-

./.

wołane zwyżką cen węgla, będą zrównoważone nowym bezpośrednim dochodem M-stwa Skarbu od operacji węglowej?

Dotychczas wobec niedostateczności wpływów skarbowych /podatkowych/ na pokrycie potrzeb państwowych, Rząd pokrywa niedobór jedyną "operacją kredytową", mianowicie drukowaniem i wypuszczaniem w obieg miljardów banknotów; środek - przyczyniający się w silnym stopniu do obniżenia waluty, i stosowanie go należy możliwie ograniczać.

Tymczasem podniesienie ceny węgla, operowanie dużemi cyframi budżetowemi, podrożenie wszystkich artykułów, podniesienie pensji i płac - wszystko to pociągnie za sobą konieczność nowych emisji.

Czy nie byłoby więcej racjonalnem - zrzecz się sztucznego illuzorycznego dochodu Skarbu od operacji węglowej, utrzymać ceny węgla na poziomie własnych kosztów kopalń, a nie zalewać rynek pieniężny nowemi emisjami banknotów, mających coraz mniejszą realną wartość.

Dowolne podnoszenie cen węgla może stać się jednym z czynników prowadzących do katastrofy

A. Żempek

O CENACH WĘGLA.

Poniższa tablica wykazuje, dla rozmaitych okresów czasu, od końca 1918 r. a/ ceny, płacone przez Rząd kopalniom za sekwestrowany węgiel, b/ wysokość opodatkowania węgla na rzecz skarbu i c/ ceny, pobierane przez Rząd za węgiel od spożywców.

	Okresy czasu	Cena płacona polskim kopalniom Mk.za 1 ton.	Podatki i rezerwy /na rzecz Skarbu/ Mk.od 1 ton.	Cena płacona przez odbiorcę /bez podatku komunalnego/ Mk. za 1 tonę
1/	Przed ustąpieniem okupacji	44	11	55
2/	Od 11/XI.918 - 1/IX.1919	64	11	75
3/	Od 1/IX.919 - 1/I. 1920	83	17	100
4/	Od 1/I 1920 - 1/IV.1920	113	57	170
5/	Od 1/IV.920 - I/VI.1920	225	140	365
6/	Od 1/VI 920	335	265	600

Obliczona dla odbiorców węgla krajowego cena 600 Mk. za tonnę była niższą od ceny, obliczonej dla odbiorców węgla górnośląskiego, który wskutek niższego kursu naszej waluty, kalkulował się jeszcze drożej. Aby zrównać obie kategorje odbiorców, Komitet Ekonomiczny w d. 9 czerwca 920 r. ustanowił jedną przeciętną cenę dla węgla, niezależnie od tego, czy węgiel pochodzi z polskich, czy też z górnośląskich kopalń; nie została przytem zupełnie uwzględniona kalorymetryczna różnica tych dwóch rodzai węgla. Ustanowiono na lipiec i sierpień następujące ceny do pobierania za wszelki węgiel:

1/ od prywatnych odbiorców z Kongresówki i Małopolski ..... I.000 Mk. za 1 tonnę

2/ od prywatnych odbiorców z b. dzielnicy pruskiej ..... I.200 " " " "

3/ od instytucji rządowych ..... I.000 " " " "

4/ od gazowni Kongresówki i Małopolski ... I.400 " " " "

Do powyższych cen dolicza się odbiorcy jeszcze podatek komunalny, wynoszący 10% ceny, i oczywiście koszt przewozu kolejowego z kopalń do miejsca spożycia węgla.

./.

Cena węgla dla spożywcy wzrosła obecnie od końca 1918 r. przeszło 20 razy.

Jak widać z pierwszej tablicy, cena płacona przez odbiorcę węgla składa się z dwóch części: a/ sumy, przypadającej kopalni i b/ sumy, płaconej na rzecz skarbu, /podatki i rozmaite rezerwy/. Szybki wzrost obu składowych części, a więc i ogólnej ceny węgla na rynku /dla konsumenta/ rozpoczął się z d.1 stycznia 1920 r. Wzrastała przedewszystkiem część, przypadająca na rzecz Skarbu /podatki i rezerwy/, a składająca się z kilku oddzielnych pozycji; wzrost oraz skład sum, pobieranych od konsumenta na rzecz Skarbu, objaśnia niżej podana tablica:

Pozycje zatrzymywane na rzecz Skarbu	Od 1/IX 1919 Mk. od 1 t.	Od 1/I 1920 r. Mk. od 1 t.	Od 1/IV 1920 r. Mk. od 1 t.	Od 1/VI 1920 r. Mk. od 1 t.
1/ Podatek skarbowy	10,5	10,5	52	87,5
2/ Na pokrycie strat aprowizacyjnych	-	20	37,50	100-
3/ Na utrzymanie P.U.W.; podatek na sejmik Będziński; fundusz rezerwowy na nieprzewidziane wydatki	6,5	16,5	25,50	28
4/ Na wypłatę jednorazowej zapomogi robotnikom	-	10 -	-	-
5/ Kapitał na powiększenie produkcji węgla do dyspozycji Ministra Przemysłu i Handlu	-		25	50
Razem	17	57	140	265

Cena sprzedażna, pobierana od spożywcy węgla, zależy od własnych kosztów produkcji, od wysokości zysku producenta /kopalni/ i wreszcie od wysokości opodatkowania węgla na rzecz skarbu.

Kopalnie stawiają słuszne zasadniczo żądania, aby cena im płacona za węgiel, pokrywała ich własne koszty i zapewniała odpowiednią amortyzację majątku i odpowiednie oprocentowanie włożonego w przedsiębiorstwo kapitału.

Własny koszt produkcji węgla wzrasta wskutek podnoszenia się płac robotniczych i cen materjałów, zużywanych przez kopalnie przy produkcji węgla.

433

Sumy przeznaczone na amortyzację muszą również wzrastać, gdyż wskutek spadku waluty, wartość majątku, podlegającego amortyzacji i wznawianiu /maszyny, budynki, wszelkie instalacje/ należy obliczać według obecnej jego wartości, która cyfrowo jest niepomiernie wyższa od tej, jaka figurowała w dawnych bilansach.

To samo dotyczy i oprocentowania kapitału zakładowego; kapitał ten również musi być przewartościowany, t.j. przeliczony na obecne jednostki monetarne /marki/ według relacji, odpowiadającej obecnemu spadkowi waluty; tym sposobem suma, przeznaczona na oprocentowanie kapitału /zysk producenta/, musi być znacznie wyższa, od tej jaka wypadała cyfrowo z dawnych bilansów.

Dla zadość uczynienia słusznym żądaniom kopalń, niezbędnym warunkiem jest, żeby Rząd posiadał dokładną świadomość własnych kosztów produkcji węgla; tylko wtedy można będzie wyznaczać kopalniom sprawiedliwe ceny za węgiel, które by zapewniły im zwrot własnych kosztów łącznie z amortyzacją i odpowiedni zarobek. Bez tego warunku wszelkie obliczenia pozostaną zawsze mniej lub więcej problematycznemi, a mogą być nieraz fałszywe.

Od końca 1918 cena płacona przez Rząd kopalniom za węgiel podniosła się z 44 do 335 Mk. za tonnę, t.j. wzrosła blizko 8 razy.

Podniosła się jeszcze znaczniej suma, płacona przez spożywcę węgla skarbowi; początkowo stanowiła ona tylko 11 marek od tonny / 9 Mk. podatek skarbowi, 1 Mk. na sejmik Będziński, 1 Mk. na koszty sprzedaży dla P.U.W./; dziś stanowi ona 265 Mk. t.j. wynosi już 44% całej płaconej za węgiel ceny /600 Mk./.

Na dodatkową sumę oprócz podatku skarbowego /87 Mk./ składają się rozmaite rezerwy: na pokrycie strat aprowizacyjnych /100 Mk./ na premjowanie produkcji kopalń /50 Mk./, na nieprzewidziane wydatki i t.p.

Wysoki podatek i wysokie rezerwy podnoszą niepomiernie cenę artykułu pierwszej potrzeby, jakim jest węgiel i w znacznym stopniu przyczyniają się do ogólnej drożyzny wszystkich bez wyjątku przedmiotów. Nie jest też przypadkowym fakt, że wszystkie ceny skoczyły u nas nagle do góry od 1 stycznia 1920 r., kiedy właśnie cena węgla została podniesiona ze 100 na 170 Mk. za tonnę.

./.

Podatek skarbowy od węgla niewątpliwie zapewnia w budżecie Ministerstwa Skarbu odpowiednią buchalteryjną cyfrę dochodu, ale ponieważ odbiorcą niemal połowy całej ilości węgla są instytucje rządowe /koleje, wojsko i t.p./, dochód Ministerstwa Skarbu ma swój równoważnik wyraźny w zwiększonym o tę samą sumę rozchodzie budżetów Ministerstwa Kolei i Spraw Wojskowych.

Co się zaś tyczy podatku od drugiej połowy ogólnej ilości węgla, zużywanej już przez prywatnych odbiorców /głównie przemysł/, to również i ten dochód, zapisywany w budżecie Ministerstwa Skarbu, nie może być uważany za istotny dochód państwa, albowiem wskutek jednoczesnego podnoszenia się cen wszystkich wytworów przemysłu, a więc i całego życia, Rząd musi płacić wyższe ceny za wszelkie dostawy, musi także podnosić pensje urzędnicze. Bardzo być może, że te zwiększone wydatki państwowe przewyższą ów iluzoryczny dochód Ministerstwa Skarbu.

Rezerwy, jakiemi teraz jest obciążona cena węgla i które płaci konsument, są przeznaczone na wytworzenie rozmaitych funduszów do dyspozycji Rządu. Oczywiście tego rodzaju podatki mogą być usprawiedliwione, jeżeli rzeczywiście będą zużyte na cele produkcyjne, dotyczące przemysłu węglowego /np. zwiększenie wytwórczości kopalń/.

Elementarnem wymaganiem racjonalnej gospodarki państwowej jest utrzymanie cen węgla na możliwie nizkiem poziomie. Nieostrożne, po za granice rzeczywistej konieczności, podnoszenie cen węgla, czy to przez jego opodatkowanie na rzecz skarbu, czy też przez wytwarzanie na rachunek jego ceny rozmaitych rezerw, na rozmaite cele państwowe - może okazać się w swych następstwach szkodliwem dla ogólno państwowej gospodarki, wzmaga bowiem drożyznę wszystkiego, sprowadza się jedynie do obrotu dużemi sumami pieniężnemi i wywołuje w obecnych warunkach potrzebę nowych emisji banknotów, co pociąga za sobą obniżenie wartości polskiej marki. Ostatnie podniesienie cen węgla dla kolei spowodowało już w początkach czerwca podwyżkę o 100% taryf kolejowych. Wskutek droższego transportu podniosły się ceny przewożonego często zdaleka dla kopalń drzewa; podniosły się wskutek wzrostu cen węgla również o 100% i więcej, ceny żelaza i wybuchowych materjałów i kopalnie występują już teraz o nową podwyżkę cen płaconych im za węgiel. Wytwarza się błędne koło, a wyjście z niego nie znajduje się na drodze dotychczasowej polityki węglowej.

6/VII 925

Strzelecki

NOTATKA O WYSOKOŚCI DOPŁAT APROWIZACYJNYCH NA KOPALNIACH ZAGŁĘBI : DĄBROWSKIEGO I CHRZANOWSKIEGO w roku 1919.

I. Zagłębie Dąbrowskie.

Przedsiębiorstwo górnicze / może być uważane za miarodajne dla całego Zagłębia /

Wydobyto w r. 1919 ..... 606.000 tonn
Wysłano kolejami ..... 544.000 " = 89,8% wydobycia
Było zatrudnionych robotników 3.680
Wydajność na jedną dniówkę... 0,605 tonny

Całkowita dopłata do aprowizacji robotników w r.1919 wynosiła .....Mk. 6.431.000.- co stanowiło:

na 1 tonnę wydobycia Mk.10,6
na 1 tonnę wysyłki " 11,9
na 1 dniówkę..... " 6.4

Z powyższej sumy : 6.431.000 mk. rząd zwrócił kopalni sumę Mk.3.748.000.- czyli 58,3%

Kopalnia dopłaciła Mk. 2.683.000.- t.j. na tonnę wydobycia Mk.4.4.

II. Zagłębie Krakowskie.

W ciągu 2-go półrocza 1919 r. kopalnia wydobyła ..... 135.420 tonn

Całkowita dopłata aprowizacyjna wynosiła 3.100.000 kor, co stanowi : na 1 tonnę wydobycia : 23 k = 16,1 Mk.
na 1 tonnę wysyłki /85% wydobyc/: 27 k = 19 "
na 1 dniówkę /wydajność =0,7t/ 19 k = 13,3 "

==========

Srednia wielkość w mm. poszczególnych gatunków węgla na kopalniach Zagłębia Dąbrowskiego.

	Gruby	Kost. I.	Kost. II.	Orzech I.	Orzech II.	Orzech III.	Miał
Czeladź	120	100	70	50	32,5	20	15
Grodzieckie Tow.	120	100	70	50	32,5	20	15
Jowisz	120	97,5	62,5	37,5	20	--	15
Saturn	120	92,5	55	35	20	--	15
Renard	120	100 /87,5/	50	36	23,5	17	14
Flora	120	97,5	62,5	40	--	20	10
Reden	120	102,5	62,5	33,5	18,5	--	10
Warszawskie Tow.	115	92,5	55	33,5	19,5	--	12
Sosnowieckie Tow.	120	90	50	32,5	20	--	15
Fr.-Włoskie Tow.	120	90	50	32,5	20	10,5	6
Grodziec I.	120	102,5	75	55	32,5	--	20
Antoni	100	85	p o s p ó ł k a				
Andrzej II	L25	85	p o s p ó ł k a				

Ellen Gates Starr

439

GRODZIECKIE TOWARZYSTWO

Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych

p. Będzin w Grodźcu.

Rozmiary Sortymentów Węgla

Gruby	wyżej	120	m/m		
Kostka I	od	80	do	120	m/m
Kostka II	„	60	„	80	„
Orzech I	„	40	„	60	„
Orzech II	„	25	„	40	„
Orzech III	„	15	„	25	„
Grysik	„	10	„	15	„
Miał	„	0	„	10	„

№ 837

Związek wytwórców węgla kamiennego

w POLSCE

2.10/XII 24

OBEJMUJĄCY:

T-wo Sosnowieckie kopalń węgla i zakładów hutniczych,
" górniczo-przemysłowe „Saturn",
" Warszawskie kopalń węgla i zakładów hutniczych,
" Francusko-Włoskie Dąbrowskich kopalń węgla,
" Bezimienne kopalń węgla „Czeladź",
" Grodzieckie kopalń węgla i zakładów przemysłowych,
Spółka akc. górniczo-przemysłowa „Łagisza",
Jaworznickie Gwarectwo węglowe w Jaworznie,
Sierszańskie zakłady górnicze w Sierszy,
Galicyjskie anonimowe T-wo kopalń węgla „Libiąż",
T-wo anonimowe górniczo-przemysłowe „Bory",

ogłasza niniejszem, że ściąganie podatku rządowego pobieranego dotychczas w wysokości 20 proc. od ceny netto, zostało na miesiąc grudzień przez Rząd zawieszone.

Wobec tego cena, po której odbiorcy będą otrzymywać węgiel w grudniu od kopalń związkowych będzie wynosić (marek polskich za tonnę, loco wagon kopalnia): dla kopalń Zagłębia Dąbrowskiego i Jaworznickiego Gwarectwa:

Gruby i kostka	mk.	10,883	fen.	33
Orzech I i II	"	10,450	"	—
Niesortowany	"	9,325	"	—
Pospółka i orzech III	"	8,283	"	33
Grysik	"	6,766	"	67
Miał z grysikiem	"	6,116	"	67
Miał bez grysiku	"	5,466	"	67

Dla kopalń Zagłębia Krakowskiego: „Siersza", „Libiąż" i „Bory"

Gruby, kostka I i II, orzech I i II	mk.	13,250
Orzech III i pospółka	"	12,050
Miał	"	6,60

Pośrednicy, którzy dostarczają węgiel z kopalń związkowych, są także obowiązani stosować względem odbiorców ceny wskazane w obecnem ogłoszeniu. 125-2-6247r

Związek wytwórców węgla kamiennego
w POLSCE.

wszystkich numerów
oraz Hufnali, gwoździ, drutu i wyrobów żelaznych p
BER SERKO, Warsz
Twarda 7, telefony: 249-95 i 269-52.

Intendentura O. K. Nr. VIII

rozpisuje

przetarg na dostawę na potrzeby wojska

kapusty kiszonej

w przednim gatunku.

Beczki dostarczy Wojskowy Okręgowy Zakład Gospodarczy Grudziądz.

Ustawowo ostemplowane oferty ze szczegółowem określeniem warunków dostawy należy składać w zamkniętych kopertach z napisem: Do Okręgowej Komisji Zakupów (Intendentura O. K. № VIII w Grudziądzu), do d. 19 grudnia r. b., do godz. 16.

Do oferty należy dołączyć dowód złożenia w jakiejkolwiek kasie wojskowej (kasie Komisji Gospodarczej), jako zabezpieczenie oferty, wadjum w wysokości 2% od wartości zaofiarowanej kapusty. Wadjum to podlega zwrotowi po zawiadomieniu oferenta o nieprzyjęciu oferty.

Kaucja na zabezpieczenie warunków umowy określa się na 10% wartości całej dostawy.

Otwarcie ofert nastąpi komisyjnie dnia 20-go grudnia r. b., o godz. 10-ej, w Intendenturze O. K. № VIII w Grudziądzu.

O wyniku przetargu oferenci będą niezwłocznie zawiadomieni.

Intendentura O. K. № VIII zastrzega sobie prawo nieprzyjęcia oferty o najniższej cenie, o ile innych warunków nie uzna za odpowiednie do przyjęcia.

Intendentura O. K. № VIII w Grudziądzu.

L. dz. 34071/21/Int./Żywn.

90-2-6242r

Związek
Wytwórców Węgla Kamiennego
w Polsce

78—2—5441

obejmujący T-wo. Sosnowieckie Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych w Sosnowcu, T-wo Górniczo-Przemysłowe „Saturn" w Czeladzi, Grodzieckie T-wo Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych w Grodźcu, Warszawskie T-wo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych w Niemcach, Bezimienne T-wo Kopalń Węgla „Czeladź" w Czeladzi, Spółka Akc. Przemysłowo-Górnicza „Łagisza" w Łagiszy, Francusko-Włoskie T-wo Kopalń Węgla w Dąbrowie, Galicyjskie, Anonimowe T-wo Kopalń Węgla „Libiąż" w Libiążu, Jaworznickie Gwarectwo Węglowe w Jaworznie, Sierszańskie Zakłady Górnicze w Sierszy-Wodnej i T-wo Anonimowe Górniczo-Przemysłowe „Bory" w Borach, poczta Jaworzno, ogłasza niniejszym, że wobec nieoczekiwanego wyniku układów ze związkami robotniczymi, które doprowadziły wprawdzie do zawarcia umowy, jednakże wywołały bardzo znaczny wzrost płac, obowiązujących już od dnia 1 października r. b., jak również wskutek podrożenia kosztu materjałów biegowych, zmuszony jest ceny na węgiel podane w ogłoszeniach dotychczasowych, a dotyczące **miesiąca października r. b.** odwołać i ustanowić od dnia **1 października r. b.** ceny następujące łącznie z podatkami (marek za tonnę loco wagon kopalnia).

Gruby, kostka I i II. . .	13,050 mk.
Orzech I i II	12,530 „
Niesortowany	11,180 „
Pospółka i orzech III . .	9,930 „
Grysik.	8,110 „
Miał z grysikiem	7,330 „
Miał bez grysiku. . . .	6,550 „

Kopalnie Sierszańskich Zakładów Górniczych, T-wa Górniczo-Przemysłowego w Borach oraz T-wa Galicyjskiego w Libiążu, zmuszone są pobierać w październiku r. b. ceny wyższe od tylko co wymienionych, mianowicie:

Gruby, kostka, orzech I i II. .	15,850 mk.
Pospółka i orzech III. . . .	14,650 „
Miał.	7,850 „

ciągu 3-ch

POLECA

Polskie Towarzystwo Ha

w Krakowie, ul. Stanisławsk

KRZYSZTOF, BRUN i Syn

Bielańska Nr. 2, tel. 21-95.
FILJA: Marszałkowska 124, tel. 13-56,
otrzymali na skład komisowy ze szwedzkiej fabryki
„HUSQVARNA"

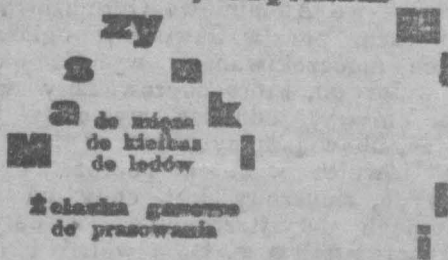

AUSTRO-DAIMLER

Tow. Budowy Motorów
Marszałkowska 130.
Tel. 03-16 i 250-72.

SAMOCHODY OSOBOWE
SAMOCHODY CIĘŻAROWE
PŁUGI MOTOROWE „EXCELSIOR"
LOKOMOTYWKI BENZYNOWE
WSZELKIE CZĘŚCI ZAPASOWE.

Związek wytwórców węgla kamiennego

obejmujący:

T-wo kopalń węgla i zakładów hutn. sosnowieckich
Towarzystwo górniczo-przemysłowe „Saturn",
Warszawskie T-wo kopalń węgla i zakł. hutniczych,
T-wo francusko-włoskie Dąbrowskich kopalń węgla,
Towarzystwo kopalń węgla „Czeladź",
Grodzieckie T-wo kopalń węgla i zakładów przemysł.,
Spółka akcyjna przemysłu górniczego Łagisza,
Jaworzeńskie gwarectwo węglowe,
Sierszańskie zakłady górnicze w Sierszy,
T-wo górnicze i przemysłowe w Borach,
T-wo galicyjskie w Libiążu,

445

wzywa reflektantów na wagonowe dostawy węgla, aby zapotrzebowania swe ***na miesiąc listopad 1921 r.*** zgłosili nie później jak do dnia ***5-go października 1921 r.*** pod adresem kopalń związkowych lub Związku wytwórców węgla kamiennego (Dąbrowa Górnicza, gmach Resursy) z podaniem żądanych ilości węgla i gatunków.

Odbiorcy, którym węgiel zostanie przyznany ***na listopad 1921 r.***, otrzymają o tem zawiadomienie do dnia ***20-go października 1921 r.***

Zamówienia będą uwzględniane i wykonywane w miarę możności.

Hurtownicy winni wykazać dla jakich odbiorców i w jakim gatunku zamierzają nabyć węgiel.

Jednocześnie Związek ogłasza, że ustalone zostały na ***miesiąc październik 1921 r.*** najwyższe ceny na węgiel, obowiązujące dla wszystkich kopalń, należących do Związku, w wysokości następującej (marek polskich za 1 tonnę, loco wagon na kopalni):

		w cenach tych zawarte są opłaty na rzecz skarbu; komun i sejmików łącznie. uiszczane przez kopalnie
35-2-5cotr		
gruby, kostka I i II	9300	2820
orzech I i II	8870	2691
pospółka, orzech III	7000	2130
grysik	5730	1749
miał	4660	1428

Związek wytwórców węgla kamiennego.

wylosowanych w dniu 28 września 1921 r., płatnych w dniu 1 października 1921 r. Wylosowane obligacje powinny być opatrzone wszystkiemi kuponami, których termin upływa po 1-ym października 1921 r.; w przeciwnym razie wartość brakujących kuponów będzie potrącona z kapitału należnego do wypłaty.

Po 10,000 mk. №№ 445681—445690; 448561—448570; 448611—448620; ***po 5,000 mk.*** №№ 461201—461220; 469781—469800; 471281—471300; 474021; 474065; ***po 3,000 mk.*** №№ 493701—493730; 494301—494330; 498021—498050; 499431—499460; ***po 1,000 mk.*** №№ 523251—523300; 537301—537350; 547551—547600; 547851—547900; 563751—563800; 572751—572800; 589251—589300; 609351—609400; 610101—610150; 658028; 658046; ***po 500 mk.*** №№ 671281—671320; 685361—685400; 695401—695440; 706961—707000; 708321—708360; 714361—714400; 749321—749360.

UWAGA. Tam gdzie między dwoma numerami jest kreska należy uważać za wylosowane i wszystkie między nimi kolejne numery. 38—2—5036r

---

ZARZĄD

Towarz. Akc. Warszawskiej Fabryki Firanek

„GETTLICH, S-cia GEYER, HERBST",

zawiadamia pp. akcjonarjuszów, że w dniu 31 października 1921 r. o godz. 5 po poł., w lokalu Zarządu w Warszawie przy ul. Świętojerskiej № 10 odbędzie się walne zgromadzenie akcjonarjuszów z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
2) Sprawozdanie Zarządu o stanie interesów;
3) Przedłożenie bilansu;
4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
5) Przewalutowanie i powiększenie kapitału zakładowego;
6) Zmiana ustawy;
7) Zmiana nazwy firmy;
8) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
9) Wnioski Zarządu i akcjonarjuszów. 25—2—2928

Dyrekcja tramwajów miejskich

ZAWIADAMIA

że w dniu ***2-im października r. b., o godz. 11-ej rano,***

nastąpi otwarcie ruchu pasażerskiego

na nowowybudowanej linji

od ulicy Jerozolimskiej przez ul. Grójecką do ul. Opaczewskiej

W tym celu ***linja Nr 7*** będzie skierowana od Nowego Świata przez aleje Jerozolimskie, Grójecką do ul. Opaczewskiej.

Pierwszy wagon od ul. Opaczewskiej od ul. Radzymińskiej odchodzić będzie o ***godz. 7-ej*** rano, ostatni zaś o godz. ***9-ej*** wiecz.

Od godz. 8-ej wiecz. do godz. 10 min. 35 odchodzić

Związek Wytwórców Węgla Kamiennego

w Polsce,

niniejszem wyjaśnia, że zrzeszone w niem przedsiębiorstwa wysyłają miesięcznie około 850,000 tonn węgla, co stanowi 70 procent ogólnej wysyłki z kopalń krajowych, a 41 procent dotychczasowego miesięcznego spożycia węgla w całej Rzeczpospolitej. Pozostałe 59 procent były dostarczane odbiorcom przez PUW z kopalń pozazwiązkowych i z Górnego Śląska.

Wobec powyższego, jest oczywistem, że 1) Związek nie może być i nie jest instytucją rozdzielczą, ustanawiającą przydziały węglowe wszystkim konsumentom w Polsce, jak mylnie sądzą osoby, doń się zwracające i 2) że kopalnie, wchodzące do Związku mogą przyjąć do wykonania tylko taką ilość zamówień, która nie przewyższa cyfry ich ogólnej zdolności wysyłkowej.

Zadania Związku polegają z jednej strony na regulowaniu cen na węgiel i utrzymaniu ich na możliwie nizkim poziomie, z drugiej zaś strony na ścisłem przeprowadzeniu zasady, że dopóki w kraju będzie się dawał odczuwać brak węgla — z kopalń związkowych mogą otrzymywać węgiel li tylko ci odbiorcy, którzy dawniej mieli określone przydziały z P. U. W. i przytem tylko w takich ilościach, które tych przydziałów nie przewyższają.

Zgodnie z tem założeniem zarządy kopalń zrzeszonych przedstawiają Związkowi wykazy przyjętych przez nie zamówień oraz projekty każdomiesięcznej wysyłki. Związek zaś zbadawszy takowe, skreśla odbiorców, którzy wyżej wymienionemu warunkowi nie odpowiadają, ewentualnie redukuje wysokość projektowanych dla nich wysyłek do dawnej normy P. U. W. wstawiając natomiast na listę zamówień danego miesiąca innych odbiorców z pośród tych, którzy do dnia 5-go poprzedniego miesiąca nie pomieścili swych zamówień bezpośrednio na kopalniach, lecz zwrócili się z niemi w tym samym terminie do Związku. Naturalnie liczba osób, zamówienia których tą ostatnią drogą mogą być uwzględnione, jest stosunkowo bardzo nieznaczną, gdyż przedewszystkiem są uwzględniani odbiorcy, którzy pomieścili swe zamówienia bezpośrednio na kopalniach.

Zmienione w powyższy sposób projekty wysyłek rozpatruje następnie Komitet Węglowy i rozsyła kopalniom dyspozycje, według których ma się odbywać wysyłka węgla za jego listami przewozowymi.

Kopalnie, po otrzymaniu dyspozycji Komitetu Węglowego zawiadamiają wszystkich odbiorców węgla, zamówienia których zostały ostatecznie przyjęte, wymagając uiszczenia wpłaty należności za węgiel.

Wszelką zatem korespondencję, dotyczącą dostawy, a również obrachunki za węgiel odbiorcy prowadzą wyłącznie z zarządami odpowiednich kopalń, nie zaś ze Związkiem.

Wobec tego, że wszyscy niemal dawniejsi klienci P. U. W. jak również cały szereg instytucji i pośredników nie zdają sobie dokładnie sprawy z charakteru Związku i ilości węgla, jaką tenże rozporządza, zwracają się do niego z wymaganiem przyznania przydziału, z żądaniem złożenia ofert na dostawy, z propozycjami pośrednictwa sprzedaży i t. d. Związek nie mając możności odpowiedzieć bez znacznej zwłoki na tysiące otrzymywanych listów, podaje obecne wyjaśnienie do powszechnej wiadomości, zaznaczając przy tem, że,

1) konsumenci winni składać swe zamówienia przedewszystkiem do kopalń i przytem nie później jak 5-go dnia każdego miesiąca, poprzedzającego miesiąc dostawy.
2) Hurtownicy będą uwzględniani o tyle, o ile wskażą komu z dawniejszych odbiorców P. U. W. węgiel ma być za ich pośrednictwem wysłany.
3) Żadnych ofert na dostawy węgla Związek składać obecnie nie może i
4) Że przy teraźniejszych warunkach nie uważa za możebne udzielać komukolwiek prawa przedstawicielstwa lub komisowej sprzedaży.

15o-3-5530r

	17,384,145.57
	13,805,208.41
	121,104,756.58
	83,113,459.64
	Mk. 1,099,968,424.—
Różni za depozyty	Mk. 288,537,164.99

	Mk. 1,099,988,424.—
Różni za depozyty	Mk. 288,537,164.99

J POSADZKOWEJ
ów kwadratowych) na składzie
ędny eksportowy, własne pióro
nasyjnie tanio. Posiadam na skła-
posadzki massiv dębowe i fornie-
dary). lo-2-5534r
Żórawia 4, telef. 143-11.

15-2-5525r

kujemy
j ilości
ięzkiego
ryt)
Wielkopolskiej Ajen-
warna 19, tel. 3924, 3925.

wiatu Warszawskiego
a 50

oszenną
a worki
duńskie

27-2-5527r

ęższe

MERCERYZACJA
Bielmik-Farbiarnia
PRZĘDZA BAWEŁNIANA
MOKOTOWSKA FABRYKA CHEMICZNA
ul. Wiśniowa Nr. 3, tel. 56-29,
25-2-3223 istniejąca od r. 1911 — **uruchomiona.**

Szukam w celu kupna albo wynajęcia
dobrze urządzonej fabryki
do wyrabiania
zyskownych towarów żelaznych
obszaru 800—1000 m.² powierzchni warsztatowej, kryte.
Łaskawe oferty, pod „Przemysł żelazny", do kantoru Kurjera, Krak. Przedm. 40. 20—2—3248r

Z powodu zmiany w gospodarstwie sprzedam zaraz tanio 2 dobrze utrzymane, mało używ.
pługi motorowe Stocka
z bardzo licznemi częściami zapasowemi, z wałem korbowym, blokiem motorowym (Motorblock) i t. d. Zgłoszenia uprasza: **Majętność Drzeczkowo, powiat Leszno, Wielkopolska.** 12-2-534c

Komplet maszyn do obróbki drzewa
wraz z transmisjami i motorami elektr. do sprzedania.
Zgłoszenia: 24296 do biura ogłoszeń „Par", Poznań, ulica 27 Grudnia 18. 10—2—5531r

Lokal handlowy

OGŁOSZENIE.

Państwowy Urząd Węglowy

podaje do wiadomości, że od dnia 1-go sierpnia 1921 r. będą liczone następujące ceny za węgiel i koks za jedną tonnę franco—wagon kopalnia lub komora graniczna.

Pochodzenie węgla	Gruby kostka	Orzech I „ II	Orzech III, pospółka, groszek, grysik i drobny	Miał	Dla wszystkich gatunków,
WĘGIEL:					
Karwiński	—	—	—	—	8.000.—
Górnośląski	8.000.—	7.600.—	4.800.—	4.000.—	—
Dąbrowski	5.800.—	5.500.—	2.500.—	2.900.—	—
Krakowski i z odkrywek dąbrowskich	5.200.—	4.950.—	3.100.—	2.600.—	—
KOKS:					
Karwiński	—	—	—	—	20.000.—
Górnośląski	—	—	—	—	12.000.—

Do cen węgla krajowego dolicza się 10% tytułem podatku na terenach b. Kongresówki.

z kapitałem zakładowym

10,000,000 marek.

Przed ukonstytuowaniem się Spółki wpłacona została całkowicie połowa kapitału zakładowego, t. j. 5,000,000 marek.

Celem przedsiębiorstwa jest popieranie rozwoju uzdrowisk krajowych i udostępnienie ich dla najszerszego ogółu.

RADA NADZORCZA:

Jen. Jan Jacyna, Józef Karpowicz, Bolesław Kozłowski, jen. Józef Latour, dr. Stanisław Serkowski, dr. Bronisław Wojtkiewicz.

Z prawem kooptacji jeszcze trzech członków Rady.

ZARZĄD:

Dr. Teodor Hryniewski, dr. Mieczysław Jankowski, dr. Stanisław Jelnicki, jen. Piotr Koreywo.

Z prawem kooptacji jeszcze jednego członka.

KOMISJA REWIZYJNA:

Wacław Herbst, Michał Karpowicz, Józef Moszakowski

Siedzibą Spółki jest m. st. Warszawa, tymczasowy adres biura Zarządu: Warszawa, ul. Marszałkowska № 154.

Spółka zpstała Zgłoszona do rejestru handlowego w Sądzie okręgowym w Warszawie.

Fabryczne lok

...sze i mniejsze w Warszawie zaraz do wynaj...
...ajęcia dla fabryki cukierków z gotowym piece...
47-61, w godz.: 8—10 r. i od 5 do 7 wiecz

...borową MĄKĘ
dla pp. piekarzy na worki pole...
„Źródło Polsk...
Marszałkowska 95.

451

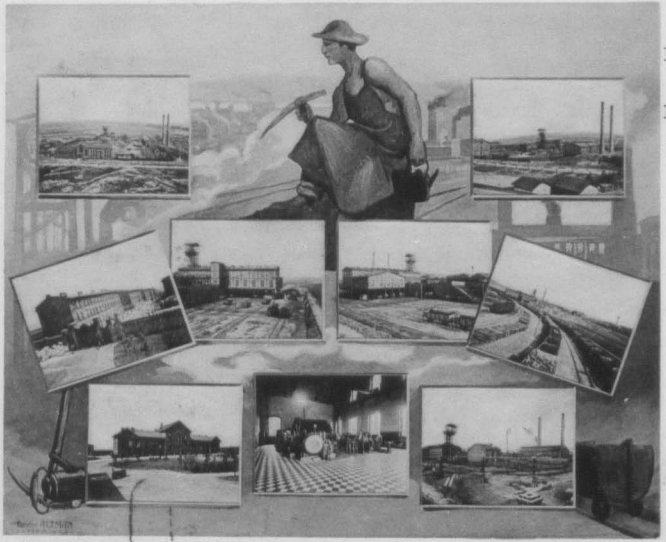

Гродзецкое Общество
Каменноугольной и Заводской
Промышленности
Въ сел. Гродзецъ, п. ст. Бендинъ
Петроковской губ.

Гродзецкое Общество Каменноугольной и Заводской Промышленности

Въ сел. Гродзецъ, п. ст. Бендинъ Петроковской губ.

Адресъ для Телеграммъ: "Сосновицы — Гродзецкое Общество".

Телефонъ № 54

Размѣры сортовъ каменнаго угля:

Крупный	свыше 120 мм	Орѣшникъ II . . .	отъ 25 до 40 мм
Кулачный I . . .	отъ 80 до 120 мм	Орѣшникъ III . . .	„ 15 „ 25 „
Кулачный II . . .	„ 60 „ 80 „	Горошокъ	„ 10 „ 15 „
Орѣшникъ I . . .	„ 40 „ 60 „	Каменноугольная пыль	„ 0 „ 10 „

Мелкій отъ 0 до 60 мм

Jedną z najbardziej palących spraw na całym świecie staje się kwestja węglowa. Katastrofa węglowa zagraża całej Europie.

Ogólno Europejska produkcja węgla w r.1913 wyniosła /bez Rosji/675 miljonów tonn/ w tem Anglja 287 mil., Niemcy 278,6 mil., Francja 40 mil., Austrja 44 mil., Belgja 22,8 miljona/. Przewidywana produkcja w r.1919 wyniesie wszystkiego około 450 miljonów, co w porównaniu z r. 1913 stanowi spadek o 40%.

Przyczyny tego spadku produkcji są różnorodne. Wprowadzenie 8-io godzinnego dnia roboczego, dezorganizacja pracy w wielu krajach brak ludzi, we Francji zniszczenie znacznej ilości kopal.. U nas do ogólnych przyczyn spadku produkcji dołączyć należy rabunkową gospodarkę władz okupacyjnych, oraz zły stan techniczny kopal.

Kraje eksportujące węgiel-spadku produkcji tak silnie nie odczuwają, gdyż u nich spadek produkcji odbija się na zmniejszonym eksporcie. Ponoszą wszystkie skutki spadku produkcji muszą kraje importujące węgiel, a do takich krajów zaliczyć musimy-dopóki Górny Śląsk jest poza naszemi granicami i Polską.

Spożycie węgla i koksu w r.1913 w b. Kongresówce /bez Kresów Wschodnich/, w Galicji, Poznańskiem do obecnej linji demarkacyjnej oraz w Księstwie Cieszyńskiem po polskiej stronie linji demarkacyjnej wynosiło w r.1913 około 16 i ćwierć miljona tonn. Z ilości tej około 8 i pół miljona dostarczały kopalnie znajdujące się obecnie w obrębie granic Polski, reszta dostarczaną była przez kopalnie leżące poza naszemi dzisiejszemi granicami, przyczem sam jeden Górny Śląsk dostarczał do wymienionych powyżej dzielnic polskich około 6.400.000 tonn węgla, brykietów oraz koksu.

Obecnie import węgla górno-slązkiego do Polski ustał zupełnie i te dzielnice,które przed wojną spożywały węgiel Górno-slązki muszą być zaopatrywane przez Zagłębie Dąbrowskie.

Zagłębie Dąbrowskie nawet przy normalnej przedwojennej produkcji nie mogłoby sprostać tym zadaniom,tembardziej więc przy produkcji obecnej znacznie zmniejszonej.

Produkcja Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego za pierwsze 8 miesięcy 1919 r. spadła w porównaniu z r. 1913 o 44%. Polska ma obecnie do dyspozycji wszystkiego zaledwie 500.000 tonn miesięcznie,z tego Zagłębie Dąbrowskie wysyła około 360.000 tonn Zagłębie Krakowskie 90.000 i Zagłębie Karwińskie 50.000.tonn,zapotrzebowanie zaś wynosi miesięcznie do i ½ miljona tonn.

Jeżeli przyjmiemy pod uwagę,że niektóre kategorje odbiorców,jak kolej,wojsko,przemysł pracujący dla potrzeb obrony kraju muszą być zaopatrzone w pierwszym rzędzie,okazuje się, pozostali odbiorcy,a w szczególności opał domowy,otrzymują zaledwie kilkanaście procent faktycznych zapotrzebowań.

Wobec takiej dysproporcji pomiędzy zapotrzebowaniami kraju na węgiel a faktycznym materjałem do dyspozycji okazała się konieczność ujęcia obrotu węglem w ścisłą organizację,która zapewniłaby sprawiedliwy rozdział węgla.oraz zapobiegła nadużyciom mogącym przy rozdziale powstać.Jakotaka centralna, państwowa instytucja mająca nadzór nad rozdziałem węgla w całym kraju jest stworzona w grudniu r. zeszłego Rada Rozdzielcza Węglowa Rada Rozdzielcza Węglowa składająca się z delegatów poszczególnych ministerstw sfer przemysłowych i przedstawicieli miast Warszawy i Łodzi,która zbiera się raz na miesiąc, rozpatruje i zatwierdza projekt podziału węgla na najbliższy miesiąc dla poszczególnych dzielnic kraju i kategorji odbior-

ców,Kontroluje podział za czas ubiegły oraz daje wskazówki odnośnie ogólnej polityki, jaką stosować należy przy wykonywaniu zamówień.

Podział węgla pomiędzy poszczególnych odbiorców uskuteczniony zostaje w b. Kongresówce przez Państwowy Urząd Węglowy, w Galicji przez Inspektorat Węglowy w Krakowie,w Poznaniu przez Prowincjonalny Urząd Węglowy.

Rząd czyni wszelkie kroki mające na celu zwiększenie rozporządzalnej ilości węgla przez powiększenie produkcji kopalń oraz zwiększenia przywozu węgla z poza obecnych granic Polski.

Celu zbadania stanu kopalń i zaopatrzenia o możności podniesienia produkcji wydelegowana została przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu do Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego specjalna Komisja,która zbadała wszystkie kopalnie.

Na skutek zarządzeń Komisji oraz zaprowadzenia 3-ej zmiany na wielu kopalniach, produkcja w Zagłębiu Dąbrowskiem rzeczywiście podniosła się i przekracza już obecnie 17.000 t dziennie, t.j.stanowi około 75, przedwojennej.Dalszy wzrost produkcji zależy przedewszystkiem od zwiększenia wydajności pracy robotnika,do której zresztą się obowiązali przedstawiciele robotników podczas ostatniego strejku,a mianowicie pracy, dobrej aprowizacji i regularnego podstawiania dostatecznej ilości wagonów.

Sprawa racjonalnej gospodarki wagonowej w Zagłębiu Dąbrowskiem,wobec nader niedostatecznej ilości wagonów, jakie posiadają koleje polskie,jest tak ważną,że nie może być po-

rówmania ze sprawą produkcyjności robotników na kopalniach, gdyż jedno i drugie daje możność dostarczyć na rynek większą ilość węgla,co w obecnej chwili jest jednym z głównych czynników ekonomicznej egzystencji kraju i normalnych stosunków społecznych.

Z początku roku bieżącego sprawność kolei była bardzo nała co powodowało ciągły brak wagonów w Zagłębiu w porównaniu z wydobyciem,skutkiem czego zapasy węgla na kopalniach ciągle się zwiększały.

Na skutek lepiej zorganizowanej gospodarki kolejowej z jednej strony,a zwiększenia taboru z drugiej nastąpiło znaczne polepszenie się wysyłki węgla z Zagłębia Dąbrowskiego.

Wobec braku taboru kolejowego,najmniejsze zwiększenie przewozów innych /wojska,aprowizacji i t.p./ powodują zmniejszenie ilości węglarek w Zagłębiu,natomiast są wypadki,kiedy jest nadmiar węglarek w stosunku do dziennego wydobycia węgla.

Takie wahania ilości węglarek w Zagłębiu wpływa nader ujemnie na pracę na kopalniach.

Ze strony Rządu czynione są również wszelkie wysiłki,mające na celu otrzymanie węgla z Górnego Śląska.Spra a ta była jedną z najważniejszych kwestji poruszonych na naradach polsko-niemieckich w Berlinie w połowie sierpnia r.b.,gdzie otrzymanie węgla z Górnego Śląska postawiono jako conditio sine qua non wszelkich gospodarczych umów z Niemcami.Gdy następnie narady polsko-niemieckie na skutek wypadków górno-śląskich uległy zerwaniu,Rząd polski wysłał delegatów do Morawskiej Ostrawy dla wzięcia udziału w obradach nowo utworzonej komisji węglowej dla centralnej Europy.Komisja ta,obradująca obecnie już od szeregu tygodni w Morawskiej Ostrawie ma za zadanie ustanowienia klucza repartycji węgla.

Jako zasadę Komisja ta przyjmuje, iż każdy z krajów powinien otrzymywać węgiel z tego zagłębia, z którego otrzymywał węgiel w 1913 r. w stosunku w jakim uskuteczniane były te dostawy w 1913 r. przy uwzględnieniu obecnego spadku produkcji. Jeżeli więc, jak widzieliśmy powyżej wspomniana dzielnica Polski otrzymały w r. 1913 z Górnego Slązka 6.400.000 t. węgla i koksu, to przy spadku wysyłek węgla z Górnego Slązka do 50% w porównaniu z r. 1913, otrzymalibyśmy z Górnego Slązka na zasadzie wspomnianego powyżej klucza reparty cji, z górą 3.000.000 tonn. Obrady Komisji Węglowej w Morawskiej Ostrawie są jednakże obecnie czysto teoretyczne, gdyż niemcy mając w swym posiadaniu Górny Slązk od współpracy w tej Komisji uchylili się. Jednocześnie przedstawiciele Rządu Polskiego przyjmują udział w naradach w Centralnej Komisji Węglowej w Paryżu.

Dla zmniejszenia kryzysu węglowego koniecznem jest z jednej strony zastąpienie węgla kamiennego przez inne meterjały opałowe/węgiel brunatny, drzewo, torf, ropał/ z drugiej zaś jaknajdalej idące oszczędności w zużyciu węgla.

Węgiel brunatny obecnie jest eksploatowany jedynie w okolicach Zawiercia i daje zaledwie 15.000 tonn miesięcznie. Są badane i inne zagłębia/Dobrzyńskie/, lecz jest to w każdym razie rzecz dalszej przyszłości i w obecnej chwili nie można się spodziewać dużej pomocy z tej strony.

W sprawie zastosowania opału drzewem i torfem, obrachunek wykazał, że technicznie b. poważne ilości węgla mogą być u nas zastąpione przez drzewo, i torf, ilości te jednak wobec mniejszej wartości cieplikowej tych gatunków paliwa, są tak znaczne, że zdobycie ich i przewóz napotyka na szereg prawie niepokonanych trudności.

Drzewa mamy dużo, z samej b. Kongresówki dwuletnia porąba uchwalona przez Sejm powinna dać około 3.500.000 metr. sześć., drzewa opałowego/oprócz budulca/, t.j. około 85.000.000. pudów drzewa, które zastąpią 600.000 tonn węgla. Lasy Wschodnich Kresów z uchwalonej dziesięcio-wiorstowej przestrzeni wzdłuż torów kolejowych-mogą dać ogromne ilości drzewa, ale jak już zaznaczyliśmy, pomijając trudności samego cięcia, wywóz tego drzewa z lasu-wobec braku koni, kolejek, taboru, a wreszcie przewiezienie z odległych stacji do miejsc zużycia jest przynajmniej w ilościach dostatecznych, prawie wykluczone.

Z torfem jeszcze gorzej.

Posiadamy bardzo obszerne i bogate torfowiska, ale tylko w części. Wielko i Małopolski są eksploatowane; w b. Kongresówce eksplatacja ta leżała dotychczas zupełnie odłogiem.

Dla technicznego zbadania naszych torfowisk i opracowania sposobów ich eksploatacji, powołano do życia nową instytucję-Instytut Torfowy, który już kilka poważnych torfowisk zbadał, obliczywszy ilości w nich torfu i jego wartość opałowa.

Są to miljony tonn opału, ale dla zdobycia go koniecznem jest uprzednio wykonanie całego szeregu robót przygotowawczych-głównie kanałów odwadniających.

Uprowadzenie tego opału na rynek pozwoli nam na niezbędny okres ochrony lasów po dokonanej obecnie ich trzebierzy, ale przy całej energji organów państwowych w tym względzie i równoczesnej inicjatywie prywatnej-uzyskanie tego opału, możliwem jest dopiero w rok -dwa, a nawet trzy po

zmniejszenia deputatów dla oficerów.

3/Państwowy Urząd Żeglowy przy współudziale przedstawiciela Ministerstwa Spraw Wewnętrznych opracował specjalnie ograniczenia w zużyciu elektryczności i gazu w celu zmniejszenia rozchodu węgla w przedsiębiorstwach monopalnych.

Niezależnie od powyższego Ministerstwo Przemysłu i Handlu zorganizowało Komisję Międzyministerjalną dla ujednostajnienia polityki opałowej.

Sprawa węglowa

Dla całokształtu życia ekonomicznego sprawa węglowa jest sprawą podstawową, zasadniczą; od umiejętnego i racjonalnego jej rozwiązania zależy ~~raz~~ dziś odbudowa przemysłu krajowego, ~~a~~ następnie pomyślny jego rozwój. Koniecznem jest dążyć do tego aby na rynku znalazły się możliwie największe ilości węgla i po możliwie niższej cenie. W tych dwóch kierunkach winny iść wszelkie zarządzenia i usiłowania rządu. Niestety, przypatrując się działalności organów państwowych, wypada skonstatować, że dzieje się wręcz przeciwnie ~~odwrotnie~~; rząd nie przyczynia się bynajmniej ~~zupełnie~~ do podniesienia krajowej produkcji węgla, ceny zaś węgla sam na oślep śrubuje do góry, kierując się krótkowzrocznym fiskalizmem i nie oglądając się na następstwa ogólnego charakteru.

Dotychczasowa polityka węglowa rządu daje się streścić w sposób następujący: rząd sekwestruje całą produkcję kopalń i płaci kopalniom ceny, jakie ~~kopalnie~~ one dla siebie żądają, odprzedając zaś węgiel konsumentom, ściąga od tych ostatnich nie tylko ceny przez siebie płacone, ale pobiera jeszcze ~~od nich jeszcze~~ znaczne dodatkowe opłaty, pod nazwą podatku ~~skarbu~~ państwowego na rzecz M-wa Skarbu, oraz rozmaitego rodzaju rezerw, pozostających w ~~przechodzących~~ ~~do~~ dyspozycji M-wa Przemysłu i Handlu na cele rozwoju kopalnictwa węglowego. Tym sposobem konsument ~~węgla~~ płaci za węgiel podwójnie: ~~zwię~~ kopalniom i dwu ministerstwom.

Ostatecznie ceny, płacone przez ~~od~~ spożywcę idą ciągle w górę; zmienia się również, jak pokazuje niżej przytoczona tabliczka, wzajemny stosunek składowych

2 części tych cen: opłaty na rzecz kopalń i opłaty na rzecz ~~pań~~ ministerstw.

	Przeciętna cena płacona przez spożywcę za tonnę węgla	Z tej ceny przypada dla kopalni	Z tej ceny przypada dla Ministerstw
do 1 Września 1919	— 75 mk	— 64 mk	— 11 mk
od 1 Wrześ 1919 do 1 Styc 1920	— 100 "	— 83 "	— 17 "
od 1 Stycz 1920 do 1 Kwiet 920	— 170 "	— 113 "	— 57 "
od 1 Kw 920 do 1 Czerw 920	— 365 "	— 225 "	— 140 "
Projektowane obecnie od 1 Czer 920	600 "	— 335	— 265 "

Widzimy, że od 1 Września r. zeszłego cena węgla podniosła się z 75 na 600 mk za tonnę, tj. wzrosła osiem razy, a z mającej być teraz pobierana od spożywcy kopalnie dostaną ~~tylko~~ ~~z tej~~ summy (600 mk) ~~spożywcy płaci~~ ~~kopalnie tylko~~ 56%, resztę, tj 44% zatrzymuje rząd, jako rezerwę dla M-wa Pr. i Han i jako podatek państwowy dla Ministerstwa Skarbu.

Jak są zużywane owe rezerwy i o ile idą na podniesienie produkcyi kopalń — nie jest dokładnie wiadomem; rozporządza niemi Państwowy Urząd Węglowy i zasilają one dotychczas jego obrotowy kapitał. Co zaś do pobieranego ~~20%~~ podatku państwowego od węgla, ~~120%~~ w wysokości 20% jego ceny, to, aby ocenić rzeczywistą płynącą z niego dla państwa korzyść, należy sobie tylko uprzytomnić, że rząd sam jest odbiorcą połowy wyprodukowanego węgla, a więc co M-wo Skarbu zapisze w swoim budżecie jako dochód ~~z~~ podatku od tej połowy, to samo zapiszą bezpośrednio M-wa Kolei i Spraw wojskowych jako swój rozchód. Poza tem trzeba jeszcze pamiętać, że ~~droż~~ podniesienie ceny węgla wywołuje podrożenie, proporcjonalnie jeszcze większe, wszystkich bez wyjątku artykułów; za tę więc buchalteryjną przyjemność, że M-wo Skarbu zapisze na swój dochód podatek od ~~pół~~ węgla zużytego przez prywatnych odbiorców, państwo polskie zapłaci kilkakrotnie, ~~będąc~~ bo będzie zmuszone płacić wyższe ceny za wszystkie dostawy rządowe

i jednocześnie podniesie odpowiednio pensję 462
armii urzędniczej. W ostatecznym wyniku
systemu żywienia się ~~będzie~~ powiększenia ~~wydatków~~ wydatków i ~~wpływ~~ wpływu
nia w walutach obcych miliardów banknotów i bi-
jon marek w swoim czasie, minister skarbu p. Grabski,
następuje okres, że ~~by~~ coraz mniej
~~będzie by nie mógł~~ (mniej polskiej marki jest w obrót,
jak "mniej".

Droga wybrana przez nas jest więc
dla całego życia narodowego i państwowego
sprawą węzłową nie prowadzi do celu. Dotychczaso-
wa polityka, polegająca na bezkrytycznym zaspokajaniu
wszelkim żądaniom kopalń ~~pań~~ podwyższenia płacowych
cen, za ~~dostarczany węgiel~~ ~~to cen za węgiel~~ przy jednoczesnym opodatkowaniu
węgla, dla stworzenia fikcyjnego dochodu skarbu, ani nie
poprawi finansów państwa, ani nie wywoła zwiększenia
wytwórczości kopalń węgla, nie odbudowie i nie rozwinie przemysłu.
Jedynie tylko niewątpliwym skutek osiągnie i przyczyni się po-
większenia do zdepreciowania polskiej marki.

Stosowane z dnia na dzień półśrodki i wydawanie
fikcja wystarczyć nie mogą; dla zmiany obecnej sytu-
acji względnej na lepszą konieczne jest zasadnicze za-
radzenia, sięgające głębiej w zagadnienie pracy. Chodzi o to, aby
węgla było więcej, i aby nie był nieproporcjonalnie drogi,
dzieby nie szedł z fikcyjnego dochodu skarbu, a nie
obciążał środków finansowych dla zwiększenia
krajowej wytwórczości węgla, gdyż wydatki takie ~~bio~~ się produkcyjnemi

Istniejące kopalnie mogłyby zwiększyć nierentowność swoją obecną produkcję,
gdyby wprowadzić pewne ulepszenia i inwestycje. ~~Lecz~~
Przy obecnych wysokich cenach na wszelkie artykuły techniczne
a niskim kursie naszej waluty,
wydatek ten jest bardzo znaczny i niezadowala pokryć go z bie-
żących cen węgla, gdyż w tym razie cena musiałaby być
ogromnie podwyższona. Potrzebny na to jest obcowy kapitał;

4

~~którego udzielić powinni~~ dać go mogą albo właściciele kopalń, albo skarb państwa na odpowiednich warunkach, kapitał ten winien być amortyzowany stopniowo, nie obciążając zbytnio ceny węgla. Kopalnie same nie zawsze są zainteresowane w podniesieniu produkcyi węgla, ale rząd, ze względu na interes państwowy, ma prawo do tego je zmusić. Jeżeli kopalnie nie posiadają kapitałów niezbędnych na rozszerzenie swej działalności, rząd takowych udziela, najlepiej, w ten sposób, że ~~Twa~~ Towarzystwa kopalniane wypuszczają nowe akcje, a rząd je nabywa i staje się współwłaścicielem kopalń.

Następnie należy odkrywać nowe kopalnie; w b. Królestwie i w Galicyi ~~są~~ wielkie ~~tereny~~ obszary węglowiane dotychczas leżą odłogiem. Według obowiązującego prawa tereny („nadania") nie exploatowane przez właściciela mogą być mu odebrane i oddane do exploatacyi drugiemu przedsiębiorcy. Ze względu na dobro publiczne i potrzebę państwową, rząd powinien zrobić użytek z przysługującego mu prawa lub też zmusić obecnych właścicieli do ~~exploatowania~~ zakładania nowych kopalń. Taki sam obowiązek ciąży i na rządzie, jako właścicielu ~~tw~~ rozległych terenów węglowiśnych w Galicyi, nabytych jeszcze przed wojną z rąk prywatnych przez Wydział Krajowy; dotychczas dla przygotowania tych terenów do exploatacyi (nowo zakładana kopalnia w Spytkowicach) zrobiono jeszcze bardzo mało; rozpoczęte roboty muszą też być prowadzone w szybszym tempie i w szerszych rozmiarach, ewentualnie nawet z udziałem prywatnego kapitału, któremu rząd mógłby wydzierżawić na pewnych warunkach część należących do niego terenów.

1.

Z powodu konferencyi u p. Ministra Skarbu.

W chwalebnym zamiarze wzbudzenia w szerszych kołach zaufania do finansów polskich w ogóle i do swej polityki finansowej w szczególności („sursum corda", jak się wyraziło jedno z pism warszawskich) — p. Minister Skarbu zaprosił do siebie na konferencję przedstawicieli instytucyj społecznych, finansowych i prasy i wyłożył zebranym swe poglądy na obecną sytuację i na zadania ~~swej~~ polityki finansowej.

Jakkolwiek wypowiedziane poglądy nie wszystkie łączą się w jedną harmonijną całość pewnego określonego systemu, jakkolwiek nie zawsze wydają się należycie uzasadnionemi, a więc i słusznemi, to jednak, bez wątpienia, są, pod pewnemi względami, nowe i oryginalne.

Tak np. Minister twierdzi, że obecnie ~~nie obawia się nadmiernej~~ nie ma obawy, żeby ilość wypuszczonych u nas ~~banknotów~~ pieniędzy papierowych była nadmierna; jest to więc jakby zapowiedź dalszych emisyj. Twierdzenie swoje p. Minister opiera na prostym arytmetycznym rachunku: przelicza stan emisyi banknotów w rozmaitych krajach według kursu giełdowego we frankach szwajcarskich i przychodzi do pocieszającego wniosku, że obciążenie emisyjne ~~wynosi~~ stanowi, ~~w~~ na jednego mieszkańca, w Polsce — 18 franków szwajcarskich, a w innych ~~krajach~~ państwach znacznie więcej, np. w Niemczech — 42, ~~franki~~ we Francji — 378, Anglii — 235 itd. Oczywiście rachunkowi temu nie można odmówić prostoty, ale trzeba go ~~zaprzeczyć nie~~ ~~dokładności arytmetycznej~~ ~~można~~ uzupełnić uwagą, że ilość wypuszczanych pieniędzy papierowych musi być w zależności od nagromadzonych w państwie bogactw (realnych wartości), a więc że obciążenie emisyjne nie może wyrażać się absolutnemi cyframi, a jest względne, odpowiednio do zamożności

2

narodu i państwa; obciążenie 18 frankami może być dotkliwsze dla stosunkowo biednego Polaka, niż obciążenie nawet 378 frankami dla bogatego Francuza. Z drugiej strony, rozumując tak, jak to czyni p. Minister, wypadało-by, że w razie, jeśli marka polska spadnie jeszcze niżej, obciążenie ~~f~~ emisyjne jednego mieszkańca Polski ~~będ~~ wyrazi się (według kursu) jeszcze mniejszą cyfrą franków i Polska będzie wtedy jeszcze szczęśliwszym, niż obecnie, krajem.

P. Minister nie obawia się ~~zbytniej~~ zbytniej ilości znaków obiegowych, nie przypisuje ~~tym~~ temu czynnikowi ~~by okoliczności~~ poważnego wpływu na obniżenie kursu polskiej marki; ~~ale~~ raduje się jednak, że w Maju emisja banknotów spadła do 1 3/4 miliarda, gdy w poprzednich miesiącach dochodziła do 5 miliardów. Oczywiście, jedna jaskółka nie stanowi wiosny, jeden miesiąc nie może jeszcze ~~st~~ świadczyć o dopełnionym zwrocie w stosunkach emisyjnych. Przeciwnie zarządzenia, ~~o których mówił p. Minister~~ z ostatniej doby, jak to zdwojenie opłat kolejowych, ~~zdwojenie cen~~ opłat od artykułów pierwszej potrzeby i ~~od~~ węgla, nafty, mąki amerykańskiej i t.p. wzmogą ogólną drożyznę i wywołają potrzebę emisyi nowych miliardów, gdyż w końcowym wyniku rząd sam ~~tak~~ wszystkie te podwyżki cen zapłaci; ~~spowodowana~~ a nie mając, teraz, ~~zaś~~ jak wiadomo, ~~t~~ odpowiednich wpływów podatkowych, będzie musiał uciekać się do uproszczonej operacyi kredytowej, jaką jest drukowanie banknotów. Pożyczki wewnętrzne, nawet jeśli się całkowicie udadzą, nie pokryją deficytu i nie dadzą ~~dostatecznej~~ tej ogromnej ilości znaków obiegowych, jakiej wymaga wzrastająca drożyzna.

P. Minister Skarbu uspokaja, że dalsze obniżanie

3. Kursu marki polskiej zostało już zażegnane, na dowód przytacza kursa walutowe z ostatnich dni, ale nie podaje argumentów, na których opiera nadzieję trwałej zmiany na lepsze.

Trzeba mieć dużo ślepej wiary, aby przejąć się optymizmem p. Ministra, na optymizm ten bowiem rzuca silny cień niezaprzeczalny fakt, że przed rokiem marka polska miała wartość marki niemieckiej, a emitowanych marek było zaledwie 5 miliardów; dziś wartość marki ~~sp~~ polskiej spadła do 1/5 wartości marki niemieckiej, a emisja naszych banknotów ~~podniosła~~ wzrosła niemal do 20 miliardów. Przy obecnym kursie nie możemy prawie sprowadzać z zagranicy ~~koniecznych~~ niezbędnych nam surowców i narzędzi pracy (maszyn); mamy w kraju i przyrodzone bogactwa i siły robocze, a nie możemy ~~je należycie~~ należycie ani rozwinąć przemysłu, ani rolnictwa i nie mamy nic do exportowania; — jednem nie jesteśmy w stanie dotychczas wyjść z błędnego koła: niska waluta — brak exportu.

I nasuwa się tu następujące zestawienie. Armia żołnierzy, walcząca na froncie, dokonywa cudów; idzie od zwycięstwa do zwycięstwa; ~~tu w kraju~~ armia cywilna urzędników, która, w kraju rządzi, ~~różnych kategoryj~~, nie umie pokonywać trudności, i przeszkód jakie na drodze do odbudowy ekonomicznej państwa napotyka, i na swym rachunku wiele niepowodzeń zapisać musi. W działalności tej armii cywilnej nie ma niezbędnych dla powodzenia akcyi pierwiastków ~~oszczędności, koniecznej~~ i ~~pierwiastku~~ oszczędności i twórczości; natomiast jest tylko nie krępująca się niczem rozrzutność i ~~pr~~ kosztowna pretensja na twórczość. Obecny system gospodarki wewnętrznej do bankructwa ekonomicznego doprowadzić może; obawy tej konferencja u p. Ministra Skarbu nie usunęła.

5 473

Zadania polityki rządu w sprawie węglowej są wyraźne: utrzymywać ceny węgla na możliwie niskim poziomie, i jednocześnie dążyć do zwiększenia krajowej produkcji węgla. Tylko przy spełnieniu tych dwóch warunków będą możliwe odbudowa i rozwój przemysłu; w przeciwnym razie czeka nas ogólna orgja drożyzny i dalszy spadek marki polskiej.

Jak pilną jest potrzeba środków zaradczych, dowodzą chociażby następujące cyfry. Państwo polskie sprowadza teraz miesięcznie 250.000 ton węgla górnoszlązkiego; jakkolwiek cena węgla na Szlązku wynosi tylko 300 Mk, a więc jest dwa razy niższą od obecnej ceny węgla polskiego (600 Mk), przyjmując oczywiście, że marka polska powinna by mieć, jak to poprzednio było, taką samą wartość, jak marka niemiecka, — to jednak wskutek spadku naszej waluty, płacimy teraz za sprowadzany węgiel blizko 1.500 Mk polskich za tonnę; miesięcznie musimy więc kupować na giełdzie około 75 mil. marek niemieckich, płacąc za nie przeszło 300 mil. marek polskich. Jest to jedna z przyczyn podnoszenia się kursu marki niemieckiej a spadku naszej.

Ceny w Niemczech w ostatnich dniach podskoczyły w stosunku 12 : 28

tj. od 100 – 120%

475

zarup. ~~BFT~~ po na tan 36.000

teraz ~~wynosi~~ trzeba zapłacić — 85.000

Tu chcę przeszacować swe objekty w stosunku za 1 R przyjąć 10 Mk

I Amortyzacja 1 : 5 tj. teraz amortyzacja powinna być teraz 5 razy wyższa

II Oprocentowanie zakł. kapitału powinna teraz 6% × 4 = 24

100 kap. zakł. rozpada się na { 70% w nowych
30 w kos. depesach

III Szlaga ~~2 mar dla~~
20% podat.
2 mar dla groshänd
5/00 uiszcz. podatek

Dwie ceny: grub 75.50
Dros 15 – 59

IV Ceny jednorazowe { dla kopalń na grub. pozł.
——— na ciemn. 11

30 Mk. tan

30.000 R
5
15.000.000

15 mil Marek

400.000

~~450.~~
~~6~~ 3.

NOTATKA W SPRAWIE PROJEKTOWANYCH PRZEZ PANA WOJCIECHOWSKIEGO REORGANIZACJI SEKCJI GÓRNICZO-HUTNICZEJ M-stwa PRZEMYSŁU i HANDLU i REDUKCJI ZAJĘTEGO W SEKCJI PERSONELU URZĘDNICZEGO .

M-stwo Przemysłu i Handlu w swoim projekcie reorganizacji obecnej Sekcji na Departament Górniczo-Hutniczy przyjęło za podstawę, że Departament będzie się składał z 5-ciu Wydziałów , a mianowicie :

1/ Wydział Administracji Górniczej,
2/ Wydział Finansowy,
3/ Górnictwa Węglowego,
4/ Hutnictwa,
5/ Naftowy i Solny, z łączną liczbą 72 urzędników ; jednocześnie Ministerstwo uważało za niezbędne zachowanie obecnie istniejącego stanowiska zastępcy Szefa Sekcji .

Pan Wojciechowski projektuje :

1/ zmiejszyć liczbę wydziałów do czterech, połączywszy hutniczy, naftowy oraz solny w jedną całość,
2/ liczbę urzędników zmniejszyć do 39-ciu i
3/ znieść stanowisko zastępcy Szefa Sekcji .

Projekt Pana Wojciechowskiego nasuwa następujące uwagi .

1/ ze względów oszczędnościowych w projekcie Ministerstwa dział naftowy i solny zostały połączone w jeden Wydział. Połączenie takie, aczkolwiek nie uzasadnione rzeczowo, daje się wytłomaczać do pewnego stopnia warunkami terytorjalnemi , albowiem kopalnie nafty i soli znajdują się w Galicji na wspólnych terenach i podlegają jednym i tym samym miejscowym Urzędom Górniczym . Natomiast huty i kopalnie rud znajdują się przeważnie w b.Królestwie Kongresowym, nie mając nic wspólnego ani rzeczowo, ani terytorjalnie z naftą i solą . Z tych powodów projekt Pana Wojciechowskiego przyłączenia tak ważnego Działu jakim jest hutnictwo do Wydziału nafty i soli nie da się niczym uzasadnić i niewątpliwie wywołałby tylko niepożądany chaos odbijając się szkodliwie na rozwoju trzech

odmiennych , a sztucznie z sobą połączonych gałęzi przemysłu naftowego, solnego i hutniczego.

2/ Aby ocenić celowość projektowanej przez Pana Wojciechowskiego redukcji personelu Departamentu Górniczo-Hutniczego z 72 do 39-ciu osób należy zwrócić uwagę , że jednocześnie z powyższą redukcją Pan Wojciechowski projektuje w Ministerstwie Przemysłu i Handlu dla Departamentu Ogólnego - 90-ciu , dla Departamentu Przemysłowego 63, dla Departamentu Handlowego - 54 urzędników . Przytoczone cyfry wskazują dostatecznie , że w projekcie Pana Wojciechowskiego znaczenie polskiego hutnictwa i górnictwa nie jest należycie docenione, jak to też miało miejsce poprzednio przez dawnych gospodarzy Ziem Polskich . W rzeczywistości zadania Departamentu Górniczo-Hutniczego są bardzo rozległe i bardzo różnorodne; do zadań tych należy : prowadzenie pracy organizacyjnej celem unifikacji pod względem prawno i administracyjno górniczym wszystkich trzech dawnych zaborów, załatwiania spraw związanych z sekwestrem , obrotem i handlem węglem oraz z walką międzynarodową o otrzymanie możliwie większej ilości węgla, wykonywanie kontroli nad kosztami własnemi kopalń i t.d. Obecnie już Departament musi się przygotowywać zawczasu do przejęcia administracji górniczej na Górnym Śląsku ;w tym celu został delegowany jeden z inż. Sekcji do Komitetu Plebiscytowego . Dodać jeszcze trzeba , że dotychczas w b. Królestwie Kongresowem nie zostało utworzone Starostwo Górnicze ,jako druga instancja , wskutek czego czynności Starostwa obciążają obecnie Sekcję. Jeżeli w końcu wziąć pod uwagę , że personel inżynierski, pracujący w Sekcji nie składa się z wyrobionych urzędników, a rekrutuje się z techników,przechodzących do Sekcji ze służby na kopalniach i hutach i że miesięcznie 5 - 10% tego personelu wraca znowu do przemysłu prywatnego - , to będzie jasnym wniosek, że projektowane przez Pana Wojciechowskiego zmniejszenie personelu o 1/3 pociągnęłoby za sobą z konieczności zatrzymanie całego szeregu zapoczątkowanych i prowadzonych przez Sekcję niezbędnych czynności.

479

3/ Wobec wskazanego tak szerokiego i różnorodnego zakresu działalności Sekcji Górniczo-Hutniczej zakres pracy Szefa tej Sekcji jest również niewspółmiernie duży w porównaniu z pracą Szefów innych Sekcji . Do obowiązków jego należy, oprócz zajmowania się sprawami Sekcji i wogóle władz górniczych jeszcze administrowaniem Państwowemi Przedsiębiorstwami Górniczo-Hutniczemi , rozrzuconemi po całym Państwie / w b.Królestwie Kongresowym, w Galicji , w Wielkopolsce / i przedstawiającemi miljardową wartość, a także kierowaniem działalnością Państwowego Urzędu Węglowego i wszystkich jego agend ; wreszcie Państwowy Instytut Geologiczny,aczkolwiek stanowi Urząd bezpośrednio zależny od Ministra,jednak wszystkie sprawy ważniejsze są załatwiane również za pośrednictwem Sekcji Górniczo-Hutniczej pod kierunkiem Szefa Sekcji . Z przytoczonych powodów,zdaniem Ministerstwa jest niezbędnym utrzymanie w składzie Departamentu stanowiska zastępcy Dyrektora, który byłby obeznany z całokształtem spraw Sekcji i Urzędów z Sekcją związanych.

Dla porównania trzeba wskazać, że były Departament Górniczy w Petersburgu miał 13 Wydziałów, w których pracowało przeszło stu urzędników . Górnictwo w Galicji podlegało dwum Ministerstwom: Ministerstwu Robót Publicznych i Ministerstwu Skarbu , które miały kilkanaście Wydziałów Górniczo-Hutniczych, zatrudniających stu kilkudziesięciu urzędników; sprawy zaś naftowe w Austrji stanowiły zupełnie odrębny Wydział .

górnictwo nie jest dostatecznie doceniane, jak to miało ziem
miejsce przez dotychczasowych gospodarzy polskich, wyznaczając dla departamentu górniczego najmniejszą ilość pracowników, pomimo to, że zadania departamentu górniczego są bardzo rozległe i różnorodne i że Departament górniczy musi wypełniać te czynności, których przed wojną żadne z państw Ministerstwa nie miało, a mianowicie: całą pracę organizacyjną, przeprowadzenie całej unifikacji administracyjnej i prawo wszystkich ziem polskich, wszystkie sprawy związane z sekwestrem, obrotem i handlem węglem oraz walkę międzynarodową o otrzymanie możliwie większej ilości węgla, kontrolę nad kosztami własnemi kopalń itd. a już obecnie przygotowanie się do administracji górniczej na Górnym Śląsku, aby nie być zaskoczonym, czego dowodem jest wydelegowanie inż. Kiedronia do Komisji Plebiscytowej na Górnym Śląsku. - Wskutek niedoboru personelu urzędy zostały sprowadzone do minimum, zamiast 7 urzędów, jak było w b. królestwie, ustanowionych zostało 4.. Ze względu na brak personelu cała czynność Starostwa Górniczego, jako drugiej instancji spada tymczasowo na Sekcję Górniczą. Ponieważ wykwalifikowanych urzędników niema, a jest personel techniczny z praktyki, który co miesiąc około 5 - 10% odchodzi, będąc przejmowanym przez prywatny przemysł, zmniejszając jeszcze ten personel do 1/3, cały szereg ~~działalności~~ niezbędnych czynności Sekcji trzeba było zatrzymać. Co się tyczy powiązania wydziału naftowego solnego i hutniczego, to łączenie takie nie da się niczem ~~uzasadnić~~ uzasadnić. Ze względów oszczędnościowych wydział naftowy jest połączony z solnym, da się to jeszcze uzasadnić, aczkolwiek nie rzeczowo, a terytorjalnie ze względu na to, że urzędy górnicze w Galicji posiadające sól posiadają i naftę, natomiast hutnictwo oraz rudy żelazne, położone w b. Królestwie nie mają nic wspólnego nie tylko pod względem rzeczowym, ale i terytorjalnym i łączenie tych rzeczy wprowadziłoby tylko chaos.

483

Państwowe przedsiębiorstwa górnicze, rozrzucone na całym terytorjum polskiem Galicji, Królestwa i Poznańskiego mają miljardową wartość i administrowanie temi różnorodnemi przedsiębiorstwami stanowi już jeden duży dział pracy szefa sekcji .
Państwowy Urząd Węglowy wraz ze wszystkiemi agendami stanowi drugi duży dział pracy dla szefa sekcji , a dołączywszy do tego sekcję, w ścisłem znaczeniu tego słowa, wraz z władzami górniczemi, zakres pracy jest niewspółmiernie duży do pracy innych dyrektorów departamentów i dlatego niezbędne jest stanowisko zastępcy dyrektora, który byłby w toku całokształtu spraw sekcji i urzędów związanych z Sekcją.
Państwowy Zakład Geologiczny , aczkolwiek stanowi duży urząd bezpośrednio zależny od ministra, jednak wszystkie sprawy ważniejsze są załatwiane za pośrednictwem sekcji Górniczo Hutniczej i delegat ministerstwa do Rady Instytutu Geologicznego jest zastępcą Szefa Sekcji Górniczo-Hutniczej.

Dla porównania przytaczam, że ~~w~~ b. departament Górniczy w Petersburgu miał 13 wydziałów, w których pracowało przeszło 100 urzędników. Górnictwo w Galicji podlegało 2 ministerstwom; Ministerstwu robót publicznych i Ministerstwu Skarbu, które ~~to~~ miały kilkanaście wydziałów górniczo-hutniczych zatrudniających ~~około~~ stu kilkudziesięciu urzędników. Sprawy zaś naftowe w Austrji ~~były~~ stanowiły ~~odd~~ zupełnie odrębny wydział.

Normalna płaca	Sam.	– mała rod.	średn. rod.	duża rod.
IV rs – 3.200 —	~~2.800~~ 6000.	6300	6600	6.900
V – 2.600 —	5000	5.300	5600	5.900
VI 2100 —	4000	4300	4600	4900
VII 1600	3200	3500	3800 –	4100

Za wysługę lat 2%. płacy zasadn. za każdy rok. Studjów — 4%.

Za wysługę lat (bez dodatku za studja nie możebyć mi

20% ~~2~~

520 ~~520~~ mar. za wyż

~~26~~ ~~10%~~ 52

1950. 3000.

2100.

1050

3150.

12%

160

12

32

16

192

3500

192

3,692.

ZAPOTRZEBOWANIE, DYSPOZYCJA i WYSYŁKA WĘGLA DLA POSZCZEGÓLNYCH KATEGORJI ODBIORCÓW w 1921 R.

	KATEGORJE	STYCZEŃ			LUTY			MARZEC			KWIECIEŃ			MAJ			CZERWIEC			LIPIEC			SIERPIEŃ			WRZESIEŃ			PAŹDZIERNIK			LISTOPAD			GRUDZIEŃ			RAZEM			%
		ZAPOTRZEB.	DYSPOZYCJA	WYSYŁKA	ZAPOTRZEB.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	DYSPOZ.	WYSYŁKA	
KONGRESÓWKA	WOJSKO	40.000	15.240	15.052,9	40.000	14.080	13.827,6	40.000	14.480	14.342,0	40.000	14.380	14.337,5	40.000	13.830	8.521,7	40.000	17.800	17.772,0	40.000	12.220	12.211,5	40.000	12.588	8.547,9	40.000	13.125	3.489,1	40.000	10.490	2.935,7	40.000	12.010	11.133,9	40.000	12.090	11.425,7	480.000	162.243	138.977,5	
	KOLEJE	131.230	112.935	112.163,2	131.600	171.050	113.613,7	131.600	171.050	126.752,5	127.170	191.040	136.941,3	141.135	182.085	89.640,1	134.145	133.350	130.890,0	131.905	176.330	86.857,9	163.345	148.400	110.981,1	134.040	155.990	100.554,8	146.000	145.000	103.623,8	145.000	145.000	130.771,0	160.000	160.000	147.770,0	1.687.070	1.885.238	1.390.019,4	
	ŻEGLUGA	1.065	565	340,0	3.000	310	16,5	5.515	2.850	2.100,4	6.080	3.870	3.853,8	7.690	4275	1.458,0	7.270	4.000	3.793,0	6.000	3.895	3.823,0	6.800	2.505	1.531,0	5.315	1.950	1.951,4	5.000	1.915	1.257,4	5.000	2.685	1.354,1	5.000	1.755	676,6	63.735	30.575	21.516,4	
	PRZEMYSŁ	223.365	103.770	100.473,0	201.500	109.540	98.706,0	220.970	141.990	132.715,7	216.615	147.180	144.419,3	266.560	71.395	50.859,9	274.505	125.055	110.771,6	231.825	130.119	122.076,4	255.860	143.728	133.757,4	254.190	147.870	139.475,3	275.000	231.825	154.643,4	209.611	219.611	160.403,2	280.000	254.028	168.822,1	2.970.004	1.873.111	1.507.107,9	
	MUNICYPJA	70.260	51.325	45.018,8	72.000	49.885	45.393,5	69.205	51.070	43.683,4	69.670	52.840	47.426,4	64.320	28.545	17.594,8	62.760	34.445	32.143,7	60.885	17.685	15.491,0	62.430	35.220	35.004,7	37.855	24.735	22.614,1	40.000	33.107	26.150,7	50.000	47.870	41.444,7	80.000	75.340	48.041,0	739.385	501.707	420.607,7	
	OPAŁ	250.000	44.821	43.918,5	250.000	43.915	38.019,6	250.000	35.179	29.725,0	200.000	28.635	28.304,1	150.000	24.995	7.487,1	150.000	28.974	31.268,2	150.000	26.176	22.902,0	150.000	26.040	15.802,7	150.000	32.705	32.150,8	150.000	61.582	30.708,2	90.000	80.740	48.579,1	200.000	99.595	50.448,7	2.140.000	533.367	372.256,3	
	ROLNICTWO	8.000	3.000	2.966,2	15.000	2.980	1.442,8	12.000	6.750	6.747,3	8.000	5.500	5.581,0	6.000	2.945	508,1	28.000	3.745	3.706,0	15.000	7.065	7.074,4	18.000	8.150	6.909,0	15.000	5.210	4.878,2	15.000	12.150	8.046,1	15.000	14.240	9.594,8	20.000	14.380	9.934,6	175.000	86.115	67.422,3	
	RAZEM:	723.920	331.626	319.876,6	784.000	384.705	310.619,7	729.290	423.369	356.067,2	667.535	443.445	380.863,7	675.705	328.070	175.991,3	696.680	347.069	330.377,4	635.615	373.430	269.888,2	696.435	376.631	312.533,3	636.400	381.585	310.913,7	670.000	496.069	327.420,3	614.611	522.156	403.280,6	785.000	614.138	427.120,3	8.255.191	5.022.346	3.984.907,5	
MAŁOPOLSKA	WOJSKO	20.000	10.000	8.803,5	20.000	10.000	9.895,2	23.000	8.430	8.253,3	18.000	7.000	6.984,1	30.000	6.950	4.300,6	30.000	10.500	9.414,3	30.000	8.950	8.948,0	30.000	7.505	4.798,6	30.000	6.050	5.487,0	10.000	10.000	1.304,1	10.000	8.000	2.956,1	10.000	10.000	1.890,3	261.000	103.385	73.029,1	
	KOLEJE	164.000	105.285	96.653,2	166.000	120.000	104.746,9	162.200	125.000	117.719,4	160.000	122.990	116.573,5	148.000	120.000	97.301,4	160.000	140.000	134.539,6	145.000	117.600	64.467,0	164.000	120.000	80.546,8	151.000	110.000	76.304,8	130.000	130.000	99.406,8	135.000	135.000	88.234,0	160.000	160.000	88.110,8	1.825.000	1.485.575	1.164.543,3	
	ŻEGLUGA	455	155	147,0	355	110	65,0	355	335	332,7	420	360	297,1	500	385	347,0	600	420	375,5	900	870	689,6	700	660	407,5	1.200	35	35,0	300	215	150,3	2.000	1.045	682,6	600	595	202,5	8.385	5.195	3.631,7	
	PRZEMYSŁ	139.175	50.343	43.746,8	160.800	61.575	45.346,9	166.160	64.280	57.469,6	167.090	71.270	63.404,4	168.705	67.367	42.445,8	158.480	87.325	84.378,6	182.650	63.880,5	41.857,0	190.060	63.265	61.758,3	196.820	48.177	37.388,2	192.720	85.435	38.665,8	202.300	138.345	54.000,0	201.100	106.510	66.896,8	2.196.070	907.725	657.328,1	
	MUNICYPJA	23.000	19.005	15.289,6	27.000	17.215	15.412,7	21.770	18.765	16.359,3	25.200	16.085	13.673,6	20.560	15.175	9.900,3	21.080	16.870	14.685,0	19.700	15.365	10.447,5	21.950	13.620	13.206,3	21.950	11.851	11.403,7	20.940	17.025	10.477,4	42.100	25.437	14.216,0	42.100	24.700	15.800,0	307.350	211.133	160.276,4	
	OPAŁ	14.000	12.833	12.656,3	160.000	28.683,7	21.259,6	127.830	21.312	18.293,1	117.640	19.064	18.651,4	96.970	15.894,0	14.488,1	94.150	21.339,1	21.088,9	34.000	17.982	17.065,4	64.150	17.743,5	17.743,8	70.150	15.253	12.301,1	80.140	40.845,5	15.002,8	84.200	42.400	28.248,8	90.000	50.270	26.078,0	1.030.230	307.559,7	232.876,3	
	ROLNICTWO	5.000	1.130	1.051,5	5.000	1.200	1.155,7	3.500	1.424,6	1.419,7	4.000	2.000	1.992,4	4.000	1.545	1.363,3	4.800	1.005	921,5	6.000	2.143	1.384,2	8.400	2.549	2.344,4	8.800	2.087	1.538,5	6.000	1.140	507,4	10.000	4.793	2.941,6	10.000	6.762	4.571,6	74.300	28.386	20.832,0	
	RAZEM:	365.630	208.751	188.347,9	539.155	232.723,7	197.582,0	504.615	239.266,6	219.547,1	492.350	236.769	221.581,5	468.735	227.316,9	170.146,2	468.520	277.769,1	265.303,4	418.250	226.790,5	144.703,6	479.260	225.341,5	180.804,7	479.920	194.063	144.458,3	440.100	284.660,5	165.214,6	482.600	355.020	191.279,1	493.800	338.837	203.549,6	5.632.935	3.049.308,1	2.892.511,9	
WIELKOPOLSKA	WOJSKO	12.000	9.500	9.128,6	12.000	9.800	9.453,8	12.000	11.000	10.909,0	12.000	8.900	8.853,0	15.000	3.600	3.528,7	12.000	6.000	5.155,6	12.000	1.600	1.399,1	10.000	1.680	1.605,2	10.000	5.600	5.416,9	10.000	–	–	3.000	3.000	2.128,8	5.000	5.000	4.061,2	131.000	65.680	61.627,5	
	KOLEJE	115.000	108.700	99.256,8	105.000	72.500	71.926,0	113.000	86.500	85.711,9	125.000	80.460	78.596,9	125.000	9.800	9.351,6	125.000	44.900	41.577,1	125.500	55.000	54.218,4	126.000	52.500	51.829,7	125.000	36.800	36.487,9	125.000	125.000	52.212,0	90.000	90.000	85.465,0	90.000	90.000	65.822,0	1.391.500	858.160	732.149,5	
	ŻEGLUGA	15.000	1.200	890,1	12.000	700	611,8	10.000	2.300	2.255,5	10.000	3.350	3.002,8	15.000	2.400	2.381,5	15.000	1.500	1.004,5	15.000	360	348,5	15.000	250	230,0	15.000	1.700	1.650,1	10.000	1.130	435,1	1.400	1.390	551,0	2.485	2.485	1.597,1	135.885	18.765	14.961,4	
	PRZEMYSŁ	91.700	38.115	37.394,3	83.600	35.325	34.647,9	88.600	42.415	40.997,0	94.050	58.350	57.354,3	138.015	27.695	26.890,2	156.520	42.310	41.287,6	163.545	45.530	44.830,2	178.600	82.700	71.976,0	183.470	74.790	74.160,4	53.600	53.600	13.917,5	73.500	73.358	41.225,4	74.000	73.958	47.041,1	1.381.800	648.146	531.724,9	
	MUNICYPJA	40.000	17.000	14.667,3	40.000	17.300	16.993,4	40.000	16.500	12.441,6	35.000	12.500	12.406,7	35.000	12.500	8.525,7	35.000	15.200	14.566,0	38.000	10.890	10.832,8	36.000	12.800	12.891,2	36.000	15.200	14.967,9	7.000	7.000	3.908,7	17.050	17.050	11.525,5	22.000	22.000	12.636,5	381.050	168.930	142.533,7	
	OPAŁ	35.000	19.300	18.919,3	31.800	15.200	15.026,1	30.500	13.800	11.826,3	30.940	13.400	12.980,5	29.450	4.230	4.021,9	28.100	13.000	12.213,9	28.000	8.580	8.237,4	28.040	4.750	4.842,0	30.000	14.300	13.575,0	23.000	22.481	6.425,6	35.000	34.918	12.053,1	40.000	38.540	19.968,5	369.830	202.169	139.490,0	
	ROLNICTWO	25.000	20.000	18.604,3	25.900	18.750	18.681,8	24.000	16.000	15.459,5	25.940	22.000	21.697,6	20.000	4.500	4.497,2	18.800	13.000	12.465,3	21.765	11.640	11.618,7	27.060	9.560	9.338,7	30.100	16.000	15.467,4	4.000	3.303	1.595,1	18.730	18.730	5.538,6	15.260	15.260	11.528,5	256.555	168.743	146.486,7	
	RAZEM:	333.700	213.815	198.854,7	316.300	169.575	167.340,8	320.100	188.515	173.600,8	332.930	198.960	194.809,2	377.465	57.715	55.987,8	392.420	135.910	126.570,0	403.810	133.300	131.518,5	480.700	164.240	151.506,8	489.570	164.390	161.725,6	232.600	242.514	104.886,0	238.680	238.446	156.487,4	248.745	247.213	162.059,5	4.047.020	2.124.593	1.768.972,1	
ŚLĄSK CIESZYŃSKI	WOJSKO	3.000	200	160,4	3.000	500	166,8	500	400	704,9	500	300	250,0	300	300	121,5	400	400	313,5	300	300	251,7	300	300	206,2	300	300	148,3	–	–	–	100	100	90,0	100	100	100,0	8.800	3.200	2.513,3	
	KOLEJE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ŻEGLUGA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	PRZEMYSŁ	35.000	31.280	27.990,4	35.000	30.580	26.578,9	39.000	24.150	22.864,8	39.000	23.050	22.461,0	25.000	19.000	11.515,8	45.000	40.000	35.128,3	25.000	19.000	15.468,6	30.000	28.400	26.450,7	40.000	30.200	24.974,1	30.000	16.200	12.290,0	45.000	45.000	27.192,3	45.250	40.250	26.285,1	433.250	341.110	279.206,0	
	MUNICYPJA	6.000	3.200	2.556,6	6.000	3.800	2.211,5	6.000	3.450	1.326,0	4.700	3.000	1.348,5	2.500	2.500	1.101,2	2.500	2.500	1.069,3	2.500	2.500	1.063,1	2.500	2.500	1.943,3	4.000	2.000	1.458,6	2.400	2.400	1.148,0	2.500	2.500	1.112,2	3.220	3.220	1.380,3	44.820	32.670	17.644,2	
	OPAŁ	8.000	4.000	3.240,3	8.000	4.000	3.923,7	8.000	3.950	3.692,5	6.000	2.500	2.902,7	3.000	2.000	1.053,7	3.000	2.000	1.671,0	3.000	2.000	1.823,0	8.000	2.500	1.842,3	6.000	3.000	1.617,6	3.600	3.600	1.124,0	4.000	4.000	987,0	6.180	6.180	1.805,0	61.780	39.730	25.628,8	
	ROLNICTWO	800	600	576,2	800	500	466,8	1.000	500	398,0	1.000	500	666,8	700	500	91,0	700	500	253,3	700	-	147,0	1.500	1.000	170,0	3.000	100	38,0	100	100	50,0	200	200	60,0	300	300	120,0	10.800	4.800	3.037,1	
	RAZEM:	52.800	39.280	34.323,9	52.800	38.780	33.347,7	54.500	32.150	28.986,2	51.200	29.350	27.629,0	31.500	24.300	13.883,2	54.600	45.400	38.575,8	31.500	23.800	18.753,6	37.300	34.700	30.618,5	53.300	35.600	28.216,6	36.100	22.300	14.612,0	51.800	51.800	29.387,5	55.050	50.050	29.690,4	559.450	427.510	328.030,4	
RAZEM	WOJSKO	75.000	34.910	33.110,4	81.000	34.320	32.743,4	75.500	34.010	34.209,2	70.500	30.580	30.424,6	85.300	24.680	19.466,5	82.400	35.000	32.655,4	82.300	23.070	20.804,3	80.300	22.073	15.157,9	80.300	25.075	20.541,3	60.000	20.490	4.239,8	53.100	23.110	16.308,8	55.100	27.190	17.477,2	880.800	334.508	276.147,8	
	KOLEJE	410.230	326.920	308.073,2	413.500	356.558	290.486,6	408.600	382.550	330.183,8	412.170	394.490	332.111,7	414.135	311.885	196.292,8	419.145	318.250	306.706,7	402.405	348.930	205.477,3	453.345	320.900	243.357,6	410.040	302.790	213.147,5	400.000	400.000	255.308,6	370.000	370.000	304.470,0	390.000	390.000	301.100,4	4.903.570	4.223.273	3.286.710,2	
	ŻEGLUGA	16.520	1.920	1.347,1	15.355	1.120	693,3	15.870	5.485	4.688,4	16.500	7.580	7.152,1	23.190	7.060	4.186,5	22.870	5.920	5.073,9	21.900	5.125	4.261,0	22.500	3.415	2.168,8	21.515	3.685	3.636,5	15.300	3.260	1.842,8	8.400	5.120	2.587,7	8.085	4.835	2.476,2	208.005	56.535	40.109,5	
	PRZEMYSŁ	489.240	223.508	209.604,5	480.900	237.020	205.279,7	514.730	272.835	254.047,1	516.755	299.850	287.639,0	598.880	185.457	131.691,7	636.515	296.690	271.566,1	603.020	258.525	224.203,1	654.520	318.093	293.942,4	674.480	301.037	275.990,0	551.320	387.060	219.520,7	590.411	476.314	288.826,3	600.350	471.746	298.081,1	6.910.521	3.726.1335	2.955.367,9	
	MUNICYPJA	139.260	90.530	77.333,8	145.000	87.600	79.711,1	136.975	89.505	73.810,3	134.570	84.425	74.860,8	122.380	51.710	33.859,0	121.340	68.715	63.197,4	121.085	46.330	37.880,3	122.880	64.140	62.451,5	99.805	53.786	50.424,3	70.340	59.532	41.378,8	111.650	92.857	68.298,4	147.320	125.260	77.857,8	1.472.605	914.440	741.062,0	
	OPAŁ	307.000	90.954	88.728,4	449.800	85.738,7	78.229,0	416.330	74.241	63.537,8	354.580	63.599	62.839,0	275.420	47.119,9	26.990,8	275.250	65.311,1	66.149,0	215.000	54.438	50.028,3	245.190	54.032,5	39.635,0	256.150	65.258	59.644,5	256.740	128.508,5	53.260,6	210.200	162.058	89.808,0	336.180	194.555	98.301,6	3.601.840	1.082.8152	777.252,6	
	ROLNICTWO	38.800	24.730	23.193,2	46.700	23.430	21.747,1	40.500	24.634,6	23.724,5	38.940	30.000	29.937,8	30.700	9.420	6.461,2	51.700	18.250	17.378,1	43.465	20.848	20.164,1	54.960	21.859	18.756,1	56.900	24.007	21.922,1	25.100	16.693	10.498,6	45.930	37.963	18.135,0	45.560	36.702	26.154,9	518.655	288.046,6	237.778,1	
	OGÓŁEM:	1.476.050	793.472	741.400,1	1.632.255	825.706,7	708.890,2	1.608.505	883.300,6	784.201,3	1.544.015	910.524	834.363,4	1.553.405	637.401,9	415.948,5	1.609.210	806.148	762.826,6	1.489.175	757.382,5	564.809,8	1.633.035	800.912,5	675.469,1	1.599.190	775.638	645.314,2	1.378.800	1.015.543,5	585.743,9	1.387.691	1.167.422	782.434,8	1.582.595	1.250.288	888.412,0	18.494.596	10.623.757,8	8.314.427,9	

BILANS WĘGLOWY RZPLITEJ POLSKIEJ

w 1920 r.

PRZYCHÓD	TONN	TONN	ROZCHÓD	TONN	TONN
REMANENT NA 1/1 1920 R.:			ZAGŁĘBIE DĄBROWSKIE		
„ NA KOP. WĘGLA KAMIENNEGO ZAGŁ. DĄBROWSKIEGO	62.703,5		ZUŻYCIE WŁASNE KOPALŃ	643.813,6	
„ „ „ BRUNATNEGO „ „	13.140,9		DEPUTATY DLA ROBOTNIKÓW	225.120,3	
„ „ „ KAMIENNEGO ZAGŁ. KRAKOWSKIEGO	6.584,2		DROBNA SPRZEDAŻ	327.738,8	1.196.672,7
„ „ „ „SILESIA"	313,6	82.742,4	ZAGŁ. KRAKOWSKIE „KOP. SILESIA" i KOP. WĘGLA BRUN. W MAKOPOL.		
WYDOBYTO WĘGLA KAMIENNEGO NA KOP. ZAGŁ. DĄBROWSKIEGO	4.872.804,9		ZUŻYCIE WŁASNE KOPALŃ	270.256,2	
„ „ BRUNATNEGO	238.816,4		DEPUTATY DLA ROBOTNIKÓW	71.560,9	
„ „ KAMIENNEGO NA KOP. ZAGŁ. KRAKOWSKIEGO	1.384.925,8		DROBNA SPRZEDAŻ	89.591,2	439.416,3
„ „ „ „ „SILESIA"	152.542,6		WYSYŁKA KOLEJĄ		
„ „ BRUNATNEGO	10.459,9	6.659.549,6	DLA WOJSKA	308.152,3	
WZIĘTO ZE STAREJ HAŁDY KOP. ZAGŁ. KRAKOWSKIEGO	66.085,3	66.085,3	„ KOLEI	3.401.146,0	
IMPORT WĘGLA GÓRNOŚLĄSKIEGO	2.549.220,5		„ ŻEGLUGI	47.205,1	
„ „ KARWIŃSKIEGO	465.287,0	3.014.507,5	„ PRZEMYSŁU	2.407.843,0	
		9.822.884,8	„ MUNICYPJÓW	762.946,0	
			„ OPAŁU DOMOWEGO	765.774,6	
			„ ROLNICTWA	375.185,2	7.768.252,8
			EKSPORT	269.869,3	269.869,3
			REMANENT NA 1/1 1921 R.:		
			„ NA KOP. WĘGLA KAMIENNEGO ZAGŁ. DĄBROWSKIEGO	90.610,3	
			„ „ „ BRUNATNEGO „ „	7.768,4	
			„ „ „ KAMIENNEGO „ KRAKOWSKIEGO	9.446,9	
			„ „ „ „SILESIA"	7.700	
			„ „ „ BRUNATNEGO	2.596	108.849,2
			SKREŚLONO Z ZAPASÓW		39.825,1
					9.822.884,8

BILANS KOKSOWY

PRZYCHÓD	TONN	ROZCHÓD	TONN
		WOJSKO	12.606,6
IMPORT KOKSU GÓRNOŚLĄSKIEGO	198.263,8	KOLEJE	27.312,7
„ „ KARWIŃSKIEGO	111.767,3	ŻEGLUGA	879,5
		PRZEMYSŁ	220.130,4
		MUNICYPJA	6.315,1
RAZEM:	310.031,1	OPAŁ DOMOWY	41.417,1
		ROLNICTWO	1.969,7
	RAZEM:		310.031,1

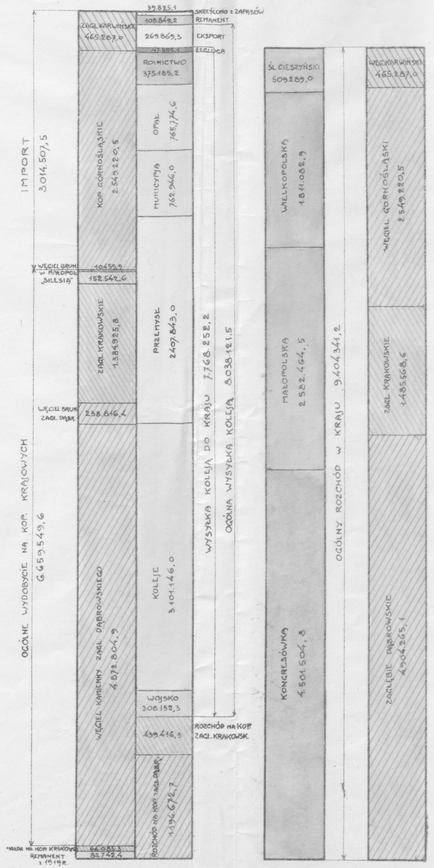

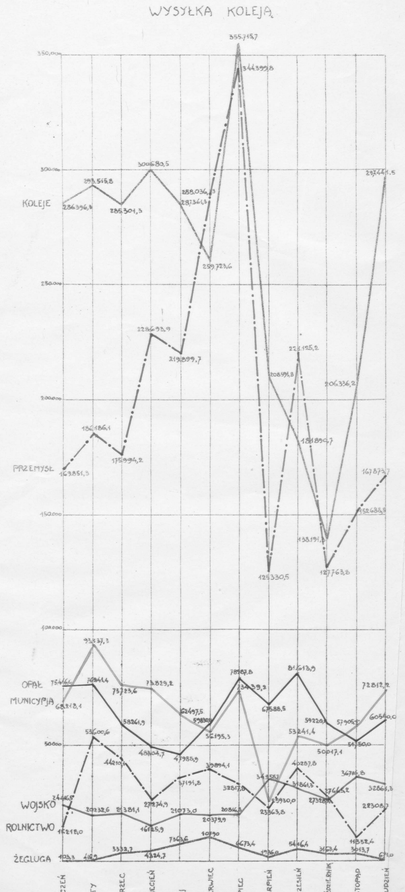

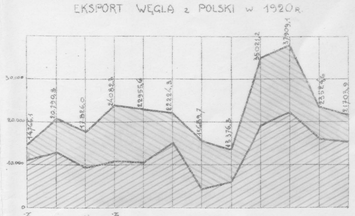

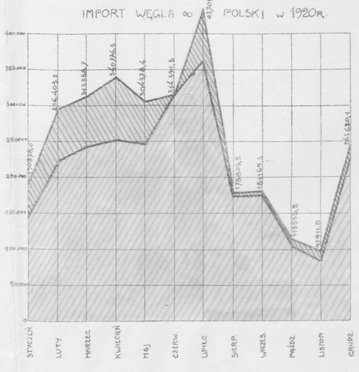

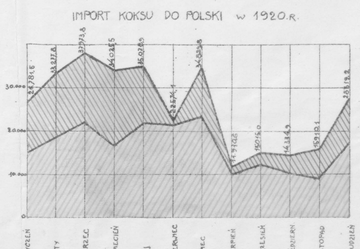

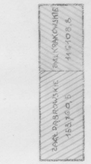

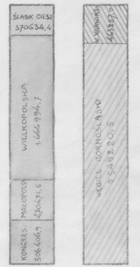

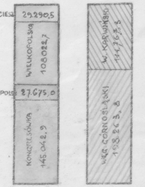

489

KONGRESÓWKA

ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA w 1920 R.

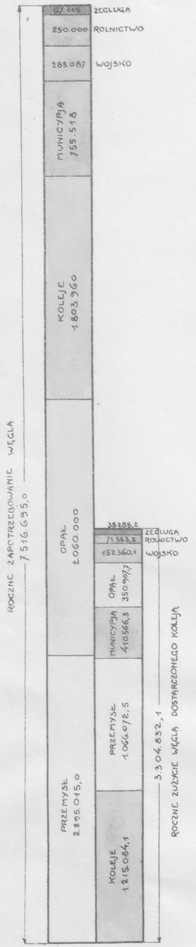

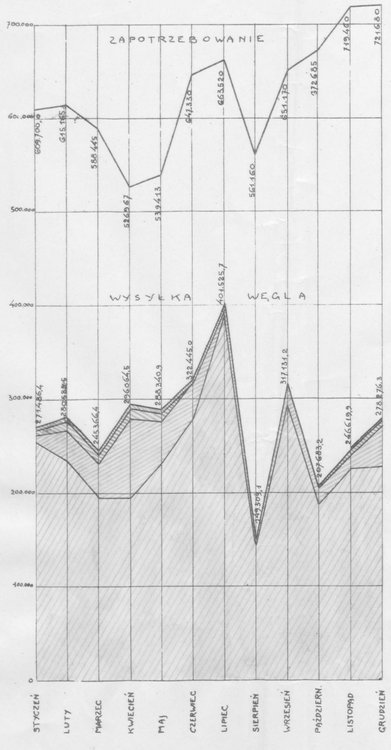

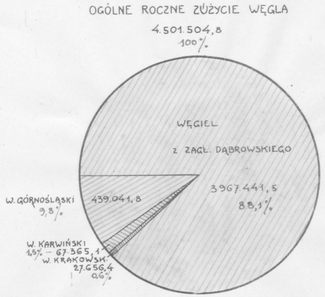

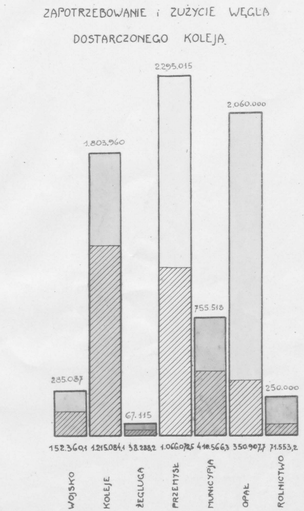

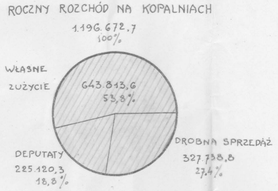

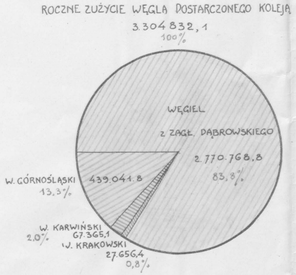

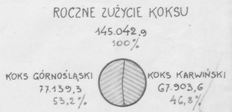

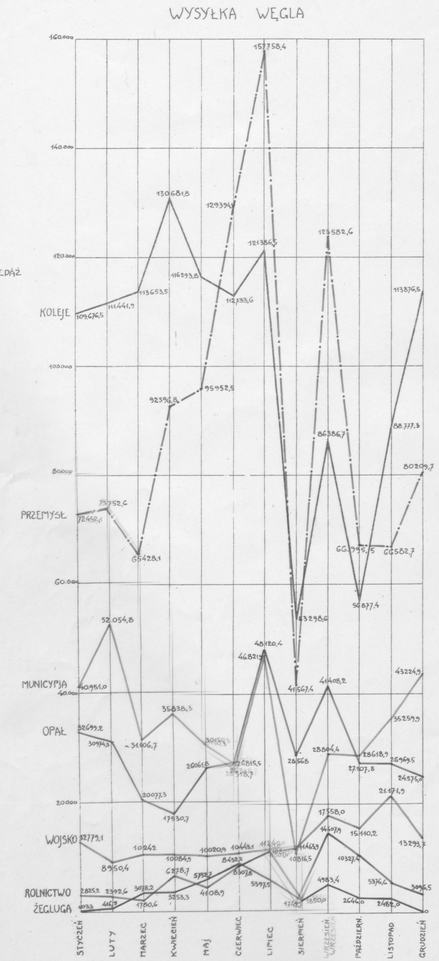

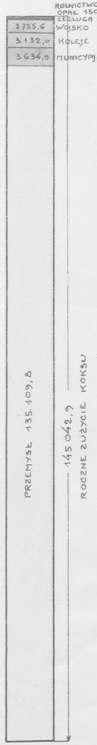

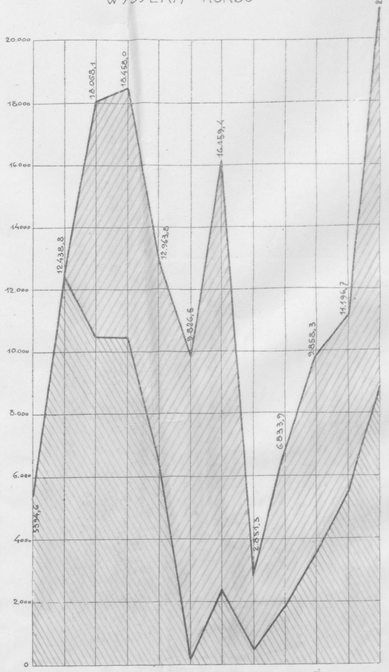

MAŁOPOLSKA ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA w 1920 R.

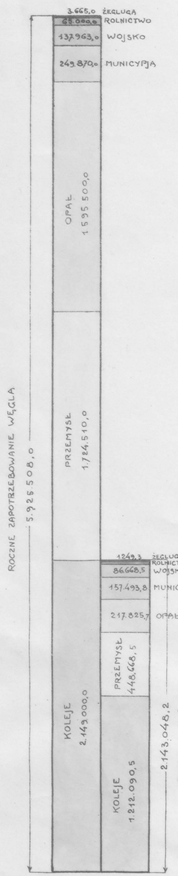

ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA DOSTARCZONEGO KOLEJĄ

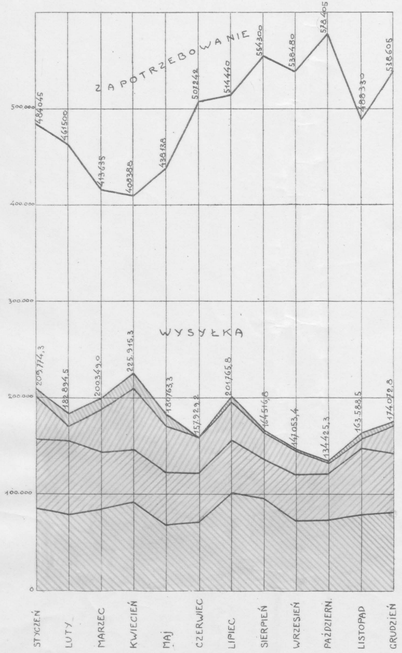

OGÓLNE ROCZNE ZUŻYCIE WĘGLA

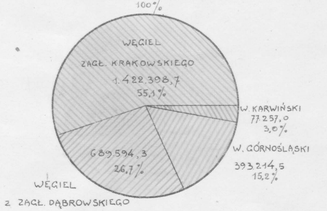

ROCZNE ZUŻYCIE WĘGLA DOSTARCZ. KOLEJĄ

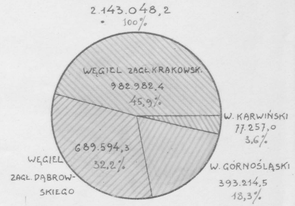

ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA DOSTARCZONEGO KOLEJĄ

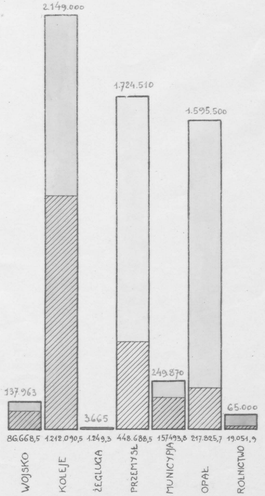

ROCZNY ROZCHÓD NA KOPALNIACH W MAŁOPOLSCE

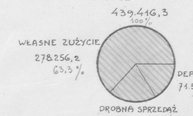

ROCZNE ZUŻYCIE KOKSU

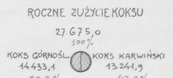

WYSYŁKA WĘGLA

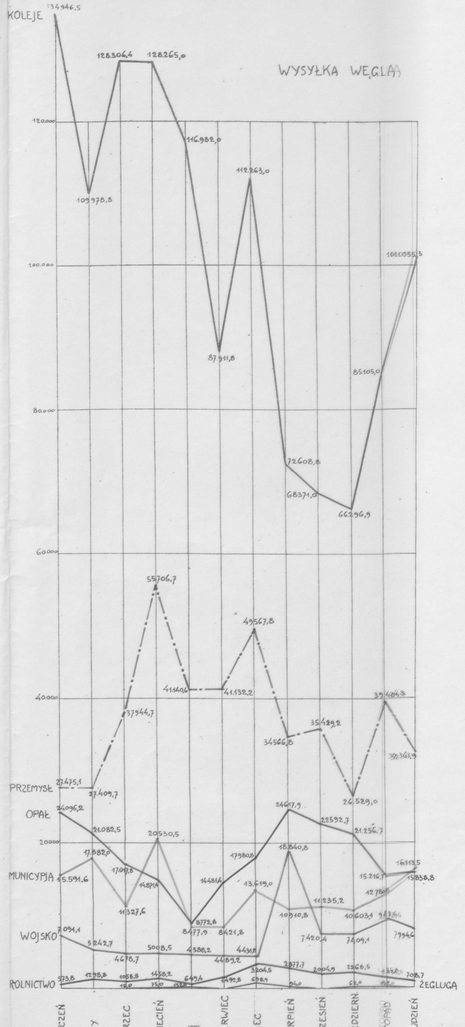

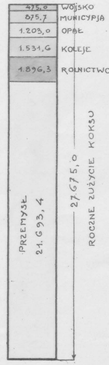

ZAPOTRZEBOWANIE i WYSYŁKA KOKSU

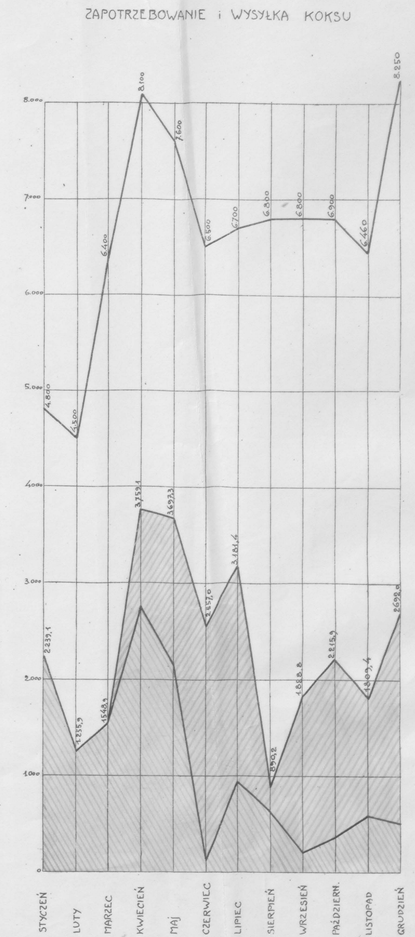

WIELKOPOLSKA ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA w 1920 R.

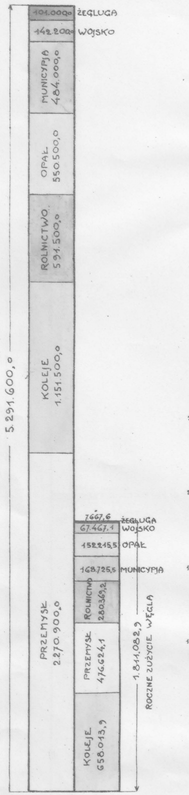

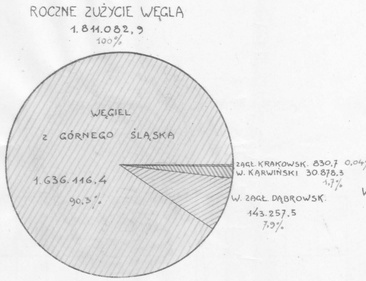

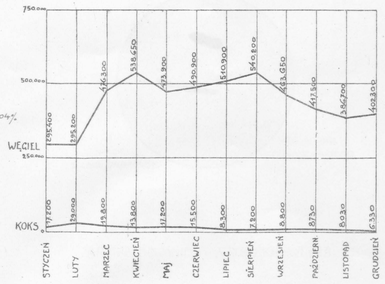

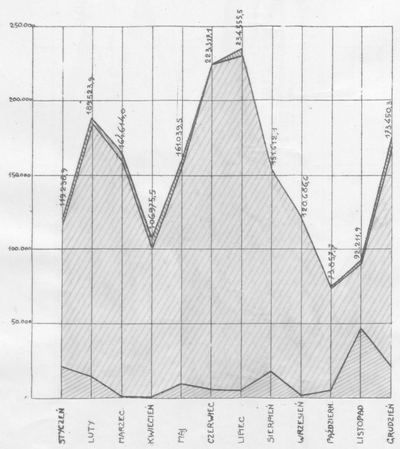

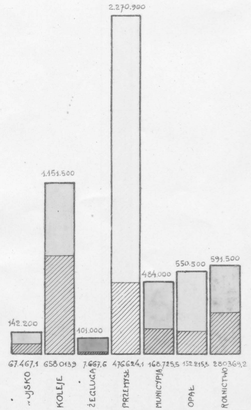

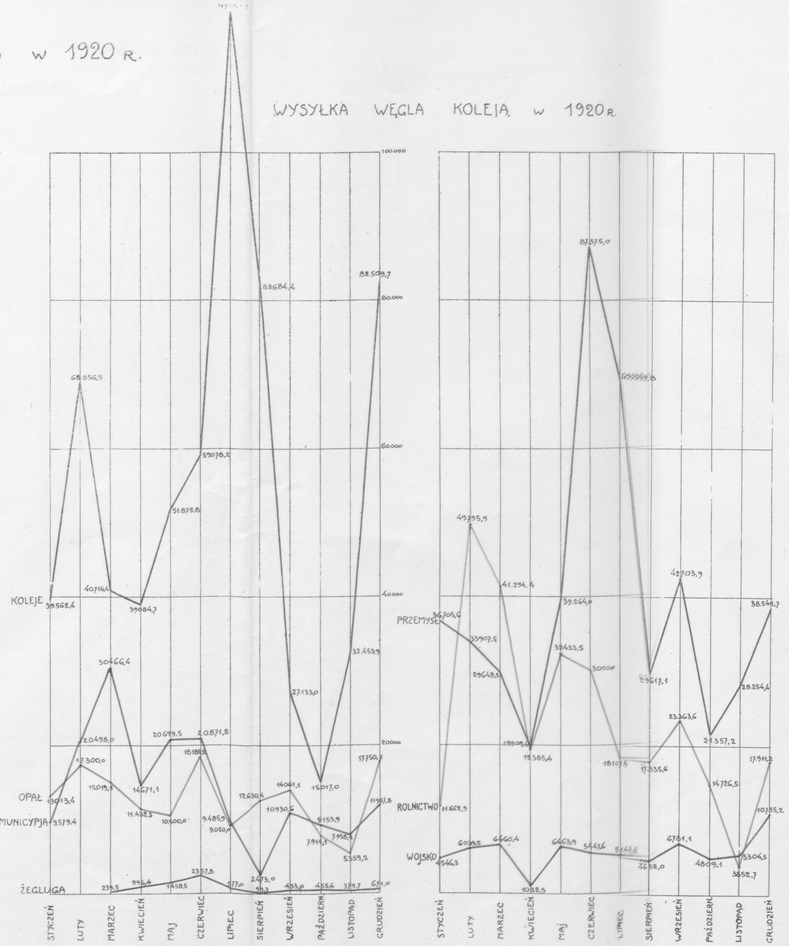

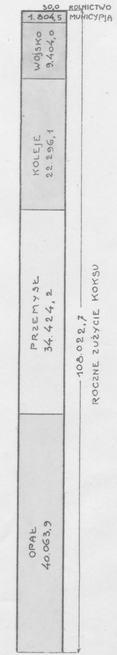

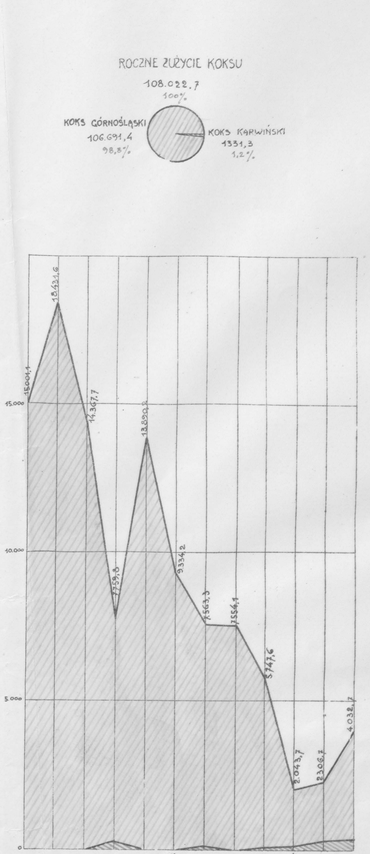

ŚLĄSK CIESZYŃSKI

ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA w 1920 R.

(W TONNACH)

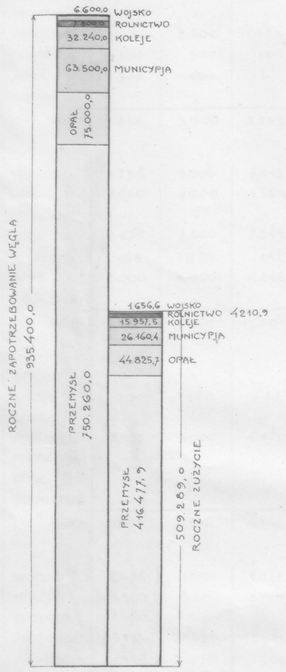

ZAPOTRZEBOWANIE i ZUŻYCIE WĘGLA
DOSTARCZONEGO KOLEJĄ

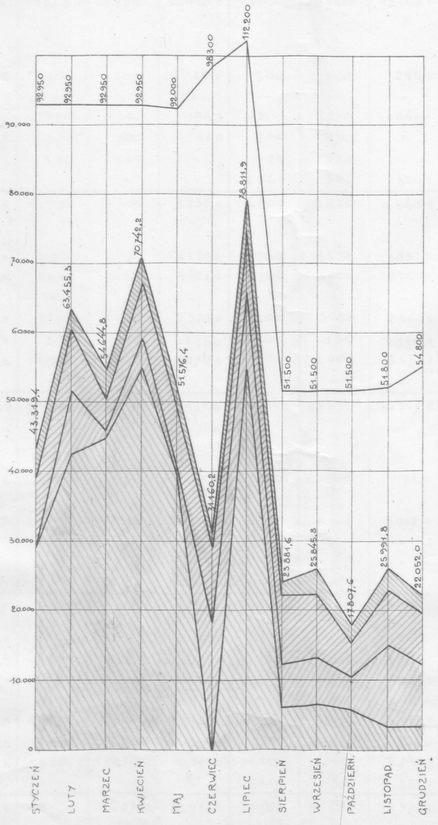

ROCZNE ZUŻYCIE WĘGLA

509.289,0
100%

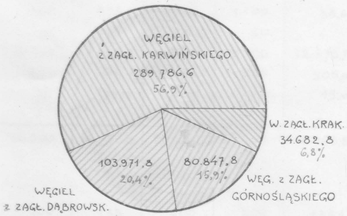

ZAPOTRZEBOWANIE i WYSYŁKA WĘGLA

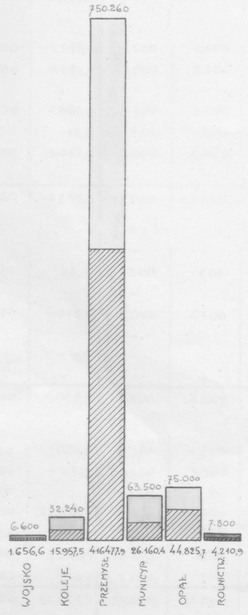

WYSYŁKA WĘGLA KOLEJĄ.

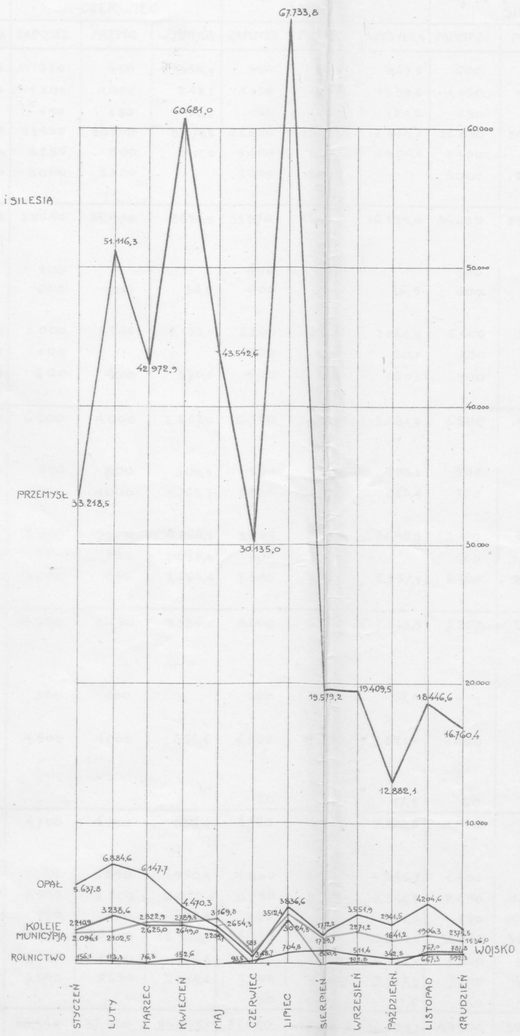

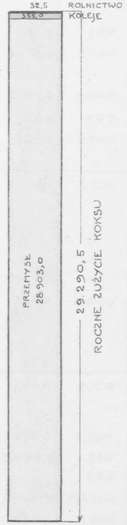

ZAPOTRZEBOWANIE i WYSYŁKA KOKSU

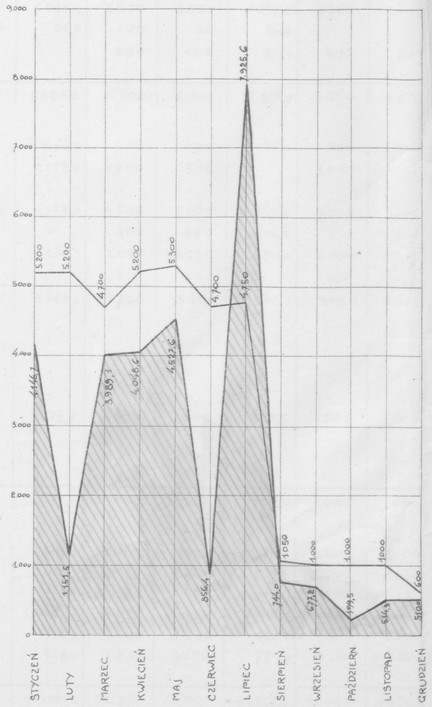

ZAPOTRZEBOWANIE, PRZYDZIAŁ i WYSYŁKA KOKSU DLA POSZCZEGÓLNYCH KATEGORJI ODBIORCÓW w 1920 R.

		STYCZEŃ			LUTY			MARZEC			KWIECIEŃ			MAJ			CZERWIEC			LIPIEC			SIERPIEŃ			WRZESIEŃ			PAŹDZIERNIK			LISTOPAD			GRUDZIEŃ			OGÓŁEM			% %
		ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZIAŁ	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	ZAPOTRZ.	PRZYDZ.	WYSYŁKA	
KONGRESÓWKA	WOJSKO	700	200	-	600	150	54,0	300	250	104,6	920	200	106,1	870	580	31,5	550	450	450,0	950	850	847,5	600	450	149,7	1.000	720	256,7	500	400	232,5	400	400	-	1.000	400	493,0	8.390	5.050	2.725,6	
	KOLEJE	900	500	-	950	350	25,2	1.460	860	305,5	1.450	860	224,0	1.450	1.100	38,6	1.200	1.000	242,5	1.150	1.000	1.339,6	1.150	1.000	67,9	1.150	1.000	89,3	1.150	800	282,4	1.150	650	134,0	1.020	520	383,0	14.180	9.640	3.132,0	
	ŻEGLUGA	60	30	-	90	20	-	100	100	40,4	100	70	-	180	60	-	190	150	52,5	120	120	124,6	150	120	-	140	140	-	140	140	-	100	50	-	85	50	65,0	1.455	1.050	279,5	
	PRZEMYSŁ	18.000	15.350	5.327,8	21.800	15.000	12.256,1	18.800	18.600	17.552,6	19.200	18.500	18.057,7	21.800	19.100	12.573,7	23.450	20.200	8.670,5	22.650	18.230	11.944,7	26.850	24.680	2.528,4	32.500	23.190	6.397,9	31.100	27.360	9.322,4	32.000	31.500	10.977,7	25.500	23.130	19.499,6	293.650	254.840	135.109,8	
	MUNICYPJA	690	500	66,8	890	850	103,5	750	750	-	850	800	-	1.250	1.000	305,0	1.250	800	411,0	1.400	1.200	1.906,0	1.100	800	105,6	900	750	100,0	800	800	20,0	900	700	85,0	685	600	532,0	11.165	9.550	3.634,0	
	OPAŁ	3.500	1.900	-	5.000	1.850	-	5.000	1.200	65,0	3.000	70	70,2	3.000	1.000	15,0	3.000	1.800	-	5.000	3.000	-	5.000	2.250	-	5.000	2.200	-	5.000	1.500	-	6.100	4.000	-	6.000	1.000	-	54.600	24.770	150,2	
	ROLNICTWO	-	-	-	-	-	-	1.600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,9	1.600		10,9	
	RAZEM:	23.850	18.480	5.394,6	29.330	18.220	12.438,8	28.010	21.760	18.068,1	25.520	20.500	18.458,0	28.550	22.840	12.963,8	29.640	24.400	9.826,5	31.270	24.400	16.159,4	34.850	29.300	2.851,3	40.690	28.000	6.843,9	38.690	31.000	9.858,3	40.650	37.300	11.196,7	34.290	25.700	20.983,5	385.340	301.900	145.042,9	
MAŁOPOLSKA	WOJSKO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-	400	100	-	300	-	-	300	100	-	400	-	-	300	300	-	400	100	90,0	2.300	600	475,0	
	KOLEJE	500	100	65,5	500	100	20,0	600	300	245,5	700	200	133	600	200	138,1	600	100	54,0	600	200	56,5	600	200	52,0	600	300	251,0	600	400	385,0	600	400	179,0	200	200	340,0	6.700	2.700	1.531,6	
	ŻEGLUGA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200	100	87,0	-	-	-	-	-	-	200	100	-	
	PRZEMYSŁ	3.500	2.500	1.974,1	3.500	2.500	1.194,9	4.200	2.550	1.045,1	5.300	3.000	2.600,7	4.000	2.200	2.080,9	5.000	3.500	2.133,0	5.800	3.450	2.944,9	5.400	3.600	838,2	5.600	3.550	1.551,3	5.400	3.350	1.637,8	5.360	3.700	1.545,4	5.500	3.200	2.177,0	57.960	37.100	21.693,4	
	MUNICYPJA	500	300	199,5	200	100	41,0	200	150	-	100	-	-	1.000	600	542,7	100	-	-	100	50	20,0	200	100	-	100	50	26,5	100	50	26,0	-	-	-	150	100	20,0	2.750	1.500	875,7	
	OPAŁ	300	100	-	300	100	-	400	200	-	400	200	114,5	400	200	208,5	600	400	370,0	400	200	160,0	300	100	-	200	-	-	200	100	80,0	200	200	175,0	1.200	200	95,0	4.900	2.000	1.203,0	
	ROLNICTWO	-	-	-	-	-	-	1.000	300	258,3	1.600	1.000	910,9	1.600	800	727,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	800	100	-	5.000	2.200	1.896,3	
	RAZEM:	4.800	3.000	2.239,1	4.500	2.800	1.255,9	6.400	3.500	1.548,9	8.100	4.400	3.759,1	7.600	4.000	3.697,3	6.500	4.000	2.557,0	6.700	4.000	3.181,4	6.800	4.000	890,2	6.800	4.000	1.828,8	6.900	4.000	2.215,9	6.460	4.600	1.809,4	8.250	3.900	2.692,0	79.810	46.200	27.675,0	
WIELKOPOLSKA	WOJSKO	1.776	1.200	1.113,9	2.000	2.000	1.250,0	1.700	1.500	1.337,5	2.200	1.600	1.545,5	1.500	1.000	851,4	800	800	500,9	500	500	498,2	500	200	546,3	700	580	546,6	500	400	95,0	500	400	360,5	400	300	758,2	13.076	10.480	9.404,0	
	KOLEJE	1.600	1.600	1.560,0	5.000	5.000	4.421,6	5.300	5.000	4.765,9	1.600	1.200	1.190,0	3.000	2.500	2.361,6	1.500	1.000	1.765,5	1.800	1.300	863,4	700	500	3.072,0	2.000	715	2.173,6	1.200	500	-	1.000	500	-	1.000	300	122,5	25.700	20.115	22.296,1	
	ŻEGLUGA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	PRZEMYSŁ	8.675	7.500	7.341,9	7.700	4.500	2.570,0	6.500	3.000	2.444,6	3.700	2.500	1.947,1	5.200	3.500	3.381,1	9.000	3.000	4.268,1	3.000	3.000	3.643,8	3.000	2.500	2.971,6	3.000	2.140	1.779,3	4.500	2.000	842,3	4.000	3.000	1.205,3	3.000	3.000	2.029,1	61.275	39.640	34.424,2	
	MUNICYPJA	149	150	142,5	300	250	215,0	300	150	146,0	300	60	15,0	500	350	309,1	200	200	155,3	500	-	-	500	300	20,0	100	65	-	500	480	416,4	500	500	265,9	300	200	119,3	4.149	2.705	1.804,5	
	OPAŁ	5.000	4.900	4.842,8	14.000	10.000	9.975,0	6.000	6.000	5.673,7	6.000	4.000	3.062,2	7.000	6.000	6.987,0	4.000	450	2.664,4	2.500	650	2.557,9	2.500	2.000	934,2	3.000	2.000	1.248,1	2.030	2.020	690,0	2.030	1.600	475,0	1.600	970	973,6	55.660	40.590	40.063,9	
	ROLNICTWO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	30	30,0	30	30	30,0	
	RAZEM:	17.200	15.350	15.001,1	29.000	21.750	18.431,6	19.800	15.650	14.367,7	13.800	9.360	7.759,8	17.200	13.350	13.890,2	15.500	5.450	9.334,2	8.300	5.450	7.563,3	7.200	5.500	7.554,1	8.800	5.500	5.747,6	8.730	5.400	2.043,7	8.030	6.000	2.306,7	6.330	4.800	4.032,7	159.890	113.560	108.022,7	
ŚLĄSK CIESZYŃSKI	WOJSKO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	KOLEJE	200	100	79,5	200	100	45,0	200	100	72,0	200	100	33,0	300	100	38,5	200	100	-	200	100	87,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.500	700	355,0	
	ŻEGLUGA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	PRZEMYSŁ	5.000	4.000	4.067,2	5.000	4.000	1.106,5	4.500	4.000	3.817,1	5.000	4.500	4.015,6	5.000	4.500	4.489,1	4.500	4.000	856,4	4.500	4.000	7.821,1	1.000	800	729,0	1.000	800	677,2	1.000	600	199,5	1.000	600	514,3	600	600	510,0	38.100	32.400	28.903,0	
	MUNICYPJA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	OPAŁ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ROLNICTWO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	30	17,5	50	30	15,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	60	32,5	
	RAZEM:	5.200	4.100	4.146,7	5.200	4.100	1.151,5	4.700	4.100	3.989,1	5.200	4.600	4.048,6	5.300	4.600	4.527,6	4.700	4.100	856,4	4.750	4.130	7.925,6	1.050	830	744,0	1.000	800	677,2	1.000	600	199,5	1.000	600	514,3	600	600	510,0	39.700	33.160	29.239,5	
RAZEM	WOJSKO	2.476	1.400	1.113,9	2.600	2.150	1.304,0	2.000	1.750	1.442,1	3.120	1.800	1.651,6	2.370	1.580	882,9	1.550	1.250	950,9	1.850	1.450	1.345,7	1.400	650	696,0	2.000	1.400	803,3	1.400	800	712,5	1.200	1.100	360,5	1.800	800	1.341,2	23.766	16.130	12.606,4	
	KOLEJE	3.200	2.300	1.705,0	6.650	5.550	4.541,8	7.560	6.260	5.388,9	3.950	2.360	1.588,0	5.350	3.900	2.576,8	3.500	2.200	2.062,0	3.750	2.600	2.346,5	2.450	1.700	3.191,9	3.750	2.015	2.513,9	2.950	1.700	369,4	2.750	1.550	253,0	2.220	1.020	845,5	48.080	33.155	27.312,7	
	ŻEGLUGA	60	30	-	90	20	-	100	100	40,4	100	70	-	180	60	-	190	150	52,5	120	120	121,6	150	120	-	140	140	-	340	240	-	100	50	-	85	50	65,0	1.655	1.150	279,5	
	PRZEMYSŁ	35.175	29.350	18.741,0	38.000	26.000	17.127,5	34.000	28.150	24.959,4	33.200	28.500	26.621,4	36.000	29.300	22.524,8	41.950	30.700	15.928,0	35.350	28.680	26.354,5	36.250	31.580	7.066,9	42.400	29.680	10.405,7	48.000	33.310	12.003,4	42.360	38.800	14.812,7	34.600	29.930	24.215,7	450.985	363.980	220.130,4	
	MUNICYPJA	1.339	950	408,8	1.390	1.200	359,5	1.250	1.050	146,0	1.250	860	15,0	2.750	1.950	1.156,8	1.550	1.000	566,3	2.000	1.250	1.926,0	1.800	1.200	125,6	1.100	865	126,5	1.400	1.330	462,4	1.400	1.200	350,9	1.135	900	671,3	18.364	13.755	6.315,1	
	OPAŁ	8.800	6.900	4.842,8	19.300	14.500	9.975,0	11.400	7.400	5.738,7	9.400	4.270	3.246,9	10.400	7.200	7.210,5	7.600	2.650	3.044,4	7.900	3.850	2.717,9	7.800	4.350	934,2	8.200	4.200	1.248,1	7.230	3.620	770,0	8.330	5.800	650,0	8.800	2.170	1.068,6	115.160	64.360	41.447,1	
	ROLNICTWO	-	-	-	-	-	-	2.600	300	258,3	1.600	1.000	910,9	1.600	800	727,1	-	-	-	50	30	17,5	50	30	15,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	830	130	40,9	6.730	2.230	1.969,7	
	RAZEM:	51.050	40.930	26.781,5	68.030	46.870	33.277,8	58.910	45.010	37.973,8	52.620	38.860	34.025,5	58.650	44.790	35.078,9	56.340	37.950	22.574,1	51.020	37.980	34.829,7	49.900	39.630	12.029,6	57.290	38.300	15.097,5	55.320	41.000	14.317,4	56.140	48.500	15.827,1	49.470	35.000	26.218,2	664.740	494.880	310.031,1	

WYSYŁKA WĘGLA DO POSZCZEGÓLNYCH DZIELNIC w 1920 R.

	ZAGŁĘBIA	KONGRESÓWKA	MAŁOPOLSKA	WIELKOPOLSKA	ŚLĄSK CIESZ.	RAZEM	EKSPORT	OGÓŁEM	WĘGIEL KAMIENNY	WĘGIEL BRUNATNY	HAŁDA
		W T O N N A C H									
STYCZEŃ	DĄBROWSKIE	255.879,5	72.264,2	21.757,0	10.518,3	360.419,0	11.225,6	371.644,6	363.030,1	8.614,5	
	GÓRNO-ŚLĄSKIE	6.820.7	43.622,1	94.730,0	-	145.172,8		145.172,8			
	KARWIŃSKIE	5.213,2	8.733,9	2.751,8	29.006,3	45.705,2		45.705,2			
	KRAKOWSKIE	3.573,0	82.476,6	-	505,0	86.554,6	2.194,8	88.749,4	80.071,9	630,5	8.047,0
	SILESIA		2.677,5	-	3.289,8	5.967,3	1.345,7	7.313,0			
	RAZEM:	271.486,4	209.774,3	119.238,9	43.319,4	643.819,0	14.766,1	658.585,0			
LUTY	DĄBROWSKIE	234.152,3	76.875,0	14.943,9	8.820.0	334.791,2	13.030,2	347.821,4	337.309,8	10.511,6	
	GÓRNOŚLĄSKIE	32.229,5	14.766,4	169.379,3	9.319,8	225.695,0		225.695,0			
	KARWIŃSKIE	10.314,4	13.110,1	4.829,0	42.454,7	70.708,2		70.708,2			
	KRAKOWSKIE	3.887,3	74.830,0	-	349,0	79.066,3	4.903,8	83.970,1	77.412,3	564,2	5.993,6
	SILESIA	-	3.313,0	371,7	2.511,8	6.196,5	2.856,8	9.053,3			
	RAZEM:	280.583,5	182.894,5	189.523,9	63.455,3	716.457,2	20.790,8	737.248,0			
MARZEC	DĄBROWSKIE	194.302,5	58.096,6	146,8	5.052,5	257.598,4	9.390,6	266.989,0	257.272,6	9.716,4	
	GÓRNOŚLĄSKIE	37.547,6	45.094,0	159.433,9	438,5	242.514,0	-	242.514,0			
	KARWIŃSKIE	9.125,5	11.974,7	5.033,3	44.711,2	70.844,7		70.844,7			
	KRAKOWSKIE	4.326,8	82.168,6	-	1.191,6	87.687,0	5.697,4	93.384,4	81.592,2	864,9	10.927,3
	SILESIA	64,0	3.015,1	-	3.251,0	6.330,1	2.738,0	9.068,1			
	RAZEM:	245.366,4	200.349,0	164.614,0	54.644,8	664.974,2	17.826,0	682.800,2			
KWIECIEŃ	DĄBROWSKIE	194.499,8	55.718,5	150,2	8.369,4	258.737.9	10.915,1	269.653,0	259.477.1	10.175,9	
	GÓRNOŚLĄSKIE	84.380,5	62.985,5	100.034,4	3.912,2	251,312,6	-	251.312,6			
	KARWIŃSKIE	12.908,4	15.379,9	6.331,9	54.843,5	89.463,7	-	89.463,7			
	KRAKOWSKIE	4.275,8	88.993,9	-	1.375,8	94.645,5	10.976,5	105.622,0	96.420,9	655,5	8.545,6
	SILESIA	-	2.837,5	459,0	2.241,3	5.537,8	2.190.7	7.728,5			
	RAZEM:	296.064,5	225.915,3	106.975,5	70.742,2	699.697,5	24.082,3	723.779,8			
MAJ	DĄBROWSKIE	230.346,2	54.622,5	8.001,9	10.243,4	303.214,0	10.375,4	313.589,4	303.511,3	10.078,1	
	GÓRNOŚLĄSKIE	45.680,8	49.494,0	149.559,0	298,5	245,032,3	-	245.032,3			
	KARWIŃSKIE	7.913,7	8.699,9	3.478,6	39.453,9	59.546,1	-	59.546,1			
	KRAKOWSKIE	4.400,2	64.205,6	-	77,0	68.682,8	11.307,3	79.990,1	70.838,2	886,5	8.265,4
	SILESIA		3.741,3	-	1.503,6	5.244,9	1.272,3	6.517,2			
	RAZEM:	288.340,9	180.763,3	161.039,5	51.576,4	681.720,1	22.955,0	704.675,1			
CZERWIEC	DĄBROWSKIE	278.533,0	51.192,0	5.003,8	10.811,4	345.540,2	15.425,3	360.965,5	349.210,9	11.754,6	
	GÓRNOŚLĄSKIE	41.740,8	36.146,6	218.313.3	18.190,6	314.391,3	-	314.391,3			
	KARWIŃSKIE	-	-	-	-	-	-	-			
	KRAKOWSKIE	2.171,2	67.142,0	-	475,2	69.788,4	5.632,0	75.420,4	67.905,5	702,0	6.812,9
	SILESIA	-	3.448,6	-	1.683,0	5.131,6	1.167,0	6.298,6			
	RAZEM:	322.445,0	157.929,2	223.317,1	31.160,2	734.851,5	22.224,3	757.075,8			
LIPIEC	DĄBROWSKIE	305.346,9	53.761,1	3.750,4	10.673,9	373.532,3	4.520,3	378.052,6	364.539.9	13.512,7	
	GÓRNOŚLĄSKIE	86.452,0	39.542,6	227.018,2	11.138,2	364.151,0	-	364.151,0			
	KARWIŃSKIE	7.124,3	6.966,9	3.786,9	55.032,6	72.910,7	-	72.910,7			
	KRAKOWSKIE	2.602,5	95.827,5	-	146,5	98.576,5	8.088,5	106.665,0	99.497,3	753,0	6.414,7
	SILESIA		5.667,7	-	1.820,7	7.488,4	3.080,9	10.569,3			
	RAZEM:	401.525,7	201.765,8	234.555,5	78.811,9	916.658,9	15.689,7	932.348,6			
SIERPIEŃ	DĄBROWSKIE	143.883,9	40.432,1	17.330,7	10.038,9	211.685,6	6.065,1	217.750,7	211.205,8	6.544,9	
	GÓRNOŚLĄSKIE	5.425,2	26.637,3	134.281,4	5.962,5	172.306,4	-	172.306,4			
	KARWIŃSKIE	-	497,5	-	6.001,6	6.499,1	-	6.499,1			
	KRAKOWSKIE	-	90.516,2	-	-	90.516,2	4.769,8	95.286,0	94.795,0		491,0
	SILESIA	-	6.433,7	-	1.878,6	8.312,3	2.541,4	10.853,7			
	RAZEM:	149.309,1	164.516,8	151.612,1	23.881,6	489.319,6	13.376,3	502.695,9			
WRZESIEŃ	DĄBROWSKIE	294.860,6	49.573,2	200,0	9.286,3	353.920,1	19.512,8	373.432,9	360.108,6	13.324,3	
	GÓRNOŚLĄSKIE	22.270,6	24.986,8	120.486,6	6.546,6	174.290,6	-	174.290,6			
	KARWIŃSKIE	-	504,7	-	6.374,0	6.878,7	-	6.878,7			
	KRAKOWSKIE	-	67.493,0	-	110,0	67.603,0	13.233,1	80.836,1	79.410,1	106,0	1.320,0
	SILESIA	-	4.495,7	-	3.528,9	8.024,6	2.275,3	10.299,9			
	RAZEM:	317.131,2	147.053,4	120.686,6	25.845,8	610.717,0	35.021,2	645.738,2			
PAŹDZIERN.	DĄBROWSKIE	187.288,3	47.695,5	4.074,8	4.835,2	243.893,8	22.273,8	266.167,6	259.124,1	7.043,5	
	GÓRNOŚLĄSKIE	18.245,7	11.114,9	68.932,6	4.773,9	103.067,1	-	103.067,1			
	KARWIŃSKIE	2.069,2	2.026,3	850,3	5.540,3	10.486,1	-	10.486,1			
	KRAKOWSKIE	80,0	69.015,2	-	-	69.095,2	12.782,3	81.877,5	78.452,0	398,0	3.027,5
	SILESIA	-	4.573,4	-	2.658,2	7.231,6	2.853,0	10.084,6			
	RAZEM:	207.683,2	134.425,3	73.857,7	17.807,6	433.773,8	37.909,1	471.682,9			
LISTOPAD	DĄBROWSKIE	224.589,6	69.259,2	46.463,2	7.898,2	348.210,2	15.786,6	363.996,8	358.352,4	5.644,4	
	GÓRNOŚLĄSKIE	15.691,1	10.421,0	44.600,1	11.630,5	82.342,7	-	82.342,7			
	KARWIŃSKIE	5.730,4	5.542,4	1.148,6	3.147,7	15.569,1	-	15.569,1			
	KRAKOWSKIE	550,0	72.856,2	-	99,0	73.505,2	6.003,0	79.508,2	75.148,4	423,5	3.936,3
	SILESIA	58,8	5.509,7	-	3.216,4	8.784,9	1.735,0	10.519,9			
	RAZEM:	246.619,9	163.588,5	92.211,9	25.991,8	528.412,1	23.524,6	551.936,7			
GRUDZIEŃ	DĄBROWSKIE	227.086,2	60.104,4	21.434.8	7.424,3	316.049,7	15.239,7	331.289,4	326.761,8	4.527,6	
	GÓRNOŚLĄSKIE	42.557,3	28.403,3	149.347,6	8.636,5	228.944,7	-	228.944,7			
	KARWIŃSKIE	6.966,0	3.820,7	2.667,9	3.220,8	16.675,4	-	16.675,4			
	KRAKOWSKIE	1.433,3	77.170,1	-	104,5	78.707,9	5.364,2	84.072,1	80.586,1	1.182,0	2.304,0
	SILESIA	233,5	4.574,3	-	2.665,9	7.473,7	1.100,0	8.573,7			
	RAZEM:	278.276,3	174.072,8	173.450,3	22.052,0	647.851,4	21.703,9	669.555,3			
	DĄBROWSKIE	2.770.768,8	689.594,3	143.257,5	103.971,8	3.707.592,4	153.760,5	3.861.352,9	3.749.904,4	111.448,5	
	GÓRNOŚLĄSKIE	439.041,8	393.214,5	1.636.116,4	80.847,8	2.549.220,5	-	2.549.220,5			
	KARWIŃSKIE	67.365,1	77.257,0	30.878,3	289.786,6	465.287,0	-	465.287,0			
	KRAKOWSKIE	27.300,1	932.694,9	-	4.433,6	964.428,6	90.952,7	1.055.381,3	982.129,9	7.166,1	66.085,3
	SILESIA	356,3	50.287,5	830,7	30.249,2	81.723,7	25.156,1	106.879,8			
	RAZEM:	3.304.832,1	2.143.048,2	1.811.082,9	509.289,0	7.768.252,2	269.869,3	8.038.121,5			

500 a

WYSYŁKA KOKSU DO POSZCZEGÓLNYCH DZIELNIC w 1920 R.

	ZAGŁĘBIA	KONGRESÓWKA	MAŁOPOLSKA	WIELKOPOLSKA	ŚLĄSK CIESZ.	RAZEM
		W TONNACH				
STYCZEŃ	GÓRNOŚLĄSKIE	-	-	15.001,1	-	15.001,1
	KARWIŃSKIE	5.394,6	2.239,1	-	4.146,7	11.780,4
	RAZEM:	5.394,6	2.239,1	15.001,1	4.146,7	26.781,5
LUTY	GÓRNOŚLĄSKIE	-	-	18.431,6	-	18.431,6
	KARWIŃSKIE	12.438,8	1.255,9	-	1.151,5	14.846,2
	RAZEM:	12.438,8	1.255,9	18.431,6	1.151,5	33.277,8
MARZEC	GÓRNOŚLĄSKIE	7.602,5	-	14.367,7	-	21.970,2
	KARWIŃSKIE	10.465,6	1.548,9	-	3.989,1	16.003,6
	RAZEM:	18.068,1	1.548,9	14.367,7	3.989,1	37.973,8
KWIECIEŃ	GÓRNOŚLĄSKIE	7.978,8	1.028,0	7.456,0	-	16.462,8
	KARWIŃSKIE	10.479,2	2.731,1	303,8	4.048,6	17.562,7
	RAZEM:	18.458,0	3759,1	7.759,8	4.048,6	34.025,5
MAJ	GÓRNOŚLĄSKIE	6.545,2	1.547,0	13.890,2	-	21.982,4
	KARWIŃSKIE	6.418,6	2.150,3	-	4.527,6	13.596,5
	RAZEM:	12.963,8	3.697,3	13.890,2	4.527,6	35.078,9
CZERWIEC	GÓRNOŚLĄSKIE	9.661,0	2.450,0.	9.334,2	-	21.445,2
	KARWIŃSKIE	165,5	107,0	-	856,4	1.128,9
	RAZEM:	9.826,5	2.557,0	9.334,2	856,4	22.574,1
LIPIEC	GÓRNOŚLĄSKIE	13.773,5	2.240,0	7.463,8	-	23.477,3
	KARWIŃSKIE	2.385,9	941,4	99,5	7.925,6	11.352,4
	RAZEM:	16.159,4	3.181,4	7.563,3	7.925,6	34.829,7
SIERPIEŃ	GÓRNOŚLĄSKIE	2.356,3	257,5	7.425,1	-	10.038,9
	KARWIŃSKIE	495,0	632,7	-	744,0	1.871,7
	RAZEM:	2.851,3	890,2	7.425,1	744,0	11.910,6
WRZESIEŃ	GÓRNOŚLĄSKIE	5.010,1	1625,6	5.613,1	-	12.248,8
	KARWIŃSKIE	1.833,8	203,2	52,0	677,2	2.766,2
	RAZEM:	6.843,9	1.828,8	5.665,1	677,2	15.015,0
PAŹDZIERNIK	GÓRNOŚLĄSKIE	6.371,7	1.860,0	1.911,2	-	10.142,9
	KARWIŃSKIE	3.486,6	355,9	150,0	199,5	4.192,0
	RAZEM:	9.858,3	2.215,9	2.061,2	199,5	14.334,9
LISTOPAD	GÓRNOŚLĄSKIE	5.707,5	1.235,0	2.059,2	-	9.001,7
	KARWIŃSKIE	5.489,2	574,4	330,5	514,3	6.908,4
	RAZEM:	11.196,7	1.809,4	2.389,7	514,3	15.910,1
GRUDZIEŃ	GÓRNOŚLĄSKIE	12.132,7	2.190,0	3.738,2	-	18.060,9
	KARWIŃSKIE	8.850,8	502,0	395,5	510	10.258,3
	RAZEM:	20.983,5	2.692,0	4.133,7	510	28.319,2
ROK 1920	GÓRNOŚLĄSKIE	77.139,3	14.433,1	106.691,4	-	198.263,8
	KARWIŃSKIE	67.903,6	13.241,9	1.331,3	29.290,5	111.767,3
	RAZEM:	145.042,9	27.675,0	108.022,7	29.290,5	310.031,1

ZAGŁĘBIE KRAKOWSKIE

WYDOBYCIE i ROZCHÓD WĘGLA w 1920 R.

(w TONNACH).

KOPALNIE ZAGŁ. KRAKOWSKIEGO

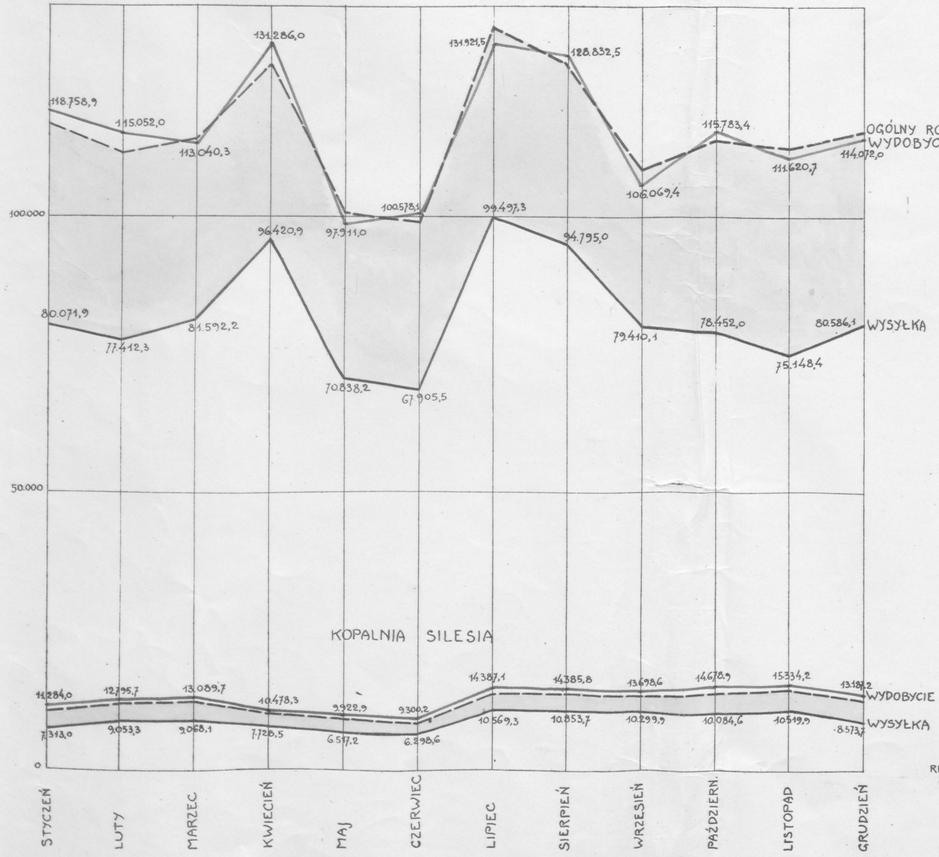

DROBNA SPRZEDAŻ

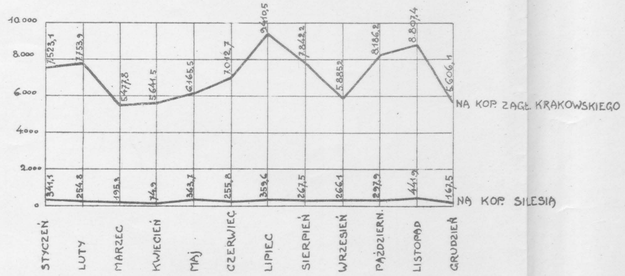

ZAGŁ. KRAKOWSKIE

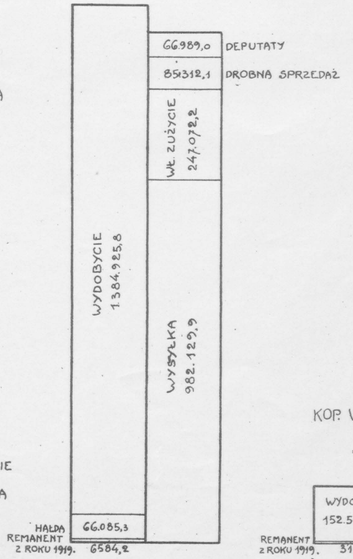

OGÓLNA WYSYŁKA z MAŁOPOLSKI

1.162.261,1

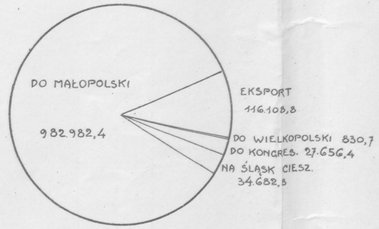

KOP. WĘGLA KAMIEN.

„SILESIA"

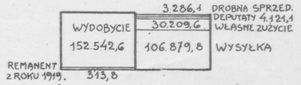

KOP. WĘGLA BRUNATN.

W MAŁOPOLSCE

WYDOBYCIE w LATACH 1909 - 1920 w TYS. TONN.

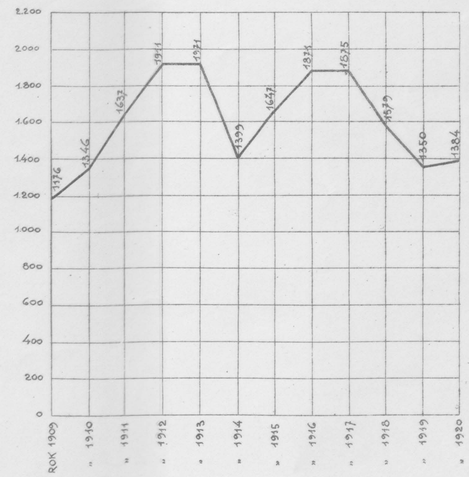

WYDOBYCIE i WYSYŁKA w 1920 R.

KOPALNIE

ZAGŁ. KRAKOWSKIEGO

KOP. WĘGLA BRUNATN.

W MAŁOPOLSCE

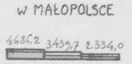

503

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN

505

Na skutek listu Pana z d. 1 Kw. M^wo Pr. i H. przesyła ~~Pana~~, do odpowiedniego zużytkowania, wyjaśnienia cyfr podanych przez Biuro węglowe Komisyi Odszkodowań. a przytoczonych w liście Pana.

1) Zapasy węgla w Zagłębiu Ruhry do 1000 met. głębokości, według obliczeń międzynarodowego geologicznego kongresu w Toronto z r. 1913 („The Coal Resources of the World" str. 889) wynoszą ~~oraz według dat książki Prof Frech'a z r. 1917 „Die Kohlenvorräthe der Welt"~~

w pasie kopalń („Schachtzone) ... 32.336 mil ton

w pasie otworów wiertniczych (Bohrlochzone) 12.756 " "

Razem 45092. mil.

Cyfra ta obejmuje ilości mniej lub więcej dokładnie stwierdzone, ~~według~~ mianowicie: „actual and probable reserves", według klasyfikacyi kongresu.

W wydanej w r. 1917 książce professora Frech'a: „Die Kohlenvorräthe der Welt" (str 47) te same zapasy wyrażone w cyfrach

35.233 : 13.843 = 49.076 mil. ton (x)

Jedna i druga cyfra jest znacznie wyższa od podawanej przez Biuro węglowe komisyi Odszkodowań (29. miliardów ton)

2) Zapasy węgla na Górnym Śląsku do głębokości 1000m. (actual and probable reserves) obliczone są według „The Coal resources of the World (str 912) i według książki prof Michaela z r. 1913: Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirkes (str 269) ~~w pozładach grubości ponad 0,30m~~ na 60.365 mil. ton, ~~a z dodaniem węgla z pozładów cieńszych do 0,30m na 86.245 mil ton~~ (x)

Cyfra ta jest nieco wyższa od podanej przez Biuro węglowe Komisyi odszkodowań (59 miliardów).

3) Zapas węgla w Zagłębiu Dąbrowskiem podany jest przez Biuro Węglowe w cyfrze 4 miliardów ton; cyfra ta niczem nie jest uzasadniona i dotychczas nigdzie w literaturze geologicznej nie była podawana. Według „The Coal Resources of the World" (str 1160) ~~za~~ całkowity zapas węgla w Zagłębiu Dąbrowskiem

(x) Powyższe cyfry trzeba zredukować o 150 mil. ton, stanowiących przypuszczalny zapas węgla w okręgu kulbickim, który, na zasadzie traktatu Wersalskiego przeszedł w posiadanie Czechosłowacyi.

BIBLIOTEKA OSSOLIN

(actual, probable possible reserves) oszacowany jest na 2.525. ~~245~~ milionów ton; jeżeli od tej ilości, ~~odejmiemy~~, dla możności porównania z wyżej przytoczonemi cyframi zagłębi Ruhry i Górnego Śląska, odejmiemy przypuszczalne (possible) rezerwy w summie podanej ~~w~~ cytowanem dziele: 1.134. ~~099~~ miljonów, to dla istotnego zapasu węgla w zagłębiu ~~Krak~~ Dąbrowskiem otrzymamy cyfrę:

2.525. ~~245~~ miljon ton — 1134. ~~099~~ miljon. = 1.391. ~~146~~ miljon. ton ~~mil~~ milionów ton

Polscy geologowie przyjmują cyfrę 1,5 miliardów ton

Obie te cyfry są znacznie niższe od podanej przez Biuro węglowe (4 miliardy ton)

4) Zapas węgla w zagłębiu Krakowskiem Biuro Węglowe szacuje nie mniej, niż na 16 miliardów ton. Cyfra taka rzeczywiście spotyka się w literaturze geologicznej, ale przedstawia sobą najdalej idące optymistyczne obliczenia. i zawiera bez ograniczenia ~~wszystkie, do wszelkiej~~ głębokości, wszystkie przypuszczalne zapasy węgla w zagłębiu. Jeżeli jednak, dla możności porównania, zatrzymamy się na głębokości 1000m i na zapasach, mniej lub więcej dokładnie sprawdzonych, to cyfrę tę wypadnie znacznie zredukować. Prof Michael ~~w ks~~ najlepszy znawca geologii zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego w książce swej „Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbeckens" nie jednokrotnie wyraża swój sceptycyzm, (str. 48, 58, 59, 63, 64, 227-229) i ostrzega przed przedsadnemi wygórowanemi obliczeniami zapasów, w obec braku dostatecznych pozytywnych podstaw.

Na zasadzie rozporządzalnych danych, polscy geologowie ~~obliczają~~ szacują prawdopodobny zapas węgla, do głębokości 1000 met.

w Krakowskiem Zagłębiu na 8.100 mil ton
w polskiej części Śląska Cieszyńskiego na 500. " "
8.600 mil ton

Razem więc Polska w obecnych swych granicach posiada zapas węgla: 1.500 + 8.600 = 10.100 milion ton.

W sprawie poruszonej przez Pana, mianowicie opracowania przez Instytut geologiczny odpowiedniej notatki, Ministerstwo komunikuje, że przesłanej Panu w d. 1 Kw. memorjał o zapasach węgla w Polsce należy uważać za wyraz poglądów w tej sprawie polskich sfer kompetentnych, naukowych i technicznych. Egzemplarz memorjału zaopatrzony w podpisy odpowiednich, miarodajnych osób będzie Panu dostarczony przez prof. Bogdanowicza, który udaje się do Paryża, jako delegat Mwa Rz. i K.

a, Zagłębie Rury; zapas do 1.000 m : 29 miliard. ton

Według „The Coal Resources of the World" (1913) i według „Die Kohlenvorräthe der Welt" Prof. Frech'a (1917), zapas 0–1000 m

a, Schachtzone ... 35.233. (st. 47)
b, Bohrlochzone ... 13.843
49.076

b, Zagłębie Górnego Śląska (~~według tych samych~~:
Zapas: 58 miliard.

Według poprzednio cytowanych dzieł:

Bauwürdige Flöte .. 60.365 milion (st 34)
Alle bis 30 cm ... 86.245 "

c, Zagłębie Dąbrowskie. – 4 miliardy.

według obliczeń Łempickiego (pokład Reden)
812,5 milion (powierzchnia 121 klm²)
według obliczeń Świętochowskiego
716. milion ---(pm

według obliczeń Czarnockiego
powierzchnia: 800 klm²

Reden ...	988.900.000	widoczne – actual	535.842.000
Nad Redeny ..	299.365.000	Probable ...	855.304.000
Pod Redeny –	1.236.980.000		1.391.146.000
	2.525.245.000	Possible	1.134.099.000
			2.525.245.000

według Lwczyńskiego obszar 200 klm²
zapas 1.500 milion.

d, Zagłębie Krakowskie 16. miliard.

Actual + Probable + Possible { Barton 18,1 miliard
Wojcik 23,6 "

Riegen	760 Jaworz	1.500	Ł-i pow ... 1300 klm²
	82 Brzesz	1300	Grub. 6,3
	91 Jaw	1500	Zap 8.100.
		7.100	

Kiedr	Schlut –	4.600
	Brzes	600
		5 200

509

JK/15185

MPH, SGH
eksp.11/IV.1921 r.
No.9460

W sprawie zapasów węgla w Polsce.

Na skutek listu Pana z 1 b.m.No.1192 Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesyła do odpowiedniego zużytkowania, wyjaśnienia cyfr, podanych przez Biuro Węglowe Komisji Odszkodowań, a przytoczonych w liście Pana.-

1/ Zapasy węgla w Zagłębiu Ruhry do 1000 mtr. głębokości według obliczeń Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Toronto z r.1913 / " The Coal Resourcesiof the World " str,889 /wynosiły w pasie kopalń /"Schachtzone"/.....32.336 miljonów tonn
w pasie otworów wiertniczych / Bohrlochzone /.....12.756 miljonów tonn
Razem.....45.092 miljon. tonn.

Cyfra ta obejmuje ilości mniej lub więcej dokładnie stwierdzone, mianowicie: " Actual and Probable reserves" w/g klasyfikacji Kongresu.

W wydanej w r. 1917 książce prof. Frech'a: " Die Kohlenorräthe der Welt" /str.47/ te same zapasy wyrażone są w cyfrach 35.233 i 13.843 = 49.076 miljonów tonn.-

Jedna i druga cyfra jest znacznie wyższą od podawanej przez Biuro Węglowe Komisji Odszkodowań / 29 miljardów t/

2/ Zapasy węgla na Górnym Śląsku do głębokości 1000 mtr./actual and probable reserves / obliczone są według " The Coal Resources of the World " / str,912 / i według książki prof. Michaela z r.1913: Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirks / str.269 / na 60.365 miljonów tonn.-

Powyższą cyfrę trzeba zredukować o 150 miljonów tonn, stanowiących przypuszczalny zapas węgla w okręgu Hultschinskim, który na zasadzie traktatu wersalskiego przeszedł w posiadanie Czechosłowacji.-

Do Pana
F. Doleżala,
Radcy Handlowego,
P a r y ż

Cyfra ta jest nieco wyższa, od podanej przez Biuro Węglowe Komisji Odszkodowań / 59 miljardów /

3/ Zapas węgla w Zagłębiu Dąbrowskiem podany jest przez Biuro Węglowe w cyfrze 4 miljardów tonn; cyfra ta jest niczem nie uza-

sadniona i dotychczas nigdzie w literaturze geologicznej nie była podawaną. Według The Coal Resources of the World " / str.1160 / całkowity zapas węgla w Zagłębiu Dąbrowskiem / actual probable possible reserves / oszacowany jest na 2.525 miljonów tonn; jeżeli od tej ilości dla możności porównania z wyżej przytoczonemi cyframi w Zagłębiu Ruhry i Górnego Sląska odejmiemy przypuszczalne / possible/ rezerwy w sumie podanej w cytowanym dziele : 1.134 miljonów tonn, to dla istotnego zapasu węgla w Zagłębiu Dąbrowskiem otrzymamy cyfrę: 2.525 miljon.tonn - 1.134 miljon.ton = 1.391 miljon. tonn.-

Polscy geologowie przyjmują cyfrę 1,5 miljardów tonn. Obie te cyfry są znacznie niższe od podanej przez Biuro Węglowe / 4 miljardy ton /. 4/ Zapas węgla w Zagłębiu Krakowskiem Biuro Węglowe szacuje nie mniej niż na 16 miljardów tonn. Cyfra taka rzeczywiście spotyka się w literaturze geologicznej, ale przedstawia sobą najdalej idące optymistyczne obliczenia i zawiera bez ograniczenia głębokości, wszystkie przypuszczalne zapasy węgla w Zagłębiu. Jeżeli jednak dla możności porównania zatrzymamy się na głębokości 1000mtr. i na zapasach,mniej lub więcej dokładnie sprawdzonych, to cyfrę tę wypadnie znacznie zredukować. Prof.Michael, najlepszy znawca geologji zagłębia Sląsko-Morawsko-Polskiego , w książce swej : " Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirks" niejednokrotnie wyraża swój sceptycyzm / str.48,58, 59,61,63,64,227-229 / i ostrzega przed przesadnemi wygórowanemi obliczeniami zapasów, wobec braku dostatecznych pozytywnych podstaw. Na zasadzie rozporządzalnych danych polscy geologowie szacują prawdopodobny zapas węgla do głębokości 1000 mtr.

W Krakowskiem Zagł. na 8.100 miljonów tonn
w polskiej części Sląsk.Ciesz 500 " "
8.600 miljonów tonn.-

Razem więc Polska w obecnych swych granicach posiada zapas węgla: 1.500 + 8.600 = 10.100 miljonów tonn.-

W sprawie poruszonej przez Pana, mianowicie opracowania przez Instytut Geologiczny odpowiedniej notatki Ministerstwo komunikuje, że przesłany Panu w dniu 1 kwietnia r.b. memorjał o zapasach węgla w Polsce należy uważać za wyraz poglądów w tej sprawie polskich sfer kompetentnych, naukowych i technicznych. Egzemplarz memorjału,

./.

511

zaopatrzony w podpisy odpowiednich miarodajnych osób będzie Panu dostarczony przez prof.Bogdanowicza, który udaje się do Paryża , jako delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu.-

Szef Sekcji II :
w/z. /-/ M. Łempicki

5 pop. 513 1

Zapasy węgla w Polsce w porównaniu z Górnym Śląskiem i Czechosłowacją

A. Węgiel kamienny.

Pokłady węgla kamiennego, zalegające w dzisiejszych granicach państwa polskiego, stanowią wschodnie skrzydło wielkiego Zagłębia węglowego: Śląsko-Morawsko-Polskiego. Zagłębie to, przedstawia obszar 5.500 klm², który, przed wojną, był politycznie podzielony na trzy nierówne części: pruską, austrjacką i rosyjską. Największą i najbogatszą, tak pod względem ilości, jak i jakości węgla, była część pruska — Górny Śląsk o obszarze 2800 klm², czyli 51% całości, zajmujący środek i zachodnie skrzydło Zagłębia; za nim szła część austrjacka, 43,6% całości, stanowiąca południowe i południowo-wschodnie skrzydło Zagłębia i składająca się z dwóch obszarów: Galicyi — t.zw. zagłębie Krakowskie (1300 klm²) i Śląska Cieszyńskiego z małym skrawkiem Moraw — t.zw. zagłębie Ostrawo-Karwińskie (1.100 klm²); wreszcie najmniejszą była część rosyjska — t.zw. zagłębie Dąbrowskie w b. Królestwie Kongresowem, o obszarze 300 klm², czyli 5,4% całości, stanowiące północno-wschodnie skrzydło wielkiego Zagłębia.

Po wojnie, powyższy podział polityczny uległ, do obecnej chwili, następującym zmianom;

Popr. № 8
№ 7
№ 10
№ 6
№ 5

W skład państwa polskiego weszły:

1) b. część rosyjska + zagłębie Dąbrowskie . . . 300 klm²
2) b. Galicja — Zagłębie Krakowskie . . . 1.300 "
3) Północny skrawek Śląska Cieszyńskiego (na zasadzie decyzyi Paryskiej z d. 28/VII 1920 . . 200 "

Razem . . . 1.800 klm² czyli . . 32,7% całości

Pozostająca część Zagłębia (3700 klm²) należy:

a) do Prus — Górny Śląsk, bez obwodu Hultschińskiego, który traktatem Wersalskim dołączono do Czechosłowacyi (2800 - 50 klm²) . . 2.750 klm² czyli . . 50,1% całości

b) do Czecho-Słowacyi — Zagłębie Ostrawo-Karwińskie bez północnego skrawka Śląska Cieszyńskiego, dołączonego do Polski (1.100 - 200 = 900 klm²) i z dodatkiem obwodu Hultschinskiego (50 klm²) . . . 1.950 klm² czyli . . 17,3%

Summa : 5.500 klm² . — 100%.

Budowa geologiczna Zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego nie jest jednakowa na całej jego przestrzeni; stąd wypływa, że bogactwo każdej z wymienionych części Zagłębia: polskiej, pruskiej, czechosłowackiej, tj. zawarty w niej zapas węgla nie jest w prostym proporcjonalnym stosunku do zajmowanego obszaru powierzchni; obok ilości poważnym wahaniom podlega również i jakość węgla w rozmaitych częściach Zagłębia.

Badania geologiczne i praktyka górnicza wykazały jasno, że w kierunku ze Wschodu na Zachód wzrastają w Zagłębiu: ogólna miąższość formacyi węglowej, liczba pokładów węgla, a więc i ogólna ilość

2

znajdującego się w wnętrzu ziemi węgla, na jednostkę powierzchni. Według dokonanych obliczeń, w zachodniej części Górnego Śląska ~~miąższość~~ formacja węglowa dosięga miąższości 6.900m. i zawiera 124 pokłady węgla o sumarycznej grubości 172 met czystego węgla; w Ostrawo-Karwińskiem zagłębia ~~miąż~~ węglowa formacja dosięga 4.010m. miąższości i zawiera 173 pokłady węgla o sumarycznej grubości 152m. czystego węgla. Tymczasem we wschodniej części Górnego Śląska miąższość formacji węglowej redukuje się do 2700m. z 30 pokładami węgla sumarycznej grubości 62m. (The Coal Resources of the World, str. 906 i 1066); jeszcze mniejszemi są miąższość formacji węglowej i zapasy zawartego w niej węgla na wschodnim krańcu Zagłębia w b. Królestwie Kongresowem (zagłębie Dąbrowskie); tu do głębokości 1000m sumaryczna grubość zalegających pokładów węgla w ~~wyjątk~~ niektórych tylko punktach dochodzi do 30m, a przeciętnie dla całego obszaru nie przekracza 5 metrów.

W kierunku ze Wschodu na Zachód zmienia się korzystnie jakość węgla. Zachodnia część Zagłębia, zwłaszcza zaś południowo-zachodnia, mianowicie okręgi Zabrza, Rybnika, zagłębie Ostrawo-Karwińskie posiadają węgiel gazowy i koksujący; nie ma go we wschodniej części Górnego Śląska i w całej ~~na wschód od południka, przechodzącego przez Śmiałe Mikołów, tj. polskiej części Zagłębia, w b. Królestwie~~ polskiej części: w zagłębiach Dąbrowskiem i Krakowskiem. Spada również w kierunku wschodnim ~~kalorymetryczna~~ cieplikowa wartość węgla; węgiel z zagłębia Ostrawo-Karwińskiego jest najlepszym, zawiera od 0,2 do 3,6% wody i przy spalaniu daje do 8.000 kalorij; tymczasem węgiel z zagłębia Krakowskiego, przy zawartości ~~tj~~ do 19% wody i 10% popiołu daje zaledwie 5.000 kalorij, a najlepszy węgiel zagłębia Dąbrowskiego nie wyżej ponad 6.500 kalorij (The coal Resources str. 1068 i 1155).

Główne bogactwo Zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego stanowią:

a) grupa pokładów Reden (Sattelflötz), przedstawiająca na wschodnim krańcu (zagłębie Dąbrowskie) jeden pokład ~~g~~ do 17 met. grubości, a na zachodzie rozpadająca się na 6 pokładów, o summarycznej grubości około 27 metrów. Grupa ta daje węgiel czysty, bez przerostów, należący do kategoryi płomiennych przemysłowych; tylko na zachodzie (obwód Zabrze) węgiel dolnych pokładów tej grupy przechodzi w węgiel gazowy i koksujący; otrzymywany jednak koks jest kruchy i stosunkowo pośredniego gatunku.

b) grupa pokładów koksującego się węgla; są to przeważnie pokłady podredenowskie, zalegające i exploatowane w okręgu Rybnickim i w zagłębiu Ostrawo-Karwińskiem; otrzymywany koks jest w dobrym gatunku i nadaje się do wszelkich ~~opera~~ procesów metalurgicznych.

Wschodnie części Zagłębia, wchodzące w skład państwa polskiego, nie posiadają, jak to było wyżej powiedziane, ani węgla gazowego, ani węgla koksującego; co zaś do pokładu Reden, to znajduje się on i jest exploatowany jedynie w zagłębiu Dąbrowskiem, dostarczając tu przeszło 80% ogólnej produkcyi. W ~~z~~ zagłębiu Krakowskiem (Galicyi) pokład Reden ~~dotychczas~~ nigdzie nie był skonstatowany, pomimo że przeprowadzono tu cały szereg głębokich wierceń, do 1000 met.; można więc przy-

albo nie mających się na zupełnie, albo też
puszczał, że pokład Reden zalega się w Krakowskiem zagłębiu nie
tak znacznej głębokości, że przy obecnym stanie techniki, eksploatacja
jego nie jest możliwa; dostępne zaś dla eksploatacyi i wydające w Gali-
cyi eksploatowane pokłady górne nad-Redenowskie zawierają węgiel
znacznie gorszego gatunku, poprzerastany węglem Tupicem, łatwo się
rozsypujący, i o niższej kalorymetrycznej wartości.

Przechodzimy teraz do cyfrowego zestawienia zapasów węgla
w polskiej części Zagłębia Śląsko-Morawsko-Pilsnieńskiego: zagłębia Dąbrow-
skiego i Krakowskiego, oraz skrawka Śląska Cieszyńskiego. Za podstawę
cyfr będą dane, przytoczone w zbiorowej pracy geologicznego kongresu
w Toronto z r. 1913: „The Coal Resources of the world" i w późniejszych
pracach niemieckich, austrjackich i polskich geologów. Zaznaczyć przytem
wypada, że geologiczne obliczenia, oparte na stratygrafii i grubości
pokładów, dają cyfry teoretycznego maximum zapasu, który zresztą
rzeczy jest zawsze niższy od istotnego, a to z powodu nie dających
się przewidzieć, a spotykanych zawsze naruszeń stratygrafii przez
uskoki, wyklinienia, rozmycia pokładów i t.p.

Cyfry obliczeń stają się tem bardziej problematyczne, im mniej zba-
danym jest obszar węglowy przez roboty poszukiwawcze i eksploa-
tacyjne. Uwaga ta dotyczy zagłębia krakowskiego i polskiej części
Śląska Cieszyńskiego; w krakowskiem zagłębiu kopalnie węgla znajdują
się tylko w północnej części, na stosunkowo niewielkiej przestrzeni
(okręg Jaworzna); pozostała zaś większa część zagłębia nie jest jeszcze
dotychczas dostatecznie zbadana, aby mogła dokładnie określić stra-
tygrafię i grubość pokładów węgla, jakkolwiek liczba wykona-
nych tu głębokich wierceń dosięgła już prawie cyfry 60 tu. W pol-
skiej części Śląska Cieszyńskiego, na całym obszarze węglowym 200+
klm², mamy tylko jedną kopalnię (Silezja), z niewielkiem zbadaniem
już potem kopalni, a dla określenia zapasów węgla w pozostałym obszarze
mamy bardzo mało konkretnych danych, często przytem o ujemnym charakterze.
Natomiast zagłębie Dąbrowskie przedstawia obszar węglowy stosunkowo
dokładnie zbadany; liczba czynnych kopalń jest tu, odnośnie do obszaru,
większa niż na górnym Śląsku; na 1 klm² całego obszaru przypada
w zagłębiu Dąbrowskiem 22.700 ton rocznego wydobycia, a na górnym
Śląsku — tylko 15.600.

Problematycznem w wielu razach staje się także obliczanie zapasów
węgla do znacznej głębokości, np 2000 m. i więcej od powierzchni;
ale poza tem obliczeniem także nie ma praktycznego znaczenia, gdyż głęboko
zalegające zapasy mogą się stać przedmiotem eksploatacyi tylko
w dalszej przyszłości, przy odpowiedniem postępie techniki. Z tego powo-
du niżej podane obliczenia dotyczą tylko zapasów węgla do głę-
bokości 1000 metrów, dostępnej dla eksploatacyi w obecnym stanie
techniki.

4 Zagłębie Dąbrowskie. Cyfra zapasu węgla (2.525 mil. ton) podana w książce „The coal Resources of the World" przedstawia wynik teoretycznego obliczenia, nie odpowiada rzeczywistym danym dotychczasowej exploatacyi i jest wielce wygórowaną, szczególnie odnośnie do zapasu węgla w dolnych pod-Redenowskich zakładach, obliczonego na przeszło 1.200 milion. ton. Za podstawę obliczenia przyjęta była fałszywa zasada, że węglonośny obszar zagłębia wynosi 800 klm², gdy tymczasem znaczna część tego obszaru, jakkolwiek geologicznie należy do formacyi węglowej, nie jest jednak „produktywną", t.j. nie zawiera żadnych pokładów węgla. Późniejsi badacze (Michael, Petrascheck i inni) znacznie redukują produktywny obszar zagłębia (niektórzy do 200 klm²) i odpowiednio do tego — cały zapas węgla (niektórzy do 1.200 milion. ton.). Na redukcję produktywnego obszaru i zapasów węgla wpłynęły wyniki poszukiwań ostatnich lat, które wykazały, że w środkowej części zagłębia, na znacznej przestrzeni (między Grodźcem a Czeladzią) pokład Reden i górne pokłady zostały zupełnie wymyte a pozostały tam tylko cienkie pod-Redenowskie pokłady.

Po rozpatrzeniu wszystkich tych danych można przyjść do wniosku, że obszar produktywny zagłębia Dąbrowskiego nie przekracza 300 kilm², a rzeczywisty znajdujący się wnym zapas węgla nie jest większym od 1.500 milionów ton; będzie to zarazem prawdopodobnie cały ogólny zapas zagłębia, gdyż miąższość produktywnej formacyi nie jest tu znaczną i na głębokości poniżej 1000 m od powierzchni mało jest prawdopodobieństwa napotkania pokładów węgla. W ogólnej cyfrze 1.500 milion. ton mieści się:

120 x 10 (norst) 900. milion. ton z grubego pokładu Reden — węgiel czysty, płomienny, o wartości cieplikowej kalorycznej przeszło 6.000 kaloryj;

60 x 4 = 240 200. milion ton z cienkich pokładów nad-Redenowskich — węgiel nieczysty, poprzerastany, o niższej kalorycznej wartości;

200 x 1.5 400. milion. ton z cienkich pokładów pod-Redenowskich — węgiel dobrego gatunku, często z przerostami, o wyższej cieplikowej wartości (do 7.000 kal.).

Razem 1.500 milion. ton.

Zagłębie Krakowskie, jak było już wyżej powiedzianem, nie jest jeszcze dostatecznie zbadane, dla dokładnego określenia znajdującego się tu zapasu węgla. Kopalnie znajdują się przeważnie w północnej części zagłębia na pograniczu z zagłębiem Dąbrowskiem (okręg Jaworzna); jedna kopalnia Brzeszcze znajduje się na zachodzie około Oświęcima; cała południowa część zagłębia — tereny nabyte przez Galicyjski Wydział Krajowy od Schlutiusa i stanowiące teraz własność skarbu państwa polskiego, o obszarze 770 klm² — nie posiadają żadnej kopalni (kopalnia w Spytkowicach dopiero jest zakładana), i jedynie przeprowadzono tu 45 wierceń rozmaitej, często znacznej (do 1000 m) głębokości. Wschodnią granicę zagłębia stanowi linia południka Krzeszowic; co zaś do granicy południowej, to nie da się ona dokładnie ustalić; wiadomem jest jednak, na zasadzie dokonanych wierceń, że w kierunku południowym wzrasta miąższość młodszych formacyj, pokrywających formację węglową i ta ostatnia gwałtownie zapada się na głębokość niedostępną obecnie dla exploatacyi górniczej.

Dotychczas exploatowane są w Galicyi ~~przewi~~ pokłady nad-Redenowskie, za wyjątkiem jednej małej kopalni „Krystyna" w Tenczynku, pracującej na cienkich pod-Redenowskich pokładach; pokład Reden nigdzie nie jest skonstatowany. Pod względem gatunku najniżej stoi węgiel z północnej części zagłębia (okręg Jaworzna); jest on nieczysty, rozsypujący się, zawiera do 10% popiołu, do 19% wody, nie znosi dalszych transportów i ~~kalory~~ ~~[illegible]~~ ciepłikowe jego wartość nie ~~przekracza 5.500 kalorij~~ ~~ni~~ dosięga 6.000 kalorij; lepszym jest węgiel z kopalni Brzeszcze, daje przy spalaniu od 6.500 do 7000 kalorij, zawiera jednak dużo popiołu (od 5 do 12%) i daje dużo miału; co zaś do węgla ~~z~~ południowej części zagłębia, to próbki wzięte w otworach wiertniczych z rozmaitych pokładów wykazały kalory~~metryczną~~czną wartość od 5.500 do 6.200 kalorij i zawartość popiołu od 2 do 16%.

Próby obliczenia zapasu węgla w Galicyi, z powodu małego tu rozwoju kopalń i braku konkretnych danych, oczywiście doprowadzić mogą tylko do cyfr przypuszczalnych, mniej lub więcej problematycznych. W cytowanej książce „The Coal Resources", austrjacki geolog Petrascheck, dla obszaru 115 klm² w okręgu Jaworzna, podaje, jako stwierdzony przez roboty kopalniane do głębokości 1200 m, zapas węgla 912 milion. ton, i jako przypuszczalny – 2598 ~~[illegible]~~ milion., razem 3.510 milion. ton. (str. 1071); nie wchodzi ~~t~~ do tej cyfry ani ~~wę~~ zapas węgla z pola kopalni Brzeszcze, ani z całej południowej części zagłębia (tereny Schlutiusa); inni geolodzy (Bartonec, Wójcik) dla całej Galicyi, do głębokości 1000 metr., oceniają zapas węgla na 18.000 do 29.000 milion. ton.

Po rozpatrzeniu tych tak znacznie różniących się między sobą wyliczeń, można zatrzymać się dla określenia zapasów węgla w Galicyi, do głębokości 1000 m, na następujących cyfrach:

	obszar	zapasy
a, Północna część ~~Z~~ zagłębia Krakowskiego (okręg Jaworzna	250 klm²	2.500 milion. ton
b, Zachodnia część (okręg Brzeszcza)	200 „	600 „ „
c, Południowa część (tereny Schlutiusa i inne) ...	850 „	5.000 „ „
Razem	1.300 klm²	8.100 milion. ton.

Polska część Śląska Cieszyńskiego. (patrz ~~dołączoną~~ osobną mapkę). W przyłączonej do Polski, na zasadzie Paryskiej decyzji z d. 28 Lipca 1920 r., ~~część~~ Śląska Cieszyńskiego, tylko północno-wschodnia ~~część~~, Skrawek, mianowicie pas graniczny, między między Drogomyślem a Dziedzicami, długości 20, szerokości 10 kilm, ogółem 200 klm², może być brany pod uwagę, jako posiadający pokłady węgla, na dostępnej obecnie dla exploatacyi głębokości, t.j. do 1000 m; ~~Przeprowadzone~~ czynną jest tu tylko jedna kopalni „Silesia" przy stacyi kolejowej Dziedzice. Przeprowadzone otwory wiertnicze stwierdziły, że w kierunku południowym formacja węglowa gwałtownie się zapada; pomimo znacznej głębokości (do 1000 m) niektóre z otworów formacyi węglowej nie dosięgły, drugie spotkały ją dopiero na głębokości około 900 metr; można więc wnioskować, że ~~pow~~ za południową granicą wymienionego ~~granicznego~~ północno-wschodniego pasa pokłady

węgla zalegają na takiej już głębokości, że eksploatacja ich kopalń nie jest możliwą.

Również i w kierunku zachodnim, ku kopalniom Karwiny, nie ma prawdopodobieństwa napotkania pokładów węgla na dostępnej głębokości w polskiej części Śląska Cieszyńskiego przeprowadzone tu do głębokości 1000 m. otwory wiertnicze nie weszły nawet do formacji węglowej. Otwory te, jak również roboty górnicze na wschodnich kopalniach Karwiny, wykazały, że między wschodnią granicą zagłębia Karwińskiego a zachodnią granicą wyżej wspomnianego produktywnego pasa polskiej części Śląska Cieszyńskiego, (między liniami E-F i GH. mapki) istnieje głębokie zapadnięcie formacji węglowej, czy-to wskutek uskoków, czy-też wskutek roerwania, tak zwany rów karboński, szerokości około 2 km; rów ten oznaczony jest kolorem żółtym na geologicznej mapie prof. Michaela (profil AB.)

H. na mapce

Obliczenie zapasów węgla w polskiej części Śląska Cieszyńskiego opierać się musi na robotach górniczych kopalni Silesia i na wynikach otworów wiertniczych, przeprowadzonych dokoła głównie w polu tej kopalni. Stwierdzonem zostało, że nadkład formacyj młodszych (kreidowych) ma tu miąższość od 650 do 800 m. i dopiero od tej głębokości zaczyna się formacja węglowa; tylko na samym północnym krańcu, gdzie były założone roboty kopalni Silesia, formację węglową spotkano na głębokości ± 250 met. Skonstatowane pokłady węgla są w ogóle cienkie (od 0,4 met.) i wiele zachodzi zastrzeżeń na odbudowę; w jednym tylko otworze wierconym na głębokości 1.073 m. był napotkany pokład węgla grubości 2,3 m; z pokładów zaś zalegających do głębokości 1000 m. najgrubszy ma 1,5 metra. Wobec powyższych danych: znaczna miąższość nadkładu i mała grubość pokładów węgla, ogólny zapas węgla, dostępny dla eksploatacji, nie może być znaczny; w przybliżeniu można przyjąć, że do głębokości 1000 m. sumaryczna grubość pokładów węgla, zdatnych do odbudowy, nie wynosi więcej od 2,5 m.; cały zaś zapas węgla na obszarze 200 klm² (200 milionów m²) wyrazi się cyfrą:

200 milion × 2,5 = 500 mil. m³ = 500 milionów ton.

Reasumując wszystkie przytoczone do obliczenia cyfry, otrzymujemy następujące zestawienie dla zapasów węgla kamiennego w całem państwie polskiem (do głębokości 1000 m):

	Obszar węglowy		Zapasy węgla		Sumaryczna miąższość grubość pokładów węgla	Produkcya roczna (metalowa) 1913 r.	
	Absolutne cyfry klm²	% owy stosunek	Absolutne cyfry milionów ton	% owy stosunek		Absolutne cyfry tonny	% owy stosunek
Zagłębie Dębowskie (b. Król. Kongres)	300	16,7%	1.500	14,9%	5 met.	6.833.000	75,9%
Zagłębie Krakowskie (b. Galicja)	1.300	72,2%	8.100	81,2%	2,3 m	1.971.000	21,9%
Polska część Śląska Cieszyńskiego	200	11,1%	500	4,9%	2,5 m	184.000	2,2%
	1.800	100%	10.100	100%	5,16 m.	8.988.000	100%

Jakunek węgla: nie koksujący się i nie nadający się do produkcyi gazu. Kaloryczna wartość od 5000 do 7000 kalorji; najgorszy w Galicyi; nadzieja znalezienia węgla gazowego lub koksującego w polskiej części Śląska Cieszyńskiego nie jest jeszcze dostatecznie uzasadniona

Pod względem państwa polskiego: 26 miliardów, zapas węgla

na jednego mieszkańca wynosi: $\frac{10.100 \text{ mil}}{26 \text{ mil.}} = 393$ ~~milion~~ ton; roczna produkcja na jednego mieszkańca $\frac{8.988.000}{26.000.000}$ = około 0,35 ton; przy obecnej normie produkcji rocznej, zapas węgla wystarcza ~~na~~ ± na 1.120 lat.

Dla porównania przytoczymy odnośne cyfry, dotyczące się dwóch innych części wielkiego Zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego: części pruskiej (Górny Śląsk) i części Czechosłowackiej (Ostrawo-Karwińskie Zagłębie). X

Dla Górnego Śląska, po potrąceniu: 50 klm² obszaru, 150 milion ton zapasu i 500.000 ton rocznej produkcji, przypadających na okręg Hultschiński, który został przyłączony do Czechosłowacji, otrzymamy następujące zestawienie (The Coal Resources str. 913)

Obszar węglowy . . .	2750 klm²
Zapas węgla (do 1000 m głęb.) . . .	60.215 milion. ton.
Summaryczna grubość pokładów węgla . . .	21,9 met
Produkcja roczna przedwojen.	43.301.000 ton.

Gatunek węgla: koksującego się 6.850 milion ton, czyli 11,3%, reszta tj 53.365 mil. ton = 88,7% — węgiel płomienny.

Przy normie przedwojennej produkcji, zapas węgla starcza ± na 1.400 lat.

Dla Czechosłowackiej części Wielkiego Zagłębia obliczenie przedstawia się trudniejszem. Na str. 1070 cytowanego dzieła: „The Coal Resources", austrjacki geolog Petrascheck podaje, jako zapas węgla w Ostawo-Karwińskiem Zagłębiu do 1.200 m, cyfrę: 1902,7 + 692,9 = 2,595 milionów ton. Cyfra ta ~~jest stanowcza~~ wyraża ~~jedynie~~ sobą zapas węgla, stwierdzony bezpośredniemi robotami ~~gora~~ kopalnianemi t.j. zapas obecnych pól kopalnianych i jest stanowczo za nizka dla całego zagłębia, które, jak pokazały ~~rob~~ otwory wiertnicze, rozciąga się jeszcze stosunkowo daleko na południe, poza granice obecnych pól kopalnianych. To też na następnych stronicach (1071. i 1072), Petrascheck wyjaśnia, że na zasadzie nowych odkryć, trzeba ogólny zapas węgla (do 1200 m głębokości) w Galicyi i Ostrawo-Karwińskiem zagłębiu powiększyć jeszcze o 25.993 milionów ton. Jeżeli od tej cyfry odejmiemy 18.000 milionów ton, przypadających na Galicję (według obliczenia Bartoneca, do którego przychyla się Petrascheck), a pozostający dla Zagłębia Ostrawo-Karwińskiego zapas: 25.993 − 18.000 = 7.993 milion. ton, zredukujemy do połowy tak, jak to zrobiliśmy w naszem obliczeniu dla Galicyi, to przypuszczalny prawdopodobny zapas węgla w zagłębiu Ostrawo-Karwińskiem wyrazi się cyfrą: $2.595 + \frac{7.093}{2} = 6.145$ milion ton; dodając zaś okręg Hultschiński (150 milion ton) — razem ± 6.300 milion ton.

Dla czecho-słowackiej części Zagłębia Śląsko-Morawsko-polskiego otrzymamy następujące zestawienie:

Obszar węglowy . . .	950 klm²
Zapas węgla (do 1.000 m głębokości) . .	6.300 mil. ton
Sumaryczna grubość pokładów węgla	6,6 met
Produkcja roczna przedwojenna:	8.100.000 ton

Węgiel w dobrym gatunku, w przeważnej swej części koksujący się.

Przy normie przedwojennej produkcyi, zapas wystarcza na ± 775 lat.

W ostatecznym wyniku, dla trzech części wielkiego zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego ~~otrzym~~ (polskiej, pruskiej i Czechosłowackiej) otrzymujemy następujące porównawcze zestawienie: obszarów węglonośnych, zapasów węgla (do 1.000 m. głębokości), grubości sumarycznej pokładów węgla, gatunku węgla i ~~kor~~ produkcyi.

	Obszar węglonośny		Zapasy węgla		Sumaryczna przeciętna grubość pokładów węgla	Gatunek węgla	Produkcja roczna przedwojenna (1913)	
	Absolutne cyfry kilm²	% wystosunek	Absolutne cyfry miliony ton	% wystosunek	metr.		Absolutne cyfry tonny	% wystosunek
Polska część Zagłębia (b. ~~Zagłębi~~ Król. Kongresowe, b. Galicja, część polska Śląska Cieszyńskiego)	1.800	32,7%	10.100	13,2%	5,6 ~~6,1~~	nie koksujący się i nie gazowy	8.988.000	14,9%
Pruska część (Górny Śląsk)	2.750	50%	60.215	78,5%	21,9	11,3% koksujący się	43.301.000	71,7%
Czechosłowacka część (Ostrawo-Karwińskie Zagłębie i okręg Hultschinski)	950	17,3%	6.300	8,3%	6,6	przeważnie koksujący się	8.100.000	13,4
Razem	5.500	100%	76.615	100%	13,9		60.389.000	100

B. Węgiel brunatny w Polsce znany jest w wielu miejscowościach, ze względu jednak na stosunkowo nieznaczne zapasy, charakter złóż i niekorzystne warunki zalegania, exploatacja jego nie ma wielkich widoków rozwoju w przyszłości. Węgiel brunatny spotyka się w dwóch formacjach: w formacyi triasowej (w kajprze) ~~tak~~ tak zwany „Moorkohle" – lepszego gatunku, czysty, i o większej ~~kalorycznej~~ cieplikowej wartości i w formacyi trzeciorzędowej – gorszy, o gatunku pośredniego lignitu.

W b. Królestwie Polskiem węgiel brunatny triasowy exploatowany jest w okolicach Zawiercia; obszar węglonośny zbadany dotychczas wynosi do 70 klm², co przy grubości pokładu około 1 mtr. daje ogólny zapas około 63 milion. ton (The Coal Resources str. 1163); ~~kaloryczna~~ cieplikowa wartość tego węgla waha się od 4½ do 5.000 kalorij. (produkcja roczna przedwojenna (1913) wynosiła 155.000 ton) W północnej części b. Królestwa Kongresowego są skonstatowane pokłady węgla brunatnego trzeciorzędowego, różnej grubości, do 3ch metrów, dotychczas jednak nie są exploatowane, z powodu trudności technicznych (słabe piętro, znaczne warstwy kurzawki itp.); obszar zajęty przez pokłady nie jest wiadomy.

W Galicyi węgiel brunatny trzeciorzędowy spotyka się w wielu punktach na Podkarpaciu (Grudna Dolna, Nowy Sącz, i inne) oraz na wyżynie Podolskiej (okolice Żółkwi, Złoczowa); grubość pokładów waha się od 1 do 4 m, wyjątkowo do 8 m, ~~kalo~~ cieplikowa wartość od 2.300 do 4500 kalorij; ogólny zapas dotychczas oszacowano na 12 mil. ton. (The Coal Resources str 1055–1056); produkcja roczna przedwojenna: 28.000 ton

do 30.000 t. W Wielkopolsce i w Prusach zachodnich znane są również pokłady trzeciorzędowego węgla brunatnego, dotychczas jednak exploatowane w bardzo nieznacznych rozmiarach. Ogólny zapas da się teraz ustalić na 31 mil. ton. (The Coal resources str 832)

Dla przeliczenia brunatnego węgla na kamienny trzeba przyjąć że 1 ton. triasowego węgla = 2/3 ton. kamiennego a 1 ton trzeciorzędowego = 1/3 ton kamiennego; w tym stosunku skonstatowany dotychczas zapas węgla brunatnego, w Polsce obliczony na kamienny, wyniesie 56 mil. ton

Zapasy i produkcja węgla kamiennego i brunatnego w Czechosłowacji

Z

Dyrór Ostrawo-Karwińskiego, Czechosłowacja posiada jenie pięć zagłębi węgla kamiennego, oraz sześć zagłębi węgla brunatnego. Węgiel kamienny jest rozmaitych gatunków: od antracytowego do węgla o wysokiej cieplikowej wartości (przeciętnie około 7.000 kalorij) koksującego się, węgiel zaś brunatny odznacza się stosunkowo wysoką wartością cieplikową, z tego powodu wymienia zaletami i stanowi jeden z najpoważniejszych artykułów eksportu (w r. 1913 wywieziono z Czech do Niemiec około 6.700.000 ton węgla brunatnego).

Zapasy węgla, (do głębokości 1.200 mtr) produkcja i gatunek dla poszczególnych zagłębi pokazane są w poniższej tablicy. (według danych: „The Coal resources of the World")

Zagłębia	Zapas węgla miliony ton	Przeciętna roczna produkcja przedwojenna tony	Gatunek węgla
A. Węgiel kamienny			
1. Pilzno	46	1.300.000	gazowy, przeważnie koksujący się
2. Kladno	237.	2.500.000	głównie płomienny, nie spiekający się.
3. Brandau	0,2	30.000	antracytowy
4. Rossitz	50.	450.000	spiekający się koksowy
5. Schatzlar-Schwadowitz	79	450.000	koksujący się
6. Ostrawo-Karwińskie .	6.300	8.100.000	koksujący się
Razem	6.712,2	12.830.000	—
B. Węgiel brunatny.			
1. Teplitz-Brüx-Komotau	10.312.	18.000.000	nadaje się do brykietowania; cieplikowa wartość od 3.500 do 5.500 kalorij;
2. Falkenau-Elbogen-Karlsbad	1.108	3.500.000.	
3. Eger	481	300.000	
4. Budweis.	39	5.000	cieplikowa wartość od 2000 do 4.000 kalorij
5. Grottau-Sörgsdorf	2,6	53.000	
6. Jödinger . . .	213	250000	
Razem	12.155,6	22.108.000	

cyfra 5.000 produkcji nie ścisła, należałoby w statystyce sprawdzić

Aby przeliczyć zapasy węgla brunatnego na węgiel kamienny, należy przyjąć, że 1 tona dobrego węgla brunatnego (zagłębia: Teplitz-Brüx-Komotau, Falkenau-Elbogen-Karlsbad i Eger) = 2/3 tony węgla kamiennego, a węgiel brunatny gorszy z zagłębi: Budweis, Grottau-Sörgsdorf i Jödinger na tyle 1/3 wartości węgla kamiennego. Podany więc wyżej zapas węgla brunatnego wyrazi się następującą cyfrą:

$(10.312 + 1.108 + 481)\,2/3 + (39 + 2,6 + 213)\,1/3 = 8.019$ mil. ton węgla kamiennego

Tym sposobem zasób węgla Czechosłowacji (przeliczony na węgiel kamienny) wyniesie: $6.712 + 8.019 = 14.731$ mil. ton, a przy ludności 12 milionów

Stanowi zapas na jednego mieszkańca: 1228 ton

Stosując ten sam sposób obliczenia do produkcji rocznej, otrzymamy, że produkcja ta (przeliczona na węgiel kamienny) wynosi:

$12.830.000 + 21.800.000 \times 2/3 + 308.000 \times 1/3 = 27.465.000$ ton węgla kamiennego

czyli na jednego mieszkańca – 2,3 tony

Przy powyższej normie produkcyjnej zapas węgla kamiennego i brunatnego starczy na lat ± 540 –

Umowa dobrowolna między Polską a Czechosłowacją z d. 6/XI 1918 r. ustalała inny podział Śląska Cieszyńskiego, a dem zamknięciem Ostrawo-Karwińskiego, niż ten, jaki obecnie został dokonany mocą decyzji Paryzkiej z d. 28/VII 1920 r.

Pierwszy podział (z d. 5/XI 1918), który odpowiadał etnograficznym warunkom, gdyż znaczna część obszaru, jaki obecnie wszedł w skład Czechosłowacji, posiada ludność wyłącznie polską, przyłączał do Państwa Polskiego oprócz obecnie przyłączonego, jeszcze obszar węglonośny około 300 kilm² z 2 częścią kopalń Karwińskich, a co ważniejsze, dawał państwu polskiemu, w jednych jego własnych granicach, pewne ilości węgla gazowego i koksowego, którego w obecnych swych granicach zupełnie nie posiada

Przy takim podziale wzajemny stosunek zapasów węgla kamiennego (brunatnego) węgla w Polsce i Czechosłowacji wyraziłby się następującemi cyframi

	Polska	Czechosłowacja
Ogólny zapas:	10.156 + 2000 = 12.156 miliónów	14.731 – 2.000 = 12.731 mil. ton
Zapas na 1 mieszkańca	$\frac{12.156 \text{ mil}}{26 \text{ mil}}$ = 467 ton	$\frac{12.731 \text{ mil}}{12 \text{ mil}}$ = 1061 ton.

Z powodu artykułu professora R. Michaela „Die Steinkohlenvorräthe Polens" (Berlin. Tagoblatt z d. 17 Marca 1921 r.)

1) posłać do Paryża
2) drukować w Rzeczpos.

Prof. Michael jest ~~bez wątpienia~~ niewątpliwie dziś najlepszym znawcą geologii węglonośnych obszarów wielkiego Zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego i ma poważne imię w nauce; nauka jego jednak poszła teraz na usługi polityki i poddała się, z uszczerbkiem dla prawdy, ~~ten~~ stronniczym wymaganiom tej ostatniej. W Berl. Tagblatt z d. 17 Marca ~~ogłosił zaopatrzony nazwiskiem professora Michaela~~ ~~Professor Michael ogłosił w Berl. Tagblatt z d. 17 Marca r. b., zaopatrzony jego nazwiskiem~~ został ogłoszony przez prof. Michaela artykuł wysoce tendencyjny, mający za zadanie wykazać że państwo polskie w obecnych swych granicach posiada już olbrzymie rezerwy węglowe, rozporządza już teraz ilościami węgla większemi, niż te, jakich potrzebuje na pokrycie własnego ~~ży~~ zużycia, że posiada węgiel gazowy i koksowy itd. Aby dowieść tej tezy, zupełnie, co prawda, nowej i niespodziewanej, professor musiał uciec się do pomocy cyfr, które nawet w jego własnej świadomości, nie mogą odpowiadać rzeczywistemu stanowi rzeczy, są bowiem niezgodne z cyframi i datami, przytaczanemi w jego ~~przez niego~~ ~~od~~ poprzednich, 4 niezabarwionych tendencją, pracach naukowych, a mianowicie w opisie Śląskiego zagłębia, podanym przez prof. Michaela w zbiorowej pracy międzynarodowego ~~geologicznego~~ kongresu geologicznego w Toronto z r. 1913 i w dziele jego, również z r. 1913 „Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirkes".

Że w ostatnim swym artykule prof. Michael operuje cyframi nieuzasadnionemi i świadomie fałszywemi i że artykuł ten obliczony jest tylko na łatwowierność czytelników — staje się to widocznem przy porównaniu go z poprzedniemi wywodami tegoż autora, tyczącemi się: a) ~~ob~~ rozmiarów obszarów węglonośnych i b) zawartych w nich zapasów węgla.

Obszary węglonośne. W poprzednich ~~swych~~ pracach, co zresztą ~~prof. Michael~~ powtarza na wstępie swego ostatniego artykułu, prof. Michael szacuje cały obszar Zagłębia ~~prof. Michael szacuje~~ na 5757 kilm², podzielonych przed wojną

na część pruską (Górny Śląsk)	2800 klm²	=	48,6% całości
na część austrjacką (Galicja i Śląsk austrjacki czyli Cieszyński)	2517 "	=	43,5% "
na część rosyjską (Zagłębie Dąbrowskie)	440 "	=	7,9% "
Razem	5757 kilm²	=	100%;

dodaje przytem, że ~~polska~~ rosyjska część w rzeczywistości jest większa, wbrew poprzedniemu swojemu zdaniu, że „~~wahrscheinlich wird~~ „der russische Anteil wird wahrscheinlich ~~aber~~ später noch eingeschränkt werden müssen." (The Coal Res. str. 908; Geologie des Obersch. Steinkohlenbezirkes str. 47)

Wojna zmieniła polityczny podział, ale oczywiście nie mogła powiększyć obszaru węglonośnego; tymczasem prof. Michael teraz ocenia obszar ~~węglonośny~~ Zagłębia na 6.300 kilm² i dzieli go w następujący sposób:

Część pruska (G. Śląsk)	2800 klm²	=	44,3% całości
" polska (Zagłębia Dąbrowskie i Krakowskie)	2.500 "	=	39,5% "
" czechosłowacka (Śląsk austrjacki)	1.000 "	=	16,2% "
Razem	6.300 klm²	=	100%.

BIBLIOTHECA ... BIBLIOT.

Ale nie na tem tylko kończy się dowolne przez profesora Michała pomniejszanie obszarów węglonośnych w posiadaniu Polski, i w niniejszym stopniu takie rachowanie. Podczas wojny nadawało nie były dokonywane żadne nowe poszukiwania węgla, zrozumiałem też jest oświadczenie prof. Michała (podkreślenie wiersz artykułu, ze): „inzwischen hat aber die geologische Erforschung der Begrenzung, berichtigungsweise der weiteren Erstreckung der kohlenführenden Schichten grosse Fortschritte gemacht". W rzeczywistości wszystkie poszukiwania [illegible] były robione przed wojną, przed rokiem 1913. i o wynikach ich w poprzednich swych pracach autorowie nigdy wyrażał się zawsze ujemnie. Wyżej przytoczy nadto pisze dosłownie: „Im Allgemeinen lässt die Kohlenführung hier nach und geht in östlichen Bezirken Westgaliziens allmählich bis zur völligen Verbauung zurück" (Tu a dalej „~~in Mähren und Oesterreichisch-Schlesien~~ „Doch lassen auch hier (in Mähren und Oesterreichisch-Schlesien) die sehr erheblichen Mächtigkeiten des überlagernden Deckgebirges meist Tertiär, auch Kreide, ebenso wie die überaus schwachen, wenn auch gelegentlich qualitativ guten Kohlenbänke, die grössere Ausdehnung des produktiven Karbons nur geologisch Interesse, Vom bergmännischen Standpunkte ist sie auch bei dem relativ geringen Kohlengehalt minder bemerkenswerth." erscheinen" (The Coal Resources str. 918, Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej str. 48).

To wszystko nie przeszkadza jednak w dalszym ciągu swego artykułu profesorowi powiększyć obszar węglonośny głównie Polski, jeszcze o 2.200 klm² i podzielić go w następujący sposób:

część polska	4.400 klm²	= 51,76% całości
część pruska	2.800 „	= 32,94% „
część czechosłowacka	1.300 „	= 15,30% „
Razem	8.500 klm²	= 100%

Z powyższych cyfr prof. Michał przychodzi do wniosku, że „obecnie Polska posiada najwięcej część Zagłębia", oczywiście wyjątek przyłączenia Śląska. Zdanie to jest w zupełnej sprzeczności z wypowiadaniami poprzednio przez tego samego. Na str. 48, 49 swego dzieła: „Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbeckens" prof. Michał wyraźnie mówi:

„Wenngleich sich auch heute schon auf österreichischem Gebiete, wenn man die äussersten fündigen Bohrlöcher als Grenzen annimmt, ein dem preussischen Anteil annähernd gleiches Areal ermitteln lässt, so liegt doch der Schwerpunkt immer noch in dem eigentlichen Oberschlesien, dem preussischen Revier. Hier besitzt das Steinkohlengebirge allgemein die vollständigste Entwickelung, die grösste Flötzzahl, die grösste Kohlenmächtigkeit, die geringste Überlagerung, die regelmässigsten Lagerungsverhältnisse ohne Unterbrechung durch grössere Auswaschungszonen und die qualitativ beste Beschaffenheit der Kohle."

Zapasy węgla W ostatnim swym artykule, na zasadzie

dowolnego określenia obszarów węglonośnych, prof. Michael ocenia zapas węgla w pruskiej części, do głębokości 1000 m, na 60 miliardów ton (ściślej 60,3 według The Coal Res str 913), a w Polsce, bez oznaczenia do jakiej głębokości, na 32,5 miliardów, mianowicie w dawnem Królestwie Kongresowem – 2,5 miliardów, w Galicyi – 19,5 w dawnym Śląsku austrjackim 10,5 miliardów ton; dla Czechosłowacyi zapas węgla nie jest podany.

W zestawieniu tem dla Górnego Śląska przyjęty jest tylko zapas ~~spr~~ mniej więcej dokładnie sprawdzony: „actual" i „probable" według klasyfikacyi ustalonej przez kongres geologiczny w Toronto; dla Polski zaś podane cyfry przedstawiają najdalej idący optymizm, przeciw któremu prof. Michael występował poprzednio bardzo energicznie, polemizując z polskimi geologami, Grzybowskim i Wójcikiem i ostrzegając przed pośpiesznemi zbyt dodatniemi wnioskami, nie opartemi na pozytywnych danych. Tak np na str 61 swego dzieła „Geolog des Oberschl. Steinkohlenbezirks, prof. Michael pisał: „Diese bereits früher ausgesprochene skeptische Auffassung ist zwar durch die zahlreichen negativen Bohrungen im südlichen Weichselgebiete ungemein geschützt worden"; dalej na str. 63: „Dies bedarf weiterer systematischer Untersuchungen, zu denen der verhältnissmässig grosse Procentsatz negativer Bohrungen in Oesterreich-Schlesien weniger ermutigen kann".

Cyfra 2,5 miliardów ton węgla dla Zagłębia Dąbrowskiego zawiera w sobie (The Coal Resour str 1160) nietylko zapas stwierdzony (actual and probable", ale także i zapas „possible" w ilości przeszło 1,1 miliarda; aby porównywać z zapasem stwierdzonym dla G. Śląska (60 mil), należy cyfrę ~~więc~~ 2,5 miliarda ~~należy~~ zredukować ~~do 1,4~~ nie ~~więcej~~ je do 1,4 mil.

Cyfra dla Galicyi 19,5 miliard wzięta jest prawdopodobnie przez prof. Michaela z tych optymistycznych wyliczeń, które on sam poprzednio uważał za nieuzasadnione

Co zaś do cyfry 10,5 miliardów zapasów dla G. Śląska austrjackiego, to jej już zupełnie zrozumieć nie można, gdyż ta część Śląska Austrjackiego, w której ~~pos~~ znajdują się Kopalnie Ostrawy i Karwina przeszła do Czechosłowacyi, a do Polski został przyłączony tylko niewielki (około 200 klm²) obszar węglonośny Śląska Cieszyńskiego z jedną tylko kopalnią Silesia i z zapasem węgla, który, na zasadzie danych z kopalni Silesia, można oszacować nie więcej nad ~~5~~ ½ miliarda ton.

Na tendencyjne przesadne cyfry zapasów węgla w Polsce, podane przez prof. Michaela można odpowiedzieć ~~uzadn~~ następującemi cyframi, które ~~są~~ opierają się na pozytywnych danych poprzednio przez tegoż uczonego ~~niego samego~~ uznawanych, i są tem samem możliwe zbliżone do rzeczywistości; zapas węgla wynosi

w Zagłębiu Dąbrowskim . . .	1,5 miliar ton
w Galicyi – – –	8,1 " "
w polskiej części Śląska Cieszyńsk	0,5
Razem	10,1 miliarda ton (XX)

Poza tem zasługują na odpowiedź jeszcze następne przekłamania
rozmyślne przez prof. Michała w jego artykule niedokładności i odbiegania od prawdy:

1) P. Michał pisze że Polsce otrzymałej oprócz dawnej rosyjskiej części Zagłębia i Galicyi, jeszcze „większą część austrjackiego Śląska"; jest to fałszem, gdyż cały Orłowsko-Karwińsko-Frysztacki okręg ze wszystkiemi kopalniami na podstawie decyzji Rady Ambasadorów z d. 28/VII 1920 r. przypadł do Czechosłowacyi, a Polsce otrzymała tylko mały skrawek Śląska z jedną kopalnią „Silesia".

2) P. Michał wyraża się, że w posiadaniu Polski przeszły mniej „niemyckie cenne", „wielce obiecujące na przyszłość" obszary węglowe. O tych obszarach profesor zdaje dawniej inaczej; na str. 227-229 swej pracy (Geologie des oberschl. Steinkohlenbeckens) stwierdza, że węgiel w Galicyi nie odznacza się grubego pokładu Redena, a o innych pokładach wypowiedział się, że „dieselben auch nirgends die Stärke erreichen, die sie im nördlichen Hauptsattel der nördlichen Beuthener Steinkohlenmulde und dem südwestlich an den Hauptsattel anschliessenden Gebiet von Makoschau, Schönwald, Knurow besitzen".

3) P. Michał twierdzi także, że na dawnym Śląsku austrjackim tylko część przypada Polsce, znajdującej się posiada węgiel gazowy i koksowy, zdania tego w poprzednich swych pracach nigdzie nie wypowiedział, w zdaniem jest bowiem, że węgiel gazowy i koksowy w polskiej części Śląska austrjackiego nigdy nie jest znany i cenionym, jego też odkrycie nie opiera się na dostatecznych pozytywnych danych.

4) Wreszcie prof. Michał zapewnia, że państwo polskie ma jeszcze zapasy własnych kopalń dość węgla na swoje potrzeby i obecnie posiada przynajmniej 10 milionami ton rocznie, a w krótkim czasie przy zastosowaniu prostych środków („einfache Massnahmen"), może doprowadzić własną produkcyę do 16 mil. ton (10 mil. w b. Kongresówce i 6 mil. w Galicyi). Twierdzenie to jest zupełnie dowolne i nie zgodne z rzeczywistością. Prof. Michał zdaje się nie wie jak bardzo w Polsce w czasie okupacji i wskutek dewastacji uległy kopalnie polskie wskutek wywozu wojennych, doprowadzenie ich do dawnego stanu i dawnej produkcyi wymaga nie „prostych środków" ale bardzo znacznych nakładów pieniężnych i dłuższego czasu. W r. 1913 kopalnie Zagłębia Dąbrowskiego wyprodukowały 6,8 mil. ton, kopalnie Zagłębia Krakowskiego blisko 1 mil., resp. Śląsk - 184 tysięcy ton; razem więc produkcja węgla w obecnych granicach państwa polskiego wynosiła w r. 1913, około 8 mil. ton; w okresie wojny spadła, obecnie się podniosła i w r. 1920 dosięga do 6,4 mil. ton, do 10 milionów jednak jest jeszcze daleko, i obecnej produkcyi nie wystarcza na potrzeby całego kraju; Polska sprowadza węgiel z Śląska, obecnie około 2 mil. ton rocznie, przed wojną przywoziła z Górnego Śląska około 4 mil. ton, przed wojną przywoziła z Górnego Śląska około 3 500 000 ton. Prof. Michał robi uwagę, że na Kopalnie

Polsce przypadnie teraz ~~koło~~ 800, dobrze rocznie, które dawniej były wywożone do Rosji, ~~nie mogą~~ zaprzestaną jednak wątpliwości o tem, że do Polski ~~przyłączone~~ zostały obszary Wielkopolski i Pomorza, które nie posiadają własnych kopalń a konsumowały dawniej z węgla górnośląskiego. Przed wojną ~~import~~ zużycie węgla na całym obszarze ziem, wchodzących w obecne granice państwa polskiego wynosiło 18 milionów ton rocznie, z których połowę pokrywała własna produkcja kopalń Zagłębia Krakowskiego i Dąbrowskiego, a druga połowa była importowana, głównie z Górnego Śląska. Taki stan rzeczy powstał we wsi i teraz; Polska w obecnych granicach, własnym swym węglem potrzeb swych pokryć nie może; ludność Polski wynosi teraz około 26 mil. ~~dusz~~; ~~przy niezmienionem zużyciu węgla wzrośnie~~ ~~dusz~~ rocznie na mieszkańca będzie potrzebowała ~~do 25~~ w bliskiej przyszłości do 25ciu przy ogólnem zużyciu 18 mil. ton, na jednego mieszkańca przypada rocznie ~~tylko~~ tylko 0,92 tony; jest to cyfra ~~bardzo~~ porównawczo bardzo niska (w Niemczech 3,3, we Francyi 1 ton, w dawnych Austro Węgr – 0,98). Ale i tej ilości własne zagłębia Krakowskiego i Dąbrowskiego ~~nie~~ przy obecnym swym stanie dać nie mogą. I Polska, bez przyłączenia do niej nowych okręgów kopalnianych, będzie na zawsze skazana na ekonomiczną zależność od Niemiec. P. Michael myli się, twierdząc, że Rząd nie przedsiębierze żadnych środków, aby powiększyć produkcyę własnych zagłębi, że nie prowadzi dalej robót, rozpoczętych przez dawny Galicyjski Wydział krajowy celem założenia nowej kopalni na terenach rządowych w Galicyi (w Sygitowicach); roboty przy tej kopalni ~~tych~~ tam sygnowanych są prowadzone bez przerwy a komisya finansowania przedsiębiorstwa (p. Michael ubolewa nad powstałym jakoby opóźnieniem) nie ma wątpienia na postęp robót. Ale założenie nowej kopalni i doprowadzenie jej produkcyi do normalnych rozmiarów (1 mil. ton rocznie) wymaga dłuższego czasu i w niczem zmienić nie może obecnego panującego w Polsce stanu rzeczy –

4) ~~Na~~ Uwagę wypowiedzianą przez prof. Michaela ~~że~~ o ~~wielkiem~~ z niskim rozwoju ~~(grosse Rückständigkeit)~~ ~~nie pruskich kopalń (nicht preussische~~ produkcja węgla na nie pruskich obszarach Zagłębia ~~Polsko~~ Śląsko-Morawsko Polskiego (grosse Rückständigkeit der nicht preussischen Gebiete) można przeciwstawić fakt, że przed wojną ~~na 1~~ (w 1913 r) na 1 km² obszaru węglowego Zagł. Dąbrowskiego (300 km²), przypadała roczna produkcja 22.700 to, a na górsl (2800 km²) tylko 15.600 to

p. Lempicki

529

Artykuł z "Berliner Tageblatt"

z d.17 marca 1921 r.

"

DIE STEINKOHLENVORRATHE POLENS.

von

Geheimen Bergrat Professor Dr.R.MICHAEL
Abteilungsdirektor bei der preussischen
Geologischen Landesanstalt.

Das grosse Steinkohlenbecken im Südosten unseres Reiches, welches zurzeit durch die Entscheidung über das Schicksal Oberschlesiens im Vordergrunde unseres Interesses steht, musste vor dem Weltkriege, um allen Ansprüchen Rechnung tragen zu können, eigentlich als preussisch oberschlesisches, russisch-polnisches, österreich-schlesisches und mährisches Steinkohlenrevier bezeichnet werden.

1911 waren 58 preussische Steinkohlengruben
" 45 österreichische "
" 31 russische "

mit dem Abbau der Kohlenflötze befasst. Sie förderten im gleichen Jahre 37 bzw.9,6 bzw.4,8 Millionen Tonne Kohlen. Bergleicht man aber das Gesamtareal, das nach den geologischen Feststellungen nachgewiesenes oder mit Sicherheit vermutetes Steinkohlengebirge mit abbauwürdigen Flözen umfasst, und den anteiligen Besitz der einzelnen Länder an diesem Areal, so entfallen nach unseren Ermittlungen im Jahre 1913, die auf der internationalen Kohlenvorratsermittlung aller Länder der Welt zugrunde gelegt sind:

auf den preussischen	Anteil	2800 qkm	= 48,6%	der Fläche
" " österreichischen	"	2517 "	= 43,5%	" "
" " russischen	"	440 "	= 7,9%	" "

Es sei schon hier bemerkt, dass die russisch-polnischen Geologen schon damals in ihren amtlichen Veröffentlichungen das Areal ihres Anteils am oberschlesischen Kohlenbecken erheblich H7her, nämlich mit 800 Quadratkilometern, bezifferten.

Durch die Folgen des Weltkrieges ind den anteiligen Besitzvehältnissen de Länder eine ganz wesentliche Verschiebung eingetreten. Preussen hat mit dem Hultschiner Ländchen einen Teil seines Besitzes verloren, Polen hat ausser dem russischen den gesamten galizischen und den

./.

Grössten Teil des österreichisch-schlesien Anteils erhalten. Das 1913 ermittelte Areal der Steinkohleführung entfällt schon jetzt

mit 2800 qkm = 44,3% auf Preussen
" 2500 " = 39,5% " Polen
" 1000 " = 16,2% " die Tschechoslowakei

Inzwischen hat aber die geologische Erforschung der Begrenzung beziehungsweise der weiteren Erstreckung der kohlenführenden Schichten grosse Fortschritte gemacht. In Preussen, wo die Nord- und Westgrenze des Kohlensbeckens liegen sind, da die geologischen Verhältnisse hier klargestellt sind, neue Ergebnisse nicht zu verzeichnen; die früher ermittelten Grenzen stehen hier fest. Dagegen haben die Forschungen der polnischen und österreichischen Geologen noch erhebliche Erweiterungen de Kohlenbeckens in Polen und in der Tschechoslowakei festgestellt, namentlich durch erfolgreiche Bohrungen in dem südlichen und südöstlichen Teile des Kohlenbeckens, in Mähren, dem früheren Oesterreich-Schlesien und in Galizien.

Selbst wenn man den weitgehenden optimistischen Auffassungen der polnischen Geologen über die Ausdehnung des Kohlenbeckens nach Osten nicht folgt, auch die Ansicht der österreichischen Geologen über die Fortsetzung der Kohlenablagerung bis in die Beskiden hinein nicht teilt, sondern sich nur an die Begrenzung hält, die sich jetzt druch erfolgreiche Versuchsbohrungen im Süden ergibt, so ist man heute genötigt, dem Steinkohlenbecken ein Gesamtareal von mindestens 8500 qkm zuzusprechen. Von dieser Fläche, welche die des Jahres 1913 um rund 2200 qkm übertrifft, gehören:

zu Polen . . . . . .4400 qkm = 51,76%
" Preussen. . . . . .2800 " = 32,94%
zur Tschechoslowakei . . . .1300 " = 15,30%

Polen besitzt nunmehr tatsächlich den grössten Anteil an dem "oberschlesischen" Steinkohlenbecken, namentlich die neuen uzkunftsreichen Gebiete. Da die Erschliessung des grossen Steinkohlenbeckens durch den Bergbau von Preussen aus ausgegangen ist, wurde der preussische Anteil am genauesten durchforscht, sowohl durch die Grubenausschlüsse, wie durch die zahlreichen über das ganze Gebiet verteilten Tiefbohrungem. Daher konnte die amtliche Ermittelung der Kohlenvorräte in Preussen im Jahre 1912 infolge der Genauigkeit der Unterlagen

531

für Preussen die grössten Werte ergeben, nämlich rund 114 Milliarden Tonen abbauwürdiger Kohle bis 2000 Meter Tiefe, davon 60 Milliarden bis 1000 Meter Tiefe und 14 Milliarden bis 1200 Meter Tiefe. Der heutige Steinkohlenvorrat Polens beträgt unter Berücksichtigung der 1913 ermittelten Ausdehnung des Kohlenbeckens 32,5 Milliarden Tonen /2,5 Milliarden das alte Russisch-Polen, 19,5 Milliarden Galizien und 10,5 Milliarden Oesterreich-Schlesien/.

Nach der neuen jetzt gültigen Begrenzung der Kohlenlieferung entfallen auf Polen aber mindestens 50 Milliarden Tonnen. Der Betrag wird sich noch wesentlich erhöhen, sobald Polen sich entschliesst die ihm jetzt zugefallene Aufgabe der Untersuchung seines grossen kohlenführenden Areals auch nur in annährend gleichem Massstabe in Preussen durchzuführen. Dies müsste seine hervorragendste wirtschaftliche Aufgabe sein. Der Unterschied in der wirtschaftlichen Erschliessung, die grosse Rückständigkeit der nicht-preussischen Gebiete spricht sich in den Produktionszahlen des Jahres 1913 aus. Damals förderten:

Preussen	43.801.000 Tonnen
Oesterreich in Galizien	1.870.000 "
" " Mähren-Schlesien . .	9.362.000 "
Russisch-Polen	6.833.000 "

Von dieser Jahresförderung 1913 gehören heute zu Polen:

= 6.833.000 Tonnen
+ 1.970.000 "

8.803.000 Tonnen.

Ferner fallen für Polens Kohlenwirtschaft bereits die 800.000 Tonen fort, welche Polen früher nach Russland abgab; sie kommen jetzt Polen zugute. In Galizien und Oesterreich-Schlesien sind ausserdem inzwischen swei Gruben mit 283.000 Tonnen und 182.000 Tonnen Jahresförderung hinzugekommen, so dass Polen schon heute im einegen Lande über rund 10.000.000 Tonnen Steinkohle jährlich verfügt. Das zu Polen neuhinzugelommene früher westgalizische Gebiet, in welchem namentlich der heutige Besitz des ehemaligen Landesausschusses von Galizien, dann die Galizischen Montanwerke die Jaworznoer Gruben und die Gesellschaft Brzeszcze schon vor

./.

dem Kriege für die neue Entwicklung durch den Bergbau aufgeschlossen waren, ist ausserordentlich zukunftsreich.

Es gehört nur der gute Mille Polens dazu, hier die frühere österreichische wirtschaftliche Politik fortzusetzen und etwas Ordentliches für die Erschliessung des Besitzes zu tun; für den Besitz des Landesausschusses von Galizien waren bereits die Vorbereitungen für zwei Doppelschachtanlagen für je zwei Millionen Tonnen Jahresförderung getroffen. Polen hat bis jetzt keinerlei Schritte unternommen hier die Arbeiten fortzusetzen; man hört sogar von dem beabsichtigten Verkauf, dieses wertvollen Besitzes! Polen wäre auch sonst in der Lage, seine heutige Kohlenversorgung durch einfache Massnahmen erheblich zu verbessern. Durch eine einigermasses geregeltere Förderung und Verbesserung der alten Anlagen könnten aus den jetzigen Gruben des Dombrowaer Reviers allein jährlich 10.000.000 Tonnen Kohle gefördert, aus Galizien könnten alsbald 6.000.000 Tonnen herausgeholt werden. Mindestens die gleiche Menge liesse sich in kurzer Zeit aus dem ehemaligen österreich-schlesischen Teil gewinnen. Hier stehen auch für Polen die Gas- und Kokskohlen zur Verfügung, die bisher von ausserhalb bezogen werden mussten; sie sind nur auszuschliessen! Aber auch schon heute hat Polen grössere Kohlenmengen zur Verfügung, als je imeigenen Lande gebraucht werden können.

Auf diese Tatsache muss ganz besonders hingewiesen werden, ebenso darauf, dass die ausserordentlich wertvollen Kohlengebiete in Westgalizien und Oesterreich-Schlesien absichtlich verschwiegen werden, lediglich um die polnische Begehrlichkeit nach der wirtschaftlich besser aufgeschlossenen in voller Förderung befindlichen oberschlesischen Kohlengruben begründen beziehungsweise nicht Orientierten begreiflicher machen zu können. Sachliche Gründe sind nicht vorhanden.

Z powodu artykułu prof. ...
...ie Steinkohlenverrathe Polens"
Berlin: Zeitschrift z 8.17 m-ca 1921 r.

Prof. Michael jest niezawodnie znów [illegible]
[illegible] i w powyższej [illegible] jego jednak pozbawione
[illegible] i [illegible] z uwzględnieniem [illegible]
[illegible] artykułu [illegible] tutaj. [illegible] z 17 m-ca tut.
[illegible] prof. Michaela [illegible] tenże [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

dodaje przytem, że rosyjska część w rzeczywistości jest większą, wbrew poprzedniemu swojemu zdaniu, że "Der russische Anteil wird wahrscheinlich später noch eingeschränkt werden müssen" /The Coal Resources str.908; Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirks str.47/

Wojna zmieniła polityczny podział, ale oczywiście nie mogła powiększyć obszaru węglonośnego. Tymczasem prof. Michael teraz obania obszar Zagłębia na 6.300 klm.^{2} i dzieli go w następujący sposób:

część pruska /Górny Śląsk/	2.800 klm.^{2}	=	44,3% całości
" polska /Zagłębia Dąbrowskie i Krakowskie/	2.500 klm.^{2}	=	39,3% "
" czechosłowacka /Śląsk austr./	1.000 klm.^{2}	=	16,2
Razem	6.300 klm.^{2}	=	100%

Ale nie na tym tylko kończy się dowolne przez prof. Michaela powiększanie obszarów węglonośnych w posiadaniu Polski i w mniejszym stopniu także Czechosłowacji. Podczas wojny naturalnie nie były dokonywane żadne nowe poszukiwania węgla, niezrozumiałem też jest oświadczenie prof. M. podkreślone w jego artykule, że: "Inzwischen hat aber die geologische Erforschung der Begrenzung, beziehungsweise der weiteren Erstreckung der Kohlenfürhenden Schichten grosse Fortschritte gemacht". W rzeczywistości wszystkie poszukiwania /otwory wiertnicze/ były robione przed wojną, przed r.1913 i o wynikach ich poprzednich swych pracach niemiecki uczony wyrażał się zawsze ujemnie. Wystarczy przytoczyć następujące cytaty: "Im allgemeinen laesst die Kohlenfuehrung hier nach und geht in oestlichen Bezirken Westgaliziens allmaehlich bis zur voelligen Vertaubung zurück" a dalej " Doch lassen auch hier / in Maehren und Oesterreichisch-Schlesien/ die sehr erheblichen Maechtigkeiten des ueberlagernden Deckgebirges meist Terziaer, auch Kreide, ebenso wie die ueberaus schwachen, wenn auch gelegentlich qualitativ guten Kohlenbaenke, die groessere Ausdehnung des produktiven Karbons nur geologisch bedeutsam erscheinen. Vom bergmaennischen Standpunkte ist sie auch bei dem relativ geringen Kohleninhalt minder bemerkenswert." /The Coal Resources str.908, Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirks, str.48/.

To wszystko nie przeszkadza jednak profesorowi powiększyć w dalszym ciągu swego artykułu obszar węglonośny głównie na rzecz Polski, jeszcze o 2.200 klm.^{2} i podzielić go w następujący sposób

zagłębie polskie	4.400 klm.²	= 51,76% całości
" pruskie	2.800 "	= 32,94% "
" czechosłowackie	1.300 "	= 15,30% "
Razem	8.500 klm	= 100%

Z powyższych cyfr prof.M. przychodzi do wniosku, że "obecnie Polska posiada faktycznie największe zagłębie", oczywiście wskutek przyłączenia Galicji. Zdanie to jest zupełnie w sprzeczności z wypowiedzeniem poprzednio przez tegoż uczonego. Na str.48 i 49 swego dzieła "Die Geologie des Oberschlesischen Steinkohlenbezirks" prof.M. wyraźnie mówi:

"Wenn gleich sich auch heute schon auf oesterreichischem Gebiete wenn man die äussersten fündigen Bohrlocher als Grenzen annimmt, ein dem preussischen Anteil annähernd gleiches Areal ermitteln lassen, so liegt doch der Schwerpunkt immer noch in dem eigentlichen Oberschlesien, dem preussischen Revier. Hier besitzt das Steinkohlengebirge allgemein die vollstaendigste Entwickelung, die groesste Flotzzahl, die groesste Kohlenmaechtigkeit, die geringste Ueberlagerung, die regelmaessigsten Lagerungsverhaeltnisse ohne Unterbrechung durch groessere Verwerfungsspalten und die qualitativ beste Beschaffenheit der Kohle.

Zapasy węgla. W ostatnim swym artykule, na zasadzie dowolnego określenia obszarów węglonośnych prof.Michael ocenia zapas węgla w pruskiej części, do głębokości 1000 mtr., na 60 miljardów tonn /ścisłej 60,5 według The Coal Resource str.913/, w Polsce, bez oznaczenia głębokości na 30,5 miljardów, mianowicie w dawnem Królestwie Kongresowem - 2,5 miljardów, w Galicji - 13,5 w dawnym Śląsku austrjackim 10,5 miljardów tonn, dla Czechosłowacji zapas węgla nie jest podany.

W zestawieniu tem dla Górnego Śląska przyjęty jest tylko zapas mniej więcej dokładnie sprawdzony: "actual" i "probable" według klasyfikacji ustalonej przez Kongres Geologiczny w Toronto; dla Polski zaś podane cyfry przedstawiają najdalej idący optymizm, przeciw któremu prof.Michael wystąpował poprzednio bardzo energicznie, polemizując z polskimi geologami: Grzybowskim i Zdzieckim i ostrzegając przed pośpiesznemi sbyt dalekiemi wnioskami, niepopartemi

na pozytywnych danych. Tak np.na str.61 swego dzieła "Geologisches aus Oberschl. Steinkohlenbezirk" prof.Michael pisał: "Diese bereits früher ausgesprochene skeptische Auffassung ist zwar durch die zahlreichen negativen Bohrungen im südlichen Teilgebiete ungemein gestützt worden", dalej na str.63:"Es bedarf weiterer systematischer Untersuchungen, zu denen der verhältnismässig grosse Prozentsatz negativer Bohrungen in Oesterreich-Schlesien weniger ermutigen kann".

Cyfrę 7,5 miljardów tonn węgla dla Zagłębia Dąbrowskiego znajdziemy w zobie /The Coal Resources str.1160/ nietylko zapas stwierdzony /actual and probable"/, ale także i zapas "possible" w ilości przeszło 1,1 miljardów t.; aby porównać z zapasem stwierdzonym dla Górnego Śląska /60 miliard/ należy cyfrę 7,5 miljardów zredukować do 1,4 miljarda.

Cyfra dla Galicji 19,5 miljard.wzięta jest prawdopodobnie przez prof.Michaela z tych optymistycznych wyliczeń, które on sam poprzednio uważał za nieuzasadnione.

Co zaś do cyfry 10,5 miljard.zapasów dla b.Śląska austrjackiego, to jej już zupełnie zrozumieć nie można, gdyż ta część Śląska austrjackiego, w której znajdują się Kopalnie Ostrawy i Karwina, przeszła do Czechosłowacji, a do Polski został przyłączony tylko niewielki /około 200 klm.^{2}/ obszar węglowy Śląska Cieszyńskiego z jedną tylko kopalnią "Silesia" i z zapasem węgla, który na zasadzie danych z kop.Silesia, można oszacować nie więcej nad ½ miljarda tonn.

Na tendencyjnie przesadne cyfry zapasów węgla w Polsce, podane przez prof.Michaela można odpowiedzieć następującemi cyframi, które opierają się na pozytywnych danych, poprzednio przez tegoż uczonego uznanych, i są tem samem możliwie zbliżone do rzeczywistości; zapas węgla wynosi:

w Zagłębiu Dąbrowskiem .....1,5 miljarda tonn
w Galicji ..... 8,1 "
w polskiej części Śląska Cieszyńskiego 0,5 "
Razem 10,1 miljarda tonn.

Podział zaś całego węglanośnego obszaru Zagłębia Śląsko-Morawsko-Polskiego i całego zawartego w nim zapasu węgla /do 1000 mtr.

głębokości/ między Polską, Górnym Śląskiem i Czechosłowacją przedstawia się jak następuje:

	Obszar węglonośny		Zapas węgla	
	absolutne cyfry klm.²	%-wy stosun.	absolut. cyfry miljony tonn	%-wy stosunek
Polska część	1.800	32,7%	10.100	13,2%
Górny Śląsk /bez okręgu Kultschinskiego/	2.750	50,0%	60.215	78,5%
Czechosłowacka część	950	17,3%	6.300	8,3%
	5.500	100%	76.615	100%

Pozatem zasługują jeszcze na odpowiedź następne popełnione rozmyślnie przez prof.Michaela w jego artykule niedokładności i uchylenia się od prawdy:

1/ Prof.M.pisze,że Polska otrzymała teraz oprócz dawnej rosyjskiej części Zagłębia i całej Galicji jeszcze "większą część austrjackiego Śląska"; jest to fałszem,gdyż cały Ostrawsko-Karwiński okręg ze wszystkiemi kopalniami,na skutek decyzji paryskiej z d.28/VII 1920 r.przeszedł do Czechosłowacji,a Polska otrzymała tylko mały okrawek Śląska z jedną kopalnią "Silesia".

2/ P.Michael wyraża się,że w posiadaniu Polski przeszły nowe "niezwykle cenne","wielce obiecujące na przyszłość" obszary węglonośne. O tych obszarach profesor sądził dawniej inaczej na str.227-229 swej pracy /Geologie des Oberschl.Steinkohlenbezirks/ stwierdzał,że nigdzie w Galicji nie odkryto grubego pokładu Reden,a o innych tu spotkanych pokładach wypowiedział się,że "dieselben auch nirgends die Stärke erreichen,die sie im nördlichen Hauptsattel der nördlichen Beuthener Steinkohlenmulde und dem südwestlich an den Hauptsattel anschliessenden Gebiet von Makoschau,Schonwald,Knurow besitzen".

3/ Prof.M.stwierdzi teraz,że na dawnym Śląsku austrjackim w tej części,jaka przypadła Polsce,znajduje się węgiel gazowy i koksowy; zdania takiego w poprzednich swych pracach nigdzie nie wypowiadał. Wiadomem jest bowiem,że węgiel gazowy i koksowy w polskiej części Śląska austrjackiego nie jest znany i możliwość jego tu odnalezie-

543

nie nie opiera się na dostatecznych [illegible] danych.

4/ Urzędu Wyodrębnionej przez prof.[illegible] o stałym rozwoju produkcji węgla na nieprzerwanych obszarach Zagłębia [illegible] -Górnośląsko-Dąbrowskiego /granice [illegible] Zagłębia [illegible] /

[illegible] przeciętnie fakt, że przed wojną /w 1913 r./ na 1 klm.² obszaru [illegible] Zagłębia Górnośląskiego /800 klm.²/ przypadało rocznie produkcji 20.700 t., a na ostatnim [illegible] /obecnie klm.²/ tylko 12.600 t.

[illegible] prof. Michael zapewnił, że nie tylko [illegible] już teraz [illegible] kopalń [illegible] węgla na swoje potrzeby i oświadczył, że już obecnie [illegible] rocznie 10 milionów ton rocznie, a w krótkim czasie przy [illegible] głębszych [illegible] /[illegible] Rosenbergu/ może [illegible] wydobycie do 12 mil. tonn /10 mil. w b. Kongresówce i 2 mil. t. w Galicji/. Zwiększenie to jest zupełnie możliwe i uzasadnione z rzeczywistością. Prof. Michael [illegible] Polski [illegible] w czasie [illegible] dobrze [illegible] zniszczenia kopalń polskich wskutek [illegible] wojennych, [illegible] [illegible] [illegible]

wynosiło 18.miljonów ton rocznie,z których połowę pokrywała własna produkcja kopalń Zagłębia Krakowskiego i Dąbrowskiego, a druga połowa była importowana głównie z Górnego Śląska. Taki stan rzeczy pozostaje w sile i teraz; Polska wobec nych granicach własnym węglem potrzeb swych pokryć nie może; ludność Polski wynosi teraz około 26 miljonów; przy ogólnym zużyciu 18 miljonów ton na jednego mieszkańca przypada rocznie tylko 0,7 tonny; jest to cyfra porównawczo bardzo niska /w Niemczech 3,3,we Francji 1, w dawnych Austro-Węgrzech 0,98 t./,ale i tej ilości kopalnie Zagłębi Krakowskiego i Dąbrowskiego przy obecnym swym stanie dać nie mogą i Polska,bez przyłączenia do niej nowych okręgów kopalnianych będzie nieuchronnie skazaną na ekonomiczną zależność od Niemiec. Prof.Michael myli się,twierdząc,że Polski rząd nie przedsiębierze żadnych kroków środków,aby powiększyć produkcję własnych kopalń,że nie prowadzi dalej robót,rozpoczętych przez dawny galicyjski Wydział Krajowy celem założenia nowej kopalni na terenach rządowych Galicji /w Łapytkowicach/; roboty pogłębienia tam szybów są prowadzone bez przerwy,a kwestja finansowania przedsiębiorstwa /prof.Michael ubolewa,nad powstałym jakoby projektem sprzedania tych terenów/ niema wpływu na postęp robót,Ale założenie nowej kopalni i doprowadzenie jej produkcji do normalnych rozmiarów /2.000.000 tonn rocznie/ wymaga dłuższego czasu i w niczem zmienić nie może obecnie panującego w Polsce głodu węglowego.

Ostatnie zarządzenie niemieckie w sprawie handlu węglem

Postanowieniem Komisarza Rzeszy dla spraw węglowych /Reichskommissar für die Kohlenvertheilung " / zostają z dniem 1 października zwolnione od sekwestru /"Zwangswirthschaft" / te gatunki materjałów opałowych, które już obecnie w dostatecznych ilościach znajdują się na rynku /"zurzeit bereits flüssig sind "/ a mianowicie : węgiel brunatny, koks wszystkich gatunków, odpadki węglowe i koksowe, szlam węglowy i tp., nie podlegają też one na przyszłość obowiązkowi zgłaszania i poświadczenia/" Meldepflicht und Bezugsscheinpflicht "/.-

Przytem jednak komisarz nie zrzeka się,odnośnie do wymienionych materjałów opałowych, przysługujących mu praw na zasadzie par.2 rozporządzenia z dn. 24 lutego 1917 r. o regulowaniu wysyłek węglowych i rozporządzenia z dn.28 lutego 1917 r. o ustanowieniu dla spraw węglowych Komisarza Rzeszy i może, w razie uznanej potrzeby w każdym czasie nałożyć znowu sekwestr na te materjały, rozporządzić niemi według swego uznania, oraz w razie trudności transportowych, wprowadzić ograniczenie ich wysyłek.-

Co się zaś tyczy innych materjałów opałowych, a przedewszystkiem węgla kamiennego wszelkiego rodzaju, brykietów z tegoż, a także brykietów z węgla brunatnego, węgli bawarskich i czeskich - to odnośnie do nich pozostają w mocy wszystkie przepisy dotychczasowej reglamentacji, ponieważ rynek nie rozporządza jeszcze temi materjałami w dostatecznych ilościach.- Szczególnie ze względu na wymagania koalicji i skasowanie dniówek dodatkowych / "Ueberschichten"/ na kopalniach musi być stosowana podczas nadchodzącej zimy największa oszczędność w zużyciu węgla kamiennego.-

Szan. p. M. Lempickiemu
w dowód szacunku
od autora

549

JERZY KRAMSZTYK.

ROZDZIAŁ WĘGLA

W EUROPIE W ROKU 1913 I PO WOJNIE.

od Potr – ceny
od Ols – okuta
i cynku

ODBITKA Z „EKONOMISTY".

WARSZAWA.
DRUKARNIA I LITOGRAFJA p. f. „JAN COTTY", KAPUCYŃSKA 7.
1921

OSSOLIN. BIBLIOT.

551

JERZY KRAMSZTYK.

ROZDZIAŁ WĘGLA

W EUROPIE W ROKU 1913 I PO WOJNIE.

ODBITKA Z „EKONOMISTY".

WARSZAWA.
DRUKARNIA I LITOGRAFJA p. f. „JAN COTTY". KAPUCYŃSKA 7.
1921

Jeżeli przyjrzymy się przedwojennym bilansom węglowym państw europejskich, przekonamy się, że właściwie do krajów, eksportujących węgiel, zaliczyć można było tylko dwa państwa, mianowicie Anglję i Niemcy.

Anglja w 1913 r. wywiozła 96,6 miljonów ton, Niemcy zaś — przeszło 46 miljonów ton węgla, koksu i brykietów. Niemcy importowały równocześnie około 11 miljonów ton węgla kamiennego i koksu, oraz 7 miljonów ton węgla brunatnego; Anglja węgla wogóle nie importowała. We wszystkich pozostałych państwach europejskich produkcja krajowa nie pokrywała zapotrzebowania wewnętrznego i jeżeli nawet niektóre kraje, jak Belgja, Francja, Austrjo-Węgry wywoziły pewne, czasem dość znaczne ilości węgla, to jednak przywóz był większy od wywozu, i kraje te wykazują bilanse węglowe bierne.

Z krajów pozaeuropejskich, największy eksport węgla wykazują Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, w 1920 roku — 19,3 miljona ton, w 1913 r. — 23,4 miljona ton, na rynki zamorskie węgiel amerykański znajdował dostęp jednak tylko w nieznacznym stopniu; jednym z najważniejszych jego zagranicznych odbiorców była Kanada.

Materjał niniejszy opracowany został przez autora wspólnie z jednym z najlepszych amerykańskich znawców spraw węglowych Europy.

Wspomniane dwa państwa, Austrja i Niemcy, dawały około 80% ogólno-europejskiej produkcji węgla, przyczem pierwsze miejsce zajmowała Anglja z produkcją w 1913 r. w wysokości 292 miljony ton, wyprzedzając nieco Niemcy, które w roku tym, wyprodukowały 190,1 miljona ton węgla kamiennego i 87,2 miljona ton węgla brunatnego.

Anglja zaopatrywała przed wojną w węgiel wszystkie kraje europejskie, położone nad morzem, z wyjątkiem północnych i wschodnich wybrzeży morza Czarnego, przyczem kraje nadmorskie, posiadające słabo tylko rozwiniętą własną produkcję węgla, a więc kraje Skandynawskie, Włochy, Portugalja, Rumunja przedwojenna, północno-zachodnia Rosja pod względem zaopatrzenia w węgiel zależały w zupełności od Anglji. Tak np. Włochy, na ogólne zużycie w 1913 r. około 12 miljonów ton, sprowadziły z Anglji przeszło 9,8 miljona ton węgla, 71.000 ton koksu i 233.000 ton brykietów; państwa Skandynawskie, Szwecja, Norwegja oraz Danja — przy zużyciu ogólnem w 1913 r. w wysokości 12,75 miljonów ton węgla, sprowadziły z Anglji 10 miljonów ton i t. d.

Wymienione kraje były opanowane wyłącznie lub też prawie wyłącznie przez węgiel angielski. Również jednak i w krajach, posiadających znaczną produkcję własną węgla, jak we Francji, Belgji, a nawet w Niemczech, węgiel angielski potrafił zdobyć sobie znaczny zbyt. Węgiel ten był sprzedawany w portach belgijskich, francuskich, czy też niemieckich po cenach tańszych, niż węgiel miejscowej produkcji. Porty nadmorskie krajów tych, oraz pobliskie okolice, szczególnie, o ile były one poprzecinane dogodnemi połączeniami wodnemi, stanowiły bezsprzeczną sferę wpływów węgla angielskiego. Dzięki drogom wodnym, węgiel angielski docierał nieraz nawet setki kilometrów w głąb kontynentu.

Drogą morską eksportowano z krajów europejskich, poza Anglją, tylko nieznaczne ilości węgla; Anglja zdobyła również monopol dostaw węgla dla okrętów, obsługujących handel zagraniczny. Węgiel stanowił przeszło $^4/_5$ ogólnej wagi wszystkich towarów, eskortowanych z Anglji. Bogactwa węglowe umożliwiły Anglji dostęp do światowych źródeł surowców i produktów żywnościowych; w zamian za węgiel Anglja mogła sprowadzać rudy i drzewo z Algieru, Francji, Hiszpanji i Skandynawji, zboże

z Ameryki Południowej, bawełnę i wełnę z rynków wschodnich i t. p. Angielskie okręty, rozwożące węgiel po całym świecie, dawały możność wykorzystania po niskich cenach powrotnych frachtów, dla przywozu do Anglji surowców, stanowiących podstawę jej przemysłu.

W przeciwieństwie do węgla angielskiego, który zdobył sobie zbyt na wszystkich prawie rynkach światowych, węgiel niemiecki po za Europą nie rozchodził się prawie wcale. Niewielkie ilości węgla wysyłano z Niemiec do Algieru i Egiptu, pewne ilości koksu do Meksyku i Chili, pozatem jednak węgiel niemiecki znajdował zbyt wyłącznie w Europie. Wywóz węgla niemieckiego uskuteczniany był w przeważającej części drogą lądową; drogą morską Niemcy eksportowały niecałe 2 miljony ton rocznie.

Węgiel z zagłębi zachodnich Ruhry, Alzacji, Lotaryngji i zagłębia Saary eksportowany był do Holandji, Belgji, Francji, Szwajcarji, po części i do Włoch; węgiel zaś z zagłębi, które Niemcy posiadały przed wojną u swych wschodnich granic t. j. z Dolnego i Górnego Śląska szedł do ziem b. Monarchji Austro-Węgierskiej i Imperjum Rosyjskiego. W bilansie węglowym ziem wchodzących w skład nowopowstałych państw Europy środkowej, szczególnie zaś Polski, węgiel śląski stanowił znaczną bardzo pozycję.

Jeżeli rozpatrywać będziemy Europę zachodnią jako całość, to przekonamy się, że Francja, Belgja, Holandja, Niemcy Zachodnie, Szwajcarja i północne Włochy, wzięte razem, otrzymywały przeszło 50% węgla z zagłębia Ruhry, niecałą $^1/_8$ część z Anglji, resztę zaś, t. j. około $^3/_8$ z francuskich i belgijskich kopalń, łącznie z kopalniami Alzacji, Lotaryngji i zagłębia Saary.

Holandja, ze względu na waruuki transportowe, wysyłała poza swe granice, przedewszystkiem do Belgji i Niemiec, około 65% swej nieznacznej—niedochodzącej rocznie 2 miljonów ton—produkcji. Z tych samych powodów odbywała się dość znaczna lokalna wymiana węgla pomiędzy Francją i Belgją.

Wschodnie Niemcy, zarówno jak i terytorja, wchodzące w skład obecnej Polski, Czechosłowacji, Węgier i Austrji zaopatrywane były w węgiel z zagłębia Śląsko-Polsko-Morawskiego (Górny Śląsk, Dolny Śląsk, Zaglębie Ostrawsko-Karwińskie, Dąbrowskie, Krakowskie). Węgiel górno i dolnośląski, oraz ostraw-

sko-karwiński rozchodził się we wszystkich kierunkach, jako węgiel koksujący lub gazowy, węgiel zaś dąbrowski, lichszego gatunku i nie nadający się do wyrobu koksu, ani do celów gazowniczych, zużywany był prawie wyłącznie w dzielnicach, w których był wyprodukowany.

W zaopatrzeniu w opał środkowych i południowych Niemiec oraz ziem, stanowiących obecną Czechosłowację, znaczną rolę odgrywał pozatem węgiel brunatny, pochodzący z kopalń niemieckich i czeskich. Czechy wywoziły do Niemiec środkowych i południowych rocznie około 7 miljonów ton węgla brunatnego, sprowadzając równowartość opałową w węglu kamiennym z Dolnego i Górnego Śląska.

Ziemie, wchodzące w skład b. Imperjum Rosyjskiego, z wyjątkiem ziem polskich, pokrywały swe bardzo zresztą nieznaczne potrzeby węglowe głównie węglem z zagłębia Donieckiego; pozatem otrzymały one w r. 1913 około 6 miljonów ton węgla angielskiego, importowanego przez porty na morzu Bałtyckiem, i po 300,000 do 400,000 ton z Niemiec, Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Załączone tablice statystyczne zawierają szczegóły, tyczące się wymiany węgla pomiędzy poszczególnemi krajami Europy w 1912 r., załączona zaś mapka wykazuje wymianę tę w sposób graficzny.

Wojna europejska wprowadziła w ustosunkowaniu się sił na europejskim i wszechświatowym rynku węglowym wielkie zmiany.

Produkcja węgla wszystkich prawie zagłębi węglowych europejskich spadła znacznie. Szczególnie dużą zniżkę wykazuje pierwszy rok po zawieszeniu broni (1918 r.), w którym to roku poszczególne zagłębia kontynentu Europy wyprodukowały zaledwie od 50% — 80% swej przedwojennej produkcji, Anglja zaś — niecałe 80%. Rok 1919 i 1920 wykazują stały wzrost wydobycia, tem niemniej jednak Europa wyprodukowała w 1920 r. wszystkiego 597,5 miljona ton węgla w porównaniu z 730 miljonami ton w 1913 r. Udział Europy w wszechświatowej produkcji węgla stanowił w r. 1913—54%, w r. 1920—już tylko 46%.

Kraje produkujące węgiel, pragnąc zadośćuczynić w pierwszym rzędzie wewnętrznym potrzebom, zmuszone zostały ograniczać, względnie wstrzymać całkowicie eksport węgla. Anglja, która w 1913 r. eksportowała 98,5 miljona ton węgla (bez

koksu), w 1916 r. wywiozła już tylko 43,7 miljona ton, a w r. 1920 — 41,1 miljona ton. Jeżeli zaś nie uwzględniać wywozu węgla dla celów żeglugi, zmniejszenie eksportu okaże się jeszcze znaczniejszem, a mianowicie z 74,6 miljona ton w 1913 r. do 25,3 miljona ton w 1920 r., co stanowi spadek o 66%. Dzięki zredukowaniu eksportu, konsumenci angielscy nie odczuwali braku węgla w silniejszym stopniu, stanowisko Anglji jako pierwszego w świecie eksportera węgla, zostało jednak poważnie zagrożone. Rynek południowo-amerykański Anglja musiała porzucić prawie zupełnie; wywóz do Włoch, Norwegji, Danji, Egiptu, spada w 1919 r. do 50%, a w 1920 r. do 30 — 40% w porównaniu z 1913 r. i t. d. Zwiększenie wykazują jedynie wysyłki do Francji, która pozbawiona została swych północnych kopalń, a która, stanowiąc teren operacji wojennych, musiała być w miarę możności zaopatrzona w węgiel.

Straty, jakie Anglja ponosiła wskutek zmniejszenia się eksportu, starała się ona pokryć pobieraniem za węgiel wywożony cen eksportowych, wyższych znacznie od cen wewnętrznych i dochodzących w połowie 1920 r. do 140 — 150 szyllingów za tonę.

Niedobór węglowy, jaki powstał wskutek opadku produkcji europejskiej, częściowo pokryty został przez zwiększenie się wydobycia węgla w innych częściach świata, które występują bądź jako dostawcy na rynku europejskim, bądź też przejmują zaopatrywanie w węgiel żeglugi światowej. Produkcja Japonji wzrasta od r. 1913 do 1919 z 21,7 miljona ton na około 30 miljonów ton, Chin w tymże okresie czasu z 14 na 23 miljony ton, Indji Brytyjskich z 16,4 na 23 miljony ton. Największy wzrost wykazują Stany Zjednoczone, które wzmogły produkcję swą z 517,1 miljona ton, w r. 1913 do 615,3 miljona ton, w 1918 r. i po przejściowym spadku w 1919 r. doszły znowu do 586 miljonów ton w 1920 r. Produkcja Stanów Zjednoczonych stanowiła w 1913 r. 38,5% produkcji światowej, w 1920 r. zaś już 45,1%.

Zmniejszenie się eksportu angielskiego do krajów europejskich pozwoliło Stanom Zjednoczonym wprowadzić swój węgiel na ten rynek, do tej pory dla węgla amerykańskiego niedostępny. Przed wojną Stany Zjednoczone eksportowały do Europy zaledwie kilkaset tysięcy ton węgla rocznie, przeważnie do Włoch. Już jednak w pierwszych latach wojny widzimy wzrost eksportu

węgla amerykańskiego do Europy, Włochy otrzymały z Ameryki w 1915 r. 1,6 miljona ton, w 1916 r. 2,8 miljona ton węgla; węgiel amerykański zaczyna nadchodzić do Francji, do krajów Skandynawskich i t. d. Rok 1920 wykazuje nadzwyczajny wzrost eksportu węgla amerykańskiego do Europy. Na skutek kryzysu ekonomicznego, który w roku tym rozpoczął się w stanach Zjednoczonych, zapotrzebowanie Stanów na węgiel zmniejszyło się poważnie, ceny węgla i stawki frachtowe morskie do Europy uległy znacznej zniżce, tak iż koszt węgla amerykańskiego w porcie europejskim, mimo wysokiego stanu waluty amerykańskiej, okazał się niższym, od ceny węgla angielskiego. Przyczyniło się do tego w znacznym stopniu zrozumienie położenia przez robotników amerykańskich, którzy zgodzili się na znaczną obniżkę płac, wynoszącą 20 do 50%. Cyfrowo ogólny eksport węgla ze Stanów Zjednoczonych w r. 1920 wyraża się w 34,96 miljona. ton — nie wliczając węgla przeznaczonego dla żeglugi, czyli że przekroczył on eksport angielski o 9,5 miljona ton. Wywóz ze Stanów Zjednoczonych poprzez Atlantyk, a więc do krajów, wchodzących przed wojną w bezwzględną sferę panowania węgla angielskiego, który przed wojną wynosił zaledwie około 1 miljon ton rocznie. wzrósł w 1919 r. do 4,35 miljona ton, a w roku 1920 osiągnął cyfrę 14,13 miljona ton, z czego blisko 13 miljonów ton do Europy.

Jak wspomniano powyżej, produkcja węgla na kontynencie Europy w ciągu roku 1920 wykazuje znaczną zwyżkę. Belgja osiąga prawie przedwojenną produkcję, Francja odbudowuje swe zniszczone kopalnie znacznie szybciej, niż przewidywano, wzrasta produkcja Niemiec, Czechosłowacji i Polski. Równocześnie kryzys gospodarczy, który rozpoczął się w Stanach Zjednoczonych, obejmuje z końcam 1920 r. i kraje zachodnio-europejskie, w związku z czem zmniejsza się ich zapotrzebowanie na węgiel. Na skutek tych dwóch przyczyn ostry głód węglowy, jaki dawał się we znaki Europie w 1918 i 1919 r., zaczyna przemijać od połowy r. 1920.

Ta zmiana położenia na rynku węglowym w silnym stopniu dała się odczuć angielskiemu przemysłowi węglowemu. Osiąganie wysokich cen eksportowych okazało się niemożliwem, gdyż kraje kontynentalne nie chciały płacić cen, na jakie zgadzać się musiały podczas kryzysu węglowego w 1918 i 1919 r., i Anglja

PRODUKCJA I ROZDZIAŁ WĘGLA W EUROPIE
w 1913 r.

Wszystkie cyfry oznaczają tysiące ton.
Słupki oznaczają produkcję.
Wywóz oznaczony jest pasmami.
Węgiel angielski wykazano w tonach à 1016 kg.,
inne — w tonach à 1000 kg.

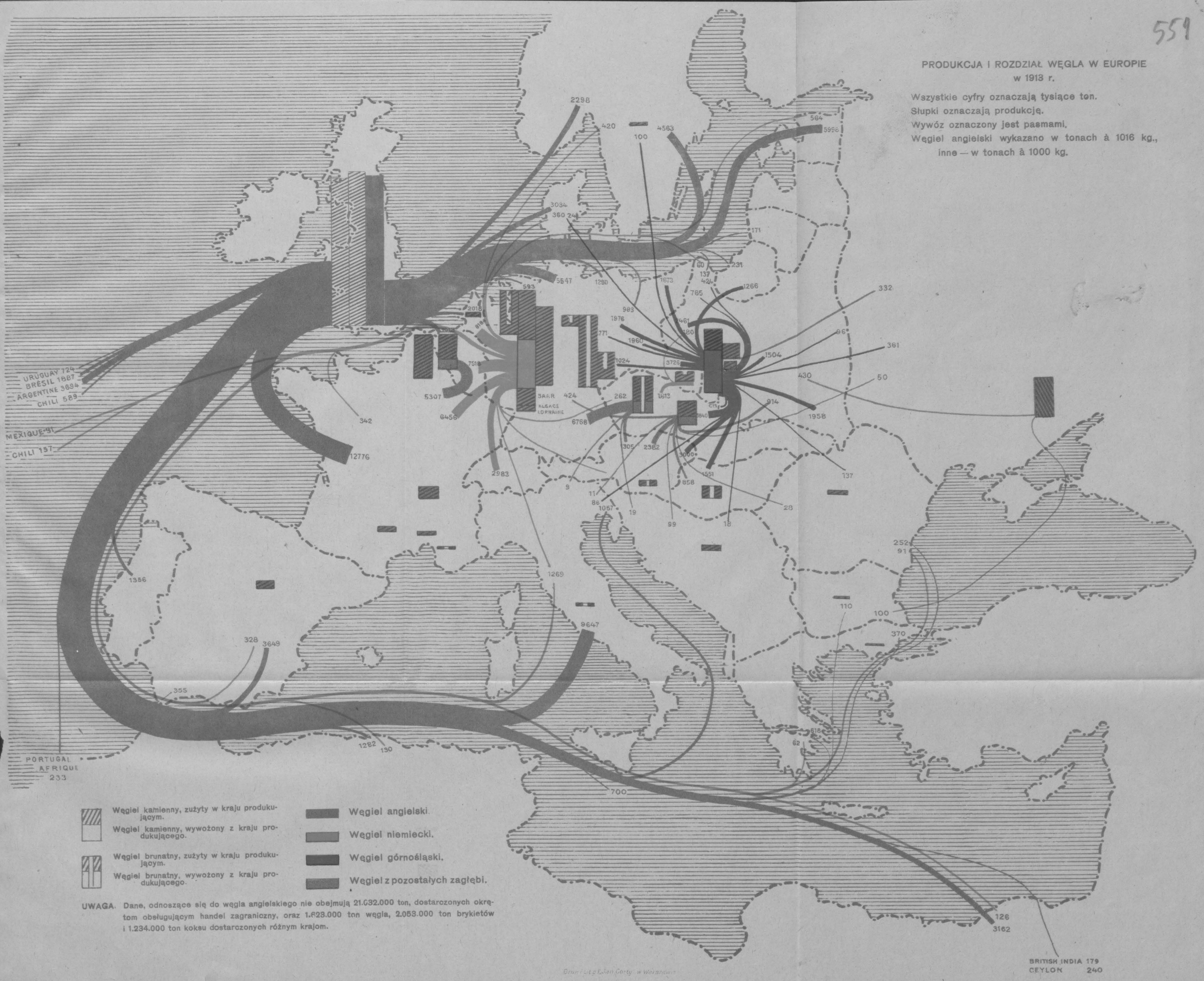

Węgiel kamienny, zużyty w kraju produkującym.

Węgiel kamienny, wywożony z kraju produkującego.

Węgiel brunatny, zużyty w kraju produkującym.

Węgiel brunatny, wywożony z kraju produkującego.

Węgiel angielski.

Węgiel niemiecki.

Węgiel górnośląski.

Węgiel z pozostałych zagłębi.

UWAGA. Dane, odnoszące się do węgla angielskiego nie obejmują 21.032.000 ton, dostarczonych okrętom obsługującym handel zagraniczny, oraz 1.623.000 ton węgla, 2.053.000 ton brykietów i 1.234.000 ton koksu dostarczonych różnym krajom.

Druk. Lit. P. Jan Gorty w Warszawie

stanęła przed problematem zupełnego wstrzymania eksportu, lub też sprzedaży węgla po cenach niższych od kosztów produkcji. Dla utrzymania rynków zagranicznych ceny eksportowe musiały zostać zniżone; to też od połowy roku 1920 do początku r. 1921 widzimy stały i szybki spadek wywozowych cen za węgiel angielski. Rząd angielski w dążeniu do uzdrowienia stosunków znosi kontrolę nad węglem, przemysł węglowy czyni wysiłki w celu zmniejszenia kosztów produkcji, napotyka jednak na opór ze strony robotników, nie zgadzających się na obniżenie płac. Wynikiem tego konfliktu był powszechny strejk węglowy w Anglji na wiosnę r. b.

Jako dalsze cechy charakterystyczne powojennego rozdziału węgla w Europie wymienić jeszcze należy:

1) większą, niż przed wojną wysyłkę węgla z Niemiec do Francji, Belgji i Włoch, na poczet ustanowionych przez Traktat Wersalski odszkodowań na rzecz Mocarstw Sprzymierzonych,

2) skierowanie do Niemiec większej, niż przed wojną części produkcji górnośląskiej, kosztem wysyłki do krajów na wschód i południe od Górnego Śląska położonych.

Jak ukształtują się w przyszłości stosunki na europejskim i światowym rynku węglowym — przewidzieć nie można, zdaje się jednak, że Anglja napotka na rynkach tych na większą konkurencję, niż przed wojną. W pierwszym rzędzie, jako współzawodnik Anglji wystąpić mogą Stany Zjednoczdne. Przed wojną Stany Zjednoczone nie miały dostępu do rynków zamorskich, głównie z tego powodu, iż chociaż posiadały one węgiel, nie miały dostatecznie wielkiej floty dla jego przewożenia. Obecnie jednak sytuacja zmieniła się zasadniczo, gdyż Stany Zjednoczone wyszły z wojny światowej z drugą co do wielkości flotą handlową.

Bogactwa węglowe Stanów Zjednoczonych są ogromne i możność zwiększenia produkcji — wprost nieograniczona; zmechanizowanie wydobycia posunięte jest bardzo daleko, dzięki czemu jeden górnik amerykański jest w stanie wyprodukować 3 czy 4-krotnie większą ilość węgla niż górnik europejski. Zastosowanie współczesnych środków transportowych, jak węglarki na 100, a nawet 120 ton, lokomotywy o wielkiej sile nośnej (ostatnio czyniono w Stanach Zjednoczonych próby z pociągami, wiozącymi ładunki po 12.000 ton), daje możność dowożenia

węgla do portów przy minimalnych kosztach transportowych. Dzięki używaniu dużych jednostek transportowych, jak również dzięki współczesnym urządzeniom wielkich portów amerykańskich, takaż sama liczba robotników jest w stanie naładować na okręt w Stanach Zjednoczonych w ciągu jednakowego czasu 5 do 10 razy większą ilość węgla, niż w porcie angielskim. Zastosowanie tych współczesnych urządzeń technicznych stanowić będzie znaczne ułatwienie dla eksportu węgla amerykańskiego.

Drugim konkurentem Anglji, który zjawić się może na rynkach węglowych, są Niemcy. Jak widzieliśmy powyżej, przed wojną sfera wpływów węgla niemieckiego rozciągała się na całą Europę Środkową, a częściowo i na Europę Zachodnią. Bogactwa węglowe Niemiec są wprawdzie dużo mniejsze, niż Stanów Zjednoczonych, przewyższają one jednak znacznie zapasy węgla Anglji. Niemcy nawet i bez zagłębia Saary, bez Alzacji-Lotaryngji i bez Górnego Śląska pod względem zasobów węglowych bogatsze są, zdaniem niemieckich uczonych[1]) od trzech najbardziej uprzemysłowionych krajów zachodnio-europejskich, Anglji, Francji i Belgji. Bogactwa węglowe Niemiec są względnie mało wyeksploatowane i produkcja ich może być wzmożona bardzo silnie w krótkim czasie, czego najlepszym dowodem nadzwyczaj szybki wzrost produkcji węgla w Niemczech przed wojną.

Tańszy i mający mniejsze od robotnika angielskiego wymagania robotnik niemiecki, niższe z powodu stanu waluty niemieckiej koszty inwestycji i produkcji ułatwią ekspansję węglowi niemieckiemu. W jakim stopniu ekspansja ta rozwinąć się zdoła — zależy w znacznym stopniu od rozstrzygnięcia sprawy górnośląskiej. Będzie ona bez wątpienia znaczna, nawet jeżeli cały górnośląski okręg węglowy odłączony zostanie od Niemiec. W razie zaś, jeżeli znaczniejsza część okręgu przemysłowego Górnego Śląska pozostaćby miała w posiadaniu Niemiec, Niemcy przewyższające wówczas pod względem bogactw węglowych w bardzo znacznym stopniu całą pozostałą Europę, będą miały wszelkie dane, aby w mniej lub więcej oddalonej przyszłości zająć pierwsze stanowisko w handlu węglem w naszej części świata.

---

[1]) Prof. Dr. F. Frech: „Die Kohlenvorraete der Welt", Stuttgart, 1917.

563

Tablica A.

Produkcja węgla w Europie w 1913 roku [1])

(w miljonach ton (à 1000 kg.) — granice Państw z 1921 r.).

NAZWA KRAJU	Produkcja		Eksport		
	węgiel kamien.	węgiel brunat.	węgiel kamien.	węgiel brunat.	
Anglja	292.0	—	99.6	—	Porówn. tabl. B.
Niemcy: Rewiry [2]).					
Dormund (Zagł. Ruhry)	110.7	—	—	—	Porówn. tabl. C
Bonn (z wyłącz. Zagł. Saary).	7.6	20.3	—	—	
Brunświk etc.	1.1	5.2	—	—	
Halle	—	46.7	—	—	
Saksonja i Saksonja-Altenberg.	5,5	11.2	—	—	
Bawarja	0.8	1.9	—	—	
Wrocław (Dolny-Śląsk)	5.8	1.9	—	—	
Niemcy ogółem	131.5	87.2	30.2	0.9	Eksport włącza 1,6 węgla kamiennego i koksu z Dolnego Śląska.
Górny Śląsk [3])	43.2	—	29.4	—	12.4 wywieziono do Niemiec i 17.0 do innych krajów. Porówn. tabl. D.
Zagł. Ostrawsko-Karwińskie [5]).	9.8	—	4.8	—	Porówn. tabl. E.
Czecho-Słowacja (z wyłączeniem Zagł. Ostrawsko-Karwińskiego)	4.9	23.1	—	8.1	
Polska	9.0	0.2	0.4	—	0,3 eksportowano do Rosji, 10,1 do Austro-Węgier.
Austrja	0.1	2.6	—	—	
Węgry	—	7.5	—	0.5	Eksport do Czecho-Słowacji.
Rosja Europejska	25.3	—	0.5	—	Porówn. tabl. F.
Szwecja	0.4	—	—	—	
Francja:					
w granicach z 1914 r.	40.1	0.8	1.8	—	0,8 eksportowano do Belgji, 0,2 dla opalania okrętów i 0,8 do Szwajcarji, Włoch i t. d.
Alzacja-Lotaryngja	3.8	—	2.0 [4])	—	
Zagł. Saary	13.0	—			
Belgja	22.8	—	6.0	—	
Hollandja	1.9	—	—	—	
Hiszpanja	4.0	—	—	—	
Włochy	—	0.7	—	—	
Kraje Bałkańskie	4.8	0.7	—	—	

[1]) Węgiel i koks, przeliczony na węgiel.
[2]) Pomiędzy różnemi cyframi, tyczącemi się Niemiec, istnieją pewne nieznaczne różnice, których nie można było wyrównać.
[3]) Bez okręgu Hulczyńskiego.
[4]) Eksport do Francji.
[5]) Włączając okręg Hulczyński.

Tablica B.

Węgiel angielski rok 1913

(w tonach à 1016 klg., granice państw z 1913 r.).

Ogólna produkcja. . . .	287.500.000
Zużycie wewn. Anglji . .	189.400.000
Eksport	98.100.000

Eksport do poszczególnych krajów.

NAZWA KRAJU	Ton
Rosja.	5.998.000
Szwecja.	4.563.000
Norwegja	2.298.000
Danja	3.034.000
Niemcy	8.952.000
Holandja	2.018.000
Belgja	2.013.000
Francja	12.776.000
Portugalja	1.356.000
Portug. Afryka Zach. .	233.000
Hiszpanja	3.649 000
Gibraltar	355 000
Algier	1.282.000
Malta	700.000
Włochy	9.647.000
Austrjo-Węgry . . . ,	1.057.000
Grecja	728.000
Turcja	370 000
Rumunja	252.000
Egipt.	3.162.000
Indje brytyjskie	179.000
Cejlon	240.000
Brazylja.	1.887 000
Urugwaj	724.000
Argentyna	3.694.000
Chili	589.000
Pozostałe kraje	1.623.000
Na opalanie okrętów . .	21.032 000
Eksport ogółem	94.411.000
	2.053.000
	1.644.000
	98.108.000

Hamburg	4.648.000	
Harburg	899.000	5.547.000
Brema	252.000	
Inne porty na morzu Północnem	341.000	593.000
Memel (Kłajpeda)		171.000
Królewiec		231.000
Gdańsk		137.000
Szczecin i Swinemünde		983.000
Lubeka Kilonja i Flensburg.	588.000	
Wismar	117.000	
Rostok, Warnemünde . .	94.000	
Inne porty	491.000	1 290.000
		8.952.000

Z ilości tej 110.000 ton wysłano do Bułgarji.

Dla okrętów, obsługujących handel zagraniczny
ton węgla
„ brykietów
„ koksu przeliczonego na węgiel (czyli 1.234.000 efektywnych ton koksu).

Tablica C.

Eksport węgla z Niemiec w 1913 roku

(w granicach przedwojennych).

KRAJE ODBIORCZE (w granicach przedwojennych)	Węgiel wraz z brykietami	Koks	Ogólny eksport z Niemiec węgla i koksu przeliczonego na węgiel w stosunku 3:4	Eksport z Górnego Śląska węgla i koksu przeliczonego na węgiel	Eksport Niemiec, z wyłączeniem Górnego Śląska
Rosja	2.111.000	546.000	2.839.000	1.961.000 [1]	878.000
Szwecja	184.000	208.000	461.000	100.000 [4]	420.000
Norwegja	—	44.000	59.000		
Danja	315.000	52.000	384.000	24.000	360.000
Holandja	7.804.000	285.000	8.184.000	—	8.184.000
Belgja	6.270.000	936.000	7.518.000	—	7.518.000
Francja	3.630.000	2.376 000	6.798.000	—	6.798.000
Szwajcarja	2.501.000	363.000	2.985.000	2.000	2.983.000
Hiszpanja	279.000	37.000	328 000	—	328.000
Algier	130.000	—	130.000	—	130.000
Włochy	1.027.000	183.000	1.271.000 [2]	2.000	1.269.000
Austrjo-Węgry	12.409.000	1.051.000	13.810.000 [3]	11.155.000	2.655.000
Grecja	62.000	—	62.000	—	62.000
Rumunja	131.000	—	131.000	40.000	91.000
Egipt	126.000	—	126.000	—	126.000
Chili	—	118.000	157.000	—	157.000
Meksyk	—	68.000	91.000	—	91.000
Na opalanie okrętów zagranicznych	332.000	—	332.000	—	332.000
Pozostałe kraje	451.000	166.000	673.000	1.000	672.000
	37 762.000	6.433.000	46.339.000	13.285.000	33.054.000

[1]) Rosja i b. Królestwo Kongresowe.
[2]) Około 800.000 ton drogą wodną.
[3]) W tej ilości 1.613.000 ton z Dolnego Śląska.
[4]) Włącznie około 80.000 ton, przeekspedjowanych z Niemiec.

569

Tablica D.

Węgiel górnośląski rok 1913

(granice przedwojenne, o ile nie zaznaczono inaczej).

	Ton	
Ogólna produkcja (wyłącz. kop. Hulczyńską)	43.170.000	
Zużycie kopalń (włącz. deputaty robotników)	3.615.000	
Produkcja netto	39.555.000	
Wysłano:		
Kolejami normalnemi	32.584.000	
Państw. kolejami wąskotorow.	1.948.000	
Prywatnemi kol. wąskotorow.	4.392.000	
Wozami	815.000	
Barkami	24 009	
Wysyłki ogółem	39.763.000	Produkcja netto—208.000 ton ze zwałów.
Zużyto na Górnym Śląsku:		
Przez koksownie	2.217.000	Poza tem 865.000 ton węgla zużyto dla wyprodukowania koksu, eksportowanego z Górnego Śląska; (włączono do podanych poniżej cyfr).
Przez huty żelazne	1.964.000	
Przez huty cynkowe i ołowiane	1.398.000	
	5.579.000.	
Zużyto na Górnym Śląsku dla innych celów	4.644.000	
Wywieziono z Górnego Śląska:		
Wysyłki bezpośr. Odrą	2.290.000	Z tej ilości około 80.000 ton do Skandynawji i 1.100.000 ton do Berlina.
Wysyłki koleją do Wrocławia, a stamtąd Odrą	621.000	
Wysyłki kolejowe:		
Rej. Wrocł. i Lignicka	3.726.000	
Poznańskie	2.558.000	Poznańskie (granice z 1921) . 2.461.000 ton
Prusy Wschodnie	940.000	
Porty Prus Wschodnich	326.000	Prusy Zach. (granice z 1921) . 765.000 „
Prusy Zachodnie	1.093.000	Wolne m. Gdańsk. 424 000 „
Porty Prus Zachodnich	421.000	
Pomorze	798.000	
Berlin i okolice	876.000	
Porty pomorskie	550.000	
Brandenburgja	850.000	
Meklemburg-Schwerin	124.000	
Rostock, Wismar, Warnemünde	29.000	
Magdeburg, Anhalt	44.000	
Hanower, Brunświk	13.000	
Merzeburg, Erfurt	252.000	
Lipsk i okolice	150 000	
Saksonja (z wyłącz. Lipska)	455.000	
Niemcy zachod. i półn. zach.	10.000	

	Ton	
Rosja	361.000	
Polskie prow. Wschod. (granice z 1921 r.).	96.000	
B. Królestwo Kongresowe	1.504.000	
Galicja	1.958.000	
Bukowina	85.000	
Rumunja	40.000	
Węgry	2.789.000	
Austrja (z wyłącz. Czech, Galicji i Bukowiny)	5.436.000	
Serbja	1.000	
Czechy	889.000	
Szwajcarja	2.000	
Włochy	2.000	
Norwegja i Szwecja	18.000	
Danja	24.000	
Ogólny wywóz z Górnego Śląska	29.331.000	Włącz. 24.000 ton, wysłanych barkami z kopalń.

Węgiel górnośląski r. 1913.

Przybliżone wysyłki do poszczególnych krajów w granicach z 1921 r., w tonach

Zużycie kopalń	3.615.000		
Zużycie na Górnym Śląsku przez koksownie, huty żelazne, cynkowe, ołowiane	5.579.000	Wyłącznie koks, wywieziony z Górnego Śląska.	
Pozostałe zużycie na Górnym Śląsku.	4.644.000		
		% produkcji netto	
Ogólne zużycie na Górnym Śląsku z wyłącz. zużycia kopalń	10.223.000	25.84	
Wysyłki do Niemiec bezpośrednio Odrą.	2.210.000	31.34	
Wysyłki koleją do Wrocławia, a stamtąd Odrą	621.000		
Wysyłki kolejowe do Niemiec	9.565.000		
Polska (włącz. Gdańsk)	7.821 000	19.77	
Czecho-Słowacja	3.840.000	9.77	
Austrja	3 000.000	7.60	
Węgry (włączając Transylwanję	1.551.000	3.92	
Rumunja (wyłączając Transylwanję)	137.000	0 35	
Rosja	361.000	0.91	
Norwegja, Szwecja	100.000	0.25	
Danja	24.000	0.05	
Włochy	86.000	0.22	
Szwajcarja	2.000	—	
Jugosławja	18.000	0.05	
Ogólny wywóz z Górnego Śląska	29.336.000	10.000	

Tablica E.

Produkcja i eksport węgla z Czecho-Słowacji w 1913 r.

(granice z r. 1921).

Koks przeliczony na węgiel w stosunku 3:4.

	Węgiel kamienny ton	Węgiel brunatny ton
Produkcja brutto	14.682.000	23.107.000
Zużycie własne kopalń	1.745.000	1.557.000
Produkcja netto (z wyłączeniem zużycia własnego kopalń i deputatów robotniczych	12.907.000	21.550.000
Zużycie Czecho-Słowacji	8.170.000	13.448.000
Eksport	4.767.000	8.102.000
Eksport: kraje odbiorcze.		
Polska	914.000	—
Niemcy	424.000	6 768.000
Austrja (włącz. Zach. Węgry)	2.382.060	1.305.000
Węgry (włącz. Transylwanję)	858.000	—
Jugo-Sławja	99.000	19.000
Rumunja	28.000	—
Rosja	50.000	—
Włochy	11.000	9.000
Szwajcarja	1.000	1.000
	4 767.000	8.102.000

Tablica F.

Węgiel rosyjski

(granice z 1921 r.).

Węgiel Doniecki, zużyty w Rosji w 1913 r.	24 281.000	ton
„ „ „ „ Polsce	430.000	„
„ „ „ „ Turcji i Bułgarji	100.000	„
„ „ ogólna produkcja w 1913	24.811.000	„
„ „ „ „ „ 1918	9.000.000	„
„ „ „ „ „ 1919	5.300.000	„
„ „ „ „ „ 1920	4.600.000	„
Zużycie węgla w Rosji Europejskiej w 1913, w ówczesnych granicach około	41.750,000	„
Mniej zużycie węgla na ziemiach Polskich b. zaboru Rosyjskiego.	9.150.000	„
Zużycie węgla w 1913 r. pozostałych krajów dawnego Imperjum Rosyjskiego	32.600.000	„
a. m. węgla angielskiego	5.998.000	„
„ „ niemieckiego	564 000	„
„ „ Górno-Śląskiego	361.000	„
„ „ polskiego.	332.000	„
„ „ donieckiego	24.281.000	„
„ innych węgli rosyjskich około	1.064.000	„
	32.600.000	„

569

M

541

Towarzystwo Przemysłu Naftowego

BRACIA NOBEL w POLSCE

Spółka Akcyjna.

DYREKCJA.

TELEFONY:
Dyrekcji 251-13, 139-48, 274-08.
Sekretarjat Dyrekcji 274-09.
Szef Biura 142-02.
Wydział składów) 40
„ olejów i smarów)
Ogólny i Buchalterji 233-50.

Adres dla depesz: Warszawa BRANOBEL.

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
Sekcja Górniczo-Hutnicza
Wpłynęło 15. KWIE 1921
15438 Mod
Skierować do

Warszawa, d. 14 kwietnia 1921 r.
Al. Jerozolimskie 71.

№

Szanowny Panie

Bardzo dziękuję za wszystkie materjały nadesłane i otrzymane przez uprzejmość kolegi Makowskiego.

Ze swojej strony załączam do wiadomości memorjał, napisany przeze mnie dla siebie i z różnych części którego mam korzystać dla urabiania opinji przychylnej dla

nas w sprawie węglowej.

Najzupełniej zgadzam się z notatką Pana na artykuł Michael'a, co zaś do memorjału drugiego, to mam niektóre objekcje, ze względu że niektóre obrazy należy zachować do użytku domowego, starając się je nie wynosić na sąd ogólny.

Z szacunkiem

K. Bohdanowicz

w swym mieście opuszczę p. Kobiela powtórzył [illegible] p. Bałamutne cyfry p. Rygiera

988.900
299.365
123.680
1411.945

Dziś, 14 kw., jadę.

1380. mil
8
1104
110 mil

N 20 – Spr. ekon 5/73

Volz (prof)

1) Die wirthschaftsgeographischen Grundlagen der Oberschlesischen Frage

2) Das Deutschthum in den Kreisen Rybnik und Pless

o golen wymienne
G. Sl wyn 50 mil to
z tego 25 1/2 m z Niem
12 m z zagr

towarowy
Obrót Kolej G Sl
bez węgla

z Niemcami — 21 1/3 mil to
wewnątrz Gl 6 3/4
z Pols 3 1/4
z Aust — 7 3/4
38 mil

z tej ilości GS otr
z Niem — 6 m
z Pol 3/4 m
z Aust 3/4

z Niem Gor Sl otrzymuje 60 %
do Niem wys 62 %

Dziesiątki tysięcy jeńców-polaków z armii rosyjskiej znajduje się w obozach jeńców wojennych w Niemczech i w Austrji.

Gdy w połowie roku ubiegłego powstała w Niemczech myśl skoncentrowania jeńców-polaków w osobnych polskich obozach, zorganizowany został w Warszawie staraniem Posła Łempickiego Komitet Opieki nad obozami jeńców - polaków w Niemczech (Marszałkowska 52) i podjął żywą akcję w celu wytworzenia nowego wśród jeńców życia.

W obozach żołnierskich Celle (Scheuen) i Gardelegen zorganizowane zostały staraniem Komitetu wydziały oświatowe, które rozpoczęły kursy dla analfabetów, wykłady popularne dziejów ojczystych, geografji i przyrody, pogadanki hygieniczne i rolnicze, zebrania dyskusyjne, obchody pamiątek narodowych i t. p.

Okazało się wkrótce, że pod szynelem moskiewskim biją szczere polskie serca.

Tam daleko w niewoli po za krajem odbywa się wielka duchowa przemiana, proces odrodzeńczy, tu w kraju obowiązkiem naszym jest proces ten ułatwić i przyśpieszyć, dostarczając nieszczęśliwym braciom naszym pokarmu duchowego w postaci książek, broszur, pism, żywego słowa — nie skąpiąc również pomocy materjalnej, tembardziej niezbędnej, że niezwłocznie po akcie 5 Listopada, proklamującym Niepodległe Państwo Polskie, komitety rosyjskie odmówiły wszelkiej pomocy jeńcom-polakom, dawnym poddanym rosyjskim.

Niechże teraz przemówi Kraj i otoczy serdeczną opieką tych, którzy dziś jeszcze przebywając daleko od Ojczyzny, wyczekują tylko hasła, aby spełnić względem Niej swój obowiązek i stać się wolnymi żołnierzami Wolnej Polski.

Pozwolenie na wysyłanie posyłek żywnościowych do obozów w Niemczech, gdzie znajdują się jeńcy-polacy, Komitet uzyskał.

Posyłki takie do 5 kg. każda poczta przyjmuje darmo. Można również posyłać bezimienne przesyłki na adres załączony przy niniejszym.

Wszelkie ofiary pieniężne oraz książki z wdzięcznością przyjmuje Biuro Komitetu — Marszałkowska 53.

Komitet Opieki nad obozami jeńców-polaków w Niemczech.